

2022
11. BELÜGYI SZEMLE

A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI, TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

70 év
gondolat

évfolyam

BELÜGYI SZEMLE

A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI, TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

70. ÉVFOLYAM

2022/11. SZÁM

BELÜGYI SZEMLE

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK TITKÁR TAGOK

Dr. Felkai László, közigazgatási államtitkár, Belügyminisztérium
Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
Prof. dr. Finszter Géza, a Magyar Tudományos Akadémia doktora
Prof. dr. Haller József, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Herke Csongor, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Kecskés László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Kerezsi Klára, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi tanár
Prof. dr. Koltay András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Médiatechnika elnöke, egyetemi tanár
Prof. dr. Korinek László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Maróth Miklós, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Mezey Barna, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Nyiri Sándor, ny. vezető ügyész, c. egyetemi docens
Prof. dr. Patyi András, a Kúria elnökhelyettese, egyetemi tanár
Prof. dr. Polt Péter, legfőbb ügyész, egyetemi tanár
Prof. dr. Sándor István, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Tóth Mihály, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Ludek Michalek, a Cseh Rendőrákadémia tagja, egyetemi tanár
Dr. habil. Philipp Fluri ügyvezető, Genfi Biztonságpolitikai Központ
Dr. h.c. Detlef Schröder, az Európai Unió Rendészeti Képzési Ügynökségének korábbi ügyvezető igazgatója
Dr. Ciprian Maftci, belügyi attasé, Románia Magyarországi Nagykövetsége

SZAKMAI TANÁCSADÓ TESTÜLET

Bakai Kristóf püör. dandártábornok, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszakmai szakfőigazgatója
Dr. Balogh János r. altábornagy, az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője
Dr. Bolcsik Zoltán r. altábornagy, a Belügyminisztérium rendészeti államtitkára
Dr. Góra Zoltán t. altábornagy, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetője
Hajdu János r. altábornagy, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója
Dr. Halmosi Zsolt r. altábornagy, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság vezetője
Dr. Hatala József ny. r. altábornagy, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács elnöke
Prof. dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár, a Belügyminisztérium oktatási főszemlélője

Prof. dr. Kovács Gábor r. vezérőrnagy, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Rendészettudományi Kar dékánja, tanszékvezető egyetemi tanár
Láng István, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője
Prof. dr. Sallai János r. ezredes, Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró, nemzetközi jogász
Dr. Tomin Szilvia r. vezérőrnagy, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója
Dr. Tóth Tamás bv. altábornagy, a Büntetés-végrehajtás Országos
Parancsnokság vezetője
Dr. Túrós András ny. r. altábornagy, az Országos Polgárőr Szövetség elnöke

SZERKESZTŐSÉG

FŐSZERKESZTŐ	Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES FELELŐS SZERKESZTŐ	Dr. Szabó Csaba PhD r. alezredes, egyetemi docens
OLVASÓSZERKESZTŐ	Dr. Németh Viktor PhD
IDEGENNYELVISZAKLEKTOR	Végh Zsuzsanna
	Prof. dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár
FŐMUNKATÁRSÁK	Dr. Hertelendi Lajos r. alezredes Csala Károly r. ezredes
MUNKATÁRSÁK	Luda Henrietta Varga Anita
SZERKESZTŐSÉG	2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3. Telefonszám: +36 (26) 795-900 / 24-600 szerkesztoseg@belugyiszemle.hu www.belugyiszemle.hu
ISSN	ISSN 2062-9494 (Nyomtatott) ISSN 2677-1632 (Online) LXX. évfolyam
FELELŐS KIADÓ	Belügyminisztérium www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium 1051 Budapest, József Attila utca 2-4.
NYOMDA	Duna-Mix Kft.
FELELŐS VEZETŐ	Halászi Attila, ügyvezető Megjelenik havonta

A „*Gondolatok a múlttól*” című fejezetben olvasható tanulmányokat az eredeti megjelenés szerint, változtatás nélkül közöljük.

TARTALOM

	Előszó	2161
	GONDOLATOK A JELENRŐL	
BAKAI KRISTÓF PÉTER	Tudás a hatékony szervezet működéséért, avagy a Belügyi Szemle jelentősége a magyar vámhatóság hatékonyságának biztosításában	2163
BALATONYI LÁSZLÓ	Belügyi Szemle 70, vízügy 70, közös kötelemben 9 év	2171
BALLÁNÉ FÜSZTER ERZSÉBET	Paradigmaváltásnak lehetünk tanúi a cannabis-kérdésben	2179
BALOGH JÁNOS	Gondolatok egy évforduló kapcsán. A Belügyi Szemle mint a mentori tevékenység szakmai és tudományos forrása	2185
BARABÁS ANDREA TÜNDE	Kriminológia a Belügyi Szemlében. Lehetőségek és víziók	2189
BODA JÓZSEF	A Belügyi Szemle a nemzetbiztonság szolgálatában	2195
BOLCSIK ZOLTÁN	Az olvasó szemével	2201
CHRISTIÁN LÁSZLÓ	A vészharang visszhangja. A rendészeti tisztképzés kilátásai	2205
CIELESZKY PÉTER	Útkereső elődök nyomában	2211
CS. CSALA KÁROLY	LXX	2217
CSENDES LÁSZLÓ	A kortalan Szemle	2219
DÁNOS VALÉR	Gutenberg-galaxis vs. online galaxis. A Belügyi Szemle jövője	2223
DEÁK JÓZSEF	A Belügyi Szemle korábbi küzdelmei a sajtónyilvánosságért, a tudomány szabadságáért, a politikai és hierarchikus hatások ellen	2229
DOMOKOS ANDREA	„Kiket” jelentett nekem a Belügyi Szemle? Szubjektív visszaemlékezés a rendszerváltozás korából	2237
ERDŐS ÁKOS	A Belügyi Szemle szakmai információmegosztó szerepe a drogtémában	2241

ÉBERHARDT GÁBOR	A Belügyi Szemle mint a magyar rendészettudomány tudásfája	2247
FANTOLY ZSANETT	A Belügyi Szemle mint a rendészettudomány szakirodalmi bázisa	2251
FENYVESI CSABA	Minden rendőrség annyit ér amennyi adata van	2257
FINSZTER GÉZA	Hány éves a Belügyi Szemle?	2261
FÓRIZS SÁNDOR	Meghatározóan egyéni gondolatok a Belügyi Szemle hetvenéves évfordulójához kapcsolódóan	2265
GAÁL GYULA	Quo vadis Belügyi Szemle? Fókuszban a szakmaiság és a tudományosság	2269
GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ	A mennyek ajándéka	2273
GÁL ISTVÁN LÁSZLÓ	Közbiztonság és állambiztonság régen, ma rendészetelmélet, büntügyi tudományok és nemzetbiztonság: 70 éves a Belügyi Szemle	2277
GÁRDONYI GERGELY	Belügyi Szemle: a bátor vállalkozás, az igazodási pont, a közösségteremtő fórum	2281
GÓRA ZOLTÁN	Gondolatok a 150 éves tűzoltóság új kihívásairól a koronavírus-járvány kezelése kapcsán	2287
GÖRBE ATTILÁNÉ ZÁN KRISZTINA	70 éves Belügyi Szemle kontra 35 év belügyi szolgálat	2293
GYARAKI RÉKA	Rólunk írták, rólunk írják	2297
HALMOSI ZSOLT	A Belügyi Szemle a reformok (változások) prognózisa, illetve hírnöke	2301
HAUTZINGER ZOLTÁN	A büntügyi tudományok és a rendészettudomány forrása	2305
HERKE CSONGOR	Azok a nyolcvanas évek – a Belügyi Szemle első aranykora	2311
HERTELENDI LAJOS	„70 év 70 gondolat”	2317
HORNYIK ZSUZSANNA	Írásos emlékek és a digitális jövő	2319

TARTALOM

JÁRMY TIBOR	Útikalauz rendészeti stopposoknak	2323
KECSKÉS LÁSZLÓ	Régimódi jogtanárként – modern dolgokról	2327
KOLTAY ANDRÁS	Hét évtized, fél évszázad, egy évtized: a rendészettudomány és a rendészeti felsőoktatás hármás jubileuma	2329
KORINEK LÁSZLÓ	Egy híján harminc belőlem	2333
KOVÁCS GÁBOR	A kriminalisztikatudomány adósságai egy paradigmaváltás küszöbén	2335
KOVÁCS GÁBOR	Az NKE Rendészettudományi Kar fejlesztési eredményeinek bemutatása – tematikus különszám megjelentetése útján	2343
LÁNG ISTVÁN	Az elmúlt évtizedek jeges árvizeinek tapasztalatai és azok alkalmazása	2347
LÉVAY MIKLÓS	A Belügyi Szemle sajátosságai, jellegzetességei – ahogy én látom	2355
MALÉT-SZABÓ ERIKA	Belügyi Szemle: a gyakorlat visszatükröződése a tudományban – a pszichológus szemével	2359
MÉSZÁROS BENCE	A kezdők szerencséje és a Belügyi Szemle mint főnyeremény	2365
MÜNNICH ÁKOS	Az ablak, amit mindig nyitva kell hagyni	2369
NÉMETH JÓZSEF	Tudománnyal támogatott „jó gyakorlat”	2371
NOGEL MÓNIKA	Mit tanulhatunk az „51-es felvétel” történetéből?	2377
PETRÉTEI DÁVID	#BSz70 – Gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemle kapcsán	2385
POLT PÉTER	Digitális fejlődés és büntetőjog – akkor és most	2389
SALLAI JÁNOS	A rendészettudomány gondolatának eredete – a Belügyi Szemle múltja, ősforrásai	2395

SÁNDOR ISTVÁN	A jogtudomány hatása a joggyakorlatra	2399
SÁRKÁNY ISTVÁN	A népességöregedés népességfogyást generáló hatása	2405
SOLT ÁGNES	Kimondani, megoldani – együtt! Szakmaközi párbeszéd és nyílt szakmai diskurzus	2411
SZABÓ ANDREA	Pénzügyörként a Belügyi Szemléről	2415
SZABÓ CSABA	Belügyi Szemle a minőségi tudomány képviselője	2419
SZABÓ MARCEL	<i>„A tegnap és a ma tapasztalatainak összegezése sokat jelent, de a holnaphoz még nem elég” – A Belügyi Szemle 70. évfordulója elé</i>	2423
SZAKÁCS GÁBOR	A Belügyi Szemle és a tehetséggondozás	2427
TAKÁCS TIBOR	Az emberség értékéről	2433
TÓTH NIKOLETT ÁGNES	A sportrendészet jubiláló elemei	2437
TÓTH TAMÁS	Köszöntő gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemléhez	2443
WINDT SZANDRA	Stabilitas – Belügyi Szemle a neved	2449
GONDOLATOK A MÚLTRÓL		
	A Rendészeti Szemle első évfolyamának első száma elé [1991]	2453
KORINEK LÁSZLÓ	Egy folyóirat évfordulói [1993]	2455
DÉRI PÁL	Néhány szerkesztőségi tapasztalat [1993]	2459
NYERGES LAJOS	Ünnepi köszöntő [1993]	2465
FINSZTER GÉZA	A közigazgatási és a rendvédelmi kutatások helye és perspektívája [1998]	2467
FELKAI LÁSZLÓ	A politika értékelvősége, a tudomány autonómiája [2011]	2475
PINTÉR SÁNDOR	Hatvanéves lett a Belügyi Szemle [2013]	2479

TARTALOM

BLASKÓ BÉLA – FANTOLY ZSANETT	Rendészet a büntetőjog tükrében – Szamel Lajos munkássága alapján [2015]	2481
MÉSZÁROS BENCE	A kriminálstratégia szerepe a bűnözés elleni küzdelemben [2016]	2497
NYIRI SÁNDOR	A nyomozóhatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben [2018]	2507
URBANOVICS ANNA – SASVÁRI PÉTER	Tudományos láthatóság vizsgálata a rendészettudomány esetében [2021]	2519

SZERKESZTŐSÉGI ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

Az 1953-ban útjára indult, immáron hetvenéves Belügyi Szemle jubileumi kiadványát tartja kezében. Az ember életében is örömteli esemény az ilyen szép kor ünneplése. Összegyűlik a család apraja-nagyja, rég nem látott közeli és távoli ismerősök köszöntik az ünnepeltet. Együtt idézik fel a közös, boldog pillanatok, emlékeket, nevezetes múltbeli eseményeket. Nincs ez másként a Belügyminisztérium szakmai, tudományos folyóiratának életében sem. Jelen kiadványunkban régi és új szerzőinket, a rendészet területén tevékenykedő szakembereket hívtunk közös emlékezésre. Kértünk mindenkit, hogy a neves jubileum alkalmából idézzék fel személyes emlékeiket, első találkozásukat a Belügyi Szemlével. Megkeresésünknek mindenki szívesen tett eleget. Azért is lényeges momentum ez, mivel a Szemle megjelenése nem csak a mindenkori szerkesztőség munkatársainak érdeme, hanem ugyanolyan része van benne a mindenkori szerzőknek is, akiknek a tanulmányai, publikációi nélkül nem jelenhetett volna meg ilyen kiegyensúlyozottan, hosszú-hosszú éveken át a Belügyminisztérium szakmai, tudományos folyóirata. Már önmagában szép teljesítmény a hetven éven át tartó havi megjelenés, már ez tekintélyt parancsoló tényező, de ahogyan a visszaemlékezésekből kitűnik, minden korban nagy megtiszteltetésnek számított, ha valaki a Belügyi Szemle hasábjain publikálhatott. Nincs ez másként ma sem. A jelenlegi szerkesztőség sem panaszkodhat, bőven érkeznek megjelentetésre váró tanulmányok. Az egymást követő történelmi korszakok, változások sem ingatták meg a Belügyi Szemle hitelességébe, szakmaiságába, tudományosságába vetett bizalmat. Ha különböző fórumokon szóba kerül a periodika, mindenki, mindenhol egyöntetűleg elismerően szól róla. Sokan emlékeznek vissza arra, hogy az a bizonyos kék kiadvány mindig ott sorakozott a könyvespolcon, sokszor lehetett utánaolvasni különböző témáknak, ötletet meríteni a megjelent publikációkból, vagy egyszerűen tudományos ismeretünket, tájékozottságunkat bővíteni. A digitális világ térnyerésének köszönhetően pedig a 2015. esztendő kiadványaitól kezdve már elektronikus úton is elérhető a Belügyi Szemle archív tartalma. Az újonnan megjelenő lapszámaink pedig a megjelenés pillanatát követően elérhetőek honlapunkon keresztül is.

Igazi megtiszteltetés, hogy több országos hatáskörű szervezet vezetője, a rendszertudomány itthon és külföldön elismert szaktekintélye emlékezik meg velünk együtt a hetvenéves Belügyi Szemlééről.

Reméljük, nem okozunk csalódást jubileumi kiadványunkkal, és szívesen veszi kezébe, lapozgatja és olvasgatja azt a kedves Olvasó!

Szerkesztőség

Tudás a hatékony szervezet működéséért, avagy a Belügyi Szemle jelentősége a magyar vámhatóság hatékonyságának biztosításában

Bakai Kristóf Péter

vámszakmai és nemzetközi elnökhelyettes, püör. dandártábornok
Nemzeti Adó- és Vámhivatal
ki.vszf@nav.gov.hu

A Belügyi Szemle hét évtizede teljesíti alapításának célját, hogy a rendvédelem területén tanulók, dolgozók elméleti tudását, szakmai tapasztalatait, tanulságait továbbadja (MTI, 2013), „*alkalmazkodva az aktuális állami, kormány-, konkrét belügyi és társadalmi elvárásokhoz*” (Deák, 2016). Az utóbbi évek kiemelt feladatainak eleget téve pedig új típusú kezdeményezéseivel az információfüzión és információmegosztó szerepét (Dános, Hornyik & Szabó, 2021) modern megoldások teljesítésével, a végtelen alkotóerőről tanúbizonyságot téve tölti be.

A folyóiratban mozaikszerűen állnak össze a szerzők szakmai-tudományos igényű előterjesztései, elemzései, legjobb hazai és nemzetközi rendészeti tapasztalatai, egyedi jellegüket mindvégig megőrizve. Pótolhatatlan értéket jelentenek a megjelenő tanulmányok a rendészettudomány akadémiai területén, szóljanak ezek akár kriminalisztikatörténeti tanulmányokról, a tisztképzés kérdéseiről, vagy akár a vámszakma pénzügyőri, rendészeti aktualitásairól.

A hónapról hónapra újabb és újabb témákkal jelentkező gyűjtemény nélkülözhetetlen a köz szolgálatában állók számára, azáltal, hogy a közigazgatási szervek sajátosságaihoz igazodva adja át a legkorszerűbb ismereteket, innovatív gondolatokat. A kiváló szerzőket, szerkesztőket és lektorokat magáénak tudó kiadvány ezt a feladatot precízen, magas szinten biztosítja. Kulcsfontosságú szerepet játszik a szakemberek folyamatos képzésében, a minőségi munka támogatásában, a tudáskezelés és a tudáskultúra fejlődésében, a szervezeti hatékonyság javításában, így a Nemzeti Adó- és Vámhivatal küldetésének eredményesebb és sikeresebb teljesítésében.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal kiemelt funkciót tölt be a nemzeti költségvetés bevételeinek biztosításában és az Európai Unió pénzügyi érdekeinek, egyúttal az állampolgárainak védelme során. Az Uniós Vámkódex rögzíti a vámhatóságok küldetését (952/2013/EU rendelet 3. cikk) „*A vámhatóságoknak kell*

elsődlegesen felelniük az Unió nemzetközi kereskedelmének felügyeletéért, hozzájárulva ezáltal a tisztességes és nyitott kereskedelemhez, a belső piac külső vonatkozásainak, a közös kereskedelempolitikának és a kereskedelemmel összefüggő más közös uniós politikáknak a végrehajtásához, valamint az ellátási lánc átfogó biztonságához.” A NAV nemzetközi összehasonlításban a külföldi társhatóságokhoz képest többletjogosultságokkal rendelkezik. A vám- és rendészeti szakterületen szolgálatot teljesítők a bevételi előirányzatokhoz kapcsolódó feladaton túl hangsúlyos szereppel bírnak a biztonság és védelem szavatolásában is. A rendészeti szakterület kiemelt szereppel bír a NAV és a pénzügyi kormányzat által meghatározott stratégiai célok megvalósításában, melyek garantálják a társadalom pénzügyi biztonsági érdekeit. Magyarország jogállami elveknek megfelelő elkötelezett működése érdekében alapvető elvárás, hogy a rendészeink birtokában legyenek olyan speciális tudásnak és kompetenciáknak, amelyek zálogai a törvényes és biztonságos intézkedéseknek. Általános és folyamatosan érvényesítendő követelmény, hogy a mindennapok során jelentkező összetett és sokrétű szakmai feladatokra a kollégák fel legyenek készítve, megkapjanak minden olyan támogatást, melyek hathatóssá teszik munkájukat.

Elsősorban egy olyan szervezet tud fellépni hatékonyan a fekete- és szürkegazdaság szereplőivel szemben, amely professzionálisan, egységes módszerek alkalmazásával, megfelelő humán- és technikai erőforrással, valamint naprakész tudással bíró szakemberekkel rendelkezik. Ezzel előmozdítva azt, hogy a magyar gazdaságot, Magyarország biztonságát érintő kihívások, kockázatok, fenyegetések az európai uniós tagságból fakadó kötelezettségeink és nemzeti érdekeink mentén megelőzve, azonosítva és kezelve legyenek (Boda & Tóth, 2021).

A gazdaságpolitika törvényes érdekei, a jogszabályi környezet változása mindig új teendőkkel ruházza fel a hatóságot, illetve a megszokott tevékenységek folyamatos átalakulása, változása is tapasztalható. Elegendő e körben az automatizálás, digitalizálás jellemzőire, követelményeire utalni. Az automatizálás a vámhatósági eljárások mind szélesebb körét érinti, egyszerűsödnek, gyorsabbá válnak. Az egyszerűsítés nem csak a jogalkalmazó pénzügyőrnek előny, abból profitálnak a gazdasági társaságok, a magánszemélyek és a vámhatósággal együttműködve dolgozó társhatóságok is. A cél az egyensúly elérése, fenntartása, hogy a gyorsabb, gördülékenyebb eljárások ne okozzák a biztonsági érdekek sérülését. Az olyan fenyegetések mellé, mint például a terrorizmus, a nemzetközi szintű bűnözői körök repertoárjában szereplő illegális kábítószer-előállítás és a kábító hatású anyagok terjesztése, a termékhamisítás – amelyekkel az Európai Unió állampolgárai kénytelenek együtt élni, és amelyekkel szembe kell néznünk –, napjainkra felzárkóztak az egészségügyi kockázatok, kihívások is.

E fenyegetések elleni küzdelemben csak a megfelelően felkészült és kellően szakképzett pénzügyőröknek van helye, összhangban és együttműködésben a többi rendvédelmi szervvel. Szolgálatunk mindennapi teljesítése, a szervezet alapvető feladatainak és kiemelt céljainak megvalósítása fáradhatatlan figyelmet és fegyelmet, egyúttal a modern kor kihívásainak megfelelő, folyamatos képzést követel meg.

A színvonalas tudás gyarapításának és megosztásának, a tevékenységünk iránti elkötelezettség megerősítésének hatása van a szolgálat szakszerű ellátására, ezáltal a szervezet hatékonyságának javítására. A közszolgálat működése jelentősen befolyásolja az egész társadalom jólétét, alapvető hatást gyakorol a gazdálkodói környezetre és az állampolgárok napjaira. A versenyszféra számára készült számos, vállalkozásra, gazdálkodói környezetre kidolgozott ismeretanyag nem alkalmazható egy az egyben a közszolgálat intézményeiben, különösen a rendészeti hivatásunkban. Míg a versenyszférában a profitot tekintjük a teljesítmény mértékének, addig – a 20. századi magyar tudományfejlődés nemzetközi híru művelőjének gondolatait idézve – „*A közigazgatásnak nincs más létjogosultsága, nincs más mértéke, mint az emberek és a nemzet szolgálata.*” (Magyary Zoltán).

A szolgálatra történő felkészítés műhelyeiben, különösen a rendészeti utánpótlás oktatási bázisain a hallgatók hivatásra történő kiképzése, tudásának, képességeinek fejlesztése zajlik. E munkában a 21. századi tanítási-tanulási célkitűzéseknek is megfelelően, az oktatói tudományos tevékenységekben ugyanúgy, mint a tudásátadás keretében a szakmai anyagok információhalmazában való eligazítás során a Belügyi Szemle elsőrangú hellyel bír. A rendvédelmi szerv állományába belépő számára, a hierarchikus rendben működő szervezetben az információs rendszer kiépített és rögzített. „*Ez a szervezetet ért külső és belső hatásokról ad tájékoztatást (szervezeti információs csatornák, elemzések, belső tájékoztatók, vezetői elemzések, hírlevelek, beszámolók, összegzések, statisztikák stb.)*” (Kovács, 2014).

A rendészeti hierarchia kötött rendszerében, a szakma zárkózott jellege mellett is – meglátásom szerint és egyetértve a témát részletesen kifejtő tanulmányban leírtakkal (Deák, 2016) – a folyóirat fokozatosan formálódva, de évtizedek óta támogatja, biztosítja, hogy a tudományos, szakmai közleményekben elemzett és értékelt alkotások – a szerzők beosztásától és rendfokozatától függetlenül – eljussanak érintett közönségükhöz.

A Belügyi Szemle a tudás autentikus forrásaként az elemi ismeretekkel együtt a speciális szaktudás témáit kínálja a szervezet és utánpótlása részére, hogy munkánkat eredményesen végezhesük, ismereteiket mélyíthessük, megújíthassuk.

Ez egy olyan kiadvány, amely a nemzet szolgálatára építi rá azokat az ismereteket, amelyeket a közszolgálatban állóknak tudniuk kell ahhoz, hogy a szervezet

eredményesen működjön és a szakszerű munkavégzést középpontba állítva teljesítésében (URL1).

Biztos vagyok abban, hogy a Belügyi Szemle az elkövetkező hetven évre is tartogat számunkra olyan üzeneteket, amelyek segítik a szakma szerteágazó és szövevényes területén ismereteink további bővítését.

Felhasznált irodalom

- Balogh Gy. (2015). Gondolatok a magyar közigazgatás reformjáról. *Új Magyar Közigazgatás*, 8(4), 21–27.
- Bakai K. P. (2021). A pénzügyőr hivatás. In Boda J. & Tóth N. Á. (Szerk.), *50 éves a rendészeti felsőoktatás* (pp. 90–91). Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör: A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>
- Deák J. (2016). A tudomány szabadsága; politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemlében. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A határrendészettől a rendészettudományig* (pp. 271–276). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Deák J. (2017). A belügyi szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgálatában (1953–1990). In Szabó Cs. & Molnár D. (Szerk.), *Studia Doctorandorum Alumnae 2021*. (pp. 327–585). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Deák J. (2016). A rendészettudomány kialakulása és gondozásának nemzetbiztonsági, határőrizeti példái a Belügyi Szemlében a rendszerváltásig. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 4(4), 43–75.
- Kovács G. (2018). *A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok*. Dialóg Campus Kiadó.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *60 év, hatvan bűncselekmény címmel kiadvány készült a Belügyi Szemle cikkeiből.* <https://2010-2014.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/hirek/60-ev-hatvan-buncselekmény-cimmel-kiadvany-keszult-a-belugyi-szemle-cikkeibol>

Alkalmazott jogszabály

2013. október 9-i 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet az Uniós Vámkódex létrehozásáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Bakai K. P. (2022). Tudás a hatékony szervezet működéséért, avagy a Belügyi Szemle jelentősége a magyar vámhatóság hatékonyságának biztosításában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2163–2169. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.1>

Belügyi Szemle 70, vízügy 70, közös kötelemben 9 év

Balatonyi László

Dr. PhD, adjunktus, osztályvezető
Nemzeti Közszerkesztési Egyetem,
Vízudományi Kar,
Országos Vízügyi Főigazgatóság
balatonyi.laszlo@uni-nke.hu

„Maiorum gloria posteris lumen est.”

(Az elődök dicsősége fény az utódok számára.)

Sallustius

Megtisztelő volt számomra a felkérés, amikor megkaptam a lehetőséget, hogy a 70. évi jubileumi kiadásban megjelenhetnek gondolataim a Belügyi Szemlével összefüggésben. Az első öröm után, illetve pár perc elteltével – őszintén – már inkább súlyként kezdett el nyomni az egyedülálló lehetőség.

Talán ismétlés, de engedtessek meg, hogy ráerősítsek arra, amit már mindenki teljesen világosan tud. 1953. január elején jelent meg a Belügyi Szemle jogelődje, a Rendőrségi Szemle első száma, majd rá tíz évre, 1963 januárjában maga a Belügyi Szemle. A jubileumi kiadás küldetése lehet egyfajta ünnepi összefoglalás, mi mindent tettek meg az elődök, hogy ez a fórum ilyen időintervallumban szolgálja a tudományt. Ugyanakkor az is vitathatatlan, hogy ez az ismeret – különösen az előzmények tudatában – az aktuális szerkesztőség minden munkatársára is kellő nyomást helyez, hogy hivatásuk legjavát adják.

Mindenki előtt ismert, hogy amikor a Belügyi Szemlét említjük, akkor a Belügyminisztérium legrangosabb szakmai és tudományos folyóiratáról beszélünk. Eme általános kijelentés mögött komoly szakmai munka van, az elődök folyamatosan növelték a lap rangját a tudományos közösségben, és persze leginkább a Belügyminisztérium – és benne az alá rendelt országos hatáskörű szervezetek és háttérintézmények – munkatársai között a Belügyi Szemle hírnevét.

A Belügyi Szemle tudományos fejlődése vitathatatlan, a jelenlegi főszerkesztő és kollégái jegyzik meg, hogy minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben (Dános et al., 2022). Áttekintve a megszámlálhatatlan kiadványt, biztosan állítható, hogy a folyóirat folyamatosan befogadta mindazon kollégák publikációit,

akik munkásságuk alapján valamilyen módon köthetők a Belügyminisztériumhoz. Ezen túl a Belügyi Szemle folyamatos fórumot szolgáltat a legkülönbözőbb társadalmi igények tudományos kiszolgálásának, ezáltal lehetőséget is biztosít a szervezetek folyamatos fejlődésének, aktívan segítve ezáltal is a belügyi szervek munkatársait. A 2022. május 24-én megalakult új kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdése értelmében a belügyminiszter hatáskörébe delegálták a vízügyi igazgatási szervek irányítását, amelyet a belügyminiszter a Közfoglalkoztatási és Vízügyi Helyettes Államtitkárság útján lát el. Ugyanakkor azt kell mondjam, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy már 2014. szeptember 10-e óta szervezeti egységben dolgozik az vízügyi ágazat a Belügyminisztériummal, amelyet ez a 2022. évi rendelet csak megerősített. Miért is mondatja velem ezt, hogy nagy szerencse ez a szervezeti stabilitás ebben a változó környezetben? Az állami vízgazdálkodási feladatokat ellátó szervezetet harminchat alkalommal érte változás. A Belügyi Szemle hetvenéves időszakára megállapítható, hogy a vízügyi szolgálat az elmúlt közel hét évtized alatt a legkülönbözőbb tárcák (FM, KVM, KHVM, KöViM és BM) irányítása mellett végezte munkáját (Reich, Gy. 1997). Az országos hatáskörű rendvédelmi szervezetek vezetői – és minden vezető – különösen jól tudják, hogy sok minden egyéb tényező mellett kiemelten fontos a szervezeti stabilitás.

Öszintén megvallva a hetvenéves időszak bemutatását életkori sajátosságból kifolyólag (38 év) korlátozottan tudom megtenni. Ugyanakkor a több mint tíz éves vízügyi tapasztalat (jelenleg az Országos Vízügyi Főigazgatóság, illetve korábban a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság munkatársaként) alapján kísérlem azt megtenni.

2017. év meghatározó volt mind a vízügyi ágazat, mind jómagam számára, amikor is megalakult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kara (a továbbiakban: NKE VTK). A kar jogelődjeinek köszönhetően több mint ötvenéves múltra tekint vissza, így megtévesztő lehet a 2017. évi alapítás. A bajai vízügyi képzés országos hírvé és jelentőségű, az ágazat egyik legfontosabb utánpótlási bázisa. Az NKE VTK megalakításában pedig vitathatatlan volt Dr. Hoffmann Imre t. altábornagy szerepe, ahogyan abban is, hogy több kollégával magam is mindennapi részese vagyok a vízügyi felsőoktatásnak.

Első hivatalos kapcsolatom a Belügyi Szemlével 2019-re datálható, amikor is pontosan azzal a céllal jelentettünk meg közösen egy cikket „*A vízügyi ágazat helye, szerepe az államháztartás rendszerében*” címmel Tóth László bv. vezérőrnagy kollégámmal, hogy erősítsük a kapcsolatot a BM tudományos közösségével. A vízügy mindennapjait meghatározza a tudomány, tekintettel, hogy a Belügyi Tudományos Tanács rendszerében aktívan működik az Országos Vízügyi

Főigazgatóság Tudományos Tanácsa dr. Váradi József vezetésével. Kiadványok tekintetében is megvannak a nagy hagyománnyal és múlttal rendelkező vízügyi szaklapok. Gondolok itt első sorban a *Vízügyi Közleményekre*. A Vízügyi Közlemények hazánk legrégebb vízügyi szakfolyóirata. 142 évvel ezelőtt, 1879-ben jelent meg jogelődje, a *Kultúrmérnöki jelentések*. A lapot Kvassay Jenő alapította és szerkesztette a magyar műszaki irodalom ápolása, a vízi munkálatok ismertetése és a velük kapcsolatos tudományos, gyakorlati-mérnöki, közgazdasági, illetőleg jogi kérdések megvilágítása céljából. 1879 óta összesen 342 rendszeres és 24 külön füzet, illetve kötet jelent meg, csaknem 60 ezer oldal terjedelemben. A Vízügyi Közleményekben megjelent tanulmányok tárgykörei: hidrológia, hidraulika, hidrogeológia, talajmechanika, vízkémia, amelyek az alaptudományokhoz; az árvízmentesítés és -védelem, vízrendezés és vízszabályozás, szennyvízelvezetés és -kezelés, víztisztítás és vízellátás, vízhasznosítás, vízvédelem, vízépítés, vízgazdálkodás és gazdaságtana, valamint a vízjog, melyek a gyakorlati vízmérnöki tevékenységekhez szükséges ismeretek fejlesztését segítik és szolgálják. Nincs a vízgazdálkodásnak és vízépítésnek olyan ága, amelyekkel a Vízügyi Közlemények ne foglalkozott volna. A Vízügyi Közlemények megjelenése 1919–1922 és 1924–1927 között szünetelt. 2005 óta – pénzügyi források hiányában – szintén nem jelent meg (kivéve a 2005. évi Balaton különszámot és a 2013. évi dunai árvízi különszámot). Dr. Szlávik Lajos professzor emeritus és az NKE egyetemi magántanára főszerkesztőségével az Országos Vízügyi Főigazgatóság 2020-tól újra indította e nagy múltú folyóiratot. A Vízügyi Közlemények az eredeti, 140 évvel ezelőtti koncepció mentén született újjá. Lényeges változás viszont, hogy az egyes folyóiratszámok színes kiadásban, nyomtatott és digitális formában jelennek meg.

Ugyanakkor meg kell említsem az 1917-ben alapított Magyar Hidrológiai Társaság szakmai kiadványát, a *Hidrológiai Közönyt*, ami szintén tudományos és publicisztikai közössége a vízügyi szolgálatnak.

A fenti két – igen komoly múlttal rendelkező – tudományos és szakmai kiadvány hasonló küldetéssel rendelkezik a vízügyi ágazaton belül, mind a Belügyi Szemle.

A közös időszakra vonatkozóan engedtessek meg, hogy felsorolás szintjén áttekintsem a 2014-óta a Belügyi Szemlében megjelent vízügy témájú cikket. Az előzőekben már említett Tóth és Balatonyi (2020) cikkben részletesen áttekintésre került a vízügyi ágazat szervezeti fejlődése, amely cikkhez történeti alapot szolgáltatott Fejér László és Reich Gyula.

A 2020. májusi Belügyi Szemlében még szinte a pandémiás helyzet közepén írta meg Balatonyi és Tóth (2020a), hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a vízügyi szolgálatnak a kritikusra minősített rendszerek folyamatos működésére.

Ennek keretében szintén kiemelt figyelmet kell fordítani a vízkárelhárítás helyi vagy éppen országos irányítására, működésére.

A víz egyre élesebb biztonsági deficitként jelenik meg a föld lakosságának preferenciarendszerében. Közgazdasági szempontból is jelentős potenciállal rendelkeznek azon országok, ahol a vízzel megfelelően gazdálkodnak. 2016 és 2019 között – országos szinten – megvalósult és folyamatban lévő települési vízgazdálkodással összefüggő beruházások kerültek összegzésre, illetve javaslatok megfogalmazásra a 2021–2027 közötti időszak forrásfelhasználása vonatkozásában (Balatonyi & Tóth, 2020b), amelyeket számos irányító hatóság meg is fogadott, és beépítésre kerültek a 2021–2027 pályázati felhívásokba. Komoly többletlehetőségek vannak a kék-zöld infrastruktúrák, vagy éppen a természetközeli megoldások alkalmazásában.

2020. júliusában több vízügyi igazgatóság területén jelentős károkozás mellett vonultak le árhullámok a kisvízfolyásokon, érintve több zalai és somogyi kistelepülést. Több milliárdos értékben keletkeztek helyreállítási igények (állami tulajdonú vízügyi kezelésben lévő vízfolyásokon és a településeken jelentkező vis maior). Az összefoglaló tanulmány ismerteti a helyi vízkárelhárítási tevékenységek során keletkezett vízügyi beavatkozásokat, tapasztalatokat, és javaslatokat fogalmazott meg a jövőre vonatkozóan (Balatonyi & Tóth, 2020c). Több minden mellett fejleszteni kell a megelőzés, felkészülés intézményét, benne a hivatásos és önkéntes polgári védelmi szervezetek tevékenységeit. A Belügyminisztérium szakmai támogatása mellett a Külgazdasági és Külügyminisztérium intézményi keretei között (a külgazdaság fejlesztéséért felelős helyettes államtitkárság) a Duna Régió Stratégia környezeti kockázatok kezelése prioritásterület keretein belül 2019 májusában megalakult a Katasztrófakezelési Munkacsoport. A munkacsoport feladata, hogy szakmai fórumot biztosítson a Duna vízgyűjtőjén található tagországok között a katasztrófák megelőzése, mérséklése és felszámolása érdekében. Összességében kijelenthető, hogy a vízdiplomácia terén is folyamatosan fejlődött az ágazat. Világ szinten is egyedülálló képzést indított Magyarország. 2020 őszi félévben elindult nemzetközi vízpolitika és vízdiplomácia mesterképzési program angol nyelven, ami a nemzetközi vízügyi együttműködési kihívások kezelésére készít fel vízügyi szakembereket, diplomátokat, gyakorló és jövőbeni kormányzati tisztviselőket.

Külön és kiemelt téma volt a fenntartható települési vízgazdálkodás fejlesztése témakör, az abban megjelenő integrált települési vízgazdálkodási terv. Az integrált települési vízgazdálkodási terv célja, hogy a települési vízgazdálkodás elemei és az ezzel kapcsolatos teendők, kötelezettségek komplexen épüljenek be a településfejlesztésbe, és a területhasználatot is szabályozó rendezési eszközökbe (Balatonyi et al., 2021).

A vízügyi igazgatás speciális terület, amely nem a klasszikus értelemben vett közigazgatási egységekre, hanem a vízgyűjtőkre szerveződik, erről és további témákról olvasható egy beszélgetés Láng István az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője és Hornyik Zsuzsanna főszerkesztő-helyettes között (Hornyik, 2021).

Érdekes beszélgetés jelent meg a hazai és nemzetközi szaktekinetély Szöllösi-Nagy András kollégámmal a Belügyi Szemlében, hogy hogyan szolgálja a tudomány a nemzeti vízgazdálkodást, mik történtek eddig, és mit kell még tennünk a rendelkezésre álló vízkészletek megóvása érdekében, valamint a rendkívüli helyzetek, járványok hogyan befolyásolják e tevékenységeket (Hornyik, 2022).

Legutóbbi vizes téma, ami megjelent, az pedig egy könyvajánló volt a magyarországi kisvízfolyásainak árvizei témakörben. A gyors lefolyású árhullámokkal szemben (speciális esetekben villámárvíz) a megelőzés, az előrejelzés és a védekezés is sajátos hozzáállást, speciális megoldásokat követel a vízügyi szakmától, a védekezésben részt vevő egyéb szervezetektől. Feladatok jelennek meg az önkormányzatoknál is, hiszen sok esetben ők felelősek az árvízvédekezésért, azonban nincs elegendő vízügyi szakemberük. A megelőzés itt azt jelenti, hogy rendelkeznek olyan cselekvési (települési vízkárelhárítási) tervekkel, amelyek kész megoldásokat tartalmaznak a szélsőséges helyzetekre, így lerövidítik a beavatkozási időt. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság, Láng István főigazgató szakmai és pénzügyi támogatásával, úgy döntött, hogy felkéri Dr. Koris Kálmánt a témával összefüggésben – vízügyes kollégák közreműködésével – egy szakkönyv és segédlet elkészítésére. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján a könyv keretein belül elkészítésre került a dombvidéki kisvízfolyásaink katasztere, felmérve a jellemzőiket, értékelve a viselkedésüket (Balatonyi, 2022).

Végeláthatatlan azon események (árvíz, belvíz, helyi vízkárelhárítás, jégkárelhárítás, aszály, vörös iszap és további kiemelt vízminőség-kárelhárítás) sora, amit ki kellett volna emelni az elmúlt időszakból. Ugyanúgy, szinte megszámlálhatatlan azon elődök sora, akik megalapozták a jelenkor vízgazdálkodását, akiket szintén meg kellett volna, hogy említsek. Se szeri, se száma azon aktív kollégáknak, akik a mindennapokban hivatásként tekintenek a munkájukra, ezáltal kiemelésre méltók. Együttal bizakodással tekintek a jövőbe, hogy mindig lesz egy következő vízügyi generáció.

Fenti részletes számvetésre, ünneplésre a hetvenéves vízügyi jubileumi 2023. év kiváló alkalmat teremt majd a vízügyi ágazat számára is. Javasolom, hogy mindenki éljen vele saját lehetősége szerint.

Összegzés

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság a Belügyminisztérium alá rendelt országos hatáskörű szervezet. Magyarország Kormánya továbbra is – változatlan szervezeti formában 2014 óta – irányítja a belügyminiszteren keresztül, a közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárság útján a vízügyi igazgatási szerveket, amelyek Magyarországon elsődlegesen felelősek a vízgazdálkodásért. Folyamatos szervezeti átalakítások sújtották a vízügyi szolgálatot, amelyek kezelése többletkihívást jelentett a szervezet számára. Az ágazat 2014. szeptember 10-e óta egységben és közösségben működik a Belügyminisztérium alárendeltségében. A vízgazdálkodás, különös tekintettel a vízkárelhárítással összefüggő feladatok ellátása több esetben összefügg a rendvédelmi szervezetek tevékenységeivel, ami minősített időszakban különösen fontos lehet. Ugyanakkor békeidőben is példaértékűnek mondható az együttműködés tárca szinten.

A vízügyi ágazat szervezeti fejlődését nem kis túlzással egészen az Árpád-korig vissza tudjuk vezetni, melyre most nem tettem kísérletet. Nem árulok el nagy titkot (vagy mégis?), hogy a 19. században kibontakozó egységes és önálló vízgazdálkodás azonos múltra tekint vissza, mint a Belügyi Szemle. 1953. október 1-jén alakult meg az egységes vízügyi szolgálat. Így jelen, a Belügyi Szemlét köszöntő jubileumi cikk felvezetőnek is tekinthető a hetvenéves vízügyi jubileumhoz.

Magam és a kollégáim nevében kívánok sok erőt, kitartást a szerkesztőségnek, aktivitást minden lelkes magisternek, és az olvasóknak jó időtöltést!

*„Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gálya,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!”*

(Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger)

Felhasznált irodalom

Balatonyi L. (2022). Magyarország kisvízfolyásainak árvizei. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1907–1917.

<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.10>

Balatonyi L. & Tóth L. (2020a). A koronavírus gazdasági hatásai a vízügyi ágazatban. *Belügyi Szemle*, 68(5), 101–115. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.5.7>

- Balatonyi L. & Tóth L. (2020b). Települési vízgazdálkodásunk finanszírozási rendszere a 2021–2027 közötti pályázati ciklus tükrében. *Belügyi Szemle*, 68(7), 99–120. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.7.7>
- Balatonyi L. & Tóth L. (2020c). A 2020. július végi rendkívüli vízkáresemények vízügyi igazgatási és közgazdasági tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 68(12), 63–83. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.3>
- Balatonyi L., Reich G., Jancsó B., Nagy Z., Buzás K. & Tóth L. (2021). Fenntartható települési vízgazdálkodás, jövőkép a települések részére. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2189–2207. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.8>
- Dános V., Galambosi B., Hertelendi L., Hornyik Zs., Varga A. & Szabó Cs. (2022). Minősített folyóirat lett a *Belügyi Szemle* 2021-ben: *Belügyi Szemle* a fejlődés útján – határok nélkül. *Belügyi Szemle*, 70(3), 443–458. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.2>
- Hornyik Zs. (2021). Vízügyi igazgatás a mindennapokban: Interjú Láng Istvánnal, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetőjével. *Belügyi Szemle*, 69(3), 511–519. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.3.10>
- Hornyik Zs. (2022). Éltető erőforrásunk, a víz védelme napjainkban: Interjú dr. Szöllősi-Nagy András professzorral. *Belügyi Szemle*, 70(5), 1101–1108. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.13>
- Reich Gy. (1997). A vízügyi igazgatóságok helye és szerepe a területi közigazgatásban. In Szabó G. & Vadál I. (Szerk.), *Érvek és ellen érvek. Adalékok a területi államigazgatás reformjához* (pp. 169–185). Magyarország Közigazgatási Intézet.
- Tóth L. & Balatonyi L. (2020). A vízügyi ágazat helye, szerepe az államháztartás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 67(4), 5–17. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.4.1>

Alkalmazott jogszabály

182/2022. (V.24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balatonyi L. (2022). *Belügyi Szemle* 70, vízügy 70, közös kötelembe 9 év. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2171–2177. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.2>

Paradigmaváltásnak lehetünk tanúi a cannabis-kérdésben

Balláné Füsztér Erzsébet

Prof. dr. egyetemi tanár, rendőrségi főtanácsos, nyá. rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
ballane.fusztter.erzsebet@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle (1991–1994 és 2006–2010 közötti időszakban Rendészeti Szemle) fennállásának hetven éve alatt mindvégig igen nagy hangsúlyt fektetett az aktuális és társadalmi szempontból fontos problémák megtárgyalására. Így például az 1997-es 45. évfolyam 11. száma – úttörő módon – teljes terjedelmében az akkorra már hazánkban is igencsak fontossá vált kábítószer kérdéskörrel foglalkozott. A tematikus számban olvashattuk Kertész Imre: Kábítószer-bűnözés az európai büntetőjogban; Szomor Katalin: A kábítószer-probléma és a keresetcsökkentés stratégiája; Pelle Andrea: A drogfogyasztás büntetőjogi következményei; Hollósi György: Elveszett évtized a kábítószer elleni harcban; Frech Ágnes: Kábítószerügyek a magyar bírói gyakorlatban; Kurdiés Mihály: A parti véget ér... Egy Bács-Kiskun megyei kábítószerparti felszámolása; Elek Zsuzsanna – Paksi Borbála: A fiatalok és a drog; Nyári Katalin: Droggondok; Kolozsi Béla: Drogvédelem és AIDS-megelőzés; valamint Nyíri Sándor: A kábítószer és a közlekedés című tanulmányát. Ezek mindegyike nagyon fontos és nagy horderejű írásnak számított, mivel különböző szakterületről és nézőpontból kiindulva elemezték az aktuális droghelyzetet, és a szerzők kivétel nélkül hangsúlyozták azt a sürgető szemléletváltozást, amire akkorra már nagyon nagy szükség volt, mivel még a nyolcvanas években is az volt a hivatalos politikai álláspont, hogy Magyarországot nem fogja olyan súlyosan érinteni a drogprobléma, mint a fejlett nyugati országokat.

A különszám megjelenését megelőzően ritkábban, majd azt követően egyre gyakrabban jelentek és jelennek meg a lapban kiváló szerzők tollából származó kábítószerrel kapcsolatos cikkek, melyek egyértelműen rávilágítanak a drogkérdés fontosságára és ugyanakkor annak bonyolult mivoltára is.

A drogpolitika evolúciója, vagyis az, ahogy az egyes országok társadalmi viszonyulnak a kábítószer-fogyasztáshoz, előállításhoz és forgalmazáshoz, a 20. század egyik kiemelkedő fontosságú társadalmi jelensége volt. Ez a folyamat

azonban a mai napig sem állt le, napjainkban is komoly vitát generálva a szigorú tiltáspárti és az enyhébb, megengedőbb álláspontok között. Ide számíthatjuk a „light drug vs. hard drug” polémiát is, és az ugyancsak vitatott „kapudrog-elmélet”, amely szerint a marihuána használata idővel a keményebb drogok fogyasztásához vezet. Mindezeket túl a jelen század talán egyik legakutabb drogkérdésévé a legkülönfélébb, rengeteg veszélyt magukban rejtő „dizájner” drogok mellett, a cannabisliberalizáció problémája vált.

A cannabis-jelenség vizsgálata révén végig követhetjük egy jelenleg kábítószernek minősülő anyag használatának a teljes szabadságtól a szigorú tiltáson át az újbóli szabad fogyasztás felé vezető útját.

Kultúrtörténeti emlékekből tudjuk, hogy a tudatmódosító anyagok használata több ezer éves múltra tekint vissza, és közülük is az egyik legrégebben ismert és használt növény a kender (*Cannabis sativa*), mely évezredekken keresztül az ipari célú felhasználás mellett gyógyászati és spirituális szerepet is játszott ([URL1](#)).

A cannabis gyógyító anyagként való használatának első írásos nyoma a Kr. e. 1700-ból származó *Ramesseum III Papyrusban*, majd az 1550 körülire datált *Ebers papyrusban* található. A leírások szerint a kender levelét, virágzatát és magját mézzel keverve fájdalomcsillapításra és gyulladáscsökkentésre használták (Manniche, 2006).

Az európai országokban szélesebb körben a nagy földrajzi felfedezéseket és a gyarmatosításokat követően terjedt el a cannabis gyógyászati célú használata. Élvezeti szerként való fogyasztása először a művészkörökben jelent meg az 1800-as években.

Az Amerikai Egyesült Államok „cannabis-története” is az ipari és a gyógyászati célú felhasználással kezdődött, az élvezeti célú fogyasztás kezdete itt is a művészvilághoz kapcsolódott. A cannabis-fogyasztás széles körű elterjedése az 1900-as évek elején először a mexikói vendégmunkások körében kezdődött el, akik stimulánsként, a fáradtság elűzésére használták.

Az elkövetkező évtizedekben egyre szélesebb rétegekre vált jellemzővé az egyik legelterjedtebb cannabiszárma, a marihuána fogyasztása, ami végül a hippizmus mozgalomban és a vietnami veteránok körében csúcspontot ért el a hatvanas és a hetvenes években.

A cannabis-fogyasztás visszaszorítása érdekében tett első állami intézkedés a Roosevelt-adminisztráció idején, 1937-ben hozott Marihuána Tax Act ([URL2](#)) volt, ami ugyan nem tiltotta be kategorikusan a cannabiszárma gyógyászati célú alkalmazását, de ugyanakkor adót vetett ki minden vele kapcsolatos tevékenységre.

A kábítószer-fogyasztás világméretű elterjedése és az ahhoz társuló kábítószer-bűnözés visszaszorítása érdekében 1961. március 30-án, New Yorkban, az

ENSZ tagállamainak túlnyomó többsége aláírta az Egységes Kábítószer Egyezményt, ami a cannabist és valamennyi származékát veszélyes és tiltott kábítószernek minősítette, ezért a I-es és a különösen veszélyes kábítószereket, mint például a heroint is tartalmazó IV. jegyzékbe sorolta, így betiltva valamennyi cannabisszármazék terápiás célú használatát is, annak ellenére, hogy orvosi körökben tudott volt, hogy a cannabis hatóanyaga, a THC, sikeresen használható számos kórkép tüneteinek kezelésében, illetve enyhítésében: például a sclerosis multiplex esetében, továbbá a daganatos betegségek kemoterápiás kezelése során fellépő súlyos hányinger és hányás csillapítására, és segít az AIDS-betegek súlyos étvágytalanságának leküzdésében is.

Az 1961-es kábítószer egyezményt követően a Nixon-adminisztráció idején (1969–1974) az Amerikai Egyesült Államok igen széles körű és intenzív drogellenes stratégiába kezdett a teljes elutasítás égisze alatt, mely valamennyi illegálisnak minősített anyagra vonatkozott. A közel ötven évig tartó (a szigorú engedélyezéshez kötve működő holland „coffee shop”-ok speciális helyzetének kivételével) teljes tiltáson alapuló szemléletben a 2010-es évek elején a cannabis-használat terén lassú paradigmaváltás beindulásának lehettünk a tanúi. Az első kenderből származó hatóanyagokat tartalmazó gyógyszereket az 1980-as években engedélyezték az USA-ban; Európában csak az 1990-es évek végén jelentek meg a termékek hivatalos medicinaként, alkalmazásuk pedig csak a 2010-es években vált széles körűvé (Bajtel, Kiss, Csupor-Löffler, Szendrei & Csupor, 2021).

Az ellentmondásos helyzet feloldására az egyezményhez csatlakozott különböző országok – részben a coffee shopok működése során szerzett tapasztalatokra is támaszkodva – különféle megoldásokat alkalmaztak. A leggyakrabban alkalmazott módszer az volt, hogy népszavazással döntötték el, hogy engedélyezik-e a cannabisszármazékok használatát. Ennek eredményeként Oregonban és Washingtonban 1998, Coloradoban pedig már 2000 óta engedélyezetté vált a marihuána gyógyászati célú alkalmazása (Bayer, 2011).

Az élvezeti célú marihuána-használat tekintetében a 2012-es év volt döntő jelentőségű.

2012 novemberében három USA-tagállamban (Oregon, Colorado és Washington) tartottak népszavazást a kender rekreációs célú használatának engedélyezéséről. A népszavazás eredményeként Colorado és Washington legalizálta elsőként az élvezeti célú marihuána fogyasztását, tartását és árusítását. Az alkoholhoz hasonlóan a 21. életévben határozták meg a minimális életkort a legális hozzájutásnál, és szabályokat vezettek be a fogyasztást követő gépjárművezetéssel kapcsolatban. Majd két év elteltével Oregonban és Alaszkában is a legalizáció mellett döntöttek (Pusztai, 2018).

Az USA-ban a cannabis-használat legalizációja folyamatában jelentős lépésnek számított, amikor a 2016. novemberi választással egyidőben kilenc tagállamban szavazhattak a választók a cannabis használatának szabaddá tételéről. Kaliforniában, Massachusettsben, Maine-ben és Nevadában a rekreációs használat törvényesítéséről döntöttek, míg Arkansasban, Floridában, Montanában és Észak-Dakotában a gyógyászati célú használat mellett voksoltak a választók (Kaliforniában a marihuána gyógyászati célú fogyasztása már 1996 óta törvényes volt) ([URL3](#)).

2019-ben a droghasználat tekintetében ez idáig igencsak konzervatívnak számító WHO is a cannabis-használat kérdésének újragondolása és bizonyos fokú felszabadítása mellett foglalt állást. A Kábítószer-függőséggel Foglalkozó Szakértői Bizottság (Expert Committee on Drug Dependence), a WHO független tudományos tanácsadó testülete a többéves felülvizsgálati folyamat eredményei, a tudományos értékelés, a lehetséges egészségügyi kockázatok értékelése és a várható terápiás előnyök számbavétele alapján az ENSZ főtitkáranak 2019. január 24-én írt levelében ([URL4](#)) javaslatot tett egyebek mellett a cannabisnak és a cannabis gyantának az 1961-es egyezmény IV. jegyzékéből való törlésére. Elfogadva a WHO javaslatát az ENSZ Kábítószerügyi Bizottsága (Commission on Narcotic Drugs) a 2020. decemberi ülésén megszavazta a cannabis besorolásának megváltoztatását a nemzetközi kábítószer-egyezményben. A bizottság de facto elismerte a cannabis gyógyászati szerepét azáltal, hogy ezentúl az csak a sokkal enyhébb besorolású I. jegyzéken fog szerepelni. (A CND decemberi ülésén Magyarország, egyedüli európai uniós tagállamként, a WHO javaslatát a drogliberalizáció megnyilvánulásának minősítette, és ellene szavazott.)

Mindebből látható, hogy a cannabis-kérdésben a paradigmaváltás beindult, és ez a folyamat bizonyára nem áll le, álláspontok, érvek és ellenérvek feszülnek egymásnak az elkövetkezőkben is. Mivel a szűkre szabott karakterszám a helyzet mélyebb elemzését nem teszi lehetővé, végezetül a teljesség igénye nélkül még néhány, az elindult trendet jelző adatot szeretnék megemlíteni:

A cannabisliberalizáció a legtöbb országban jellemzően kétféle formában realizálódik.

A liberalizáció útján elindult legtöbb ország csak a gyógyászati célú felhasználást tette (országonként eltérő kikötéseket megszabva) legálissá, így Argentína, Ausztria, Ausztrália, Belgium, Brazília, Chile, Kolumbia, Horvátország, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Írország, Izrael, Olaszország, Luxemburg, Málta, Mexikó, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Spanyolország, Svájc, Törökország és az Egyesült Királyság.

A gyógyászati mellett a rekreációs/élvezeti célú felhasználás is legálissá vált (a már korábban említett USA-tagállamokon kívül) 2013-óta Uruguayban és 2018-óta pedig Kanadában is.

A cannabisliberalizáció folyamatának töretlen voltát jelzi, hogy számos, a gyógyászati célú felhasználást az utóbbi években engedélyező ország, így Argentína, Ausztrália, Bolívia, Chile, Kolumbia, Horvátország, Cseh Köztársaság, Észtország, Izrael, Luxemburg, Málta, Peru, Portugália, Szlovénia, Spanyolország és Svájc még nem tette ugyan legálissá az élvezeti célú fogyasztást, de országonként eltérő módon és feltételekkel megkezdte annak dekriminalizációját.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a több száz különféle hatóanyagot, köztük az erősen pszichoaktív THC-t is tartalmazó kender növény különféle származékainak emberi fogyasztási célú felhasználása kérdésében paradigmaváltásnak lehetünk szemtanúi, és nagyon valószínűnek látszik, hogy a félévszázados szigorú tiltás egyre inkább a vége felé közeledik. A sok év óta egymással szembenálló, a fogyasztás mellett, illetve ellene felhozott érvek vitájában nagyon úgy néz ki, hogy egyre több országban a tiltás helyett inkább az elfogadás irányában mozdul el a közvélekedés.

Felhasznált irodalom

Bajtel Á., Kiss T., Csupor-Löffler B., Szendrei K. & Csupor D. (2021). Cannabis: gyógyszer, élelmiszer vagy kábítószer? *Orvosi Hetilap*, 162(45), 1808–1817. <https://doi.org/10.1556/650.2021.32211>

Bayer I. (2011). Mérlegen a valóság: siker vagy kudarc? Az 1961. évi Egységes Kábítószer-egyezmény értékelése az 50. évforduló alkalmából. *Gyógyszerészet*, 55(12), 714–724.

Manniche L. (2006). *An Ancient Egyptian Herbal*. British Museum Press.

Pusztai P. A. (2018). A marihuána használat reformja Kanadában, Jogtudományi előadások 414–416.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Cannabis: A Journey Through the Ages*. <http://www.ancient-origins.net/history/cannabis-journey-through-ages-003084>

URL2: *The Marihuana Tax Act Of 1937*. <https://www.druglibrary.org/schaffer/hemp/taxact/mjtaxact.htm>

URL3: *Fél Amerika legalizálta a marihuánát, de a gazdasági csoda még várat magára, Qubit. Gazdaság.* <https://qubit.hu/2017/11/30/fel-amerika-legalizalta-a-marihuanat-de-a-gazdasagi-csoda-meg-varat-magara>

URL4: *Tedros Adhanom Ghebreyesus Director General letter to António Guterres Secretary General of the United Nations.* https://cdn.who.int/media/docs/default-source/controlled-substances/unsg-letter-ecdd41-recommendations-cannabis-24jan19.pdf?sfvrsn=6070292c_2&download=true

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balláné Füzster E. (2022). Paradigmaváltásnak lehetünk tanúi a cannabis-kérdésben. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2179–2184. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.3>

Gondolatok egy évforduló kapcsán A Belügyi Szemle mint a mentori tevékenység szakmai és tudományos forrása

Balogh János

Dr. országos rendőrfőkapitány, rendőrségi főtanácsos, rendőr altábornagy,
Országos Rendőr-főkapitányság
orfkitkarsag@orfk.police.hu

Az elmúlt időszakban több neves évfordulót ünnepeltünk. 2020-ban 100 éves lett a magyar rendőrség, 2021-ben 50 éves a rendészeti felsőoktatás, és most a Belügyi Szemle 70. születésnapja következik. A folyóirat Rendőrségi Szemleként indult és jelent meg tíz éven keresztül, majd – szakmai jellegének megőrzése mellett – tartalma kibővült és Belügyi Szemle lett belőle. A folyóirat neve csak rövid időszakra változott meg két alkalommal Rendészeti Szemlére, először a rendszerváltozás után az 1991–1994 közötti években, majd 2006–2010 között, amikor nem volt Belügyminisztérium. A Belügyi Szemle a rendőrség „krónikása” is volt, hiszen rendszeresen bemutatta a rendőrszakmai és tudományos eredményeket. A 70 év alatt felhalmozott szellemi értékekkel szolgál napjaink közszolgálatá, belügyi igazgatása és a mai rendészeti szervek részére, alapvetően a bűnüldözés napi gyakorlatának követésében, a kriminálisztikai kutatásokban, a jogtudomány és a kriminológia, az utóbbi két évtizedben pedig a rendészettudomány eredményeinek bemutatásában.

Időtállósága annak is köszönhető, hogy a kiadvány szerkesztői mindent megtesznek annak érdekében, hogy a legújabb nemzetközi és hazai gyakorlatok tudományos igényű terjesztését szolgálják, megfelelő fórumot teremtsenek a rendészet elméleti és gyakorlati problémáinak, tapasztalatainak megismeréséhez, elemzéséhez, és hisznek a fejlesztések fontosságában. A Belügyminisztérium szakmai folyóiratának írói között professzorok, bünyügyi nyomozók, kriminálisztikai szakértők és járőrök is szerepelnek. Épp ebben rejlik a folyóirat nagyszerűsége, sokszínűsége, hiszen a legfrissebb ismereteket, a gyakorlati alkalmazhatóságot és a különböző nézetek ütköztetését kínálta és kínálja ma is, egyben platformot biztosít – életkortól és tudományos fokozattól függetlenül – a tudományos igényű tanulmányok megjelentetésére, közkinccsé tételére.

Tudományos folyóiratok lapozása során, de a mindennapi munkavégzés közben is, gyakran felvetődhet annak a kérdésnek a gondolata, hogy a tudományos kutatások eredményei hogyan épülhetnek be a szakmai-szervezeti kultúrába, hogyan valósulhat meg a tudomány és a szakma szimbiózisa. A rendészettudomány fogalmával és kérdéseivel több neves kutató foglalkozott. Kiemelkedtek közülük még a 19. században Karvasy Ágoston, Rédey Miklós, később Magyary Zoltán vagy Szamel Lajos, az elmúlt évtizedekben pedig Finszter Géza, Katona Géza, Korinek László vagy Sallai János, akiket személyesen is van szerencsém ismerni.

A tudomány akkor igazán hasznos, ha szakmai oldalról nem marad meg az elvont elmélkedés, vagy ahogy a hétköznapiakban hívjuk „szobatudomány” szintjén, hanem az általa feltárt eredmények a gyakorlatban is kamatoztathatók megfelelően tolmácsolva az egyes szakterületeken történő alkalmazhatóságot.

A rendőri képzésnél az alapok az iskolákban megszerzendő elméleti tudásra és az ott elsajátítható gyakorló ismeretekre helyeződnek. Ezzel azonban még nem lehet garantálni a „jó rendőr” minőségét, mert az igazán „jó rendőr” a „szakmát” a helyi szerveknél folytatott gyakorlat során, mentora segítségével tudja megtanulni.

Ki a mentor? Az a kolléga, aki tapasztalt szakemberként mind a szakmai, mind a személyes fejlődéshez hasznos tanácsokkal tud szolgálni. Nem mindegy, hogy ki a mentor és az sem, hogyan adja át a szükséges ismereteket. A mentor is tanulhat a mentorálttól úgy, ahogy a vezető is tanul a beosztottól vagy a tanár a diáktól.

Az újonc az igazán éles helyzetekben (például egy közúti balesetnél, bűnügyi helyszínen, labdarúgó-mérkőzésen) tapasztalja meg, hogy a tanteremben megtanultak szerint hogyan szükséges fellépni, mit kell intézkedő rendőrként mondania és tennie.

A pályakezdők – reményeim szerint – ambíciókkal vágnak bele a munka világába és izgalommal várják a helyi szerveknél töltendő szakmai gyakorlatot. Tisztelettel tekintenek arra, aki a tudásából, idejéből és energiájából arra áldoz, hogy az újoncok is jobbak lehessenek. A kezdeti beilleszkedési nehézségeken és az első szakmai megmértetéseken való sikeres túljutást jelentős mértékben segítheti, ha kapnak egy olyan példaképet, aki hiteles és akinek valóban célja a mentorált fejlesztése. Ebben az esetben ők „szárnyakat kaphatnak”, mi pedig vezetőkként ennek igazán örülhetünk.

Ahhoz, hogy mindez sikeres legyen, természetesen nagy hangsúlyt kell fektetni a mentorok kiválasztására, felkészítésére, professzionális, ütemezett képességfejlesztésére. Olyan kollégákat kell a feladatra jelölni, akik rendelkeznek már megfelelő szakmai tapasztalattal, ismeretük és tárgyi tudásuk kiemelkedő,

és mindezt jól érthető módon át is tudják adni. Rendkívül fontos, hogy a mentor megfelelően motivált legyen, mind a saját munkája, mind pedig a mentorált felkészítése vonatkozásában. Mindannyiunk életében voltak olyan meghatározó – akkor még ugyan nem mentor néven nevezett – idősebb kollégák, akik megkönnyítették számunkra a beilleszkedést, és olyan szakmai „fogásokat” mutattak meg, amelyeket remekül tudtunk hasznosítani munkánk során. Legtöbb esetben ők tiszthelyettesek vagy zászlósok voltak, akik hittel és komolyan végezték munkájukat.

A ma mentorának nagyon fontos feladata a mentorált, fiatal kolléga aktív figyelemmel kísérése, szükség esetén útmutatásnyújtás a számára. Nélkülözhetetlen a közös elemzés, a pályakezdő gyakorlatának értékelése, az általános támogtatás biztosítása. Őszintének és nyíltnak kell lennie.

Mindezek megvalósításához a megszokottól kicsit eltérően, kicsit másképp kell gondolkodnunk. Tudatosan fel kell készülni arra, hogy a változásokhoz igazodva, szerencsés esetben azokat meg is előzve ki tudjunk lépni a paradigmatis keretből.

A változások mozgatórugója lehetne a tudományos eredmények sikeres felhasználása, alkalmazása. A rendészettudomány önálló tudományágként történő elismerésére azért volt szükség, mert az a legtöbb tudományterülettől eltérően nem egyértelműen körülhatárolható szakterület, több tudományterület határterületén mozog, azaz multidiszciplinaritás jellemző rá, meghatározó elemei a hadtudomány, az állam- és jogtudomány, a sporttudomány, de a szociológia számos eleme is megtalálható benne, mindez úgy, hogy az erőszak monopóliumával foglalkozik. Bár az úgynevezett alkalmazott tudományok közismert körébe (még) nem tartozik, bízom benne, hogy eredményeit és azok hasznosulását tekintve a rendészettudomány kellően gyakorlatias lesz, illetve marad hosszabb távon is!

A Belügyi Szemle tematikus számai jó forrást jelentenek a szakmai felkészítést végző mentorok elméleti tudásához. Fontos lenne azonban, hogy a folyóirat a tudományos jelleg megtartása mellett a teljes rendőrségi állomány és a rendőri pályára készülők számára egyaránt érdekesítő módon nyújtson szakmai segítséget, arra úgy tekinthessenek, mint egy céhműhelyre, ahonnan tudásunk ered, útravalót kapunk, ugyanakkor munkánk által gyarapszik, marad élő és termékeny. A folyóirat mérhető hasznosságát a megfelelő témaválasztás, az írók és lektorok irányított kijelölése mellett a mindenki számára olvasható és érdeklődést fenntartó írások elkészítése tudja jelentősen növelni. Ezeket túlmenően a gondolati szabadság valódi kibontását elősegíti, ha az elméleti szakemberek mellett a gyakorlati hozzáértők gondolatai is megjelennek a sorok mögött. Véleményem szerint a folyóirat akkor tölti be az igazi küldetését,

ha a rangjához méltó olvasók igényeinek megfelelően minél szélesebb körben képes előmozdítani a nemzetközi és a hazai gyakorlatok közérthető, tudományos terjesztését.

Korinek László professzor – aki több mint másfél évtizeden át volt főszerkesztője a folyóiratnak – közel 30 évvel ezelőtt az alábbiakat fogalmazta meg a Belügyi Szemlééről: „*Legyen nyitott minden értékes gondolat, a rendészeti szolgálat területeinek jövőjét építő valamennyi tudományos felismerés számára és őrizze meg azt a képességét, amellyel egyszerre képes szólni a kutatóihoz és a közrendvédelmi járőrökhez. Őrizze meg négy évtized eredményeit, és az ideológia béklyóit levetve legyen jobban, mint eddig, egyszerre a rendészeti szakmák mással nem helyettesíthető fóruma és tudományos műhelye.*” (Korinek, 1993).

Kívánom, hogy mindez a jövőben is így legyen!

Felhasznált irodalom

Korinek L. (1993). Egy folyóirat évfordulója. *Rendészeti Szemle*, 40(1), 5–8.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balogh J. (2022). Gondolatok egy évforduló kapcsán. A Belügyi Szemle mint a mentori tevékenység szakmai és tudományos forrása. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2185–2188. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.4>

Kriminológia a Belügyi Szemlében Lehetőségek és víziók

Barabás Andrea Tünde

Prof. dr., CSc, tanszékvezető, egyetemi tanár, főtanácsos, osztályvezető,
tudományos főmunkatárs
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar,
Országos Kriminológiai Intézet
barabas.andrea.tunde@uni-nke.hu

Annak végiggondolására, hogy vajon merre vezessen a Belügyi Szemle útja az új évezredben, egy kriminológus szemszögéből vizsgálom a kérdést. Ehhez kiindulásul először a tudományos folyóirat múltjában keresgéltem, hogyan, s miként viszonyul egymáshoz tudomány és szakmai publicitás. A kutatás biztató eredményeket mutatott: a Belügyi Szemlében a kriminológia tudománya által kínált tudásanyag szükségessége nagyon korán felismerésre és megvitatásra került. 1965-ben jelent meg Györök Ferenc tollából az első átfogó értékelés, aki úgynevezett vitacikként foglalkozott a szocialista kriminológia helyzetével és programjával. Györök már ekkor kiemelte, hogy „...a *Belügyi Szemle hasábjain segítséget kell nyújtani a kriminológia – azon belül is különösképpen a megelőzés – problémáinak kidolgozásához és gyakorlati alkalmazásához*” (Györök, 1965). Erre a cikkre válaszolt Földvári József „*A kriminológia helyzete hazánkban*” című munkájában, amelyben felvetette a kérdést, „*mi az oka annak, hogy a kriminológia tudománya – évekig tartó szunnyadás után – az utóbbi néhány évben (SIC, 1966) fejlődésnek indult*” (Földvári, 1966). Ezen a gondolati vezérfonalon indulok el az alábbi rövid írásban.

Az 1966-os gondolat napjainkra aktualizálva úgy hangozhat, a kriminológia által nyújtott ismeretanyag jelentősége mindinkább felértékelődik. Ennek magyarázata, hogy azok a jelenségek, amelyekkel foglalkozik – így egyebek között a bűnözés terjedelme, növekedése, változásai; az új bűnözési formák megjelenése és kezelése; az áldozattá vagy bűnelkövetővé válás kérdéseinek vizsgálata; a bűnözési félelem csökkentése és mindezekkel összefüggésben a megelőzés lehetőségei –, egyre inkább mindennapjaink problémájává válnak. Míg ötven évvel ezelőtt a média a reggeli rádióhírek hallgatása, illetve a sarki újságosnál gyér választékban vásárolható napilapok elolvasása útján gyakorolt hatást az állampolgárra, addigra mára – szinte önálló hatalmi ágként – állandó

társa globalizálódó életünknek, így téve napi problémává a bűnözést is számunkra, miközben maguk a jelenségek is mindinkább globalizálódnak. Mivel a bűn jelenléte, a média közvetítésével, egyre több teret foglal életünkben, felértékelődik mindazon tudományok fontossága, amelyek annak csökkentésével foglalkoznak. Ezért egyre inkább előtérbe kerül azoknak az ismereteknek a beépítése a gyakorlatba, amelyet a bűnözés és annak kezelése és megelőzése kapcsán a kriminológia művelőinek elméleti munkáiból és az ezen megállapításokat vizsgáló empirikus kutatások eredményeiből a mindennapi rendészeti munkában felhasználhatunk.

A kriminológia értéke az is, hogy a hagyományos oksági kriminológia mellett, amelynek szerepe kiemelkedő, megjelentek azok az iskolák is, amelyek nem csupán a bűnözést, hanem az annak kontrollálását szolgáló intézményrendszert is kutatják (Korinek, 2007). A kriminológia így az egyik olyan bűnügyi stúdium, amelyik közvetlenül kötődik a rendészet egyes kérdéseihez. Nem véletlen, hogy a rendészet tudomány önállóvá válásáig a kriminológia kutatási eredményei segítették a rendészet tudásanyagának megalapozását (Finszter, 2013).

A kriminológián belül megkülönböztethető az elméleti (akadémiai) és az alkalmazott tudományterület. Az elméleti terület foglalkozik mindazon ismeretekkel, amelyek a bűnözéssel kapcsolatos tudásanyagot felölelik. A kriminológia önálló tudománnyá válásában jelentős tényező volt a bűnözésmagyarázatok megjelenése, azoknak az alapvető elméleteknek a kimunkálása, amelyek a mai napig hatással vannak a kriminológia eszmerendszerére. Ilyenek például a bűnözővé válással, annak okaival kapcsolatos elméletek, amelyek az évszázadok során folyamatosan bővültek, fejlődtek a kriminológia és a kapcsolódó társadalomtudományok ismeretanyagának szélesedésével. A kriminológia ugyanis multidiszciplináris tudomány, amely számos más tudományág ismeretanyagára támaszkodik saját diszciplínája kialakítása során. Ezen elméletek alkotják a kriminológia eszmerendszerét, vagyis az elméleti tudásanyagot, amely a bűnözést, a bűnelkövetővé, illetve áldozattá válást és a bűnözés kezeléséhez kapcsolódó alapvető elképzeléseket foglalja magában. Ez a rendszer, az új felismerések eredményeként, állandóan változik és bővül a tudomány fejlődése során.

A folyamatosan bővülő ismeretanyag kínál alapot az úgynevezett alkalmazott kriminológia számára, amely – mindezen ismereteket összefüggéseiben vizsgálva – eredményeit a mindennapi kriminalitás kezelésének és megelőzésének megfelelő eszközrendszer kidolgozásában hasznosítja, segítve ezzel a bűnözés társadalmi szintű és individuális tényezőire adott reakciók alkalmazását a bűnözéskontroll, illetve a kriminálpolitika területén (Borbíró, 2016).

Brian Stout és Kerry Clamp szerint az alkalmazott kriminológia a kriminológiai diszciplínák felhasználása révén foglalkozik a „valódi világ” bűnözési

és büntető igazságszolgáltatási problémáival. Mindezt kritikus szemlélettel és elkötelezetten teszi, megkeresve a lehetséges megoldásokat is. Alapja a kutatás. Fő területei a bűnözés elleni küzdelem, az elkövetőkkel való bánásmód és az áldozatok kezelése. Az alkalmazott kriminológia arra törekszik, hogy megtalálja és kiegészítse az elméleti kriminológiai megközelítések hiányosságait (Stout & Clamp, 2015).

Borbíró Andrea (2016) szerint alkalmazott tudományként a kriminológia eredményei a kriminálpolitikát és a bűnözéskontrollt orientálják. Ehhez először elméleti tudományként létrehozza azt az összefüggésrendszert, amely a bűnözés kialakulására és kezelésére vonatkozó nézeteket felöleli. Empirikus módszerekkel vizsgálja állításainak helyességét. Alkalmazott tudományként pedig mind ezen ismereteket a gyakorlat számára felhasználhatóvá teszi. Szemléltetésként Shermanre (2005) hivatkozva a kriminológia szerepét a kriminálpolitikához fűződő viszonyában mutatja be. Míg az alkalmazott kriminológia feladata, hogy a kriminálpolitikát a kriminalitással összefüggő jelenségekre vonatkozó ismeretek alkalmazásával szolgálja, vagyis tudásanyagát a gyakorlat számára használhatóvá tegye, addig analitikusként nem kiszolgál, éppen ellenkezőleg, nem az egyes kriminológiai tényezőket, hanem a bűnözéskontroll egészét, a kriminálpolitika folyamatát és következményeit elemzi és értékeli.

Korinek László szerint a politikusok és a kriminalitás kezelésével foglalkozó intézmények képviselői is gyakran keltik azt a – hamis – látszatot, hogy a törvényszegések egyszerű megoldásokkal (például több rendőr szolgálatba állításával stb.) visszaszoríthatók (Korinek, 2010). Ezek a valóban látványos, ám alapvetően drága eszközök csak rövid távon képesek hatást kifejteni, és elsősorban a lakosság megnyugtatót szolgálják a helyzet végleges megoldása helyett. Hosszú távon a tudományosan megalapozott – a pillanatnyi helyzetre és a jövőre való kihatást is figyelembe vevő – stratégiára és reakciókra van szükség.

Lévai Miklós a kriminológia feladatainak meghatározása során úgy fogalmaz, hogy míg e tudomány elméleti funkciója a kriminalitással összefüggő tényezők feltárása és elemzése, valamint a törvényszerűségek feltárása, addig alapvető gyakorlati szerepe az, hogy kutatási eredményeivel segítse, orientálja a bűn-megelőzést szolgáló döntéseket (Lévai, 1999).

Szabó Dénes ezt úgy írja le, hogy a kriminológia (valamint az igazságszolgáltatás) funkciója egyetemes, amely alapvetően két irányultságon nyugszik. Az első a tudás gyűjtése, akumulálása és fejlesztése, a második pedig az érintettek (potenciális áldozatok és tettesek, azaz a társadalom tagjai) szabadsága és felelőssége tényleges gyakorlásának garantálása (Szabó, 1995). Utóbbi volta képpen a tudományos ismereteken alapuló prevenciót jelenti, amely a gyakorlatban a rendőri munka rutintevékenységeként jelenik meg, ám összességében

egy egységes bűnmegelőzési koncepció alapján a társadalom tagjainak védelmét, a közösség érdekeit szolgálja.

A kriminológusok számára fontos, hogy eredményeiket a társadalom szélesebb rétegei is megismerjék, és azok hasznosulhassanak a mindennapokban. A kriminológia és a közélet közötti összefüggés megismerése az egyik kapocs az alkalmazott kriminológia természetének meghatározásában. A másik ilyen meghatározó pontja Fergus McNeill (2011) szerint a „gyakorlati” kriminológiának abban van, amikor ötleteket ad, és segíti a büntető igazságszolgáltatás közreműködőit, különösen azokat, akik közvetlenül a bűnelkövetőkkel és az áldozatokkal foglalkoznak (Canton & Yates, 2008).

Az alkalmazott kriminológiai kutatások eredményei a rendőrségi munkában hasznosulva közvetlen és gyors eredménnyel járnak, éppen ezért fontos, hogy minél szélesebb szakmai közeg számára váljanak elérhetővé.

A Belügyi Szemle misson statement-jében fogalmazottak szerint „*A Szerkesztőség valamennyi tagja mélyen elkötelezett aziránt, hogy olyan szakmai és tudományos folyóiratot gondozzon, amely igazi szellemi műhelyként képes segíteni [...] más szakemberek ismereteinek bővítését, frissítését és megújítását egyaránt*”. Ezzel a céllal kanyarodhatunk vissza a kiindulópontunkhoz, amely a cikk alapjául szolgált. Ahogyan Györök írta 1965-ben: „*Ahhoz, hogy gyorsabban jussunk előre, és a megelőző munka ténylegesen és tartósan hatékony legyen [...] mindazoknak, akik a bűnözés ellen harcolnak, megfelelő kriminológiai ismeretekkel kell rendelkezniük*.” Ugyanakkor egyetlen kriminológus sem mindenható, vagyis egyetérthetünk azzal a megállapításával is, hogy a Belügyi Szemle nem egyszerű szaklap, hanem a rendőri munkával kapcsolatban felmerült elvi és gyakorlati kérdések megvitatásának fóruma, amire minden tudományt művelőnek nagy szüksége van (Györök, 1965).

Ezzel a kiegészítéssel válik nyilvánvalóvá, hogyan segítheti a tudomány és a gyakorlat – jelen esetben a cikkben vizsgált gyakorlati kriminológia – fejlődését a Belügyi Szemle, a tudományos eredmények nyilvánosság elé tárásával, teret engedve a szakmai vitáknak, miként tette azt 1965–66-ban is, közös gondolkodásra buzdítva olvasóit, jogalkalmazókat, jogalkotókat és kutatókat egyaránt.

Felhasznált irodalom

- Borbíró A. (2016). Problémafelvetés: mivel foglalkozik a kriminológia? In Borbíró A., Gönczöl K., Kerezi K. & Lévay M. (Szerk.), *Kriminológia* (pp. 29–56). Wolters Kluwer.
- Canton, R. & Yates, J. (2008). Applied criminology. In Stout, B., Yates, J. & Williams, B. (Eds.), *Applied Criminology* (pp. 1–17). SAGE.

- Finszter G. (2013). A változó rendészet és a rendészettudomány. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.* (pp. 5–12). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Földvári J. (1966). A kriminológia helyzete hazánkban. *Belügyi Szemle*, (4)4, 72–80.
- Györök F. (1965). A szocialista kriminológia helyzete és programja (vitacikk). *Belügyi Szemle*, (3)7, 5–21.
- Korinek L. (2007). A bűnügyi tudományok helyzete. *Magyar Tudomány*, 168(12), 1570–1576.
- Korinek L. (2010). Mire jó a kriminológia? In Virág Gy. (Szerk.), *Kriminológiai Tanulmányok 47.* (pp. 61–71). Országos Kriminológiai Intézet.
- Lévai M. (1999). A magyar kriminológiai gondolkodás fejlődése a kialakulástól a XX. század nyolcvanas éveinek végéig. In Gönczöl K., Korinek L. & Lévai M. (Szerk.), *Kriminológiai ismeretek – Bűnözés – Bűnözéskontroll* (pp. 9–11). Corvina.
- McNeill, F. (2011). Review: public criminology? Ian Loader and Richard Sparks. *Probation Journal*, (58)1, 84–87. <https://doi.org/10.1177/02645505110580010803>
- Sherman, L. W. (2005). The Use and Usefulness of Criminology, 1751–2005: Enlightened Justice and Its Failures. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, (600)1, 115–135. <https://doi.org/10.1177/0002716205278103>
- Stout, B. & Clamp, K. (2015). Applied Criminology and Criminal Justice. *International Encyclopedia of the Social and Behavioural Sciences*, (1)1, 832–838. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.10512-4>
- Szabó D. (1995). Kriminológia tegnap és ma. *Magyar Tudomány*, 40(1), 3–12.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Barabás A. T. (2022). Kriminológia a Belügyi Szemlében. Lehetőségek és víziók. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2189–2193. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.5>

A Belügyi Szemle a nemzetbiztonság szolgálatában

Boda József

Prof. dr., c. egyetemi tanár
ny. nemzetbiztonsági vezérőrnagy
Belügyminisztérium
boda.jozsef@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle 70 éves évfordulójára készülő ünnepi számhoz – mint 2019-től a folyóirat tudományos főtanácsadója – a lap nemzetbiztonsággal kapcsolatos publikációinak rövid elemzésével szeretnék hozzájárulni.

Mivel hazánkban a „nemzetbiztonság” mint fogalom csak a rendszerváltoztatással egy időben jelent meg, így ez a rövid tanulmány a Belügyi Szemle utolsó 30 évére koncentrálva próbálja – a teljesség igénye nélkül – a folyóiratban megjelent cikkeket értékelni.

A nemzetbiztonsággal kapcsolatos első cikk a folyóirat, akkor Rendészeti Szemle 29. évfolyam 1. számában, 1991. januárban jelent meg, Dr. Finszter Géza tollából „*A nemzetbiztonságról*” címmel. A szerző írásában 13 oldalon keresztül a nemzetbiztonsági tevékenység jogi szabályozását szorgalmazza.

„*A törvényhozás feladata, hogy hívja életre azokat a jogintézményeket, amelyekkel a titkosszolgálati munka alkotmányos kontroll alatt tartható. A törvényjavaslat ugyanakkor biztosítani kívánja a védelmi, és felderítő apparátusok számára a haza javára munkálkodó, a színvonalas és eredményes, a nemzet megbecsülésére is számot tartó szolgálatteljesítés jogi kereteit.*” (Finszter, 1990).

A következő tanulmányra, amely ezzel a témával foglalkozott két évet kellett várni. Ez Dr. Cséve Lajos írása volt, és a „*Néhány gondolat a Nemzetbiztonsági Hivatal létrejöttéről és munkájáról*” címmel jelent meg.

„*1990. február 14-én országos hatáskörű szervként, mint polgári nemzetbiztonsági szolgálat - jött létre a Nemzetbiztonsági Hivatal, melynek fő feladata a Magyar Köztársaság szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme.*” (Cséve, 1992).

Majd a Rendészeti Szemle 32. évfolyam 12. számában, 1994 decemberében jelent meg egy interjú Dr. Gálszécsy Andrással, a polgári titkosszolgálatokat felügyelő (1990–1992) nyugalmazott miniszterrel, aki elmondta, hogy már 1990 decemberében benyújtották a „nemzetbiztonsági törvényről” szóló javaslatot az Országgyűlésnek, aminek az elfogadása egészen 1995-ig váratott magára.

Ebben a számban az interjú kivül még két cikk foglalkozik ezzel a kérdéskörrel. Az egyik Kovács Vendel: „*A titkosszolgálatok természetrajza*” című leírása, a másik pedig a Surányi Péter és Rác Sándor szerzőpáros írása „*A titkosszolgálati szervek szerepe a magyar exportellenőrzésben*” címmel.

A Belügyi Szemle 33. évfolyam, 4. számában, 1995 áprilisában két cikk is megjelent a „Dunagate-ügy”-ről. Dr. Kolláth György írása „*Utóirat a Dunagate-ügyről – egy civil szemszögből*” címmel és „*Öt év után a Dunagate-ügyről*” egy kerekasztal beszélgetés leírása.

„*A beszélgetés résztvevői közül négyen abban a bizottságban is benne voltak, akik ezt a Dunagate-eseményt a Belügyminisztérium felső vezetése számára igyekeztek felderíteni: Dr. Finszter Géza, a Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző és Kutatóintézetének főigazgatója, Dr. Kolláth György, a Miniszterelnöki Hivatal kormány-főtanácsadója, Dr. Pajcsics József, ezredes, az ORFK vizsgálati főosztályának helyettes vezetője és Dr. Szikinger István, a Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző és Kutatóintézet kutatási igazgatója. A beszélgetésünk ötödik résztvevője, Pallagi Ferenc nyugalmazott rendőr vezérőrnagy pedig a volt állambiztonsági szolgálat vezetője, így annak a szervnek az előljárója, amelyik irányában a belső vizsgálat indult.*” (Korinek, 1995).

A Belügyi Szemle 34. évfolyam, 12. számában, 1996 decemberében jelent meg az első olyan cikk, amely konkrétan a nemzetbiztonsági tevékenységgel foglalkozott. Szerzője Dr. Lénárt Ferenc volt, és a „*Nemzetbiztonsági szolgálatok ma*” címet viselte.

„*A Magyar Köztársaság nemzetbiztonságáról szóló polémiákat a bekövetkezett politikai, társadalmi és gazdasági változások, a katonai- és polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál végrehajtott személyi és szervezeti átalakítások és a szükségszerűen felmerülő követelmény- és hatékonyságbeli igények újragondolása, illetve a nemzetközi helyzet általános instabilitása, a térségünkben tapasztalható biztonságpolitikai kihívások teszik időszerűvé.*” (Lénárt, 1996).

1997 májusától megszüntetésre került a „*Titkos háborúk*” című rovat, amely a külföldi titkosszolgálatok akcióit mutatta be.

A Belügyi Szemle 1999. évi, 4–5. összevont száma szinte teljes terjedelemben a nemzetbiztonság kérdéseivel foglalkozik. Hat interjú található benne a korábbi miniszterekkel, és kilenc cikk, amelyek több szempontból vizsgálják ezt a területet. „*A Belügyi Szemle elérkezettnek látta az időt, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokról írt tanulmányokkal, interjúkkal egy (összevont) lapszámot töltsön meg. Tolakodásunkat indokolja, hogy a Dunagate óta eltelt közel tíz esztendő elég kellett, hogy legyen egy új stílusú munka kialakításához. Talán ahhoz is elegendő, hogy tükröt tartsunk a szolgálatoknak: miként látják a zömmel külső szerzők tevékenységüket, arcukatukkal.*”

*Témaválasztásunkat alátámasztja az is, hogy a demokráciával szükségképpen együtt járó széles körű nyilvánosság (ahogy azt német szerzőnk kifejti) inkább használ a titkosszolgálatoknak, mintsem ártana nekik. Külön színfolt, és számos ponton egybecseng az elmúlt tíz esztendő hat miniszterének visszaemlékezése. Elolvasva a tanulmányokat, az embernek az az érzése támad, hogy egy érdekes témával foglalkozó virtuális konferencia előadásait élvezte végig. Reméljük, egy ilyen tudományos értekezletre egyszer tényleg sor kerülhet. Azt nem ígérhetjük, hogy az olvasó immár megismeri a mai magyar nemzetbiztonsági szolgálato-
kat, de azt igen, hogy a „Céget” talán túlzottan is beburkoló titkolózás némileg oldódik.” (Korinek László főszerkesztő beköszöntője).*

A Belügyi Szemle 2000. évi 6. számában jelent meg a Nemzetbiztonsági Hivatal (NBH) főigazgatója által jegyzett, de a szervezet elemzői által készített tanulmány „*Gazdasági hírszerzés, ipari kémkedés*” címmel, amely elsősorban a nemzetbiztonsági törvény által az NBH számára meghatározott feladatok tükrében vizsgálja a címben szereplő témákat (Dobokay, 2000). Ez volt az első eset, hogy egy nemzetbiztonsági szolgálat nyíltan megjelentett egy tanulmányt a saját feladataival kapcsolatban!

A nemzetbiztonsági témával foglalkozó következő tanulmány a Szemle 2003. évi 4. számában „*A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok helyzete és a nyugat-európai integráció*” címmel jelent meg. Szerzője a Miniszterelnöki Hivatal Nemzetbiztonsági Iroda tanácsadó és információs főosztályának vezetője volt (Boi, 2003).

Közel tíz évvel a megalakulása után, 2004-ben jelent meg az első cikk a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatról „*Információbiztonság a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szemszögéből*” címmel (Habiné & Hetes, 2004).

2005-ben a lap szerkesztősége egy külön számot szentelt a titkos információgyűjtés témájának, ami természetesen érintette a nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtést is.¹ Ugyanezen év 7–8. összevont számában pedig a nemzetbiztonsági tisztképzésről jelent meg két tanulmány (Izsa, 2005); (Dunavölgyi, 2005).

A folyóirat 2006. évi 6. számában ismét a titkos információgyűjtéssel foglalkozik egy rendőrségi szakember, kitérve természetesen a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységére is (Polyák, 2006).

A Szemle 2008. évi 10. számában „*A hírszerző és bűnüldöző szervek közös információgazdálkodási lehetőségei*” címmel jelent meg egy tanulmány (Kenedli, 2008).

A lap 2010. évi 11. számában ismét a titkos információgyűjtésről és titkos adatszerzésről olvashatunk (Bejczy, 2010).

1 Belügyi Szemle, 2005. 6. szám.

A folyóirat 2011. évi 1. számában két írás is megjelent a témában. Az egyiket az Információs Hivatal volt főigazgatója (2007–2010) jegyzi „*Az új irányítási rend hatása az Információs Hivatal tevékenységére és a nemzetbiztonsági koordinációra*”, a másikat pedig az alkotmánybíróság főtanácsadója készítette, „*Vékony jégen. A titkos eszközök alkalmazásának határai*” címmel.

A Belügyi Szemle 2011. évi összevont 7–8. számában három írás is foglalkozik a titkos információgyűjtéssel, adatszerzéssel és felderítéssel (Nánási, 2011; Gyurcsó, 2011; Bejczy, 2011).

A téma jogi hátterét vizsgálja a Szemle 2012. 12. számában két szerző is. Kis László bírósági titkár „*A titkos adatgyűjtés eredményének bizonyítékként történő felhasználásáról*” című tanulmányában és Takács Veronika ügyvédjelölt „*A korrupció nyomozása, különös tekintettel a titkosszolgálati eszközökre*” című cikkében.²

A Szemle 2014. évi 2. számában jelent meg egy nagyon időszerű tanulmány „*A titkosszolgálatok hatékony feladat-ellátási rendszere, különös figyelemmel a gazdasági és pénzügyi válságok kezelésére*” (Lénárt, 2014) címmel.

A lap 2015. évi. 1. számában két írás is foglalkozik ismét a titkos információgyűjtéssel (Nyeste, 2015; Solti, 2015). Majd a 9. számban a szerző tollából is megjelent egy tanulmány a témában (Boda, 2015). Ugyancsak ebben a számban található Lénárt Ferenc tanulmánya is, amelyben a titkosszolgálatok tevékenységéről értekezik (Lénárt, 2015).

A folyóirat 2016. évi 10. számában a titkos információgyűjtés témakörében található egy újabb tanulmányt (Novák & Nagy, 2016). A Szemle 2017. évi 1. számában is a titkos információgyűjtésről van szó (Csiky-Mészáros, 2017), majd a 4. számában újra a titkos információgyűjtés témájában olvashatunk egy írást (Nagy, 2017).

A nemzetbiztonsági képzés helyzetéről ad áttekintést a szerző tanulmányában, amely a BSZ 2018. évi 2. számában jelent meg (Boda, 2018). Ugyancsak ebben a számban a nemzetbiztonság kérdéseivel foglalkozó két tanulmány is megjelent még (Göbölös-Zalai, 2018; Drusza, 2018). Az ötödik számban szintén két cikk található a témában (Nyeste, 2018; Lénárt, 2018).

A Belügyi Szemle 2019. évi 1. száma kifejezetten a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységével foglalkozik, összesen 13 tanulmányt megjelentetve.³

A folyóirat 2020. évi 12. számában a titkos eszközök alkalmazásáról olvashatunk (Veprik, 2020).

2 Belügyi Szemle 2021. évi 12. szám.

3 Belügyi Szemle, 2019. 1. szám.

Összegzőképpen megállapítható, hogy a rendszerváltoztatás utáni néhány évben csak néhány írás jelent meg nemzetbiztonsági témában, ami betudható a megelőző évek szigorúan titkosan tartott területének. Változás tapasztalható a 1995.évi CXXV. nemzetbiztonsági törvény megjelenése után. A tanulmányok jó része ekkor még a Dunagate-üggyel és a nemzetbiztonsági tevékenység jogi szabályozásával foglalkozik. A nemzetbiztonsági szolgálatok vezetői és tagjai a 2000-es években kezdtek el a témában publikálni. Majd 2005-től már külön számok és csak a témával foglalkozó lapszámok is megjelentek a nemzetbiztonsági tevékenységgel kapcsolatban.

Véleményem szerint az eltelt harminc év során a nemzetbiztonsági terület megfelelő súllyal volt jelen a Belügyi Szemle repertoárjában.

Felhasznált irodalom

- Bejczy A. (2010). A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés hazai szabályozásának útvonaljében. *Belügyi Szemle*, 58(10), 44–58.
- Bejczy A. (2011). A titkos felderítés hatékonysága és törvényessége. *Belügyi Szemle*, 59(7-8), 152–178.
- Boda J. (2015). A felderítés, hírszerzés, titkos információgyűjtés elvei és gyakorlata. *Belügyi Szemle*, 63(9), 5–29. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.9.1>
- Boda J. (2018). A nemzetbiztonsági képzés helyzete Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 66(2), 5–21. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.2.1>
- Boi I. (2003). A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok helyzete és a nyugat-európai integráció. *Belügyi Szemle*, 51(4), 14–25.
- Cséve L. (1993). Néhány gondolat a Nemzetbiztonsági Hivatal létrejöttéről és munkájáról. *Rendészeti Szemle*, 31(10), 8-13.
- Csiky-Mészáros Á. (2017). A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés alapjogi problémái. *Belügyi Szemle*, 65(1), 5–23. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.1.1>
- Dobokay G. (2000). Gazdasági hírszerzés, ipari kémkedés. *Belügyi Szemle*, 48(6), 89–97.
- Drusza T. (2018). Stratégiai emberi erőforrás-menedzsment nemzetbiztonsági területe. *Belügyi Szemle*, 66(2), 60–76. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.2.4>
- Dunavölgyi Sz. (2005). Reflexió A nemzetbiztonsági tisztek képzésének új lehetőségei című tanulmányra. *Belügyi Szemle*, 53(7-8), 74–83.
- Finszter G. (1990). A nemzetbiztonságról. *Rendészeti Szemle*, 29(1), 5
- Göbölös-Zalai N. (2018). A Z és az alfa generációk jövője a nemzetbiztonsági szolgálatoknál. *Belügyi Szemle*, 66(2), 46–59. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.2.3>
- Gyurcsó J. (2011). A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés (újra) szabályozásához. *Belügyi Szemle*, 59(7-8), 126–151.

- Habainé Kiss I. & Hetes Zs. (2004). Információbiztonság a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szemszögéből. *Belügyi Szemle*, 52(11-12), 15–30.
- Izsa J. (2005). A nemzetbiztonsági tisztek képzésének új lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 53(7-8), 61–73.
- Kenedli T. (2008). A hírszerző és bűnüldöző szervek közös információgazdálkodási lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 56(10), 28–45.
- Korinek L. (1994). „G” „A” úr az „X”-ben, Exkluzív interjú dr. Gálszécsy András nyugalmazott miniszterrel. *Rendészeti Szemle*, 32(12), 49–53.
- Korinek L. (1995). Kerekasztal beszélgetés, Öt év után a Dunagate-ügyről. *Belügyi Szemle*, 33(4), 61–81.
- Lénárt Cs. F. (2018). A titkosszolgálati tevékenység szükségessége és szükségletelensége. *Belügyi Szemle*, 66(5), 62–86. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.5.4>
- Lénárt F. (1996). Nemzetbiztonsági szolgálatok ma. *Belügyi Szemle*, 34(12), 65–73.
- Lénárt F. (2014). A titkosszolgálatok hatékony feladat-ellátási rendszere, különös figyelemmel a gazdasági és pénzügyi válságok kezelésére. *Belügyi Szemle*, 62(5), 82–95.
- Lénárt F. (2015). A titkosszolgálatok és napjaik biztonsági hatásai. *Belügyi Szemle*, 63(9), 30–47. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.9.2>
- Nagy K. (2017). A titkos információgyűjtés az új büntetőeljárás törvénytervezet tükrében. *Belügyi Szemle*, 65(4), 56–68. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.4.3>
- Nánási G. (2011). A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés néhány kérdésköre. *Belügyi Szemle*, 59(7-8), 105–125.
- Novák Zs. & Nagy Á. (2016). A titkos információgyűjtés és adatszerzés eredményének felhasználása a büntetőeljárásban. *Belügyi Szemle*, 64(10), 102–124. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.10.5>
- Nyeste P. (2015). A titkos információszerzés szükséges és lehetséges reformja. *Belügyi Szemle*, 63(1), 59–79. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.1.3>
- Nyeste P. (2018). A titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök, a felderítés új modellje. *Belügyi Szemle*, 66(5), 20–39. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.5.2>
- Polyák Zs. (2006). A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés. *Belügyi Szemle*, 54(6), 5–34.
- Solti I. (2015). A (magán) lakás meghatározásának jelentősége a hazai titkos információgyűjtés rendszerében. *Belügyi Szemle*, 63(1), 80–94. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.1.4>
- Veprík Z. (2020). Titkos eszközök alkalmazása a rendőri korrupciós bűncselekmények nyomozásában. *Belügyi Szemle*, 68(12), 85–103. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.4>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Boda J. (2022). A Belügyi Szemle a nemzetbiztonság szolgálatában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2195–2200. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.6>

Az olvasó szemével

Bolcsik Zoltán

Dr. rendészeti államtitkár, rendőr altábornagy
Belügyminisztérium
rendeszeti@bm.gov.hu

Az írás felelősség. Amikor egy mű megszületik és kiadásra kerül, akkor onnantól önálló életet él, rajta keresztül nemcsak az író, hanem a kiadót is megítéli az olvasó. Az ítélete pedig kemény és végérvényes. Ha egy könyv, újság vagy folyóirat megméretett és könnyűnek találtatott, csak nagy nehézségek árán nyerheti el újra a nagyérdemű figyelmét. Azonban, ha érdemes arra, hogy minden megjelenés alkalmával forgassuk, akkor olyan élménnyel, tudással gazdagítja életünket, amely más módon nem pótolható.

A Belügyi Szemle mindig is egyet jelentett a rendészeti tudományos munka széles körű és érthető megismertetésével. E folyóirat az 1953-as kiadását követően több névváltoztatáson is átesett (Rendőrségi Szemle, Rendészeti Szemle, Belügyi Szemle), ez azonban semmit sem vont le az értékéből, és a lap szerkesztői haladtak tovább azon az úton, amely a rendészettudomány – mint a társadalomtudományok önálló ága – fejlesztését szolgálta.

A feladat, amelyre vállalkoztak nem volt könnyű, egy új tudományág feldolgozása, vitaforum, megjelenési lehetőség biztosítása a kutatók számára, az induláskor viszonylag szűk körű olvasó rétegre számítva, inkább kihívásokat jelenthetett, a siker reménye a távoli horizonton fénylett csak fel.

Azonban az eltelt évek igazolták a szerkesztők, támogatók befektetett munkáját, energiáját. Véleményem szerint e folyóirat a rendészettudomány legrangosabb hazai tudományos folyóiratává emelkedett. Tudtak megújulni úgy, hogy közben nem adták alább a minőség és szakmai színvonal magas fokát. Nem véletlen tehát, hogy a Belügyi Szemlét a Magyar Tudományos Akadémia két bizottsága is a legrangosabb folyóiratok között tartja számon. Ezért jó lehetőség a szárnyaikat próbáló, a tudományos élet rögzös útjára rálépő doktoranduszok számára is a publikációik megjelenítésére. Napjainkban pedig jól használják az elektronikus média lehetőségeit: a hírlevelek, az online felületen megjelenő példányok és a honlap is felületet biztosít arra, hogy egyre szélesebb körben meg tudják szólítani a kutató, író közönséget és az olvasók, érdeklődők táborát.

Ezt nagyon fontosnak tartom, mert a világ változásával változnak olvasási szokásaink, a felgyorsult információáramlásban a lényegre törő, figyelemfelkeltő, rövidebb cikkek ráirányítják az érdeklődést a teljes tartalomra.

Az eltelt évek során a lap készítői figyelemmel voltak arra is, hogy a közölt kutatásokat, írásműveket a jogszabályi keretek között bárki, szabadon felhasználhassa. E nyitott szemlélet segítően hozzájárul az új eredmények, nézetek, álláspontok széles körű elterjedéséhez. Vallom, hogy lejárt a szobatudósok ideje, akik féltve őrzik tudományos eredményeiket; a mai korban a vélemények szabad kereshetősége, megismerése és ütköztetése révén olyan új fejlődési magasságokba szárnyalhat a tudományos élet, ahol csak a képzelet szab határt.

Nekünk, rendőröknek a munkánk legnagyobb részét a jogszabályok gyakorlati alkalmazása, értelmezése jelenti. Ez azonban nem olyan egyszerű feladat, mert a törvény szövege és a mindennapi élet jelenségei nem mindig ütköztethetők egyértelműen. Ezért számunkra, gyakorló jogalkalmazóknak is nagyon fontos az elméleti kitekintés, amely segítséget nyújt a helyes megoldás kiválasztásához a mindennapi életben jelentkező jogértelmezési problémák eldöntésében. Ebben is mindig biztosan támaszkodhattunk a Belügyi Szemlében megjelent írásművekre.

Ugyanígy a jogfejlődés sem nélkülözheti a tudományos megközelítést, vizsgálatot, kritikát. A rendészettudomány egyik jellemzője, hogy nemcsak egyoldalú megközelítésben szemléli a cselekményt, jogszabályt, társadalmi problémát, hanem többoldalról megvizsgálva szolgálja annak tudományos igényű feldolgozását, fejlesztését. Ennek során egy adott kérdést jogi, kriminalisztikai, szociológiai, közigazgatási oldalról is megvizsgálunk, rávilágítva az esetleges hiányosságokra, joghézagokra, irányt mutatva, ötleteket adva a jogalkotás jövőbeni irányának.

A Belügyi Szemle ennek a tudományos munkának mindig is helyt adott, nyitott volt az új kezdeményezések befogadására, elvárva a magas szintű elméleti vizsgálatot, és mindig figyelemmel volt a gyakorlati hasznosíthatóságra is.

Nemcsak az ember, hanem egy folyóirat életében is a 70. év jelentős évforduló, az elvégzett munkához, az elért eredményekhez gratulálok, a méltató sorokat megérdemlik. A Nemzeti Védelmi Szolgálat ezzel még nem büszkélkedhet, de elindultunk egy úton, és 2021-ben ennek az útnak jelentős állomásához értünk, ekkor ünnepeltük tíz éves fennállásunkat. A 2011-es induláskor, mint minden új szervnek, nekünk is fontos volt, hogy minél szélesebb körben ismertté váljunk. Ennek érdekében megragadtuk az írott és elektronikus média lehetőségeit a szervezetünk, munkánk, filozófiánk ismertetésére. A Belügyi Szemle szerkesztősége, munkatársai a kezdetektől biztosították számunkra a megjelenés lehetőségét, ezért köszönetemet fejezem ki. Lehetőségünk nyílt, hogy új

feladatainkról – a megbízhatósági vizsgálatokról, a kifogástalan életvitel ellenőrzéséről – beszámoljunk, ezzel is elindítva, megnyitva a kutatások, vitafórumok útját. Elsőként ennek a folyóiratnak az oldalain jelentek meg az új jogintézményekkel kapcsolatos tapasztalatokat, kritikákat bemutató tanulmányok. Teret kaptunk arra, hogy konkrét felderítési tapasztalataink bemutatásával rávilágítsunk egy-egy szervezeten elkövetett bűncselekmény körülményeire, az elkövetés módjára, az azt lehetővé tévő társadalmi és jogi problémákra. Ezzel egyrészt hiteles forrásból, nagy nyilvánosságot kapott az ügy, másrészt az eredmények közlése az NVSZ szakmai hírnevét is öregbítette.

A mai korban információ túlkínálattal szembesülünk nap, mint nap. Számunkra mint olvasók számára az is döntő jelentőségű, hogy meg tudjuk ítélni mi a fontos és mi az, amit nem kell elolvasni. A Belügyi Szemle esetében azonban elmondhatom, hogy az évek során kellő erkölcsi mértékkel válogatott, magas szakmai igényeknek megfelelő írásokat olvashatunk. Mindig is bízhattunk abban, hogy ami a folyóiratban megjelenik, azt érdemes elolvasni. Ezért Márai Sándor soraival kívánok további sikeres éveket és ajánlom a kiadványukat minden, a rendészettudomány iránt érdeklődő személy számára: „*Erővel olvasni. Néha nagyobb erővel olvasni, mint amilyen erővel az írás készült, melyet olvasol. [...] Életre-halálra olvasni, mert ez a legnagyobb emberi ajándék. Gondold meg, hogy csak az ember olvas.*” (Márai, 2000).

Felhasznált irodalom

Márai S. (2000). *Füveskönyv – Az olvasásról*. Helikon Kiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Bolcsik Z. (2022). Az olvasó szemével. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2201–2203. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.7>

A vészharang visszhangja A rendészeti tisztképzés kilátásai

Christián László

Dr. habil. PhD, oktatási rektorhelyettes, tanszékvezető egyetemi docens,
rendőr dandártábornok
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
christian.laszlo@uni-nke.hu

Megszólalt a vészharang

A világ folyton változik és ezek a változások az utóbbi időben egyre dinamikusabbnak tűnnek. Egyes szakértők szerint az elkövetkező 15–20 évben a munkaerőpiacon is jelentős fordulat várható. 2035-re várhatóan a munkahelyek 95%-át érinteni fogja az automatizáció (Winkler, 2017), viszont számos területen továbbra sem lesz nélkülözhető a humán erő. Az automatizálás szempontjából a rendészeti igazgatás tipikusan olyan ágazat, ahol a szakemberek teljes körű pótlására jó ideig – vagy talán soha – bizonyosan nem tudunk majd technológiai megoldásokat nyújtani. Nem meglepő módon mind nemzetközi (KPMG, TPF, 2019; Police Executive Research Forum, 2019), mind pedig hazai viszonylatban (Bartos, 2009; Christián, 2018; Erdős, Magasvári & Szabó, 2019; Erdős et al., 2020; Kiskopárdi, 2018; Nagy, 2016; Vári, 2016; Vári, 2018) a humán erőforrás-gazdálkodás kihívásai – így különösen létszámhiány, toborzás, elvándorlás – jelentik az egyik legsürgetőbb feladatot a rendészeti praxis számára.

Nyilvánvaló paradigma, hogy a rendészet társadalmi rendeltetésének a megfelelően felkészített szakemberek nélkül képtelen eleget tenni. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a rendészet állami szereplői mellett a közrend, közbiztonság fenntartásában egyre fontosabb szerepet kapnak a komplementer rendészet szereplői: önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, valamint a civil önvédelmi szervezetek is (Christián & Rottler 2021). Miként az is világos, hogy a humán erőforrással összefüggő vagy más szakmai természetű problémák kezelésében, továbbá a folytonos megújulást szolgáló célkitűzések elérésében a rendészet intézményrendszerét nem hagyhatjuk magára. „A lényeg az, hogy a hatékony rendőrködés folyamatos kutatást és fejlesztést igényel” – írja Finszter Géza (2009). A rendészettudomány feladata, hogy a más tudományokkal folytatott diskurzus ösztönzése mellett, a felmerülő gyakorlati problémák

megoldását is segítse (Kozáry, 2014). A rendészettudomány küldetése, hogy az empirikus tények szintetizálásával ajánlásokat kínáljon a szervezet kialakításához, a rendészeti szakértelem tartalmának pontosításához, illetve a rendészet működésének, szervezetének fejlesztéséhez (Finszter, 2018), értelemszerűen beleértve ebbe a személyzeti állományt érintő megújító javaslatokat.

A tudástranszfer legfontosabb eszközét a szakmai konferenciák, képzések mellett a szakmai és tudományos folyóiratok jelentik. A szakmai tudományos folyóiratok egyik alapküldetése, hogy az elméleti képzés és a gyakorlati végrehajtás között hidat képezzenek, megteremtsék a kommunikációs platformot. Kézenfekvő tehát, hogy az előbb említett humánerőforrás természetű problémák kapcsán feltárt eredményekkel és a lehetséges megoldási javaslatokkal e folyóiratok hasábjain keresztül érijük el a rendészeti igazgatásban érintett döntéshozókat. 2020-ban a magyar rendészeti felsőoktatás ötvenéves évfordulója alkalmából az eredményekben gazdag múlt elismerése mellett fontosnak tartottuk, hogy a jelen helyzetének tükrében prognózist mutassunk a jövőről (Christián & Erdős, 2020). A rendészeti felsőoktatásban tanuló fiatal tisztjelölt állomány kiemelt jelentőségű a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek személyzeti utánpótlásában, ily módon a rendészeti felsőoktatás tudományos vizsgálata kicsit sem közömbös a jelen humánpolitikai kihívásainak kezelése kapcsán.

A vészharang visszhangja

Az említett tanulmány számos megállapítása – az 50 éves jubileumát ünneplő rendészeti felsőoktatás értékeinek és eredményeinek elismerése mellett – megkongatta az ominózus vészharangot, és értékes tudományos diskurzust indított el. Finszter Géza és Korinek László közös reflexiójukban szölköztek először a tanulmány ténymegállapításai kapcsán. Sokat mondó, hogy a Finszter–Korinek szerzőpáros dicséretesnek tartja Christián és Erdős témaválasztását és elszántságukat, de rendkívül göröngyös vállalkozásnak nevezi azt (Finszter & Korinek, 2021). Záró gondolatukban a szerzők a következőket jegyzik meg: „*A rendészet tényei valóban makacs dolgok, de nem engedhető meg, hogy a tényeknek legyen »rosszabb«! A feltárt bajok lehetnek a fejlődés motorjai is, de csak akkor, ha ezeket a társadalom felismeri, a rendészeti hivatalok helyes következtetéseket vonnak le belőlük, a politika pedig elfogadásukat vagy tagadásukat nem tekinti pusztán hatalmi eszköznek. Ahhoz, hogy a kérdésekre jó válaszok szülessenek ennek a három tényezőnek – a társadalomnak, a rendészeti szolgálatoknak és a demokratikus politikai hatalomnak – az összefogására van szükség*” (Finszter & Korinek, 2021).

Kutatásunk során feltárt eredményeink arra vezettek, hogy a rendészeti felsőoktatás utánpótlásának biztosításához olyan érdemi anyagi elismerésre van szükség, amely a fiatalok és szüleik számára is kézzelfoghatóvá teszi a pénzügyi önállóság megteremtésének lehetőségét már az egyetemi évek alatt is. Ennek megoldására pedig a tanulmányi ösztöndíjak mértékének jelentős növelésére van szükség (Christián & Erdős, 2020).

Örömmel jelentem, hogy a tanulmány által is kiemelt anyagi ellentételezés ügyében született javaslat a rendészeti szervek igényeivel és a politikai hatalom elképzeléseivel is egy irányba mutat. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tisztjelölti állományának utánpótlását biztosítandó ugyanis a kormányzat törvénymódosító javaslatot nyújtott be 2021. év végén az Országgyűlés elé. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (Hszt.), valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló 2020. évi CXXX. törvény (NAV Szj. tv.) módosítását kezdeményező törvényjavaslatok részletes indoklása kifejti, miszerint a belügyi szervek rendvédelmi tisztjelöltjei és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) pénzügyőr tisztjelöltjei az eddigi ösztöndíj helyett ezután illetményben részesülnének. Az illetmény összetételét (alapilletmény, tanulmányi díj, valamint illetménypótlék), részletszabályait mindkét esetben rendelet határozná meg, azzal, hogy a mindenkori illetmény összege nem lehet kevesebb a garantált bérminimum összegénél (T/17433; T/17670 számú törvényjavaslatok). Ez óriási előrelépés lehet a tisztjelölti utánpótlás hatékony biztosításához, de a küldetés még messze nincs teljesítve. Számos feladatunk van még ezen a téren, ezek közül is kiemelkedik, hogy megtaláljuk a kompromisszumot a jogalkotó által köbe vésett tisztjelölt hallgatók hosszú évekre történő röghöz kötése, és az elkövetkező években bevonuló hallgatók ezzel ellentétes nézőpontja között.

Meggyőződésem szerint a rendészeti felsőoktatásnak a jövőben fokozódó figyelmet kell fordítania a már említett komplementer rendészet képzési rendszerének kiépítésére és fejlesztésére. A rendészeti felsőoktatáson belül egyre meghatározóbb a Nemzeti Közszerzői Egyetem (NKE) Rendészetudományi Kar 2006 óta működő biztonsági szakiránya (nappali és levelező munkarend), valamint a 2020-ban indított Biztonsági szervező mesterképzés. 2014 óta az NKE hathatós támogatásával zajlik a polgárőr vezetők képzése a Polgárőr Akadémián. A komplementer rendészet képzésfejlesztése újabb mérföldköveinek tekinthető, hogy 2020-ban elindult az NKE és a Testnevelési Egyetem együttműködésében, az utóbbi szervezésében a Rendezvényszervezés–sportbiztonság, míg 2022-ben az NKE-n reményeink szerint meghirdetésre kerül a Településbiztonsági menedzser szakirányú továbbképzés is.

A rendészeti képzésekben is szembe kell néznünk a teljes felsőoktatást elérő kihívással, az oktatás módszertani megújításának szükségességével. A Z generáció szinte már más nyelvet beszél, mint az idősebbek, másként éli az életét, eltérő viselkedési szokásai vannak, amelyekre az oktatás rendszerének reagálni kell, sőt leginkább ezen körülményekhez érdemes igazítani a jövő oktatási módszereit. Ennek az oktatásmódszertani fordulatnak az alapjait kívánja letenni az NKE-n 2020-ban megalapított Kreatív Tanulás Pedagógia Kutatóműhely és az ehhez kapcsolódó Kreatív Tanulás Program (Christián, Hautzinger & Kovács, 2021).

Befejezés

„Vannak helyzetek, melyekben fáradtságunk jutalma nem a siker, hanem csak azon meggyőződés, hogy kötelességünket teljesítettük, habár sikernek reménye nélkül is.” – írja Eötvös József vallás és közoktatási miniszter, a Heidelbergben tanuló fiának, Eötvös Lórándnak, 1867. december 2-án. Bizonyos értelemben ilyen küzdelmes időket élünk mi is manapság a pandémia hullámai és a migrációs válság közepette, amikor erőink egy jelentős részét az viszi el, hogy a társadalom működésének alapfeltételei adottak legyenek. A rendészet szerveire fokozott nyomás nehezedik, miközben önmaga boldogulásáért, fejlesztéséért is egyszerre meg kell dolgoznia. Látható azonban, hogy a tudomány, a társadalom, a szakmai közösség és a politikai szándék összezárásával kézzelfogható eredmények és megoldások születhetnek, még ha a siker lehetősége kissé távolinak is tűnik közben.

Felhasznált irodalom

- Bartos L. (2009). Gondolatok a rendészeti oktatásról. *Rendészeti Szemle*, 57(3), 3–15.
- Christián L. (2018). A helyi rendészeti együttműködés rendszere. *Iustum Aequum Salutare*, 14(1), 33–61.
- Christián L. & Erdős Á. (2020). Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*, 68(12), 11–42. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>
- Christián L., Hautzinger Z. & Kovács G. (2021). A magyar rendészeti felsőoktatás jelene és jövője. *Magyar Rendészet*, 21(ksz), 53–72. <https://doi.org/10.32577/mr.2021.1.ksz.4>
- Christián L. & Rottler V. (2021). Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020. *Glossa Iuridica*, 8(1-2), 159–182.

- Erdős Á., Magasvári A., Molnár K., Pócsi A., Szabó A. & Vas A. (2020). NAV Café – A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései. *Magyar Rendészet*, 20(1), 149–177. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.1.10>
- Erdős Á., Magasvári A. & Szabó A. (2019). Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Gondolatok a rendészettudományról. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából* (pp. 89-102). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Finszter G. (2009). *A francia rendőrségről*. Az Európai Unió tagországainak rendőrségei. Nemzetközi tudományos konferencia. Rendőrtiszti Főiskola.
- Finszter G. (2018). *Rendészetan*. Dialóg Campus Kiadó.
- Finszter G. & Korinek L. (2021) A tények makacs dolgok... Annál rosszabb a tényeknek?! *Belügyi Szemle*, 69(4), 683–691. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.4.11>
- Kiskopárdi Zs. J. (2018). A magyar büntetés-végrehajtás nemzetbiztonsági aspektusai. *Terror & Elhárítás*, 7(1), 45–71.
- Kozáry A. (2014). A rendészettudomány helye, szerepe, jövője. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészettudományi gondolatok. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából*. (pp. 79–84). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- KPMG – TPF (2019). *Building a police workforce for the future*. KPMG – The Police Foundation.
- Nagy Zs. (2016). Változások a katasztrófavédelmi képzésben. *Védelem Online: Tűz- és Katasztrófavédelmi Szakkönyvtár*, 744, 1–11.
- Police Executive Research Forum (2019). *The workforce crisis, and what police agencies are doing about it*. Police Executive Research Forum, Washington D. C.
- Vári V. (2016). Hatékonyság a rendészeti tiszthelyettesképzés és a karrierrendszer fejlesztésének ütközőzónájában. *Magyar Rendészet*, 16(6), 109–132.
- Vári V. (2018). A rendőri életpályamodell és a rendőri felsőoktatás összehangoltsága. *Magyar Rendészet*, 18(2), 205–222.
- Winkler, R. (2017). Elon Musk Launches Neuralink to Connect Brains With Computers. *The Wall Street Journal*, March 27, 2017. <https://www.wsj.com/articles/elon-musk-launches-neuralink-to-connect-brains-with-computers-1490642652>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Christián L. (2022). A vészharang visszhangja. A rendészeti tisztképzés kilátásai. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2205–2209. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.8>

Útkereső elődök nyomában

Cieleszky Péter

főtanácsadó, rendőrségi tanácsos, rendőr ezredes
Nemzeti Információs Központ
peter.cieleszky@nik.gov.hu

Húsz évvel ezelőtt, az akkor Belügyi Szemleként ismert folyóirat ötvenedik évfolyamának ünnepi évében kaptam első elismerésemet. A kék bársonyutántatú borítással fedett emléklapon „*Belügyminiszteri dicséretben és jutalomban részesítem*” szövegezésű felirat állt, amellyel a folyóirat szerkesztősége által kiírt pályázatra készített munkámat értékelték különdíjjal.

Magáról a pályázati felhívásról – pontosabban arról, hogy jutott el hozzám – csak homályos emlékeim vannak. Úgy rémlik, volt egy külön dosszié a vezetői titkárságon, „*Lássa mindenki*” felirattal. Ebben helyezte el a vezetés az előadókra szignált bűnügyekhez nem kapcsolódó közérdekű információkat. És bár a vezetés mindig felhívta rá a figyelmet, mi, fiatal kollégák sokkal lelkesebben lapozgattuk ezt a kis elosztót, mint idősebb pályatársaink. Akkoriban egy megyeszékhelyi rendőrkapitányság bűnügyi vizsgálója voltam, pár év tapasztalattal, de annál több tetterővel. Az első főszerkesztő, Déri Pál szavait idézve a szakmához „*már érteni kezdő lelkes fiatal*” (Déri, 2003) lehettem – legalábbis így gondolok vissza ezekre az időkre.

Azóta húsz év, elköteleződésem óta közel negyedszázad telt el. Annyi, amennyit Déri kisebb megszakításokkal a főszerkesztői székben eltöltött. A Belügyi Szemle hetvenedik évfolyamához közelítünk, és miközben e sorokat írom, önkéntelenül számot vetek saját történetemmel. Bő két évtizedes szakmai pályafutásom emlékeiben felfedezni vélem a folyóirat hetven évének történetét kísérő – és az első főszerkesztő személyétől hosszú évekig elválaszthatatlan – törekvések sikerét és persze kudarcát is. Jóleső érzés visszagondolni arra, hogyan vélekedtem akkor a rendészet világáról, milyen kérdések foglalkoztattak.

Hogyan teremthető meg az elmélet és gyakorlat összhangja? Ez volt a legfontosabb kérdés bennem, épp befejezett történelem és félbeszakított filozófia szakos tanulmányaim során. Később, már a Rendőrtiszti Főiskolán az foglalkoztatott, hogyan válhatunk egyre professzionálisabb szakemberré? Miképpen viseljük kudarcainkat, hogyan értékeljük a kritikát? Miért válnak egyesek jó vezetővé egy parancsuralmi szervezetben, mások pedig nem? Hogy kezeljem

a hierarchia mítoszának vadhajtásaként megjelenő emberi silányság megnyilvánulásait? Az állományból ki válik kriminalistává, ki marad jó szakmunkás – vagy ahogy dr. Anti Csaba munkatársam és barátom fogalmazott –, betanított munkás. És miért gyarapodhat azok száma, akiket egyszerűen a biztos megélhetés reménye sodort a rendőri pályára, nem pedig a szakmai elhivatottság?

Engem ezek a kérdések egy ellentmondásokkal telt korban, az 1990-es évek második felében kezdtek elérni, és többségében még ma is elgondolkodtatnak. De életkörülményeink össze sem vehetők a Rendőrségi Szemle néven indított folyóirat indulásakor ismert történelmi viszonyokkal, az 1950-es évek világával. Abban az időben meg kellett férjen egymás mellett a fanatikus vakhiten alapuló terror, majd annak megtagadása, a forradalmi eszmeiség, majd annak vérbe fojtása. És ebben a történelmi keretben megfértek a szürke, dolgozós hétköznapiak, és utat találtak a szakmájuk iránt elhivatottságot érző kriminalisták is. Sokat kell élni ahhoz, hogy ez utóbbiak erőfeszítéseire valódi értékűkhöz méltó emlékezettel közelítsünk. Korinek László szavaival folytatom tehát: „*Itt az ideje annak, hogy a riasztó kezdet után a belügy szakmai és tudományos ambíciókat tápláló folyóiratának vállalható örökségéről is szóljunk.*” (Korinek, 2012).

A hetven gondolat közül eggyel ezt az örökséget elismerve fordulok Déri Pál főszerkesztő személye felé, akinek munkássága előtti tisztelgés okán életrajzát „*In memoriam Dr. Déri Pál nyugállományú rendőr dandártábornok*” címmel Sallai János vetette papírra 2018-ban (Sallai, 2018).

Ahogy már utaltam rá, sem a fogantatás nehéz, ideológiáktól hangos évtizede, sem pedig az első kinevezett főszerkesztő személye nem jelenthetett akkoriban magától értetődő garanciát a szakmai prioritások érvényesülésére a folyóiratban. Korinek László úgy fogalmazott, hogy a belügy főideológusai ekkor látták elérkezettnek az időt arra, hogy tapasztalataikat – melyeket „*a népi demokrácia fejlődése során a rendőrségi munka gyakorlata alkotott*” (Korinek, 2012) – összegezzék. Túl az ideológiai túlfűtöttség megnyilvánulásain, ismert körülmény, hogy Déri első főszerkesztői kinevezésére 1953-ban tulajdonképpen tudományos előképzettség hiányában került sor. A főszerkesztő erre később így emlékezett vissza: „*Sokkal inkább azért voltam »adott« a főszerkesztői posztra, mert éppen »ráértem« ugyanis kiszervezték alólam és átadták a KPM-nek a folyam és légirendészeti szerveket.*” (Déri, 2003) – akkoriban így (is) ment ez.

Mindezek ellenére Déri kiváló érzékkel és ösztönösen találta meg azokat a cselekvési irányokat, amelyek mentén a folyóirat szakmai preferenciái kibontakozhattak. A teljesség igénye nélkül utalnék itt a szakmához „*már érteni kezdő lelkes fiatal*” (Déri, 2003) munkatársak felkutatására, az országjárások tapasztalatainak feldolgozására, majd később a „*Külföldi Figyelő*” mellékletek számos kiadására (Sallai, 2018). De érdemes elidőzni az első szám témaválasztásain. A vezetés

színvonalának emeléséről, a bűnügyi- és az őrszolgálat együttműködéséről, a nyomozások tervszerűségéről, a statisztika és a kriminalisztika jelentőségéről, valamint egy rablás nyomozásának tanulságairól is olvashatunk. Máig időse-rű, örökzöld témáink ezek. Deák József úgy fogalmazott a Belügyi Szemlééről és jogelődjeiről szóló doktori értekezésében, hogy a „*lap így átfogta a közrend, közbiztonság és a szervezeti működés legfontosabb területeit*” (Deák, 2017).

A szerkesztőbizottság ars poeticájának egy fontos eleme az első lapszám előszavában így jelent meg:

„*A Rendőrségi Szemle egyik nagy feladata [...] hogy kielégítse a tanulni vágyók igényeit [...], belevésse minden olvasója tudatába az elmélet hatalmas jelentőségét a rendőri munka terén.*” (Szerkesztőbizottság, 1953).

Annak ténye, hogy az elmélet a kriminalisták szakmaiságát (is) tükrözhetette, a főszerkesztő, valamint a szerkesztőbizottság bátorságát és elhivatottságát dicséri, továbbá magát a szakmát, annak jeles és itt névtelenül is tisztelt képviselőivel. Különösen figyelemre méltónak tartom, ezért emelem ki Dérinek a vezetés és a végrehajtás közötti szakadék meghatározó szerepét érintő, a folyóirat 50 évének távlatában hivatkozott gondolatait 2002-ből:

„*Meg kell tehát teremteni a vezetés és a végrehajtás közötti őszinte, nyílt és rendszeres együttgondolkodást. Ennek feltételeit csak úgy tudjuk megvalósítani, ha a folyóiratban átlépjük a fegyveres testületeknél nélkülözhetetlen alá- és fölérendeltség szigorúan őrzött szabályait.*” (Déri, 2003).

Érdemes felidézni Finszter Géza gondolatait, amikor a hierarchia mítoszának megjelenéséről beszél. Jelesül amikor az a jogi normák megsértését eredményezi, vagy kifejeződik a hibásan tervezett szervezeti struktúra diszfunkcióiban, illetőleg a működési rend anomáliáiban. Mindezek külön-külön is megakadályozzák a rendészet társadalmi rendeltetésének beteljesítését, kizárva a szakmai eredmények érvényesülését (Finszter, 2018).

Déri – a gyakorlati megvalósításban jártas szakemberként – e mítosz lerombolásához megfelelő eszközt talált: „*minden szerző rangjától és beosztásától függetlenül egyenlő jogokkal rendelkezik, és ezt a jogot senki sem sértheti meg*” (Déri, 2003).

Hangsúlyoznom kell, hogy ez a gondolat a korabeli politikai és azzal összefonódó tudományos diskurzusnak aligha volt általánosan elfogadott szemléletmódja. Óvatosabb értelmezésére az életrajz fentebb hivatkozott írója hívja fel a figyelmet, miszerint „*a parancsot ugyan bírálni nem szabad, de annak fogyatékoságait megfogalmazni nem bűn*” (Sallai, 2018).

A történeti hűséghez tartozik, hogy Déri – sok más jó szakemberrel együtt – bizonyosan hitt abban, hogy a kriminalista szemlélet úttörő törekvései kibontakoztathatók abban a rendszerben, amelynek szabályai számára is meghatározó

keretet teremtettek. Életében és munkásságában egyaránt. Legalábbis jó ideig vallotta ezt. Egyetérthetünk a későbbi szerkesztőbizottsági megállapítással: „*Szolgált ez a rendszert, de hitte, hogy győzhet a józan ész és az emberség*” (Szerkesztőség, 2009). Azt hiszem, hivatásrendtől függetlenül sokak osztották ezt a gondolatot a korszak egyre emberarcúbb szocializmusának magyarországi mindennapjaiban. Akkor és ott ez volt a legemberibb, leghétköznapibb valóság.

Hosszú évtizedek után azonban akárcsak a rendszer, amelyben élt, elfáradt. „*Amikor 1984-ben nyugdíjba vonult, csak legszűkebb baráti körének vallotta meg, hogy csalódnia kellett*” (Szerkesztőség, 2009). Felismerte ugyanis, hogy a szakmai fejlődés legnagyobb akadály a egy tekintélyelvű, merev bürokrácia és a belügyre rátelepedő egypárti arrogancia lett (Szerkesztőség, 2009). Egy korszak lezárult Déri életében.

A történelmi múlt alkalmat ad az egykor volt, szakmához érteni kezdő lelkes fiatalok nemzedékeinek a tapasztalatok összegzésére és átadására, kiváltképpen most, és jelen esetben éppen nekem, az emlékezés apropóján. Az útravaló megfogalmazódott bennem; esszenciáját Déri Pál személyes története, és a nevével gyakorlatilag negyedszázadra összeforrott Belügyi Szemle ellentmondásoktól sem mentes históriája hordozza, amelyet így foglalnék össze:

Történelmi körülményeink adottak, nem mi választjuk őket. Akár megértjük a világot, amelyben élünk, akár nem, döntéseinket követő tetteink nyomot hagynak. Ha valódi értékek után kutatok, hajlamos vagyok elfogadni, hogy az ember az, amit szándékaiból és törekvéseiből a cselekvés világába fordít át. Vagyis az ember az, amit megtesz. Magánemberként és – ami ettől számomra morálisan elválaszthatatlan – a társadalom szolgálatában álló rendészeti szakemberként is. Ezért vallom, hogy csak az emberi méltóság sérthetlenségének talaján álló erkölcsiség és a legvégsőkig hangsúlyozott szakmaiság követelményéhez történő ragaszkodás biztosíthat megfelelő alapot arra, hogy a rendészet társadalmi hivatását minden körülmények között, magas színvonalon legyen képes ellátni a jövőben.

Tisztelet az útkereső elődök emlékének!

Felhasznált irodalom

- Deák, J. (2021). A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgálatában (1953–1990). In Molnár D. & Szabó Cs. (Szerk.), *Studia Doctorandorum Alumnae* (pp. 327–585). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Déri, P. (2003). Az 50 éves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, (50)1, 5–16.

- Finszter, G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus.
- Korinek, L. (2012). Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig. In Finszter G. & Korinek L. (2012). *Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény* (pp. 9–15). Belügyminisztérium.
- Sallai, J. (2018). In memoriam Dr. Déri Pál nyugállományú rendőr dandártábornok. *Rendőrségi tanulmányok*, (1)4, 125–134.
- Szerkesztőbizottság (1953). Előszó. *Rendőrségi Szemle*, (1)1, 96.
- Szerkesztőség (2009). Tisztelet az alapító főszerkesztőnek. *Rendészeti Szemle*, (57)1, 3–4.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Cieleszky P. (2022). Útkereső elődök nyomában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2111–2215. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.9>

LXX

Cs. Csala Károly

szerkesztőségi főmunkatárs, rendőr ezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
csala.karoly@bmkiszf.hu

Már pontosan nem emlékszem, hogy mikor került először kezembe a Belügyi Szemle. Arra azonban igen, hogy nagy tisztelettel lapozgattam, nézegettem. Nem titkolom a bűnügyekről, az azok megoldásáról, a nyomozásokról szóló írásokat kerestem legtöbbször benne.

Több évtizedes újságírói pályám kezdetén bizonyára ez is hatással volt rám, hogy erre a különleges területre terelt a sors. A Magyar Rendőr újságírójaként, a Mai Nap szerkesztőjeként, a Zsarú Rendőrségi Magazin főszerkesztőjeként aztán jócskán kijutott belőle.

S mostanság, hogy a Belügyi Szemle szerkesztőségének tagja lehetek: továbbra sem szakadt meg a folyamat. Jobban megismerhetem azt a világot, amelyre méltán büszkék az elődök és a jelen tollforgatói. Az pedig a bűnüldözés tudománya, amely látszólag sokszor elvont vagy éppen egy szűk rétegnek szól, de abban minden írás közös, hogy maradandót akar adni és üzenetet hordoz olvasója számára.

Hetven év, vagy éppen LXX, ahogy a rómaiak a házfalakra írnák, szép kor egy ember életében, még egy társadalom életében is jegyzett szakasz, ám a világ forgásában múló pillanat. Hetven év egy folyóirat esetében keletkezésétől kezdve sikerek és kudarcok sora. Méltán büszkék alkotói, kiadói, hogy értékes, nyomtatott formában is fennmaradhatott.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Cs. Csala K. (2022). LXX. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2217. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.10>

A kortalan Szemle

Csendes László

Dr. ny. rendőr ezredes, rendőrségi főtanácsos,
Országos Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzés Osztály volt vezetője
drcsendes@gmail.com

Telefonon történt beszélgetés során szereztem tudomást arról, hogy a Belügyi Szemle hamarosan hetvenéves lesz. Szenzációs, gondoltam magamban, hiszen én nem olyan régen töltöttem be ezt az életkort, és még nap, mint nap foglalkoztat. Amíg idáig jutottam volt egy pár kerek évfordulóm, de azért ez már, ahogy mondani szokták, több a soknál. És akkor váratlanul itt van egy sajtótermék, a rendőri munkámhoz anno nagyon közelinek tudott havi kiadvány, amely szintén e dicséretes életkorral bír, viszont nála az évek múlása rendhagyó módon inkább a fiatalodást eredményezte. Én valóban korosodom, ő pedig furcsa módon valóban fiatalodik. Véleményem szerint ránézésre az állítás mindkét félnél megállapítható. A ránctalan szaklap egyre szebb külsővel, a mai elvárásokhoz folyamatosan igazodó belső tartalommal bír. A digitalizálás önmagában a fiatalítás bizonyítéka, melynek sokoldalú előnye szinte elvárás egy profi sajtóterméktől. A két éve üzembe állított *Hírlevél*, amely előre jelzi a következő lapszám tartalmát és egyéb aktualításokat, nekem szintén tetszik. Mint az is, hogy majdnem a kezdetektől megtalálhatók és olvashatóvá tehetőek a lapszámok a Matarka segítségével. Tehát egy biztos, a hetedik x-hez közeledő Belügyi Szemle valóban nem nevezhető időskorúnak, viszont mondhatjuk neki is azt az idősök között kedveskedő megszólítást, hogy „de jól nézel ki”! És ez rá vonatkoztatva viszont őszintén igaz is. Ennek feltétele, hogy változatlanul kedvelt, olvasott sajtótermék, amely hét évtizede fontos szerepet vállal a célközönség tudásának, tájékozottságának növelésében. Cáfolhatatlan megteremtői pedig azok az elismert szaktekintélyek, akik a lap beindulása óta főszerkesztőként, szerkesztőként, szakértőként, lektorként, publikációk íróiként – és még sorolhatnánk – váltak ismerté.

Az évfordulók jellemzően magukban hordják a visszatekintés kívánalmát, az elrepült évekhez köthető lényeges történések röpké felelevenítését, vagy akár felsorakoztatását. Ezekre elsősorban igazán az képes, aki megélte, aki magán viselte a kor ráható lenyomatait. Egy hetvenkedő ember, úgy ahogy ezt megteheti és zömében meg is teszi, viszont egy sajtóterméknek sokszoros segítségre

van szüksége ahhoz, hogy a megélt/eltelt időszak előhívásra kerülhessen. Egy ilyen tekintélyes korral sajnos együtt jár, hogy mindazok, akik megszületésénél, első lépéseinél ott voltak, ma már a köszöntésnél többségében nem lehetnek jelen. Ezért elmaradnak a születésnapok kedvelt anekdotázásai, viszont megmarad egy másfajta ünnepélyesség, amely virtuálisan idézi meg az alapítókat és az elődöket. Publikációik, munkásságuk sok üzenettel bír, és ebből a következő generációk szívesen merítenek. Ma már kevés információ elég, hogy még többet tudhassunk meg róluk és akkori környezetükről. Ez tulajdonképpen azt is jelenti, hogy dokumentálva van a folyóirat egész élete. Sokszor arra gondolok, hogy milyen jó lenne ez nekünk is. Mennyi mindent szeretnénk tudni, főként már ebben a korban, múltunk egyes, még fel nem tárt részleteiről és közvetlen szereplőiről. Persze nagyon fontosak a mi korábbi hírforrásaink is – szüleink, nagyszüleink, rokonaink – az elbeszéléseikkel, egy-két írásos emlékekkel, valamint jó esetben néhány fotóval kiegészítve és felejthetlenné téve. Az új kérdéseket viszont már sokszor nem tudjuk kinek feltenni.

Nagyon régen történt, amikor a Belügyi Szemlével megismerkedtem. Huszonegy évesen a BRFK Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztályára kerültem, új felszerelőként. A rendőrség szervezetéről, egyes szolgálatok konkrét feladatairól nem sokat lehetett hallani abban az időben. Éppen ezért is nagy izgalommal és érdeklődéssel fogadtam a kollegák szakmai magyarázatait, tanításait, javasolt irodalomjegyzékeit. Az elem került könyvek, újságok, szakanyagok fantasztikus tartalma arra ösztönzött, hogy megfelelő feldolgozás és szelektálás után a leghasznosabbakat kimásoljam vagy saját könyvtáramba beszerezsem. Ebben a folyamatban került kezembe a Belügyi Szemle is. Először itt olvastam igazi rendőrtisztek tollából a nyomozások gyakorlati tapasztalatairól, vagy bűnügyi szakértők aprólékos és izgalmas munkájáról, helyszíni szemlékről, egyes eljárásjogi kérdésekről és még rengeteg másról, amely a rendőrség sokszínű tevékenységéről tudósított. Kezdetben kölcsönkértem és kijegyzetelgettem a folyóiratot, majd megrendeltem és gyűjteni kezdtem. Talán tíz egynéhány évig járatam, majd amikor a cégen belül másik munkahelyre kerültem időlegesen megszakadt a kapcsolatunk. Mindez egyáltalán nem jelentette azt, hogy nem tudtam róla, hiszen az ifjúságvédelemhez vagy a bűnmegelőzéshez kapcsolódó írásai valamilyen módon mindig megtaláltak. A későbbiekben tanulmányaim során, majd jegyzetek írásakor, szakanyagok, publikációk készítésekor szinte mindig szívesen és eredménnyel fordultam a Szemléhez és kértem a tudásából. Tényleges nyugdíjazásom előtt, amikor a Bűnmegelőzési Akadémián dolgoztam ismét felélénkült a kapcsolatunk. Gyakran került sor arra, hogy képzési tematikához kerestünk olyan elméleti vagy gyakorlati kérdésekben kiemelten járatos kollegát, aki a folyóirat hasábjain már foglalkozott a tanfolyamhoz kapcsolódó

témakörrel. Ilyen alkalommal meghívtuk a szerzőket egy beszélgetésre vagy a témakört körbejáró előadás megtartására. Ezek mindig nagyon értékes alkalmak voltak a hallgatók visszajelzései alapján is.

A Belügyi Szemle reputációját jelentette, hogy sokszor más területeken, akár a civil szférában dolgozó munkakapcsolatok kértek elolvasásra egy-egy lapszámot, vagy reflexióval kívántak kapcsolódni valamilyen szakanyaghoz. Házon belül is gyakran volt téma egymás írásainak nyomon követése, méltatása, vagy akár vitára bocsátása. Ezekből a beszélgetésekből volt, amikor újabb publikációk keletkeztek. A munkánkhoz kapcsolódó írásokat jellemzően gyűjtöttük, nem ritkán a kitépelt lapokat összetűzve archiváltuk és sorakoztattuk egy-egy címmel ellátott tematikus mappában. A napokban éppen egy barátommal beszéltem erről, aki elmondta, hogy otthon még mindig tartogatott néhány régi lapszámot, de a közelmúltban történt lakásátalakítás miatt ritkítani kellett a gyűjteményét. Nem volt más választása, ezért a jól bevált módszerhez folyamodott, kivágta azokat a cikkeket, amelyeket nem tudott elengedni, még a lap többi részétől fájó búcsút vett. Pontosan tudjuk, hogy ma már sokféle képpen tudunk akár házilag is bármilyen irományt archiválni. Ennek ellenére sok esetben inkább ragaszkodunk az eredeti papíralap megmentéséhez és használatához. Ez persze nem jelenti azt, hogy ne élveznénk és alkalmazzunk a technika fantasztikus fejlődésének eredményeit és ne kapcsolódnánk az „okos rendszerekhez”. Egyébként nekem is van egy közel negyvenéves Belügyi Szemlém. Amikor a gyűjteményemet volt munkahelyem könyvtárszekrényében hagytam, egy számot emlékebe eltettem, pedig akkor nem tudtam, hogy egykorúak vagyunk. Most, hogy e pár sort leírtam és emlékeztem, jobban értem az okát.

Végezetül: Tisztelt Belügyi Szemle! A kerek évfordulóra jó egészséget kívánok valamennyi aktív, és valamennyi már pihenő idejét töltő egykori munkatársnak! Gratulálok a folyóirat töretlen népszerűségéhez, szakmai elismertségéhez, és a mindezeket is bizonyító MTMT Repozitórium Minősítő Bizottság által megítélt címhez, valamint az MTA illetékes osztálya általi besoroláshoz. Kívánok további erőt, dinamizmust, támogató munkatársakat és a tervek megvalósulását!

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Csendes L. (2022). A kortalan Szemle. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2219–2221. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.11>

Gutenberg-galaxis vs. online galaxis

A Belügyi Szemle jövője

Dános Valér

Prof. dr., PhD/CSc, főszerkesztő, egyetemi magántanár,
ny. rendőr vezérőrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

„Elveszett néhány év...”

(Bereczki Zoltán: Hangokba zárva)

Egyik kedvenc musical énekes színészem Bereczki Zoltán. A sors különös ajándékaként ott ülhettem a Hangokba zárva dal bemutató koncertjén, és megdöbbenve láttam az emberek arcán megjelent érzelmegyértelmű jelét, amely könnyecseppek formájában jelent meg. Szép, nagyon szép dal a Hangokba zárva (Josh Groban: February song) című dal. Aki ott megértette a dal üzenetét, azt biztosan megérintette ugyanúgy, mint engem. Akkor még nem tudtam, nem tudhattam, hogy közel húsz esztendőn keresztül „elkísér” e dal néhol fájdalmas, néhol reményt, tenni akarást adó üzenete. És amikor neki kezdtem jelen sorok írásának, e dal magyar feldolgozása szinte berobbant a gondolataim közé. Hogy miért? Talán a kedves olvasó a cikk végére megtalálja a választ erre, az egyáltalán nem rébusznak szánt kérdésre is.

Kérdések – válaszok nélkül

Az általam néhány évtizeddel ezelőtt gondolatfertőzésnek elnevezett „elmejáték” engem is hatalmába kerített most. Ennek a terméke jelen alcím alatt megjelenő néhány sor, amelyekben megfogalmazok – elsősorban magamnak – néhány olyan kérdést, amire még nem tudom vagy még nem akarom kimondani a választ.

Következzenek tehát a kérdések:

- Igazuk van-e (lesz-e) azoknak a médiatörténészeknek, lapszerkesztőknek, a mesterségesintelligencia-kutatóknak és a magamfajta laikusoknak, akik azt állítják, hogy a digitális univerzum részeként megjelenő digitális médiát

a történelem olyan nagy korszakváltásai között fogja számontartani, mint a barlang falára vésett ékírást követő nyomtatott média megjelenését?

- Eredményezi-e ez a korszakváltás a Gutenberg-galaxis elsorvadását, esetleges gyors szétesését, halálát?
- Lehetséges digitális Gutenberg-galaxissá tenni az eredeti (papíralapú) Gutenberg-galaxist?
- Miként viselkedik ma és majd a közeljövőben a fiatal korosztály (a digitális bennszülöttek, különösen a mai alfa és Z generáció tagjai) a digitális/online papíralapú tananyag és sajtó tekintetében?
- A korszakváltás eredményezi-e a print média végleges eltűnését, esetlegesen teljes halálát, vagyis az online galaxis teljes térnyerését?
- Ha bekövetkezik ez az online cunami, a „nagy sorsfordulat”, akkor ez mikorra tehető, mikor következhet be a Gutenberg-galaxis darabokra hullása?
- Van még időnk? Vagy már elkéstünk?
- Van-e bármiféle lehetőségünk megállítani, lassítani a digitalizáció okozta médiaföldcsuszamlást?
- A print és a digitális média viszonya, háborúja miként befolyásolhatja a Belügyi Szemle jövőjét?
- Aki most a print versus online kíméletlen versenyében lemarad, az végleg kimarad?
- Kell-e tartani attól, hogy a zene világában bekövetkezett gyökeres változás, mint a digitális zene térhódítása a fiatalok körében, a sajtó területére is beszűrődik?

Kérdések – válaszokkal

1. Vannak-e, és ha vannak, melyek a papíralapú sajtó előnyei?

Erre a kérdésre mindenkinek kell, hogy legyen legalább egy válasza. Egy jól megfontolt válasza. A szakirodalomnak sok, mi több, rengeteg válasza van erre a kérdésre. E cikk szerzőjének határozott véleménye, hogy van néhány pozitívuma a papíralapú sajtónak, kár lenne ezt tagadni, még mély elfogultság mellett is. A teljesség igénye nélkül:

- a papír tapintása különös érzést kölcsönöz az olvasónak,
- a frissen nyomott folyóirat illatának élménye egyedüli, pótolhatatlan, a régebben nyomtatott papír dohos, fura szaga sokak számára különös élvezetet nyújt,
- nem szükséges az olvasáshoz drága elektronikus eszköz,
- az a pszichés hatás, amelyet a nagyobb terjedelmű nyomtatott könyv még hátralévő oldalainak fogyása okoz, a digitális könyveknél nem jelenik meg,

- az idősebb, de még a középkorosztály régmódú tagjai sem kezelik profi módon az informatikai eszközöket, ezért állandóan inkább olvasóbarátnak tartják a print formátumot, mint a digitális formát,
- egyesek szerint nem zavarja meg az olvasást technikai probléma, áramki-maradás.

2. Melyek a digitális sajtó előnyei?

- Az online tartalmak könnyen és gyorsan elérhetők (Open Access előnyei), olyanok is hozzáférhetnek, akik a nyomtatott példányhoz nem vagy csak nehezen jutnak el.
- A tudományos társadalom tagjai mellett a felsőoktatásban oktatók és hallgatók számára is könnyen felhasználható és hivatkozható az online forma.
- Sok esetben ingyenesek vagy olcsóbbak a print termékeknél a digitális kiadványok.
- A hagyományos sajtóhoz képest gyorsabb interakcióra, reflexióra ad lehetőséget.
- A digitális kiadványok tárolása nem foglal el helyet sem az irodában, sem otthon.
- Nagyobb terjedelem lehetséges.
- Nagyobb példányszámban jelenhet meg.
- Több olvasóhoz jut el, nemzetközi célközönségre is fókuszál.
- A biztonságos plágiumszűrés lehetőségét adja.
- Tényadatok igazolják, hogy a digitális cikkek nagyobb idézettségűek, több hivatkozást kapnak.
- A fiatalok olvasási szokásainak gyökeres megváltozása miatt többen olvasák el a digitális kiadványokat – a fiatalok tehát már döntöttek.

3. Mit nyer az olvasó, a szerző, a szerkesztő az online folyóirattal?

A szerző:

- jelentősen megnövekszik (potenciálisan) a közleményeit olvasók száma,
- ezáltal magas pontszámot kaphat a megjelent közleményeiért,
- jelentősen megnőhet az idézettsége,
- nemzetközi szinten történő megjelenés lehetősége,
- nemzetközi adatbázisokban történő keresés lehetősége a cikkét illetően,
- nagyobb terjedelmű kiadvány (például monográfia) megjelentetésére van lehetősége,
- könnyen juthat forrásanyaghoz a saját közleménye megírásához.

Az olvasó:

- magas színvonalú közleményekhez jut,
- kitekintést nyer a nemzetközi tudományos és szakmai élet egyes területeire,
- érdekes információkhoz, ismeretekhez jut,
- költségtakarékos lehetőséghez jut,
- megfelelő eszköz megléte esetén különböző szituációkban is olvasni tudja a közleményeket (például tömegközlekedési eszközökön, várakozás, séta közben stb.).

A folyóirat, a szerkesztő, a kiadó:

- több cikk érkezik a szerkesztőségekbe, mert a nagyobb létszámú (nemzetközi) olvasóközönség miatt érdemes az online folyóiratban publikálni,
- a hazai és a nemzetközi folyóiratrangsorokban az online folyóiratok előbbre léphetnek,
- a folyóirat mind hazai, mind nemzetközi szinten versenyképes marad,
- a fizetős folyóiratok esetében nagyobb profitra képes szert tenni a kiadó.

A Belügyi Szemle lehetséges helye és szerepe az online térben

A Belügyi Szemle 2021. januári számában, a Tükör rovatban megjelent, „*A belügyi szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok*” (Dános, Hornyik & Szabó, 2021) című írásunkban elmondtuk, hogy a nemzetközi minősítés (Q besorolás) megszerzésének, valamint az A kategória megtartásának egyik kulcskérdése a folyóirat versenyképességének megőrzése és további erősítése. Ennek érdekében a jövőben a Belügyi Szemle hazai és nemzetközi tudományos térben betöltött szerepének a vizsgálatára, valamint a hozzá kapcsolódó hatásának a mérésére törekszünk (URL1). Azt magunk is érezzük nap mint nap, hogy a folyóiratok között egyre erősödő verseny alakult ki az egyes tudomány-szakterületeken működő rangos szerzők, oktatók és kutatók tanulmányainak megszerzéséért. Napjainkban a versenyképesség legfontosabb meghatározója a folyóiratban megjelent közlemények láthatóságának növelése, amely ma már csak az online térben történő megjelenéssel érhető el. A versenyképesség növeléséhez elengedhetetlen az is, hogy nemzetközi szinten is nagyszámú olvasója legyen folyóiratunknak. Az ehhez elvezető út az, hogy a Belügyi Szemle a jelentősebb nemzetközi indexelő szervezeteknél szerepeljen. Nem titkolt szándékunk, hogy a ProQuest, az EBSCO, a LENS, a BASE és a Dimensions nemzetközi indexelő szervezetek és adatbáziskezelők után folyóiratunk bekerüljön a Scopus és a World of Science adatbázisokba.

Ez pedig teljesen elképzelhetetlen, ha a Belügyi Szemle nincs jelen a digitális térben, azon belül is az online térben. Ezért is tartottuk fontosnak, hogy a print számokban megjelenő cikkek címei, absztraktjai és kulcsszavai angol nyelven is jelen legyenek az online térben. Az angol és magyar nyelvű cikkeket tartalmazó különszámaink ugyancsak az online tér részévé váltak. Bár határozott véleményünk, hogy egy ideig még szükség van a Belügyi Szemle print számainak megtartására, de a célkeresztbe már az online formát kell helyezni. Úgy látjuk, hogy a Szerkesztőségünkbe érkező cikkek számának jelentős mértékű emelkedése, a közösségi portálokon a népszerűségünk emelkedő tendenciája mind az online térben történt megjelenésünk közvetlen eredménye.

Amikor pedig a fiatal kutatókra, oktatókra gondolunk, akkor igenis alkalmazkodnunk kell a megváltozott olvasási szokásaikhoz, hiszen hozzájuk már szinte csakis online úton tudunk eljutni. Ezért is tartjuk kiemelten fontosnak online formában történő megszólításukat, mert ők képezik a tudományos munka utánpótlását, ők képezik a nagy elődök nyomába lépő kutatók bázisát. Eleget e helyen csupán utalni arra, hogy ez a generáció már a zenében is szinte csak a digitális zenét hallgatja. E dalok egy részénél a zenei alapot egy számítógép generálja, amire a zenészek ráteszik az akusztikus hangszerekkel magát a dalt, de még inkább elterjedőben van, hogy már maga a dal megalkotása és a lejátszása is számítógéppel történik, jó esetben programozó mérnök támogatásával, de zenészek nélkül.

Hogy mennyire késtünk el és mennyi időnk van felzárkózni a már nagy népszerűségnek és elismertségnek örvendő Q minősítéssel rendelkező, online folyóiratokat kiadó szerkesztőségekhez? Nem tudjuk. Az biztos, hogy sorra szűnnek meg a kiadók nyomtatott formájú folyóiratai, és helyükre az online sajtó lép. A mi célunk a kvartilisek táborába történő eljutás. Magam a legfontosabb feladatommak e cél magvalósítását tűztem ki. Ha nem lépünk gyorsan lemaradunk és ha lemaradunk... Feltétlenül hallgatnunk kell az online tagadók régi-módi érveire? Már elkéstünk? Nem elég gyors a tempónk? Ennek a kérdésnek a megválaszolását még egy időre mi nyitva hagyjuk. A választ az olvasóra bízunk.

A Hangokba zárva dal néhány sora mégis csak mutatja orientáltságunk irányát, és talán közelebb visz az előzőekben megfogalmazott kérdésekhez. Teszem ezt annak ellenére, hogy nem mindenki fog egyetérteni velem.

*„Tartozom még egy álommal,
S hansom után talán megfordul a szél,
S fény gyűl mindenhol...”*

Felhasznált irodalom

Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör. A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Measuring a journal's impact*. <https://www.elsevier.com/authors/tools-and-resources/measuring-a-journals-impact>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Dános V. (2022). Gutenberg-galaxis vs. online galaxis. A Belügyi Szemle jövője. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2223–2228. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.12>

A Belügyi Szemle korábbi küzdelmei a sajtónyilvánosságért, a tudomány szabadságáért, a politikai és hierarchikus hatások ellen

Deák József

Dr. PhD, adjunktus, rendőr alezredes
Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Rendészettudományi Kar
deak.jozsef@uni-nke.hu

Bölcső

1953. január elején jelent meg a Belügyi Szemle jogelődje, a Rendőrségi Szemle első száma, majd rá tíz évre, 1963 januárjában a Belügyi Szemléé. Csaknem hatvan éve ülésezett a Belügyminisztérium Kollégiuma; 1962. április 12-i értekezletén megvizsgálta a minisztérium médiatermékei, folyóiratai szakmai minőségét, megállapítva, hogy a sajtó eszközeivel jobban kell segíteni a BM előtt álló feladatok színvonalas végrehajtását (Deák, 2013). *„Ennek érdekében – az elmélet és gyakorlat legjobb szakembereinek bevonásával – olyan egységes elméleti folyóiratot kell kialakítani, amely az egész Belügyminisztériumban felmerülő elvi, politikai és szakmai kérdéseket tudományos színvonalon elemzi és magyarázza.”* (BM 0023 parancs, 1962). A folyóirat fennállása során – alkalmazkodva az aktuális állami, kormány-, konkrét minisztériumi és társadalmi elvárásokhoz –, hatékonyan segítette a belügyi szervek munkatársainak politikai, szakmai képzését, a legjobb hazai és nemzetközi gyakorlatok felkutatását, tudományos igényű elterjesztését, tökéletesítését. Jó fórumul szolgált a hazai és külföldi belügyi, később rendészettudományi, gyakorlati problémák, tapasztalatok megismertetéséhez, megvitatásához, elemzéséhez. Eközben erősítette a hazai rendészeti szervek együttműködését (Deák, 2014; 2016).

Sajtónyilvánossággal a „beltenyészet és csőlátás” ellen, és a megcenzúrázott főszerkesztő

A hatvanas évek légkörében Szabó László, a Népszabadság újságírója a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról értekezett, üdvözölve, hogy megszűnt az oktalan

titkolózás, és hangsúlyozva a bűnüldözés propagálását (Korinek, 2012). Az írás egyes megállapításai ma is tanulságosak... „*Idestova tíz esztendeje dolgozom e sajtóterületen, rendszeres, közvetlen kapcsolatban a rendőrséggel. Sok tapasztalatot szereztem, s nem mindig volt pozitív ez a tapasztalat. Például a Budapest felett lezuhant MALÉV gép tényét kisebb »canossa« után az újságok csak a harmadik napon közölhették, miközben az egész város tudott róla [...] Pedig egy-egy érdekes, a köz szempontjából is számottevő bűnügyi nyomozás bemutatásával, sokkal közelebb lehet hozni a rendőrséget az állampolgárokhoz. Olyan mesterséges falakat ledöntve, amelyek választóvonalként meredeztek korábban. A titkolózás ködébe burkolt rendőri munkáktól elsősorban félelemből idegenkednek az emberek. Ha nem látják világosan, mit csinál a rendőrség, milyen módszerekkel dolgozik, hogyan küzd az államellenes és köztörvényi bűncselekmények ellen, akkor a múlt rossz tapasztalatai nyomán félni kezdenek. Ez bizalmatlanságot szül, ami idegenkedést [...] Úgy hiszem, ideje lenne időnként bemutatni egy-egy államellenes bűncselekményt is, annak tetteseit, az elkövetés körülményeit, az elősegítő tényezőket [...] Mert az újságokból úgy tűnik, Magyarországon végképp megszűntek az államellenes, politikai bűncselekmények, szükségtelen mindenfajta éberség, az államtitkok féltő vigyázása, azok úgyszem éredeknek senkit.» (Szabó, 1963).*

Déri Pál főszerkesztő is hasonlóképp látta: „*A rendőr szakemberek a rendőri hírközlést abból a szempontból támogatják vagy támadják, hogy azok »hasznosak-e« a rendőri, bűnüldözés vélt vagy valódi érdekei számára. De a »rendőri érdek« mint minden más állami, társadalmi vagy gazdasági szerv belső, közvetlen érdeke – a közérdeknek, az egész társadalom érdekének van alárendelve. Mindez megköveteli a lakosság tárgyilagos, megbízható tájékoztatását [...] A hírközlőknek nemcsak joga, kötelessége kommentálni az eseményeket, az összefüggésekre rámutatni; hozzásegíteni az olvasót, a nézőt, a hallgatót az események jelentőségének, kihatásának megfelelő értékeléséhez. De nincs joga elhallgatni! A tájékoztatásnak nemcsak hűnek és tárgyilagosnak, rendszeresnek is kell lennie! Nem lehet szelektálni, hogy csak a kedvező eseményekről számoljunk be, a kevésbé kedvezőeket elhallgatva. A technikai állása mellett ez megoldhatatlan, és megrendítené a bizalmat, hírközlő, tájékoztató szerveink iránt.» (Déri, 1965).*

Azonnali válasz: „*Déri elvtárs megállapítása, hogy a hírközlő szerveknek nincs joguk bármit is elhallgatni, félreértésekre adhat okot: az hihető, hogy az anyagokat válogatás és a tények alapos ellenőrzése nélkül ki kell adni. Mindenekelőtt az állami és hivatali titkokat kell feltétlenül megvédeni. De szelektálni kell az anyagokat azért is, mert a közvéleményt nem áraszthatjuk el bűnügyekkel. Társadalmi, politikai életünk közérdeklődésre számot tartó*

eseményei, jelenségei között csak néhány százalék lehet a belügyi vonatkozású hír; közlésükkel is társadalmi érdekeinket kell szolgálni.” (Szerkesztőbizottság, 1965).

Déri az ötvenéves Szemlét méltató írásában így összegzi szerkesztőségi küzdelmeit a nyitottságról: *„Mindent elkövettünk, hogy az általános bizalmatlanságot, a titokzatoságot, az állomány »beltenyészetét« és »csörlátását« megszüntessük.*” (Déri, 2003). *„Szerintünk a folyóiratnak nemcsak formailag kell nyitottnak lennie, külső szerzők előtt, de helyet kell adnia a »hivatalostól« eltérő véleményeknek is.*” (Déri, 1993).

Közvetlenül a rendszerváltozás előtti 1980-as évek sajtónyilvánosságáról Finszter Géza, akkori főszerkesztő így emlékezik: *„Az újságírásban dolgoztunk, jól érzékelhettük a szókimondás határait. Nem szabadott írni: Wallenberg, Bős-Nagymaros és a magyarországi kábítószerek helyzetéről, bár e puha tilalmat, alig tartották be az újságok. Most is hallom a tájékoztatásért felelős pártfőnök Lakatos Ernő dörgő szavait – az ország helyzete biztató, csak néhány »rossz hangulatú« belvárosi szerkesztőség mondja az ellenkezőjét.*” A kötelező penzumokon túl megjelentetett gondolatgazdag írások akkoriban kisebb-nagyobb csínytevésnek számítottak. Például, amikor egyetlen lapszámba helyezték el a kriminológia két egymással hadakozó professzorának homlok-egyenest ellenkező véleményét; Illyés Gyula szavaival fejezték ki ifjúságvédelmi lapszámunk mondanivalóját; közölték a közrendvédelmi parancsnok szellemes írását, hány kilós a járófelszerelés; megjelentették a hajdani budapesti főkapitány-helyettes panaszait, miért csak az állomány negyedét tudja munkába állítani. Betették a közigazgatási jog szakértője fejtegetését, miért törvénysértő a frissen megjelent belügyminiszteri rendelet. De legjobban az olvasói reagálásoknak örültek, mert komolyan gondolták, hogy őket szolgálják... *„Tudtuk, hitelünk csak akkor lesz, ha a lapból azt a valóságot ismerik meg, amelyben valamennyien élünk. Igyekeztünk betartani Deák Ferenc egymondatos sajtótörvényét, hogy »nem szabad hazudni«. Amikor pedig igazat mondtunk, jó kedvünk támadt. Úgy emlékszem, hogy abban a Mérleg utcai szerkesztőségben eléggé kellemes hangulat uralkodott, ez talán mégis arra bizonyíték, hogy sikerült az igazat és a valódit is betűkbe önteni.*” (Finszter, 2003).

Mindazonáltal az egész 1990-ig vezető korszak legmeghatározóbb írása a nyílt kommunikáció, tájékoztatás ellenében született Szerkesztőbizottsági Közlemény. Ebből jól kiviláglik a rendszerváltozás előtti időszak jellemzője, az egy-
párti ideológia minden szakmai megfontolást maga alá gyűrő törekvése (Deák, 2016). Annál nagyobb elismerés illeti azokat a szakembereket, akik képesek voltak a jelenben és a jövőben is haszonnal forgatható színvonalas bűnelemzésekre (Korinek, 2012).

A politikai befolyás, a rendészeti hierarchia, és rendészet rejtőzködő természet ellenében a tudomány szabadságáért

A rendészeti szakfolyóirat és a politika kapcsolatában a pártállami rendszer nyíltan hirdetett politikai elkötelezettsége volt a meghatározó minden megjelenő folyóiratnál. Ez a hatvanas évektől fokozatosan teret engedett a szakmai és a tudományos szempontoknak, de változó intenzitással mindvégig akadályozta a magasabb szakmai hatások kifejtését. A szakfolyóirat és a rendészeti hierarchia viszonyában felmerül a kérdés: nincs-e a mai napig ellentmondás a rendészet átláthatósága, a sajtó nyilvánossága, a tudomány szabadsága, valamint a hierarchia fegyelmet és végrehajtást követelő, ellentmondást nem tűrő, követelő, illetve a rendészet, rejtőzködő természete között? Ez komoly akadálya lehet a tudományos vitáknak, de a kritikai megközelítésnek is. A titok ugyanis gyakran nem a jog, a parancs, avagy szakmai szükséglet, hanem a szervezet működési zavarait leplező eszköz.

A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi Doktori Iskoláján kutatási témámhoz – „*A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány fejlődése szolgálatában*” – 2016 június első harmadában mélyinterjúkat készítettem, főleg a szerkesztőbizottság tagjaival, érintve a fenti kérdéseket is. Megkérdezve a szerkesztőbizottság elnökét, dr. Felkai Lászlót, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkárát (F. L.). A szerkesztőbizottság, bő két évtizeden át titkárát és főszerkesztőjét, dr. Korinek László akadémikust (K. L.); a főszerkesztő-helyettest, dr. Finszter Géza nyugállományú rendőr ezredest, az MTA doktorát (F. G.). E fent említettekén kívül merítettem a szerkesztőbizottság megkérdezett tagjai közül, dr. Dános Valér nyugállományú vezérőrnagy, a BM Közszerződési Főigazgatóság struktúrájába tagolt Belügyi Szemle akkori vezetője (D. V.) által elmondottakból, valamint felkerestem dr. Bócz Endre nyugállományú fővárosi főügyészt (B. E.). Az akkori interjúk releváns részei az alábbiakban olvashatók.

A közpolitika

F. G.: – Most például, folyik a büntetőeljárás törvény kodifikációja. Keresem valakit, aki az MTA Gazdaság és Jogtudományok Osztálya Rendészeti Albizottsága szűk nyilvánossága előtt beszámolna a pillanatnyi állapotról. Nem találtam. Miután a kormányzati gyakorlat egyre kevésbé tűri a külső kontrollt (amit mostanság azzal a leleménnyel magyaráznak, miszerint a kormányzás tisztán politikai tevékenység), és a jog elmélete éppen a hatalom gyakorlásának

egy ilyen külső kontrollja, várhatóak azok az idők, amikor az elmélet egyetlen feladata a gyakorlat igazolása lesz, mi pedig újra elkezdhetünk olvasni tanulni a sorok között.

K. L.: – 1990 óta nem ismerek olyan esetet, hogy bárki beleszólt volna a folyóirat szerkesztésébe. Ez egy független lap, a szerkesztőség saját szempontjai szerint fogad vagy utasít el kéziratokat.

D. V.: – A Belügyi Szemle rendszerváltozás előtti politikai befolyásolására, a hierarchiával kapcsolatos viszonyára konkrét személyes példával is szolgálhatok. A más beosztásba felkért Finszter Géza főszerkesztő utódja keresésére kiírt pályázatot megnyertem. Földesi Jenő, belügyminiszter-helyettes behívott, kihirdette az eredményt, és mondta, vegyem át az Ó utcában a főszerkesztői beosztást. Géza annyira udvarias, figyelmes volt, hogy megérkezve a szerkesztőségbe, már ki is volt téve a nevem az iroda táblájára. Otthon Vári Miklós (a lapot irányító csoportfőnök a szerző) aláírásával várt egy levél a következő tartalommal: megsemmisítették a pályázatot, más kinevezési megoldást találtak. Így ki is nevezték az új főszerkesztőt. A politika ma már nem szól bele a folyóirat életébe. A cikkek megjelentetése teljesen a főszerkesztő és helyettese hatáskörébe tartozik. Mint Finszter Géza nemrégiben megjegyezte a főszerkesztő, 70. születésnapján köszöntésekor: Korinek úr igazságkereső és nem igazság hirdető ember.

A rendészeti hierarchia

F. G.: – A lapban a „Szakértői gyakorlat”, valamint a „Bűncselekmény nyomozások” rovatban szakmai kérdésekben vitáknak is helyt kívántunk adni, de igazán ez nem sikerült. Mindenkor túl merev volt a hierarchia, hogy az ezt nem követő lap még jobban működhessen. Hasábjain ugyanis nem azért szólalhat meg valaki, mert mondjuk vezérőrnagy. Egy főhadnagy ugyanolyan eséllyel írhat, sőt lehet nagyon okos, a vezérőrnagy pedig mondhatja a butaságot, mint ki is derült. Persze lehet egy ilyen folyóiratot hierarchikusan is szerkeszteni, de akkor már nem tudományos a folyóirat, hanem hivatalos közlöny, jelentés-gyűjtemény, PR kiadvány stb. Egy folyóirat akkor folyóirat, ha szerkesztése is autonóm és szerzői gondolatai is autonóm módon érvényesülhetnek. Nagy lehetőségek rejlenének a lapban egy útkereső vitákat igénylő vezetés számára. Nyilván nem azonnali döntést igénylő kérdésekről, hanem hosszabb előkészítést igénylő témákban, ahol szemléleteket, érveket kell ütköztetni, például stratégiaalkotásnál.

F. L.: Nem igazán gátja a tudománynak a Hszt.-s hierarchia, mint általában a közszolgálati hierarchia sem.

Sajtónyilvánosság és a rendészet, rejtőzködő természete

B. E.: – A nyolcvanas évek végén a lapban megjelent a BRFK Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztálya vezető beosztású alezredesének egy cikke, angol nyelvű források alapján a szipózás, „sniffing” veszélyeiről, hivatkozva az angliai halálos áldozatokra. Nagy botrány lett, az illetőt meg is fenyítették, mert – utólag kiderült – a tudatmódosító szerek hazai használatának felfutása akkoriban a sajtó számára tiltott téma volt. Noha a megelőzés éppen a társadalom széles körű tudatosítását, mozgósítását igényelte volna.

F. L.: – Ha elismerjük a jog primátusát, a jog bíróság előtti kikényszeríthetőségét és ezzel az információszabadságról szóló törvényi rendelkezéseket összevetjük, akkor rejtőzködésről nem nagyon lehet beszélni. Persze ez, akár egy anyag minősítésénél, vagy egy nem minősített anyag döntést-előkészítővé, ezáltal nem publikussá minősítésénél a vezető szubjektumán keresztül érvényesül. De ez szerintem nem attól függ, hogy az illető rendész vagy sem, egyenruhás múlttal rendelkezik vagy nem, hanem szocializációjától. Hisz az újságokban is találkozhatunk emberekkel túlzott titoktartás miatt kritizáló cikkekkkel, akik egyetlen nap rendészeti múlttal sem rendelkeznek. Önmagában a rendészet jellegéből – nem számítva a titkosszolgálatokat – nem következik a befelé fordulás, a túlzott titkosítás. Arról nem beszélve, ha azt gondolnánk: a szakmai kritikákat elkerülendő érdemes valamit nem publikussá tenni. Ezt meg sem tudom tenni, mert a kormányt felügyelő országgyűlési bizottságok előtt be kell számolni, és alig van a bizottság szempontjából tabunak tekinthető kérdés. Fő szabály szerint üléseik nyilvánosak, ott vannak ellenzéki képviselők is, ezért ez a befelé fordulás szerintem, és fő szabály szerint, most már nem igaz. Ha mégis van, akkor az az egyes emberek szubjektuma és nem a jogszabály jellege miatt fordul elő.

Összegzés

„A rendvédelem szakmai kultúráját is öregbítették, akik a fizikai és a szellemi megszállás viszonyai között is képesek voltak a rendészet legjobb magyar hagyományainak megőrzésére. E lap helyet adott a pártideológiát levető tudományos teljesítményeknek, hasábjaira a szakmai tisztesség visszacsempészte a humanista büntetőjog hazai és nemzetközi értékeit akkor is, amikor ezt a jogot egy kegyetlen diktatúra a végletekig lejáratta. Mindemellert a folyóirat szerkesztői a legnehezebb utat választva, tudatosan alakítva a lapstruktúrát, az állami díjaz tudós csakúgy helyet kaphatott, mint a bűnügyi nyomozó, a kriminalisztikai szakértő vagy a közlekedési járőr. Megszámlálhatatlanul sok értékes tapasztalat halmozódott fel ezeken a hasábjakon.” (Korinek, 1993).

A rendszerváltozás óta a depolitizált rendészet vajon a szakfolyóiratban is ezt az alkotmányos követelményt tükrözi, avagy időnként a politikai vagy leképeződése a hierarchia hatalma, a szakmai vagy tudományos szempontokat háttérbe szorító szándékai mégis tetten érhetőek? A fentiek adalékul szolgálhatnak egy jól leszűrhető megközelítéshez a tudomány szabadságáról a sorokban és/vagy azok között olvasva...

Felhasznált irodalom

- A Belügyi Szemle Szerkesztő Bizottságának Közleménye (1965). Még egyszer a tájékoztatásról. *Belügyi Szemle*, 3(12), 6.
- Deák J. (2016). A tudomány szabadsága, politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemleiben In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A határrendésztől a rendészet tudományig* (pp. 275–280). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Deák J. (2014). A rendészet tudomány kialakulása és fejlődése a Belügyi Szemle tükrében (1953–2013). In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* (pp. 355–359). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Deák J. (2013). Az állambiztonsági propagandától a nemzetbiztonságig – a Belügyi Szemleiben megjelentek tükrében. *Rendvédelem*, 2(3), 15–22.
- Déri P. (2003). Az ötvenéves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, 51(1), 6.
- Déri P. (1993). Néhány szerkesztőségi tapasztalat. *Rendészeti Szemle*, 41(1), 9–13.
- Déri P. (1965). Az ideológiai irányelvek és a tájékoztatás (Még egyszer a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról). *Belügyi Szemle*, 3(8), 5–11.
- Finszter G. (2003). Főszerkesztői önvallomás. *Belügyi Szemle*, 51(1), 15–18.
- Korinek L. (2012). Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig. *Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény*. Belügyminisztérium.
- Korinek L. (1993). Egy folyóirat évfordulói. *Belügyi Szemle*, 41(1), 5–8.
- Szabó L. (1963). A rendőrség és a sajtó. *Belügyi Szemle*, 1(9), 16–19.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Deák J. (2022). A Belügyi Szemle korábbi küzdelmei a sajtónyilvánosságért, a tudomány szabadságáért, a politikai és hierarchikus hatások ellen. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2229–2235. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.13>

„Kiket” jelentett nekem a Belügyi Szemle? Szubjektív visszaemlékezés a rendszerváltozás korából

Domokos Andrea

Prof. dr., intézetvezető, egyetemi tanár
Károli Gáspár Református Egyetem,
Bűnügyi Tudományok Intézete
domokos.andrea@kre.hu

A rendszerváltozás évében lettem a Belügyi Szemle olvasója, s maradtam az az elmúlt több mint három évtizedben. Olvasóként először kedves tanárim publikációi nyugöztek le, később kollégáim, mestereim tudományos gondolatai tettek elkötelezetté a folyóirat iránt. Még később az a megtiszteltetés ért, hogy utánuk, velük együtt magam is szerzővé válhattam. A rendszerváltozás izgalmas, reményteli hangulatú időszakából olyan Belügyi Szemlében publikáló szerzők gondolatait idézem meg, akiknek egész korábbi munkássága a jobbítás, reformálás jegyében zajlott, és e korszakban írásaik szerves folytatásai voltak az 1990 előtti újíto törekvéseiknek. A 70 éves Belügyi Szemle előtt az ő gondolataik felidézésével tisztelgek, akik a nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején reformgondolataikkal segítették a büntetőjog, büntetőeljárásjog átalakulását a szocialista rendszerről a jogállami rendszerre áttérés időszakában.

Király Tibor

Király Tibor ekkor hívta fel a figyelmet arra, hogy a büntető jogalkotásban és jogalkalmazásban bekövetkezett változások egyértelműen összefüggésbe hozhatók az általános politika irányváltásaival. A hazai jogalkotás mellett a nemzetközi jogforrások fontos szerepét hangsúlyozta, amelyek egyfelől kötelezhetik a normát elfogadó államokat valamely magatartás kriminalizálására, másrésztől azonban meg is tilthatnak cselekményeket. Ezen nemzetközi normák korlátozzák a büntető jogalkotásban megnyilvánuló büntető hatalmat (Király, 2005).

1988. április 29-én tartotta meg akadémiai székfoglaló értekezését, amelyben az állami büntető hatalom korlátait kereste, igyekezett azokat kijelölni. Az ötvenes évek törvénytelen büntetőpereiről azt mondta, hogy az nem a jog gyakorlása

volt, hanem olyan hatalom tette, amely kívül esett a jogen. Nem jogi értelemben vett büntető hatalom gyakorlása volt, hanem pusztán a nyers erőé. A büntető hatalomnak Király szerint összhangban kell lennie a történetileg kipróbált, a tapasztalat által is szentesített társadalmi környezettel, amely jogi és kulturális értékeket egyaránt hordoz. 1990-et követően a jogállamiság, jogbiztonság, alkotmányosság megteremtése tűnt a legfontosabb célnak. Király Tibor már a rendszerváltozás előtt megfogalmazta, hogy a büntető hatalom sosem lehet korlátlan.

Bócz Endre

Bócz Endre, a 2021 őszén elhunyt „Tudós Ügyész” nagy reményeket fűzött a rendszerváltozáshoz, ő képviselte a magyar ügyészséget a nemzetközi fórumokon. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága ajánlásait is segítette szakértelmével. Őt is foglalkoztatta az állam büntetőhatalmi monopóliuma. Úgy látta, hogy ha a büntetőigény és a büntetőhatalom egy kézben összpontosulna, az eljárás csak ezt leplező színjáték lenne. Hiszen ebben az esetben a büntetőhatalom letéteményese, az állam, kedve szerint büntethetne. Az állam a büntető törvényben a lakosságnak ígéretet tett arra, hogy a büntetőjogi tilalmak megszegőit megbünteti, és e kötelezettségét teljesíti, amikor büntet. Az ügyészség nem állami büntetőigényt érvényesít, hanem annak fenntartásával az állam a lakosságnak nyújt szakszerű segítséget ahhoz, hogy a büntető igazságszolgáltatást hatékonyan vehesse igénybe ([URL1](#)).

Szabó András

A rendszerváltozás után az Alkotmánybíróság is arra kereste a választ, hogy hol húzódnak a büntető hatalom korlátai. Az „alkotmányos büntetőjog” fogalma 1992-től van jelen az AB határozataiban, Szabó András megfogalmazása nyomán. A 11/1992. (III. 5.) számú, az első „elévülési határozat” tartalmazza először. Palánkai Tiborné fogalmazta meg, hogy az „alkotmányos büntetőjog” értékelési formula, alkotmányjogi dogmatikai fogalom (Palánkai, 1998). Ennek a formulának az alkalmazásával vizsgálja az adott büntető norma alkotmányosságát.

A büntetőjogász társadalom máig idézi Szabó András szavait arról, hogy a büntetőjog társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek.

Korinek László

A rendszerváltozás első éveiben a lakosság félelemérzetét és azt kutatta, hogy az ekkor végbement gyors és mélyreható változások hogyan hatottak az egyes ember pszichéjére és a társadalmi közéletre. 1992-ben Baranya megyében végzett felmérésében tisztázta a konkrét félelem és az absztrakt szorongás közti különbséget.

Már ebben az időszakban óvott attól, hogy a politikusok választási ígéretként a bűnözés elleni szigorú fellépést is megfogalmazzák. Ennek veszélyét abban látta, hogy mindez teljesíthetetlen, és ha olyanok kerülnek a parlamentbe, akik szerint a bűnözés a rendőrség és a politika dolga egyedül, az régi kriminálpolitikai beidegződéseket erősít (Korinek, 1997). Tudatosítani kell, hogy a bűnözési félelemmel az egész társadalomnak kell foglalkoznia. Amíg be nem következik az egzisztenciális stabilitás, a szociális biztonság korszaka az emberek életében, arra kell törekedni, hogy a valós bűnözési helyzet megismertetésével az indokolatlan szorongást csökkentsük, a megalapozott félelmekkel pedig társadalmi szinten szálljunk szembe.

Szabó András, Bócz Endre és Király Tibor sajnos már itt hagyott minket, azonban nagyon remélem, hogy Korinek László akadémikus gondolatait még sokáig olvashatjuk a Belügyi Szemlében és másutt is.

Felhasznált irodalom

- Király T. (2005). A büntetőhatalom korlátai. 1988. In Mezey B. (Szerk.), *Szemelvények ötven év büntetőjogi és más tárgyú tanulmányaiból* (pp. 203–222). Eötvös Lóránd Tudományegyetem.
- Korinek L. (1997). A félelem elmélete és felelőssége. In Domokos A. (Szerk.), *Kriminológiai Közlemények*, 55. (pp. 140–151). Magyar Kriminológiai Társaság.
- Palánczai T. (1998). Alkotmányos büntetőjog. Néhány gondolat az Alkotmánybíróság büntető igazságszolgáltatást érintő határozatairól. In Gönczöl K. & Kerecsi K. (Szerk.), *Tanulmányok Szabó András 70. születésnapjára* (pp. 17–33). Magyar Kriminológiai Társaság.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Pragmatikus szemléletváltás*. <https://ujbtk.hu/bocz-endre-pragmatikus-szemleletvaltas/>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Domokos A. (2022). „Kiket” jelentett nekem a Belügyi Szemle? Szubjektív visszaemlékezés a rendszerváltozás korából. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2237–2240. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.14>

A Belügyi Szemle szakmai információmegosztó szerepe a drogtémában

Erdős Ákos

egyetemi tanársegéd, pénzügyőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
erdos.akos@uni-nke.hu

Az elmúlt évtizedek során a Belügyi Szemle a hazai tudományos irodalom forrásainak meghatározó képviselőjévé lépett elő. A folyóirat legfőbb küldetése, hogy szakmai információfúziós és információmegosztó szerepet töltsön be, elsősorban a rendészet- és közigazgatástudomány, valamint annak határtudományai területét érintő releváns szakmai és tudományos kérdésekben (Dános, Hornyik & Szabó, 2021). A tudományos folyóiratok kezdetben – 17–18. század – a tudományos társaságok munkájához kapcsolódva jöttek létre, s eredendően azt szolgálták, hogy a konferenciákon elhangzott előadások tartalmát archiválják, illetve terjesszék azokat az adott társaság tagjai között. A folyóiratok eredeti célja később is a kutatások eredményeinek átadása volt a tudósok körében (Murányi, 1996). Ma már az olyan tudományos és szakmai folyóiratok, mint amilyen a Belügyi Szemle is, sokkal szélesebb olvasói közönséget céloznak. A tudományos ismeretek bővítése, a tudomány művelőinek kölcsönös diskurzusa mellett a folyóirat közvetve, közvetlenül hozzájárul a belügyi, rendészeti szakemberek tájékozottságához, tudásuk növeléséhez és a szakmai szemlélet formálásához egy-egy téma kapcsán.

A periodikában publikált tanulmányok témafókuszában a rendészet, a közrend és közbiztonság, a biztonságpolitika, az önkormányzatiság és a különféle társadalmi devianciák kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi és rendészettudományi szempontú elemzések állnak. A folyóirat tematikája szempontjából a központi idegrendszerre gyakorolt hatásuk révén a viselkedés, gondolkodás, észlelés és érzékelés megváltoztatására alkalmas kémiai anyagokkal – másnéven drogokkal vagy pszichoaktív szerekkel – kapcsolatos témák különösen fontosak. A különböző pszichoaktív szerek fogyasztásának, illetve kereskedelmének megannyi kriminológiai, kriminalisztikai, szociológiai, pszichológiai, egészségügyi, gazdasági és jogi természetű vetülete létezik, így jelentősége van annak, hogy a belügyi, rendészeti szakemberek miként

értékelik a drogjelenséget, illetve a szakmai, tudományos folyóiratok milyen ismereteket közvetítenek feléjük.

Módszertan

Jelen tanulmány a Belügyi Szemle által, az elmúlt két évtizedben publikált, drogtémával foglalkozó közlemények szisztematikus kiválasztását követő, narratív áttekintésével foglalkozik. A folyóiratban publikált, különféle pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos tanulmányok keresése a MATARKA adatbázisában zajlott, az alábbi keresőszavak/kifejezések alkalmazásával: „*drog*”, „*kábítószert*”, „*alkohol*”, „*gyógyszer*” és „*dohány*”. Ezt követően a narratív áttekintés elveit követve megvizsgáltuk, hogy az egyes publikációk milyen szakmai, tudományos perspektívából elemzik a drogjelenséget.

Eredmények

A MATARKA adatbázisából a 2000–2021. közötti időszakban összesen 35 közleményt sikerült azonosítani az előre meghatározott keresőszavak segítségével. A rekordok közül egy darab került kizárásra, amely műfaját tekintve interjú (Dános & Szabó, 2021).

A folyóirat célkitűzéseiből, a szerzői és olvasói közösség jellegéből származó előzetes elvárásoknak megfelelően a tanulmányok túlnyomó többsége ($n = 27$) az illegális pszichoaktív szerekre helyezi a hangsúlyt. A kizárólag legális tudatmódosítókkal foglalkozó cikkek ($n = 4$) esetében pedig három drogtípussal találkozunk: alkohol, dohány és gyógyszerek (Ambrusz & Marosi, 2020; Erdős, 2020; Erdős & Kovács, 2019; Rohács, Molnár, Kozma & Dallos, 2017). Szintén a folyóirat sajátosságaiából származik, hogy a feldolgozott témák fókuszra a tanulmányok jelentős hányadában a pszichoaktív hatással bíró szerek ellenőrzésén, felderítésén, a hazai és külföldi drogpolitika, illetve drogszabályozás aktualitásain, változásain, valamint az illegális előállításon, kereskedelmen és a kapcsolódó bűnözésen van. A Belügyi Szemle küldetéséhez híven kiemelt szerephez jutnak a kábítószerbűnözéshez kapcsolódó bűnüldözési, bűnfelderítési és a bizonyítással összefüggő kérdésekre reflektáló szakmai cikkek (Farkas, 2000; Lakatos, 2012; Nagycsenki, 2017a; 2017b; Varga, 2012).

A publikációk másik nagy része a drogfogyasztással, illetve magával a fogyasztóval foglalkozik. A folyóirat interdiszciplináris jellegét azonban kiválóan példázza, hogy a szerhasználat kriminológiai (Ambrusz & Marosi, 2020;

Németh, 2002), kriminalisztikai (Veress, 2000a; 2000b), kriminálstatistikai (Király, 2003) megközelítésű vizsgálata mellett megjelennek a rehabilitáció (Király, 2005; 2006), a prevenció kérdésével (Garami, 2004), a szerhasználók megítélésével, a hozzájuk fűződő attitűdökkel (Erdős & Kovács, 2019) foglalkozó írások is. Ezekon túl teret kapnak a droghasználat orvos- és egészségtudományi szempontjaira, terápiás (például művészet terápia) lehetőségeire, szükségességére mutató szakcikkek (Fekete, 2002; Kalapos, 2019; Sasváriné, 2010). Bármennyire is távol áll a jogi, közigazgatási, rendészeti szemlélet társadalomtudományos megközelítésétől, mégis nyilvánvaló, hogy a droghasználat egyik lényegi részét maga a pszichoaktív szer kémiai, természettudományos valósága jelenti. Ez a felismerés leképeződik a Belügyi Szemle által közölt tanulmányok tartalmában is. Habár a folyóirat profiljától meglehetősen távol állnak a kémiai, farmakológiai szempontokat hangsúlyozó értekezések, a 2000 után megjelent cikkek között több olyannal is találkozhatunk, amelyek elsősorban a tudatváltozás előidézésére alkalmas kémiai szerekre összpontosítanak, s egy vagy több konkrét szerrel/szercsoporttal kapcsolatban adnak – az olvasóközönség számára is befogadható módon – részletesebb tájékoztatást; persze elsősorban a kriminalitás vetületeire helyezve a hangsúlyt (Csesztregi, 2016; Funk, 2002; Nagy, 2002; Rompos, Baráth, Bellavics, Lohner & Haller, 2021; Veress, 2002).

Összefoglalás

A pszichoaktív szerek használata évezredek óta jelen van az emberiség életében. Felgyorsult világunkban ugyanakkor a droghasználat talán a korábbiakhoz képest karakteresebb problémaként rajzolódik ki. Habár a felgyorsult világ jelzős szerkezet kissé közhelyes, de mégiscsak hordoz magában egy fontos igazságot. Elődeinkhez viszonyítva a mai digitalizált, fogyasztói társadalmunkban ugyanis sokkal kisebb idő telik el az igény (inger) és az eredmény (válasz) között. Ez azt jelenti, hogy gyorsabban és könnyebben kielégíthetjük igényeinket, ami okán impulzívabbá válunk és nem vagyunk rászorítva a kielégülés (jutalom) késleltetésére. A létünk működésének ezirányú megváltozásának szinte okszerű következménye a droghasználat és más addiktív természetű viselkedésformák gyakorlása.

Egy 2017-es reprezentatív kutatás szerint az Egyesült Államok 12 évnél idősebb (felnőtt) lakosai körében minden 19 személyből egy alkoholhasználati zavarral küzd, a felnőtt lakosság 2,8%-ánál pedig fennáll valamilyen kábítószerszerhasználati zavar (Bose, Hedden, Lipari & Park-Lee, 2018). A legális és illegális pszichoaktív szerek rekreatív vagy akár problémás használata átszövi

a társadalom teljes rendszerét. Ezzel együtt a drogok használatával kapcsolatban számos egyéni (egészségügyi, pszichológiai), szociális, gazdasági kérdés is felmerül, amely révén a szerhasználat multidiszciplináris társadalmi jelenséggé avanszál. Elengedhetetlen tehát, hogy a drogtémával összefüggő társadalmi kérdéseket, problémákat komplex módon vizsgáljuk.

A témával foglalkozó szakember számára meglepéssel szolgál, hogy egy olyan folyóirat, amelynek kiemelt szerepe van a belügyi, rendészeti szakemberek tájékoztatásában, szakmai szemlélet formálásában, publikációs teret kínálva a különböző tudományterületeken elmélyült kutatók, szakemberek számára, lehetőséget biztosít a drogok és azok használatának minél komplexebb megismerésére. Kutatási eredmények által igazolt ugyanis, hogy a rendészeti szakemberek droghasználattal, függőséggel kapcsolatos ismerete, attitűdjei meghatározó abban, hogy miként lépnek fel az ebben érintett személyekkel szemben (Murphy & Russel, 2021).

Kétségtelen, hogy a Belügyi Szemle által a drogtémát érintően közölt tanulmányok többsége műfajukat tekintve összefoglaló, s az esetek kisebb hányadában közölnek primer kutatási eredményeket. Ezzel együtt a folyóirat által közölt írások összességükben kifejezik azt a tudományosan is igazolt álláspontot, miszerint a droghasználat – kiváltképp a függőség – a pszichológiai, biológiai és társadalmi körülményekből származó komplex jelenség, amelynek megértése, kezelése a jogi, rendészeti felfogáson bizonyosan túlmutat. S bár úgy tűnhet, hogy a belügyi, rendészeti szakemberek számára ezek a szempontok kevésbé jelentősek, valójában enélkül az őket körülvevő társadalmi valóság, amelynek szerves része a legális és illegális pszichoaktív anyagok fogyasztása, aligha érthető meg.

Felhasznált irodalom

- Ambrusz A. & Marosi Z. (2020). Kapcsolat az alkohol és a kocsmai erőszakos bűnözés között. *Belügyi Szemle*, 68(7), 63–72. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.7.4>
- Bose, J., Hedden, S. L., Lipari, R. N. & Park-Lee, E. (2018). *Key substance use and mental health indicators in the United States: Results from the 2017 National Survey on Drug Use and Health*. Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville.
- Csesztrégi T. (2016). Kábítószeres és dizájnerdrogok a magyarországi kábítószerpiacon. *Belügyi Szemle*, 64(4), 116–127. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.4.9>
- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör: A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

- Dános V. & Szabó Cs. (2021). „Számomra a kutatás mindig személyes ügy volt, a visszajelzések másodlagos szerepet játszottak” - Interjú Haller József professzorral a Drogkutató Intézet vezetőjével. *Belügyi Szemle*, 69(9), 1673–1680. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.9.11>
- Erdős Á. (2020). Az árnövelő adójogi intézkedések eredményessége a 13-15 éves fiatalok dohányzási szokásainak változása tükrében Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 68(11), 105–127. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.11.7>
- Erdős Á. & Kovács K. (2019). A rendészeti felsőoktatás hallgatóinak gyógyszerfüggőkkel kapcsolatos attitűdjei. *Belügyi Szemle*, 67(11), 63–82. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.11.5>
- Fekete E. (2002). Droghatások és kezelési lehetőségek a fiatalkorú bűnelkövetők körében. *Belügyi Szemle*, 50(2-3), 134–139.
- Farkas Á. (2000). A szervezett és a kábítószer-bűnözés elleni különleges nyomozási eszközök alkalmazásának problémái. *Belügyi Szemle*, 48(2), 62–67.
- Funk S. (2002). Legális és illegális drogok. *Belügyi Szemle*, 50(11-12), 105–111.
- Garami L. (2004). Kábítószer-prevenációs részlegek a büntetés-végrehajtási intézetekben. *Belügyi Szemle*, 52(6), 125–136.
- Kalapos M. P. (2019). Néhány gondolat a kábítószer-problémás egyének önkéntes eltereléséről orvosi szemmel. *Belügyi Szemle*, 67(12), 95–104. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.12.5>
- Király K. (2003). Az amerikai kábítószer-problémák áttekintése a statisztikai felmérések tükrében. *Belügyi Szemle*, 51(11-12), 218–232.
- Király K. (2005). A kábítószerfüggő elkövetők rehabilitációja és a jogi szabályozás néhány európai országban. *Belügyi Szemle*, 53(4), 94–110.
- Király K. (2006). A kábítószerfüggő elkövetők rehabilitációs lehetőségei néhány európai országban. *Belügyi Szemle*, 54(3), 35–46.
- Lakatos V. (2012). A nemzetközi kábítószer-ellenőrzés új irányjai. *Belügyi Szemle*, 60(6), 66–74.
- Murányi P. (1996). „Kezdetben vala az ige...”: a tudományos elektronikus kommunikáció társadalmi és gazdasági tényezői. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 43(11-12), 458–460.
- Murphy, J. & Russell, B. (2021) Police Officer’s addiction frameworks and policy attitudes. *Addiction Behavior*, 122(2021) 107007. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2021.107007>
- Nagy J. (2002). Az amfetamin és az amfetaminszármazékok szerepe a hazai kábítószerpiacon. *Belügyi Szemle*, 50(11-12), 112–121.
- Nagycenki T. (2017a). A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélkezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában. *Belügyi Szemle*, 65(5), 54–77. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.5.4>
- Nagycenki T. (2017b). A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélkezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában. 2. *Belügyi Szemle*, 65(6), 94–116.
- Németh Zs. (2002). Ifjúkori bűnözés, drogfogyasztás - a rendőrség a gyermekvédelmi együttműködés rendszerében. *Belügyi Szemle*, 50(1), 20–32.
- Rohács R., Molnár S., Kozma R. & Dallos Sz. (2017). Dohánycsempészet és a szervezett bűnözés. *Belügyi Szemle*, 65(5), 116–128. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.5.8>

- Rompos, É., Baráth N. E., Bellavics Zs., M., Lohner K. & Haller J. (2021). A „bika drog” rendészeti neurobiológiája. *Belügyi Szemle*, 69(4), 531–552. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.4.1>
- Sasváriné Sz. K. (2010). A művészetterápia lehetőségei az ifjúság lelki egészségvédelmében, a drogprevencióban. *Belügyi Szemle*, 58(6), 62–75.
- Varga P. (2012). A kábítószerrel visszaélés bűncselekmény nyomozásának sajátosságai. *Belügyi Szemle*, 60(5), 84–105.
- Veress T. (2000a). A kábítószer-fogyasztás bizonyításának lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 48(2), 68–79.
- Veress T. (2000b). Visszaélés kender alapú kábítószerekkel. *Belügyi Szemle*, 51(11-12), 218–232.
- Veress T. (2002). GBH: új kábítószer-jelölt? *Belügyi Szemle*, 50(11-12), 122–136.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Erdős Á. (2022). A Belügyi Szemle szakmai információmegosztó szerepe a drogtémában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2241–2246. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.15>

A Belügyi Szemle mint a magyar rendészettudomány tudásfája

Éberhardt Gábor

Dr. PhD., kirendeltségvezető, rendőrségi főtanácsos, rendőr ezredes
Csongrád-Csanád Megyei Rendőr-főkapitányság,
Kiszombori Határrendészeti Kirendeltség
eberhardt.gabor@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle alapításának 70. évfordulója alkalmából alapvetően három elem körül kezdtek el csoportosulni a gondolataim, amelyeket az elmúlt napok impulzusai tovább erősítettek bennem.

Az az alapvető megállapítás, hogy Magyarországon egy tudományos folyóirat hetven esztendő megél, túlél, alkot és tanít, önmagában nem egyedülálló, bár elismerésre szolgáló tény. Ugyanakkor, ha azt vizsgáljuk, hogy ez az évtizedekig korlátozott hozzáférésű folyóirat, amelynek az első száma 1953. évben jelent meg még Rendőrségi Szemle címen, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy a nagy múltú kiadvány – óvatosan is fogalmazva – nehéz időszakokat tudhat maga mögött.

A Belügyi Szemle történetét, annak életrajzát sokan, sokféleképpen, korszaktól és képviselt gondolatoktól függően leírták már. Ezek közül egyfajta történeti áttekintést biztosítanak a mai kutatóknak, egyszerű érdeklődőknek is (Deák, 2016; 2017), vagy azok a tanulmányok (például Szentpáli, 1973), amelyek a rendszerváltozást megelőző időszak szerkesztési kihívásait is bemutatják. Az elmúlt évtizedek sajnos olyannyira nem kímélték ezt a folyóiratot sem, hogy felmerült a megszüntetésének gondolata is (Déri, 1989). A számos probléma mellett meg kell említeni ugyanakkor, hogy a regnáló belügyminiszterek a tudományos értékek képviselete elismeréseként méltatták a Belügyi Szemle munkáját (Lamperth, 2003; Pintér, 2013), valamint azt a kormányzati szintű képviseletet, amelyet a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára gyakorol a felügyeleti jogkörében (11/2018. BM. utasítás).

Belügyminisztériumi állományú tisztként és a Rendészettudományi Doktori Iskola PhD fokozatszerzési eljárására jelentkezett hallgatójaként a Belügyi Szemle a kutatásom során az egyik meghatározó nemzeti, rendészettudományi, autentikus forrásirodalmat jelentette és jelenti. Fialat pályakezdőként a rendszerváltozást követő időszakban az ismeretszerzés iránti vágytól hajtva,

irigykedve hallgattam azokat, akikhez eljutott, és olvasni, tanulni tudtak a korabeli példányokból.

Tisztelettel és elismeréssel tudok csak gondolni azokra az alapítókra, akik megteremtették a lehetőségét annak, hogy az adott történelmi és politikai viszonyok között megjelenhessen egy szakmai alapokon nyugvó, ámde tudományos értéket képviselő folyóirat. Érdeklődésre alkalmas és napjainkban is irányt mutató publikációk jelentek meg az elmúlt évtizedekben a szellemi, a tudományos nyitás jegyében a rendőrségi szakmai tanulmányok mellett, a jogtudomány, a vezetéselmélet, a pszichológia és számos más tudományág, szakmai sáv gyakorlói képviselőinek, oktatóinak, kutatóinak leirataiban. Úgy vélem, hogy az a fajta szellemi nyitás, amely maga mögött hagyta a politikai iránymutatásokat és a belügyi tárca szakmai sávjába tartozó gyakorló, jogi, elméleti, kutatói területek képviselői számára publikálási lehetőséget biztosított, valamint a folyóirat hozzáférési körét nyitottá fejlesztette, egy olyan tudatos miniszteriális szintű koncepciózus és szerkesztői munka gyümölcse, amelyre joggal lehetnek büszkének a folyamatnak a részesei.

Ezzel el is érkeztem a második gondolatomhoz, amely szerint a Belügyi Szemle napjainkban a modern, hazai és nemzetközi szinten is elismert tudásfája a rendészettudománynak, valamint a befogadott más, kapcsolódó tudományágak szerzői leiratainak. Szerzőként és szakmai lektorként úgy gondolom, hogy a Belügyi Szemle a fennállásának 70. évfordulója alkalmából a magyar tudományos publikációs felület egyik meghatározó szereplőjévé fejlődött. Olyan tudásanyagot képes adni az olvasóknak, kutatóknak, szakembereknek, akik az onnan szerzett ismeretekre biztonsággal alapozhatják további munkájukat (Korinek, & Finszter, 2021; Dános, Hornyik & Szabó, 2021).

A harmadik gondolatom a hetvenéves Belügyi Szemle működése kapcsán annak megélt, túlélte évtizedeire terelődik. Arra, hogy mint minden fát, a rendészettudomány tudásfáját is gondozni, ápolni, a fakadó hajtásait, a növekvő ágait igazgatni, időnként döntést hozva, vágni kell. Mindezt úgy, hogy a cél a folyamatosság, a jövő biztosítása, a szerkesztőség, a szerzők, a lektorok nagy társaságának egyben tartása, a jövőt képviselő nemzedékek önzetlen, segítőtámogatása, az újszerű gondolatok megjelenése lehetőséget kapjon.

Úgy gondolom, hogy a Belügyi Szemle elmúlt hetven esztendő történelme méltó alapot képezhet a további eredményes fennállására, a tudományágak képviselőinek és olvasóinak együtt tartására, amelyre alapul szolgálhat a cikk készítésének időszakában megjelent újabb tudományos értékű elismerés – minősített folyóirat (URL1) –, valamint a nemzetközi felületen történő Q minősítés elérésének célul tűzése, megvalósítása is.

Felhasznált irodalom

- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör - A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>
- Deák J. (2016). A Belügyi Szemle jubileumi értékelő cikkei a folyóiratról (1953 –2013). *Társadalom és honvédelem*, 20(2), 23–30.
- Deák J. (2017). Belügyi Szemle 1953-1990: politikai elkötelezettség versus tudomány. *Magyar rendészet*, 17(5), 127–143.
- Déri P. (1989). Kiért és miért hallgattatott el a Belügyi Szemle? *Jogtudományi közlöny*, 44(12), 645–655.
- Korinek L. & Finszter G. (2021). Ajánlás a Belügyi Szemle új rovata, a Nemzetközi Rendészeti Figyelő elé. *Belügyi Szemle*, 69(2), 283–284. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.2.6>
- Miniszteri köszöntő a Belügyi Szemle megjelenésének 50. évfordulójára (2003). *Belügyi Szemle*, 51(1), 3–5.
- Pintér S. (2013). Hatvanéves lett a Belügyi Szemle. Pintér Sándor belügyminiszter előszava. *Belügyi Szemle*, 61(1), 5–6.
- Szentpáli I. (1973). A Belügyi szemle szerkesztésének problémáiról. *Belügyi szemle*, 11(1), 40–45.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle*. <https://belugyiszemle.hu/hu/node/2568>

Alkalmazott jogszabály

11/2018. (VI. 12.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Éberhardt G. (2022). A Belügyi Szemle mint a magyar rendészettudomány tudásfája. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2247–2249. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.16>

A Belügyi Szemle mint a rendészettudomány szakirodalmi bázisa

Fantoly Zsanett

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
fantoly.zsanett@uni-nke.hu

Bevezetés

A Belügyi Szemle mindenkori szerkesztőségének és szerzőinek fontos szerepe van a hazai rendészettudomány kialakulásában és alakításában. A rendészettudomány arculatát jelentős részben azok a gondolatok formálták és alakítják ma is, amelyek a folyóirat hasábjain megjelennek. Jelen köszöntő célja annak bemutatása, hogy milyen fejlődési útvonalat járt be a lap és ezen keresztül maga a rendészettudomány az elmúlt hetven évben. Az ismertetés módszertani tekintetben – a terjedelmi korlátok miatt – csupán minden jubileumi tizedik év első számának áttekintésére korlátozódik.

Az ünnepi lapszámok

Ismeretesen az első évfolyam első száma – akkor még Rendőrségi Szemle név alatt – 1953. januárjában jelent meg. „*A Belügyminisztérium útjára bocsátja a rendőrség folyóiratát, a Rendőrségi Szemlét*” – olvasható az Előszóban. A nyitó lapszám témái szerteágazók voltak, kezdve a kriminalisztika jelentőségétől (Ladányi, 1953), a nyomozás tervszerűségén (Kertész 1953) és egy nyomozási esettanulmányon (L. Szabó, 1953) át a statisztika jelentőségéig a közlekedésrendészetben (Salamon, 1953).

1963-ban „új folyóiratot” köszöntött Pap János akkori belügyminiszter: „*a Belügyminisztérium egész személyi állományához szóló elméleti lapot, a Belügyi Szemlét*” (Pap, 1963). Az immár Belügyi Szemle név alatt debütáló folyóirat első számának tartalomjegyzéke ígéretes témafelvetéseket takar és hűen tükrözi a korszak rendészettel foglalkozó elméleti és gyakorlati szakembereinek érdeklődését. Olvashatunk benne – a teljesség igénye nélkül – például olyan

különleges témákról is, mint a gyomortartalom szerepéről a bűncselekmények felderítésénél (Kelemen, 1963), vagy a büntetés-végrehajtásnak az elítélt személyre gyakorolt pszichológiai befolyásáról (Gulyás, 1963). A büntető eljárás-jog iránt érdeklődők számára Dr. Király Tibor: „*A védelem és a védő a büntető ügyekben*” című monográfiájának recenziója áttekintést ad a védelem jogának garanciális természetéről, illetve a védő jogállásáról (K. L., 1963).

1973. év első lapszáma a belügyminiszteri köszöntő után szintén a kor rendészeti gyakorlatát érintő főbb kérdéseket veszi górcső alá. Mai szemmel olvasva már igazi jogtörténeti csemegeként szolgálhat például a budapesti államrendőrség 1973-as megalakulásáról szóló cikk (Katona, 1973), vagy akár az üzemanyagjegy-lopás felderítésének tapasztalatairól szóló tanulmány (Farkas, 1973). A kihallgatások szervezéséről rendelkező mű Bócz Endre tollából azonban számos olyan megállapítást tartalmaz, amelyek időszerűsége napjainkban sem lehet vita tárgya (Bócz, 1973).

Az 1983-as év első lapszámában szintén találunk olyan tudományos megállapításokat felsorakoztató munkákat, amelyek – kiegészítések és korrekciók után – egy-egy mai lapszámában is megjelentethetők lennének. Bócz Endre és Garam Judit közös tanulmánya egy konkrét büntetőügy kapcsán a közvetett bizonyítékok témakörével foglalkozik, azoknak a nyomozásban és a tárgyaláson betöltött szerepét vizsgálja (Bócz, Garam, 1983). Mészár József egy különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés nyomozási tapasztalatait rögzíti, ugyancsak konkrét ügy kapcsán (Mészár, 1983). A kor elektronikai „vívmányainak” hatása köszön vissza a lapszám több cikkében, ezek ma már legfeljebb érdekességként szolgálnak a korabeli rendészeti munkafolyamatok ismertetése során (Pálvölgyi, 1983; Erdős, 1983; Koszecz, 1983).

1993 januárjában negyven éves lett a lap, akkor a Rendészeti Szemle nevet viselte immár másfél éve. Az évfordulóra készült köszöntőt Korinek László jegyzi, aki felveti a kérdést: „... vajon tényleg érdemes-e 1953-ig visszatekinteni? Lehet, hogy hasznosabb éles határvonalat húzni 1990-nél, a múltat pedig takarja el a jótékony feledés?” (Korinek, 1993). A szerző rögtön megválaszolja e kérdést: „... e lap hasábjaira a szakmai tisztesség visszacsempészte a humanista büntetőjog hazai és nemzetközi értékeit akkor is, amikor ezt a jogot egy kegyetlen diktatúra a végletekig lejáratta” (Korinek, 1993). Korinek továbbá a lap mindenkori értékei között említi, hogy abban helyet kapott és kap „az állami díjas tudós csakúgy, mint a bűnügyi nyomozó, a kriminalisztikai szakértő vagy a közlekedési járőr” (Korinek, 1993). Déri Pál mint a folyóirat első szerkesztője megosztja tapasztalatait a szerkesztőség 40 évvel ezelőtti létrehozása és a lap hitvallása („az igazat, csakis az igazat...”) terén (Déri, 1993). Finszter Géza 1984 és 1988 között volt a lap főszerkesztője, ő az 1980-as évek

tekintetében ír a sajtószabadság problematikájáról, illetve a korszak rendészeti tevékenységének általános helyzetéről. A büntetőeljárás területéről például kiemeli: „Az eljárásjogászok kevesellték a garanciákat, európaibbá kívánták tenni a büntetőpert, hirdették az egyetemes humanizmus primátusát.” (Finszter, 1993). A tudományos élet területén máig is hasznos cikket kínál a John McEnany tollából megjelent és az amerikai büntető igazságszolgáltatás rendszerét bemutató tanulmány (McEnany, 1993), illetve kiemelendő egy történeti témájú konferenciabeszámoló is a dualizmuskori Magyar Királyság rendvédelméről (Óry, 1993). A lapszámban olvashatunk még a csapatrendőri szolgálatokról a Dr. Bökönyi Istvánnal készült interjú kapcsán (Danyi, 1993), illetve a vagyonvédelemről mint a bűnmegelőzés hatékony formájáról (Balaton, 1993). Egyéb, szerteágazó témák is megjelennek, így például a főváros közlekedésbiztonsági helyzete és a világhiállítás (Galambos, Kárpáti, Erdős, László, 1993), vagy a határforgalmi prognózis (Szép, 1993), de olvashatunk például a sértettek bizalmatlanságáról (Szabó, 1993), illetve a lábbelik nyomának bizonyítékként történő felhasználásáról (Katona, 1993) is.

A 2003. évi januári lapszám a Belügyi Szemle megjelenésének 50. évfordulójára készült, amelyben Déri Pál eleveníti fel a szerkesztőség létrehozásának körülményeit (Déri, 2003). Király Tibor a magyar büntető eljárásjog fél évszázadot felölelő történetének bemutatásával hiánypótló jogtörténeti tanulmányt prezentált, amely a büntető igazságszolgáltatás fejlődéstörténetének hazai rendszerét ismerteti (Király, 2003). Szabó Andrástól pontos helyezettértékelést kapunk a hazai kriminológiai kutatások főbb irányairól (Szabó, 2003), míg Korinek László kísérletet tesz a változó világ bűnözéssel foglalkozó harcában azon apró jelek számbevételére, amelyekben keresztül a szerző a jövő formálódását látja manifesztálódni (Korinek, 2003). A tudományos igényességben nem szűkölködő lapszám – egyebek mellett – érinti még a rendőrség és a kormányzat viszonyrendszerét (Finszter, 2003); egyes büntetőpolitikai aktualitásokat (Kertész, 2003); a védelemhez való jog áttekintését az Orosz Konföderációban (Levi, 2003); illetve egyes konkrét nyomozások során szerzett tapasztalatokat (Székely, 2003).

A 2013. év első lapszámában Pintér Sándor belügyminiszter köszöntőjét (Pintér, 2013) követően a hazai rendészet több neves képviselője is méltatja a folyóiratot. Korinek „újabb tendenciákat” fogalmaz meg, amelyekben – egyebek mellett – szól a bűnözés országhatárokat figyelmen kívül hagyó jellegének egyre erősödő hatásáról, és arról is, hogy a bűnözés kezelése szükségszerűen leválkik a hagyományos értelemben vett büntetőjogról, amely folyamatban a rendészeti megközelítés is előtérbe kerül (Korinek, 2013). Finszter Géza a rendészeti vezetőképzés kapcsán fogalmazza meg gondolatait (Finszter, 2013), Mezey Barna pedig a büntetés-végrehajtás szereplőinek példáján keresztül mutat be

„becstelen embereket” és „becstelen foglalkozásokat” (Mezey, 2013). Patyi András a közigazgatás és a rendészeti működés kapcsolódási rendszereit vizsgálja számos jogtörténeti párhuzam felvillantásával (Patyi, 2013).

Zárszó

Az előzőekben felületes bemutatásra került egyes ünnepi lapszámok tartalmából levonható az a következtetés, hogy a Belügyi Szemle az elmúlt hetven éve alatt áttekintette azokat a témákat, amelyek az adott korszakban a rendészettel, rendészettudománnyal foglalkozók érdeklődésének középpontjában álltak. Az egyes lapszámok áttekintése azért is érdekes, mert láthatjuk, hogy a társadalmi folyamatok változásai alapjaiban határozzák meg a rendészeti intézkedésekkel elérni kívánt célokat, a tudomány fejlődése pedig egyre inkább felgyorsítja a bűnözésre adott válaszreakciókat. Összegzésképpen megállapítható, hogy az időközben kialakult rendészettudomány szakmai bázisának fontos pillére a Belügyi Szemle, amely időről időre összegyűjti és szintetizálja a rendészet elméleti kérdéseit és gyakorlati megoldásait.

Felhasznált irodalom

- Balatoni I. (1993). Bűnözés és vagyonvédelem. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 44–50.
- Bócz E. (1973). A kihallgatások szervezése. *Belügyi Szemle*, 11(1), 93–97.
- Bócz E. & Garam J. (1983). Közvetett bizonyítékok a nyomozás során és a tárgyaláson. *Belügyi Szemle*, 21(1), 98–100.
- Danyi J. (1993). Interjú dr. Bökönyi Istvánnal A csapatrendőri szolgálatokról. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 38–43.
- Déri P. (1993). Néhány szerkesztőségi tapasztalat. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 9–14.
- Déri P. (2003). Az 50 éves Belügyi szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, 51(1), 5–16.
- Erdős G. (1973). A társadalmi tulajdon védelme és a számítástechnika. *Belügyi Szemle*, 11(1), 55–58.
- Farkas M. (1973). Az üzemanyagjeggy-lopás felderítése. *Belügyi Szemle*, 11(1), 208–110.
- Finszter G. (1993). Főszerkesztői önvallomás. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 14–18.
- Finszter G. (2003). A rendőrség elmélete és a kormányzat gyakorlata. *Belügyi Szemle*, 51(1), 91–110.
- Galambos L., Kárpáti G., Erdős E. & László E. (1993). A főváros közlekedésbiztonsági helyzete és a világkiállítás. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 57–66.
- Gulyás J. (1963). A büntetésvégrehajtásnak az elítélt személyre gyakorolt pszichológiai befolyása. *Belügyi Szemle*, 1(1), 52–58.

- Jászági I. (2003). Visszaemlékezés egy betöréssorozat felderítésére. *Belügyi Szemle*, 51(1), 143–151.
- Katona G. (1973). A budapesti államrendőrség megalakulása 1873-ban. *Belügyi Szemle*, 11(1), 24–33.
- Katona G. (1993). William J. Bodziak: A lábellenyoma, mint bizonyíték. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 75–80.
- Kelemen E. (1963). Gyomortartalom szerepe a bűncselekmények felderítésénél. *Belügyi Szemle*, 1(1), 41–52.
- Kertész I. (1953). A nyomozás tervszerűsége a siker elengedhetetlen feltétele. *Rendőrségi Szemle*, 1(1), 53–66.
- Kertész I. (2003). A büntetés hozama és ára. *Belügyi Szemle*, 51(1), 111–128.
- Király T. (2003). A magyar büntető eljárásjog fél évszázados történetének vázlata. *Belügyi Szemle*, 51(1), 17–34.
- K. L. (1963). A védelem és a védő a büntető ügyekben. Könyvszemle Király Tibor tanulmányáról. *Belügyi Szemle*, 1(1), 90–96.
- Koszeicz L. (1973). Magnetofon és rádió használata a közterületi szolgálatban. *Belügyi Szemle*, 11(1), 60–61.
- Korinek L. (1993). Egy folyóirat évfordulói. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 5–9.
- Korinek L. (2003). Tendenciák. *Belügyi Szemle*, 51(1), 57–90.
- Korinek L. (2013). Újabb tendenciák. *Belügyi Szemle*, 61(1), 19–34.
- L. Szabó J. (1953). Egy rablás nyomozásának tanulságai. *Rendőrségi Szemle*, 1(1), 67–77.
- Levi, A. (2003). A védő részvételével folytatott nyomozások egyes sajátosságai. *Belügyi Szemle*, 51(1), 129–138.
- McEnany, J. (1993). Bünyügyi nyomozás és büntetőjogi felelősségrevonás az Amerikai Egyesült Államokban. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 21–29.
- Mezey B. (2013). Becstelen emberek, becstelen foglalkozások. A becstelen karakterrel élők a XV-XVIII. század társadalmában a büntetés-végrehajtás szereplőinek példáján. *Belügyi Szemle*, 61(1), 46–63.
- Mészár J. (1973). Különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés. *Belügyi Szemle*, 11(1), 101–104.
- Őry K. (1993). A dualizmuskori Magyar Királyság rendvédelme, a IV. magyar rendvédelem-történeti konferencia. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 30–37.
- Pap J. (1963). A „Belügyi Szemle” elé. *Belügyi Szemle*, 1(1), 5–12.
- Patyi A. (2013). „Rendészet – közigazgatás – bírói jogvédelem.” Aktuális gondolatok a rendészettudomány kapcsán. *Belügyi Szemle*, 61(1), 64–69.
- Pálvölgyi I. (1973). A számítógép alkalmazásának lehetőségei a tűzoltóságok hírközpontjaiban. *Belügyi Szemle*, 11(1), 48–50.
- Pintér S. (2013). Hatvanéves lett a Belügyi Szemle. *Belügyi Szemle*, 61(1), 5–6.
- Salamon I. (1953). A statisztikai jelentősége a közlekedésrendészet munkájában. *Rendőrségi Szemle*, 1(1), 78–83.
- Simon L. (2003). Az első forinthamisítók ügyének nyomozása. *Belügyi Szemle*, 51(1), 152–160.

- Szabó A. (2003). A kriminológiai gondolkodás fejlődése Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 51(1), 35–56.
- Szabó Gy. (1993). Az ismeretlen sértettek bizalmatlansága. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 73–74.
- Székely J. (2003). Feldarabolásos rablógyilkosság Budapesten. *Belügyi Szemle*, 51(1), 139–142.
- Szép Z. (1993). A határforgalmi prognózis alakulása az 1992. első félév tapasztalatai alapján. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 67–72.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Fantoly Zs. (2022). A Belügyi Szemle mint a rendészettudomány szakirodalmi bázisa. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2251–2256. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.17>

Minden rendőrség annyit ér amennyi adata van

Fenyvesi Csaba

Prof. dr., egyetemi tanár
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
fenyvesi.csaba@ajk.pte.hu

A hetvenedik évét – jogosan – ünneplő folyóirat éppen 33 éve jelentette meg első bűnügyi szakmai tanulmányomat (Fenyvesi, 1988). Már az akkori kutatásom során rájöttem a címben jelzett, azóta sem cáfolt tétel igazságára. 1994-es monográfiámban már szó szerint meg is fogalmaztam és közzé tettem (Fenyvesi, 1994).

A gondolat értelmezése

A gondolat – úgy tűnik – kiállta a próbát. Most azzal erősítem a szerintem kriminalisztikai princípiumként is felfogható tételt (Fenyvesi, 2013), hogy értelmezem az összetevőit, illetve bemutatok egy valós esetet példaként, amiben benne rejlik a múlt tisztelete és a jövő víziója egyaránt.

- 1) A rendőrség szó alatt – kiterjesztően – minden nyomozó hatóságot értek, amely múlt feltárással, kriminalisztikai cselekményekkel, köztük a bűnmegelőzéssel foglalkozik (Fenyvesi, 2021). Ugyanakkor megjegyzem, hogy a ténykutatás és adatszerzés nemcsak a bűnügyekben eljáró hatóságokra igaz, hanem az összes tényállás megállapítására törekvőre, így az államigazgatási (például szabálysértési, építésügyi, gyámhatósági), civiljogi szervezetekre is.
- 2) Második kiegészítésként jelölöm meg, hogy releváns adatokról beszélek. Nem vagyok híve az idegen szavaknak, ám jelen esetben az „ügyre tartozó” kifejezést nem tartom igazán helyénvalónak, pontosnak. A kérdés az, hogy mi számít releváns adatnak? Felfogásom szerint a választ egyfelől a kriminalisztika, másrésről pedig a büntetőjog adja meg a konkrét bűnügyekben. Előbbi a hét kriminalisztikai alapkérdést fogalmazza meg (mi? hol? mikor? hogyan? ki? kivel? miért?), utóbbi pedig a büntetőjogilag értékelhető és értékelendő tényeket, minősítéseket.

- 3) Harmadikként egy megszorítást vetek fel, mégpedig: az adatbeszerzés csak törvényes módon történhet. Akár nyílt, akár titkos (személyi, tárgyi, dokumentális, elektronikus) (Fenyvesi & Orbán, 2019), az csak legális módon történhet. Továbbmegyek, a magyar büntetőeljárás kódex, a rendőrségi törvény és az Emberi Jogok Európai Egyezményét szem előtt tartó Emberi Jogok Európai Bírósága által is elfogadható, „fair”, tisztességes módon. Egyéb esetekben nem beszélhetünk jogállami adatszerzésről. (Erről korábban már értekeztem a Belügyi Szemle hasábjain, lásd: Fenyvesi, 2014.)

Az elvi tétel gyakorlati próbája

Egyik külföldi utam kezdetén a budapesti Liszt Ferenc repülőtér várakozó csarnokában felfigyeltem Baráti Kristóf Kossuth-díjas hegedűművészre. Nem pusztán a pécsi koncertjein látott arcáról ismertem fel, hanem a hátán hordott kemény bőrtokjáról is. Tudtam ugyanis, hogy mit rejt a védőburkolat, miért is van nála mindig testközelben. Egy rendkívüli hangszer, egy valódi, felettébb drága (a chicagói Stradivari Alapítvány tulajdonában levő) Stradivari hegedűt.

Arról mindenki hallott, hogy ezek különleges hangszerek, azt viszont kevesen tudják, hogy miért ezek a hegedűk (és csellók) csúcsai. Miért éppen Antonio Stradivari (1644–1737) cremonai mester lett híres a műalkotásaival? Hiszen a kortársai között számosan foglalkoztak hangszergyártással, mégsem ismerjük őket, nem ők nyerték a versenyt. Mivel tud többet a világban föllelhető 650 hangszer, mint a társaik? Azon kívül, hogy eltelt majdnem 400 év, volt-e valami titka a mesternek? Mivel lett finomabb, összehasonlíthatóan jobb a hangzása, mint a vetélytársaké?

Azt még kevesebben tudják, hogy a választ a kriminalisztika módszertana adta meg. És csak elvétve hallottak arról a tényről, hogy a nagy rejtélyt egy magyar ember oldotta meg. Hogy egy honfitársunk adta meg a precíz, tudományos választ.

Név szerint Nagyváry József, aki 1934-ben született Szegeden. A budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen részt vett a 1956-os forradalomban, majd Svájcba menekült biokémiát tanulni. Amikor a tulajdonába került példaképe, Albert Einstein hegedűje, kifejezetten felkeltette érdeklődését. Onnantól már tudatosan vizsgálta is a hangszer és rejtélyét, gyűjtötte róla az adatokat. 1963-ban az angliai Cambridge-ben folytatta tanulmányait a Nobel-díjas Lord Toddnál, majd az amerikai Texas A&M egyetem biokémia (nukleinsav-kémikus) tanára lett. Innen ment el nyugdíjba, miközben világhírű Stradivari hegedű kutatóvá is vált.

Ténylegesen 1984-től foglalkozott az antik cremonai hegedűk titkának megfejtésével. A „*Violence and Violins*” című¹, magyarul még nem publikált kötetből kiolvasható, hogy munkaverziókként felmerültek a következő hipotézisek:

- a) Stradivari zseniálisan különleges, szinte kozmikus fafaragó mester volt.
- b) Más eszközöket használt a megmunkáláshoz, mint a többi mester.
- c) Más anyagokat használt, mint a többiek.
- d) Más technológiát használt, mint a többi kortárs mester.²

Mielőtt rátérek a helyes verzióra, elmondom, hogy a végső eredményt hozó kutatásaira John Tower amerikai szenátor szerzett támogatást, akit egyszer a genfi leszerelési tárgyaláson a szovjet követ az amerikai Stradivari kutatásokról kérdezett, és kínosan nem volt képes. Semmilyen adata nem volt erről. Az egyetem (és az USA) presztízse miatt a szenátor megkérte a kutatót és a rektorát, hogy Nagyváry József csak ezzel foglalkozzon a továbbiakban. Ehhez kapott külön laboratóriumot, ahol hegedűket, köztük Stradivarikat vizsgálhatott.

Csak hogy nem könnyű anyagmaradványhoz (összehasonlítható adatokhoz) jutni ilyen dollármilliókat érő hangszerekből, egyetlen tulajdonos sem engedte szívésen. Végül három antik cremonaiból mégis sikerült vizsgálható mintát szereznie. Konkrétan egy Stradivari csellóból, egy hegedűből és egy Guarneri hegedűből.

Korabeli vegyületekkel kezelte a modern hegedűket és vizsgálta a hangzásukat, összehasonlította a Stradivari csengésével. (Kriminálisztikai értelemben technikai hangazonosítást, hangfelismerést végzett.) Továbbá a legmodernebb műszerekkel, például mágneses rezonancián (MR) alapuló képalkotással vizsgálta a Stradivarikhoz használt fa mikroszerkezetét (mint anyagmaradványt).

Ezekből kiderült, hogy sokkal kevesebb a hemicellulóz és a lignin e hegedűk faanyagában, mint a többiekében, ami bizonyította a kémiai kezelést.

Ezáltal könnyebb lett a fa, a Stradivarik lapja csak 60 grammot nyom, míg más hegedűknél a 80–90 gramm az általános. A könnyebb fa könnyebben jön rezgésbe, hangosabban és tisztábban szól.

Tehát az a) verziós mesteri faragásos misztikummal szemben a valóság az, hogy az alapananyagként használt fa kémiai kezelése, tehát a d) verzió adja meg a reális választ. A cremonai Stradivari műhelyben – mutatta ki Nagyváry József – olyan vegyi anyagokban, például borkősavban, rézgálicban áztatták a fenyőfát, amelyeket akkor sehol másutt nem használtak ilyen célra.

1 Nagyváry József 2016-ban kiadott „*Violence and Violins: The Making of a Hungarian Refugee*” című önéletrajzi könyve. A könyv tartalmából részletek olvashatók még a következő weboldalon: www.violenceandviolins.com.

2 Az American Chemical Society meghívására 2017 márciusában, New Yorkban több egyetemi előadást tartott Nagyváry József, köztük például a St. Johns University-n is. Az előadások címe: *From Molotov Cocktails to Stradivari Violins*.

Miután az eredmény megjelent a Nature folyóiratban, azóta a világ összes valamirevaló hegedűkészítője a Nagyváry József és csapata által feltárt vegyületekbe áztatja a fát. Ezt állítólag senki nem vallja be, mindenki megtartja magának a titkát, de ettől még igaz – mondják a bennfentesek. Az biztos, hogy a hegedűk minősége az utóbbi 15 évben robbanásszerűen javult. Ez egyrészt a kémiai kezelésre, másrészt a modern számítástechnika által nyújtott hangminőség-ellenőrzésre vezethető vissza.

A Belügyi Szemle híd szerepe

A releváns adatokra épülő okkutatás, a szisztematikus (hegedűs) megoldás példázza, hogy a kriminalisztikai módszertan életünk minden szeletét érintheti. Segítheti a múlt élesebb láttatását, és iránytűt adhat a jövő kutatóinak, a rejtélyek, köztük a bűnügyek felderítőinek is.

A folyamat aktív részese maga az ünnepezt folyóirat is azzal az eszmeiséggel, hogy lámpást ad a detektálóknak, hídként köti össze a múltat a jövővel, az előd kriminalisták írásait, gondolatait, ajánlásait, kulturális örökségét megismerteti napjaink és a jövő bűnüldözőivel. Azt kívánom, hogy tegye ezt még újabb hét évtizeden át töretlenül, a tudomány szellemiségében.

Felhasznált irodalom

- Fenyvesi Cs. (1988). A nemi bűncselekmények sértetti jellemzői egy pécsi vizsgálat tükrében. *Belügyi Szemle*, 26(11), 36–45.
- Fenyvesi Cs. (1994). *Rendőrség és marketing*. Carbocomp Kft.
- Fenyvesi Cs. (2013). A kriminalisztika alapelvei. *JURA*, 19(2), 37–50.
- Fenyvesi Cs. (2021). A kriminalisztika bűnmegelőzési funkciója. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1759–1769. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.5>
- Fenyvesi Cs. & Orbán J. (2019). Az elektronikus adat mint a 7-5-1-es kriminalisztikai piramismodell építőköve. *Belügyi Szemle*, 67(2), 45–55. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.2.3>
- Fenyvesi Cs. (2014). A justizmordhoz vezető kriminalisztikai hibák. *Belügyi Szemle*, 62(3), 30–59.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Fenyvesi Cs. (2022). Minden rendőrség annyit ér amennyi adata van. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2257–2260. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.18>

Hány éves a Belügyi Szemle?

Finszter Géza

professor emeritus, ny. rendőr ezredes
Magyar Tudományos Akadémia doktora,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Édesanyám 1923-ban született. 1957 őszén együtt utaztunk rokonlátogatásra az azóta megszűnt rákosszentmihályi HÉV-en. Mindketten csendesen bámultuk az ablakunk előtt futó Kerepesi utat. Anyu váratlanul igen jókedvre kerekedett! Nyomban megosztotta velem vidámsága okát. *„Rájöttem, hogy elszámoltam magam, azt hittem, hogy az idén betöltöttem a harmincötöt, valójában azonban csak a harmincnégyet. Fiatalodtam egy egész évet.”* Akkor gyerekként nemigen fogtam fel ennek az egy esztendőnek a jelentőségét, de azért együtt örültem vele.

Mintha valami hasonló történe a Belügyi Szemle jubileuma körül. Mikor tölti be a hetvenet, 2022 januárjában, amikor a hetvenedik évfolyama indul útjára, vagy 2023 januárjában, amikor az 1953-as alapításra emlékezünk? Ha magunkat akarjuk ünnepelni, akkor az aktuális évfolyamra tekintünk, ha az elődökre is emlékezünk, várjunk még egy esztendőt.

Addig is, amíg eldől az időszámítás, megosztom a folyóirat olvasóival egy legutóbbi tanári tapasztalatomat, amit a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán szereztem. A rendészeti mesterszak egy hallgatója azt kérdezte: milyen lenne rendőrségünk akkor, ha a rendszerváltozás időszakának elgondolásai megvalósultak volna? Válaszom erre a következő:

- 1) Esélyt kapott volna a pártpolitikától mentes rendészet ideálja. Amennyiben a politikán a közösség, az egész nemzet és az ország ügyeiről való felelős gondoskodást értjük, a rendészet nem lehet „politikamentes”. Ennek azonban feltétele, hogy a választáson nyertes párt vagy pártok maguk is így értelmezzék a politikát. Ebben az esetben meg kellene találni azokat a konszenzusra alkalmas területeket, ahol a kormányzó erők képesek együttműködni az ellenzékkel, ahol a legnagyobb esélye van a társadalmi közmegegyezésnek. A rendészet erre felettébb alkalmas, hiszen nincs „jobb” meg „baloldali” közbiztonság. Ami pedig a bűnüldözésnek irányt adó kriminálpolitikát illeti, az nem a végrehajtó hatalom kizárólagos terepe, abban az önálló hatalmi ágként működő igazságszolgáltatás a partner.

- 2) Elvált volna a bűnügyi (igazságügyi) rendőrség a közbiztonsági rendőrségtől. A bűnügyi rendőrség (rendészet) az ügyészség szervezetében kapott volna helyet. A közbiztonsági rendőrség egyes szolgálati ágai centrális irányításban maradtak volna (terrorelhárítás, készenléti rendőrség, nemzeti védelmi szolgálat stb.), míg a települések közbiztonsága felett önkormányzati rendőrségek őrködnének.
- 3) A rendészeti igazgatás nem különülne el a civil közigazgatástól, a katonai hierarchia helyett a hivatali hierarchia érvényesülne, amelyben a beosztás rangját nem a piramisban elfoglalt lépcsőfok, hanem a szakmai tudás adná. Az alá-fölé rendeltség nem személyes, hanem személytelen, közjogi hatalomként működne. A szolgálat alaki rendjéből csak azok a formák maradhatnának érintetlenül, amelyek összhangban vannak a hivatással és segítik a szakmai teljesítményeket.
- 4) Az előbbi elvek a rendészeti oktatásban is érvényesülnének. Aki a rendészetet választja, annak nem kellene szakítani civil létével, ellenkezőleg, az személyisége értékes része maradhatna. A rendészet nem merül ki a parancs végrehajtásának és a parancs kiadásának a képességében, ezért a pályára készülés nem „sorkatonai” kiképzéssel, hanem a szakma elmélyült – gyakorlatot is magába foglaló – tanulásával kezdődne, az értelmes alaki rend csak ezt követően, mint a tudást erősítő felismert szükséglet kerülne elsajátításra.
- 5) Ehhez az oktatási szervezetet közép- és felsőfokon is a tanári önállóság és az egyetemi autonómia szellemében kellene átalakítani. Nem lenne mellőzhető a gyakornoki rendszer bevezetése sem, ami az igazságszolgáltatásban évszázados hagyományokkal rendelkező fogalmazói státuszhoz hasonlítható.
- 6) A rendőrködés anyagi és morális értelemben is a legmegbecsültebb foglalkozások sorában emelkedhetne.

Az előbbieken vázolt program törvénnyel kihirdetett közbiztonsági stratégiába kapott volna helyet. Ilyen stratégiát azonban az Országgyűlés 1990 óta nem alkotott. Vannak, akik ezt mulasztásnak tartják, mások viszont a régi struktúrához való ragaszkodást a józan ész győzelmeként ünneplik (Túrós, 2021).

A párhuzamosok a végtelenben, az egymással szembe fordított gondolatok – immár hetven esztendeje – a Belügyi Szemlében találkoznak, tudományos igényességre törekvő szakmai folyóirathoz méltó módon.

Felhasznált irodalom

Túros A. (2021). A Magyar Rendőrség a rendszerváltoztatás időszakában 1988-1990. In Christján L., Lippai Zs. & Németh Zs. (Szerk.), *A rendszerváltás hatása a rendészetre* (pp. 62–70). Ludovika Egyetemi Könyvkiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Finszter G. (2022). Tudás a hatékony szervezet működéséért, avagy a Belügyi Szemle jelentősége a magyar vámhatóság hatékonyságának biztosításában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2261–2263. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.19>

Meghatározóan egyéni gondolatok a Belügyi Szemle hetvenéves évfordulójához kapcsolódóan

Fórizs Sándor

Prof. dr. CSc, egyetemi tanár, ny. rendőr dandártábornok
drforizs@gmail.com

1980–1983 között a katonai akadémián tanultam hároméves nappali felkészítés keretében. Ekkor merült fel bennem először, hogy publikálni kellene szakmai tapasztalataimból, és kerestem egy kiadványt, amely a jövőd cikket felvállalná. Tanulmányaimat megelőzően hét évig a határőrségnél őrsön szolgáltam, ebből öt évet mint őrsparancsnok. Ma már sajnálattal nézek vissza erre az időszakra abból a szempontból, hogy a tanyán az ember csak szolgálatszervezést, hivatalos jelentéseket, személyi jellemzéseket írt, szakmai kiadványok, publikációk lényegében nem jutottak el hozzá. A határőrség által megrendelt napilapok és a „cég” saját újságja volt az olvasmányunk, s ezeket a legjobb indulat mellett sem nevezhetjük tudományos anyagoknak. A kapcsolat az úgynevezett külvilággal, a távoli, valóban színvonalas és nem a határőrséghez kapcsolódó kiadványokhoz, igen szűk keresztmetszeten és papírforma levelezésen folyhatott. Ma ámulva és nagy egyetértéssel figyelem a bejelentkezés lehetőségeit, a tervezett publikációk feltöltésének módját, a témák széles körét, a szigorú formai szabályokat, a szerzői után kísérés lehetőségeit. Korrektnek látom az elbírálás rendszerét, és még a jobbító szándékú, de kemény észrevételeket tartalmazó lektori bírálatok is helyénvalók, emelik a javítást követően a cikkek, és ezen keresztül a Szemle megítélését, hírnevét. Visszatérve az 1982-ben leadott első kísérletemre, ma már nem nyújtanám be szűk szakmai volta miatt, amely a Romániából Magyarországon keresztül Jugoszláviába, a hármashatár térségében menekülő határsértők módszereit és a velük szembeni fellépés határőrségi lehetőségeit boncolgatta. Sem szakaszpontok, sem pedig a politikai hangulat miatt nem volt lehozható írás. Ma is örök hálával, tisztelettel gondolok azokra a szerkesztőkre, bírálókra, akik válaszlévre méltattak, és a publikációt annak ítélték, ami valójában volt, egy ismeretlen jelentkező első kísérletének. Mint válaszolták, az általános hangulat és a konkrét magyar-román kapcsolatok miatt nincs lehetősége a Szemlének

a benyújtott anyagot megjelentetni. Emellett kifizették a kiadásra kerülő publikációkért járó apanázs fele összegét.

Valójában a különböző főiskolákon betöltött beosztásaim során értettem meg teljes mértékben a kiadvány jelentőségét. A katonai és a rendvédelmi (Rendőrtizti Főiskola) felsőoktatási tanintézetek egy ideig, működésük régi időszakában, mintegy üvegbúra alatt tevékenykedtek, részben védve a párhuzamosan működő civil főiskolákra nehezedő elvárásoktól. A hasonló szintű polgári intézmények oktatóival szembeni követelmények csak lassan szivárogtak be rendtartásukba. A publikációk száma, az összegyűjtött hivatkozásaik, a megjelenés minősített kiadványokban, az idegen nyelvű írások hirtelen fontossá váltak az oktatói pályázatok, a vezetői beosztások odaítéléséhez kapcsolódó döntések és a doktori dolgozatok elbírálása során. Korábban soha nem hallottunk a Hirsch féle h-index-ről, a tudományos teljesítmény egy sajátos mérési rendszeréről. Ez ugyan egy adott kutató, tudós, publikáló személy hatását méri, nem pedig a folyóiratét, de a kérdés vice versa is igaz. A rendszeresen megjelenő kiadvány és az ahhoz csatlakozó író jelentősen növelheti idézettsége számát egy szakmailag magasan nyilvántartott sajtóterméken keresztül. Amit a Belügyi Szemle nekünk ezen az úton biztosít, azt nem véletlenül nevezi az irodalom tudományos, másképpen akadémiai lábnyomnak. Ezen keresztül valójában, mint egy indián Scout, végig kísérhetjük egy egyén tudományos tevékenységének alakulását, fejlődését a doktori tanulmányai kezdetétől, szerencsés esetben az akadémiai doktori cím odaítéléséig. Mindebben elévülhetetlen szerepe van a kiadványunknak a megjelenítés lehetőségének biztosításával. Számszerűleg nehezen lehetne kigyűjteni, kimutatni, de a szerzők névjegyzékéből látom, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem milyen sok oktatója, és a Rendészettudományi Doktori Iskola milyen sok doktorandusz hallgatója veszi igénybe a Szemle által kínált lehetőséget kutatási eredményei bemutatására, és ezen keresztül az oktatói-hallgatói követelmények teljesítésére. Ne feledkezzünk meg a további előnyökről se. Ma már számtalan hasonló kiadvány létezik, a szervezetek versenyeznek egymással szakmai profiljuk tudományos értékű sajtóval történő megtámogatásában. Mindez a párhuzamos kínálat nem csökkenti és nem veszélyezteti a Szemle értékét. Egyrészt a régi működési volta, a meglévő rendészeti patinája, másrészt széles körű olvasottsága, véleményem szerint további elsőséget, az elsők közötti egyik helyet biztosítja a számára. Az országos ismertség és elismertség rendkívüli eredmény. Az újság sokoldalúsága, a feldolgozott, közreadott témák széles skálája, az idegen nyelvű publikálás lehetősége, valamint az egyes számok gyakori megjelenése növeli értékét. Itt nem csupán megjelenési lehetőségekről beszélhetünk. Az olvasó egyes tanulmányokból (Dános, Hornyik & Szabó, 2021) információkat szerezhet a tudományos publikálás és cikk megjelentetés

legújabb fejlődési eredményeiről, módszereiről, informatikai sajátosságairól, a szerkesztőség törekvéseiről. Megismerhetjük mások kutatási irányait, eddigi eredményeit, kapcsolatot teremthetünk az azonos vagy rokon területet vizsgálókkal, átvehetünk és átadhatunk nézeteket, eredményeket. Kedvező lenne, ha az elmúlt hetven év valamennyi dokumentumát egy elektronikus archívumból közvetlenül lehívhatná és felhasználhatná az érdeklődő.

Minden időszaknak megtaláljuk a saját felkapott kutatási témáit. Napjainkban ilyenek bizonyultak a migráció, a menekültügy, a terrorizmus, vagy még újabban a Covid publikációi. Mindezekben keresztül a különleges jogrend sokirányú megközelítése. Ha kitekintünk Németországra, amely állam már ezer éve bizonyos szempontokból mértékadó hazánk számára, nincs különösebb hátrányunk a publikálási lehetőségekre és színvonalra vonatkozóan. Természetesen ott a nagyságrendek mások a 82 milliós államból és a 19 önálló rendőrségből következően.

Egy észrevételt azonban szeretnék ezzel kapcsolatban megemlíteni, egy hozzáállási sajátosságot, egy közlési-kutatási tendencia másik végétét, ami kiadványainkban is pontosan nyomon kísérhető. A német rendőrségeknek történelmükre visszatekintve semmi büszkeségre sincs okuk a császári rendőrségre és a Harmadik Birodalom rendőrségére vonatkozóan. Ez pedig több évtizedes időszak. Különösen nem a demokratikus jogállam szempontjából. A Harmadik Birodalom kifejezés használatát egyébként Adolf Hitler 1941-ben betiltotta, helyette a „Nagynémet Birodalom” megnevezést alkalmazták. Napjainkban a német történészek „Német Birodalomként” definiálják az időszakot. A rendőr iskolákban és a sajtóban, tudományos kiadványokban részletesen és elismeréssel méltó realitással dolgozzák fel az akkor történeteket (Curilla, 2006). Mondhatjuk, aki a múltjával nem képes szembenézni, a jövőjét sem fogja jól építeni. Nálunk mintha mindez hiányozna. Nézzük végig a publikációs listákat! Történelem szinte alig. Úgy tűnik, nem érdemes a szakmai történetekkel foglalkozni.

Nagyra tartom a Belügyi Szemle kiadványt. Rövid észrevételemet születésnapj jókívánsággal és a munkatársaknak szóló gratulációval szeretném befejezni.

Felhasznált irodalom

Curilla, W. (2006). *Die deutsche Ordnungspolizei und der Holocaust im Baltikum und in Weissrussland, 1941-1944*. Ferdinand Schoningh. <https://d-nb.info/974118737/04>

Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör: A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Fórizs S. (2022). Meghatározóan egyéni gondolatok a Belügyi Szemle hetvenéves évfordulójához kapcsolódóan. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2265–2268. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.20>

Quo vadis Belügyi Szemle? Fókuszban a szakmaiság és a tudományosság

Gaál Gyula

Dr. PhD., hivatalvezető, rendőrségi főtanácsos, rendőr ezredes
Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság
gaalg@baranya.police.hu

*„Nem azok a legjobb könyvek, amelyek tanítanak,
hanem amelyek tartalmukkal elmélkedésre sarkallnak.”*

Bogdan Petriceicu Hasdeu

Bevezető gondolatok

Egy rendőrségi szaklap létrehozására való igény nem új keletű. Az első rendészeti „szak közlöny” (sic!), a Közbiztonság 1869-ben történt megjelenését követően számos periodika biztosított teret és lehetőséget a szakmai nyilvánosság kiszélesítéséhez, amelyek közül kiemelkedett az 1953 januárjában indult Rendőrségi Szemle, a Belügyi Szemle előd folyóirata. A szerkesztők az első szám előszavában a Belügyminisztérium szakmai eredményeinek bemutatását jelölték fő célkitűzésnek. A változó idő sodrában eltelt hét évtized távlatában a Belügyi Szemle meghatározó szakmai, tudományos közösségformáló és értékkeremtő orgánummá fejlődött.

Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!

A világ folyamatos változásai ráirányították a figyelmet a gondolkodási és a cselekvési rendszerek fontosságára. Globalizálódó világunkban lényegesen megnőtt és összetettebbé vált a biztonsági kockázatok és veszélyforrások köre. A migráció, a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a kibertámadások, a túlnépeseedés, az éghajlatváltozás, az édesvíz hiánya, az apadó ásványkincsek, valamint a fertőző betegségek terjedése okozta globális kihívások kezelése meghatározza a rendészeti gondolkodás modern kori aspektusait és hatást gyakorol a biztonság lokális alakulására is.

A közösség biztonságának, avagy a biztonságos, élhető közösségnek a védelme közös társadalmi felelősség. Hazánkban a biztonság védelmében alapvető szerepe van a rendvédelmi szervek¹ permanens jogalkalmazói tevékenységének, ami azonban nem nélkülözheti a civil szervezetek és az állampolgárok segítő támogatását. Egy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért hatékony megoldása elsősorban helyi összefogással valósulhat meg.

A biztonság védelmében a legfontosabb szerepet vitathatatlanul a rendőrség tölti be. A rendszerváltozás óta eltelt időszakban a magyar rendőrség a kor kihívásainak és az európai normáknak megfelelő rendvédelmi szervvé vált. A tevékenysége jogszabályi alapokra épül, a feladatrendszere változott, a szervezeti struktúrája gyökeresen átalakult, a képzési rendszere korszerűsödött, a gépjárműparkja és a technikai eszközrendszere megújult. Alapfeladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.²

Az önkormányzatoknak aktív, kezdeményező szerepet kell játszani a közösség biztonságát szolgáló tervek elkészítésében és megvalósításában, a helyi jelzőrendszerek, a legkülönbözőbb együttműködési formák szervezésében, a lokális bűnmegelőzési programok koordinálásában, végrehajtásában, valamint folyamatos értékelésében. Az önkormányzatok ösztönzik és motiválják a közösség szakmai és civil önszerveződéseit, működtetik a közterület-felügyeletet.³

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek⁴ tevékenysége elengedhetetlen a közösség biztonságának fenntartásában. A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén, a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tény, tevékenységet, mulasztást észlel vagy olyan tény, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely törvényben meghatározott feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé.

1 Rendvédelmi szervek alatt a rendőrséget (beleértve a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó, a terrorizmust elhárító, illetve az idegenrendészeti szerveket), a katasztrófavédelmi szerveket, a büntetés-végrehajtási szervezetet, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri állományát és az Országgyűlési Őrséget értem.

2 Magyarország Alaptörvényének (2011. április 25.) 46. cikk (1) bekezdését.

3 A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat 1. melléklet 7. Szereplők a bűnmegelőzésben cím.

4 Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény 1. § (1) bekezdése alapján rendészeti feladatokat ellátó személy: a fegyveres biztonsági őr, a személy- és vagyonőr, a természetvédelmi őr, az erdészeti hatóság rendészeti feladatokat ellátó tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet, az állami és a hivatásos halőr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr.

A civil szervezetek a társadalmi kohézió fontos építőkövei. Számos társadalmi szervezet rendelkezik az állami szereplőkét meghaladó tudásbázissal, emellett kiterjedt kapcsolati tőkéjük, hitelességük komoly potenciált jelent. Olyan társadalmi csoportokat és személyeket képesek megszólítani, akik sok esetben érdektelenek vagy ellenségesek az állami szereplőkkel szemben. A polgárőr egyesületek szerepe pótolhatatlan a helyi közrend, közbiztonság megszilárdításában és a bűnmegelőzési tevékenységben.

A magánbiztonság a biztonság szerves részét képezi. A vállalkozói piac biztonsági szolgáltatásai koherens elemei az élhető közösségek kialakításának.

A biztonságos, élhető közösség megteremtésének kulcsszereplője az állampolgár, aki maga tehet a legtöbbet biztonsága érdekében. Az állampolgári önvédelmi mechanizmusok folyamatos fejlesztést igényelnek, mivel a normakövetés hiánya kizárólag szankciók alkalmazásával nem orvosolható.

A fenti gondolatok alapján felvázolok egy közösségi biztonsági modellt, amely a biztonság védelmében közreműködők ez irányú tevékenységeit foglalja rendszerbe.

A biztonságos, élhető közösség védernyője a rendvédelmi szervek intézkedéseinek, eljárásainak; az önkormányzatok rendészeti kötelezettségeinek; a rendészeti feladatokat ellátó személyek kötelességeinek; a társadalmi szervezetek tevékenységeinek; a vállalkozói piac biztonsági szolgáltatásainak és az állampolgárok önvédelmi képességeinek a komplex összességéből áll. Alapja a rendvédelmi szervek, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek és az állampolgárok közötti folyamatos, progresszív párbeszéd, ami a konstruktív kooperációra, a rendszeres koordinációra, továbbá az intenzív és hiteles kommunikációra épül.

Záró gondolatok

Pallas Athéné az ókori görög mitológiában a bölcsesség, a tudományok, a mesterségek és a művészetek istennője volt. Védte a városokat, őrizte a jogot és az igazságot, győzelemre vezette az igaz ügyükért hadakozókat. A születésmitosza szerint a legnagyobbaknál csak az általuk létrehozott maradandó tudás, örök érték lehet hatalmasabb. Napjainkban az üzenet a Belügyi Szemle szerkesztőinek is irányt mutat. A tudományosság alapjaira épített szakmaiság értékeinek a bemutatásával, a jó gyakorlatok kialakításának támogatásával és az aktuális kutatási eredmények, fejlesztések közzétételével tovább erősíteni a Belügyminisztérium felügyeleti és szervezeti rendszeréhez illeszkedő szakterületek társadalmi megbecsülését, elfogadottságát, méltó példát mutatva a jövő nemzedékének.

Alkalmazott jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023)

2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Gaál Gy. (2022). Quo vadis Belügyi Szemle? Fókuszban a szakmaiság és a tudományosság. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2269–2272. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.21>

A mennyek ajándéka

Garamvölgyi László

Dr. kommunikációs igazgató, ny. rendőr dandártábornok
Belügyminisztérium,
Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács
laszlo.garamvolgyi@bm.gov.hu

A tudomány színeiben pompázó ólomablakos, lélegzetelállító freskókkal díszített, aranyozott szárnyas oltár katedrálisában imázsamolynak lenni is megtiszteltetés. Vélelmezzük, hogy a tudás székesegyháza tárt kapukkal delejezi a hamvas arcú, minden ismeretet hön áhító sihedert, s az érzület úgy a középiskola idusán válik markánssá. Nyilván szükségeltetik a matéria iránti izgága érdeklődésen túl az a termékeny talaj is, amelyre a bölcelet magvai hullanak, ám innen fogva törvényszerű a fogantatás. Akik persze már az alma materben döntenek és a rendőri hivatást választják, rögzösbbe útra lépnek; egyszerre kell megfelelni a diszciplína és a szakma könyörtelen elvárásainak. Balanszírozni a (tudományos)elmélet és a szikkadt napi rutin között. Embert próbáló.

Szofisztikált megközelítésben olyan kihívás ez, mintha Michelangelónak Dávid után széklábakat kellett volna faragnia, s nyomban monumentális Mózeset alkotni, hogy aztán újfent csiszolóvászonnal ügyeskedjen egy pohárszéknél. Effajta szerepzavar nyilvánvalóan azokat fenyegeti, akik mindkét fronton szetretnének helytállni, mások helyzete lényegesen egyszerűbb, ők idejekorán döntöttek. Kétségtelen az alkotás eufóriája ebben az esetben korántsem olyan intenzív, mintha flow-élmény lenne, de bizonyos az is, hogy mégsem farmakológiai úton kiváltott felfokozott és hosszan tartó tudatállapot. Magam így vélekedem, miközben sietve leszögezem; távol áll tőlem mindenfajta perfekcionizmus, ami egyébiránt – legalábbis okos koponyák szerint – alapvetően pozitív emberi tulajdonság. Bárhogyan is, de ormokra jutni, bérceket hódítani, csúcsokat döngetni elszántság szükségeltetik, tudniillik e helyekre nem invitációval érkezik halandó, ha tetszik, hivatástudat – megkockáztatom –, fanatizmus nélkül nem megy. Súlyosan tévedünk azonban, ha ezen egyszerre, jellemzően tudati-érzelmi létezésünket kizárólag a rendőri pályára redukáljuk, amit azért ilyesmi híján – legalábbis színvonalasan – bajos művelni. Persze kurázsi nélkül egyetlen doktrínában sem érdemes kutakodni, mert úgy a kudarc prolongált. Az önmegevalósítás mindkét dimenziójában tehát elengedhetetlen a rendezett személyiség, a kreatív

gondolkodás, letisztult érzésminta, egyszóval kompetencia vagy képesség. Az evidenciákon túl van azonban még ezeknél is fontosabb attitűd.

Alázat. A tudomány és a szakma iránti tiszteletről beszélek. Ebben a kontextusban a respekt egy olyan aranyfonal, amely át meg átszővi hétköznapi lét-szervezésünk minden mozzanatát, hogy aztán pajzsszerű textúrát képezve védjen-óvjon bennünket a világ szörnyűségeitől. Tudom, mindez keveseknek adatik meg, még az is lehet, hogy csak pár ilyen küldetéstudat orientál; a miénk mellett hasonlóan a gyógyítás, oktatás-nevelés, meg néhány szakralitás. Mielőtt professzionális sovinizmussal vádolnának deklarálom, eszem ágában sincs a társadalmi munkamegosztás racionalizmusába és funkcionalitásába vetett bizalmat megingatni, akár csak azzal is, hogy valamely organikus tevékenységnek primátust adjak. Pusztán alaptéziseket forszíroznék, amelyek a társadalmi együttélés olajozott mechanizmusáért kezekednek, s gyanítom affidavit szempontból a rendészet mindenképp ilyen. Rögvest tegyük hozzá, a rendészettudomány is.

A 2000-es évek legelején bekövetkezett digitális ősrobbanás gyökeresen átalakította mindennapjainkat, egyaránt billogot nyomot mesterségünk gyakorlására, illetve experimentális viszonyulásunkra. Némi szarkazmussal, mesterséges intelligencia ötvözött ars poeticát és enciklopédiát, miáltal prediktív rendészet néven vadonatúj prevenciók alakzat jött létre. Ebben a kontextusban egymást feltételező és segítő attitűdök mozognak a globális erőterben, vektorálisan – hangsúlyozni is fölösleges –, megelőzés centrikusan. Az aktuális filozófia felhagyott a szituatív elemekkel és (nagyon helyesen!) szociatív bűnmegelőzést kezdett preferálni. Tény, a lineáris proliferáció nem teljesen problémamentes, s mivel Einstein vélekedik így, komolyan kell vennünk. Ő érdekes módon nemcsak a gravitációs hullámok létezését, hanem az okostelefonok és az internet világát, pontosabban a virtuális technikák személyiségünket megváltoztató következményeit is előre látta. Erre utal megjegyzése; „Félek attól a naptól, amikor a technológia fontosabb lesz, mint az emberi kapcsolatok. A világon lesz egy generációnyi idióta.”

Hogy talán mégsem így lett, nagymértékben köszönhető – legalábbis berkeinkben – a Belügyi Szemlének. Remélhetőleg az eddigi fejtegetésemből kiderült, hogy magam is viaskodtam mesterségünkből ab ovo keletkezett kettősséggel; alázattal művelni a szakmát (legyen az járőrözés, nyomozás vagy kommunikáció) és figyelemmel kísérni a kriminalisztikai tudományok változásait. Az immár hét évtizedes múlttal büszkélkedő tudományos havilap e tekintetben bizonyult iránytűnek, immanens jellegéből fakadóan és a szerkesztőknek köszönhetően nem pusztán tájolt, hanem navigált is. Egyébiránt ezen törekvés már a kezdeti editációt is jellemezte, ami töretlenül, impozáns pályáivet rajzolva napjainkra ugyancsak érvényes.

Elvonatkoztatva és elrugaszkodva a méltatás speciális (rokon)műfaji szabályától (hasonló, mint a nekrológ; kíméletlenül dicsérni kell) fikarcnyi patetizmus nélkül, tisztelet a nagy elődöknek. A rendészet ikonikus személyiségei szerkesztették a kiadványt, aminek köszönhetően csak igényes, magas színvonalú, tanulmány szintű munkák láttak napvilágot. A nívó egyaránt vonatkozik a legújabb kutatási eredmények publikálására, a monstre nyomozasok tapasztalatainak közreadására vagy akár néhány best practice felvillantására. Istennek hála a mostani szerkesztők ápolják e hagyományt. Sőt! Megértve a modern kor kihívásait pazar összhangot találtak az online és a nyomtatott verzió dilemmája között. Mi több, az autentikus forrásból származó jövőkép, amint az elején olvashatjuk főszerkesztőnk, ugyancsak ígéretes; további hetven év!

Minden történelmi távlat, ha tetszik szellemi archeológia izgalmas, rejtélyes, némelykor talányos, mindazonáltal elgondolkodtató. Egy bizonyos, a Belügyi Szemle átívelt – szívem szerint felülemelkedett – históriánk viharos időszakain, beleértve fazonját sötéten firtató pár dilettáns döntéshozói sandaságot is. Facilitatív létezése küldetésének nagyszerűségében van, mert a tudományt, a törőlmetszett tudást szolgálja. E kis szösszenet címe arra utal, hogy az ősi Kínában ezzel a titulussal jellemezték a művészetet és a tudományt. Nyíltan vállalom, a Belügyi Szemle kontextusában mindkettő igaz, következőképpen: a mennyek ajándéka.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Garamvölgyi L. (2022). A mennyek ajándéka. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2273–2275. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.22>

Közbiztonság és állambiztonság régen, ma rendészetelmélet, bűnügyi tudományok és nemzetbiztonság: 70 éves a Belügyi Szemle

Gál István László

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
gal.istvan@ajk.pte.hu

Nagy utat tett meg a Belügyi Szemle az elmúlt hetven évben. A folyóirattal először az 1980-as évek közepén találkoztam, édesapám ugyanis rendszeres olvasója volt rendőrtisztként. Akkor még nem sejtettem, hogy az új évezredtől én is rendszeres olvasója, sőt szerzője is leszek ennek a lapnak.

Amikor a Belügyi Szemle eddigi életútjának a felén túllépett, az 1980-as évek vége felé az életszínvonal folyamatosan csökkent hazánkban, az infláció pedig felgyorsult. Nyilvánvalóvá vált még nekem, általános iskolás diáknak is, hogy küszöbön áll a politikai rendszerváltozás. Az életszínvonal tartós csökkenése és a jövedelemelosztási feszültségek fokozódása ösztönzőleg hatott a bűnözésre is, emellett terjedt a megélhetési bűnözés. Kiemelkedő képességű, jó szervezőképességgel rendelkező bűnözők kezdtek felépíteni a hazai bűnszervezeteket, ehhez pedig megfelelő mennyiségű készpénz tőkével is rendelkeztek. Az alvilág előretöréséhez ebben az időszakban a rendőrség szétzilálódása is hozzájárult. A „Dunagate-botrány” következtében átszervezték az állambiztonsági szervezetet, és a III/III. Csoportfőnökség megszüntetésével sok, jól képzett rendőrtiszt is távozott a testülettől. Ennél nagyobb probléma volt azonban, hogy a botrány hatására szétesett a rendőrségi besúgóhálózat: nemcsak a politikai, hanem a köz-törvényes vonalon szervezett hálózat is évekre elsorvadt. Egyetlen bűnüldöző szerv sem tud hatékonyan működni informátorok, hálózati személyek nélkül, és sajnos a hálózat újraszervezése hosszú évekig tartott.

A politikai rendszerváltozást követően a gazdaság jogi átalakulása is rendkívüli mértékben felgyorsult. Egymás után születtek meg az új, most már a piacgazdasági szisztémát felépíteni hivatott törvények (például az adózás rendjéről és az egyes adókról, a csőd- és felszámolási eljárásról szóló, a számvitelről, a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról, a pénzügyintézetekről, vagy a tőzsdéről szóló törvények). Az akkori Btk. azonban még néhány

évig változatlanul a szocialista tervgazdaságot védte, késett az új viszonyokhoz igazodó büntetőjogi szabályozás bevezetése, ezt sokan ki is használták. Azonban új típusú bűncselekmények jelentek meg az állam szerepvállalásának a visszaszorulásával párhuzamosan. Az átmenettel együtt járt a bűnüldöző szervek elbizonytalanodása is. A kilencvenes évek gazdasági bűnözését Magyarországon három egymással összefüggő bűncselekmény-típussal jellemezhetjük: a) az úgynevezett „olajügyekkel”, b) a privatizációs visszaélésekkel, és c) a különböző dotációk, kedvezmények, juttatások (például különböző visszaigénylések) csalárd kijátszásával. Mindezek százmilliárdos károkat okoztak az államháztartásnak, és egy rendkívül erős szervezett bűnözői réteg kiépülését eredményezték. Az új típusú kriminális magatartásokkal szembeni fellépés az ezredforduló után már indokolta egy új Büntető törvénykönyv megalkotását. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által felkért külső szakértőként lehetőségem volt részt venni a kodifikációban, amelynek eredményeként 2013. július 1-jén hatályba lépett hazánk új Büntető törvénykönyve, a 2012. évi C törvény. Ez a Btk. egy olyan jogállami büntetőjogot tartalmaz, amely következetes szigorral, ugyanakkor jól kiépített garanciális elemekkel átszőve alkalmas a társadalom hatékonyabb védelmére. Számos konferencián dicsérték külföldi kollégák is a magyar törvényt Európában és Kínában, amelyeken az elmúlt évtizedben részt vettem. A sanghaji Reserch Center for European Criminal Law pedig 2015-ben lefordíttatta mandarin nyelvre a magyar Btk.-t, a kommentárral együtt.

Mindezen társadalmi folyamatok mellett a Belügyi Szemle is fokozatosan átalakult. A rendszerváltozás után két kiváló magyar professzor, Korinek László és Finszter Géza vezetése alatt véleményem szerint a legrangosabb hazai bűnügyi folyóirattá vált. Az állam- és közbiztonság védelmének témakörei helyett a rendészetelmélet, a nemzetbiztonság tudomány és a bűnügyi tudományok kaptak helyt benne a kilencvenes évektől. A lap modern és egyre színvonalasabb lett. Eközben pedig felnőtt egy új professzor generáció a bűnügyi tudományok területén, amely már szerzőként is közreműködött a Belügyi Szemle fokozatos átalakulásában, egy olyan generáció, amely részben annak is köszönhetette egyetemi tanári címét, hogy olvasta a Belügyi Szemlét és publikálhatott is a Belügyi Szemlében. Óriások vállán álltunk.

Köszönettel tartozom édesapámnak, hogy megismertette velem a Belügyi Szemlét, és köszönettel tartozom Korinek és Finszter professzor uraknak, hogy publikálhattam is benne az elmúlt két évtizedben, valamint mindazon szakmai és emberi támogatásért is, amit tőlük kaptam.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Gál I. L. (2022). Közbiztonság és állambiztonság régen, ma rendészetelmélet, bűnügyi tudományok és nemzetbiztonság: 70 éves a Belügyi Szemle. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2277–2279. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.23>

Belügyi Szemle: a bátor vállalkozás, az igazodási pont, a közösségteremtő fórum

Gárdonyi Gergely

Dr. PhD, adjunktus, mb. tanszékvezető, egyetemi docens, rendőr ezredes
Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Rendészettudományi Kar,
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
gardonyi.gergely@uni-nke.hu

Bátorság

Végigolvasva az elmúlt hét évtized jubileumi köszöntőit azon tűnődtem, hogy ez a folyóirat, amelyet a későbbi, mérvadó források szerint pártutasítás hívott életre hetven évvel ezelőtt (Déri, 1993), milyen nagyszerű utat járt be. Mennyire nehéz feladat előtt állt Déri Pál akkor, amikor kezdő szerkesztőként egy olyan lapot kellett elindítania, amelyről már akkor tudta, hogy tudományos jellegénél fogva alkalmasint rendszerkritikus lesz (Déri, 2003). Mennyire nehéz lehetett, amikor Finszter Géza az általa csínytevésként aposztrofált cikkek leközlésével vállalta döntésének következményeit (Finszter, 1993). Remekül ismerték fel a szerkesztők már az első negyven évben: a fejlődés egyik kulcsa a tudományos igényű kritika megfogalmazása – enélkül ugyanis nincs vita. Vita nélkül pedig nincs haladás, még egy rendészeti szervnél sem.

Olyan értő és különösen bátor kezekbe került tehát a folyóirat, akik képesek voltak a hivatalostól eltérő véleményeknek is helyt adni (Déri, 1993), sőt, bátorítani a szerzőiket a sokszor rendszerkritikus gondolataik, tudományos kutatásaik eredményeinek megírására. Bátorság volt ez a szerzők részéről is, hiszen egy hierarchikusan felépített szervezet munkatársaként gondolkodni, jobbitó ötleteket, javaslatokat publikálni, azokat képviselni, rendszerkritikát megfogalmazni azért, hogy ennek révén az általa is szeretett szervezet jobbá és eredményesebbé váljon: bátor cselekedet.

És erre a bátorságra szükség van minden korban, így ma is.

Többek között ennek az attitűdnek köszönhetjük saját szűkebb szakterületemen, a krimináltechnika területén az évtizedek óta tapasztalható szárnyalást is. Egyesek szerint túl sok bűnügyi technikai témájú cikket közölt a Belügyi Szemle az első huszonöt évben (Vincze, 1968). Ma már tudjuk, hogy főként

Kertész Imre és Katona Géza nevéhez fűződtek ezek az alkotások. Ennek volt köszönhető például az, hogy a mikroméretű anyagmaradványokban rejlő lehetőségek figyelembevétele egy bűnügyi helyszínen ma már evidencia. És ez volt a kezdete annak a fejlődésnek is, amelyen a bűnügyi technika az elmúlt fél évszázad során keresztülment (Gárdonyi, 2011).

Ezért is támogatja – nagyon helyesen – a rendőri felsővezetés ma is olyan jelentős anyagi eszközökkel és intézkedésekkel a bűnügyi technikai szakterületet, mert fel tudunk mutatni olyan korszakos elődöket, mint Kertész Imre, Katona Géza és Pusztai László, akik lefektették azokat a szakmai alapokat, amelyeken a következő professzori generáció is felnevelkedett (Herke, Kovács, Fenyvesi, Balláné). Ezekre az elméleti alapvetésekre a mai napig koncepciókat, stratégiát építünk a tudományban és a mindennapok gyakorlatában egyaránt. Természetesen kellett ehhez egy – a világtrendben is bekövetkező változás –, amely a technológia fejlődésével és – legyünk őszinték a CSI sorozatok hatására (Kovács, 2018) – mind nagyobb jelentőséget tulajdonít a kriminalisztikának és mind jobban bízza (talán túlzottan is) a bűnösség kérdésének megalapozottságát a tárgyi bizonyítékokra (Nogel, 2020).

Igazodási pont

Ha valaki egy bizonyos szakkérdésben szeretne elmélyülni, akkor a szakterületen vezető kiadványt kutatja fel, amelyből informálódhat. „*Ha pedig ez a valaki a rendészettel foglalkozik, akkor szinte biztos, hogy a Belügyi Szemlét fogja kinyitni.*” (Pintér, 2013). Azokban az időkben – írta az induló Belügyi Szemlééről Király Tibor – ez a lap volt az egyetlen olyan magyarországi folyóirat, amely a büntetőjogi diszciplínákat – a büntetőjogot, eljárást, a kriminalisztikát, a kriminológiát – tekintette a tárgyának (Király, 1968).

A Belügyi Szemle hazai viszonyaink között megkerülhetetlen.

A Belügyi Szemlében közölt írásoknak súlya van. Nem mindegy ugyanis, hogy például adott kriminalisztikai kérdés kapcsán a folyóirat rendszeres szerzői mit gondolnak. Az állomány olvassa, a kutatók pedig rendre hivatkozzák őket.

A Belügyi Szemlében találkozik az elmélet és a gyakorlat. A folyóiratnak rendszeres szerzői ugyanis olyan gyakorlati szakemberek, akik tudományos fokozattal rendelkeznek (vagy épp arra törekednek). Adott témában többen kutatnak úgy, hogy mindeközben a hétköznapi életben is azzal foglalkoznak. A kutatási témáik pedig gyakran olyanok, amelyek a mindennapi munkában számukra érdekes vagy kihívást jelentő, esetleg problémát okozó jelenségekként jelentkeznek. Ezek publikálása támpontot adhat a többi kutató számára is.

A Belügyi Szemle nem nélkülözi ugyanakkor alkalmanként a mélyebb, elméleti kérdések tárgyalását sem, bepillantást adva ezzel a folyóirat lapjait forgató gyakorlati szakemberek számára a munkájuk elméleti alapjait jelentő összefüggésekbe.

Napjainkban több szakember tollából olvasni azt a divatosan csengő kifejezést, hogy „legyen gyakorlatiasabb a kutatás és az oktatás”. Természetesen ez jogos igény, ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy megalapozott elméleti ismeretek nélkül nem lesz senki jó (gyakorlati) szakember. Azokban a helyzetekben ugyanis, amikor olyan szakmai vagy jogi kérdésben kellene döntést hoznia, amellyel korábban még nem találkozott, nem lesz képes jól megalapozott elméleti ismeretek nélkül helyes elhatározásra jutni. Ezért fontos, hogy legyenek alap kutatások és az oktatásban is kérjék számon az elméleti ismereteket.

Ebben a kihívásban kiemelt szerepe van a folyóiratnak, ugyanis szerzőgárdájának egyharmada tudományos fokozattal rendelkezik (Dános, Hornyik & Szabó, 2021), ugyanakkor az újság nem veszítette el olvasmányos stílusát és ilyen módon képes lehet elméleti ismereteket közvetíteni a gyakorló szakemberek felé.

A Belügyi Szemle hazánkban minden rendészeti kutatónak igazodási pont.

Közösségteremtő fórum

A Belügyi Szemlébe írni egy közösséghez való tartozást jelent. Azok a szerzők, akik e jubileumi számban a szerkesztőség felkérésére írást közölnek, mind meghatározó részei a lap újkori vagy korábbi történetének: ismerik egymást, hivatkozzák egymás műveit, és reflektálnak egymás írásaira. Kötődnek a Belügyminisztériumhoz tartozó valamelyik szakterülethez hivatásos állományú alkalmazottként vagy külső kutatóként, oktatóként. Valamennyiük érdeklődési területe hasonló, így a problémáik is azok, amelyekre különböző megoldást találnak azzal, hogy abban elmélyülnek és az eredményét közzé teszik.

A Belügyi Szemle szerepe meghatározó abban is, hogy bizonyos – a szervezettel vagy az állománnyal – történt változások, aktuális problémák megismerhetők és az utókor számára kutathatók belőle. A folyóiratban gyakran olvashatunk sikeresen vagy épp tanulságokkal megoldott bűnügyeket is, amelyekben az olvasó önmagára vagy hasonló, maga által nyomozott büntetőügyre ismerhet.

Fejlődés

A Belügyi Szemle szerkesztőségét mindig is érdekelte a saját lapjának olvasottsága, szakmai megítélése. Kezdetben a fejlődést a példányszám emelkedésében

mérték. Jelentős eredmény volt, amikor az induló kétezres példányszámból kilenc évvel később már nyolcezres, tíz év múlva pedig közel tízezres példányszámot ért el a folyóirat (Lipovszky, 1968). A fejlődés azonban nem csak ebben mérhető, tudták ezt az akkori szerkesztők is, ezért olvasói ankétokat tartottak, a kiemelkedő szerzőiket minden évben baráti beszélgetésre hívták meg (ugyanígy jártak el a nyomdászaikkal is!), és a szerzői statisztika készítésével néhány év alatt elérték, hogy inkább motiválták és szabadnapot biztosítottak munkatársaik részére a rendészeti vezetők, semmint gátolták volna őket publikációs tevékenységükben (Déri, 1993).

Napjainkban a példányszám már nem releváns mutató. Ezzel együtt nagy értéke a Belügyi Szemlének, hogy még mindig kézbe vehető, forgatható lapszámokat produkál amellet, hogy elektronikusan is elérhető. Ezt a kettősséget, amely egy konzervatív értékrendet is képvisel, a fejlődés iránti igény mellett sem szabad feladni!

Az a heroikus munka, amit Déri Pál és Finszter Géza a rendszer részeként és kritikusaként végzett az első három évtizedben, majd az az eredmény, amit Korinek László a hazai tudományos életben való presztízs megteremtése érdekében (Korinek, 1993) elért, lenyűgöző. Amit pedig a mai lapvezetés tesz azért, hogy a Belügyi Szemle a hazai tudományos életben megőrizze rangját, a nemzetközi piacon is markánsan megjelenjen, sőt a digitális világban is elfoglalja pozícióit (Dános, Hornyik & Szabó, 2021) példaértékű és mindannyiunk hasznára válik majd.

Kívánok ehhez a következő időszakra a szerkesztőknek sok erőt, a szerzőknek bátorságot, az olvasóknak pedig további örömeket!

Felhasznált irodalom

- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör - A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>
- Déri P. (1993). Néhány szerkesztőségi tapasztalat. *Belügyi Szemle*, 31(1), 9–13.
- Déri P. (2003). Az 50 éves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, 51(1), 5–16.
- Finszter G. (1993). Főszerkesztői önvallomás. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 14–18.
- Gárdonyi G. (2011). Szemelvények a bűnügyi technika hazai történetéből *Belügyi Szemle*, 59(Special Issue), 89–99.
- Király T. (1968). Interjú a Belügyi Szemléről. *Belügyi Szemle*, 6(1), 54–63.
- Korinek L. (1993). Egy folyóirat évfordulója. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 5–8.

- Kovács G. (2018). A „CSI”-hatás. In Ambrus I. & Németh I. (Szerk.), *Büntetőjogi dolgozatok Gellér Balázs születése ötvenedik évfordulójának ünnepére* (pp. 50–58). Dialóg Campus Kiadó.
- Lipovszky J. (1968). 15 éves a Belügyi Szemle. *Belügyi Szemle*, 6(1), 7–13.
- Nogel M. (2020). *A szakértői bizonyítás aktuális kérdései*. HVG-ORAC.
- Pintér S. (2013). Hatvanéves lett a Belügyi Szemle. Pintér Sándor belügyminiszter előszava. *Belügyi Szemle*, 61(1), 5–6.
- Vincze Z. (1968). Interjú a Belügyi Szemléről. *Belügyi Szemle*, 6(1), 54–63.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Gárdonyi G. (2022). Belügyi Szemle: a bátor vállalkozás, az igazodási pont, a közösségteremtő fórum. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2281–2285. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.24>

Gondolatok a 150 éves tűzoltóság új kihívásairól a koronavírus-járvány kezelése kapcsán

Góra Zoltán

Dr. főigazgató, tűzoltó altábornagy,
BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
okf.foigazgato@katved.gov.hu

Hetven év hosszú idő, majd egy emberöltő. Hetven év alatt generációk váltották egymást, sokat változott a történelem, a technika, a tudás, és számtalanszor fordult meg a történelem kereké is. A hetvenéves Belügyi Szemle azonban ezen hosszú időn át is szilárdan képviselte a biztos tudást és szakmai háttérrel az érdeklődő olvasói számára. Tette ezt olyan állandósággal és állhatatossággal, mint amilyen állandó az az összetartás, amit a belügyi szervek rendvédelmi családja egy-egy közös feladat megoldásakor felmutat. Ugyanakkor úgy vélem, hogy ez a közösség még soha nem volt ennyire egységes, mint az elmúlt két évben.

„Istennek dicsőségére, egymás segítésére” (Tűzoltó hitvallás)

Ez a mondat olvasható a tűzoltó zászlókon, és ebben az egyetlen mondatban megragadható a tűzoltó hivatás lényege: a segítségnyújtás. A segítségnyújtás immár 150 éve minden időben és korban, békében és háborúban, forradalmak viharában, és – ahogy azt immár két éve megtapasztaltuk – járványhelyzetben is.

A Magyar Tűzoltóság 2020. évben ünnepelte fennállásának 150. évfordulóját. A 150. jubileumi ünnepségünk 2020. év februárjában megtartott nyitókonferenciáján még nem gondoltunk arra, hogy az elkövetkező két év gyökeresen megváltoztatja az életünket, a szakmai kihívásainkat, és olyan új feladatokat és körülményeket teremt, amely teljesen új kihívás elé állítja gróf Széchenyi Ödön utódait, a kor tűzoltóit (Berkó, 2020).

„Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért” (Jn 15, 13–17)

A tűzoltó az évszázadok során az emberek szemében a hősiesség és az önfeláldozás mintaképévé vált, ő lett az, aki oda megy, ahonnan mindenki menekül, aki akár élete árán is megvédi az embereket a természeti csapások következményeitől,

legyen az tűz, árvíz, földrengés vagy ipari katasztrófa. És bár az eltelt évtizedek és évszázadok számtalan változást hoztak, állandó maradt a tűzoltók azon felfogása, miszerint legnemesebb cselekedet az emberi élet megóvása, mentése, védelme.

„Ubi Dolor Ibi Vigiles” – „Ahol a fájdalom, ott a tűzoltó”
(a Római Birodalom tűzoltóinak jelmondata)

Az évszázadok során fokozatosan épült ki a hazai tűzvédelem intézményes rendszere, az ipar és a gazdaság fejlődésével a szervezet egyedülálló találmányai és elkötelezett szakemberei révén mindig lépést tartott. Folyamatosan jelentek meg olyan új eszközök és módszerek, amelyek az adott kor tűzoltóinak munkáját segítették, ezáltal mindig alkalmazkodtak a körülményekhez és sikeresen vették fel a harcot az új kihívásokkal. Ahogy azt 1920 februárjában a Tűzrendészeti Közlöny egyik cikkében írták: *„És eközben nem csak szellemi energiát, és fizikai erőt állít csatáskorban, hanem testi épségét, sőt életét is kockáztatja a közjó érdekében-mások javára!”*

A 21. század azonban jelentős változást hozott a szervezet életében, számos ismerős és ismeretlen próbatétel elé állítva azt. A borsodi árvíz, a vörösiszap-katasztrófa, vagy a nagy dunai árvíz sikeres kezelését követően az egész országra kiterjedő humán pandémia következményeinek a kezelése tűzoltó szakmai szempontból jelentősen különbözött minden eddigi feladattól.

„Tőlünk függ minden, csak akarjunk!” (Gróf Széchenyi István)

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv 2012. évi megalakulása óta a katasztrófavédelem igazgatási rendszerének meghatározó elemévé vált. A koronavírus-járvánnyal összefüggésben kihirdetett veszélyhelyzet ugyanakkor mindenképpen példanélkülinek nevezhető, hiszen pandémia okán még soha nem került sor veszélyhelyzet kihirdetésére. Mindennek a következménye, hogy a veszélyhelyzet kezelése, a szervezetek közötti együttműködés is jelentősen eltért az eddigiektől, más feladatvégrehajtást kívánt meg tőlük.

A járvány okozta válság katasztrófavédelmi szempontból nemcsak az országhatáron belül, hanem nemzetközi viszonylatban is jelentősen átalakította az országok együttműködését, a nemzetközi szervezeteknek (NATO, EU) is teljesen új kihívásokkal kellett szembenéznie. Az Európai Unió a helyzetre reagálva átalakította az Európai Polgári Védelmi Mechanizmus működését, amelyet az Európai Polgári Védelemért és Humanitárius Segélyműveletekért Felelős Főigazgatósága működtet, és amelynek magyarországi képviselőt a hivatásos katasztrófavédelmi szerv látja el.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv már a járvány kitörésekor jelentős feladatot kapott a nemzetközi feladatok végrehajtása és a nemzetközi kapcsolat-tartás terén, amelyet azóta is folyamatosan végez.

A koronavírus-járvány alatt, azzal összefüggésben jelentős tervezési, adatgyűjtési, logisztikai feladatokat látott el, veszélyelhárítási terveket vizsgált felül, a járvány terjedésének megelőzésére irányuló feladatokat és a járvány ideje alatt végrehajtandó intézkedéseket dolgozott ki, valamint különböző logisztikai biztosításokat tervezett meg. Részt vett különböző munkacsoportokban, valamint határidőre elvégezte a koronavírus elleni védekezésért felelős Operatív Törzs által számára meghatározott feladatokat.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ és az Országos Mentőszolgálat bevonásával az egészségügyi humán erőforrás kirendelése és a kirendelés logisztikai feltételeinek biztosítása céljából Egészségügyi Átcsoportosítási Tervet készített, amelyet aztán az ez idáig bekövetkezett járványhullámok kezelése keretében minden esetben felülvizsgált, kiegészített, emellett országos szinten kimutatásokat készített.

Számos adatgyűjtést hajtott végre, kiemelt figyelmet fordított az ország működése szempontjából nélkülözhetetlen létesítményekre, a járványügyi helyzetben alkalmazható technikai eszközökre, valamint a szabad raktárkapacitásokra. Hatósági szakterülete a különböző kórházi bővítések, átalakítások, illetve létesítések engedélyezési eljárásaiban soron kívül adta ki a szükséges tűzvédelmi szakhatósági állásfoglalásokat, illetve szakmai véleményekkel támogatta az érintett beruházások tűzvédelmi és iparbiztonsági kérdéseinek megválaszolását.

A feladatok végrehajtása során számos, feladatkörébe nem tartozó, az eddigi veszélyhelyzetek során fel nem merülő kihívással szembesült, amelyben szorosan együtt kellett működnie a rend- és honvédelmi, valamint egészségügyi szervekkel, szakemberekkel, mivel a feladatok orvostechnikai részének megvalósítása a tűzoltói szaktudáson jelentősen túlmutattak.

Mindezen túl természetszerűleg fontos volt az állomány védelmének teljes körű biztosítása is. A járvány megelőzéséhez kapcsolódó közegészségügyi, járványügyi intézkedések bevezetésével, a megelőző tevékenység fokozásával biztosítani kellett a személyi állomány egészségének megőrzését, fel kellett készülni az esetleges járványgócok kialakulásának kezelésére, a feladatok ellátásához szükséges humán erőforrás rendelkezésre állásának biztosítására.

A bevezetett járványügyi, megelőző intézkedések sikeresek voltak. Az állomány tagjai fegyelmezetten hajtották végre a szükséges feladatokat, kiemelt figyelmet fordítottak a fertőtlenítésre, a távolságtartásra, a bevezetett rendszabályok betartására, ebben a mindennapitól teljesen eltérő helyzetben is zökkenőmentesen szolgálták a lakosság és az ország biztonságát.

„A falak ereje nem a kőben vanon...”. (Gárdonyi Géza)

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatellátásának sikeressége – ahogy ezt minden évet értékelő értekezleten is hangsúlyozzuk – nemcsak önmagában, hanem a társ- és rendvédelmi szervekkel való napi együttműködésben is rejlik. Azonban ennek a fontossága és elengedhetlensége a koronavírus-járvány kezelése kapcsán még inkább előtérbe került, a sikeres járványkezelés kulcsa hatványozottan rejtett az együttműködésben és közös gondolkodásban.

A járvány kezelése kapcsán folyamatosan együttműködtünk más rendvédelmi szervekkel. Az Operatív Törzs Ügyeleti Központjában a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya a rendőrség állományával közösen látja el a jelentkező feladatokat, az Ügyeleti Központ vezetője helyettesének feladatait katasztrófavédelmi tiszt végzi. Mindezekon túl szorosan együttműködtünk az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ és a Terrorelhárítási Központ munkatársaival. A veszélyhelyzet jellegeből adódóan jól és hatékonyan tartottuk a kapcsolatot az Emberi Erőforrások Minisztériumával és az Állami Egészségügyi Ellátó Központ szakembereivel.

A nemzetközi kapcsolatok tekintetében a magyar állampolgárok repatriálása, valamint a segítségnyújtások okán jó kapcsolat és együttműködés alakult ki a Külgazdasági és Külügyminisztérium Konzuli Főosztályával, valamint a segítségnyújtások okán a KKM Tájékoztatásért és Magyarország Nemzetközi Megjelenítéséért Felelős Államtitkárságával.

„Legszentebb feladatunk a bajbajutott emberek mentése”

(Gróf Széchenyi Ödön)

Mi tűzoltók hisszük és valljuk, hogy tűzoltóként nem szakmát, hanem hivatást választunk. Hivatást, amely egyszerre egyesíti az önfeláldozást, a bátorságot, a humanizmust. A koronavírus-járvány kezelése során ezek az értékek még fokozottabban jelentek meg a mindennapi életünkben, jellemezve ebben a harcban a teljes rend- és honvédelemet, valamint közigazgatást. Együtt, teljesen ismeretlen körülmények közepette, mégis válllvetve cselekedtünk az ország lakosságáért, Magyarország szolgálatában a biztonságért.

Felhasznált irodalom

Berki I. (2020). A magyar tűzoltóság 150 éves története. *Belügyi Szemle*, 68(8), 11–29. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.8.1>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Góra Z. (2022). Gondolatok a 150 éves tűzoltóság új kihívásairól a koronavírus-járvány kezelése kapcsán. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2287–2291. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.25>

70 éves Belügyi Szemle kontra 35 év belügyi szolgálat

Görbe Attiláné Zán Krisztina

Dr. PhD., osztályvezető, ezredes
Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
zan.krisztina@gmail.com

*„Nem a múlt időt kell ünnepelni,
hanem dicsőséget szerezni annak,
ami még előttünk áll.”*

Daniel Pennac

Bevezetés

Születésnapot ünnepelni, születésnapost köszönteni mindig rendkívüli esemény. Magasztos, főleg abban az esetben, ha kerek évfordulóról beszélünk. Megtisztelő egy olyan ünneplő közösség tagjának lenni, akiket a kötet főszerkesztője az alábbi mondattal hív meg: „A kötet szerkesztői törekednek arra, hogy olyan személyek alkossák a szerzői gárdát, akik a hagyományörzés jegyében fontos feladatuknak tekintik a Belügyi Szemle által képviselt kulturális örökség megőrzését, továbbfejlesztését, és akik jelenkori írásukkal képesek hidat teremteni a múlt tisztelete és a jövő víziója között.”¹ Különös értéket kölcsönöz a felkérésnek annak időpontja, hiszen akkor érkezett, amikor már ténylegesen nem tartoztam a rendvédelem kötelékébe, mégis úgy emlékeztek rám vissza, mint aki korábbi tudományos-tudományszervező munkájával rászolgált arra, hogy ebben a társaságban helye legyen.

70 kontra 35

Tekintettel arra, hogy egyedi gondolatok, értékek, élményjellegű emlékek megfogalmazására kaptunk lehetőséget, vettem a bátorságot, hogy párhuzamot vonjak a Belügyi Szemle 70. születésnapja – amihez ezúton is tiszta szívből

1 Dr. Dános Valér egyetemi magántanár, a Belügyi Szemle főszerkesztőjének felkérő levele.

gratulálok! – és az általam a belügy, illetve a rendészettudomány szolgálatában eltöltött 35 év között. Hiszen mi másra is valók – többek között – a születésnapok, jubileumok, kerek évfordulók, mint néhány percre megállni rohanó világunkban, kissé megpihenni és visszagondolni jóra-rosszra egyaránt.

„*A folyóirat elsődleges célja ma is, hogy lehetőséget teremtsen a belügyi és más hazai kutatóknak, oktatóknak, doktorandusz hallgatóknak és szakembereknek a minél szélesebb körben folyó kutatási eredményeiket feldolgozó tanulmányaik, szakmai tapasztalataikat tartalmazó cikkeik megjelentetésére.*” (URL1).

Mi sem bizonyítja jobban a fenti célkitűzést, mint hogy belügyi pályafutásom során minden esetben más-más életszakaszomban, funkciómban nyílt lehetőségem a Szemlében történő publikálásra. Az első alkalomra 2010-ben került sor, kettős minőségben. Az akkori Rendészeti Szemle, amely az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szakmai, tudományos folyóirata volt, különszámként jelentette meg a Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanács (a továbbiakban: RTTIT) által összeállított Rendészeti Stratégiát (Tanulmányok a rendészeti stratégiához, 2010). Az RTTIT titkáraként – dr. Kacziba Antal ny. r. altábornagy elnök úr irányításával – több tucat kolléga évekig tartó munkáját koordinálhattam, amelynek eredményeként született meg a stratégiai dokumentum. Ugyanakkor ebben a különszámban publikálhattam doktorjelöltként – Tájok Péter szerzőtársammal közösen – gondolataimat „*Az idegenrendészeti szakterület tevékenységi stratégiája*” (Görbe & Tájok, 2010) címmel. „*A rendőrök és a külföldiek*” (Görbe, 2011) című cikkem 2011-ben jelent meg immár a Belügyi Szemlében, amit a Belügyi Tudományos Tanács titkáraként jegyeztem.

Egy évtized kihagyásával publikálhattam ismételten a migrációkutatás kapcsán összegzett tudományos eredményeimet Éberhardt Gábor szerzőtársammal „*Xenofóbia vizsgálati eredmények és ajánlások Magyarországon a humán migráció kezelésének rendészeti feladatait ellátók között*” (Görbe & Éberhardt, 2021) címmel. Ekkor már a Nemzeti Közszerzői Egyetemen a Tudományos Ügyek Irodát vezetem, ami az utolsó rendőrségi beosztásom volt.

Bármilyen funkcióban kerültem is munkakapcsolatba a Belügyi Szemlével vagy annak jogelődjével, általánosságban megfogalmazható tapasztalatom, hogy minden alkalommal a lehető legnagyobb szakmaisággal, segítőkészséggel és támogatással találkoztam, legyen az a lap szerkesztője vagy más beosztást betöltő munkatársa. Kívülállóként is egyértelműen látszik, hogy egy jól összehozott, a hivatásukról felelősséggel gondolkodó, a szerzőkről és a lektorokról szívvel-lélekkel gondoskodó szerkesztőség kezében összpontosulnak a tudományos és szakmai közlemények.

Befejezés

A magyar tudományos életben szinte példa nélküli és irigylésre méltó az a folyamat, amit a Belügyi Szemle munkatársai az utóbbi években véghez vittek a folyóirat nemzetközi láthatóságának növelése érdekében, ezért hatalmas elismerés illeti őket. Nap, mint nap dolgoznak – nem csak hazai szinten – azért, hogy eleget tegyenek a hitvallásukban megfogalmazott célkitűzésüknek:

„A lap szerkesztői mély szakmai meggyőződéssel hisznek abban, hogy a folyóirat fontos szerepet játszhat a jövőben is az oktatók és kutatók előmenetelének folyamatában, publikációs és alkotói tevékenységük megítélésében, továbbá a gyakorlati szakemberek szakmai műveltségének és felkészültségének emelésében.” (URL1)

Ehhez kívánok a következő hetven évre töretlen lelkesedést, kitartást, jó erőt és – nem utolsósorban a manapság oly nélkülözhetetlen – egészséget!

Felhasznált irodalom

Görbe A. & Tájok P. (2010). Az idegenrendészeti szakterület tevékenységi stratégiája. *Rendészeti Szemle*, 58(ksz), 200–216.

Görbe A. (2011). A rendőrök és a külföldiek. *Belügyi Szemle*, 59(10), 84–108.

Görbe A. & Éberhardt G. (2021). Xenofóbia vizsgálati eredmények és ajánlások Magyarországon a humán migráció kezelésének rendészeti feladatait ellátók között. *Belügyi Szemle*, 69(6), 945–981. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.6.3>

Tanulmányok a rendészeti stratégiához (2010). *Rendészeti Szemle*, 58, különszám, 1–341.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Szerkesztőségünk*. <https://belugyiszemle.hu/hu/szerkesztosegunk>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Görbe Attiláné Zán K. (2022). 70 éves Belügyi Szemle kontra 35 év belügyi szolgálat. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2293–2295. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.26>

Rólunk írták, rólunk írják

Gyaraki Réka

Dr. PhD., egyetemi tanársegéd, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
gyaraki.reka@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle hetvenéves évfordulójára kapott felkérést követően, hol más-hol is kutathattam volna a tudományos folyóirat múltjában, mint az interneten, a Belügyi Szemle honlapján. Az első címszó, amivel a honlapjukon találkoztam a „*Rólunk írták...*”. Ahogy ráklikkeltem még nem találtam semmit, de fel nem adva a keresést, további címszavakat is megnyitottam. A „Visszhang” alatt megtaláltam azt a fontos címet, amit Dános Valér írt a Rendészeti szaklexikon kapcsán: „*Tökéletlen tökéletesség...*” (Dános, 2021). Ez volt az a gondolat, ami a kutatásaim és a Belügyi Szemle kapcsolatát a legjobban fedi.

A hetven gondolat hetven szerzőtől elgondolás egy hetvenéves folyóiratnak könnyűnek tűnt és mégis nehéz feladat lett.

Szép hagyomány a születésnap köszöntés és annak megírása. Ilyenkor a megemlékező személyes érzéseit, emlékeit, gondolatait osztja meg néha komoly, néha vicces formában. Ezek a megemlékezések, gondolatok különösen elmélyültek lesznek, amikor kerek évszámot ünneplünk.

Most a Belügyi Szemle 70. születésnapján mondunk köszöntőt, mindenki a maga módján, a maga emlékeivel és érzéseivel.

Így most én is arról a mindennapi kapcsolatról írok, ami összeköt „minket”, mindannyiunkat.

Amikor egy átlagember érdeklődik valamilyen szolgáltatás vagy termék iránt, akkor az internetes keresőket használja és a legelső oldalt végig nézve dönt arról, hogy a keresésének eredményei érdekes-e, a mai szóval élve fogyasztható-e vagy további oldalakat néz meg. A legnagyobb biztonságban akkor van, ha a már ismert, minősített online shopokat, internetes oldalakat választja, hiszen tudja, csalódás nem érheti. Amennyiben ismeretlen a kiválasztott oldal – hála az egyre többször megjelenő biztonságtudatosító felhívásnak – megvizsgáljuk azokat a kapcsolatokat, elérhetőségeket és eldöntjük az alapján, hogy merjük-e az adott weboldal szolgáltatásait igénybe venni, biztonságos-e és azt a terméket kapjuk majd meg, amit tényleg látunk és nem egy ócska másolatot vagy éppen semmit sem fogunk kapni.

Amikor egy kutató szeretné megjelentetni a kutatásának eredményét, vagy megbízható tanulmányt keres, amikor egy szakember a tapasztalatait szeretné megosztani, akkor a fent említett folyamathoz hasonlóan dönt a folyóirat kiválasztásakor: megbízható legyen, szakmaiságához ne férjen kétség, és minősített legyen, hiszen ez jelenti számára a bizonyosságot, hogy hiteles forrásból, hiteles forrásra hivatkozik, szakmai közönséget és szakmai lektorálást kap.

A kiberbűnözés és a Belügyi Szemle

Ha már digitális, ha már tudományos, akkor kíváncsian néztem végig a számítógépes bűncselekmények, illetve most új szóval, kiberbűnözéssel kapcsolatos tanulmányokat, hiszen a Belügyi Szemle lehetőséget ad a szakmatörténet megismerésére is, igaz még csak korlátozottan online módon, de a korábbi lapszámok papír alapú elérhetőségére lehetőség van könyvtárban történő elolvasására. Az első számítógépek megjelenésével még nem sejthette senki, hogy az elkövetkező évek igazi kihívása lesz mind az emberiség, mind pedig a rendvédelem számára, amellyel együtt olyan kihívások jelennek meg, mint ami a felhasználókat és leendő felhasználókat közvetlenül és közvetetten is érinti, és amellyel a rendvédelemnek is szembe kell néznie.

Az elmúlt években szinte minden fórumon foglalkoztak a kibertér biztonságával és kihívásaival, mégis csak kevés olyan folyóirat van, aminek a tanulmányai, cikkei ajánlhatók, és amik már nemcsak a rendvédelmi szakemberek, hanem a jövő kutatói számára is elérhetők.

A Belügyi Szemle összeforr az újításokkal, az új elgondolásokkal és a tudománnyal.

Ennek egyik példája, hogy hazánkban 1983-ban Polt Péter elsőként írt a számítógépes bűncselekményekről mint új kriminalitásról (Polt, 1983), amit Nagy Zoltán András írásai követtek (Nagy, 1997; 1999).

A Belügyi Szemlében olyan új kihívásokkal foglalkoznak, amelyek a rendvédelmet és a biztonságot érintik.

A kedvenc és számomra leghasznosabb tanulmányok egyike a kollégák kiberbűnözéssel kapcsolatos írásait megjelentető 2018/7–8. szám volt, amelyben olyan gyakorlati szakemberek írásait olvashattuk, mint Szongoth Richárd, Vetter Dániel, Herédi István vagy Máté István Zsolt ([URL1](#)).

A kiberbűnözésnél nem állt meg a téma, hiszen a Belügyi Szemle több esetben foglalkozott a mesterséges intelligenciával, az önvezető járművek jogi kihívásaival és a soha meg nem álló technológiai fejlődéssel.

De természetesen méltatlan volna csak a kiberbűnözéssel és kibertér kihívásaival foglalkozó tanulmányok említése, hiszen valamennyi más cikkből is lehetne kiemelten érdekes cikkeket, interjúkat említeni, ami a napi aktualitásokkal foglalkozik. A lap szinte elsőként készített szakmai interjút Karikó Katalinnal és foglalkozott a 2020-ban bekövetkező pandémia rendvédelmi kihívásaival.

A születésnapra mit is kívánhatnék? Önző módon sok-sok tartalmas évet még, amely lehetővé teszi a kutatási eredményeink bemutatását annak a szakmai közösségnek, akik a rendvédelemhez tartoznak és azoknak, akik elhiszik, hogy ők is haladnak a korrallal.

Felhasznált irodalom

- Dános V. (2021). Tökéletlen tökéletesség, avagy a Rendészettudományi szaklexikonnal kapcsolatos reflexiók margójára. *Belügyi Szemle*, 69(2), 321–327. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.2.9>
- Nagy Z. A. (1999). A számítógépes környezetben elkövetett bűncselekmények kodifikációjáról, de lege lata-de lege ferenda. *Belügyi Szemle*, 47(11), 16–27.
- Nagy Z. A. (1997). A számítógéppel elkövethető hamisításokról. *Belügyi Szemle*, 45(3), 28–38.
- Polt P. (1983). A számítógépes bűnözés. *Belügyi Szemle*, 31(3), 60–64.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Belügyi Szemle*, 66. évfolyam, 7-8. szám. <https://ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/issue/view/397>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Gyaraki R. (2022). Rólunk írták, rólunk írják. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2297–2299. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.27>

A Belügyi Szemle a reformok (változások) prognózisa, illetve hírnöke

Halmosi Zsolt

Dr. főigazgató, rendőrségi főtanácsos, rendőr altábornagy
Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság
foigtitkarsag@oif.gov.hu

A reform jobbító változtatás; egy intézményben, szokásban, tanban a haladást, jobbítást elősegítő módosítás, átalakítás, amely nem jelent teljes szakítást az eddig módszerekkel, helyzettel, állapottal.

A Belügyi Szemle (Rendőrségi Szemle, Rendészeti Szemle) hetvenéves története megítélésem szerint a reformok, a változások tudományos és szakmai előkészítését, illetve a bekövetkezett változások értelmezését, kommentálását, hatásvizsgálatát szolgálta.

A cím megfogalmazásakor felmerült a reform szó helyett a manapság népszerű innováció fogalom használata is. Az innováció egy kreatív ötletből születő folyamatot jelöl, amely megvalósítja az ötletet ([URL1](#)). Az innováció nem azonos a reformmal, ez utóbbi makroszintű modernizációs eljárást jelent, míg innováción a mikroszinten zajló fejlesztések értendők.

Megbízhatóan kijelenthető, a Belügyi Szemle a reformokon túl az innováció fogalmi körébe tartozó történésekről is tájékoztatta a szakmai és érdeklődő közvéleményt.

A Belügyi Szemle lehetőséget teremtett és teremt hipotézisek, prognózisok felállítására, azok elvetésére, kutatási folyamatok bemutatására, eredményeinek közlésére akkor is, ha a végkövetkeztetések nem mindig csengenek össze a hivatalos vagy éppen divatos nézetekkel. Az 1990-es, 2000-es években a határőrséggel kapcsolatban jelentek meg cikkek különböző aspektusból. Egyes szerzők kiálltak a határőrség önállósága mellett, mások összevonták volna a magyar honvédséggel, míg megint mások a vám- és pénzügyőrséggel. Végül a rendőrséggel való integráció valósult meg 2008. január 1-jén, de az előzetes dilemmák segítették a tudományosan és szakmailag megalapozott döntés meghozatalát.

Egyes korok politikai hatalmi rendszereitől nem lehetnek teljesen függetlenek a kommunikáció eszközei, de a belügyi ágazatban is érvényes, hogy a tudományosan, szakmailag megalapozott változásokról történő elemzések, értékelések, hatásvizsgálatok függetlenek a hatalmi viszonyoktól.

Az első évtizedekben a célirányos tájékoztatás dominált. A Belügyi Szemle létrehozását követő időszak talán egyik legkiemelkedőbb jogalkotási folyamataról szóló tájékoztatás az 1974. 17 tvr. az állam és közbiztonságról, a 40/1974 (11. 01.) MT rendelet a MNK államhatárának őrizetéről, a 39/1974 (11. 01.) MT rendelet a rendőrségről az állampolgárok számára is nyilvános jogszabályban rendezte a belügyi szervek feladatát, hatásköreit, alá-fölérendeltségét.

A Belügyi Szemle a maga sajátos eszközeivel részt vállalt az 1989–1990-es rendszerváltozás előkészítésében. Az 1989. évi májusi számában egy tudományos ülés anyagát tette közzé Verebélyi Imre „*A belügyi igazgatás reformja: Gondolatok a Belügyminisztérium helyzetéről, szerepéről a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében címmel*” (Verebélyi, 1989). hasonló témában nyilatkozott több belügyminiszter, belügyi, rendőrségi vezető és szakértő, amelyek irányt szabtak a további változásoknak. Minden belügyi szerv feldolgozta saját átalakulását, és azokról valamilyen tudományos folyóiratban, többek között a Belügyi Szemlében is értekezett. Ezek a cikkek attól hitelesek, hogy szerzőjük vagy átélte a rendszerváltozást vagy eredeti forrásból kutatta azt.

A Belügyi Szemle követte az európai uniós és a hazai jogalkotást, kiemelt figyelmet fordított a belügyi ágazatra háruló feladatokra, azok megvalósulására az alkotmányozás, a közigazgatás és büntetőjog területén is.

Nagy kihívást jelentett az ország Európai Unióhoz (2004. május 01.), illetve a schengeni övezethez (2007. december 21.) csatlakozásának előkészítésében való részvétel. A lap tájékoztatott a csatlakozási folyamat helyzetéről, eredményeiről, problémáiról. Az uniós csatlakozást követően önálló rovata volt a Belügyi Szemlének „*A hónap eseményei az EU bel- és igazságügyi együttműködés terén*” címmel, amelyben a problémák innovatív megoldásának leírását is megtaláljuk.

Az európai uniós csatlakozás időszakában felmerült a honvéd- és rendőrtiszt képzés átalakításának igénye is. A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia akkori rektor-helyettese az alábbiakat írta a Belügyi Szemle hasábjain: „*Társadalmi szükségességét is látjuk annak, hogy az eddigi eredményekre alapozva megteremthessük egy önálló egyetemi rendvédelmi kar létesítésének feltételeit. Ezáltal biztosítva a rendvédelem-rendészettudomány, mint önálló diszciplína megteremtését, kutatásának, oktatásának egyetemi szintű végzését.*” (Sándor, 2005). Ez az elképzelés évekkel később a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozásával megvalósult és hatékonyan működik.

A Belügyi Szemle reagált az új kihívások (migráció, idegenrendészet, terrorfenyegetettség) által kikényszerített intézkedésekre és azok hatékonyságának bemutatására is. A 2015-ös migrációs válság próbára tette a politikát,

a rendvédelmi szakmát, a tudományos életet és közvéleményt, illetve a tájékoztató munkát is. Tudományos tanácskozások sora dolgozta és dolgozza fel azt az időszakot, amelynek egy része a Belügyi Szemlében is megjelent. Az élőerő hatékony alkalmazása, a műszaki technikai eszközök telepítése, illetve a jogi, adminisztratív környezet alakítása együttesen új értelmezést adott a határbiztonság fogalmának.

A migráció állandósult témájának a hazai és nemzetközi közéletnek. A Belügyi Szemle kiemelten figyelemmel kísérte és tájékoztatott a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal rendvédelmi szervvé, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággá való átalakulásáról. A 2020. szeptemberi tematikus szám az idegenrendészet, a migráció és menekültügyi politika témákat helyezte fókuszba.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, illetve jogelőd szervei részt vállaltak a Belügyi Szemle céljai teljesítésében. 2000–2020 között 19 esetben adtak hírt a legális, illegális migráció, menekültügy, a bűnügyi nyomozás elmélete, a honosítás, az egyszerűsített honosítás aktuális eseményeiről és változásairól.

Az országos rendőrfőkapitány rendészeti helyetteseként, és mint országos kórházfőparancsnok magam is nyilatkoztam a Belügyi Szemle 2020. évi júniusi számában a kórházfőparancsnoki teendők ellátásáról (Hornyik, 2020). Az ORFK főügyeletének tevékenységéről, valamint az országon átmenő tranzitforgalom ellenőrzéséről továbbra is feladatomban tekintem – új beosztásomban is – a közvélemény tájékoztatását.

A Belügyi Szemle szerkesztősége nemes célokat tűzött ki. Törekvése, hogy aktuális szakmai híreket tegyen közzé és a számottevő tudományos kutatások eredményeit az egyre szélesebbé váló közönségével megismertesse.

A Belügyi Szemle 70. évfordulója alkalmából gratulálok az elmúlt évtizedekben végzett munkához, és további sok sikert kívánok!

Felhasznált irodalom

Hornyik Zs. (2020). Interjú Dr. Halmosi Zsolt r. vezérőrnaggyal, rendészeti országos rendőrfőkapitány helyettesével: A kórház főparancsnokságtól a tranzitónáig. *Belügyi Szemle*, 68(6), 157–160. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.6.9>

Sándor V. (2005). A katonai, nemzetvédelmi képzés fejlesztésének jelentőségei. *Belügyi Szemle*, 53(7-8), 46–60.

Verebélyi I. (1989). A belügyi igazgatás reformja: Gondolatok a BM helyzetéről, szerepéről a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. *Belügyi Szemle*, 27(5), 3–17.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Innováció*. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Innov%C3%A1ci%C3%B3>

Alkalmazott jogszabályok

1974. 17 tvr. az állam és közbiztonságról

40/1974 (11.01.) MT rendelet a MNK államhatárának őrizetéről

39/1974 (11.01.) MT rendelet a rendőrségről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Halmosi Zs. (2022). A Belügyi Szemle a reformok (változások) prognózisa, illetve hírnöke. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2301–2304. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.28>

A bűnügyi tudományok és a rendészettudomány forrása

Hautzinger Zoltán

Dr. PhD., oktatási dékánhelyettes, habilitált egyetemi docens,
tanszékvezető, rendőr ezredes
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hautzinger.zoltan@uni-nke.hu

Prológus a visszaemlékezés jegyében

Közel két évtizede már, hogy a kétezres évek elején megjelent az első tanulmányom a Belügyi Szemlében. Ez az írásom a fegyveresen elkövetett bűncselekmények kriminalisztikai vizsgálatáról szól (Hautzinger, 2003), és még kezdő kutatóként próbáltam összefoglalni mindazokat az elvi tételeket, jogi szabályokat és kriminalisztikai praktikákat, amelyek révén a lőfegyverrel és a robbanóanyaggal megvalósított deliktumokkal összefüggő bűnüldözői munka bemutatható. Szívesen gondolok vissza erre a cikkemre, hiszen – bár, addigra már több írásom is megjelent – ez volt az első publikációm, amely a bűnügyi tudományokat művelők számára széles körben megismerhetővé vált, és komoly lektori folyamat eredményeként láthatott csak napvilágot. A lektor személye pedig a magyar kriminalisztikai szakirodalom egyik legendája, a Belügyi Szemle 50. évfordulója alkalmából épp 2003-ban nyugalmazott rendőr dandártábornokká kinevezett Kertész Imre volt. Még ma is elevenen él bennem, ahogyan Kertész tábornok úr a Duna Palotában megdicséret tanulmányomért, és reményteljes jövőt kívánt rendészeti (akkor még határőr) szolgálatomhoz és jogi oktatói pályafutásomhoz.

Ahogyan a fentiekből kitűnik a Belügyi Szemle ötvenedik születésnapja az én folyóirathoz kötődő történetem első akkordja volt. Számomra a folyóirat azóta is egyszerre jelent értéket, tudományos forrást és előre haladási lehetőséget.

- Érték, mert a Belügyi Szemle – annak alapító főszerkesztője, Déri Pál szavai szerint – nem pusztán egy színes és olvasmányos folyóirat, hanem a „belügyi misztifikációt” áttörő, tudományos igényeket kielégítő periodika (Déri, 2003).
- Tudományos forrás, hiszen a bűnüldözési és a rendészeti hatósági tevékenységgel összefüggő legfontosabb, tudományosan igazolt gondolatok több mint öt évtizeden keresztül majdhogynem csak e folyóirat lapszámaiból voltak megismerhetők.

- Szakmai és tudományos előre haladási lehetőség, ugyanis a Belügyi Szemle szerzőjeként már magam is bízhatom abban, hogy írásaim eljutnak mindazokhoz az érdeklődőkhöz, akik az általam – többek között kriminalisztikával, büntető eljárásjoggal vagy éppen idegenrendészettel összefüggésben – megfogalmazott gondolataimat érdemesnek tartják hasznosítani.

A Belügyi Szemle hetvenedik évfordulójára készülve mi egyébire is vállalkozhatnék, mint a fenti trichotómia jegyében vázlatosan áttekinteni, hogyan lehettem ez idáig részese e folyóirat formálódásának a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány területén megjelent írásaimon keresztül.

A bűnügyi tudományok területén

Egyetemi oktatói pályafutásomat hosszú ideig a bűnügyi tudományok, azon belül is a büntető eljárásjog-tudomány és a kriminalisztika határozta meg. Első, igazságügyi lőfegyvertan címmel meghirdetett szemináriumom – sajnos emlékezetes napon – 2001. szeptember 11-én indult el a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. E kurzusnak lett később kötelező irodalma a fent már citált, 2003-ban megjelent tanulmányom, amelynek révén egyszerre foglalkoztam büntetőjogi és nyomozáselméleti kérdésekkel.

A bűnügyi tudományokhoz kapcsolódott a 2007. évben társszerzőként megjelent munkám is, amely – egyetemi oktatói tevékenységem mellett végzett határőr hivatásos szolgálatomhoz is illően – a határőrség nyomozó hatósági hatáskörének és gyakorlatának bemutatásáról szólt. E munka megjelenésének sajátos pikantériáját az adta, hogy az úgynevezett rendvédelmi integráció révén ugyanebben az évben szűnt meg a határőr szervezet, emiatt is olvashatjuk azt a tanulmány összefoglalásában, hogy *„A határőr nyomozás egy évtizedes tapasztalataiból megállapítható, hogy a határőrség különös nyomozati hatásköréből eredően olyan globális értelemben is szervezett kereteket öltő bűncselekményi módozatokra tud hatékonyan fókuszálni, mint az embercsempészség, a közokirat-hamisítás, a fegyvercsempészet vagy az emberkereskedelem. Az e téren elért eredmények azt indokolják, hogy a határőrség jelenleg meglévő szakmailag specializálódott bűnügyi ereje ne vesszen el a közeljövőben várható rendvédelmi integrációban, hanem egységes szervezeti elemként folytathassa munkáját.”* (Gaál & Hautzinger, 2007). Manapság már a szakértő olvasó tiszte eldönteni, hogy az eltelt időben milyen módon sikerült megtartani vagy éppen helyreállítani a megszüntetett határőrség hajdani nyomozó hatósági potenciálját és eredményességét.

Szintén 2007-ben jelent meg az önálló katonai büntetőkódex víziójáról szóló írásom, amelyben – éppen folyamatban volt PhD-kutatásom egyik sarokköveként – arra tettem kísérletet, hogy exportáljam a katonai tartalmú büntetőjogi rendelkezéseket az általános (katonai szóhasználatlaltal élve civil vagy polgári) büntető anyagi, eljárásjogi és büntetés-végrehajtási jogszabályokból. E kísérleten alapuló véleményem nem mellesteg azóta sem változott, azaz: *„A katonai büntetőjog súlya, annak az általános jogi területeken felül értelmezhető funkciói – mint a katonai fegyelem megtartása, a katonai és a rendvédelmi szervek méltóságának fenntartása –, valamint alapelvei (specialitás elve, az igazságszolgáltatás egyszerűsítése és gyorsasága) mind indokolják azt is, hogy a büntetőjogi szabályokat egységes kódex tartalmazza”* (Hautzinger, 2007).

2015-ben Fenyvesi Csaba bűnügyi nyomozáseméleti mérföldkőnek is beillő monográfiája (Fenyvesi, 2014) apóróján a kriminalisztika tudományos meghatározására tettem kísérletet. Eszerint: *„A kriminalisztika mint a bűnügyi nyomozás tudománya alapvetően gyakorlatorientált diszciplína, amelynek eredményei akkor fogadhatók el, ha azok a bűnüldözés praxisában is hasznosulni tudnak. A kriminalisztika tehát elsősorban nem a tudomány világában létező absztrakt elméletek összessége, hanem olyan teóriák rendszere, amelyek tényleges alkalmazása társadalmi érdek.”* (Hautzinger, 2015).

2018-ban publikált tanulmányomban – részint a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János kutatási ösztöndíjának köszönhetően – későbbi habilitációs témámmal, a külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjogi szabályok értelmezésével jelentkeztem. A katonákhoz hasonlóan ez esetben is sajátos alanyi, ezúttal azonban a magyar állampolgárságtól eltérő személyi körre vonatkozó szabályok számbavételével próbálkoztam a 2017. évi büntetőeljárás törvény jegyében (Hautzinger, 2018).

A bűnügyi tudományokhoz sorolható írások kronológiáját egy ismételt kriminalisztika elméleti írás zárja, amelynek rendeltetése, hogy – Gárdonyi Gergellyel közösen – a magyar bűnügyi tudományok egyik legteoretikusabb képviselője, Tremmel Flórián professzor 80. születésnapja előtt tisztelegve, irányt javasoljon a kriminalisztika jövőbeni kutatásának, nem elvetve egy, a Nemzeti Közszołgálati Egyetem Rendészettudományi Karán felállítandó kriminalisztikai kutatóműhely lehetőségét (Gárdonyi & Hautzinger, 2021).

A rendészettudomány területén

Rendészeti tartalmú cikkeim sorát (éppen a Rendészeti) Szemle hasábjain 2010-ben nyitottam meg egy recenziószerű írással, amelynek egyértelmű célja az volt,

hogy emléket állítson a 2002. évtől – kezdetben önállóan, később Gaál Gyulával közösen szerkesztett – Pécsi Határőr Tudományos Közlemények periodika első tíz kötetének. Ennek az ismertető jellegű cikknek, azon túl, hogy ezáltal is igyekezett a 2021-ben már huszonhárom számot megélt közlemény-sorozatnak még nagyobb publicitást adni, az is volt a küldetése, hogy tudományos folyóiratban határozza meg a könyvsorozat legfőbb tudományos értékét. Ez pedig, hogy „... e tanulmánykötet-sorozat célja az volt, hogy egy önkéntes alapon szerveződő, a rendészet, rendvédelem fejlesztését célul kitűző évről-évre megrendezett tudományos fórumokról (ülésekről, konferenciákról) tájékoztasson, és lehetőséget adjon az elhangzott gondolatok megörökítésére...” (Hautzinger, 2010).

A rendészettudománnyal kapcsolatos munkáim sorát egy nemzetközi tudományos fórumon, az Interpol által 2010 júniusának utolsó napjaiban Lyonban szervezett rendészeti munkacsoportülés (1st Working Group Meeting on Police Research) ihlette. Ebben a munkában – kiemelten a nemzetközi találkozón közreműködött országok képviselői által elmondottakra – vázlatos áttekintést kívántam nyújtani az amerikai, az ausztrál, a botswanai, az egyesült királysági, az egyiptomi, az indiai, a kanadai, a németországi vagy éppen a szingapúri rendőri kutatások gyakorlati vagy intézményi példákról. Az írás konklúziójaként érdekes volt rögzítenem, hogy „*míg Magyarországon a rendészettudomány és ezen belül a rendészeti kutatás tágabb értelemben, alapvetően túlmutat a rendőri tevékenységen, más államokban lényegében csak a rendőri feladatokra koncentrál*” (Hautzinger, 2011). Fontos volt ugyanakkor ezzel kapcsolatban már akkor is leszögezni, hogy „*a tágabb értelemben vett rendőri kutatás sem marad meg a rendőri tevékenység keretein belül, hanem magában foglalja a bűnügyi tudományok, elsősorban a kriminológia és a kriminalisztika eredményeit, valamint mindazokat az igazgatási és kormányzati lépéseket, nem utolsósorban technikai és technológiai újításokat, amelyek a rendőri munka hatékonyságát növelik*” (Hautzinger, 2011).

Következő – társszerzőségben készített – tanulmányom egy belügyi pályázatra beadott, a Pécs 2010 Európa kulturális fővárosa program rendőri biztosítására történő felkészülés, az előkészítés és a végrehajtás rendészeti tapasztalatait adta közre (Gaál & Hautzinger, 2011). Ez az írás azonban nem pusztán egy beszámoló volt, hanem magába foglalta a kulturális rendezvények biztosításának jogi alapjait, valamint egyes külföldi EKF példák rendészeti tapasztalatait is.

A fentebb már említett, a külföldiekkel és a migrációval összefüggő büntető-eljárás szabályok rendészeti alternatívába helyezésének is tekinthető a 2020. évben, egyfajta migráció- és idegenrendészeti tematikus számban *A migráció szabályozásának reaktív tényezői* címmel megjelent írásom (Hautzinger, 2020). Ennek fő mondanivalója, hogy a nem kívánt emberi vándorlás visszatartásának

vagy szankcionálásnak nem feltétlenül büntetőjogi eszközei kellene, hogy legyenek, hanem olyan rendészeti hatósági eljárásokban kell a megoldást keresni, amelyek költséghatékonyabban, a büntetőeljárás hatóságok ügyterheinek csökkentése mellett, de törvényes garanciák biztosításával szolgálhatják a külföldiek jogellenes határátlépésének vagy belföldi tartózkodásának következtében előálló jogellenes állapot megszüntetését vagy helyre állítását.

Konklúzió a Belügyi Szemle tudományos értéke jegyében

A Belügyi Szemle immár hét évtizede egyszerre tényezője és krónikása (forrása és katalizátora) a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány fejlesztésének. Nagy megtiszteltetés, hogy – e rövid írásban egyfajta önrecenzió keretében vázolt módon – hat ízben önálló, három alkalommal pedig társszerzője lehettem a folyóiratnak. Emellett két ízben (2020. és 2021. években) tematikus (migrációs majd kriminalisztikai) számok szerkesztéséhez nyújthattam segítséget. Törletlenül bízom abban, hogy a Belügyi Szemle nemcsak, hogy megőrzi előkelő tudományos besorolását a hazai folyóiratok között, hanem hamarosan a bűnügyi tudományok és a rendészettudomány terén a nemzetközi tudományos élet meghatározó közleményévé válik, és ehhez jómagam is hozzájárulhatok még pár gondolattal! Mi mást is kívánhatnék az elkövetkező évtizedekre?

Felhasznált irodalom

- Déri P. (2003). Az 50 éves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, 51(1), 5–15.
- Fenyvesi Cs. (2014). *A kriminalisztika tendenciái*. Dialóg Campus Kiadó.
- Gaál Gy. & Hautzinger Z. (2007). A határőr nyomozás évtizedes múltja és jövője. *Rendészeti Szemle*, 55(5), 57–65.
- Gaál Gy. & Hautzinger Z. (2011). A Pécs 2010 Európa kulturális fővárosa program rendőri biztosítása. *Belügyi Szemle*, 59(5), 102–120.
- Gárdonyi G. & Hautzinger Z. (2021). A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1725–1740. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.3>
- Hautzinger Z. (2003). A fegyveresen elkövetett bűncselekmények vizsgálata. *Belügyi Szemle*, 51(2-3), 212–229.
- Hautzinger Z. (2007). Az önálló katonai büntetőkódex. *Rendészeti Szemle*, 55(10), 23–31.
- Hautzinger Z. (2010). Tíz kötet a rendészettudomány szolgálatában. *Rendészeti Szemle*, 58(2), 127–143.
- Hautzinger Z. (2011). Rendészettudomány és rendőri kutatások. *Belügyi Szemle*, 59(1), 22–35.

- Hautzinger Z. (2015). A bűnügyi nyomozás elmélete. Gondolatok Fenyvesi Csaba A kriminalisztika tendenciái című műve kapcsán. *Belügyi Szemle*, 63(2), 122–129. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.2.6>
- Hautzinger Z. (2018). A külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjog-alkalmazás a 2017. évi büntetőeljárás törvényben. *Belügyi Szemle*, 66(11), 89–107. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.9>
- Hautzinger Z. (2020). A migráció szabályozásának reaktív tényezői. *Belügyi Szemle*, 68(9), 47–62. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.9.3>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Hautzinger Z. (2022). A bűnügyi tudományok és a rendészettudomány forrása. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2305–2310. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.29>

Azok a nyolcvanas évek – a Belügyi Szemle első aranykora

Herke Csongor

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár
Magyar Tudományos Akadémia doktora
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
herke.csongor@ajk.pte.hu

A Belügyi Szemle az elmúlt hét évtized alatt számos változáson ment keresztül. Igaz ez a folyóirat elnevezésére (1953-tól Rendőrségi Szemle, 1991 és 1994, illetve 2006 és 2010 között Rendészeti Szemle, a köztes időszakokban, illetve 2010 után Belügyi Szemle volt a lap neve), de a szerkesztőkre is. A Rendőrségi Szemle igen vészterhes időkben, 1953-ban indult Déri Pál főszerkesztésében, aki (kisebb megszakításokkal) három évtizedik vezette a folyóiratot. Az első lap még csak szolgálati használatra jelent meg. Összesen hat tanulmányt tartalmazott, ezek egy része ideológiai útmutatással szolgált (például Sebestyén László cikke: „*Emeljük magasabbra a vezetés színvonalát!*”), de már ebben a lapszámban is olvashatunk tanulmányt Kertész Imrétől is, aki a nyomozás tervszerűségéről, mint a siker elengedhetetlen feltételéről írt. Ma már kuriózumnak számít, hogy a lap tartalomjegyzéke a második oldalon oroszul is olvasható, bár viszonylag egyszerűsített fordításban (így például Ladányi Ferenc: „*A kriminalisztika jelentőségéről*” című cikkének orosz fordítása: „*Криминалистика*”).

Az első szám előszavát a „Szerkesztőbizottság” írta, és abból kiderül, hogy a lapnak azzal a feladattal kellett útnak indulnia, hogy „*összegezze mindazt a tapasztalatot, melyet népi demokráciánk fejlődése során a rendőrségi munka gyakorlata alkotott*”. Hogy ezen az „alkotáson” 1953-ban mit kellett érteni (különösen egy „Csak szolgálati használatra” megjelent lap esetén), azt ki-ki gondolja végig. Mindenesetre az előszóban a „Szerkesztőbizottság” leszögezi, hogy „*a szocialista társadalomban másnak kell lenni a rendőri munkának elvileg és módszerbelileg, mint a kapitalizmusban. [...] Ez csak a kapitalista gyakorlat maradványaival szemben megvívott következetes elvi és gyakorlati harc útján jöhet létre. [...] Ennek legyűrésére, az embertelen, felületes, a népkel szemben álló kapitalista módszerek maradványainak végső megsemmisítéséhez segítséget kell adnia a »Rendőrségi Szemlé«-nek.*”

Szóval innen indult a Rendőrségi Szemle, és sok-sok nehéz éven át jutott el a mai modern, az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya Állam- és Jogtudományi, és a II. Filozófiai és Történettudományok Osztályának Pszichológiai Tudományos Bizottságának minősítési besorolása szerint a legmagasabb szintű, A kategóriába tartozó lapjáig. A ma megjelenésében és tartalmában is kiemelkedő, modern, elektronikus elérhetőséggel és hírportállal is rendelkező folyóirat a mostani előszó szerint „*a társadalmi devianciák, valamint a közbiztonság és a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi, rendészeti szempontból elemző, értékelő tanulmányokat közöl*”. Ahhoz, hogy idáig eljusson az eredetileg ideológiailag messzemenően túlfűtött, „Csak szolgálati használatra” megjelent folyóirat, igen hosszú utat kellett megtennie mind időben, mind szakmai szempontból.

Felmerülhet az olvasóban a kérdés, hogy miért tekintem a nyolcvanas éveket a Belügyi Szemle első aranykorának. E mögött az értékelés mögött természetesen van egy nagyfokú szubjektív megítélés is. Mivel én a nyolcvanas években még általános és középiskolai tanulmányaimat folytattam, a lapban értelemszerűen nemcsak, hogy nem közöltem cikkeket, de nem is olvastam annak idején az ott megjelent tanulmányokat. Első „művem” 1997-ben jelent meg a lapban, amikor a Dr. Vargha László tiszteletére tartott emlékülésről írtam a „Tájékoztató”-k között. Egyetemi tanulmányaimat 1995-ben fejeztem be, és a diplomaszerezés után közvetlenül megkezdtem oktató- és kutatómunkámat az akkor még Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. Mivel kutatásaim fő területe a kezdetektől fogva a büntető eljárásjog és a kriminalisztika területére koncentrált, ezért a Belügyi (Rendészeti) Szemle mindig fontos forrás volt. Az 1990-es évek közepén a kutatás értelemszerűen kiterjedt az 1970-es és 1980-as évek szakirodalmára is (ez ma már sajnos nem mondható el, pedig igen tanulságos művek jelentek meg ebben az időszakban, elég csak Király Tibor: *Büntetőítélet a jog határán* [1972], Cséka Ervin: *A büntető jogorvoslatok aseptanai* [1985] vagy Tremmel Flórián: *A magánvád* [1985] című monográfiájára, vagy éppen Vargha László: *Kriminalisztika* [1983] egyetemi tankönyvére utalni).

Az 1990-es években a kutatómunka egészen máshogy zajlott, mint napjainkban. Nem voltak számítógépes adatbázisok (számítógépek is alig), ahonnan egy kattintással elő lehetett volna hívni az adott témához tartozó bibliográfiai adatokat. A jogászok elsősorban „a Nagy Lajoshoz” nyúltak. Sokan ma már nem tudják, hogy az 1911-ben Marosvásárhelyen született dr. Nagy Lajos (akinek „*Ítélet a büntetőperben*” című kötete a mai napig alaplőnek számít) volt az, akit 1951-ben megbíztak az 1825 és 1945 közötti magyar jogi szakirodalomra vonatkozó gyűjtőmunkálatok vezetésével. Ezt követően 1954-től az

ő irányításával jelent meg az „*Állam- és jogtudományi bibliográfia*” című mű, ami még az 1990-es években is óriási segítséget nyújtott a kutatóknak. Évente, az egyes tudományágak szerint rendszerezve tartalmazta a megjelent tudományos művek bibliográfiai adatait.

Aki tehát az 1990-es években a büntető jogterületen kívánt kutatómunkát folytatni, annak számára elengedhetetlen volt az „*Állam- és jogtudományi bibliográfia*” forgatása. Ha az 1980-as évek termését vizsgáljuk, három (mennyiségi, személyi és tartalmi) szempontból is megfigyelhető a Belügyi Szemle kiemelkedő jelentősége.

Az általam annak idején az „*Állam- és jogtudományi bibliográfia*” alapján gyűjtött bűnügyi művek száma az 1980-as években 367 volt. Ebből 138 (!) a Belügyi Szemlében jelent meg. Ez azt jelenti, hogy a megjelent bűnügyi könyvek, jegyzetek és tanulmányok 38%-át a Belügyi Szemlében publikálták. Mennyiségi szempontból tehát vitathatatlan, hogy a Belügyi Szemle a magyar élvonalba tartozott.

A második szempontnak szándékosan nem a szerzői, hanem a személyi jelzőt adtam. Tettem ezt azért, mert meggyőződésem, hogy abban, hogy a nyolcvanas években a Belügyi Szemle ilyen kiemelkedő jelentőségre tett szert, nemcsak a tanulmányokat megjelentető szerzők, hanem a főszerkesztők is jelentős szerepet játszottak. Az évtized első felében a már említett Déri Pál, majd 1985-től Finszter Géza volt a lap főszerkesztője (illetve 1989-től Rácz Lajos). Mind Déri Pál, mind Finszter Géza elengedhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy a megjelenésekor még „Csak szolgálati használatra” szolgáló lap számos kutató számára fontos forrásul szolgáljon.

A lap személyi jelentősége természetesen utal az ott tanulmányokat közlő szerzőkre is. A teljesség igénye nélkül a Belügyi Szemlében jelentetett meg (többször is) írásokat többek között Bócz Endre, Diczig István, Erdei Árpád, Illár Sándor, Kertész Imre, Lontainé Santora Zsófia, Melegh Gábor, Nagy Lajos, Pusztai László, Schäfer Annamária, Szabóné Nagy Teréz, Tóth Mihály és Vass Kálmán (nem is beszélve a számtalan gyakorlati szakemberről, akik cikkekkel a rendőrség gyakorlati tevékenységét segítették elő). Az itt felsoroltak a kor kiemelkedő büntetőeljárás jogászai, illetve kriminalistái voltak, így az, hogy a Belügyi Szemlében publikáltak, emelte a lap jelentőségét is. Éppen Finszter Géza és Korinek László fogalmazta meg nem is olyan régen azt a gondolatot, hogy egy tudományos folyóirat jelentőségét nemcsak a manapság divatos mérőszámok határozzák meg, hanem az is, hogy abban kik és milyen rendszerességgel publikálnak. A Belügyi Szemle az 1980-as években kifejezetten büszke lehetett a szerzőire, és ebben nyilvánvalóan nagy szerepet játszott a főszerkesztők szakmai munkája is.

Végül szólni kell arról is, hogy hiába jelent volna meg a bűnügyi területen a művek közel két ötöde a Belügyi Szemlében, és hiába írtak volna benne a kor kiemelkedő elméleti és gyakorlati szakemberei, ha az írások egyébként partikuláris kérdéseket érintettek volna. Ezzel szemben megállapítható, hogy számtalan olyan tanulmány született, amelyek komoly tudományos jelentőséggel bírnak és számtalan mai tanulmány, monográfia alapját képezik.

Az 1980-as években a krimináltechnika számos kérdéséről jelent meg publikáció a Belügyi Szemlében (szintén a teljesség igénye nélkül: Lontainé Santora Zsófia a vérfolt-diagnosztikáról, Karlinszky László több cikke az elemi szálak felhasználásáról, Tóth István a ballisztikáról, Tóth Péter a mikroméretű festékmaradványokról, Hoffer Lajos a kivágott fa azonosításáról, Tóth Péter az üvegazonosításról, Halász Józsefné, illetve a Tauszik Nagyesda – Tóth György szerzőpáros a daktiloszkópiáról).

Ugyanígy ki kell emelni a krimináltaktikai jellegű tanulmányokat is (például Szabó Endre, illetve Magyar József a forró nyomon üldözésről, a Pozsgai István – Szakács Károly szerzőpáros, illetve Tóth Mihály az [akkor még] alapos gyanú közléséről, szintén Tóth Mihály, illetve Szeder Gyula a hallgatás jogáról, Gyöngyi Gyula és Csenki István a gyanúsított kihallgatásáról [utóbbi, illetve Varga Zoltánné ezzel összefüggésben a kényszervallatásról], Tóth Tihamér a sértett vallomásáról, Bollók Sándor, Olasz József és a Kővári István – Gyurácz Andrea szerzőpáros a poligráfról írt cikkeket).

A Belügyi Szemlében megjelent tanulmányok a büntető eljárásjog olyan alapkérdéseit érintették már az 1980-as években, mint Károly Endre írása a sértett kárának megtérítéséről, Monzspart Gyula, Sódor István, Szentgáli Piroska, Sefcsik Gyula és a Szabó Endre – Csacsovszy László szerzőpáros is foglalkozott a nyomozás időszerűségével és hatékonyságával, nem is beszélve a korábban elhallgatott (elhallgattatott) olyan témákról, mint a védelem elve és a védő jogai, amit számtalan szerző érintett (például Antal Péter, Bardócz Kálmán, Pataky Csaba, Pajcsics József) és a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések sokszor kényes problémái (például Diczig István, Bócz Endre, Bíró Endre, Gál Gyula tollából), vagy éppen Dobos János cikke az akkor még nem igazán tárgyalt szervezett bűnözésről.

Ezen, elsősorban elméleti jellegű művek mellett nagy jelentőséggel bírtak az egyedi bűnesetek tapasztatait feldolgozó (már említett) tanulmányok is.

A fentiek alapján nem vitatható, hogy a Belügyi Szemle az 1980-as években eltért a Rendőrségi Szemle által kijelölt eredeti úttól. Az ideológiailag túlfűtött, „Csak szolgálati használatra” szolgáló lap olyan szakmai fórummá változott, amely szó szerint vette a Rendőrségi Szemle által az Előszóban rögzített feladatot, amely célként tűzte ki, hogy „*a mindennapi élet tüntető pulzusán*

tartsa kezét és reflektorszerűen világítson rá az új helyzetből adódó új feladatokra”. Márpedig a nyolcvanas évek (különösen annak második fele) számos ilyen új feladattal szolgált, és a Belügyi Szemle megbirkózott a kihívásokkal.

Ezért tekintem én az 1980-as éveket a Belügyi Szemle első aranykorának.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Herke Cs. (2022). Azok a nyolcvanas évek – a Belügyi Szemle első aranykora. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2311–2315. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.30>

„70 év 70 gondolat”

Hertelendi Lajos

Dr. szerkesztőségi főmunkatárs, kooperatív szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
lajos.hertelendi@bm.gov.hu

Örömteli feladatként tettem eleget főszerkesztő úr felkérésének, és már most szeretném megköszönni a lehetőségét annak, hogy gondolataim neves tudósok, akadémikusok, korábbi szerkesztőségi tagok és tisztelt előljáróim írásainak nyomdokain megjelenhetett.

2019 nyarán a szerkesztőségbe kerülve egy olyan új ablak nyílt meg pályafutásomban, amely új kihívást jelentett szakmai életutamon, de egyben lehetőséget is biztosított a köz szolgálatában egy olyan magas rangú szakmai és tudományos lapnál megvalósuló munkában való részvételre, amely már akkor a 68. évfolyamában járt. Magamba kellett szívnom minden apró lélegzetvételen keresztül a levegőben érezhető korábbi és jelenleg alakuló szerkesztőség történetét, és formálódó elképzelését.

Még így, két és fél év távlatában is többször hangzik el a „Tisztelet az elődöknek!” mondat egy-egy szerkesztőségi megbeszélésen, amelynek során kollégáimmal együtt azon dolgozunk, hogy a folyóirat arculatát, tartalmát kellő alaposság mellett a jövő nemzedéke számára is megőrizzük és fejlesszük. Ennek szellemében a folyóiratot sikerült átvezetnünk a 21. századi elvárásoknak megfelelően abba a megjelenési formába, ahol a szerzőink és olvasóink is minden igényt kielégítő módon tudják olvasni és szerkeszteni a folyóiratot, és mindezek alkalmazásával tisztelettel tudunk adózni a korábbi lapszerkesztők és munkatársak előtt.

Itt mindennap tanul az ember akár módszerről, megjelenési formáról, tartalomról vagy csak kutatásról beszélek. Sokszor forogtok korábbi lapszámokat, és a kezemben tartva a megjelent Belügyi Szemléket vagy egy volt kollégám tollából származó írást vagy egy olyan tanulmányt olvashatok, amelyben valamikor részt vettem. De számos olyan szerző tanulmányával találkozom, akik bölcsességük és tapasztalatuk alapján a mai napig érvényes gondolatokkal láttak el bennünket, és írásuk megállapításai a mai napig időtállóak. Azt mondják, hogy a férfiember 40 éves korára éri el azt a szakmai tapasztalatot, amelyet ezt

követően kamatoztatva tud kiadni, átadni magából az utána következő generációk számára. Ez a gondolat vezérel engem is, és teszem a dolgom mindenhol, mindenkor annak érdekében, hogy sok fiatalnak tudjam a tapasztalataimat átadni, akár e szakmai lap oldalain keresztül is.

Szerkesztőségi kollégáimat megismerve csak azt tudom mondani: a bölcsesség, a tapasztalat, a hév és alkotásvágy, a bizonyítás, a lojalitás, az alaposág és a tisztelet, ami vezérel mindannyiunkat.

Leírt gondolataim okán méltán hasonlítom a Belügyminisztérium szakmai és tudományos lapját a Belügyi Szemlét egy jó, érett, karakteres, kiváló évjártatú borhoz, amely a palackban eltöltött idő előrehaladtával egyre nemesebb és teltebb ízvilágával köszön vissza fogyasztója számára, mint ahogy azt immáron a 70. évfolyamába lépett Belügyi Szemle teszi.

Tisztelet az elődöknek, és a jelenlegi szerkesztőknek!

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hertelendi L. (2022). „70 év 70 gondolat”. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2317–2318. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.31>

Írásos emlékek és a digitális jövő

Hornyik Zsuzsanna

Dr. szerkesztőségi munkatárs
Allami Számvevőszék,
Pénzügyi Szemle Szerkesztősége

Az idén hetvenéves Belügyi Szemle kapcsán akaratlanul felmerül sokakban a kérdés, vajon mit hoz a jövő? Emberi léptékben mérve is tekintélyes időnek számít a hetvenév, egy folyóirat életében kifejezetten tekintélyesnek, tiszteletreméltónak mondható. Vitathatatlan tény, hogy nem tarthatnánk napjainkban is kezünkben a Belügyminisztérium szakmai, tudományos folyóiratát, ha nem lettek volna kiváló szakemberek, tudós professzorok, akik egymást váltva gondozták, szerkesztették a Belügyi Szemlét. Természetesen magán hordozta mindig annak a történelmi korszaknak a jegyeit is, amelyben éppen megjelent. Mindeztől elvonatkoztatva azonban elmondható, hogy a szakmai jelleg mindvégig jellemezte, a megjelentetett bűnügyi, rendészettudományi tartalom mindenkor a gyakorlati élet szakembereinek munkáját volt hivatott szolgálni.

Az elmúlt hetven év során sokat változott a körülöttünk lévő világ, amely mindegyre – szemmel látható módon – hatással volt. Az emberek mindennapi élete, szokásai, az igénybevehető szolgáltatások, életfeltételek az utolsó tizenöt-húsz évben szinte teljesen megváltoztak. Mondhatnánk azt is, hogy az élet, a tudományos életet is beleértve, a fenti időszakot megelőzően kiegyensúlyozottan, nagyjából előrelátható ütemben fejlődött, változott. A digitális forradalom, a világháló térnyerése alapjaiban hozott komoly változásokat. Felgyorsultak az események, más dimenzióba került az élet minden területe, sok jelenség, folyamat megértése, értékelése csak megkésve követte annak megjelenését. Számos terület sokáig szabályozatlan volt, vagy még mindig nem teljesen az, amiből egyenesen következik, hogy a felhasználóknak, azaz az embereknek, amellelt, hogy sok mindent kényelmesebben, gyorsabban tudnak intézni, komoly kihívásokkal is szembesülniük kellett.

Ha messzebbre tekintünk vissza a múltba, visszaforgatjuk a történelem kezeit, láthatjuk, hogy Johannes Gutenberg 15. századi találmányával, a mozgatható betűelemekkel való nyomtatás technikájával, korszakalkotó újítást hozott a könyvnyomtatásban. Találmányával a modern könyvnyomtatás négy

szükséges, alapvető összetevőjét elsőként alkalmazta együttesen: a mozgatható betűmintát, a nyomógépet, a megfelelő nyomdafestéket és a papírt egy gyártási folyamatban hangolta össze (Erdődy, 1973). Magát a könyvnyomtatást nem ő találta fel, hanem hozzájárult ahhoz, hogy a könyvnyomtatás tömegtermeléssé váljon, minél több emberhez jussanak el nyomtatott könyvek. A világ, elsősorban Európa kulturális fejlődésének sarokpontja volt ez az időszak. Gutenberg tevékenysége, találmánya segítette elő azt, hogy a tudáshoz, a kor tudományos, művészeti életének eredményeihez, a fontos információkhoz minél többen, a társadalom írni-olvasni tudó szélesebb rétege hozzájusson. Bár Gutenberg nyomtatványait, az általa feltalált módszerrel előállított 15. századi nyomtatványokat ősnymtatványoknak nevezzük, vitathatatlan, hogy több száz éven keresztül a szellemi megújulás, a tudományos műveltség alapja, nélkülözhetetlen eszközei voltak ezek. 1453 és 1455 között készült a legrégebbi ősnymtatvány, amely nem más, mint Gutenberg Mainzban készült Bibliája. Említésre méltó továbbá, hogy a legelső magyar ősnymtatvány Hess András Budai krónikája 1473-ból. Eredeti címe *Chronica Hungarorum*, s nyelve természetesen latin volt. Több másolat készült róla, ezekből szerencsére néhány példány a mai napig megvan, amelyekből egyet az Országos Széchényi Könyvtárban őriznek.

A Gutenberg-galaxis elnevezést kapta a könyvnyomtatás születésének, elterjedésének korszaka, hiszen a nyomtatott könyv volt az a közeg, ahol az ismereteket, a tudást átadták. Érdekes módon majdnem hatszáz évvel később született a kifejezés, mégpedig 1962-ben Marshall McLuhan tollából, aki ezen a címen publikálta könyvét a témában (McLuhan, 1962). Ebben alapos vizsgálatnak vetette alá az olvasást, a könyvek jelentőségét. Górcső alá vonta az írni-olvasni tudó és az analfabéta embereket. Elemezte az írás megjelenése előtti állapotot, az akkori emberi kommunikáció helyzetét, folyamatát, fajtáit. Külön vizsgálta a képiség helyét. Valamennyi ténymegállapítását, levont következtetéseit összegezve arra jutott, hogy a könyv napjai „meg vannak számlálva”. Idő kérdése, és az írott szövegek, a papírforma teljesen kimennek a divatból. Amikor ezt a művét írta, még nem láthatta előre pontosan, mi is fog történni az online világ térnyerésével, nem láthatta, milyen folyamatok, változások mennek végbe az élet minden területén, az információátadás, információközlés, a tudományos tartalmak átadásának, továbbításának közegében. 1962-es jóslata ma, 2022-ben beigazolódní látszik.

Mark Y. Herring 2001-ben, mondhatni reflektálva McLuhan nem túl pozitív szemléletű megállapításaira, tíz okot is felsorolt, amivel azt kívánta bizonyítani, miért nem jelenti az írott, nyomtatott könyvek végét az internet, a digitális világ megjelenése. Ezek között hivatkozott arra, hogy az interneten fellelhető tartalmak, legalábbis az ő idejében, nem voltak ellenőrizve, a korábbi

nagy korszakok jelentős írott emlékei nem találhatók meg az online világban, az e-könyvek, elektronikus felületek olvasása, a képernyő előtt töltött hosszú idő káros hatással vannak az emberi szemre, és egyéb szervi elváltozásokhoz is vezethet, ami egyébként utólag bizonyítást is nyert (Herring, 2007). Természetesen Herring megállapításai felett is eljárt az idő. A technikai fejlődésnek köszönhetően a kétkedéssel, szkeptikus hozzáállással fogadott jelenségek, újdonságok társadalmi fogadtatása, hétköznapi felhasználása bizonyítja, hogy az emberek hajlanak az elektronikus tartalmak használata felé, szemben a print kiadványokkal.

Mára az online világ minden szegmensében óriási változások mentek végbe, csak a jogi, szerzői jogi kérdések tekintetében komoly szabályok születtek, folyamatos monitorozás mellett igyekeznek a jogalkotók lépést tartani a további technikai fejlődéssel. Már a legfiatalabb korosztály körében preventív jelleggel igyekeznek felhívni a figyelmet az internet biztonságos használatára.

Hol a helye, illetve van-e létjogosultsága ebben a megváltozott világban a hetvenéves Belügyi Szemlének? A Szemle jelenlegi szerkesztősége hamar felismerete, hogy a fejlődés, innováció elkerülhetetlen annak érdekében, hogy a Belügyminisztérium szakmai, tudományos folyóirata „versenyben maradjon”. Mivel a lap jelentős színtere a tudományos és szakmai információk átadásának, ezért mindenképpen szükséges volt az online térbe történő kilépés, egyfajta felelősség az olvasótábor, az érdeklődő közönség felé. A szerkesztőség valamennyi kollégájáé az érdek, hogy a most már több mint három éve elindított honlap látogatottsága, az oldalon megtalálható tartalmak letöltésének száma igen jelentős. A Belügyi Szemle képes volt a megújulásra, immár az online térben elérhető tudományos és szakmai folyóiratok között is kiemelt jelentőséggel bír. Küldetését ebben a formában még inkább be tudja tölteni, elektronikus formában kínált tartalmával hatékonyabban szolgálja a felhasználókat, a tudományos és szakmai élet képviselőit, a kutatókat (Dános, Hornyik, Szabó, 2021). Nem elhanyagolható tény, hogy ezen az úton még szélesebb közönséghez jut el nem csak a hazai, de a nemzetközi tudományos közösségben is. A Belügyi Szemle önmagában egyfajta garancia arra, hogy az égisze alatt megjelent tartalmak minden esetben hitelesek, egyediek, megfelelnek a valóságnak. Egy folyóiratot a mindenkori szerkesztők az aktuális szerzőkkel együtt szerkesztik. Az, hogy milyen egy adott kiadvány tartalma, az a benne összegyűjtött cikkek, tanulmányok függvénye. A Szemle publikálási feltételei magas kritériumokat határoznak meg mind formai, mind tartalmi szempontból, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy ezeknek egyre több szerző felel meg. A szerkesztőségi munkában az az egyik legjobb dolog, hogy a kiválasztott tanulmányok szerzőivel együttműködve jön létre az adott lapszám egésze. Közös alkotói munka annak érdekében,

hogy a lehető legszínvonalasabb tartalom kerüljön az olvasókhoz. Igazán nagy megtiszteltetés, izgalmas szakmai kihívás részt venni ebben a folyamatban.

A hetvenéves Belügyi Szemle képes volt a megújulásra, megtartva az alapokat, válaszolva a kor kihívásaira, olvasótáborát gyarapítva, miközben mindvégig szem előtt tartotta rendeltetését, a rendészettudományért, a bűnügyi területekért felelős szakmai, tudományos folyóiratként.

Felhasznált irodalom

Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör. A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

Erdődy J. (1973). *Így élt Gutenberg*. Móra Ferenc Könyvkiadó.

Herring, Y. M. (2007). Tíz ok, amiért az internet nem helyettesítheti a könyvtárat. *Könyvtári Figyelő*, 47(4), 694–698. <http://ki2.oszk.hu/kf/kfarchiv/2001/4/herring.html>

McLuhan, M. (2001). *A Gutenberg-galaxis. A tipográfiai ember létrejötte*. Trezor Könyvkiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hornyik Zs. (2022). Írásos emlékek és a digitális jövő. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2319–2322. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.32>

Útikalauz rendészeti stopposoknak

Jármy Tibor

Dr. Európa-jogi szakjogász,
vezetési tanácsadó
drjarmy@doktorszo.hu

Elfogult vagyok, mea culpa.

A hetvenéves Belügyi Szemle egykori szerzőjeként, szerkesztőjeként és rovatvezetőjeként megtisztelő felkérés a hetven gondolat egyikét publikálni. Ám felelős és kockázatos is, hiszen másfél évtizeddel távolabb a rendészet napi gyakorlatától, megtapasztalva a civil és for profit szféra milióját, sok minden mást, másképp hiszek és látok. „*Semmi sem állandó csak a változás maga.*”¹

Nemzedékünk számára a legnagyobb történelmi esemény, amely mellett tanúságot tehattünk: a rendszerváltozás volt. Itt, Európa közepén, az X generáció számára nemcsak a technológia észvesztő fejlődése, hanem a társadalmi, politikai (és persze szakmai) keretek és törésvonalak újrendeződése, régi és új, valós és torz hitek adaptálása és terjesztése volt jellemző. Ennek sajátélményű képkockáit villantom fel, időnként a Szemle optikáján keresztül.

A rendészeti praxis és kultúra

Elképesztő gyorsasággal változó korunkban, ahol a változás mindenben és mindenkin nyomot hagy s cselekvésre kényszerít, egyetlen fontos szereplő sem tagadhatja meg a fejlődést jelentő változás menedzselését, a szükséges igazodást, legkevésbé az olyan stabil intézmények, mint a rendőrség, amely állandó interakcióban van a társadalommal. Különösen úgy, hogy azon saját demokratikus intézményrendszerének kereteit kellett megteremtenie, amelyben utakat keresett. Ha e mellé társítjuk a kötelező jogi tézist, hogy egy plurális jogállam stabilitását normáinak állandósága, kizárólag indokolt módosítása is biztosítja – bonyolult helyzettel találkozunk, hiszen egyszerre módosította, korigálta, törölte és újraalkotta működési peremfeltételeit, s ezzel teljesen egyidőben biztosítania kellett a törvényes rendet, közbiztonságot. Talán ezért is kellett várni

¹ Epheszoszi Hérakleitosz, ókori görög filozófus (Kb. Kr.e. 535–Kr.e. 475).

a rendőrség nagy átfogó törvénybeli manifesztálására 1994-ig. A rendészetet érintő reformnak a rendőrség közösség felé való nyitására kellett irányulnia, és képessé kellett tennie a rendőrséget arra, hogy rugalmasabban reagáljon a jövőbeli változásokra (Danielisz & Jármly, 2008).

E szakmai tartalomnak kiragadott elemei voltak a fals statisztikai szemlélettel történő szakítás, az emberi, politikai és szabadságjogok védelme, s persze tanulva a korábbi évtizedekből, a döntések társadalmi kontrolljának igénye is. Ebben a környezetben a Szemle feladata az európai értékek, rendészeti stratégiák és irányok bemutatása volt, neves és pályakezdő kutatók, szakemberek tolmácsolásában, teret adva a magyar tradíciókból fakadó lehetőségek elemzésére. S mindezt egy érdeklődő, ám gyorsan formálódó környezetben. A fogékonyságot a rendészet forradalmára jól mutatja, hogy az ELTE jogi karán indított *Rendészeti stratégiák, rendőrségi koncepciók* kurzusomnak ez időben 20–25 hallgatója is volt.

Alapokat többek között Szamel Lajos, Lorenz von Stein rakott szakmai gondolkodásunkhoz. „*A rendészet tárgya a közbiztonság és a közrend*” (Tauber, 2002). Szamel Lajos örökérvényű, tradícióra figyelemmel lévő meghatározása „*a rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul*” (Szammel, 1995). Lorenz von Stein szerint rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásnak egy specifikus része. A rendészet klasszikus fogalomként a közigazgatás azon ágaként értelmezhető, amelyik a (belső) jogellenes magatartások során keletkező veszélyek elhárítását és a jogrend helyreállítását egyaránt végzi, a legitim fizikai erőszak-monopólium birtokosaként. Ezen mondatok kőbe vésettek, és számos publikáció gondolati síkját határozták meg ezen oldalakon is. Ebből indultak olyan modellek, amelyek formálták a rendészet ma is alakuló alkotmányát, ideológiáját.

A Szemle korszakos nagy alakjai (és itt bocsánat, nem teljes a sor) Korinek László, Kertész Imre, Finszter Géza mellett a munka tanulással forrott egybe. Egyszerre jelentette ismerni a rendészet legjavát, a hozzá társuló alázatot, és ma így mondanánk: kötelező interaktív, kontextuális fejlődést.

Ma, szervezetfejlesztéssel és vezetőképzéssel foglalkozom, és meggyőződésem, hogy a szervezeti kultúra egy olyan óriási, legitim állami erőszakszervezetnél, mint a rendőrség, értékformáló jelentőségű, hiszen bizonyos személyes ambíciókról, szándékokról, sőt magatartásokról (az átlagostól nagyobb arányban) lemondásra kényszeríti a tagjait, ugyanakkor, számos feltétellel, kötelezettségtámasztással terheli meg őket úgy, hogy munkájuk elválaszthatatlan része

a mások személyes életébe történő beavatkozás. A szervezeti kultúra létre, minőségére, a rendőrség államszervezetben betöltött szerepe miatt a politikai kultúra erősen rányomja hatását. Finszter szerint „...*minden tartós kötelékkal működő közösségnek a szervezeti kultúra segítségével sikerül a saját képére alakítani a benne tevékenykedőket*” (Finszter, 2003).

A Szemle színes értéket teremtett a rendészet sokszor monokróm világában. Itt érdem az eredeti gondolat, a hivatás gyakorlata; elismerés a nyomtatásban megjelenés volt. Időnként távolinak tűntek az írott sorok a hétköznapi gyakorlatától, ám a rendészet nagy magyar tudósai nemzetközi megmérettetésben is állták a próbát.

Hiszem, hogy a Belügyi Szemle közösségi tere a rendészeti szervezeti kultúra legnagyobb, hiteles felülete volt és marad.

Társadalmi roadshow vagy alábecsült érték?

A hetven év a rendészetben eredményeket, kudarcokat, elszalasztott lehetőségeket és reményeket egyaránt jelent. Két, általam is kutatott, többre érdemes terület ajánlanék e jeles esemény kapcsán a jövő nemzedékei, az Y, Z generáció figyelmébe. Ezek nagyban hozzájárulhatnak a jövőben a rendészet korszerűbb értelmezéséhez, megéléséhez és civil elfogadásához, s amelyeket érintő szakmai vitákhoz és tárgyalásukhoz sokszor biztosított felületet a Szemle. A bűnmegelőzés és a közösségi rendészet nyújtotta jelentősen feltérképezett területeket.

A bűnmegelőzés – milyen igaza volt Korineknek –, sokszor a legelső fióknak tűnik a rendészeti szekréterben. Megannyi kezdeményezés kutatta és kutatja a bűnözés csökkentésének lehetséges módozatait, a bűnalkalmak visszaszorításától a célzatos nevelésig. Számos bűnmegelőzési irányt azonosítottak a kutatások, a konfrontatív megelőzéstől a szituatív bűnmegelőzésen át (Korinek, 1995) az együttműködő feladatellátáson nyugvó intelligence-led (Ratcliffe, 2003) (adatfeldolgozás vezérelte) rendőrségig, mégis ezek inkább nemzetközi elméleti vagy kísérleti projektek voltak, a magyar rendészetben nem honosodtak meg.

Ismerjük a rendőrség belső szubkultúráját és a folyamatot, amikor „*a rendőr személyisége kiformalódik, a következőkben foglalhatjuk össze: a rendőr szerepe tartalmaz két lényeges változót, a veszélyt és a közösségtől kapott hatalmat, melyeket az általuk kifejtett konstans nyomást figyelembe véve hatékonyan értelmezhetünk.*” (Skolnick, 1974). Ahhoz, hogy e két lényeges változó megfelelő arányban kapjon teret a rendőr gondolkodásában és tetteiben, hogy mindezek között megfelelő szinergia alakuljon ki, a társadalom oldaláról pedig elismert és becsült tagként tekintsenek rá, a közösségben betöltött támogató

szerepét erősíteni indokolt. Ehhez a kriminálprevenció kiterjesztett gyakorlata és a problémamegoldásra fókuszáló, nemzeti tradíciókra is figyelemmel akklimatizált közösségi rendészet adhat muníciót.

A közösségi rendészet fogalmának és gyakorlatának meghatározására számtalan törekvés volt, ám nincs feltétel nélkül elfogadott. A közösségi rendőrség fogalomhasználat ismert, ám nem tökéletesen adja vissza, azt a gondolkodásmódot, cselekvési rutint, gondolatgazdagságot és kooperációs elvet, amely igazán elengedhetetlen eleme a közösségi rendőrségnek.

A rendészet és a helyi közösségek együttműködése, az arra való adaptációja azonban tetten érhető. A rendőrség mindig lenyomata, visszatükröződése a társadalomnak, s 2022-ben nemzetközi szinten is tele van dilemmákkal, amelyeket globális, nemzeti és helyi források egyaránt generálnak.

Ebben a bűnmegelőzés a társadalmi feedback szerepét erősítheti.

E területek elkötelezett lobbistájaként úgy vélem helyes, ha nagyobb figyelmet irányítunk e szakterületekre, hogy minél többen „lájkolják” a nyitottságra építő biztonságot.

Felhasznált irodalom

- Danielisz B. & Jármly T. (2008). *Rendészet Európában*. Duna Palota Kulturális Kht.
- Finszter G. (2003). *A rendészet elmélete*. KJK Kerszöv.
- Korinek L. (1995). *Félelem a bűnözéstől*. KJK Kerszöv.
- Ratcliffe, J. H. (2003). Intelligence-led Policing. Australian Institute of Criminology. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 248, 1–6.
- Skolnick, J. H. (1974). A Sketch of the Policeman's „Working Personality. In Goldsmith, J. & Goldsmith, S. S. (Eds.), *The Police Community. Dimensions of an Occupational Subculture* (pp. 101–117). Palisades Pub.
- Szamel L. (1995). *A modern rendészetfogalom és következményei*. Studia Juridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata.
- Tauber I. (2002). A közrend fogalmával kapcsolatos vélemények kritikája. *Belügyi Szemle*, 50(4), 129–146.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Jármly T. (2022). Útikalauz rendészeti stopposoknak. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2323–2326. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.33>

Régimódi jogtanárként – modern dolgokról

Kecskés László

Prof. dr., CSc. DSc., egyetemi tanár
Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja,
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
kecskes.laszlo@ajk.pte.hu

Főszerkesztő úr gondolatébresztő felkérő levelében jelezte, hogy ő a Gutenberg-galaxis v. online galaxis – a Belügyi Szemle „jövője” címmel készülő rövid tanulmányban kifejteti ünnepi gondolatait a jubileumi lapszámában. Lévén, hogy a civiliztika a szakterületem, ami távol esik a Belügyi Szemlében közölt tanulmányok, cikkek törzsanyagától, arra jutottam, hogy én is az online világ számomra érzékelhető, nehézségeket is okozó egyes jelenségeivel foglalkozom rövid terjedelemben.

Tanárként tanítványaim számára szerény intézményeim általában a következők szoktak lenni: – A kéziratot kinyomtatott formában is át kell olvasni és javítani. (Hányszor, de hányszor kértem már ezt hiába a legjobb hallgatóimtól is.) – A tanulás folyamatában zavaró, hogy az interneten talált szövegek olvasása során a vizuális alapú ismeretrögzítés nem zavartalan, sőt lényegében kimarad.

Ugyanakkor előadóként a közelmúltban, a „karantén időszakban”, a nem jelenléti, hanem online rendszerű oktatásnak viszont azt az előnyét tapasztaltam, hogy nagyobb koncentrációra, tematikai fegyelemre, tömörítésekre kényszerültem. Így az előadás közbeni tárgytól való „elkalandozások” kísértése is kisebb. Hiányzik persze a tanárnak ebben az online rendszerű műfajban, hogy nem látja, illetve alig látja hallgatóságát, előadásának elsődleges címzettjeit.

Az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottságának egykori elnökeként éveken keresztül arra törekedtem, hogy az akadémiai értékrend érvényesüljön az egyetemeken. Nem sikerült. Sőt! Az eredmény a törekvéseimmel ellentétes lett. A tudományos, kutatási érdemek figyelembevétele háttérbe szorult az egyetemi karrier pályáinak alakításánál. Nem arra törekedtem, hogy térjünk vissza az egykori „egy professzor – egy tanszék” rendszerhez és hogy azt ráadásul még konzerváljuk is, de a jelenleg megfigyelhető helyzet kialakulásához semmiképpen nem szerettem volna segédkezni. Ennek ugyanis szerintem az az egyik jellemzője, hogy az ambíciók jócskán meghaladják a képességeket és a teljesítményeket.

Némi kapcsolódásom azért annyi van a belügyi tevékenységet érintő joganyag alakulásához, hogy az 1990-es évek első felében Magyarország és az akkori Európai Közösségek, valamint azok tagállamai viszonylatában társulást kialakító diplomáciai tevékenységben a kormányzati delegáció tagja lehettem a jogharmonizáció felelőseként. Az integrációs jellegű magyar jogalkotás beindulásának és gyors intenzívebbé válásának is közlőrl lehettem tanúja. Hangulatos emlékem, hogy amikor annak idején a német elnökség alatt 1994. szeptember 04.-ére összehívták az igazságügy-miniszterek és belügyminiszterek első „európai uniós” tanácskozását, néhányunknak az augusztus 20. utáni napokban az előkészítés részeként Brüsszelbe kellett utaznunk. Két elegáns magyar rendőrtábornok között ültem a repülőgépen. Azon kuncogtam magamban, hogy akik ebben a megtisztelő helyzetben látnak „kívlőrl”, akár egy szuperbűnözőnek is képzelhetnek.

Amikor számomra meglepő, de roppant megtisztelő módon 2020. évben felkérést kaptam a Belügyi Szemle szerkesztőbizottságában tevékenykedni, arra gondoltam, abban talán tudnék segíteni – korábbi törekvéseim szellemében –, hogy a valódi tudományos értékek megfelelő megbecsülést kapjanak a sok területen domináns mennyiségi szemlélettel szemben. Gratulációim, jó kívánságaim mellett ez az ígéretem – legyünk optimisták (!) – az elkövetkező újabb hetven évre.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Kecskés L. (2022). Régimódi jogtanárként – modern dolgokról. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2327–2328. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.34>

Hét évtized, fél évszázad, egy évtized: a rendészettudomány és a rendészeti felsőoktatás hármás jubileuma

Koltay András

Prof. dr., elnök, egyetemi tanár
Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Médiatanács,
Nemzeti Közszerződési Egyetem
koltay.andras@uni-nke.hu

Hetven év: maga az örökkévalóság egy folyóirat életében. Szerkesztők és szerzők sokaságának, generációinak munkája ér benne össze. A Nemzeti Közszerződési Egyetem volt rektoraként e tekintélyparancsoló időtávból számomra három és fél év jutott, amelyben a rendészettudomány és a rendészeti felsőoktatás olyan közeli támogatója lehettem, akinek legalábbis bizonyos eszközök rendelkezésére álltak ahhoz, hogy további kibontakozásukat segíthesse. A Belügyi Szemle szép ünnepekor erre az időre tekintek vissza, a 2021-ben, egyetemünk Rendészettudományi Karának félévszázados jubileumakor megfogalmazott gondolatokkal.

Ötven év, fél évszázad. Tisztelet érdemlő perspektíva a visszatekintéshez, méltó alkalom az emlékezéshez, amely elkerülhetetlenné teszi az értékelést is. A rendészeti felsőoktatás jubileumához érkezve mindannyiunkat, akik hosszabb-rövidebb időre részesei lehettünk e munkának, átjár az ünnepi évfordulót kísérő meghatottság. Egy ember életében öt évtized meghatározó időtáv, beteljesíti és talán már megítélhetővé is teszi munkájának eredményét. A rendészeti felsőoktatás esetében sincs ez másként: a kezdeti építkezések után, nehézségeken is átevíckélve, látható az eredmény, az egyetemi karrá válás és annak formális elismerése utáni folyamatos erősödés. De az egyetemépítés soha nem érhet véget, az ünnep csak egy pillanatnyi megállóra ad időt. Ötven év múlva a rendészeti felsőoktatás centenáriumát ülik majd, és a mi mai munkánkat is mérlegre teszik.

A jogelőd intézmény által megkezdett szellemi építkezés munkáját folytatja a 2011-ben alapított Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE), amely 2021-ben szintén kerek évfordulót ült, első évtizedét ünnepelve. Az NKE Rendészettudományi Kara a jogi, szervezeti és szellemi örököse annak a munkának, amely

a korábbi évtizedekben zajlott a rendészettudomány területén. Ehhez mérten végezzük mi is munkánkat, és adjuk át hallgatóinknak a számukra szükséges tudást és szakmai szemléletet, emberi értékeket. Kiemelt figyelmet fordítunk a rendészeti felsőoktatás fejlesztésére, a rendészettudomány művelésére és oktatására, a belügyi pályára történő hatékony és magas színvonalú felkészítésre. Az NKE falai között megvalósuló oktató és nevelő munka legfontosabb és legnagyobb eredménye az, amikor fiatal végzettjeink esküjükkal megerősítve vállalják, hogy akár életük kockáztatásával is ellátják a magyar állam, a közrend és a haza védelmét.

„*A haza szolgálatában!*” – hangzik az NKE jelmondata. Célunk, hogy szakmailag és erkölcsileg fedhetetlen, magas színvonalú és korszerű tudással bíró szakembereket képezzünk a rendészettudomány területén is. Ehhez minden lehetőségünk adott: itthon és nemzetközi szinten egyaránt kiemelkedő oktató-kutató munkatársakkal büszkélkedhetünk, folyamatos és szoros együttműködést ápolunk a belügyi, rendészeti szervekkel és vezetőkkel, támogatásukkal olyan tapasztalatokkal gazdagodunk, amelyek a szakmai fejlődést, valamint az egyre szigorúbb és a modern világ kihívásaival lépést tartó követelményrendszernek való megfelelést biztosítják. Ezen együttműködések kihatnak a hallgatói létszámunkra, a képzésfejlesztési irányainkra, a szakmai követelmények folyamatos felülvizsgálatára, a hallgatóink szakmai gyakorlatszerzésére és elhelyezkedésére, valamint a munkavégzés során felmerülő, tudományos igénnyel vizsgálendő kérdések, problémák gyakran új kutatásokat is útjukra indítanak. Kutatási területeink száma folyamatosan bővül, az egyetemi és kari kutatóintézeteink egyre aktívabbak a tudományos és szellemi életben.

Az NKE négy karból áll – Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Rendészettudományi Kar, Víz tudományi Kar –, és örömteli, hogy tíz év közösséggé formálta az intézmény különböző állapotban lévő, különböző kihívásokkal szembesülő, korábban az önálló léthez szokott egyes egységeit. A közös létből származó előnyök kiaknázása ezzel együtt is napi feladat. Nagy figyelmet szentelünk a karok közötti integrációnak, együttműködésnek, a hivatásrendi és civil hallgatóink közös munkájának, hiszen hallgatóinknak később, a közszolgálat világában is jellemzően együtt kell majd működniük egymással a feladataik ellátása során, így a közös munka szakmailag és emberileg is mindenkit gazdagít. Hiszek abban, hogy a saját hivatástudat és szocializációs kultúra megléte mellett értékekkel gazdagodunk azzal, ha megismerjük a másik hivatásrend vagy civil kar szellemi erejét, gondolkodását, értékeit és hagyományait. A hallgatók, oktatók, kutatók tisztelik és elismerik egymást, hatnak a másokra, a tanulmányaik, mindennapjaik szerves részévé válik a szakmai együttműködés, aminek a közszolgálat

világában kiemelkedő jelentősége van. Közös munka és együttműködés nélkül ezek a hivatások és életpályák sikertelenségre vannak ítélve.

Fontos az is, hogy a napi ügymenet darálóján, rutinján túl az emelkedettség is jelen legyen az életünkben. A Nemzeti Közszolgálati Egyetemért dolgozni, a Ludovika Campus egyszerre történelmi és nagyon is 21. századi környezetben, megtiszteltetés és felelősség. Rendészeti tisztjelöltjeink itt, a nemzeti honvédtisztképzés bölcsőjében tanulnak. Ahogyan a honvédtisztképzés kérdése szorosan összefügg a nemzeti függetlenség iránti törekvésekkel, úgy az önálló magyar rendőrség gyökerei is a magyar szabadság kivívásáig nyúlnak vissza: 1848 márciusában jött létre a Belügyminisztérium (2021 végén a Ludovika főépületében szobrot állítottunk Szemere Bertalannak, az első magyar belügyminiszternek), azon év decemberében az Országos Rendőri Hivatal, a modern magyar rendőrség előképe, amikor a honvédek már fegyveres harcot vívtak. Rendőr és katona hivatása közös töről fakad: feladatuk a magyar szabadság védelme. A Ludovika ezt a szellemiséget jelképezi, árasztja falaiból, félreérthetetlenül jelezve az éppen e korban az NKE-n dolgozóknak a történelmi kontinuitást, meghatározva jövőbeni feladataik irányát, egyszerre megmutatva az egyén kicsinységét és mégis meglévő erejét a világ megváltoztatására. A mások érdekében, a saját individuumon túlmutató értékek védelmében történő önfeláldozás eszménye a Ludovika 21. században is aktuális, a mai általános korszemlemtől jobbra idegen öröksége, amelyet hozzánk hasonlóan rezervátumokban őriznek, próbálnak életben tartani, és amely a Rendészettudományi Kar irányítúje kell, hogy legyen nemcsak a díszegyenruhás-szónoklatos ünnepi alkalmakkor, hanem a sűrű hétköznapiakban is.

A rendészeti felsőoktatás évfordulóján elsősorban mégis a munkát elvégző emberekre kell gondolnunk, az előttünk jártakra és jelenkori munkatársainkra, azokra a kiváló oktatókra, hallgatókra, segítőikre, akik rendületlen lélekkel tekintettek, tekintenek a rendészeti felsőoktatásra, és töretlen akarattal végeztek, végzik munkájukat. A régiek munkáját megköszönjük, nem felejtjük, mai kollégáimnak pedig kívánok további erőt és lelki békét, a rendészeti felsőoktatás hallgatói számára pedig soha nem csillapodó szakmai kíváncsiságot, igényességet, sikeres, a köz, a magyar nemzet javára befutott életpályát! És természetesen kívánok hasonló sikereket a Belügyi Szemle előtt álló következő hetven esztendőhöz is, a jelenlegi szerkesztőknek és szerzőknek és a majdan utánuk jövőknek egyaránt!

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Holtay A. (2022). Hét évtized, fél évszázad, egy évtized: a rendészettudomány és a rendészeti felsőoktatás hármass jubileuma. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2329–2332. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.35>

Egy híján harminc belőlem

Korinek László

Dr. professor emeritus
Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja,
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar

1971 óta olvasója, 1979-től szerzője, 1990–1993-ig felügyelő helyettes államtitkára, 1993–2016-ig főszerkesztője, 2019-ig felelős szerkesztője, majd 2019-től újra csak szerzője vagyok a Belügyi (Rendészeti) Szemlének.

Ez ötven esztendő. A hetvenes években a „belső használatra” szánt lap még inkább egyirányú üzenőfüzet volt, amiben az épp soron lévő párthatározatokat magyarázták el, majd a nyolcvanas évekre már lassan kétirányú forgalom lett megfigyelhető: a végrehajtói állomány is – akár egyet nem értően – hallatta hangját a lap hasábjain.

Amikor szerző lettem, egy kivételével, minden beküldött kéziratomat közölte a szerkesztőség. 1980-ban a bécsi ösztöndíjam alatt a leveleim felbontásáról írt „traszológiai” elemzés leközlésére azért még nem vállalkoztak...

Tekintve, hogy életem leghosszabb munkaviszonya a Belügyi Szemle szerkesztőségében volt, ízlésem ellen való lenne, ha erről a 29 évről magam mondanék véleményt. Ezt az utókorra bízom. Ugyanakkor legyűrhetetlen belső hajtóerő van bennem, hogy köszönetet mondjak a sorsnak azért, mert ezen a helyen dolgozhattam együtt a pályafutásomat leginkább meghatározó három személlyel: Finszter Gézával, Kertész Imrével és Végh Zsuzsannával. Nélkülük nem tudtuk volna 2019-ben – az immár 18 éve MTA A kategóriásként működő lapot – átadni a következő csapatnak.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Korinek L. (2022). Egy híján harminc belőlem. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2333. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.36>

A kriminalisztikatudomány adósságai egy paradigmaváltás küszöbén

Kovács Gábor

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár, kutatóközpont vezető
Széchenyi István Egyetem,
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar,
Kriminalisztikai és Kriminológiai Kutatóközpont
gkovacs@sze.hu

Forenzikus tudományok vagy kriminalisztika?

Biztonsággal állíthatjuk, hogy nincs olyan büntetőeljárás, ahol a tényállás tisztázásához, az elkövető kézre kerítéséhez, vagy a történetek rekonstruálásához és a cselekmény bizonyításához ne használnák a kriminalisztika valamely technikai eszközét vagy taktikai módszerét (Kovács, 2017; Kovács & Nogel, 2015). Azt is mindannyian jól tudjuk, hogy a természettudományokban elért robbanásszerű fejlődésnek köszönhetően az alkalmazott krimináltechnika módszereiben is óriási előrelépés következett be az elmúlt évtizedekben (Kovács, Nagy & Nogel, 2015; Nogel, 2022). A kriminalisztika egyes elméleti alapkérdései ugyanakkor megválaszolatlanok maradtak. Hol helyezkedik el a természet- és társadalomtudományok rendszerében a krimináltechnika vagy a krimináltaktika? Nehéz helyzetben lennénk akkor is, ha a forenzikus tudományok pontos definícióját kellene egy hazai szakkönyvben megtalálnunk – hiába keresnénk –, miközben kutatási és oktatási szervezeti egységeket ([URL1](#)), illetve igazságügyi szakértői szakterületeket ([URL2](#)) nevezünk el forenzikusként. Egyesek szerint felesleges is definiálni, hiszen nem kell magyarázni, annyira közismert kifejezésről van szó, máskor azonban a tárgyspecifikus tudományos folyóiratok lektora is a forenzikus kifejezés rövid magyarázatára kéri fel a szerzőt. Egyes kutatók szerint „*sarkalatos kérdés a kriminalisztika és forenzikus tudományok közötti különbségtétel*” (Angyal, 2019b), mások a kriminalisztika szinonimájaként használják (Tremmel, Fenyvesi & Herke, 2009), illetve Katona szerint a forenzikus tudomány lefedi a kriminalisztika fogalmát (Katona, 2002). Talán mégsem annyira egyértelmű a helyzet?

A forenzikus tudományokkal szemben a kriminalisztika fogalmára bőséggel találunk meghatározást, csak éppen a fellelhető definíciók korántsem azonosak.

A kriminalisztika kifejezés eredetét hagyományosan Hans Grossig vezetjük vissza (Gross, 1893), aki azt a bűnügyi nyomozással azonosította, ennek megfelelően könyvének angol fordításában *criminal investigation*ként szerepelt. Később Paul Kirk a kriminalisztikát az individualizáció tudományaként jelölte meg. Kiemelte, hogy „*a kriminalista nem kísérel meg azonosítást – kivéve a valódi funkciójának, az individualizációnak nyitányaként*” (Kirk, 1963). A hazai szerzők közül Viski (1961) a kriminalisztika szerepének meghatározásakor még a bűncselekmények nyomozására és felderítésére helyezte a hangsúlyt, Tremmel (Tremmel, Fenyvesi & Herke, 2009) már a bizonyítás eszközeinek és módszereinek tudományaként ragadta meg azt. Katona szerint a kriminalisztika lényege az objektumok és jelenségek vizsgálata és a létrehozó folyamatok rekonstruálása (Katona, 2000). Angyal a kriminalisztikát olyan tudományos megismerésnek tartja, ami jogi keretek között, jogi célok érdekében történik (Angyal, 2019b). Finszter szerint a kriminalisztika bűnügyi tudomány, amelynek fő feladata a természettudományok eredményeinek felhasználása annak érdekében, hogy a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás az állam büntető hatalmát törvényes eljárásban, az igazság megállapítására alapozva érvényesítse (Finszter, 2020).

A kriminalisztika tudományterületi helyzete

Angyal Miklós magát a kriminalistát a „*bíborszínű dolgozószobájába*” helyezi (Angyal, 2015), azonban zavarban lennénk, ha a kriminalisztika tudományának elhelyezését keresnénk. Hova soroljuk? Társadalomtudomány, természettudomány, jogtudomány? Attól függ ki szemléli. Olyan, mint Schrödinger macskája – az elektron természete és pozíciója az aktuális megfigyelőtől függ (Schrödinger, 1935). Mindenki pontosan tudja, hogy aktuálisan miként látja és hogyan definiálja a saját kriminalisztika fogalmát, azonban egyszerre nehéz megragadni annak többes természetét. Ez a dzsajpuri maharadzsa mondabeli esetét juttathatja eszünkbe¹, amely remek példája a sokszínű valóság leírásának

1 „*A jaipuri maharadzsa összegyűjtötte a város vak embereit. Közéjük vezetett egy elefántot. – Milyen az elefánt? – kérdezte. Aki az ormányát tapogatta, így felelt: – Az elefánt egy vastag tömlőhöz hasonlít. Aki a lábát tapogatta: – Az elefánt olyan, mint egy hatalmas oszlop. Aki a farkát fogta: – Vékony kis bőrredő az elefánt. Így tapogatjuk a világot évezredek óta. A kozmoszt, ami nagyobb annál, hogy beleférjen egy ember fejébe vagy egy vallásba, egyetlen filozófiai rendszerbe, ideológiába. Melyik vak mondott igazat? Mindegyik és egyik sem.*” (Popper, 2004).

nehézségeire. A kriminalisztikatudományt hagyományosan a jogtudomány körébe soroljuk, így tudományos művelői az MTA IX. Osztályához tartoznak. A hovatartozást és így a tudományterületi elhelyezést árnyalja, hogy jelenleg az MTA IX. Osztályának folyóiratlistáján ([URL3](#)) nem szerepelnek a forenzikus tudományok meghatározó nemzetközi Scopus indexált, ráadásul Scimago Ranking listán (továbbiakban SJR) a legmagasabb – azaz Q1 – besorolású folyóiratai ([URL4](#)), így az ott publikált közlemények a tudományterület szerinti szűrésben értékelés nélkül maradnak. Érdekes következmény, hogy a tudományometriai elemzések (Sasvári, 2020) tévesen szerzői következtetlenségnek ítélik, hogy a kutatók nem az MTA osztályuknak megfelelő SJR lapban közölnek, a valóság esetünkben inkább az, hogy ezek a lapok nem szerepelnek a kriminalisztika MTA osztálybesorolásának megfelelő folyóiratlistáján (Sasvári & Urbanovics, 2021; Sasvári & Várföldi, 2022; [Dobos & Sasvári, 2022](#)). Ma már nem kérdőjelezi meg a kriminalisztika tudományos jellegét, de annak mikénti besorolása, hovatartozása nem egységes. Ha áttekintjük a kriminalisztikai szakterületre kijelölt igazságügyi szakértők jogszabályi besorolását², és megvizsgáljuk a kriminalisztikai szakterületek elhelyezését, akkor ez esetben sem egységes, hanem töredezett, mozaikszerű képet látunk (Kovács, 2016). Kiváló példa erre, hogy míg az igazságügyi DNS-vizsgálatokat itthon és külföldön minden szakember vitán felül a forenzikus tudományok közé sorolja, a hazai szakértői szakterületi besorolásban mégsem a kriminalisztikai szakterületek között kapott helyet.

A tudományterületi besorolás bizonytalanságai egyenesen következnek a kriminalisztika mint tudomány interdiszciplináris jellegéből, valamint magyarázhatók a viszonylag fiatal tudományterülettel, de leginkább ennél mélyebben, az önálló tudományterületet (Katona, 2002) megalapozó elméletek hiányában kereshetjük az okokat.

A tudományos alapvetések hiányát a külhoni átfogó elemzések is kiemelték. A forenzikus tudományokat érintő mélyebb nemzetközi vizsgálatok tükröt tartottak a gyakorlati szakemberek elé. Ennek keretében készült az úgynevezett NRC-jelentés (National Research Council of the National Academy of Science, NAS 2009) ([URL5](#)), majd később a PCAST-jelentés (President’s Council of Advisors on Science and Technology, PCAST, 2016) ([URL6](#)). A NAS-jelentés a forenzikus tudományok gyenge pontjaira világított rá az Egyesült Államokban, ám megállapításai az egész világon hatással voltak a kriminalisztika fejlődésére. Ennek egyenes következményeként az egyes vizsgálati módszerek

2 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről.

standardizálása, hitelessége és alkalmazhatósága terén világszerte egységes állásfoglalások kialakítását sürgették. A bizottságok munkáját, eredményeit, a forenzikus tudományok „ostromát” és annak a forenzikus tudományokra gyakorolt alapvető hatását több hazai munka is ismertette (Nogel, 2019; Nogel, 2020; Kovács, 2021). A kritikai meglátások igazi jelentősége elsősorban nem az egyes szakterületek hiányosságainak feltárásában, hanem a tudományterület átfogó filozófiai alapjainak újragondolására tett javaslatokban mutatkozik meg, sőt a hivatkozott munkák a filozófiai alapok hiányára és következetlenségére is utalnak.

A kriminalisztika adósságait elemző tanulmányok hazánkban is megjelentek (Katona, 2002; Kertész, 2002; Fenyvesi, 2014; Angyal, 2019; Finszter, 2020). Katona meglátásai vagy Kertész lényeglátó gondolatai ma is igazak, azonban a felvetett problémák egy része régóta megoldatlan. Kertész az európai jogközelítésről ír, ebbe helyezi a szakértői bizonyításra háruló feladatokat: az oktatást, a minőségbiztosítást és felveti a tudományos elméletek pontosítását. Angyal tovább megy (Angyal, 2019), felhívja a figyelmet arra is, hogy az önálló tudomány filozófiai alapjai hiányoznak.

Jól látható tehát, hogy itthon és külföldön több szerző és munkacsoport is felhívta a figyelmet arra, hogy a kriminalisztika alapvető elvei, a bizonyítás, az azonosítás jól alkalmazott módszerei mögött meghúzódó filozófiai alapkérdések tisztázatlanok maradtak. Hazánkban a dialektikus materializmus ideológiailag átszótt filozófiája a kriminalisztika tudományfilozófiáját is kielégítette, majd annak eltűnésével az alapok kiüresedtek (Angyal, 2019a; Angyal, 2019b).

A megfelelő elméleti alapok hiányát azonban külföldi kutatók olyan területeken is leírták, ahol korábban fel sem vetődött a dialektikus materializmus alkalmazása (Crispino et al., 2019). A probléma láthatóan nem is újkeletű, röviden abban írható le, hogy a forenzikus vizsgálatokhoz használt természettudományok törvényei és módszerei ugyan bizonyítottak, azonban azok forenzikus alkalmazására vonatkozó alapelvek bizonyítottsága vagy éppen Karl Popperi falszifikációs teória szerinti vizsgálata nem tekinthető lezárt kérdésnek (Donagan, 1964). Ez ráadásul igaz a kriminalisztika alapvető tanaira így Locard transzfer elméletére (Locard, 1920) és Kirk individualitás elvére is (Kirk, 1974), amelyek a forenzikus tudományok elméleti alapját képezik. A kérdés súlyát tehát nem szabad alábecsülni. Valójában Locard transzfer maximája teszi lehetővé, hogy a nyomot (bűn)cselekményhez kössük, Kirk elmélete pedig azt, hogy a nyomot egy bizonyos nyomképzőhöz kössük. Ezek hiányában a nyom csak nyom marad és nem bizonyíték. Márpedig, bármennyire is meglepő, ezek az elvek jelenleg csak olyan axiómák, amelyeket igaznak fogadunk el, de azokat – tudományos értelemben – soha nem bizonyították (Inman & Rudin, 2001).

A forenzikus tudományfilozófia vázolt helyzete a tudományos paradigmaváltás lehetőségét vetíti elé. Kuhn a tudományos forradalmakról írt könyve bevezetésében így ír erről: „*Mindegyik tudományos forradalom elkerülhetetlenné tette, hogy a közösség elvesse a hagyományos tudományos elméletet egy vele összeegyeztethetetlen másik kedvéért, következésképpen mindegyik megváltoztatta a tudományos vizsgálódás számára hozzáférhető tények körét és azokat a kritériumokat, amelyek alapján a szakma eldönti, hogy mi tekinthető értelmes problémának és mi jogos problémamegoldásnak. Mindegyik úgy átalakította a tudományos képzelőerőt, hogy azt kell mondanunk: maga a tudományos munka színterét képező világ alakult át.*” (Kuhn, 1984).

Mi lehet a megoldás? Az előrelépéshez segítségül hívhatjuk, hogy a forenzikus tudomány meghatározó nemzetközi képviselői hogyan vélekednek a terület előtt álló feladatokról.

A forenzikus tudományok legnagyobb presztízsű nemzetközi szervezete (International Association of Forensic Sciences, IAFS) a soron következő világkongresszusán 2023 évben a fenti alapkérdések tisztázását tűzte ki célul, ezért a nemzetközi tudományos közvélemény elé tárta és vitára bocsátotta a Sydney-i Deklarációt ([URL7](#)). A deklaráció hét alapelvvel kívánja a tudományterület elméleti alapkérdéseit rögzíteni. Meghatározza a nyomképződés és a nyomok viszonyát, a nyomokat az információ alapvető vektoraiként definiálja. A bűncselekmény helyszínén végzett tevékenységet, a nyomrögzítést tudományos háttérű tevékenységként azonosítja. A forenzikus tudományokat alapvetően empirikus alapú tudományként határozza meg, amelyhez deduktív, induktív, abduktív és analóg logikai érvelés kapcsolódik. Kimondja, hogy a nyomok bizonyítékkénti értékelésének lehetősége az idő múlásával folyamatosan romlik az idő aszimmetria jelensége miatt. Deklarálja a forenzikus tudomány interdiszciplináris jellegét és annak szerepét a jogi döntéshozatalban, végül kinyilvánítja, hogy a vizsgálati eredményeket igazságügyi szakértőnek kell interpretálni és kontextusba helyezni, méghozzá átláthatóan, etikusan és pártatlanul eljárva.

Összegzés

A kriminalisztikai tárgyú szakkönyvek, szacikkek többsége az egyes speciális szakterületek problémáit, kihívásait elemzi és azokra keresi a megoldást. A szakirodalom csak kellő távolságtartással közelítette meg a kriminalisztika esszenciális elvi kérdéseit, amelyeknek ugyanakkor valamennyi ügyre elméleti és gyakorlati kihatásuk van. Holott – ahogy Thomas Kuhn is utalt rá – egy

paradigmaváltáshoz közös gondolkodás, a nézetek összekovácslódása szükséges. Van-e értelme 2022-ben ezeket a kérdéseket felvetni? Az a tény, hogy a forenzikus tudományok vezető nemzetközi szervezete és tudós társasága ezt a kérdést tette a soron következő világkongresszus témájává, nem ad okot a képtelyre. Ugyanakkor a kérdések súlyából és azok több évtizedes megoldatlanságából előrevetíthető az is, hogy a deklaráció elfogadását követően a további részkérdések tisztázása is jelentős feladatot ad a hazai és a nemzetközi tudományos közösségnek. A tanulmány szerzője biztos abban, hogy a kriminalisztika hazai kutatói számára a jövőbeni tudományos munkáik eredményeinek publikálására a Belügyi Szemle – csakúgy, mint az elmúlt hetven évben – továbbra is mértékadó felületet fog biztosítani.

Felhasznált irodalom

- Angyal M. (2015). Gondolatok a kriminalista bíborszínű dolgozószobájából. *Ügyészek Lapja*, 22(5), 87–97.
- Angyal M. (2019a). *Kognitív kriminalisztika*. Dialóg Campus Kiadó.
- Angyal M. (2019b). Mitől tudomány a kriminalisztika? Újrágondolt kriminalisztikai elméletek. *Rendőrségi Tanulmányok*, 1, 4–28.
- Angyal M., Bezsényi, T. & Petrétei D. (2018). „Az egész eljárásnak több a kára, mint a haszna”: A kriminalisztikai fejlesztések dilemmái. *Rendőrségi Tanulmányok*, 2, 68–92.
- Crispino, F., Roux, C., Delémont, O. & Ribaux, O. (2019). Is the (traditional) Galilean science paradigm well suited to forensic science? *WIRE's Forensic Sci.*, 1, e1349. <https://doi.org/10.1002/wfs2.1349>
- Dobos I. & Sasvári P. (2022). Javaslat nemzetközi folyóiratlisták összeállítására az MTA IX. Osztály Gazdaságtudományi Doktori Minősítő Bizottság példáján, *Magyar Tudomány*, 183(4), 495–508. <https://doi.org/10.1556/2065.183.2022.4.9>
- Donagan, A. (1964). Historical explanation: The Popper-Hempel theory reconsidered. *History and Theory*, 4(1), 3–26. <https://doi.org/10.2307/2504200>
- Fenyvesi, Cs. (2013). A kriminalisztika alapkérdései. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról* (pp. 341–349). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Finszter G. (2020). A kriminalisztika ígérete. *Magyar Tudomány*, 181(5), 591–603. <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.5.3>
- Gross, H. (1893). *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik 1–2*. Leuschner und Lebensky's Buchhandlung.
- Inman, K. & Rudin, N. (2001). *Principles and practice of criminalistics. The profession of forensic science*. CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420036930>

- Kirk, P. (1963). The Ontogeny of Criminalistics. *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, 54(2), 235–238. <https://doi.org/10.2307/1141173>
- Kirk, P. (1974). *Crime investigation*. John Wiley and Sons.
- Kovács G. (2016). Szakkonzultáns és társszakértő szerepe az orvosszakértői bizonyításban. *Magyar Jog*, 63(11), 653–658.
- Kovács G. (2017). Az Európai Forenzikus Tudományos Társaság (EFSA-2020) megalkotásának koncepciója. *Jog-Állam-Politika*, 1, 83–102.
- Kovács G. (2021). Forenzikus tudományok ostrom alatt. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1741–1758. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.4>
- Kovács, G. & Nogel, M. (2015). Comparative analysis of the legal regulation of forensic experts. Secretariat, of the EAFS2015 Conference.
- Kovács, G., Nagy, K. & Nogel, M. (2015). Accreditation of forensic laboratories as a part of the „European Forensic Science 2020” concept. In Keller, É. (Ed.), *AAP 2015 Programme and Abstract Book. 24th International Meeting on Forensic Medicine Alpe-Adria-Pannonia* (pp. 41–42). Semmelweis University.
- Kuhn, T. (1984). *A tudományos forradalmak szerkezete*. Gondolat Kiadó.
- Locard, E. (1920). *L'enquete criminelle et les methodes scientifique*. Ernest Flammarion.
- Nogel M (2019). A szakértői bizonyítással szemben támasztott követelmények szigorodása az Amerikai Egyesült Államokban. *Jog-Állam- Politika*, 3, 19–35.
- Nogel M. (2020): *A szakértői bizonyítás aktuális kérdései*. HVG-ORAC.
- Nogel M. (2022). Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikus szakértői vélemények relevanciája a védelem számára. *Belügyi Szemle*, 70(3), 481–503. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.4>
- Sasvári P. & Várföldi K. (2022). Az MTA IX. Osztály folyóiratpontosozási rendszerének empirikus vizsgálata 2020-as és 2021-es adatok alapján. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 69(7), 319–333.
- Savári P. & Urbanovics A. (2021). Mérlegen az MTA IX. osztály hazai listás folyóiratai – hazai és nemzetközi hivatkozások összevetése. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 67(7-8), 411–448.
- Schrödinger, E. (1935). Die gegenwärtige Situation in der Quantenmechanik. *Naturwissenschaften*, 23, 807–812. <https://doi.org/10.1007/BF01491891>
- Tremmel F., Fenyvesi Cs. & Herke Cs. (2009). *Kriminalisztika (Forensic Science)*. Dialóg Campus.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Nemzeti Közszerológati Egyetem Forenzikus Tudományok Tanszék*. <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/forenzikus-tudomanyok-tanszek/rolunk>

URL2: *Igazságügyi szakértői névjegyzék*. <https://inyr.im.gov.hu/experts/specialization-search>

URL3: *Scimago Journal Ranking „forensic” szűkítéssel*. <https://www.scimagojr.com/journal-search.php?q=forensic>

URL4: *MTA IX. osztály folyóirat lista*. <https://mta.hu/doktori-tanacs/a-ix-osztaly-doktori-kovetelmenyrendszer-105380>

URL5: *National Research Council of the National Academy of Science: Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward*. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/228091.pdf>

URL6: *PCAST: Report to the President. Forensic Science in Criminal Courts: Ensuring Scientific Validity of Feature-Comparison Methods*. <https://www.broadinstitute.org/files/sections/about/PCAST/2016%20pcast-forensic-science.pdf>

URL7: *Sydney Declaration*. <https://iafs2023.com.au/cms/wp-content/uploads/IAFS-2023-Sydney-Declaration-18-May-2021.pdf>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Kovács G. (2022). A kriminalisztikatudomány adósságai egy paradigmaváltás küszöbén. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2335–2342. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.37>

Az NKE Rendészettudományi Kar fejlesztési eredményeinek bemutatása – tematikus különszám megjelentetése útján

Kovács Gábor

Prof. dr., dékán, tanszékvezető, egyetemi tanár, rendőr vezérőrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
kovacs.gabor@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle 70. évfordulója kitűnő alkalmat teremt arra, hogy áttekintésre kerüljenek a kiadvány fejlődésének főbb állomásai, és meghatározásra kerüljenek a jövő fejlődésének főbb irányvonalai. Tanulmányomban azt szeretném bemutatni, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara (NKE RTK) folyamatosan megújul, és ennek a fejlődésnek a szakaszai a dékáni pályázati ciklusokhoz igazodnak. A 2021. június 16-i dékáni kinevezésem óta kezdetét vette az RTK újabb fejlesztési időszaka, amelynek eredményeit a Belügyi Szemle tematikus különszámában javaslom bemutatni.

Az RTK a teljes rendvédelmi szféra részére, a négyes feladatrendszer végrehajtásával – amely a kiképzés (a tisztjelöltek alapfelkészítése), a nevelés (a tisztjelöltek hivatásrendi felkészítésének egyik eszköze), a képzés (a gyakorlatorientált felkészítés) és az oktatás (az általános értelmiségi felkészítés és a szakmai ismeretek elsajátítása) – a 21. századi kihívásokra készíti fel a hallgatókat, azzal a céllal, hogy megfeleljenek a magas szintű szakmai és társadalmi elvárásoknak.

Az „*Intézményfejlesztési Terv 2020–2025*” alapján az egyetem/kar „... működésének minden elemében a magas minőség elérésére törekszik” (URL1).

Az egyetem és az RTK vezetése a „Kreatív Tanulási Program” keretében elkötelezte magát az oktató-nevelő munka teljes rendszerének megújítása mellett. „*A jövő vezetőit képezzük [...] A kormányzást és a vezetői munkát sem lehet a régi megközelítéssel, a régi módszerekkel folytatni. A képzéseinkben részt vevők egymástól és egymásért is tanulva, a legelismertebb szakértők közreműködésével a jövő kormányzati és közigazgatási feladataira készülnek.*” (URL2). Az egyetem a 21. századi módszerek és a hallgatói igények szem előtt tartásával reformálja meg az oktatást (kiscsoportos oktatás, szemináriumi foglalkozások reformja, digitális eszközök használata, új oktatásmódszertani intézkedések bevezetése stb.).

A dékáni program megvalósítása és az oktatásfejlesztés új kihívások elé állítják az RTK állományát. Ezen főbb területeket az alábbiakban mutatom be.

Az RTK működtetésével kapcsolatos vezetői célkitűzések, feladatok

Az RTK működésének céljait jogszabályok és egyetemi szabályzók rögzítik. A kart alkotó szervezeti egységek jelentős megújuláson mentek keresztül az elmúlt években. A jelenlegi szervezeti felépítés biztosítja az eredményes munkát, a sokrétű feladatkör sikeres végrehajtását. E célokon túl közös feladat, hogy egy korszerű, minőségében kifogástalan, megújulni képes és egyben hagyománytisztelő, együttműködő, oktatói és hallgatói közösség jöjjön létre.

A kiemelt kari tudományos kutatások elősegítése

Fontos cél a kari kutatás-fejlesztés és az innováció, amely közelebb hozza az RTK és a képzéseket megrendelők (és a piaci szereplők) közös tevékenységét egymáshoz. Az elkövetkező években a tudományos kutatásoknak a kari és a tanzéki közösség kiemelt stratégiai feladatává kell válniuk. Az RTK-nak minden eszközzel a rendészettudomány ügyét, annak további erősítését kell szolgálnia.

Az RTK arculat- és márképítési feladatai

Az NKE már jól ismert hazánkban, azonban az RTK már jóval kevesebbek által ismert, sokan még manapság is a Rendőrtiszti Főiskolával azonosítják, holott ez a kar már minden tekintetben jóval túlhaladta az elődintézményt. Kiemelt célunk az NKE RTK további láthatóságának és elismertségének növelése a szakmai és a civil társadalmi környezetben. Fontos feladat a szoros kapcsolat ápolása a rendvédelmi feladatokat ellátó szervekkel.

A bevélszvizsgálatok rendszerének kialakítása

Képző intézményként lényeges a rendészeti képzések által biztosított minőség állandó figyelemmel kísérése. Ez a visszacsatolás elengedhetetlen a jövő fejlesztési céljainak meghatározásához. A Belügyminisztérium és az Oktatási Hivatal segítségével tevékenyen részt veszünk az 5–10–15 éve végzett hallgatók bevélszvizsgálatában.

A hallgatói utánpótlás biztosítása

Az RTK képzéseire első helyen jelentkező felvételizők számának biztosítása – jól átgondolt szervezeti intézkedésekkel – további feladat, erre igénybe kell venni a partneriskolai hálózatot, a roadshow-k, valamint a szakmai és nyílt napok rendszerét.

A hallgatói tehetséggondozás feladatai

Az RTK képzéseire jelentkező felvételizők minősége immár biztosítja az igazán tehetséges hallgatók kiválasztását és a velük való különleges foglalkozást, az egyetemi hallgatói kiválósági programokba történő bekapcsolásukat. Célunk az új tehetséggökösségek kialakítása, a szakkollégiumi hallgatók és a Ludovika Collegiumba jelentkezők, valamint a tudományos diákkörben részt vevők számának növelése, illetve új tehetséggondozási rendszerek kidolgozása, módszerek alkalmazása (például az osztályfőnöki rendszerrel együttműködő tehetséggondozó mentori rendszer kialakítása, kapcsolódás a BM Tehetségmenedzsment programhoz). Továbbra is magas színvonalon kell tartani a Tudományos Diákköri mozgalom szerepét, és építeni kell a szakkollégiumok tevékenységére.

Oktatói, munkavállalói kiválóság

A kiváló hallgatók oktatásához kiváló oktatók is kellenek. A jelenleg jól működő teljesítményértékelési rendszert szükséges továbbfejleszteni. Kiemelt célként jelentkezik az innovatív képzési módszerek meghonosítása, a képzések minőségének további fejlesztése.

A képzések folyamatos aktualizálása, a külföldi tapasztalatok feldolgozása és beépítése

Az RTK-n az egyes alapképzési, mesterképzési és szakirányú továbbképzési szakok felelőseinek folyamatosan elemezni, fejleszteni kell a képzési dokumentumokat, beleépítve a korszerű ismeret- és tudásanyagot. Ehhez elengedhetetlen a nemzetközi tapasztalatok megismerése és a jó gyakorlatok átvétele, adaptálása a helyi sajátosságokhoz, majd azok meghonosítása a képzésekben. Ehhez hozzájárul az EU Secure projektben való kari részvétel is.

A tudományos munkával kapcsolatos célkitűzések, a kar állományának jövőbeni kutatási feladatai

Ezen a területen eddig is jelentős eredményeket tudhat az RTK magáénak, de a fejlődés nem állhat meg: változik a környezet, igazodni kell az új körülményekhez. A rendészettudományban az NKE hazánk egyetlen kutatóhelye. A megkezdett fejlesztések nyomán az alábbiak a stratégiai területek: kriminalisztika (kriminántechnika, krimináltaktika és metodika), forenzikus tudományok; kriminálpszichológia; rendészeti képességek mérése; a közbiztonság szociológiája; magánbiztonság; rendészeti vezetés- és szervezélmélet; mesterséges intelligencia alkalmazása a rendészetben; antikorrupciós kutatások (a Nemzeti Védelmi Szolgálattal együtt); a migráció rendészeti vonatkozásai; nemzetközi külszolgálati missziók tapasztalatai; minősített időszakokra vonatkozó rendészeti tevékenység.

A dékáni programban felsorolt főbb fejlesztési, kutatási feladatok végrehajtására 2021-ben megalakultak a munkacsoportok, amelyekben megkezdődött a magas színvonalú munkavégzés (Kovács, 2021). A fejlesztő munkának várhatóan konkrét, használható eredményei lesznek a jövőben. Ezeknek az elért eredményeknek az összegzésére és bemutatására vállalkozik az RTK oktatói közössége a Belügyi Szemle tervezett tematikus különszámának összeállításával.

Gratulálok a kiadvány 70. évfordulójához, további szakmai sikereket kívánok!

Felhasznált irodalom

Kovács G. (2021). *Dékáni pályázat*. Nemzeti Közsolgálati Egyetem.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *A biztos jövő egyeteme „Intézményfejlesztési Terv 2020-2025”* <https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/intezmenyfejlesztési-terv-2020-2025.pdf>

URL2: *A Kreatív Tanulási Program*. <https://www.uni-nke.hu/oktatas/kreativ-tanulas-program/celok>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Kovács G. (2022). Az NKE Rendészettudományi Kar fejlesztési eredményeinek bemutatása – tematikus különszám megjelentetése útján. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2343–2346. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.38>

Az elmúlt évtizedek jeges árvizeinek tapasztalatai és azok alkalmazása

Láng István

főigazgató
Országos Vízügyi Főigazgatóság
lang.istvan@ovf.hu

A jeges árvíz

Az árvízvédekezés legnagyobb kihívása a jeges árvizek elleni védekezés. Tartós hideg esetén folyóinkon összefüggő jégpáncél alakulhat ki. Általában ez nem okoz problémát, amennyiben a folyó vízhozama nem haladja meg az átlagosnak nevezhető középvízhozamokat. Furcsa paradoxon, hogy a jeges árvizet általában a felső vízgyűjtő felmelegedése, és az ezt követő hóolvadás és eső együttesen képes kiváltani. A megnövekedett vízhozam a folyón kialakult jégpáncélt ösztöztéri, és megindul a jégzajlás. Szerencsés esetben a jég utat csinál magának, és beérkezve egy nagyobb befogadó vízfolyásba (például a Morva a Dunába), ahol arányaiban a beérkező vízhozam már nem okoz számottevő vízszintemelkedést, a jégzajlás megáll. Több mellékfolyó egyidejű áradása esetén azonban jelentősebb folyóinkon, a síkvidéken is kialakul jégzajlás, ahogy ez legutóbb történt 2017-ben a Dunán és a Tiszán.

A jeges árvíz kialakulása lényegesen veszélyesebb a tavaszi-nyári árvizeknél. Kialakulását általában a rossz vonalvezetésű meder vagy a mederben lévő akadály (sziget, hídpillér stb.) okozza azzal, hogy a jégzajlást megállítja, jégtorlasz alakul ki. Az áramló víz a jégtorlasz alá bebuktatja az érkező jégtáblákat, és fokozatosan elzárja a víz útját. A lokális duzzasztás következtében a torlasz felett a vízszintek lényegesen gyorsabban emelkednek, kevés idő marad a védekezésre. Az elszabaduló vízzel úszó jégtáblák gyakorlatilag mindent letarolnak, ami az útjukba áll. A védekezés során azzal is számolni kell, hogy a víz és a levegő hideg, a védekező és a védendő embereket egyaránt veszélyezteti a kihülés. Ha három szóval lehet jellemezni a jeges árvizet: gyors, veszélyes és kíméletlen.

A legpusztítóbb jeges árvíz 1838-ban volt, amikor a Csepel-szigetnél feltorlódott jég az árvízszintet hirtelen megemelte, és a jeges ár a töltéseket átszakítva Pest és Buda alacsony területeit elöntötte. Az ár a Duna mentén közel 10 000

házat pusztított el, ebből 2281-et Pesten, 204-et Budán. Az árvíz 153 ember halálát okozta, ebből 151-et Pesten. A mentési munkákban kiemelkedő szerepet játszó Wesselényi Miklós emlékét, s az akkor kialakuló árvízszinteket több tábla őrzi a fővárosban. Ez a tragikus esemény vezetett oda, hogy az árvízvédelmi feladatokba, a felkészülésbe, a fejlesztésekbe és a védekezésbe fokozatosan beépültek a jeges árvizek elleni védekezés szempontjai.

Az egységes vízügyi szolgálat működése alatt levonult jelentősebb jeges árvizek tapasztalatai

A tavaszi-nyári árvizek ma már 3–10 napra előre jelezhetőek a vízfolyás nagyságától függően. A jeges árvíz nem ad lehetőséget érdemi előrejelzésre. A hirtelen kialakuló torlasz, annak vízszintemelése nem ad érdemi időelőnyt. Itt kiemelkedő szerepe van a tapasztalatnak, a korábbi jeges árvizek történéseinek elemzéséből nyert következtetéseknek. Még a legutolsó, 2017-ben levonult jeges árvíz is számos olyan új tapasztalatot szolgáltatott, amelyek segítségével a védekezés hatékonysága növelhető. Érdemes számba venni, hogy 1953, az egységes vízügyi szolgálat megalakulása óta milyen jelentősebb jeges árvizek voltak, és azok milyen, a védekezésbe beépíthető tapasztalattal szolgáltak.

Az 1956-os dunai jeges árvíz

A 20. század legnagyobb jeges árvize kétségtelenül az 1956 februárjában kialakult jeges árvíz volt. Pusztítása nemcsak Magyarországon, hanem Németországban és Ausztriában is jelentős volt. Érdekes módon a kialakult jégzajlás során keletkezett árvizet a Szigetközben sikerült megfékezni. Ez nyilvánvalóan annak köszönhető, hogy két évvel korábban, 1954-ben rekord nagyságú árvíz vonult le négy töltésszakadással. Ezt követően sor került a gátak erősítésére, így bár az árvíz helyenként 30 centiméterrel is meghaladta szintben a két évvel korábbi rekord árvízszintet, a megerősített gátak állták a próbát.

Budapest környékén féléo volt, hogy megismétlődik az 1838-as tragédia, ezért minden eszközt bevetettek, hogy ne alakuljon ki jeges elöntés. A hidak környékén robbantással, gránátvetőkkel igyekeztek a jég útját biztosítani. Amit Budapestenél sikerült elkerülni, az bekövetkezett Dunaföldvárnál. A kialakuló jégtorlasz elzárta a Duna útját, a folyó oldalirányban kilépett medréből. Az elöntés előtt több települést (Madocsa, Bölcske) ki kellett telepíteni. Bár a bombázás folyamatos volt a jégdugó nehezen indult meg. A zajló jég ezt követően

Baja térségében állt meg, és rendkívüli árvizet okozott. A kialakuló árvízszint meghágtá a balparti töltéseket és több helyen átszakította azt, és előntötte Baja város mélyebb részeit. A jelenség ezt követően megismétlődött Mohács térségében a jobbparti árvízvédelmi töltésnél, ahol az árvíz több mint 25 000 ha területet öntött el. Közel 5000 embert kellett kitelepíteni.

A pusztító árvizet követően több olyan döntés született, amely a későbbiekben meghatározta a jeges árvizek elleni védekezést. Döntés született az árvízvédelmi töltések megerősítéséről a Duna alsó szakaszán. Megnövelték a biztonságukat, azáltal, hogy a töltések koronaszintjét a mértékadó árvízszint fölé másfél méterrel növelték.

Az 1956-os jeges árvíz után született döntés a későbbi védekezéseket alapvetően meghatározó jégtörő hajópark kialakításáról. A hajók építése 1988-ig tartott. A program keretében épült meg a Dunára tizenkét hajó (Jégtörő I.–XII.), illetve a Tiszára tíz hajó (Jégvirág I.–X.)

A 2003. évi jégzajlás Tiszalökön

2003-ban rendkívüli helyzet alakult ki a tiszalöki vízlépcső környezetében. A zajló jég torlasz formájában megállt. Bár nem volt szélsőségesen nagy vízhozam, a torlasz folyamatosan hízott felfelé, elérte a tiszalöki duzzasztómű már nyitott nyílásait és azokon keresztül tovább nőtt egészen a Keleti-csatorna kitorcollásáig. A duzzasztómű nyílásait már korábban teljesen kinyitották, hogy a jégzajlás ne okozzon kárt bennük. Az így kialakult helyzetben a tiszalöki létesítmény teljesen megbénult, beavatkozásra nem volt lehetőség. Egy kisebb vízhozam emelkedés már jelentős árvíz kialakulásához vezethetett volna. Közvetlenül a vízlépcső alvívén nagy erővel, kis jégtörő hajókkal (Berettyó I. és II.) és robbantással próbálták a torlaszt megindítani, eredménytelenül. A torlasz megbontása érdekében ezért kettő 51 tonnás hajót (Jégvirág I. és II.) kidaruztak Bodrogkisfaludon és szárazföldön szállították Tiszacsegére. A hajók a torlasz bontását alulról kezdték meg, így a leváló jégtáblák tovább tudtak úszni. A két hajónak hét napra volt szüksége ahhoz, hogy a torlaszt eltávolítsa és a folyómedret felszabadítsa, elkerülve egy, az olvadással járó jeges árvizet.

A 2003. évi árvíz legfontosabb tapasztalata az volt, hogy a vízszintszabályozó, keresztező létesítmények alatt gondoskodni kell a jég előtöréséről, hogy a felülről érkező jégtáblák zavartalanul tudjanak továbbmenni, ne alakuljon ki torlasz, ne okozzanak kárt a műtárgyban, illetve ne korlátozzák annak működtetését.

A 2012. évi jeges árvíz a Dunán és a Tiszán

2012 februárjában egységes jégtakaró alakult ki a Dunán és a Tiszán is. A víz-ügyi szolgáltatásban ekkor ellenőriztük egységesen a negatív hőösszegszámítást mint tapasztalati tényezőt. A számítások szerint, ha az egymást követő negatív napi középhőmérsékletek összege meghaladja a -150 Celsius fokot, akkor kell számolni a jég beállásával a Dunán, illetve a Tiszán. A közelítő becslés igazolódot. Fel kellett készülni a jégtörésre. Azonban a megelőző alacsony vízszintek miatt néhány jégtörő hajó nem tudta elfoglalni szolgálati helyét. Így Tiszadobon se volt jégtörő, mert a Jégvirág I. és Jégvirág II. jégtörő hajók az alacsony vízszintek miatt Tiszalök felvizen ragadtak. A 2003-ban kialakult helyzet elkerülése érdekében azonban szükségessé vált a Tiszalök alatti mederszakasz tisztítása, elkerülendő, hogy a jégtorlasz ismét a tiszalöki erőmű alatt alakuljon ki. Ezért a két jégtörő hajót közúton kellett állomáshelyére szállítani Bodrogkisfaludból Tiszadobra, emiatt kellett a kabinokat levágni, majd visszaszerelni. A közúti szállítás még így is sok gonddal járt. A célállomás előtt közvetlenül a szerelvények beakadtak az alacsony elektromos hálózatba és átmeneti áramszünetet idéztek elő. A két hajó ezt követően vízre került és megkezdte a törést, és megtisztította az érkező zajlás előtt az utat.

A Dunán ismét a Mohács alatti szakaszon kellett jégtorlasz kialakulásával számolni, ezért a Jégtörő VII. és a Széchenyi (Jégtörő XII.) átvezénylésre került Apatinba. A közös szerb-horvát Duna szakaszon kellett jégtöréssel számolni, miközben a két szomszédos ország viszonya meglehetősen fagyos, a kommunikáció nehézkes volt, annak ellenére, hogy a három ország jeges összekötői, évente egyszer decemberben összeültek. Ez a bevetésben késlekedést okozott, de szerencsére az időjárás megenyhült, érdemi jégtörésre nem került sor.

A védekezés bebizonyította, hogy a negatív hőösszegszámítás jó közelítéssel alkalmazható a védekezésre történő felkészüléshez. Mivel a hőmérséklet több napra előre jelezhető, a negatív hőösszeg figyelembevételével a felkészülés is hamarabb indítható. A másik, azóta alkalmazott tapasztalat, hogy a jégtörő hajók téli állomásának megközelítését nem a hivatalos jégtörési szezon elején rendeljük el, hanem már szeptembertől vizsgáljuk, és ha az adott vízállás lehetővé teszi elrendeljük a téli állomás elfoglalását. A védekezést követően sikerült Szerbia, Horvátország és Magyarország között egy új megállapodást kötni, ami egyértelművé tette a feladatokat, a szerepköröket és a védelmi költségek finanszírozását is. Így a védelmi költségek korábbi megosztását – 50% (HU), 25% (HR), 25% (SRB) – a három ország 30% magyar, 30% horvát, 30% szerb megosztásra változtatta. A megállapodás a következő jeges árvíz (2017) során jelentősen felgyorsította a védekezést.

A 2017. évi jeges árvizek

A 2017. évi jeges árvíz nagysága az 1956-os jeges árvízhez hasonlítható. Abban, hogy szélsőséges károkozás nélkül levonult jelentős szerepe volt az elmúlt évtizedek tapasztalatainak, eredményeinek, leginkább a jégtörő hajópark meglétének. A Dunán ismét a szerb-horvát közös szakaszon álltak be a torlaszok, szinte méterre pontosan ott, ahol 2012-ben. A hideg időjárás rendkívüli körülményeket teremtett. A jegesedés olyan erős volt, hogy a Jégtörő XI. (azóta Wesselényi a neve) és a Jégtörő VI. hajók nem bírtak a feladattal. A Jégtörő VI. a torlasz fogságába került, és tekintve, hogy nem rendelkezett himbával (a hajót excentrikusan mozgató súllyal), nem tudott kiszabadulni, sőt a másik hajó sem tudta kiszabadítani. A védelemvezetés rákényszerült arra a szabálytalanságra, hogy a Jégtörő XI. egyedül folytassa a torlaszok feltörését, ami kockázatos volt, mert nem volt mellette befagyás esetére kísérőhajó.

Ezért született döntés arra, hogy a legerősebb jégtörő hajó a Széchenyi (Jégtörő XII.) is lemegy besegíteni. Így a két legerősebb hajó uralni tudta a helyzetet, és kialakította azt a folyosót, amelyen a jég biztonságosan le tudott vonulni. Szerb kérésre ez a folyosó egészen Belgrádig kialakításra került.

Időközben a Tiszán is rendkívüli helyzet alakult ki. A Kárpátokban emelkedő vízszint összetörte a jégtáblákat, melyek nemcsak a Tiszán, hanem valamennyi mellékágán megindultak. Záhonyban az érkező jégtorlasz formájában összeállt. Elkezdett emelkedni a felvízszint, ahogy a torlasz áteresztőképessége csökkent. Jégtörő hajópark hiányában egyetlen eszközként a jégrobbantás tűnt megoldásnak. Az erre való felkészülés azonban időigényes volt. Az engedélyek beszerzése lassú, amit tovább súlyosbított, hogy a Tisza ezen szakasza, ukrán, majd szlovák határfolyó és a jégtöréshez szükséges mértékben nem hajózható. A robbantási engedély megkérése folyamatban volt, amikor a torlasz megmozdult és néhány kilométerrel odébb állt meg. Az új helyszín, új engedélyeket követelt meg. A torlasz ezt követően többször megcsúszott és megállt. Ilyen jelenséget még nem tapasztaltunk, ugyanakkor logikus volt a történet. Ezen a szakaszon a Tisza esése nagyobb, emiatt a torlasz környezetében gyorsabb és nagyobb vízszintkülönbség, víznyomás alakul ki. A víznyomás elérve a kritikus mértéket továbblöki a torlaszt. Ez a jelenség az alacsony esésű szakaszon nem tud kialakulni, mert az árvízvédelmi töltés hamarabb elszakad, mintsem a víznyomás elérné a torlaszt továbblökö kritikus mértéket. Ezt a jelenséget kimértük, és megállapítást nyert, hogy ezen a szakaszon, ha a vízszintkülönbség eléri a 2–4 métert, akkor a jégdugó tovább mozdul. A méréseket igazolta a valóság. A tiszai torlasz így szakaszosan utazva érte el a tiszalöki vízlépcsőt. A korábbi tapasztalatok alapján az alvízi oldalon a jeget már feltörtük, így zavartalanul

utazott tovább Kisköréig, ahol szintén tisztán tartottuk az alvízi medret, így az tovább tudott utazni Szolnok irányába.

Az érkező jég előtt kritikusan ígérkezett Szolnok felett a még épülő M4-es út hídjának környezete, ahol mederszűkület volt, illetve a középen nyitható csongrádi pontonhíd, amelynek parti fix részei szintén szűkületet képeztek. Félő volt, hogy a torlasz elakad és a jégnyomás összetöri a létesítményeket, illetve árvízet okoz. Ennek elkerülése érdekében született az az ötlet, hogy a felvízen használjuk ki a megvastagodott állójeget. A jégtörést a felvízen úgy hajtottuk végre, hogy a bennhagyott állójég tölcsérszerűen vezette rá a zajló jeget a nyílásra, egyben megvédte a parti létesítményeket. Egyszerűen jéggel védekeztünk a jég ellen. Korántsem voltunk biztosak a sikerben, de az ötlet bevált, és a jégtorlasz zavartalanul átment a szűkületen.

A 2017. évi jeges árvíz léptékében az 1956-oshoz hasonlítható. A sikeres védekezés kulcsa a korábbi tapasztalatok alapján megtett intézkedések, illetve alkalmazott védekezési eljárások. Az alsó dunai védvonalak megerősítése, a jégtörő hajópark bevetése elkerülhetővé tette a nagyobb károkat. A keresztező műtárgyak alvizének tisztántartása zavartalan jégzajlást tett lehetővé. Ugyanakkor közelebb kerültünk a jégtorlaszok vándorlásának számításához a felső szakaszon, és azt is be kellett látni, hogy a jégrobbantás hatékonysága, bármennyire népszerű intézkedésnek tűnik, erősen kétséges, eddig eredményes jégrobbantásra nem volt példa. Az 1956-os nagyléptékű bombázások sem tudták érdemben csökkenteni a veszélyt.

A tapasztalatok jelentősége, azok összegzése

A klímaváltozás nemcsak a hőmérséklet emelkedését jelenti, hanem ugyanúgy jelenti a szélsőségesen hideg időjárás előfordulását is. Ezért a jeges árvizek kialakulását továbbra sem zárhatjuk ki, ahogy ezt a 2017. évi jeges árvíz is bizonyította. Nem tudni azonban, hogy milyen gyakorisággal fordul elő, volt már rá példa, hogy húsz éven keresztül nem kellett szembenézni vele, de arra is volt példa, hogy két egymást követő évben alakult ki. Ugyanakkor a fentiekből is látható, hogy a jeges árvizek következményei sokkal kevésbé kiszámíthatóak, lényegesen nagyobb szerepe van a tapasztalatnak, pontosabban a dokumentált tapasztalatnak, a lehetséges eljárások, beavatkozások dokumentálásának. A hosszabb szünetek idején már sok olyan tapasztalt ember kerül ki az ágazatból, aki egykor még védekezett, tehát a személyes tapasztalat elegendő mértékben jó eséllyel nem fog rendelkezésre állni. Ezért van nagy jelentősége a jégvédekezési terveknek, melyek az egyes helyszínekhez kötődően összegzik a lehetséges

beavatkozásokat, és folyamatosan bővülnek az újabb és újabb jeges árvizek tapasztalataival, annak érdekében, hogy a védekezés sikeres legyen.

Felhasznált irodalom

Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (1996). *Jégvédekezés Zárójelentés.*

Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum (1938). *Március 13 – A nagy pesti dunai árvíz.*

Országos Vízügyi Főigazgatóság. *Az 1956 évi jeges árvíz évfordulója*

Országos Vízügyi Főigazgatóság (2012). *Jégvédekezés Zárójelentés.*

Országos Vízügyi Főigazgatóság (2017). *Jégvédekezés Zárójelentés.*

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Láng I. (2022). Az elmúlt évtizedek jeges árvizeinek tapasztalatai és azok alkalmazása. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2347–2353. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.39>

A Belügyi Szemle sajátosságai, jellegzetességei – ahogy én látom

Lévay Miklós

Prof. dr., kandidátus, egyetemi tanár
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar,
Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc
Állam- és Jogtudományi Kar
levaym@ajk.elte.hu

Dr. Dános Valér főszerkesztő úr megtisztelő felkérése lehetővé tette számomra, hogy átgondoljam kapcsolatomat a Belügyi Szemle folyóirattal, és a terjedelmi korlátok keretei között kifejtsem gondolataimat sajátosságairól, jellegzetességeiről.

A folyóiratnak alapvetően olvasója vagyok – szerény mértékben, eddig hat tanulmány erejéig szerzőség is fűz a laphoz –, mégpedig az 1970-es évek második felétől.

1978-ban, kriminológiai tárgyú szakdolgozatomra készülve jöttem rá arra, hogy amennyiben a diszciplína tárgykörébe tartozó hazai tanulmányokra van szükségem, akkor a Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok mellett elsősorban a Belügyi Szemlét kell átnéznem.

A több mint negyvenéves olvasói tapasztalat és az archívum áttekintése alapján következtetésem, Vámbéry Ruzstem saját tankönyvére vonatkozó minősítését idézve, hogy ez a folyóirat „*más, mint a meglévők*” (Vámbéry, 1913).

Másnak gondolom a Belügyi Szemlét, mint a hazai rokon folyóiratok (például Jogtudományi Közlöny, Magyar Jog), illetve mint a tipikus tudományos folyóiratok. Számomra a másság lényege – és ezt tekintem a folyóirat legfőbb sajátosságának – a nem tisztán tudományos profil, a nem kizárólag tudományos közlemények publikálása. Részemről ennek a sajátosságnak az azonosítása nem értékítélet, hanem ténymegállapítás.

A „lapgazda” Belügyminisztérium a mindenkori szerkesztőséggel és főszerkesztővel együtt szélesebb olvasóközönséget céltzott meg, mint a kutatók, egyetemi oktatók és hallgatók. A folyóirat nem csupán tudományos, hanem szakmai, gyakorlati kérdések fóruma is, sőt, számít a „laikusok”, a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére.

Úgy vélem, hogy ennek a vegyes jellegnek, profilnak vannak állandó elemei, még akkor is, ha ezeknek az elemeknek egy része bizonyos idő elteltével eltérő névvel, rovatmegjelöléssel szerepel. Véleményem szerint tartalmi szempontból a Belügyi Szemlében megjelent publikációk a következők szerint oszthatóak: a) tudományos közlemények, b) szakmai, gyakorlati kérdésekkel foglalkozó cikkek, c) könyvismertetések, d) külföldi kitekintés, e) tudományos, szakmai teljesítmények felidézése, megörökítése, f) szélesebb olvasóközönség érdeklődésére számot tartó írások. Természetesen az idők során változott az egy-egy kategóriába tartozó publikációk tartalma, jellege, az utóbbi időben pedig az egyes lapszámokon belüli arányuk. Így például a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére számot tartó publikációk hosszú ideig jellemzően a *Titkos Háborúk Történetét* jelentette – számomra meglepő módon „*Titkos Háború*” cím alatt még az 1990-es években is szerepeltek ilyen rovat címmel írások a folyóiratban –, ma pedig részben az interjúk, illetve portrék szolgálják ezt a célkitűzést. A kategóriák közül mint sajátosságra külön utalok a tudományos, szakmai teljesítményeknek a megörökítését, ébrentartását szolgáló, a rendészeti tudományok, a bűnügyi tudományok, a rendőri munka területén kiemelkedőt produkáló, adott esetben már nyugállományban lévő kutatókkal, rendőri vezetőkkel készült interjúkra, illetve pályafutásuk méltatására (lásd például a kilencvenéves Katona Géza köszöntését; Nagy, 2015).

Az előzőekben említettekén túl a folyóiratnál tetten érhető, jellemzően az 1980-as évektől, egy lényeges tartalmi sajátosság, amely a következőképpen határozható meg: kritikai szemléletű publikációkkal hozzájárulni a rendőrség, a rendészeti szervek, a rendőri munka, a rendészeti felsőoktatás, a büntüldözés korszerűsítéséhez, autoriter politikai viszonyok között akár azokkal szemben, demokratikus viszonyok között azok kívánalmainak megfelelően.

Ez a sajátosság különösen jellemezte a folyóiratot az 1989–1990-es rendszer-változás időszakában és az azt közvetlenül megelőző években. Ahogy arra Korinek László rámutat, a „*belügyi munka alkotmányosságának előmozdításában fontos szerepet játszott a Belügyi Szemle, amelyben teret kaptak a hivatalos fel-fogással ellentétes nézetek is.*” (Korinek, 2015).

A pozitív jellegzetességek közül feltétlenül kiemelendők a hazai kutatási eredmények nemzetközi megismertetését szolgáló angol nyelvű különszámok. Ezek az 1990-es évek végétől az adott évben a szerkesztőség által legjobbnak tartott tanulmányoknak egy lapszámában való angol nyelvű publikációját jelentették (BEST OF 1998). 2020-tól kezdődően pedig angol nyelvű különszámok jelennek meg ([URL1](#)).

A kriminológia szempontjából ugyancsak rendelkezik sajátossággal a Belügyi Szemle.

Edwin H. Sutherland szerint a kriminológia tárgyköre „*felöleli a jog képződésének folyamatát, a jog megsértésének folyamatát, illetve a jogsértésekre adott reakciókat*” (Sutherland meghatározását idézi: Borbíró 2019). A hármas tárgykörből az elsőbe tartozó publikációk megjelentetésre lehetőség van a jogtudományi folyóiratokban, valamint a jogi karok periodikáiban. A harmadik tárgykörbe, de különösen a másodikba tartozó kutatási eredményeket (bűnözés és annak különböző típusainak jellemzői, bűnelkövetőkkel kapcsolatos vizsgálatok) tartalmazó, egyetemi oktatók, PhD-hallgatók, gyakorlati szakemberek által írt eredeti tanulmányok közlésének elsődleges fóruma viszont a Belügyi Szemle. Ennek magyarázata részben, hogy az előzőleg említett folyóiratok ritkán közölnek adatokkal, ábrákkal, táblázatokkal illusztrált kriminológiai tanulmányokat, részben pedig, hogy a Magyar Kriminológiai Társaság (MKT) folyóiratában, a *Kriminológiai Közleményekben* az MKT rendezvényein tartott előadások írásos változata jelenik meg, az Országos Kriminológia Intézet (OKRI) éves kiadványában, a *Kriminológiai Tanulmányokban* pedig az OKRI saját kutatóinak tanulmányait publikálja. Az előzőek jelzik, hogy a hazai kriminológia számára nélkülözhetetlen publikációs fórum a Belügyi Szemle.

Nehezen tudom elfogadni viszont a közlési feltételek következő mondatát: „*A Belügyi Szemleiben megjelent cikkek nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját, azok tartalmáért való felelősség minden esetben a szerzőket terheli.*” (A lapszámok utolsó oldalán, a Közlési Feltételek cím alatt megtalálható mondat. Például a 2021. évi 12. számban a 2297. oldalon.) Lektoráltatás után, szerkesztőségi döntés alapján publikált cikkektől nem kellene ilyen „távolságot tartani”. Hazai jogtudományi folyóiratokban, a jogi karok periodikáiban, más tudományos folyóiratokban ilyen „eltolással” nem találkozunk. Megfontolandónak tartom a mondat elhagyását. Amennyiben pedig mindenképpen kell egy ilyesfajta kitétel, akkor annak tartalmára például szolgálhatnak a Belügyi Szemléhez hasonló státusú folyóiratok (minisztériumhoz vagy egyéb intézményhez, testülethez tartozó kiadványok), amelyek inkább azt jelzik, hogy a cikkek nem a fenntartó intézmény álláspontját képviselik.¹

A Belügyi Szemle általam eddig azonosított sajátosságai, jellegzetességei a múltra és a jelenre vonatkoznak.

Dános Valér – Hornyik Zsuzsanna – Szabó Csaba: *A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok* című kiváló tanulmányából azonban következtethetünk a jövő remélt, elérendő sajátosságára.

¹ Így például a Rendőrség Tudományos Tanácsának folyóiratában, a *Rendőrségi Tanulmányokban* a következő szerepel: „*A megjelenő írások nem a Rendőrség Tudományos Tanácsa, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik.*”

Ez pedig nem más, minthogy azon túl, hogy a folyóirat megtartsa a jelenlegi hazai A minősítésű besorolását, a „nemzetközi kvartilis szemléletű Q1, Q2, Q3, Q4 értékelési rendszernek is – felmenő rendszerben – megfeleljen a Belügyi Szemle” (Dános, Hornyik & Szabó, 2021).

A megfelelést szolgáló törekvések, erőfeszítések, változások észlelhetők. Úgy érzem azonban, hogy egy dilemmával szembe kell nézzen a szerkesztőség, mégpedig azzal, hogy a folyóirat a tudományos színvonal további emelése, a tudományos közlemények arányának növelése mellett mennyire lesz továbbra is „más, mint a meglévők”, azaz mennyire marad meg a szélesebb olvasóközönység érdeklődésére számító, nem tisztán tudományos folyóiratnak.

A dilemma sikeres megoldását kívánom a szerkesztőségnek! Egyúttal gratulálok az egykori főszerkesztőknek, szerkesztőknek és szerkesztőségnek, valamint a jelenlegi főszerkesztőnek, szerkesztőknek és szerkesztőségnek a Belügyi Szemle elért eredményeiért!

Felhasznált irodalom

- Borbíró A. (2019). Problémafelvetés: mivel foglalkozik a kriminológia? In Borbíró A., Gönczöl K., Kerecsi K. & Lévay M. (Szerk.), *Kriminológia*. (pp. 29–56). Wolters Kluwer.
- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör: A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>
- Korinek L. (2015). Rendszerváltozás a belügyben. *Belügyi Szemle*, 63(1), 5–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.1.1>
- Nagy G. (2015). A kilencvenéves Katona Géza professzor, nyugállományú rendőr dandártábornok köszöntése. *Belügyi Szemle*, 63(12), 5–6.
- Vámbéry R. (1913). *Büntetőjog*. Grill.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Elérhető tartalom*. <https://belugyiszemle.hu/hu/elerheto-tartalom>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lévay M. (2022). A Belügyi Szemle sajátosságai, jellegzetességei – ahogy én látom. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2355–2358. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.40>

Belügyi Szemle: a gyakorlat visszatükröződése a tudományban – a pszichológus szemével

Malét-Szabó Erika

Dr. PhD, főtanácsadó, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály
erika.malet-szabo@bm.gov.hu

Igazán meghatódtam, mikor a Belügyi Szemle születésének 70. évfordulója alkalmából készülő emlékkötetbe felkérést kaptam a publikálásra. Mindig úgy tekintettem erre a folyóírra, mint a rendvédelmi tudományos élet egyik prominens darabjára, mely hosszú idő óta, a hagyományos értékek mentén, töretlenül képviseli a tudomány szellemiségét a rendvédelmi szakemberek körében. Már nem emlékszem pontosan, mikor talákoztam vele először, de arról határozott emlékképem van, hogy felszerelésemet követően számos vezető irodájában, illetve annak előszobájában láttam egy-egy példányát. Ifjú kutatóként tudtam, hogy ha szükségem lenne valamelyik számára, a megyei rendőrfőkapitány úrnál megtalálom. Mindez pedig már akkor egyértelműen közvetített számomra két üzenetet. Egyrészt jelezte, hogy a Belügyi Szemle „kézen forog” a rendvédelmi szervek vezetői között. Másrészt már akkor világosan éreztem, hogy éppen ezért a benne megjelenő tanulmányoknak valódi, kézzel fogható súlya van, hiszen a tudományos igényesség szűrőjének megfelelő tanulmányokban szereplő üzenetek közvetlenül elérnek az azokat a gyakorlatban is hasznosítani képes vezetőkhöz és szakemberekhez.

Éppen ezért volt megtisztelő és egyben meghatározó élmény, mikor először publikálhattam a Szemleiben. A rendvédelmi szerveknél folyó kriminálpszichológiai tevékenységről készült 2004-ben egy különszám, melybe felkértek, hogy írjak az áldozatvédelemről a pszichológus szemével. Akkoriban ez a kiadvány kifejezett unikumnak számított, és egyben szemléletes példáját nyújtotta annak, miként szolgálhatja a tudomány a gyakorlatot, azaz a pszichológia tudománya az igen sokszínű, a rendőrségi, a büntetés-végrehajtási, valamint a mindehhez szervesen kapcsolódó igazságügyi munka mindennapi gyakorlatát. Olyan témakörök kerültek többek között tárgyalásra az egyes tanulmányokban, mint az igazságügyi pszichológusi tevékenység (Orosházi, 2004), az áldozatvédelmi munka (Szabó, 2004), a poligráfós vizsgálat (Krispán, 2004), a túsztárgyalás (Györffy,

2004), valamint a depresszió, az öngyilkosság és a drogprevenció a börtönökben (Vokó, 2004; Láng, 2004; Garami, 2004). Ezen témák mai napig aktuális voltát jelzi, hogy az ismertetett tevékenységek – ha néhány esetben kissé átalakult formában is, de – jelenleg is a mindennapi rendvédelmi gyakorlat részét képezik, sőt több esetben önállósodtak és saját dedikált szervezeti egységet kaptak (például túsztárgyalás). Csendben jegyzem meg, hogy ez a 2004-ben megjelenő tanulmányom volt az elméleti kiindulási pont a Nemzeti Közszerződési Egyetem által 2020-ban kiadott Kriminológia MA tankönyv, „*Gyermekmeghallgatás a gyakorlatban*” című általam írt fejezetéhez is (Malét-Szabó, 2020).

A pszichológia tudománya a rendvédelmi szervek – és egyben a Belügyi Szemle kapuján is – elsőként a kriminálpszichológia révén tette be, majd vette meg a lábát (Pásztor & Szabó, 2005). A kriminálpszichológia által nyújtott ismereteken keresztül tapasztalhatták meg a pszichológia gyakorlati hasznát a mindennapi munkájuk során a kollégák. Ennek lenyomataként tekinthető a Szemle már említett különszáma. A kriminálpszichológia térnyerését követően vetődött fel az a kérdés, hogy a rendvédelmi hivatásos állomány régóta jelen lévő alkalmasságvizsgálata mellett milyen további, elsősorban az állományról való gondoskodást, annak hosszútávú megtartását támogató tevékenységek során, abba bekapcsolódva hasznosítható még a pszichológia tudományának ismeretanyaga. Az évek folyamán – az állománymegőrzés problémájának egyre hangsúlyosabbá válásával – az ezen kérdésekre adott gyakorlati válaszok önálló szakterületté nőttek ki magukat, amit rendvédelmi alapellátó pszichológianak nevezünk. A kezdetben szigetszerűen megjelenő különböző kapcsolódó tevékenységek, mint az ismeretterjesztő előadások, a stresszkezelő tréningek, a relaxációs csoportok, a mentálhigiénés felmérések, a szervezeti kultúra vizsgálatok stb. lassan, lépésről-lépésre kerültek egyre közelebb egymáshoz, valamint a rendvédelmi HR mindennapi tevékenységéhez. Először a rendvédelmi alapellátás keretében az egészségügyi és munkavédelmi rendszerrel összekapcsolódva született egy komplex, az állomány egészségét és hatékonyságát egyéni és szervezeti szinten egyaránt szolgáló rendszer (Malét-Szabó, 2015). Majd ez a rendszer a vezetők kompetenciaalapú kiválasztási és képzési rendszerének a teljes állományra való kiterjesztésével, annak az alkalmasságvizsgálati rendszer kötelező elemévé tételével, azaz a Kétlépcsős Integrált Alkalmasságvizsgálati Rendszer (röviden: KLIR) megszületésével – és a belügyminiszter irányítása alatt álló egyes rendvédelmi szerveknél foglalkoztatott hivatásos állomány és rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány alkalmasságvizsgálatáról szóló 45/2020. (XII. 16.) BM. rendelettel történő bevezetésével – vált valóban egy komplex, az egyén szolgálati életútját tudatosan támogatni képes, a rendvédelmi HR rendszer szervesen integrált részévé.

A rendvédelmi szerveknél folyó pszichológiai tevékenységről – köszönhetően a rendvédelmi pszichológusok között egyre szaporodó számú PhD-hallgatónak is – számos különböző folyóiratban, köztük specifikusan pszichológiai szakfolyóiratokban születtek publikációk. A KLIR rendszer tudományos megalapozásának ismertetése kapcsán azonban egyértelmű volt, hogy a Belügyi Szemle nyújthatja mindehhez a legmegfelelőbb felületet (Malét-Szabó & Takács-Fehér, 2021; Malét-Szabó, Balázs, Kurucz & Münnich, 2021). Mindennek pedig nem is nyújthatott volna szemléletesebb keretet más, mint egy a rendszer kifejlesztésére lehetőséget adó, a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001.sz. „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” című kiemelt projekt keretében született közszolgálati HR fejlesztéseket ismertető tematikus szám, ezzel is jelezve a KLIR rendszer szerves beépülését a közszolgálati HR új irányok felé mutató, stratégiai szemléletmódot képviselő rendszerébe.

A kriminálpszichológiáról szóló 2004. évi különszám és a KLIR rendszert ismertető 2021. évi tematikus HR szám tökéletes visszatükröződése a Belügyi Szemle hasábjain a rendvédelmi pszichológia gyakorlatán belül megfigyelhető fejlődési ívnek. Ezt felismerve szólalt meg bennem a kutató, hogy vajon milyen vonatkozó folyamat lenne tetten érhető e két kiadvány megjelenése között. Erre válaszul egy rövid elemzést végeztem a Belügyi Szemle honlapján elérhető kiadványok között, tartalmilag feltérképezve ezzel a 2015–2021 között – azaz az említett KÖFOP projekt tervezési és megvalósítási szakaszával párhuzamosan – megjelenő lapszámokat. Felmértem, hogy mely tanulmányok érintik tartalmukban a kriminálpszichológia, valamint a rendvédelmi alapellátó pszichológia szakterületét úgy, hogy közben figyelemmel voltam a kapcsolódó szakterületekre, mint az egészségügy, a képzés, a rendvédelmi, valamint a közigazgatási HR. Az egyes évfolyamokat tekintve az alábbi kép rajzolódott ki:

1. számú táblázat: *A Belügyi Szemle 2015–2020 között megjelent számainak tartalmi elemzése*

Évfolyam	Összes	Kriminál-pszichológia	Alapellátó-pszichológia	Egészség-ügy	Képzés	Rendvédelmi HR	Közszolgálati HR
63. (2015)	90	2			3		
64. (2016)	87	1	2			2	
65. (2017)	79	6	1			2	
66. (2018)	96	3	1		2	3	
67. (2019)	84	6	2	1	1	9	
68. (2020)	118	4	1	4	4	3	2
69. (2021)	130	4	9	9	5	13	5
Összesen	684	26	16	14	15	32	7

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A Belügyi Szemle vizsgált hét évfolyamában összesen 684 tanulmány jelent meg. Ebből minden vizsgált évfolyamon végig vonulva a kriminálpszichológiai tevékenységről összesen 26 tanulmányban olvashatunk, melyek közül mindössze egy az, ami a rendőri erőszak háttérének tárgyalásával az alkalmasság kérdésének érintésével az alapellátó pszichológusi tevékenységhez is kapcsolható (Pesti & Kovács, 2021).

Ezzel szemben az alapellátó pszichológiai tevékenység – erősen eltolódva a 2021-es év felé – összesen 16 tanulmányban jelenik meg, melyek közül tíz esetben a rendvédelmi HR tevékenységhez, két esetben a rendőrségi egészségfejlesztési rendszer részeként (Tánczos, Sipos, Szeles, Witzing, Polácska & Bogár, 2021; Borbély, 2019), egy esetben pedig a kompetenciafejlesztéshez (képzéshez) kapcsolódóan (Hegedűs, Fabiné Babos & Szatmári, 2021) jelenik meg.

Megjegyzendő, hogy az egyes évfolyamok tartalmi összetételét összehasonlítva egyértelműen észlelhető – az alapellátó pszichológia fokozottabb megjelenése mellett – a mindehhez szorosan kapcsolódó egészségügyi rendszerről, a rendvédelmi és a közszolgálati HR rendszerről, valamint a rendvédelmi képzések rendszeréről szóló tanulmányok egyre szélesebb körű térnyerése, ezzel is visszatükrözve az állományról való gondoskodás egyre inkább központi szerepűvé válását a rendvédelmi szervek, illetve a közszolgálat egésze vonatkozásában.

A kutató pszichológus záró gondolata

A tükrözés a segítő beszélgetés szinte minden formájában rendkívül fontos eszköz a szakember kezében. Ennek segítségével a hozzá érkezett személyben lévő – általa sok esetben nem feltétlenül észlelhető vagy épp megfogalmazható – érzelmeket, gondolatokat a szakember észlelve és formába öntve mutatja, „tükrözi” vissza a személy felé. Ez az első lépése az egyénben zajló folyamatokkal való szembesülésnek, mely elengedhetetlen azok megértéséhez, ezen keresztül pedig az egyén által vágyott változás elindulásának. Azaz a tükrözés a fejlődést jelentő változás előfeltétele és egyben motiváló ereje.

Véleményem szerint erre képes a Belügyi Szemle a maga szakterületén: hitelesen, tudományos igényességgel és egyben az aktualitásokra érzékenyen reagálva „visszatükrözi” a rendvédelem gyakorlatában zajló folyamatokat. Mind ezt pedig teszi úgy, hogy közben fejlődésre motivál.

Felhasznált irodalom

- Borbély Zs. (2019). Egészségmagatartás és mentális egészség – nemi különbségek a munkahelyi stressz megélésében. *Belügyi Szemle*, 67(7-8), 37–50. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.7-8.3>
- Garami L. (2004). Kábítószer-prevenációs részlegek a büntetés-végrehajtási intézetekben. *Belügyi Szemle*, 52(6), 125–136.
- Györfy Á. (2004). A túsztárgyalás pszichológiája. *Belügyi Szemle*, 52(6), 66–80.
- Hegedűs J., Fibiné Babos B. & Szatmári A. (2021). A kompetenciafejlesztés lehetőségei a rendszetben. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1469–1483. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.9>
- Krispán I. (2004). A poligráfós hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle*, 52(6), 42–50.
- Láng K. (2004). Depresszió és öngyilkosság a büntetés-végrehajtásban. *Belügyi Szemle*, 52(6), 137–146.
- Malét-Szabó E. & Takács-Fehér M. (2021). A Kétlépcsős Integrált Alkalmasságvizsgálati Rendszer – a tudomány válasza a rendvédelmi hivatásos állomány alkalmasságvizsgálatának kihívásaira. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1385–1409. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.5>
- Malét-Szabó E. (2015). Egészség és hatékonyság: A Magyar Rendőrségen folyó pszichológiai tevékenységek kettős célkitűzése. In Balázs K. (Szerk.), *Alkalmazott pszichológiai tanulmányok a Szociál- és Munkapszichológiai Tanszék fennállásának 25. évfordulójára* (pp. 87–110). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Malét-Szabó E. (2020). Gyermekmeghallgatás a gyakorlatban. In Barabás A. (Szerk.), *Kriminológia MA* (pp. 111–118). Dialóg Campus.
- Malét-Szabó E., Balázs K., Kurucz G. & Münnich Á. (2021). Kompetenciarendszerek kialakítási és mérési módszertana a belügyi alkalmasságvizsgálati rendszerben. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1361–1383. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.4>
- Orosházi J. (2004). Pszichológus szakértő a rendőrség munkájában. *Belügyi Szemle*, 52(6), 20–26.
- Pásztor A. & Szabó B. (2005). A rendőrségen folyó egészségügyi alapellátás pszichológiai feladatkörei. *Alkalmazott Pszichológia*, 3, 30–40.
- Pesti T. & Kovács G. (2021). A rendőri erőszakról, túlkapásokról – lehetséges magyarázatok. *Belügyi Szemle*, 69(11), 1981–1993. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.11.6>
- Szabó E. & Rigó B. (2005). A munkahelyi stresszmegeterhelés sajátosságai a Rendőrségen. *Alkalmazott Pszichológia*, 3, 15–19.
- Szabó E. (2004). Áldozatvédelem a rendőrség és a rendőrségi pszichológus szemszögéből. *Belügyi Szemle*, 52(6), 81–95.
- Tánczos Z., Sipos E., Szeles E., Witzing Z., Polácska E. & Bognár J. (2021). Munkahelyi egészségfejlesztés a rendőrség személyi állományának körében. *Belügyi Szemle*, 69(3.sz.), 32–47. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.2>
- Tánczos Z., Sipos E., Szeles E., Witzing Z., Polácska E. & Bognár J. (2021). Munkahelyi egészségfejlesztés a rendőrség személyi állományának körében. *Belügyi Szemle*, 69(3.sz.), 32–47. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.2>

Vokó Gy. (2004). Az öngyilkos magatartás megelőzése börtönkörnyezetben. *Belügyi Szemle*, 52(6), 115–124.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Malét-Szabó E. (2022). Belügyi Szemle: a gyakorlat visszatükröződése a tudományban – a pszichológus szemével. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2359–2364. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.41>

A kezdők szerencséje és a Belügyi Szemle mint főnyeremény

Mészáros Bence

Dr. PhD, nemzetközi dékánhelyettes, tanszékvezető, egyetemi docens, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
meszaros.bence@uni-nke.hu

Amikor megkaptam a megtisztelő felkérést, hogy fejtssem ki azt a gondolatot, ami eszembe jut a Belügyi Szemle 70. évfordulója hallatán, egyből feltolultak bennem azok az emlékek, amelyeket az első, tudományos folyóiratban megjelent tanulmányommal kapcsolatban őrzök magamban. E cikk volt „*A fedett nyomozó szabályozásának és alkalmazásának aktuális kérdései*” (Mészáros, 2005), és én voltam a címben jelzett „kezdő”, aki friss diplomásként akkor lépett kutatói pályára a pécsi jogi kar – akkori nevén – Büntető Eljárásjogi és Kriminológiai Tanszékének doktoranduszaként. Miben állt az én szerencsém és miért volt főnyeremény 23 évesen publikálni a Belügyi Szemle-ben? Egyrészt abban, hogy témavezetőm, Fenyvesi Csaba professzor útmutatása nyomán egy olyan témára leltem, amely utána közel két évtizedig elkísért, még a doktori fokozat megszerzése után is sokáig velem maradt. Ő volt az, aki a szakdolgozatot olvasva azt javasolta, hogy készítsek egy cikket e témában a Belügyi Szemle-be és amikor a folyóirat befogadta a tanulmányomat meg is jegyezte: „*Így még senki sem kezdett a tanszéken, nekem ez annak idején tíz évembe került.*” Fábrián Adrián professzor, a pécsi jogi kar dékánja, aki akkor tanársegéd volt, egy futballpálya melletti beszélgetés során sajátos, enyhén szarkasztikus stílusában szintén elismerését fejezte ki, amikor meghallotta a fenti hírt.

Úgy éreztem tehát, hogy megütöttem a főnyereményt, a Belügyminisztérium szakmai, tudományos folyóiratában jelent meg az írásom, korábbi tanáram, neves kutatók, jogászok, kriminalisták, tudósok és gyakorlati szakemberek műveinek hosszú sorát követően és azok között. Magát a folyóiratot természetesen akkor már nagyon jól ismertem, hiszen közel másfél évtizednyi lapszám tartalmát böngésztem végig – akkor még manuálisan, a könyvtárban ülve – a szakdolgozatom megírása előtti anyaggyűjtés szakaszában. Ahogy a klasszikus retorikában a szónoki résztvekenységek első eleme az „inventio”, a feltárás (Tremmel, 2014), a tudományos munkák esetében is az anyaggyűjtéssel kell

kezdeni, amelyben a Belügyi Szemle mint forrás kiemelten fontos volt akkor és az maradt a mai napig is a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó valamennyi témában.

Láthattam tehát az említett „inventio” során, milyen jelentős szerepet tölt be e folyóirat a bűnügyi tudományok művelésében, fejlesztésében, legújabb eredményeinek terjesztésében hazánkban, és ez a felismerés kollégáim, barátaim egyöntetű véleményével párosulva szükségszerűen vezetett bennem a „főnyeremény érzés” kialakulásához.

A mostani ünnepi alkalmat nem számítva azóta még négyszer ért az a megtiszteltetés, hogy írhattam a lapba, mindannyiszor büszkeséggel és jó érzésekkelelve. Szeretném ugyanakkor elkerülni azt, hogy ez az írás csak rólam szóljon, mert a címválasztás nem csak személyes érzelmeimnek és a fentebb részletezett emlékeimnek szól. Nemcsak számomra volt főnyeremény a Belügyi Szemle, hanem, úgy gondolom, az egész ország tudományos közvéleményének az, hogy egy ilyen színvonalú tudományos folyóirat létezik, amely lehetőséget ad kezdőknek (akár hallgatóknak is) és már sok éves vagy évtizedes tapasztalattal rendelkezőknek egyaránt az írásaik megjelentetésére, tudományos eredményeik publikálására, adott esetben azok megvitatására. (Több alkalommal volt már példa arra a folyóirat hasábjain, hogy egy adott tanulmányra „válaszcikk” érkezett, e tudományos párbeszédet én mindig nagy érdeklődéssel követem.)

Különös egybeesés, hogy éppen most, mikor e sorokat írom, kaptam meg e-mailben az értesítést a Belügyi Szemle legújabb folyóiratszámának megjelenéséről, benne sok tartalmas és engem érdeklő, oktatott tantárgyamat, a kriminalisztikát érintő írással (részben mostani egyetemi kollégáim tollából), jelenlegi vezetőmmel, Kovács Gábor r. dandártábornokkal, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának dékánjával készült interjúval, nem utolsósorban pedig egykori tanszékvezetőm, Herke Csongor professzor ünnepi köszöntésével az 50. születésnapja alkalmából.

A jelenlegi Belügyi Szemle tehát hetvenéves kora ellenére is fiatalos, már e-mailben kommunikál, 2015-ig visszamenően lapszámait letölthető és olvashatók elektronikus formában (akár cikkenként) is, nincs szükség előfizetésre vagy hosszas könyvtározásra, fénymásolásra, hogy hozzájussunk az értékes szellemi tartalmakhoz, a tanulmányokhoz, elemzésekhez, recenziókhoz, ügyismertetésekhez és interjúkhoz a bűnügyi tudományok területén. Nem csak olvasóit, szerzőit is magas szinten kiszolgálja a szerkesztőség, a publikációt a megjelentetést követő napon rekordként rögzítik a Magyar Tudományos Művek Tárában, valamint a REAL repozitóriumban, az írást a CrossRef, a ProQuest, és az EBSCO nemzetközi szervezetek indexelik, valamint elérhetővé válik több nemzetközi indexelő online adatbázisban is.

Tartalmát és formáját tekintve, valamint olvasóként és szerzőként is igazi főnyeremény tehát, és biztos vagyok benne, hogy az marad az elkövetkező hetven évben is!

Felhasznált irodalom

- Mészáros B. (2005). A fedett nyomozó szabályozásának és alkalmazásának aktuális kérdései. *Belügyi Szemle*, 53(2), 67–80.
- Tremmel F. (2014). *Retorika és igazságszolgáltatás*. Dialóg Campus.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Mészáros B. (2022). A kezdők szerencséje és a Belügyi Szemle mint főnyeremény. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2365–2367. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.42>

Az ablak, amit mindig nyitva kell hagyni

Münnich Ákos

Prof. dr., egyetemi tanár
Debreceni Egyetem,
Pszichológiai Intézet
munnich.akos@arts.unideb.hu

A társadalmak mint emberi közösségek, igénylik a közösség tagjai közötti kommunikációt még akkor is, ha sokan igyekeznek ezt beszűkíteni és esetenként megszüntetni. A tagok közti kommunikáció sajnos sok esetben nem egyszerű, például azért, mert messze vagyunk egymástól, vagy, mert nagyon eltérőek a személyiségeink és nem keressük egymás társaságát. Modern világunkban már számos lehetőségünk van arra, hogy megkeressünk, illetve megtaláljunk másokat, akik távol vannak tőlünk, de úgy tűnik, hogy a kommunikációs lehetőségek széles tárháza sem hozza igazán közel egymáshoz a gondolatokat és az embereket.

A modern világunkban is megmaradt a félelem másoktól, más hatalmaktól, aminek egyik következménye, hogy egy-egy ország a saját belső világát is igyekszik részekre osztani, és a részek közötti kommunikációt korlátozni, illetve felügyelni. Úgy tűnik, hogy ez már így is marad, ezért különösen fontosak az olyan kommunikációs terek, ahol van esély beszélgetni még a különösen elzárt részek lakóival is. Persze, ne feledjük, hogy jelen világunkban vannak globális kommunikációs csatornák, de egyre több jel mutat arra, hogy ezek a csatornák valójában szűkre szabott érdekeket képviselnek, és ezek a háttérben tevékenykedő érdekek természetüktől fogva nem nyilvánosak és sokszor nehéz felismerni és esetenként fellépni ellenük.

Összességében el kell fogadnunk, hogy egy ország belügye kifejezetten fontos a lakosság biztonsága és fejlődése érdekében, ugyanakkor az is fontos, hogy a belügy közügy legyen. Szerintem a tudomány lehet egy közös nyelv, amit a részek használhatnak, és például a Belügyi Szemle egy ablak, amit mindig nyitva kell hagyni, és amin keresztül a benn és kinn levők tudnak beszélgetni és megérteni egymást. Annak eldöntése, hogy ki van benn és ki van kinn valójában nem lényeges, de rajta keresztül jól láthatjuk egymást, amikor benézünk vagy éppen kinézünk az ablakon.

A Belügyi Szemle egyrészt biztosítja, hogy a belügy tudományos igényességű munkái közüggé válhassanak, és ezáltal egy szélesebb tudományos közösség

is megismerheti a munkáikat, és a folyóirat a nyitottsága megadja a lehetőséget a külső kutatóknak, hogy hozzátegyék szakértelmüket a belügy napi szintű és hosszabb távú feladatainak megoldásához. A Belügyi Szemle egy különleges státuszú és széles spektrumú szakmai folyóirat, ami ráadásul rugalmasan követi a napi kihívásokat, mint például a COVID–19-világjárvány következményeinek a hatását elemző különszáma. Gyakran és szívesen megjelenteti fontos közügyek szakmai vonatkozású elemzéseit, legyen szó migrációról vagy korrupcióról. A szerkesztőket dicséri, hogy a tudományos igényességből nem engednek, a tanulmányok magas szintűek, és kifejezetten szerkesztői igényességre utal, hogy gyakran megjelennek különszámok. A különszámokat azért tartom fontosnak és követendőnek, mert tematikusan fogják össze az aktuális szakmai kihívásokra adott válaszokat, ezáltal is segítve az olvasókat az információs áradatban való szakmai alapú eligazodásban. Elindult a határokon túlmutató kommunikáció is, megjelent az angol nyelvű publikációk iránti igény, ehhez remélhetőleg kapcsolódik majd a külföldi szerzők megjelenése is, ami azt is jelenti, hogy az ablakot egyre jobban kinyithatjuk, így egyre több friss levegő áramolhat ki és be.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Münnich Á. (2022). Az ablak, amit mindig nyitva kell hagyni. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2369–2370. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.43>

Tudománnyal támogatott „jó gyakorlat”

Németh József

Dr. PhD., c. egyetemi docens, rendőrségi főtanácsos, rendőr ezredes, elnök
Rendőrség Tudományos Tanácsa
rtt@orfk.police.hu

„A rendőri szolgálat rendszeres, logikus elméleti alátámasztása, bölcsellete és politikája, a rendőri gyakorlat módszeres ismertetése, – ez a rendőri tudomány.” (Nagy, 1928.)

Napjainkra természetessé vált, hogy az ember bekapcsolja a számítógépét, dolgozik vagy akár szórakozik azon, használja az okostelefonját, azonnal elolvassa e-mailjeit, tájékozódik a magyar vagy az idegen nyelvű hírekből. Sorolni lehetne, hogy mennyi olyan tevékenységet végzünk, amelyek napi rutinjaink részei lettek, vagy amelyek nélkül bizonyos munkakörök teljesen elláthatatlanok lennének. Ezek a rutintevékenységek és a munkánkat megkönnyítő eszközök fejlődése minden szakmánál megfigyelhetők.

A rendőri/rendészeti tevékenység egyidős a társadalmi rendek kialakulásával, azok elengedhetetlen része a rendvédelem és a rendfenntartás. Ma már a rendőri feladatellátás során nélkülözhetetlen a gépjármű használata, az EDR rádió alkalmazása, valamint az okos készülékeken használható TIR mobil NOVA rendszer. A felsorolt eszközökön túl még számos olyan műszaki, informatikai, gépészeti és építészeti megoldás van, amelyek újszerűek és elengedhetetlenek az eredményes munkavégzéshez. Nem túlzás azt állítani, hogy a rendőri tevékenység folytatása napjainkban lehetetlen lenne a modern kori vívmányok nélkül.

Ezek az általánossá vált rendszerek nem jöhettek volna létre kutatások, innováció és új tudományos eredmények nélkül.

Jelen publikáció célja, hogy bemutassa – terjedelmi korlátok miatt nagyvonalakban és a teljesség igénye nélkül –, hogy a tudományszervezés miként valósul meg a felsőoktatás szintjén, célhoz kötött támogatások által és szervezeti szinten az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv esetében. Fontos tisztázni, hogy a rendészettudomány fejlődése és kutatása a többi tudományterülethöz eltérő utat járt és a mai napig is jár be.

Lényegesegek Pichlernek a már 1876-ban megfogalmazott, a rendőrségi hivatalnokok felkészültségére vonatkozó nézetei is, amelyek a rendőr-, illetve rendészeti

tudományoknak a fontosságát is igazolják: „Nézetem szerint a rendőrség igazgató hivatalnokainak minden tekintetben tudományosabbnak kell lenniük, mint az ítélő bírának, mert míg a bíró a törvényt és tényálladékat veszi ítélete alapjául és pedig tanácsülésben, a rendőr számtalan esetenél minden anyag hiányával tetteleg fellépni és működni kénytelen.” (Pichler, 1876).

Ahhoz, hogy a tudományos kutatások komplex rendszerét megismerjük, szükséges az alábbi fogalmak tisztázása:

- **Kutatás:** „A tudományos kutatás során [...] a kutató a kutatási probléma, kérdésfelvetés meghatározása után tervezetten, szabályszerűen adatokat gyűjt, az adatokat feldolgozza, elemzi és a tudományos publikációk elvárt tartalmi elemei és formája szerint közzéteszi mások számára.” (Héra & Ligeti, 2006).
- **Innováció:** „Az innováció új, vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketing-módszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése.” (URL1).
- **Alap kutatás:** „Az alap kutatás olyan kísérleti és elméleti munka, amelynek elsődleges célja új ismeretek szerzése (tudásbővítés) a jelenségek alapvető lényegéről és a megfigyelhető tényekről. A tiszta alap kutatást bármiféle konkrét alkalmazási és felhasználási célkitűzés nélkül folytatják [...] Sok esetben a kutatás végeredményének nincs közvetlen vagy azonnali üzleti haszna, hosszú távon azonban számos terméknek és alkalmazott kutatásnak az alapja.” (URL2).
- **Alkalmazott kutatás:** „Az alkalmazott kutatás új tudásanyag megszerzésére irányuló kutatás, amelynek célja, hogy az így megszerzett tudásanyag felhasználható legyen új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, illetve jelentős javulást eredményezzen a már meglévő termékekben, eljárásokban vagy szolgáltatásokban. Magában foglalja az ipari kutatáshoz szükséges komplex rendszerek összetevőinek létrehozását is, kivéve a kereskedelmileg felhasználható prototípusokat. Az alkalmazott kutatás eltérően az alap kutatástól, a gyakorlat által konkrétan feltett kérdésekre keresi a választ.” (URL2).

Jelenleg a kutatások terén a gyakorlati tevékenységet támogató kutatások kapnak prioritást, a képzések terén pedig meghatározóak a felsőoktatási intézmények alap-, mester- és doktori képzései, szakkollégiumai, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal és az Innovációs és Technológiai Minisztérium vezetésével 2020-ban megalapított Nemzeti Laboratóriumok program, valamint a helyi szinten megvalósuló tudományszervezés.

Felsőoktatás

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról az egyetemek vonatkozásában az alábbi kategóriákat állapítja meg.

Egyetemek: állami egyetemek, nem állami egyetemek, nem állami alkalmazott tudományok egyetemei.

Főiskolák: állami főiskolák, nem állami főiskolák.

A tanulmányban a fenti felsőoktatási intézménykategóriákat részletesen nem kívánom kifejteni, azonban az kijelenthető, hogy a jogalkotó célja az új kategóriák és a magánegyetemek létrehozásával az volt, hogy a felsőoktatási intézmények olyan szakembereket bocsássanak ki, készítsenek fel, akik tudása teljes mértékben illeszkedik a piaci igényekhez. Azáltal, hogy az állam alapítványok tulajdonába adta a felsőoktatási intézmények egy részét, lehetővé tette a tulajdonosoknak, hogy közvetlenebbül határozhassák meg a piacorientált oktatáspolitikát.

Magyarországon a rendőrtiszt képzés a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán folyik, amelyen alap- (BA) és mesterszakon (MA) lehet képzésben részt venni. Az NKE rendelkezik továbbá Rendészettudományi Doktori Iskolával, ennek megfelelően doktori (PhD) fokozatot lehet szerezni, így kijelenthető, hogy a rendőrség legfőbb tudományos intézménye a Nemzeti Közzolgálati Egyetem.

Fontos megemlíteni a felsőoktatási intézményekben működő szakkollégiumokat. A szakkollégium lényege, hogy meghatározott témakörben azonos érdeklődésű hallgatók, oktatók speciális irányú, mélységű kutatásokat végeznek, amelyet az egyetemi környezet anyagi és technikai feltételekkel támogat.

Nemzeti Laboratóriumok

A magyar állam eltökélt abban, hogy a nemzetgazdaság számára különösen fontos szakterületeken tudásközpontokat, tudományos csomópontokat hozzon létre. Ennek alapján került megalapításra a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakpolitikai támogatásával a Nemzeti Laborok Program. Az előzőek alapján 17 db nemzeti laboratórium jött létre 14,095 milliárd forint felhasználható forrással az „Ipar és digitalizáció”, a „Kultúra és család”, az „Egészség”, valamint a „Biztonságos társadalom és környezet” kutatási területekkel ([URL3](#)).

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv esetében a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen megalapított Biztonsági Technológiák Nemzeti

Laboratórium releváns és kiemelkedő terület. A laboratórium célja, hogy kézzel fogható és a gyakorlatban is jól hasznosítható eredmények kerüljenek felmutatásra, „biztonságos intézmény, a biztonságos város és a biztonságos ország – innovatív határvédelem” területein.

Tekintettel arra, hogy a robbanásszerű technológiai fejlődésnek – ideértve az 5G általánossá válását, a mesterséges intelligencia elterjedését és a drónok széles körű használatát –köszönhetően, a bűnelkövetők folyamatosan újabb és újabb módszerekkel próbálkoznak. Ezt a rendőrség nem hagyhatja figyelmen kívül, ezért fontos a 21. század által támasztott kihívásoknak ezen a területen is megfelelni. Ehhez a tevékenységhez kiváló alapot nyújt a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen megvalósuló laboratóriumi tevékenység, melybe a rendőrség is konzorciumi partnerként bevonásra került.

Szervezet- és tudományorientált helyi tudományszervezés

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv esetében fontos szempont volt, hogy a rendőri állomány számára egy tudományos platform jöjjön létre. Ennek megfelelően 2014-ben újjáalakult a Rendőrség Tudományos Tanácsa mint a rendőrség kutató, alkotó és tudományszervezői tevékenységét tervező, koordináló, a szervezést irányító, döntés-előkészítő, véleményező és javaslattevő testülete. A tanács létszáma 15 fő, tagjait az elnök javaslatára az országos rendőrfőkapitány kéri fel.¹

A Rendőrség Tudományos Tanácsa számos fórumot szervez középvezetők részére annak érdekében, hogy képezzék magukat, megosszák egymással tapasztalataikat, hogy a 21. század által támasztott kihívásoknak meg tudjanak felelni.

A különböző rendezvények célja, hogy a társadalom szereplőivel közvetlen kapcsolatban lévő rendőrségi vezetők olyan – tudósok, szakmai vezetők által tartott – előadásokon vegyenek részt, amelyek új impulzusokkal segítik a legjobb vezetői gyakorlat kialakítását és fenntartását. A programok lehetőséget biztosítanak a vezetői munka hatékonyabbá tételéhez, a szakmai gondolkodás, a szervezet belső kohéziójának erősítéséhez.

Fontos a többi tudományos szervvel történő kooperáció, ezért az Rendőrség Tudományos Tanácsa kapcsolatot tart valamennyi belügyi szerv tudományos tanácsával, továbbá a civil szféra tudományos szervezeteivel is.

A fentiek mellett a tanács meghatározott témakörökben pályázatokat hirdet a rendészettudomány művelői és a tudományterület iránt érdeklődést mutatók

1 48/2013. (XI. 29.) ORFK utasítás a tudományos munkáról és az újítási szabályzatról.

számára; a legjobban teljesítőket pedig díjjal ismeri el. Fontos szempont, hogy a pályázaton bárki, beosztástól és rendfokozattól függetlenül indulhat.

Végül szükséges megemlíteni a *Rendőrségi Tanulmányok* című folyóiratot, ami a Rendőrség Tudományos Tanácsának kiadványa. A folyóiratban – tudományos igényességgel – bárki publikálhat rendészeti témában, amely időszakosan közzétételre kerül. A tudományos folyóirat a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) általi azonosítóval és a Magyar Tudományos Akadémia által nemzetközi digitális objektum azonosítóval (DOI) is rendelkezik.

Zárógondolatok

Összegezve kijelenthető, hogy a rendészettudományok esetében az alkalmazott kutatások a meghatározóak. A más tudományterületeken szerzett alapkutatásból származó eredmények felhasználhatók a rendészettudományok esetében, azonban azok már alkalmazott kutatások eredményeként realizálódnak.

Kijelenthető, hogy a tudomány legfontosabb bázisa a felsőoktatási intézmények, a rendőrség esetében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, de meghatározó még a kutatásra szánt célzott források felhasználása, mint például a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium.

A helyi szinten megvalósuló tudományszervezés megfelelő alapot nyújt az állomány számára abban a vonatkozásban, hogy tudományos gondolataikat, nézeteiket megosszák egymással és hozzájáruljon újabb kutatásokhoz, valamint tudományos összeköttetést biztosítson további tudományos platformokhoz. A rendőrség esetében a fentiek megvalósítását a Rendőrség Tudományos Tanácsának tevékenysége, a legmeghatározóbb rendészettudományi folyóiratok a Belügyi Szemle, a Magyar Rendészet, valamint a tanács gondozásában kiadott Rendőrségi Tanulmányok biztosítják.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a jó szakmai gyakorlat nem alakulhat ki a tudományos kutatás által megszerzett elméleti tudás nélkül.

Végezetül Nagy Valér gondolataival zárom írásomat. *„A rendőrség témái szinte kifogyhatatlanok, mert magunkban öleljük fel az egész való életet, annak minden jelenségét. Az élettől tanulunk, és annak dolgozunk. A rendőri intézménynek szüksége van rá, hogy az elméletben is kiváló tisztviselői legyenek, akik a rendőri jog, a rendőri tudományok művelésben s így az intézmény kifejlesztésében alkotó munkát végezhetnek.”* (Nagy, 1922).

Felhasznált irodalom

- Héra G. & Ligeti Gy. (2006). *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása*. Osiris Kiadó.
- Nagy V. (1922). A rendőrtisztviselői tanfolyamokról. *A Rend*. 2(92), 1–3.
- Nagy V. (1928). Van-e külön rendőr tudomány? *Rendő*; 2(február), 1–5.
- Pichler N. (1876). *Nézetek a rendőrségről általában és különösen a fővárosi rendőrségről*. Fanda és Frohna Könyvnyomdája.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: Magyar Innovációs Szövetség: Innováció értelmezése. https://www.innovacio.hu/1g_hu.php
- URL2: Advanced Network Technologies: Kutatás – Fejlesztés. <http://www.ant.hu/tevekenyseg/kutatas-fejlesztés>
- URL3: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal: Nemzeti Laboratóriumok Program. <https://nkfih.gov.hu/palyazoknak/innovacios-okoszisztema/nemzeti-laboratoriumok>

Alkalmazott jogszabályok

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 48/2013. (XI. 29.) ORFK utasítás a tudományos munkáról és az újítási szabályzatról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Németh J. (2022). Tudománnyal támogatott „jó gyakorlat”. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2371–2376. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.44>

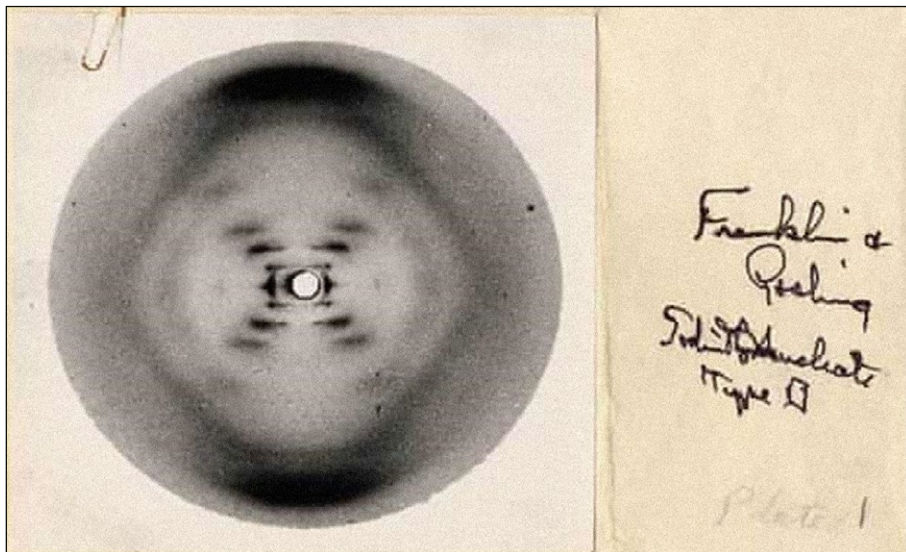
Mit tanulhatunk az „51-es felvétel” történetéből?

Nogel Mónika

Dr. PhD., egyetemi docens, kutató
Széchenyi István Egyetem,
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar,
Kriminológiai és Kriminológiai Kutatóközpont
nogel.monika@ga.sze.hu

A 2022. esztendő fontos évforduló. Egyrészt a Belügyi Szemle 70. évfolyamának megjelenését ünnepeľjük. Másrészt éppen hetven éve annak is, hogy megszületett a világ egyik legfontosabb fotója: az „51-es felvétel” („*Photo 51*”). A Rosalind Franklin és Raymond Gosling által jegyzett röntgendiffrakciós felvétel szolgáltatta az egyik legfontosabb muníciót a DNS molekuláris szerkezetének felfedezéséhez, amit az „élet titkaként” is szoktak emlegetni. Vitathatatlan, hogy a DNS struktúrájának megfejtése döntő jelentőségű volt az emberiség számára, megannyi új lehetőséget biztosítva például a betegségek megismerésére, megelőzésére, gyógyítására, de akár a bűnelkövetők azonosítására is.

1. számú ábra: *Az 51-es felvétel*

Forrás: Arizona State University.

A DNS-vizsgálatra mára a kriminalisztika egyik legfontosabb eszközeként tekintünk, a DNS-profilok bűnügyi nyilvántartása nélkül elképzelhetetlen lenne a hatékony bűnüldözés (Pádár et al., 2020). Az igazságügyi célú DNS-vizsgálatokkal kapcsolatos tudományos közlemények nem szoktak kitérni az 51-es felvétellel kapcsolatos tudnivalókra, mivel látszólag nem szolgáltat számunkra releváns információkkal. Holott a DNS szerkezetének felfedezését olyan tudományetikai visszasságok árnyékolják be, amelyek a bűnügyi tudományok művelői számára is fontos tanulságokkal szolgálhatnak. A fent jelzett évforduló alkalmából érdemes feleleveníteni a történetet, és tudatosítani, hogy mi, a 21. század oktatói és kutatói, a Belügyi Szemle szerzői és lektorai is tehetünk azért, hogy a jövő tudományos eredményeit lehetőség szerint ne övezzék morális aggályok, és a tudomány ünnepeihez csak olyan történetek fűződjenek, amelyekre feltétel nélkül büszkék lehetünk. Mert – ahogy a DNS szerkezete felfedezésének története is mutatja – a történelem még a legfontosabb tudományos felfedezések esetében is számonkéri a kutatón az etikai határok átlépését. Súlyos árat kell érte fizetni: a tudományos eredményre, hónapok, évek munkájára, esetenként a kutató egész munkásságára árnyék vetül. Tanulmányom célja, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy a tudomány művelése olyan érték, kiváltság, amellyel nem szabad visszaélnünk.

A „kettős csavar”

Az 1950-es években több tudós figyelme is a DNS felé fordult. A titokzatos molekula szerkezetének megismerése azzal kecsegtetett, hogy feltárulhat az élet titka: az öröklődés mechanizmusa. Linus Pauling, a Caltech (California Institute of Technology) biológusa – aki a röntgenkrisztallográfiai, kvantummechanikai ismeretei és egy modellépítő játék kombinációja segítségével rájött bizonyos fehérjék szerkezetére – egyike volt azoknak a kutatóknak, akik elkötelezettek voltak e rejtély megfejtése iránt (Isaackson, 2021). A Cambridge-i Egyetem Cavendish Laboratóriumában James Watson és Francis Crick figyelmét Ervin Schrödinger „*Mi az élet?*” című könyve vette rá a dezoxiribonukleinsav vizsgálatára. Watsonék nagy lendülettel vetették bele magukat a modellépítésbe, hogy Pauling előtt jöjjenek rá a DNS szerkezetére. A modellalkotáshoz ugyanakkor nem voltak méréseken alapuló adataik. A londoni King’s College munkatársai pedig a röntgendiffrakció módszerével igyekeztek közelebb kerülni a megoldáshoz. Míg Watson és Crick gyorsan összebarátkozott és könnyedén dolgoztak együtt, londoni kollégáikról ez nem volt elmondható. A legtöbb forrás egyetért abban, hogy a helyzetért elsősorban a Biofizikai Intézet vezetője,

John Randall volt felelős. Randall állást kínált egy angol származású, 31 éves, Párizsban röntgenkrisztallográfiával foglalkozó kutatónőnek, Rosalind Franklinnek. A DNS szerkezetének feltárására vonatkozó, független, önálló kutatói munkát ígért neki, és nem tett említést az intézetben dolgozó vezető kutatóról, Maurice Wilkinsről, aki ugyanezen a témán dolgozott. Franklin érkezésekor Wilkins szabadságon volt, a kutatónő pedig azonnal belevetette magát a munkába, bevonva a laboratóriumban dolgozó doktoranduszt, Raymond Goslingot is (Maddox, 2003). Wilkins tudott Franklin érkezéséről, neki azonban Randall azt ígérte, az új munkatárs az ő asszisztense lesz. Nem meglepő módon Wilkins nem fogadta kitörő örömmel, hogy a szabadságáról arra tért vissza a munkahelyére, hogy nemcsak, hogy nem kapta meg a beígért beosztást, de az új kolléga úgy jár-kezel a laboratóriumban, mintha ő vezetné a kutatást. Franklin számára pedig nem volt világos, milyen alapon akar Wilkins állandóan beleszólni a munkájába (Mukherjee, 2017). Kettejük viszonya tehát a kezdetektől rendkívül fagyos volt. Watson, Crick és Wilkins barátok voltak, és osztoztak a „sötét hölgy”¹ iránti ellenszenvben. Franklin hátránya nemcsak határozott, nagytudású és független gondolkodású egyénisége volt, hanem az is, hogy a női kutatók abban az időben hátrányos megkülönböztetésektől szenvedtek (Hargittai, 2003). A College épületén belül nőként az étkezőbe és klubhelyiségbe be sem tehetette a lábát (Maddox, 2003).

Watson 1952-ben ismerkedett meg a Londonban zajló kutatások részeredményeivel, és magával Franklinnel is. Részt vett az egyik előadásán, és a hallottak alapján Crickkel megalkották az első DNS-modelljüket. Meghívták Wilkinst és Franklint is, hogy elbüszkélkedhessenek az eredménnyel, azonban a találkozó nem sikerült túl jól. Franklin már az első pillanatban látta, hogy a modell nem lehet helyes, mert a megalkotott struktúra molekulái nem képesek stabil kémiai kötések létrehozni. Mint általában, tudományos véleményét most is nyíltan közölte a kollégákkal. Watson megalázva érezte magát. Főleg, hogy a főnöke, William Lawrence Bragg a kínos találkozó után megtiltotta Cricknek és Watsonnak, hogy munkaidejükben a DNS-sel foglalkozzanak (Watson, 2003).

A King's College-ban azonban tovább folyt a munka. Franklin és a felügyelete alatt dolgozó Gosling felfedezték, hogy a DNS-nek két formája létezik, egy száraz „A” és egy nedves „B” forma. 1952 májusában sikerült az addigi legtisztább röntgendiffrakció képet lencsevégre kapni a „B” formáról. Franklin a képet „51-es felvétel”-nek nevezte el, majd folytatta a munkát. Úgy vélte, hogy a DNS struktúrájára való következtetés még idő előtti lenne, a kiértékeléshez

1 A háta mögött így nevezték a mindig határozott, elegánsan öltözködő, magabiztos Franklint, aki nagyon komolyan vette a munkáját (Maddox, 2003).

és publikáláshoz sokkal több adatra van szükség. Az 51-es felvétel végül mégis a DNS szerkezetére vonatkozó következtetés közvetlen forrásává vált, csak épp a kutatónő tudta és beleegyezése nélkül. 1953 januárjában Maurice Wilkins megmutatta a felvételt Watsonnak (Watson, 1968). Wilkins jogosan tartotta magánál a fotót, hiszen ő volt Gosling témavezetője, de ahhoz már nem volt joga, hogy az eredményeket mással is megossza. Watson később így írt: „*A képre meredve látva maradt a szám. [...] a képet uraló fekete tükrözési kereszt csakis spirális szerkezettől származhatott. [...] A hideg, csaknem fűtetlen vasúti kupéban aztán újságom szélére jegyeztem, amire a »B« képről emlékeztem*” (Watson, 1968). Arról már Wilkins sem tudott, hogy Watson és Crick hamarosan más forrásból további adatokhoz jut majd a King’s College-ben folytatott kutatásokról. Watsonék egyik kollégája, Max Perutz tagja volt az Orvosi Kutató Tanács (Medical Research Council) által létrehozott bizottságnak, ahova a King’s College benyújtotta Franklinék kutatásainak anyagát. Perutz – aki tudta, hogy Watson és Crick számára az adatok értékesek lehetnek – Randallon keresztül eljuttatta Crickéknek a kutatási anyagot (Watson, 1968; D’Angelo, 2012). A jelentés nem volt titkos, így Perutz lépése nem volt jogszerűtlen. Csak éppen etikus sem.

Crick és Watson heteken belül sikerrel járt, és a King’s College-ben folytatott mérések adatainak hála fel tudták vázolni a DNS kettőshélix struktúráját. A felfedezést a *Nature* 1953. április 25-i számában jelentették be (Watson & Crick, 1953). Watson és Crick még az 1953. áprilisi cikkben sem ismerte be, hogy Rosalind Franklin tudta nélkül jutottak hozzá és használták fel a kutatónő adatait. Ez ugyanannyira etikai vétség volt, mint az a mód, ahogy Franklin adataihoz hozzájutottak (Hargittai, 2018). A *Nature* hivatkozott számában ráadásul Franklin és Gosling tanulmánya is megjelent, amelyek látszólag Crick és Watson eredményeit támasztották alá (Franklin & Gosling, 1953). Watson és Crick nem látták szükségesnek felvilágosítani sem a londoni kollégáikat, sem a tudományos közvéleményt arról, hogy Franklin és Gosling eredményei nem alátámasztják az ő eredményeiket, hanem Watsonék eredménye alapult Franklinék adatain... Franklin valószínűleg sosem tudta meg, pontosan mennyiben járult hozzá a munkája Watson és Crick felfedezéséhez. 1953-ban elhagyta a King’s College-t és munkát vállalt a Birkbeck Egyetemen. Randall azzal a feltétellel engedte el, hogy nem folytathatja a DNS-re vonatkozó kutatásait. Új munkahelyén a dohánymozaikvírus szerkezetére vonatkozó kutatással foglalkozott. Csupán 37 éves volt, amikor 1958-ban petefészekrákban elhunyt (Maddox, 2003). Négy évvel később, 1962-ben Watson, Crick és Wilkins a DNS szerkezetének felfedezéséért orvostudományi Nobel-díjat kaptak. Franklin nevét egyikük sem említette meg a ceremónián. Munkájukhoz való döntő hozzájárulása lábjegyzetté vált a tudománytörténetben (URL1). Húsz

évvel később azonban akadt olyan tudós, aki felhívta a figyelmet a kutatónő érdemeire. Franklin legutolsó munkatársa, Aaron Klug 1982-ben a Nobel-díj átvétele alkalmából² mondott beszédében az alábbiakat emelte ki: „... *nem engem illet az érdem, hogy a kutatásom első vizsgálatához a dohánymozzaike-vírust választottam. A néhai Rosalind Franklin volt az, aki bevezetett engem a vírusok tanulmányozásába, akit akkor volt szerencsém megismerni, amikor J. D. Bernal tanszékéhez csatlakoztam 1954-ben. [...Rosalind Franklin volt az, aki példát mutatott nekem abban, hogyan kell a nagy és bonyolult kihívásokkal szembenézni. Ha az élete nem lett volna olyan tragikusan rövid, egy korábbi esemény alkalmából minden bizonnyal ő is ezen a helyen állt volna*” (URL2). Franklin nevét nem Klug beszédéből ismerte meg a tudományos közösség. James Watson 1967-re készült el „*A kettős spirál*” című könyvével, amelyben a DNS szerkezete felfedezésének történetét vetette papírra – a saját szemszögéből. A kiadást megelőzően a kéziratot elküldte azoknak a személyeknek, akik szerepelnek a könyvben. Gyakorlatilag mindenki hangot adott a felháborodásának. Állításuk szerint a könyv nem a hiteles történetet mutatja be, ráadásul hamis képet fest az egyes szereplőkről. Különösen negatív képet festett arról a kutatóról, aki már nem tudott védekezni a felhozott vádak ellen: Rosalind Franklinról (Lydon, 2003). Watson gúnyosan „Rosy”-ként hivatkozott rá, és egy sóltan, unalmas külsejű, önző, intrikus, lobbanékony nőnek festette le, aki „*egyáltalán nem volt képes arra, hogy értelmezze a saját kutatása eredményeit*” (Watson, 1968). Még Franklin egykori legnagyobb vetélytársa, Maurice Wilkins is tiltakozott és Watson szemére hányt, hogy morálisan megengedhetetlen, hogy olyan torz képet fessen Franklinről, amelyet az érintett már nem tud megcáfolni: „*És arra vonatkozóan van egyetlen utalás is a könyvedben, hogy ő (értsd: R. F. – Megj.: a Szerző) már meghalt?*” (URL1). A heves tiltakozások miatt a Harvard kiadója szerződést bontott Watsonnal és megtagadta a könyv kiadását. „*A kettős spirál*”-t végül az Atheneum Press adta ki 1968-ban.³ Watson bizonyára nem is sejtette, hogy végül is éppen az ő könyve lesz az, ami részben igazságot szolgált Franklin emlékének. Hargittai István kiemeli: „*Rosalind Franklin negatív ábrázolása Franklin szerepének tüzetesebb vizsgálatát, eredményeinek jobb megismerését és végső soron olyan univerzális elismertetését hozta, ami Watson könyve nélkül nem történt volna meg*” (Hargittai, 2018).

2 A kémiai Nobel-díjat a krisztallográfiai elektronmikroszkópia kifejlesztéséért és fontos nukleinsav-fehérje komplexek szerkezetmeghatározásáért kapta.

3 A kiadó anyagilag nem járt jól azzal, hogy etikai aggályok miatt megtagadta a kiadást, mivel milliós példányszámban kelt el világszerte. Aligha hiányzik a legtöbb természettudomány iránt érdeklődő könyvespolcáról.

Watson későbbi interjúiban soha nem tagadta, hogyan jutott az 51-es felvétel a birtokába, de jelezte, hogy szerinte nincs semmi kivetni való abban, ahogy eljárt(ak) (D'Angelo, 2012). Rosalind Franklin kutatói munkásságáról, a DNS szerkezetének felfedezésében játszott szerepéről később sem nyilatkozott elismerően, ahogy a kutatónő személyét ábrázoló – sokak által tényszerűen cáfolt – negatív jellemzésén sem változtatott. Crick és Wilkins nem ezt az utat választotta. Franklin halála után megkérdezték Cricktől, hogy el tudja-e képzelni, hogy a King's College-ban önállóan is megfejtették volna a DNS szerkezetének rejtélyét, azt felelte: „*Oh, ne kérdezzen butaságokat. Természetesen Rosalind megfejtette volna. Csak idő kérdése volt...*” (Sayre, 1975). Maurice Wilkins Franklin halála után 12 évvel a következőt nyilatkozta: „*A DNS-kutatás itt zajlott (a King's College-ban). Ők (Watson és Crick) egy más vonalon dolgoztak, mint mi. Idő kérdése volt. Nem jutottak volna el a modelljükig, a helyes modellig, az ő (Rosalind) adatai nélkül. De megszerezték – és ezért magamat okolom, naív voltam – és így sikerült továbblépniük*” (Rapaport, 2002).

A tudományos közösségen belül máig vita tárgya, hogy ha Franklin nem hal meg, vajon megkapta-e volna a Nobel-díjat a DNS szerkezetének felfedezéséért.⁴ Annyi bizonyos, hogy a szabályok értelmében a díjon egyszerre legfeljebb hárman osztozhatnak volna (URL3).

Kódolt üzenet

A DNS kapcsán a relevanciáját alátámasztandó „leg”-ek sora hosszú. Hivatkozhatunk a DNS szerkezetének felfedezésére, mint a 20. század legnagyobb felfedezésére, az „51-es felvételre”, mint a tudomány számára az egyik legfontosabb fotóra, a *Nature* 1953. április 25-i számára, mint a tudomány egyik legfontosabb folyóiratszámára. Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a DNS szerkezetének felfedezése és az azt követő, erre épülő felfedezések a legkomplexebb tudományos eredmények voltak, amelyek számos tudományág képviselőjének együttműködését, zsenialitását dicsérik. Véleményem szerint az sem kétséges, hogy a 21. század egyik legfontosabb, legnehezebb és legsürgetőbb kérdése, hogy a DNS-ből nyert adatok felhasználására vonatkozó kérdésekre, valamint a genetikai kód manipulációjának kérdéseire a tudomány válaszokat adjon. A válaszokhoz a természettudósoknak, műszaki tudományokat űzőknek és a társadalomtudományok művelőinek a létező legszorosabb együttműködése szükséges.

4 A Nobel-díjat csak élő személynek lehet odaitélni.

Végezetül utalok rá, hogy a DNS szerkezete felfedezésének története az egyik legjobb példa arra, hogy a tudományos eredményeket sok esetben jogszerű, ámde tisztességtelen, morálisan aggályos lépések sorozata viszi előre. Pedig ez nem lenne szükségszerű. A tudományos élet egyik motorja – a „publish or perish” kényszere mellett – a kutatók közötti egészséges verseny. Vannak azonban olyan morális határok, amelyek a tudományos eredmények elérése iránti megfeszített harcban sem válhatnak másodlagossá. A verseny lehet tisztességes is. Törekedni kell a kollegialitásra, az egyes hivatások (és hivatásrendek), a társadalom-, természet- és műszaki tudományt művelők egymás iránti és egymás munkássága iránti tiszteletre. Nem szabad a minőségi munka iránti elkötelezettség, a tudományos integritás, átláthatóság, továbbá társadalmi felelősségtudat nélkül, a tudományetikai elvek semmibevitelével kutatni, publikálni, lektorálni, szerkeszteni.

Biztos vagyok benne, hogy a Belügyi Szemle a jövőben is ezeket az értékeket fogja elvárni a tudományos közösségtől és közvetíteni az olvasók felé.

Felhasznált irodalom

- D'Angelo, J. (2012). *Ethics in science. Ethical Misconduct in Scientific Research*. CRC Press.
- Franklin, R. & Gosling, R. (1953). Molecular Configuration in Sodium Thymonucleate. *Nature*, 171, 740–741. <https://doi.org/10.1038/171740a0>
- Hargittai I. (2003). Kettős csavar – a megkettőzött tudomány. *Magyar Tudomány*, 48(5), 549–556.
- Hargittai I. (2018). James D. Watson 90, a kettős hélix 65 éves. *Magyar Tudomány*, 179(2), 25–266.
- Isaackson, W. (2021). *A kódfejtő*. Helikon.
- Lydon, J. E. (2003). The DNA double helix—the untold story. *Liquid Crystals Today*, 12(2), 1–9. <http://doi.org/10.1080/14645180310001603962>
- Maddox, B. (2003). *Rosalind Franklin: The Dark Lady of DNA*. Harper Perennial.
- Rapoport, S (2002). Rosalind Franklin: Unsung Hero of the DNA Revolution. *The History Teacher*, 36(1), 116–127.
- Sayre, A. (1975). *Rosalind Franklin and DNA*. Norton & Company, Incorporated, W. W.
- Pádár Zs., Kovács G., Nogel M., Czebe A., Zenke P., & Kozma Zs. (2019). Genetika és bűnüldözés – Az igazságügyi célú DNS-vizsgálatok első negyedszázada Magyarországon I. *Belügyi Szemle*, 67(12), 7–34. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.12.1>
- Watson, J. & Crick, F. (1953). Molecular Structure of Nucleic Acids: A Structure for Deoxyribose Nucleic Acid. *Nature*, 171, 737–738. <https://doi.org/10.1038/171737a0>
- Watson, J. (1968). *The Double Helix*. Aethenum. New York.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Secret Of Photo 51. Nova*. https://www.pbs.org/wgbh/nova/transcripts/3009_photo51.html

URL2: *From Macromolecules To Biological Assemblies*. <https://www.nobelprize.org/uploads/2018/06/klug-lecture.pdf>

URL3: *From Macromolecules To Biological Assemblies*. <https://www.nobelprize.org/prizes/facts/facts-on-the-nobel-peace-prize/>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Nogel M. (2022). Mit tanulhatunk az „51-es felvétel” történetéből? *Belügyi Szemle*, 70(11), 2377–2384. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.45>

#BSz70 – Gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemle kapcsán

Petrétei Dávid

Dr. tanársegéd, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
petretei.david@uni-nke.hu

*„A Mester mondotta:
A régít feleleveníteni, s az újat megismerni;
így lehet tanítóvá válni!”*
Konfuciusz

Hetven évről közhelyek nélkül nagyon nehéz bármit is írni. A Belügyi Szemle a hazai kriminalisztikai szakirodalomnak is az egyik zászlóshajója. A kriminalisztika esetében hetven év a tudományág történetének nagyobbik fele. Ráadásul, ahogy a legtöbb tudományterületen, úgy a kriminalisztikában is exponenciális fejlődés figyelhető meg. A Belügyi Szemle indulásakor még nem használta az igazságszolgáltatás a DNS-maradványokat, a digitális bűnjeleket pedig a sci-fi szerzők sem tudták volna elképzelni. Mégis, akár a Rendőrmúzeum gyűjteményét, akár korabeli szakkönyvek fényképeit böngészve megállapíthatjuk, hogy „a bűn” jóval kevesebbet változott. A gyilkos hetven éve is késsel, baltával sújtott le, és napjainkban is ezt teszi. Ma már három dimenzióban szkenneljük be a helyszínt, és a korábbi évtizedekhez képest sokkal nagyobb súlyt fektetünk a kontamináció kiküszöbölésére. Szoftverekkel elemezzük a vér fröccsenésének útját, lézer segítségével tesszük láthatóvá és fényképezhetővé a daktiloszkópiai nyomokat. De az esetek jelentős részében konyhákban, fűskamrákban, műhelyekben, hálószobákban. Éppen úgy, mint kollégáink hetven évvel ezelőtt. Akkor inget-nyakkendőt viseltek, bőrkabátot, kalapot. Ma egyszer használatos kezeslábast kell húznunk, szájmaszkot és gumikesztyűt, bizonyos fényforrásokkal dolgozva védőszemüveget is. A gondolati rekonstrukció azonban nagyjából ugyanaz, hiszen ugyanazok lehetnek a kiváltó okok: nyereségvágy, elhúzódo személyes konfliktus, szerelemfáltás, kéjvágy, esetleg erős felindulás, az agy hirtelen elpattanása. A boncasztalokon is nagyon hasonló sértettek fekszenek; talán valamivel több a tetoválás és kevesebb a testszőrzet, de a fém

vagy műmárvány asztal majdnem ugyanaz. A rezgőfűrészt már mindenhol villanymotorral megy, de a kések és ollók ugyanazok. Bár létezik a számítógépes rétegvizsgáló (komputertomográf, CT), a módszertan szerint legtöbbször még mindig vágnak.

A kriminalisztika oktatásában egyre nagyobb szerepet kap az adatbányászat (vagy németes fogalommal: raszternyomozás, hálónyomozás), a digitális adatok tömkelegén végzett elemző-értékelő munka; a nyílt forrású adatok gyűjtése (OSINT), ami felfogható a virtuális világban végzett környezettanulmány-készítésnek is. A mérhetetlen mennyiségű adat kezeléséhez számítógépekre van szükség, és ma már a mobiltelefonok többkamerás fényképezőgép-rendszerét is mesterséges intelligencia vezérli; mégis, a főszereplő az elkövetői oldalon és a bűnüldözés-igazságszolgáltatás oldalán is az ember maradt.

A tudomány, pontosabban a tudomány művelése is rengeteget változott hetven év alatt. Ma publikációs kényszer van, és az sem mindegy, hova publikál a lelkes szerző. Az A kategóriás hazai, Q4-es nemzetközi, fizetős vagy sem. Ráadásul a D1-es csúcscategóriában forenzikus vagy rendészettudományi periodika nincs is. A nemzetközi folyóiratokba a publikálás szabályai rendkívül kötöttek; tulajdonképpen minden egyes cikkben egyetlen, jól körülhatárolható kísérlet mutatható be, vagy más cikkek metaanalízise végezhető el. Vélemények szintetizálására, átfogó gondolatmenetek felvázolására a nemzetközi folyóiratok cikkei gyakorlatilag alkalmatlanok. Ez a kötött forma maradéktalanul alkalmas az orvosi kutatások és egyes természettudományos kutatások ismertetésére, de kevésbé tűnik alkalmasnak a társadalom- vagy a jogtudományok eredményeinek közlésére. Matematizálásra, kvantitatív szemléletre kényszerít olyan területeket, amik erre nem kifejezetten alkalmasak. Statisztikában, korrelációkban való gondolkodásra ösztökél, ami egy – teszem azt – büntető eljárásjogi témától teljesen idegen. A pszichológiát, szociológiát, kriminológiát az ilyen szemlélet végső soron redukálja, hiszen a matematizálható jelenségek csak egy-egy részt képeznek a szakterületen, nem annak egészét jelentik. Nem statisztika, nem matematika szükséges ahhoz, hogy egy magánszférába súlyosan beavatkozó nyomozási cselekmény alapjogi korlátait vagy jogalkalmazási garanciáit körüljárjuk. Jogról, rendészeti igazgatásról, krimináltaktikáról, a filozófia szerepéről az igazságszolgáltatásban nemigen lehet a redukcionista felfogás szerinti „tudományos” cikket alkotni.

Dicséretes, hogy a Belügyi Szemle mindvégig a hazai tudomány élvonalába tartozott, és tette mindezt úgy, hogy közben teret biztosított a nem annyira tudományos, inkább szakmai cikkeknek is. Kifejezetten szerencsés, hogy a tudományos közlemények mellett ismét helye van az interjúknak, az esetismertetéseknek. Üdvözlendő a rendszeres hírlevél, amiben ugyancsak helyet kap a

szakmai tartalom: hírek, tudósítások. Hasonlóan fontos a tematikus különszámok rendszeres publikálása. Az online megjelenés egyrészt a nagyobb olvasság, könnyebb elérhetőség garanciája, másrészt megnyithatja az utat a Belügyi Szemle nyomtatott változatából szükségképpen hiányzó színes fényképek közzétételének lehetősége előtt. Azaz a tudományos közleményekhez fűzhető lenne fényképmelléklet, illusztrációk, akár videók, amik a cikk online változatában szerepelnek, a nyomtatott változat pedig erre csak utalna.

Hetven év alatt óriási változás állt be a külföldi tudományos és szakmai vérkeringésbe való bekapcsolódás lehetőségeit tekintve is. Ma évente több tucat, akár több száz külföldi képzésen, konferencián, hospitáción és tanulmányúton vesznek részt a rendészet, a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás szakemberei. Megfontolandó lehet a kötelezően elkészített útijelentések szakmai közvéleményre tartozó, minősített adatoktól megtisztított kivonatainak, tanulságainak rendszeres közzététele, akár a Szemlében, akár a hírlevélben, akár különszámokban.

Hetven év alatt óriási változott a világ, és mégis számtalan dolog vagy jelenség maradt ugyanolyan. A Belügyi Szemle lépést tart a változó világgal, megfelel a jelen kor kihívásainak, és közben megmaradt a számos belügyi és igazságügyi vonatkozású szakterület tudományos művelésének zászlóshajójaként. Megtartja a legjobb hagyományaiból azokat, amik ma már egyenesen idegenül hatnak a publikációs kényszertől terhelt új típusú tudományosságban. Képes ugyanakkor megújulni és modernizálódni, hogy a következő „online bensülött” nemzedék közösségimédiában és okoseszközökben gondolkodó rendészeti szakembereinek is fogyasztható, érdekes maradjon, miközben nem enged a magas szakmai és tudományos színvonalból sem.

Mi is fejezhetné ki számomra a robbanásszerűen változó jelenkor kihívásainak és a hét évtized patinájának sinergiáját, mint a mottónak választott Kong Zi-idézet a régiről és az újról, vagy e rövid tisztelgő esszé címe: „hashtag beszél hetven”.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Petrétei D. (2022). #BSz70 – Gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemle kapcsán. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2385–2387. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.46>

Digitális fejlődés és büntetőjog – akkor és most

Polt Péter

Prof. dr., legfőbb ügyész, tanszékvezető, egyetemi tanár
Legfőbb Ügyészség,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
polt.peter@uni-nke.hu

„Semmi sem állandó, csak a változás maga.”

A Belügyi Szemle 2022-ben ünnepli hetvenéves fennállását, amellyel összefüggésben óhatatlanul a híres ókori filozófus, Epheszoszi Hérakleitosz fenti kijelentése jutott eszembe. Hetven év még a mai felgyorsult világunkban is „szép kornak” számít, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy Magyarország életében az említett évtizedek alatt milyen jelentőségteljes, az egész magyar társadalmat – így a tudományos közéletet is – alapjaiban érintő változások következtek be. Úgy vélem, megalapozottan kijelenthető, hogy az ünnepeelt tudományos folyóirat „állandóságát” éppen a megfelelő alkalmazkodás képessége, tehát a szükségszerű „változás” jellemezte és jellemzi. A jog- és rendészettudomány fejlődése, az e tudományokra épülő gyakorlati élet változása megkövetelte, hogy a Belügyi Szemle – folyamatosan megújulva – a legfrissebb tudományos eredményeket tárja olvasói elé, a magas szakmai színvonal megőrzése („állandósága”) mellett.

Tudományos pályafutásom elején, 1983-ban egy, a Belügyi Szemlében publikált tanulmányomat a következő megállapítással kezdtem: *„A napjainkban hihetetlen mértékben felgyorsult tudományos-technikai haladás – amely egyébként a korszerű bűnüldözéshez is segítséget nyújt – egyik káros mellékhatásaként új, a társadalomra egyre nagyobb veszélyt jelentő bűncselekményfajtákkal kell szembenéznünk.”* (Polt, 1983). Véleményem szerint e kijelentés most is változatlanul megállja a helyét, azzal együtt, hogy a mögöttes tartalom értelemszerűen változott. Az akkor újdonságnak számító technikai megoldások mára már jórészt hétköznapi gyakorlattá váltak, átvették azonban helyüket újabb felfedezések, jelenségek, tendenciák, amelyek változatlanul kihívást jelentenek a büntető jogalkotásnak és jogalkalmazásnak egyaránt.

Az 1983-ban megjelent írásomban a számítógépes bűnözéssel foglalkoztam, abból a feltevésből kiindulva, hogy a számítástechnika (akkori divatosabb

szóhasználattal: számítertechnika) térhódítása – felváltva a hagyományos módszereket – egyre több területen meg fog jelenni. E körülményekre figyelemmel indokoltnak tartottam, hogy a külföldi tapasztalatokat elemezve Magyarországon is vizsgáljuk az új jelenségeket, és felkészüljünk az e területtel összefüggésben potenciálisan felmerülő büntetőjogi kihívásokra. Az azóta eltelt idő és gyakorlati tapasztalatok azt igazolták, hogy az a megállapításom, amely szerint a számítógép egyszerre lehet tárgya és eszköze bűncselekmények elkövetésének, helytálló volt.

Egy amerikai szerzőre hivatkozva (Bequai, 1978) nevesítettem nyolc különböző, a számítástechnika világát érintő bűncselekménytípust, kiemelve ugyanakkor, hogy e kategorizálással kapcsolatban fenntartások is megfogalmazhatók. Úgy ítélt meg, hogy azok a típusú magatartások, amelyeknek a számítógép potenciálisan a tárgya lehet, megfeleltethetők valamely akkor már létező magyar különös részi törvényi tényállásnak, így a jogalkalmazás számára különösebb nehézséget nem jelenthetnek. Kételyeimet is megfogalmaztam ugyanakkor azal összefüggésben, hogy e cselekmények ténylegesen besorolhatók-e a komputerbűnözés kategóriájába, jóllehet azt kifejtettem, hogy a számítógépeket érintő, rongálás típusú magatartások társadalomra veszélyessége kiemelkedő, hiszen kárt tehetnek az ezen berendezések által vezérelt egész rendszerben (például egy erőműben) is, jelentős károkat okozva ezáltal.

A számítástechnika megjelenéséhez, fejlődéséhez ténylegesen köthető bűncselekményeknek tekintetem a számítógépeken tárolt adatokkal összefüggésben megvalósított jogellenes magatartásokat (adatlopás, adattorzítás, adatok bevitelének megakadályozása). A tudomány képviselői számára az már akkoriban is egyértelmű volt, hogy az ilyen típusú cselekmények legfőbb motívuma általában a vagyoni haszonszerzés. Problémaként fogalmaztam meg, hogy az egyes büntető anyagijogi kódexek általában nem tartalmazznak olyan speciális törvényi tényállásokat, amelyek a jelentős mértékű károkozással arányban álló büntetés kiszabását tennék lehetővé. Szintén negatív körülményként említettem, hogy az ilyen típusú bűncselekményeket érintően viszonylag magas a látencia, amely azzal is magyarázható, hogy a számítástechnikával foglalkozó cégek – saját hírnevük védelme érdekében – vonakodnak a hatóságokhoz fordulni. Arra a következtetésre jutottam, hogy a legtöbb számítástechnikát érintő cselekmény elsősorban a csalás egyes tényállási elemeit tartalmazza, a speciális elkövetési mód azonban nehézséget jelent a jogalkalmazók számára. Jó példaként hivatkoztam egy, az NSZK-ban kodifikált új törvényi tényállásra, amely egyébiránt lényegében a jelenleg hatályos magyar Btk. információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás törvényi tényállásának elemeit tartalmazta. Az írásomban külön kitértem arra is, hogy e területet érintően egyes országokban már akkor is tapasztalható volt a szervezett bűnözés megjelenése.

Végezetül, a magyar jogalkalmazással kapcsolatban levonva a lehetséges tanulságokat hangsúlyoztam a tárgykört érintő speciális képzések szükségességét, illetve a megelőzés kiemelt fontosságát.

Úgy vélem, hogy a tanulmányom megjelenése óta eltelt 39 év alatt az akkori megállapításaim többsége mind elméleti, mind gyakorlati szempontból igazolást nyert. Az akkor felvázolt bűncselekménytípusok Magyarországon is elterjedtek (ebben nyilvánvalóan szerepe volt a politikai és gazdasági rendszerváltozásnak is), a jogalkotók megalkották a szükséges törvényi tényállásokat, és immáron a jogalkalmazók többsége is megfelelő szaktudás birtokában van. A változás ugyanakkor – amint arra a fentiekben már utaltam – a technikai (digitalizációs) fejlődés tekintetében is állandó. A büntetőjog tudományát és gyakorlatát érintően manapság is szembe kell néznünk több olyan jelenséggel, amelyek az 1983-ban publikált írásomhoz hasonló elemzésre, megoldási javaslatok felkutatására érdemesek.

Egyre inkább igaz az a tétel, hogy a technológiai újítások működésének teljes körű megértése a jogászai gondolkodással nehezen megoldható és ráadásul nem is feltétlenül szükséges. Ugyanakkor a meglévő joganyag alkalmazása az új jelenségekre csak akkor lehetséges, ha a technológia jogi szempontból releváns működési elemeit a jogalkalmazók megértik, amennyiben pedig azt látják, hogy a hatályos joganyag tipikus helyzetekre nem alkalmazható, ezt jelzik a jogalkotó felé. Alapvető igazság, hogy nemzetközi problémákra elsősorban nemzetközi megoldást szükséges adni, a nemzetközi – akárcsak az európai uniós – jogalkotás azonban a legtöbb esetben kifejezetten lassú. A legcélravezetőbb és leghatékonyabb nyilvánvalóan egy olyan komplex rendszer lehet, amelyben szerepe van a nemzetközi (uniós) és a nemzeti (tagállami) reakcióknak egyaránt, figyelembe véve mindkét fórum sajátosságait, elvárásait.

A következőkben egy olyan jelenséggel – a kriptovalutákkal – szeretnék röviden foglalkozni, amely manapság éppen olyan kihívást jelent a jogalkotás és jogalkalmazás számára, mint amelyet az 1980-as években a számítógépek, és az azokkal összefüggésben kialakuló bűnözés jelentett.

Az első kriptovaluta, a bitcoin megjelenése óta nagyjából 12 év telt el, a tagállami jogrendszerekben azonban mindmáig nem sikerült egységesen és egyértelműen kezelni az új vagyonelemet és a vele kapcsolatos jogviszonyokat. A kriptovaluták jelentősége abban áll, hogy azok révén vált először lehetővé a tisztán digitális értékmegjelenítés és -közvetítés. A technikai alapot egy decentralizált peer-to-peer hálózat és az úgynevezett blokklánc (blockchain) jelenti. Ez egy megosztott könyvelést (distributed ledger) biztosító rendszer, amelyben a résztvevők saját maguk kezelhetik az egymás között végrehajtott tranzakciókat rögzítő könyvelést. Nincs szükség semmilyen központi hatóságra ahhoz, hogy ez az elszámolás megbízható legyen (URL1). A rendszer képes nagyfokú

anonimitást biztosítani a felhasználónak. Fontos kiemelni, hogy a kriptovalutának nincs kibocsátója, és a rendszer felett semmilyen szervezet nem rendelkezik prudenciális felügyelettel.

A kriptovaluták jogi szabályozásával összefüggésben az elsődleges problémát az jelenti, hogy ezen eszköz jogi kategorizálása – a jelenlegi rendszer alapján – igen nehézkes. A kriptovaluta nem sorolható az ingó dolgok, a természeti erők közé, illetve nem minősül pénznek, elektronikus pénznek, illetve dematerializált értékpapírnak sem.

Az Európai Unióban jelenleg is zajlik a Crypto Asset Regulation kidolgozása, amely uniós szinten szabályozná a kriptoeszközök piacát (Proposal). Az egyes nemzeti jogrendszerek különbözőképpen viszonyulnak ehhez a viszonylag új jelenséghez, bizonyos országokban kifejezetten tiltják, máshol megítérik ([URL2](#)). Magyarországon nincs olyan átfogó jogi szabályozás, amely közvetlenül a kriptovalutákat érintené, ugyanakkor ez a terület közvetve megjelent az adózásra vonatkozó szabályok között: 2022. január 1-jétől az évi költségvetéssel párhuzamosan kialakított adójogi szabályok részeként a személyi jövedelemadóról szóló törvény külön szakasza fog foglalkozni a kriptovalutákkal. A hivatkozott – jövőre hatályba lépő – adójogi szabályok mellett kizárólag a büntetőjog foglalkozik érdemben ezzel az új jelenséggel.

A közelmúltban az Európai Parlament és a Tanács 2018/843 számú irányelve a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem jegyében kiterjesztette a vagyon fogalmát a virtuális fizetőeszközre is. Az irányelv kriptovalutákra vonatkozó fogalom meghatározását vette át az Európai Parlament és a Tanács a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről és a 2001/413/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2019/713 irányelve is, amely uniós jogi norma egyúttal megköveteli a kriptovaluták büntetőjogi védelmét is ([URL3](#)).

A magyar jogalkotók a Budapesti Egyezmény számítógépes csalásra vonatkozó 8. cikkének megfelelő tényállással, a Btk. 375. §-ában meghatározott számítógépes csalás alkalmazásával biztosították a fenti irányelv átültetését a magyar jogba.

Ennek eredményeként olyan rendhagyó helyzet állt elő, hogy egy vagyonelem büntetőjogi védelmét tulajdonképpen nem is egy nemzeti büntetőjogi rendelkezés, hanem egy uniós, büntetőjogi tárgyú norma, egy EU irányelv alapozza meg. Ez a megoldás azt eredményezte, hogy egy büntetőjogi norma egyszerre ismerte el, teremtette meg egy vagyontárgy státuszát és részesítette egyúttal a legmagasabb szintű védelemben.

Összességében megállapítható, hogy a magyar anyagi jogi szabályozás megfelel a jelenlegi uniós elvárásoknak, azonban a kriptovaluták átfogó, minden

részletre kiterjedő jogi szabályozása mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban még várat magára. Ennek megoldása a jövő feladata.

Állandóság, változás – két egymással ellentétes, mégis egymást kiegészítő fogalom, amely jellemző a büntetőjog tudományára és a hetvenéves fennállását ünneplő Belügyi Szemlére is. Bizton állíthatjuk: a jövőben is időről-időre váltják majd egymást tudós generációk, a technika fejlődése (változása) azonban állandó lesz, így a tudományos következtetéseket folyamatosan új és új tartalommal kell megtölteni. Egyetemi oktatóként, a tudomány művelőjeként, gyakorló jogászként egyaránt kívánom, hogy e folyamatos változás megértéséhez – az elmúlt évtizedekhez hasonlóan – a jövőben is nyújtson biztos, magas színvonalú, állandó szakmai háttérrel és fórumot a Belügyi Szemle.

Felhasznált irodalom

Bequai, A. (1978). Organized crime in the computer arena. *Police Chief*, 45(10), 24–29.

Polt P. (1983). A számítógépes bűnözés. *Belügyi Szemle*, 21(6), 60–64.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Viharként söpör végig a pénzügyi rendszeren a nagy Bitcoin-titok*. <https://www.portfolio.hu/bank/20150923/viharkent-sopor-vegig-a-penzugyi-rendszeren-a-nagy-bitcoin-titok-219791>

URL2: *The Law Library of Congress, Global Legal Research Center: Regulation of Cryptocurrency Around the World 2018. June*. <http://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/cryptocurrency-world-survey.pdf>

URL3: *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 (EU) 2019/1937, COM/2020/593 final*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0593>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Polt P. (2022). Digitális fejlődés és büntetőjog – akkor és most. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2389–2393. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.47>

A rendészettudomány gondolatának eredete – a Belügyi Szemle múltja, ősforrásai

Sallai János

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
sallai.janos@uni-nke.hu

A modern magyar rendészet megteremtésében kiemelkedő érdemeket szereztek Zsoldos Ignác és Karvasy Ágoston a 19. század közepén magyar nyelven kiadott műveikkel, de azok korlátozott számú megjelenése miatt csak nagyon kevés rendfenntartó szakértelmiséghez jutottak el. Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc belügyminiszterének országos rendőrség létrehozására való törekvései a Bach korszakban a Habsburg dominancia miatt természetesen elhaltak.

A kiegyezést követően ebben áttörést az első rendészeti szaklap, a *Közbiztonság* kiadása hozta, amelynek 16 000 példányban megjelent mutatóványlapja a magyarországi „bűnfenyítő” és közrendészeti ügyekkel foglalkozó tisztviselők széles körében vált ismertté. Forster József főszerkesztő a lapot már a címlapon megfogalmazva rendészetelméleti és tapasztalati ismereteket terjesztő heti szakközlönynek szánta, amely a gondolkodó rendészek számára új ismereteket, tanulni valókat hozhat. A vezércikkében leírtak szerint: „*Amalgamisálnunk kell a személyes képességet a tudományos képzettséggel, - nem elég, hogy az emberben az embert, hanem szükségképpen úgy, mint az ügyvédben a jogvédőt, mint az orvosban a gyógyászt, a rendészben személy és vagyonunk képzett őrét birnunk.*”¹ A továbbiakban is egyértelműen állást foglalt, hogy a rendőri pályára alkalmas egyéneket a tudományos igényességgel készítsék fel, amelyhez a folyóirat „lámpául” szolgáljon, melynek „világánál rendészeink az eltévedt emberiség hibáinak tömkelegébe belátva az így szerzett ismeretekkel foganatosítandó gyakorlati eljárásuk kerek és kifogás nélküli legyen.”² Úgy gondolom, ezekkel a mondatokkal nagyon magasra helyezte a követelményeket, amelyek gondolatai az ezt követő időszakban különböző elnevezésekkel kiadott rendészeti folyóiratok számára irányadóvá váltak. A fentiekén kívül a folyóirat

1 Főladatunk. Közbiztonság. Mutatóványlap. Pest. 1869.

2 Uo.

olyan fontos témákat tárgyal, mint az országos rendőrség létrehozására vonatkozó elképzelések, a prostitúció, a csárdák, amelyek abban az időben a vidéki bűnelkövető betyárok menedékhelyeiként szolgáltak, kémrendszer, cselédügy, egyes bűnestek leírása, belföldi és külföldi aktualitások stb. A főszerkesztő rendészettudomány és annak oktatása tárgyában való elkötelezettségét igazolják a lap második évfolyamában, 1870-ben megjelent „*Rendészeti iskola*” című vezércikkben írt gondolatai. Forster József szerint az új országos rendőrség csak akkor tud megfelelni hivatásának, küldetésének követelményeinek, ha rendőri állománya – az akkori szóhasználattal a „rendőri közegek” – a „*rendészeti tudományban elméletileg is kiképezetnek*” (Sallai, 2016). Forster József a vezércikkekben következetesen használta a „rendészettudomány” kifejezést, amely igazolja számunkra a rendészettudomány tradícióinak több mint másfél évszázados eredetét, és mindig kiemelt kérdésként kezelte a rendészet elméletének oktatását, képzését. E két gondolat példaként szolgált a Közbiztonság folyóiratot követő rendészeti szakfolyóiratok szerkesztői, a rendészettudomány oktatói és művelői számára. A főszerkesztő azt is jól látta, hogy külföldön (Anglia, Franciaország) a rendészet tekintetében előrébb járnak, ezért fontos lenne a külföldi szakirodalom megismerése, azonban a fordításokhoz nem talált támogatót. Később a szakirodalom hiánya, a külföldi szakirodalom nem kellő ismerete mindig újra előkerült a szakmai folyóiratok hasábjain. Az első szakmai lapunk a Közbiztonság főszerkesztőjének egyik legfontosabb úttörő gondolata rendőrtisztképzésre vonatkozott, amelynek keretén belül egy rendészeti tanszék felállítását indítványozta és a következő fő oktatási témaköröket jelölte meg: „*a rendészet körébe eső jog, – ember és arc isme – kutató módok különfélesége, – a bűnösök osztályai, ezek életmódja, és szokásainak ismertetése, – szolgálati illemtan stb.*” (Sallai, 2017). A rendőrtisztviselői szaktanfolyamok felállítására ötven, a rendészetelméleti tanszék felállításra pedig mintegy száznegyven évet kellett várni, amely egyértelműen visszaigazolta Forster József zseniális, úttörő elképzeléseit, és egyben tükrözi azt is, hogy milyen nehéz kis hazánkban újszerű gondolatokat megvalósítani. Ez utóbbi kijelentést igazolja, hogy a 16 000 példányszámú mutatónyelvet csak 25 előfizetés követte. Ugyanakkor milyen jó, hogy a fennmaradt lap megőrizte számunkra ezeket az elgondolásokat, és municióul szolgált az elkövetkezendő szakfolyóiratok szerzői, olvasói számára.

A Közbiztonság folyóiratot a Közrendészeti Lap váltotta 1870-ben, amelynek már a nyitó számában megismerkedhetünk a főszerkesztő építő jellegű szándékaival. „*Nem törni és zúzni jöttünk, hanem csöndesen építeni szándékozunk, minden fölmerülő tárgyat az objektív tudomány és a rendőrség nem pedig a politika álláspontjáról fogunk tárgyalni.*” A lap ars poeticája világos: tudományos igényesség, tárgyilagosság, nem pedig politikai irányultság. A tudomány iránti

elkötelezettséget a később lapszámokban is tetten lehet érni. Így például a közrendészet tudományról a következőket olvashatjuk egy későbbi évfolyamban megjelent számban: „*Ami fenyegeti az erényt, a közegészséget, erkölcsöt, vétéseinket, vagyonunkat, életünket, mindezt a közrendészeti tudomány elveinek gyakorlati alkalmazása hátrítja el. E tudomány a társadalom boldogítását célozza az intézmény tagjai olly kötelezettséget vállalnak magokra minek betöltéséhez a lélekismeretes gyakorlásához annyi önfeláldozás kell mint a görög hitrege hőseiben volt. A rendőr feje felett Damocles kardja csügg, mely minden percben leeséssel fenyegeti az ő családját a társadalom s otthona a nyilvánosság.*”³ Azon túl, hogy az írásban megismerhetjük a közrendészet fogalmát, következetesen kiáll a közrendészet tudomány kifejezés mellett.

A fenti rendészeti szakfolyóiratokat követte többek között a Rendőri Lapok, amelyben Réde(i)y Miklós arról írt, szükségesnek látja egy rendőrségi könyvtár felállítását, amelyben a hazai és nemzetközi rendészeti, bünyügyi szakkönyvek egyaránt helyet kaphatnának, és a könyvtárban felolvasásokat tarthatnának. A rendészeti képzés kapcsán 1902-ben Réde(i)y kifogásolta, hogy mind ez ideig a rendészetnek nemhogy tanszéke, de még speciális kollégiuma sincs az egyetemen, miközben a rendészet jelentősebb ismeret, mint azt a jogi fakultáson hallgatni lehetne. Az egyetemi tankönyvekben a rendészet mindössze 6–8 oldal, és az is az 1870-es évek elavult tananyaga (Rédey, 1894). A megoldást a rendőrtisztviselők esetében az államtudományi államvizsga helyett jogtudományi vizsga letételében, valamint a rendészet mint önálló jogtudományi ág (Sallai, 2017) bevezetésében látta. Így a rendőrtisztviselők a rendészetet önálló főkollégiumban tanulhatták volna. Réde(i)y munkássága a magyar rendészet történetében kiemelkedő, melynek egyik legfontosabb színtere a rendészeti szakfolyóirat, a Rendőri Lapok volt. A sor folytatható Dörning Henrikkel, Nagy Valérral, Laky Imrével stb.

A tudomány bármely területén egy új tudományág születésénél elengedhetetlen feltétel, hogy a viták, új gondolatok színteret kapjanak, amelyek egyik lehetősége a szakmai folyóirat. Ez a rendészet tekintetében más-más néven, de 1869-től mindig jelen volt, és 1962-től ennek egyik főszereplője a Belügyi Szemle. A fejlődés során mindig a legnehezebb nulláról az elsőre való lépés, ezért is fogalmaztam meg a Belügyi Szemle hetvenéves jubileumára gondolataimat ezekre az első lépésekre vonatkozólag.

Szaklapot írni nehéz, mert meg kell felelni a magas szakmai közéleti elvárásoknak, rendőrségi-rendészeti szaklapot pedig különösen nehéz, mert mind a polgárok, mind a politikai élet szereplői árgus szemekkel vizslatják az abban

3 Nyílt levél. Közrendészeti Lap. 1873.

leírtakat. Ezért is volt különösen fáradtságos az első rendészeti szakfolyóirat elindítása, amely méltó elődjének bizonyult a később megjelent rendőrségi szakfolyóiratoknak, így a Belügyi Szemlének is. Elsőként vetette fel a rendészettudomány művelésének és oktatásának gondolatát, véleményem szerint a rendfenntartásban-rendészetben részt vevők vágyait, elképzeléseit hirdette, hitüket erősítette és gondolataikat, érzéseiket, céljaikat interpretálta. A Közbiztonság című folyóiratban elhintett magvak termékeny talajra hullottak, amely talaj alatt a Detektív (1923), Detektív krónika (1907–1909), Rendőri Lapok 1907–1929), Közrendészeti Lap (1872–1873), Magyar Közrendészet (1890–1891), Magyar Rendőr (1947-től), A Rend (1922–1927), Rendészeti Közlöny (1878–1879), A Rendőr (1913–1914), Rendőr (1927–1934), Rendőri Lapok (1897–1911), A Rendőrkutya (1934–1936), Rendőrségi Lapok (1920–1925), Rendőrségi Szemle (1924–1925) folyóiratokat értem. Az e lapokban napvilágot látott magas szintű elméleti írások, gyakorlati tapasztalatokról szóló közlemények mind-mind hozzájárultak a rendészet tudományá válásához, és ennek a 20. század második felében lett az örököse és zászlóvivője a Belügyi Szemle.

Felhasznált irodalom

- Rédey M. (1894). Rendőri szakoktatásunk. *Rendőri Lapok*, 9(16), 1.
- Sallai J. (2017). A rendészeti folyóiratok hatása a rendészettudományra. *Magyar Rendészet*, 17(2), 183–204.
- Sallai J. (2016). Első rendészetelméleti szakközlöny folyóiratunk: a „Közbiztonság” (1869). In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A határrendésztől a rendészettudományig*. (pp. 271–274.) Magyar Hadtudományi Társaság.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Sallai J. (2022). A rendészettudomány gondolatának eredete – a Belügyi Szemle múltja, ősforrásai. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2395–2398. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.48>

A jogtudomány hatása a joggyakorlatra

Sándor István

Prof. dr., DSc, tanszékvezető, egyetemi tanár
Magyar Tudományos Akadémia doktora,
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
sador.istvan@ajk.elte.hu

A gyakorló jogász jogkeresése mindennapos dolog, egyrészt a konkrét ügy tényállásához kapcsolódó jogszabályok feltárása érdekében, majd az általa elbírálandó ügyben figyelembe veendő jogi álláspontok megkeresése céljából. A jogszabály értelmezése ebben a folyamatban elkerülhetetlen. E folyamat kiinduló pontja a tételes jogszabály. A jogszabály megalkotása során a jogalkotó különböző megközelítéseket alkalmazhat, így a jogszabály lehet végletekig kazuisztikus (például az 1794. évi porosz ALR), teljesen zárt, szinte matematikailag felépített rendszerű (például a német BGB), vagy akár a bírói mérlegelésre jelentős teret biztosító (például svájci ZGB). Míg az absztrakt szabályozás előnye, hogy a jogalkalmazás során az egyes jogtételek az adott társadalmi és gazdasági környezetben eltérően értelmezhetők, addig a kazuisztikus szabályozás sokszor a kiszámíthatóságot biztosítja.

A jogtudomány és a joggyakorlat interakciója

Egyértelmű jogszabályok nem minden esetben állnak rendelkezésünkre, illetve a jogi normák megalkotását követően sokszor annak tartalma átalakulhat, a változó társadalmi és gazdasági viszonyok között módosulhat. Különösen igaz ez azokra a szabályokra, amelyek metajurisztikus utalásokat is tartalmaznak (például jó erkölcs, szakmai szokás, szokásos mértékű ajándékozás stb.). Ilyen esetekben a jogszabály változása nélkül a gyakorlat a megváltozott környezetben is alkalmazni tudja ezeket a jogi normákat. A jogszabály értelmezését segíti elő a jogalkotói értelmezés, illetve az egyes jogszabályok indokolása. Ezt a folyamatot követi a bírósági gyakorlat áttekintése, az esetjog vizsgálata, valamint a jogtudomány eredményeinek áttekintése. Ez utóbbi kettő szoros összefüggésben áll egymással.

A bírósági gyakorlat a változó társadalmi és gazdasági igényeknek megfelelően átalakíthatja egyes jogtételek, jogintézmények gyakorlatát. A jogtudományi

monográfiák, kézikönyvek, kommentárok, tudományos közlések támaszkodnak a bíróságok jogfejlesztő tevékenységére. A kontár szerződéseket például a bíróság gyakorlat az 1970-es és 1980-as években a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján, mint jogszabályba ütközőt semmisnek minősítette (lásd ehhez BH 1978/72., 1980/469., 1986/144.). A Legfelsőbb Bíróságon 1993 szeptemberében tartott tanácskozás (Bírósági Határozatok 1993/12. számának Fórum rovata) alapján azonban a megváltozott gazdasági környezetre tekintettel a bírósági gyakorlat ezeket a szerződéseket a hibás teljesítés, a szavatosság szabályai szerint bírálta el, ami a vállalkozás szabadságának kiterjesztéséhez járult hozzá. Szintén jelentős változási tendenciát fedezhetünk fel arra vonatkozóan, hogy a régi Ptk. 201. § (2) bekezdésében szabályozott szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség a bírósági gyakorlatban feltűnően nagy értékaránytalanságra módosult és a bírósági gyakorlatnak megfelelően kerültek az új szabályai a jelenleg hatályos Ptk.-ba. A bírósági gyakorlat változásait a jogi szakkönyvek és a jogtudomány is megfelelően alkalmazta a jogszabályok értelmezése során.

A jogtudomány szerepe a joggyakorlat alakításában

A másik oldalról megközelítve a kérdéskört azt állapíthatjuk meg, hogy a bíróságok és a bírák is azok közé tartoznak, akik egy-egy ügyben a joghézagok kitöltése során a jogtudomány eredményeire támaszkodnak. Számos példát lehet felhozni arra, amikor a bíró akár hivatkozás nélkül veszi figyelembe a jogirodalomban megjelent álláspontot, vagy akár kifejezetten meg is jelöli azt a határozatában, amikor egy-egy jogtudós, egy-egy meghatározó kézikönyv, szakcikk, tanulmány eredményeit használja fel. Ennek bemutatására – a terjedelmi keretetekre figyelemmel – három példát szeretnék említeni.

A jogirodalomban a váromány fogalmát gyakran használják, de ennek konkrét jelentése jogszabályi szinten nem került meghatározásra. A bírósági gyakorlatban ezt a terminust úgy töltötték meg tartalommal, hogy a 20. század elejei magánjogi dogmatikai alapokhoz nyúltak vissza. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében kimondta, hogy az öröklési szerződésben megjelölt örökös (kötelezett) halála folytán az öröklési szerződés nem szűnik meg, a szerződéses örökös jogutódjaira a tartási (életjáradék fizetési) kötelezettség a váromány fejében átszáll, ha a jogelőd által nyújtott tartás értéke a váromány értékét nem éri el (BH 1985/20.). A Legfelsőbb Bíróság nem magyarázta külön a váromány szó jogi tartalmát, azt egyértelműnek tekintette. Ezt a gyakorlatot követi számos további eseti döntés (lásd BH 1988/352., 1989/111., 1999/116., 2002/58., 2009/78),

illetve a várományt más függő jogi helyzetekre is alkalmazzák, például belterületi földterületért járó részesedés, MRP esetében a társasági részesedés, önálló kereskedelmi ügynöki jutalék vonatkozásában (lásd BH 1995/298., 2004/419., 2008/304., 2010/220, EBH 2004/1043., 2008/1792., 2009/2058.). Az Alkotmánybíróság számos határozatában szintén alkalmazza a váromány kifejezést, rámutatva arra, hogy a váromány esetében ugyan függő jogi helyzet áll fenn, azonban az már a jogosult akaratán kívüli okból nem vonható el (36/1998. [IX. 16.] AB határozat.). A váromány fogalmának jogi tartalmára nézve az 51/2007. (IX. 15.) számú AB határozat adott egészen részletes eligazítást, amikor Szladits Károly művére hivatkozva leszögezte, hogy *„a váromány a szó legtágabb értelmében olyan jövőbeli jogszerzést lehetővé tevő függő jogi helyzet, amelyben a jogszerzés feltételei részben megvannak, míg további feltételei a jövőben vagy bekövetkeznek, vagy sem. Szűkebb értelemben várományon valamely alanyi jog megszerzésének jogilag biztosított lehetőségét értjük, amelytől a várományost az ellenérdekű fél önkényesen nem foszthatja meg”* (Szladits, 1933). Az Alkotmánybíróság 103/2010. (VI. 10.) számú határozata szó szerint átveszi a korábbi határozatban kifejtetett indokolást.

A közrend kifejezés számos jogszabályban megtalálható, azonban konkrét definíciót vagy legalább körülírást a jogi normákban nem találunk erre vonatkozóan. A joggyakorlatban a közrend fogalmát a választottbírói határozatok érvénytelenségének megállapítása iránti perekben gyakran alkalmazzák. Ilyen esetekben mára már általánossá vált, hogy a Mádl Ferenc és Vékás Lajos professzorok által írt, a *„Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga”* című, több különböző kiadónál is megjelent műre hivatkoznak a közrend fogalmának tartalmi elemei kapcsán. A Legfelsőbb Bíróság határozata szerint: *„a magyar jogirodalomban elfogadott meghatározás szerint a közrend tartalma nemcsak az alkotmányban lefektetett elveket és a feltétlen alkalmazást kívánó törvényeink célját védi, hanem politikai célkitűzéseinket, erkölcsi eszméinket is”* (ezzel kapcsolatban Réczei László művére hivatkoznak – Réczei, 1961). A Legfelsőbb Bíróság rámutat arra, hogy a közrend lényege, hogy a fogalma alá vonható intézményeket és elveket a jog feltétlenül meg kívánja védeni, érvényre akarja juttatni. E tekintetben arra az álláspontra jutnak, hogy *„a közrend egyébként tartalmában változó kategória; időben és térben egyaránt mindig az adott gazdasági-társadalmi berendezkedés és a politikai-erkölcsi befogás függvényeként értelmezhető [...] Nincs azonban egyértelműen kialakult jogirodalmi álláspont arra vonatkozóan, hogy melyek egy jogi norma feltétlen alkalmazást kívánó – imperatív jellegű – kritériumai, vagyis hogy mely jogszabályokat kell feltétlen alkalmazást kívánó természetűeknek tekinteni. A legelfogadhatóbb álláspont szerint azok a jogszabályok imperatív jellegűek, amelyek*

közvetlenül szolgálják és védik a gazdasági-társadalmi rendnek – többségükben az alkotmányban is kifejezett – alapjait. Kétség esetén az illető jogszabály céljából kell kiindulni” (Mádl & Vékás, 1992). „*A közrend lényegéről, tartalmáról kialakult, fent ismertetett jogirodalmi álláspontot elfogadva a Legfelsőbb Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a közrend fogalma nem szűkíthető le az alkotmányban meghatározott garanciális szabályok vagy alkotmányos alapjogok és kötelezettségek sérelmére”* (BH 1997/489.). A Legfelsőbb Bíróság a közrend fogalmának és tartalmának meghatározása során a szakirodalom kiterjesztő megközelítését fogadta el. A határozatot követően a bírósági gyakorlat számos esetben ezt a logikai gondolatmenetet követte, és a BH 2010/191, EBH 2009/1969., BH 2003/127, EBH 1999/37. számú eseti döntések szintén erre a műre hivatkozva alkalmazták a közrend fogalmát, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróság 1997/10. határozata is számos helyen szó szerint idézi azt.

Zlinszky János alkotmánybíró különvéleménye (15/1993. [III. 12.] AB határozat) Grosschmid Bénire utal, amikor az állam felelősségét határozza meg az ingatlan tulajdonjogának közhiteles nyilvántartása tekintetében: „*A tulajdon valamely dolgon, vagyontárgyon fennálló abszolút, az állam által biztosított hatalmi helyzet, amely (Grosschmid megfogalmazása szerint) magában foglalja közjogi vonatkozásban azt az állami kötelezettséget is, hogy az ingatlan tulajdonát a nyilvántartásban az anyagi jogi helyzetnek megfelelően kell szerepeltetni”*.

A tisztességtelen verseny nem csak közveszélyes, hanem társadalom és nemzetellenes is, állapítja meg Kuncz Ödönre és Balázs P. Elemérre hivatkozva Lenkovics Barnabás alkotmánybíró különvéleményében (19/2009. II. 25. AB határozat): „*A verseny tisztaságához fűződő közérdek védelme nem újkeletű a magyar jogrendszerben, annak fontosságát a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. törvénycikk magyarázatában Kuncz Ödön és Balázs P. Elemér is hangsúlyozták: »A törvény a tisztességes kereskedő eljárását, szokásait, erkölcsét sűríti jogszabállyá, amidőn azokat minden egyes kereskedőre egyaránt kötelezőkké teszi. [...] Mindenekelőtt azért kell kikapcsolni a tisztességtelen eszközöket, mert az olyan kereskedő, aki tisztességtelen eszközökkel erősíti meg a maga pozícióját, rendszerint valamennyi tisztességesen dolgozó versenytársát megkárosítja. A tisztességtelen verseny tehát közveszélyes. Emellett szükségesé teszi az oltalmat az a fontos körülmény is, hogy ha megengedjük vagy elnézzük a kereskedelmi versenyben a tisztességtelen eszközök alkalmazását, ezzel megmetyelezzük magát a kereskedelmi foglalkozást is; kiirtjuk a tisztességes boldogulás lehetőségébe vetett hitet. Mert ha a tisztességes kereskedő nem részesül a tisztességtelen versennyel szemben a kellő oltalomban, az elé a kínos alternatíva elé állítódik, hogy vagy tönkremenjen, vagy maga is a tisztességtelen*

eszközök alkalmazásához folyamodjék. [...] Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a tisztességtelen verseny nem csak közveszélyes, hanem társadalom- és nemzetellenes is. Ezek az érvek ma is, alkotmányos érvekként is felhívhatók».

A Belügyi Szemle küldetése

A fenti néhány példa alapján látható, hogy jelentős felelőssége van a jogtudománynak abban, hogy a joggyakorlat számára is támaszt, iránymutatást, segítséget nyújtson a mindennapi életben gyakran felmerülő jogértelmezési problémák megoldása érdekében. A Belügyi Szemle szerepét és jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ebben magas színvonalon közvetítő szerepet biztosít, és ezáltal a joggyakorlat kiszámíthatóságát, vagyis a jogbiztonságot erősíti.

Felhasznált irodalom

Mádl F. & Vékás L. (1992). *Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Réczei L. (1961). *Nemzetközi magánjog*. Tankönyvkiadó Vállalat.

Szladits K. (1933). *A magyar magánjog vázlat*. Grill Károly Könyvkiadóvállalat.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Sándor I. (2022). A jogtudomány hatása a joggyakorlatra. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2399–2403.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.49>

A népességöregedés népességfogyást generáló hatása¹

Sárkány István

Prof. dr., egyetemi tanár, professor emeritus,
ny. rendőr vezérőrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
sarkany.istvan@uni-nke.hu

Hetven év a történelemben Madách Imre szavaival csak arasznyi lét, de egy folyóirat vonatkozásában és azok számára, akik a hét évtized zömét végigélték, mozgalmas és hosszú idő, aminek a Belügyi Szemle a profiljába illeszkedő szakmai tükörcképét adta.

A népességszámot négy körülmény határozza meg. Ezek: a születések és a bevándorlók száma, továbbá a halálozások és a kivándorlók száma. Előbbi kettő növeli, az utóbbi kettő csökkenti a népességet.

A mindenkori alacsony születésszám a jövőbeli születések számát eleve korlátozza. A korfa az időskorúak számának és népességen belüli arányának növekedésével felfelé tágul, vagyis az átlagéletkor emelkedik. Ezzel az a populáció növekedik, amely a népességszám emelésében már nem vehet részt. Ennek következtében az évszázad közepe körül – egyes országokban már most is – Európa nagy gondja a kontinens további népességöregedése lesz.

Ez utóbbira figyelemmel a népességfogyás azért teremt súlyosan kritikus helyzetet, mert az időskori függőségi ráta, – az egy aktív dolgozóra jutó idősök számából képzett mutató – folyamatos romlása a nagy ellátórendszereket (például a nyugdíjrendszert) az összeomlással fenyegeti. Kelet-Közép-Európa egyes országaiban a társadalmak korfája egy fordított piramis képét mutatja, ahol a lakosság többsége idős vagy idősödő középkorú. Ennek következménye egyfelől az egészségügyi rendszer leterheltségének jelentős mértékű megnövekedése, másfelől annak általánossá válása, hogy e korosztályba tartozók száma és aránya meghaladja a gyermekkorúakét.

¹ A rövid ismertetés általános természetű és hazai vonatkozásban tett fontosabb megállapításai összhangban vannak a „*Demográfiai portré 2018. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*” című, a KSH Népességtudományi Kutatóintézet által közzétett elemzéssel.

Az életkorából következően magasabb mortalitású korcsoport népességén belül megnövekedett arányából magasabb halálozási ráta is következik. Ezért a termékenységi ráta – szignifikáns népességgyarapodást kiváltó – emelkedő pályára állítása a halálozási ráta számottevő csökkentése révén vélhetően nem lesz működtethető. A KSH adatok ezt rendre igazolják. 2020-ban a születések száma 3,4 százalékkal, a halálozásoké 7,7 százalékkal magasabb volt, mint 2019-ben (URL1), ami a pandémiától függetlenül is riasztó. Magyarország népessége már korábban 9,8 millió alá került.

A népességnövekedés feltétele tehát az, hogy a bevándorlók száma legalább mérsékelten haladja meg a kivándorlók, továbbá a halálozási és a termékenységi ráta közötti különbséget képezők együttes számát. Ez egy demográfiai kényszerhelyzetet generál, melynek keretében Európa néhány e tekintetben fenyegetett országának, történelmük legjelentősebb, legtartósabb kihívását kell – a jövőbeni fennmaradás érdekében – eredményesen kezelnie.

Az időszedéssel nemcsak az eltartottak, hanem a gondozottak számának emelkedése is együtt jár, miközben a munkaerőpiaci viszonyokat az időskori gondozási kényszer is hátrányosan befolyásolja.

Az időszedés által generált megnövekedett viktimális érintettség kérdéseinek ismertetésére a tanulmányban nem térek ki. Megjegyzem, hogy a 21. század második évtizedének végéhez közeledve az Aging Society Index által 18 nyugat- és közép-európai országban, a 65 évesnél idősebbek körében végzett – az életminőségnek, szegénységi aránynak, az idősek és a fiatalok kapcsolatának, a nyugdíjak nagyságának és a szociális hálónak a vizsgálatára irányuló – kutatás eredménye szerint Magyarország az utolsó helyen áll a nyugdíjasok életminőségének biztosítása terén (URL2).

A párkapcsolatban élőkhez képest az egyedül élő idősek körében a súlyos anyagi problémák előfordulása gyakoribb. Az 50. életév táján a nemek közötti arány megfordul, és ezt követően a nők hányada egyre meghatározóbb, ebből következően az egyedül élők körében is ez a viszonyszám magasabb a nők tekintetében és ez az életkorral együtt növekszik.

Az aktív népesség csökkenéséből a nyugdíjterhek és az egészségügyi kiadások növekedése, perspektivikusan a fogyasztás, a termelékenység apadása, a gazdasági növekedés lassulása egyre nehezebben kezelhető munkaerőpiaci problémák következhetnek. Mindez az Európai Unió gazdasági versenyképességét is veszélyeztetheti. Ennek elkerülhetősége, továbbá annak érdekében, hogy ne kelljen a gyermekvállalás és a munka között választani, az unió országaiban egyre nagyobb figyelmet fordítanak a nők karrierje és a magánélete közötti egyensúly megteremtésére.

Az átlagéletkor emelkedése folytán a népességöregedés, a születések számának csökkenése, a felsőoktatásban való növekvő részvétel vagy egyéb ok folytán

több európai országban a munkaerőpiacra belépés kitolódik. Ez kettős következménnyel jár. Egyfelől a fizetett munkával töltött idő lerövidül, így rövidebb időn át, összességében kevesebb nyugdíjjárulék fizethető, másfelől a nyugállományban töltött idő növekszik. A kormányzatok így arra kényszerülnek, hogy – a finanszírozhatóság megőrzése érdekében – emeljék a nyugdíjkorhatárt. Ez akkor lesz elkerülhetetlen, ha a várható élettartam növekedésével párhuzamosan az egészségben töltött évek száma is nő. Ha viszont úgy emelkedik a várható élettartam, hogy az egészségben eltöltött évek száma nem nő, akkor az időskori egészségügyi és szociális ellátásra a jelenleginél sokkal többet kell majd fordítani. Mindezekon túl is a politikailag nehezen felvállalható további nyugdíjkorhatár-emelés a fejlett világ országaiban korrelál a reklámok által biztosított túlfogyasztásra épülő fenntartható fejlődés lehetetlen víziójával. Nem mellékesen megállapítható, hogy a gazdasági teljesítménynövelés vég nélküli hajsza-lásáért súlyos árat kell majd fizetni. A képződő többletjövedelemnek, a jólétnek az áldásait a nyugdíjaskorú népesség egyre rövidebb ideig élvezheti majd.

Ha egy úgynevezett jóléti állam a demográfiai értelemben vett időskori munkavállalás kérdésében ismétlődően szigorúbb szabályokat állapít meg, az épp az adott állam jóléti mivoltát kérdőjelezi meg, mert az időskorúság – bár korosztályok szerinti tagolásban – a társadalom valamennyi tagját érinti. Az sem figyelmen kívül hagyható kérdés, hogy a későbbiekben a 65. év betöltését követő tömeges kényszerű foglalkoztatás mekkora munkaerőpiaci értékkel bír majd, illetve lesz-e a munka termelékenységét emelő hatása?

Az idősgondozás már jelenleg is fajsúlyos probléma. A gondozók létszáma – az idősödés folytán bekövetkező nyugállományba vonulásra tekintettel – csökken, amit zömében csak szakképzetlen gondozók munkába állításával lehet korrigálni. Alacsony a gondozói munka anyagi megbecsültsége. Nő az intézményekbe jelentkezők várakozási ideje és az egy gondozóra jutó gondozottak száma, ami vég nélkül nem növelhető. Folyamatosan emelkedik az ellátásra szorulóok száma, de az elhelyezésüket az intézményhálózat avulása sem teszi lehetővé.

Ez utóbbi körülmények együttes hatása idősgondozási deficitet generál, aminek kísérő jelensége az, hogy a gondozás gyorsuló ütemben válik áruvá. A termékenységi ráta több évtizedes csökkenése által generált problémát felerősíti az is, hogy egyre több idősnek nincs – róla gondoskodni képes – gyermeke.

Egy szegény országban a gyerekek „cselekvő vagyonná” válhatnak, mert tíz éves koruk előtt dolgozni kezdenek (Fukuyama, 2000).

A fejlődő országokhoz képest a családon belüli gondoskodás rendszerének fordítottja érvényesül Európában. A javak a szülőktől a gyermekek felé áramlanak. A gyermekvállalás nem az időskor anyagi biztonságát garantáló befektetés, így annak gazdasági jelentőségével együtt a népességszám is csökkenhet. A tartós

népességfogyás főként a 2004-ben csatlakozott tagállamok között tapasztalható, ahol növekszik a gyermektelenek száma.

Gyakoribbá válik az első gyermek születésének halasztása, ami eleve megkérdőjelezheti számos esetben a további gyermekvállalás lehetőségét. Ennek megfelelően nem azonos a jelentősége annak, hogy az első gyermek születésére egy húszas vagy harmincas években járó nő életében kerül sor. A legkevésbé kívánatos következmény a közhangulat nyomására születés, vagyis az anyaság „kényszerből” történő, kelletlen felvállalása, amit a magyar társadalomnak a múlt század ötvenes éveiben már módjában volt megismerni.

Más vonatkozásban érthető a probléma nemzetstratégiai kérdésként történő kezelése. A hazai népesség mintegy 40 éve – az elvándorlástól függetlenül – csökken. A négy évtized alatt a népességfogyás az aktuális lakosságszámhoz viszonyítva meghaladta a II. világháborús magyar embervesztéséget. 2060-ra a különböző népességszám-bebecslések a pesszimista 6,5 milliótól az optimista 8,5 millióig terjedően várják a hazai népesség számszerű alakulását. A prognosztizált időszak végére egy esetleges nyolc évtizedes népességcsökkenés valószínűtlenné tenné azt, hogy önerőből valaha is megfordítható legyen a hazai népességfogyás ennek összes lehetséges következményével együtt.

Mivel csökkenő létszámkohorszok kerülnek termékeny korba, ezért a népességőregedés következménye a születések számának csökkenése, a továbbiakban pedig egy sajátos és látszólagos paradoxon előfordulása lesz. Ennek lényege az, hogy a születésszám emelkedése nélkül nőhet a termékenységi arányszám, aminek a hátterében a szülőképes korban lévő nők számának folyamatos csökkenése áll. Minél magasabb az átlagéletkor növekedése folytán az idősek száma, annál nehezebb – esetleges öngerjesztő hatásánál fogva –, annál kilátástalanabb a népességcsökkenés tendenciájának megfordítása.

Az Európai Unió népességcsökkenéssel küszködő országaiban – az eddigi tapasztalatok, és az évszázad közepéig szóló demográfiai előrejelzések figyelembevételére alapján – kétséges, hogy a gyermekvállalásra ösztönző, számos vonatkozásban jelentős szociálpolitikai, családtámogatási intézkedések képesek-e a probléma „önerős” megoldását biztosítani. Ez utóbbinak a sikeres megvalósulása esetén is a kívánatos munkaerőpiaci elvárások csak évtizedek múlva teljesülhetnek.

Felhasznált irodalom

Fukuyama F. (2000). *A nagy szétbomlás*. Európa Kiadó.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Decemberben 7167 gyermek született, és 16 141 fő veszítette életét.* <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/nep/nep2012.html>

URL2: *Az utolsó helyre került Magyarország a nyugdíjasok életminőségét vizsgáló listán.* <https://olkt.net/az-utolso-helyre-kerult-magyarorszag-a-nyugdijasok-eletminoseget-vizsgalo-listan/>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Sárkány I. (2022). A népességöregedés népességfogyást generáló hatása. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2405–2409. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.50>

Kimondani, megoldani – együtt!

Sz szakmaközi párbeszéd és nyílt szakmai diskurzus

Solt Ágnes

Dr. PhD, tudományos főmunkatárs
Országos Kriminológiai Intézet,
Bűnözéskutatási és Elemzési Tudományos Osztály
solt@okri.hu

Kutató vagyok. Jelenségeket látok, figyelek, elemzek, tipizálok, górcső alá veszek, nézegetem. Próbálok kitalálni, hogyan is vannak a dolgok. Hatalmas intellektuális élmény találni egy összefüggést, amely aztán egész hálónyi összefüggésláncolatává állhat össze. Egy rendszerre rácsodálkozni, a működését megérteni... Amelybe adott ponton akár bele is lehetne avatkozni, talán változtatni itt-ott egy cseppet, épp amennyit kell, hátha jobbá válik tőle a világ...

A vágyam, hogy megosszam másokkal, mit találtam, a vágyam, hogy meghallgassam, mások mit találtak, hogy aztán együtt gondolkodjunk, mit kezdünk ezzel. A vágyam, hogy elhivatott és bölcs szakmai kezekbe helyezve az összefüggéscsomagot, a megoldás felé vezető utat megtalálják azok a szakemberek, akiknek dolguk lehet ezzel. És visszajelezzék a kutatónak azt, mit hagyott figyelmen kívül, hogyan és mely pontokon kell javítani netán a rendszerelméleten – ha véletlen képződött egy ilyen. Ez az oda-vissza dobált információlabda az, amitől fejlődést remélek – saját szakmai fejlődésem túl – és mindennek előtt azt, hogy idővel a társadalom által felkínált eszközök segítségével valóban elérhessük a társadalom által kijelölt és elérendő célokat.

A Belügyi Szemle egy olyan hely, ahol találkozunk kell szakmai és tudományos szakembereknek, ahol kimondhatjuk azt, amit kell, amit találtunk, és ahol közösen, a megoldást fókuszba helyezve addig beszélgethetünk, amíg fel nem merül az összes lehetséges szempont, érv és megoldási javaslat.

Csak leírtam, amit szeretnék.

Munkám során azzal szembesülök, hogy szükségszerű és megkerülhetetlen a különböző szakmákban és tudományterületeken dolgozó elméleti és gyakorlati szakemberek folyamatos párbeszéde. Anélkül, hogy egymással beszéljünk, nem tudunk előrébb jutni a legkülönbözőbb kérdésekben, illetve a gyakorlati szakemberek esetén rengeteg rossz vagy félmegoldás születik, elméleti munkákban pedig rengeteg téves következtetést vonunk le olyan esetekben, amikor

saját szemléletünkön, tapasztalatainkon és meggyőződéseinken kívül nem vonunk és építünk be más, egyéb felmerülő tapasztalatokat és szempontokat.

A különböző tudomány- és szakterületek eredményeiről való tájékozódásra, a közbiztonsági, rendészeti területeken dolgozók és az elméleti kutatók, oktatók közötti párbeszédre kiváló fórum a Belügyi Szemle, amely mára nem pusztán nyomtatott formában, de elektronikus felületen is elérhető. Ez utóbbi élő interakcióra is lehetőséget adhat, és a jövőben megteremtheti a valódi innovatív viták, illetve az interdiszciplinárisan releváns témakörökben folyó párbeszédék fórumát.

Személyes megelésem az, hogy a kutatómunka eredményei csak akkor és annyiban értékelhetők, amennyiben hasznosíthatóvá válnak az érintett szakemberek számára. Ahhoz azonban, hogy például a kriminológiai kutatások eredményei elérjenek a bűnüldözéssel és büntetés-végrehajtással foglalkozó szakemberekhez, az egyik legfontosabb csatorna a szakmai tudományos folyóirat, amennyiben azt a közönsége értékesnek találja és valóban olvassa. Abban bízom, a Belügyi Szemle éppen ilyen.

A Szemle olyan témákat is felölel és közöl immár sok évtizede, amelyek arra alkalmasak, hogy az olvasó pontosabb, részletesebb rálátást kapjon, mélyebb összefüggéseket lásson, szociális kérdések esetén pedig érzékenyebben reagálhasson egy-egy társadalmi problémára, amellyel munkája vagy akár a mindennapjai során találkozhat.

Azt gondolom, a megközelítési módok, témakörök, szempontok, módszerek és attitűdök sokszínűsége mellett egy tudományos folyóiratnak küldetése kell legyen, hogy a különböző szakterületek és diszciplínák gondolkodóit implicit módon az egymással való közös munkára buzdítsa: hogy a kutatók és szakemberek észleljék és éljenek a lehetőséggel, amikor egyes határmenti tudományterület érintésével kiteljesíthetik és megőrzik a tudásukat a másik meglátásai és tudása által.

A tudományterületek és szakemberek közötti szükségszerű kapcsolatra és akár a rövid távú együttműködés, együtt gondolkodás eredményére szeretnék egy érdekes példát bemutatni, amelyet nem régen éltem meg.

Egy kutatás az 1998 és 2018 között történt újszülöttek sérelmére elkövetett emberölési eseteket vizsgálta. A kérdések kriminológiai és szociológiai, részben szociálpszichológiai tárgyúak voltak, s mint egy valamire való szociológiai vizsgálatban, az alapvető demográfiai és alapadatok is rögzítésre kerültek – jelen esetben az újszülöttek nemét is rögzítettük. Az orvosi és genetikai kutatások szerint a megszületett gyermekek kb. 48%-a lány, 52%-a fiú. Mindebből az a várakozásunk következhet, hogy a megszületett majd megölt újszülöttek közötti nemi arány hasonlóan alakul. Bár a kutatási hipotézisek között nem akadt az elhalt újszülöttek nemével kapcsolatos kifejezett feltételezés, az eredmény

mindenképpen magyarázatra szorult. A tragikus sorsú újszülötteknek 65%-a, azaz csaknem kétharmada lány volt, és mindössze 36%-a fiú. Mi lehet ennek a természetestől szignifikánsan eltérő eloszlásnak az oka?

Kézenfekvő lenne a magyarázat, hogy társadalmunkban még mindig több a nem kívánt lány-, mint a nem kívánt fiúgyermek, de ez a feltevés ebben az esetben nem lehet helyénvaló. Az eltitkolt terhességek velejárója ugyanis, hogy a megesett nők terhesgondozáson nem vesznek részt, orvos nem látja őket, így a gyermek neméről nincs tudomásuk. A nők nagy része még a szülést és a tragédiát követően sem tudta megmondani gyermeke nemét. A pszichológiai, kriminológiai és szociológiai magyarázatok kizárása után nem maradt más, mint egyéb tudományterület segítségével választ találni a váratlan adatra. Mely más tudományterület az, amely magyarázatot szolgáltatathatna a leány újszülöttek magas arányára? Genetika? Orvostudomány?

A Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karának Genetikai, Sejt és Immunbiológiai Intézetéhez fordultam segítségért, megfogalmazódó hipotézisem ugyanis leginkább ezt a tudományterületet érintette.

Egy eltitkolt terhességet túlélő magzat anyaméhbeli léte erősen nehezített és küzdelmes. Annak tudatában, hogy a férfiak szervezete gyengébb, születéskor várható átlagos élettartamuk rövidebb a nőkénel, azt feltételeztem, hogy ez a nemek közötti sérülékenységbeli eltérés már a prenatális korban is megjelenthet. Egy nemkívánt és titkolt terhesség idején a nők legtöbbször mindent megtesznek, hogy spontán vetélés következzen be. Ennek érdekében olyan dolgokat művelnek, amelyek ártanak vagy árthatnak a magzatnak, ezen kívül a nem kívánt terhesség alatti pszichés stressz mértéke a krízisállapotokhoz közelítő szintre ugrik, amely szintén veszélyezteti a magzat egészséges fejlődését.

Azt feltételeztem, hogy a magzatok már a megszületés előtt, a nem kívánt terhesség időszakában nagyobb arányban elhalnak, és ekkor sor kerül spontán vetélésre a magzat halála miatt. Az elhalt magzat pedig feltételezésem szerint nagyobb arányban lehet fiú, akinek szervezete kevésbé viseli a megpróbáltatásokat.

Végül Szalai Csaba orvosprofesszor segítette a szűkösen fellelhető tanulmányokat összegyűjteni a témában, mivel olyan kutatásról senki nem tudott, amely a spontán vetélések közötti nemi arányt vizsgálta volna. Így jutottunk el ahhoz a tanulmányhoz, amelyben a kutatók (Williams & Gloster, 1992) megállapították, hogy azokban az országokban, ahol a lakosság éhezik, kevesebb fiúgyermek születik. Ezt azzal magyarázták, hogy a fiúmagzatok sérülékenyebbek az éhezés okozta stresszel szemben. Ez a kutatási eredmény megerősíti, hogy a stressztűrő képesség már prenatális korban is nemek szerinti eltérést mutat. S bár az éhezés nem azonos sem a pszichés stresszel, sem a nem kívánt terhességet kísérő egyéb tényezőkkel, mégis ebből arra következtethetünk, hogy a stressztűrés

a fiú magzatok esetében nagyobb arányban vezet halálhoz már a méhen belül is.

Ehhez a következtetéshez nem juthattunk volna el anélkül, hogy megismerjük egymás kutatási területeit, módszereit, ha nem teszünk fel kérdéseket és nem csodálkozunk rá jelen esetben arra, hogy egy vegytisztán kriminológiai tárgyú kutatás során véletlenül felbukkanó kérdés hogyan válik a genetika és az orvostudomány által megválaszolandóvá.

Kriminológus kutatóként számomra minden olyan fórum nagyon fontos és hasznos, ahol a gyakorlatban dolgozó szakemberekhez és szakpolitikusokhoz elérhet a munkám eredménye. Az utóbbi években több olyan longitudinális kutatást folytattam, amelynek eredményeit nem volt módom publikálni, pedig sok olyan szakmai kérdést feszegetnek, amellyel kapcsolatban előrelépést jelenthetne a szakmai diskurzus és a megoldásfókuszú műhelybeszélgetés.

A Belügyi Szemle korábban már teret adott olyan írásoknak is, amelyekben építő jellegű kritikai észrevételek is megfogalmazódnak, esetleg megoldási javaslatokkal is előállnak. Személyesen ezt a gyermekvédelmet, a gyermekbántalmazást és a rendszerabúzust érintő témakörökben tapasztaltam. Ennek kapcsán a Belügyi Szemle interjút készített velem, és ennek közlésével a lap hozzájárult ahhoz, hogy közelebb kerülhessünk egy létező társadalmi probléma megoldásához azzal, hogy rávilágítunk, hogy beszélgetünk és hogy gondolkodunk róla.

A Szemlében sok vegyes szemléletű és érzékenységtű ember megfordul szerzőként; ez a lap és a szerkesztőség nyitottságát és szakma iránti elköteleződését mutatja. Fontosnak tartom, hogy a társadalom zárt intézményeit és intézményrendszereit érintő kérdéskörökben, amelyek igen relevánsak közbiztonsági, büntetőjogi, kriminológiai és rendvédelmi szempontokból, adjanak teret külső nézőpontok számára is, és ösztönözzék a tudományos és szakmai diskurzust.

További előremutató hetven évet kívánok a Belügyi Szemlének, és még legalább annyi innovatív lépést, mint amennyit az utóbbi években megvalósítottak!

Felhasznált irodalom

Williams, R. J. & Gloster, S. P. (1992). Human sex ratio as it relates to caloric availability. *Social Biology*, 39(3-4), 285–291. <https://doi.org/10.1080/19485565.1992.9988823>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Solt Á. (2022). Kimondani, megoldani – együtt! Szakmaközi párbeszéd és nyílt szakmai diskurzus. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2411–2414. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.51>

Pénzügyőrként a Belügyi Szemléről

Szabó Andrea

Dr. PhD, tanszékvezető, egyetemi docens, pénzügyőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
szabo.andrea@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle megalapítása óta eltelt hetven év nem hagyta érintetlenül a vám- és pénzügyőri szervezetrendszerét. 1953 januárjától a vámügycyk a Külkereskedelmi Minisztérium hatáskörébe kerültek¹, és a vámigazgatási szerveknél állományban lévő pénzügyőrök és polgári alkalmazottak a pénzügyőri testületből kiváltak és Vámórség néven folytatták a szolgálatukat (Kovácsics, 2000; Köpf, 2003). 1964-ben a vámórséget és a pénzügyórséget a pénzügyminisztérium felügyelete alatt újra egyesítették Pénzügy- és Vámórség² néven, majd 1966 februárjától a szervezet új elnevezése a Vám- és Pénzügyórség³ lett (Szalai, 1972). De ide sorolhatjuk a közelmúlt eseményeit, a rendszerváltozás időszakát (Szabó, 2015), a 2004-es uniós csatlakozást (Szabó & Magasvári, 2021), vagy a 2011-es Adó- és Pénzügyi Ellenórzési Hivatal és Vám- és Pénzügyórség integrációját (Magasvári, 2018).

A Belügyi Szemlében (és jogelődje a Rendórségi Szemlében) már 1953-ban találunk a vámhatóság munkájával kapcsolatos tanulmányt Zóbel Lajos tollából (1953). A cikk a korabeli nyomozóhatósági jogkörhöz kapcsolódó vámbűntettek/vámbűncselekmények nyomozásával foglalkozik, illeszkedve a korabeli szakmai elvárásokhoz. 2021-ben, a 9. számban pedig megint csak a nyomozóhatósági jogkörrel, a nyomozás gyakorlati kérdéseivel és elhatárolási kérdésekkel foglalkozó tanulmányt olvashatunk (Lengyel, 2021).

A Belügyi Szemle hetvenéves fennállása alatt behatárolható számú tanulmány jelent meg a vám- és pénzügyőri szervezethez kapcsolódóan, azonban ezek egy forráselemzés részeként történő bemutatása jelen tanulmány keretein belül nem

- 1 A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1952. évi 24. számú törvényerejű rendelete a vámügycyk a külkereskedelmi miniszter hatáskörébe utalásáról.
- 2 A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1964. évi 20. számú törvényerejű rendelete a vámjog szabályozásáról szóló 1954. évi 16. tvr. módosításáról.
- 3 A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1966. évi 2. számú törvényerejű rendelete a vámjog szabályozásáról.

lehetséges. A fenti két tanulmány azonban egyfajta keretként is szolgálhat, hiszen hasonló témát boncolgatnak és szervesen illeszkednek a folyóirat impresszumában leírtakhoz.

Ha megvizsgáljuk a Belügyi Szemle szerepét a rendészet és ehhez kapcsolódóan a vám- és pénzügyőri szervezetrendszer életében, azt láthatjuk, hogy a folyóirat szerepe a tudás feltérképezése, összegyűjtése és a tudásmegosztás területén vitathatatlan.

A közösségi és szervezeti tudás megőrzésének és átadásának eszközei közel egyidősek az emberiséggel. A hagyományörzés mint szokások, eljárások, ismeretek átadása, valójában tudásmegosztási feladat, mely a tudásközösségek fenntartását célozza meg, ezért nevezhetjük tudásmenedzsment tevékenységnek. A közösségek (akár a rendészet területén is) számos módját alakították ki a tudásátadásnak, az egyszemélyes mester-tanítvány viszonytól kezdve, a csoportos tanításig. Ma már nem az információhoz való hozzáférést tekintjük a legnagyobb kihívásnak, hanem a rendelkezésre álló adatok, információk és tudás hatékony feltérképezését, felhasználását, egymással történő megosztását. Ez a tény a különböző szakterületeken, szervezeteken, intézményeken belül felhalmozott ismeretanyagra is érvényes, és az azokkal történő gazdálkodásra is. Ha értékké akarjuk tenni a tudást, ugyanolyan gonddal kell szervezni és hasznosítani, mint más anyagi jellegű javakat. Egy globális gazdaságban a tudás válhat a szervezet legjelentősebb versenyelőnyévé, akár egy vámhatóság hatóság esetén is (Szabó, 2018).

A tudásmenedzsment Szeghegyi szerint: *„a tudással történő eredményes és hatékony gazdálkodást jelenti. A szükséges tudás előállításának, kezelésének, alkalmazásának, megosztásának, közzétételének, további kutatások motivációjának folyamata. Lehetővé teszi egyének, csoportok számára, hogy a tudást kollektíven és rendszerezetten alkalmazzák üzleti céljaik elérésében.”* (Szeghegyi, 2011). A tudásmenedzsment részeként említett tudásmegosztás egyik legfontosabb platformjaként említhetjük a tudományos igényességgel készített szakmai folyóiratokat, így a Belügyi Szemlét is.

A tudásalapú környezet kialakítására az alábbi lehetőségeink vannak:

- tudástárak létrehozása, amelyek a tudást dokumentumokba ágyazva tárolják,
- a tudáshoz való hozzáférés segítése komplex tudásportálok létrehozásával,
- a tudáskörnyezet, a szervezeti kultúra fejlesztése – ebbe a típusba sorolhatjuk mindazon tevékenységeket, amelyek, a tudásmenedzsmentet támogató környezet kialakítására szolgálnak,
- a tudás mint vagyon elismerése, amelybe tartozik a tudástőke értékének mérése és növelésére tett intézkedések (Bognárné, 2012).

A tudásalapú környezet kialakítása során törekedni kell arra, hogy a fenti projektek együtt valósuljanak meg, vagy egy projekt keretében több típus jellemzői is megjelenjenek. Hiába próbálkozunk tudástárak létrehozásával, ha nem biztosítjuk a hozzáférést; illetve nem szívesen osztanak meg információt, tudást olyan szervezetekben, ahol ez nem épült be a szervezeti kultúrába (Erdős et al., 2020). A dolgozók nem szívesen osztják meg és kodifikálják a tudásukat, ha úgy érzik, hogy az intézmény vagy vállalat vezetése a tudásukat mint fontos szervezeti vagyont, nem ismeri el. A Belügyi Szemle az elmúlt években mérföldkőnek tekinthető változást élt meg, elindult az online megjelenése és a bárki számára történő elérhetősége, komoly szerepet vállalva a tudásmenedzsment több ciklusának területén is, így a tudás megszerzése, fejlesztése, a tudás átadása és a tudás rögzítése és tárolása során is.

Fentiek alapján megállapíthatjuk tehát, hogy a tudásalapú szervezet építésének feltételei a szervezeten belüli bizalom megteremtése, a kommunikáció folyamatos optimalizálása, a tanulásra történő ösztönzés és a tudás menedzselése. Egy tudásalapú szervezet funkcionális és formális szervezetről virtuális, keresztfunkciós, informális közösséget hoz létre. Ezeknek az igényeknek ismét csak a szervezeten belüli és kívüli tudás szisztematikus összegyűjtésével, szintetizálásával, adekvát alkalmazásával és számos esetben publikussá tételével lehet megfelelni.

A rendészettudomány területén – legmagasabb hazai kategóriájú folyóiratként – a Belügyi Szemle szerepe kiemelkedő és megkerülhetetlen, ha a tudásalapú környezetet vizsgáljuk. Kívánok ehhez a kiemelkedő feladathoz további sikeres éveket!

Felhasznált irodalom

- Bognárné Lovász K. (2012). *Tudásmenedzsment a könyvtárakban, különös tekintettel a felsőoktatási könyvtárak tudásgazdálkodásban betöltött szerepére*. Doktori disszertáció. Eötvös Lóránd Tudományegyetem.
- Erdős Á., Magasvári A., Molnár K., Pócsi A., Szabó A. & Vas A. (2020). NAV Café – A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései. *Magyar Rendészet*, 20(1), 149–177. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.1.10>
- Kovácsics I. (Szerk.) (2000). *Emlékkönyv a Vám- és Pénzügyőrség történetéből. 1867-2000*. VIVA Média Holding.
- Köpf L. (2003). *Fejezetek a magyar vámigazgatás és a pénzügyőrség történetéből*. Tipico Design Kft.

- Lengyel T. (2021). A pénzmosás és a költségvetési csalás elhatárolási kérdései adózatlan jövedéki termékek tekintetében. *Belügyi Szemle*, 69(9), 1511–1527. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.9.1>
- Magasvári A. (2018). Az emberi tényező szerepe a szervezeti változás sikerében - egy integráció margójára. In Keresztes G. (Szerk.), *Tavaszi Szél 2018 Konferencia = Spring Wind 2018* (pp. 507–516). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Szabó A. & Magasvári A. (2021). A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat és az uniós csatlakozás tükrében. In Barabás A. T. & Christián L. (Szerk.), *Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére: Navigare necesse est* (pp. 487–497). Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Szabó A. (2015). A magyar pénzügyőrképzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 25(43-46), 117–126. <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.117-126P>
- Szabó A. (2018). Gondolatok a tudásmenedzsment folyamatáról. In Czene-Polgár V. & Zsám-bokiné Ficskovszky Á. (Szerk.), *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment* (pp. 247–254). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Szalai J. (1972). *A pénzügyőrség negyedszázada*. Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó.
- Szeghegyi Á. (2011) A tudásmenedzsment stratégiai szerepe a vállalatoknál. In Csiszárík-Kocsir Á. (Szerk.), *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században* (pp. 53–68). Óbudai Egyetem. http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/04_Szeghegyi%20Agnés.pdf
- Zóbel L. (1953). Vámbüncselekmények. *Rendőrségi Szemle*, 1(11) 983–990.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Szabó A. (2022). Pénzügyőrként a Belügyi Szemléről. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2415–2418. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.52>

Belügyi Szemle a minőségi tudomány képviselője

Jövőkép és küldetés

Szabó Csaba

Dr. PhD., főszerkesztő-helyettes, egyetemi docens, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége,
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Bevezető

A Belügyminisztérium szakmai és tudományos folyóirata, a Belügyi Szemle 70. évfolyamát ünnepeljük. Hetven év hosszú időszak mindenki életében, ahogy egy folyóirat életében is annak mondható. Magyarország szakmai és tudományos folyóiratainak sorában vannak olyanok, amelyek kétszer ilyen hosszú megjelenéssel is büszkélkedhetnek, de kevés mondhatja el magáról, hogy hetven éve minden hónapban érdekes és hasznos írásokkal gazdagítja a belügyi szakterület szakmai és tudományos palettáját. A Belügyi Szemle eddigi életútja több értelemben is göröngyösnek mondható, ahogy ezt a következő mondás is jól szemlélteti. „*Sic itur per asperam, ad astra*” – „*Göröngyös úton jutunk el a csillagokig*”. Névváltozások és átszervezések kísérték a Szemle útját, de minden esetben a minőségi munkára törekedtek az elmúlt hetven év szerkesztői munkáját végző kollégák. Ugyanezt teszik most is azok a munkatársak, akik figyelemmel követik a hazai és a nemzetközi kihívásokat, a digitalizáció fejlődését, valamint a tudományos világ által megfogalmazott kérdéseket. A hetvenes szám jelenti a bölcsességet, a végtelen potenciált és az önelemzés értékét (URL1). Köszöntsük a Belügyminisztérium szakmai és tudományos folyóiratát, a Belügyi Szemlé! Köszöntsük egyben azokat a kollégákat is, akik meghatározó személyiségei voltak a szerkesztőségnek, és munkájukkal az eddigi hét évtized alatt hozzájárultak hazánk egyik legmeghatározóbb folyóiratának kialakításához.

Belügyi Szemle a tudomány minőségének kulcsa

A tudományos periodikákat legfőképpen a tudományos kutatásokban betöltött elsődleges szerepük alapján értékelik. Ez teszi a folyóiratokat a kutatási eredmények értékelésének fő elemévé, az egyetemek alappillérvé. A tudományos folyóiratok olyan eszközök, amelyek meghatározzák és egyben támogatják a tudósok szakmai és tudományos előmenetelének alakulását, és döntően befolyásolják a kutatásra szánt gazdasági erőforrások allokációját.

A folyóiratok értékelése alapvetően kettős (belső és külső) célt szolgál. A belső (szervezeti) törekvések elősegítik a szerkesztőség szervezetén belüli normáinak meghatározását a folyóirat hazai és nemzetközi szerepének pozicionálása érdekében. Támogatást nyer ezáltal az a jogos törekvés, hogy a tudományos közösségek által meghatározott normákon belül javítsa a folyóirat értékelését és státuszát. A külső törekvések a nemzetközi tudományos térből érkező értékelések eredményeit pozicionálják. Az eredmények segítségével lehetőség nyílik arra, hogy közvetetten értékeljük és elemezzük a kapott információkat, egyúttal felhasználjuk a nemzetközi láthatóság erősítése érdekében. A Belügyi Szemle Szerkesztősége eme kettős cél érdekében végzi szakmai munkáját és alakítja ki a megvalósítandó szakmai célokat (Dános, Hornyik, Szabó, 2021).

A tudományos folyóiratok esetében a minőséget két eltérő kontextusban értelmezhetjük. Az egyik a folyóiratok szakmai és tudományos célkitűzéseinek és küldetésének teljesítése érdekében végrehajtott folyamatok, amelyek a publikált tanulmányok által nyújtott tudományos információk gyors terjesztését támogatják. A másik a folyóiratok minőségének meghatározása, amely megmutatja a tudományos ismeretátadás és kutatási eredmények eszközrendszerének hatékonyságát. A Belügyi Szemle Szerkesztősége az elmúlt években egy hatékony minőségi struktúrát vezetett be a szerkesztői folyamatokban, amely szigorú és átlátható értékelési folyamatot eredményezett a benyújtott kéziratok szakmai és tudományos értékelése tekintetében.

Hatás, minőség, impakt

A tudományos folyóiratok kategorizálása esetében gyakori probléma, hogy összemosisdik a minőség és a hatás kifejezése. A minőség meghatározása elsősorban a kiadótól, a szerkesztőség összetételétől, valamint a folyóirat erőforrásainak értékétől és azok felhasználásától függ. A folyóirat hatása a publikáló kutatói közösség felelőssége, hogy milyen tudományos értéket hordozó és ezáltal milyen hatástényezőt eredményező tanulmány kerül benyújtásra az

adott tudományos folyóirathoz. A hatás és a minőség kettős kombinációja jól mutatja, hogy a szerzői közösség és a szerkesztőség együttesen felel és hasznosul a publikált tanulmányok eredményeiből.

Impakt folyóiratként azonosítjuk azt a periodikát, amely formai megjelenésében és szerkesztési folyamataiban a legmagasabb minőséget biztosítja annak érdekében, hogy a képviselt tudományterületen a legnagyobb hatást kifejtő szakmai és tudományos műveket publikálja. Általában a hivatkozások száma kerül mérésre, amely mérőszám meghatározza a folyóirat idézettségi rangsorát a nemzetközi listákon. Az impakt mérőszám viszonyítási alapként megmutatja a vizsgált folyóirat időszakos elhelyezkedését az azonos tudományterületen belül szereplő többi folyóirathoz képest. Az impakt folyóiratok a legmagasabb minőséget képviselik, mivel a tudományos folyóiratoknak csak kis százaléka teljesíti ezeket a speciális elvárásokat.

A tudomány képviselő és művelő szakemberek, szervezetek részéről történt visszajelzések alapján a Belügyi Szemle folyóirat az elmúlt években a bűnügyi tudományterület egyik legismertebb és elfogadottabb periodikájává fejlődött a hazai, valamint a nemzetközi tudományos minősítőrendszerek által megkövetelt elvárások teljesítése révén. Ezt jól mutatja a szerkesztőséghez benyújtott és megjelentett kéziratok tudományterületi besorolása, megoszlása, valamint a bűnügyi szakterületre fókuszáló szakmai és tudományos kapcsolatok kialakítására irányuló törekvések is. A Belügyi Szemle mind a hatás, a minőség, mind az impakt fogalomrendszer meghatározása alapján Magyarország legértékesebb folyóiratává fejlődött a bűnügyi tudományok képviselőjében. A Belügyi Szemle hatástanplóként formálni is kívánja a bűnügyi tudományterület jövőképét. Ennek érdekében a szerkesztőség arra törekszik, hogy a bűnügyi tudományok neves kutatói tollából származó írásoknak adjon helyet lapjain, a szerkesztőség munkatársai folyamatosan fejlesztett szakmai tudásukkal támogassák a szerzők és a lektorok munkáját, valamint a folyamatos fejlesztések hatására – a hazai tudományos értékek és eredmények szem előtt tartásával – nemzetközi szinten is a bűnügyi tudományterület mértékadó szakterületi folyóiratává váljon a főbb tudományos indexelő szervezetek és kutatókönyvtárak katalógusaiban.

Befejező gondolatok – Az érték

A tudományos publikációk célja a kutatások előmozdítása, emellett az alkalmazott tudományok és egyetemek támogatása azáltal, hogy magas minőségű és lektorált kutatási dokumentumokat biztosítanak akadémikusok, kutatók, oktatók, doktoranduszok, valamint a szakemberek és a jogalkotók számára. A Belügyi

Szemle az elmúlt hetven évben arra törekedett, hogy hatást gyakoroljon a belügyi tudományokra és határterületeikre, lehetőséget biztosítson eszmecserére a tudományos vélemények széles skáláján, valamint elősegítse a jövőbeli szakmai és tudományos problémák elméleti, empirikus és összehasonlító kutatását.

A Belügyi Szemle tudományos folyóirat arra törekszik, hogy szakmai munkájukban támogassa a tudományok művelőit, gondolkodókat, egyúttal a képviselt tudományterületet érintő hazai és nemzetközi konzultáció élére álljon. Mindezek eredményeként célul tűzte ki, hogy Magyarország és Kelet-Közép-Európa egyik legszélesebb körben olvasott és hivatkozott tudományos folyóiratai között szerepeljen.

Záró gondolatként álljon itt a következő idézet egy mindenki által ismert bölcsőtől: „Általában annak, hogy tud-e valaki vagy sem, a tanítani tudás a jele.” (Arisztotelész)

Mélységes tisztelettel köszöntöm a Belügyi Szemle tudományos folyóiratot hetvenéves születésnapja alkalmából.

Felhasznált irodalom

Delgado López-Cózar, E., Ruiz-Pérez, R., Jiménez-Contreras, E. (1999). Calidad editorial, difusión e indicadores bibliométricos de la Revista Española de Enfermedades Digestivas. *La Revista Española de Enfermedades Digestivas*, 91, 17–32.

Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör. A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Number 70 Meaning*. <https://affinitynumerology.com/number-meanings/number-70-meaning.php>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szabó Cs. (2022). Belügyi Szemle a minőségi tudomány képviselője. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2419–2422. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.53>

„A tegnap és a ma tapasztalatainak összegezése sokat jelent, de a holnaphoz még nem elég” – A Belügyi Szemle 70. évfordulója elé

Szabó Marcel

Prof. dr., tanszékvezető, egyetemi tanár, alkotmánybíró
Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Jog- és Államtudományi Kar,
Alkotmánybíróság
szabo.marcel@jak.ppke.hu

Hetven év kötelez. Az 1953-ban (akkor még Rendőrségi Szemle néven) induló folyóirat első száma szerkesztőbizottsági Előszó-ja a folyóirat jelentőségével kapcsolatosan az alábbiakat rögzíti: „*A tegnap és a ma tapasztalatainak összegezése sokat jelent, de a holnaphoz még nem elég.*” (Rendőrségi Szemle, 1953). Hetven év távlatából visszatekintve, ennél találóbb és időtállóbb mondatot keresve sem találhattunk volna e jeles évforduló megünneplésére.

A Rendőrségi Szemle első száma ezen túlmenően is számos olyan megállapítást tartalmaz, mely az eltelt időtől függetlenül mindmáig tartó aktualitással bír. „*A szerkesztőség és az olvasók között kívánatos, hogy jó kapcsolat jöjjön létre, ezért az olvasók közölgék, hogy milyen kívánalmakat támasztanak a folyóirattal szemben. Közölgék bírálatukat a már megjelent cikkekről, tanulmányokról, juttassák el javaslatukat az egyes szakkérdésekkel kapcsolatban. Ismertessenek meg szakterületi problémáikkal és közölgék, hogy milyen tanulmányokkal foglalkoznának szívesen.*” (Rendőrségi Szemle, 1953). Egy folyóirat ugyanis nem önmagáért, l’art pour l’art létezik, hanem mindenekelőtt az olvasóiért. Az a folyóirat, amely becsatornázza és megfelelően figyelembe veszi az olvasók igényeit, tartalmát pedig ehhez igazítja, nagy lépést tesz a siker felé.

A Belügyi Szemlének az elmúlt évtizedekben számos kihívással kellett szembeülnie. Alapvetően megváltozott az a jogi és politikai környezet, amelyben a folyóirat időről időre megjelent – gondoljunk csak a rendszerváltozás időszakára, mely gyökeresen megváltoztatta a jogrendszerünk és így a jogtudományunk alapjait. Ez a változás ugyanakkor nem érintette azt a szakmai-tudományos igényt, hogy egy kiemelkedő színvonalú és fontosságú, mindenekelőtt rendészettudományi és állam- és jogtudományi irányultságú folyóirat változatlanul fennmaradjon és megjelenjen.

Ugyancsak jelentős változáson ment át a hazai jogászképzés: ugyan a jogászképzés (néhány más területtel együtt) kimaradt a Bologna-folyamatból (Hamza, 2013; Bazsa, 2009), a hazai jogi felsőoktatás mégis jelentős átalakuláson ment keresztül a rendszerváltozás időszakához képest: nem csupán új tantárgyak jelentek meg (ideértve mindenekelőtt az Európa-jogot), hanem új képzőhelyek is nyíltak, így napjainkban már (a Nemzeti Közszerződési Egyetem államtudományi képzése mellett) nyolc hazai felsőoktatási intézmény biztosít lehetőséget a jogi tanulmányok folytatására (Budapesten az ELTE, a Károli Gáspár Református Egyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, vidéken a Debreceni Egyetem, a Miskolci Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a győri Széchenyi István Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem). Az oktatási változások megítélésem szerint a Belügyi Szemle közönsége (és közössége) számára kifejezetten inspirálólag hathattak: megnövekedett a potenciális szerzők, potenciális lektorok és persze a potenciális olvasók száma is, miközben a Belügyi Szemle tematikájához közel álló tantárgyak lényegében semmit sem veszítettek jelentőségükből az állam- és jogtudományi (és ugyanígy a rendészeti) felsőoktatásban.

És végül, de nem utolsósorban, alapjaiban változott meg a mindennapi életünk a digitalizáció elterjedésével, az internet-hozzáférés természetessé válásával. Ez utóbbi szempont pedig az elsősorban az állam- és jogtudományok területén működő folyóiratokat sem hagyhatta érintetlenül. E körben már inkább megmosolyogtató, mintsem időtálló a Rendőrségi Szemle első számának felhívása: „*A tanulmányokat, cikkeket írógéppel a lapnak csak egyik oldalára írjuk és a szerkesztőség címére küldjük.*” (Rendőrségi Szemle, 1953). Ma már a Belügyi Szemle természetesen nem így fogadja a leendő szerzők írásait: a cikkek beküldése is digitalizált, a legmodernebb tendenciáknak megfelelően az Open Journal Systems használatával történik.

Ha valaki 2022-ben szánja rá magát egy állam- és jogtudományi tárgyú folyóirat megalapítására, annak napjaink adottságaiból kell kiindulnia: nélkülözhetetlen az online megjelenés, a saját honlap, a különféle adatbázisokban való jelenlét. Egy tudományos folyóirat értékét az adja (mind a szerzők, mind a szerkesztők, mind az olvasók számára), ha a folyóirat hozzáférhető, a benne szereplő gondolatokat mások idézik, felhasználják, adott esetben vitatják. Minél inkább hozzáférhető egy folyóirat, annál értékesebb. És mivel egy új folyóiratot nem kötnek és nem köteleznek a múlt hagyományai, már az indulásukkor szabadon alkalmazkodhatnak napjaink kihívásaihoz, legyen szó akár a névválasztásról (lásd például a debreceni Pro Futuro folyóiratot), akár a műfaji sajátosságokról (így például a Pázmány Law Working Papers vagy az MTA Law Working Papers kifejezetten még készülöben lévő tanulmányoknak biztosít megjelenési lehetőséget, az érkező reakciókkal segítve a szerzőt az írása véglegesítésében),

de akár a tartalmi szempontokról is (napjainkban már, amikor Magyarország egyaránt részese az Európa Tanácsnak és az Európai Uniónak, és lényegében valamennyi bíróság ítélkezési gyakorlata naprakészen nyomon követhető az interneten, a Jogesetek Magyarázata folyóirat a bőség zavarával küzdve váló-gathat az elemzésre érdemes, aktuális jogesetek közül).

A Belügyi Szemle különleges helyet foglal el a hazai tudományos folyóira-tok körében. Immáron hetvenéves megjelenésével egyike a legrégebbi hazai tudományos folyóiratoknak: a Magyar Folyóiratok Tartalomjegyzékeinek Ke-reshető Adatbázisa (MATARKA) szerint csak a méltán elismert Jogtudományi Közlöny tekinthet vissza a Belügyi Szemlénél is régebbi múltra. Ezen időszak alatt maga a folyóirat is változott, a változásokat a lap elnevezése is mutatta: az 1953-tól Rendőrségi Szemle néven alapított folyóirat 1963-tól Belügyi Szemle, 1991 és 1994 között ismét Rendőrségi Szemle, 1995-től újra Belügyi Szemle, 2006 és 2010 között Rendészeti Szemle, mígnem 2010 júniusától ismét Bel-ügyi Szemle néven jelent, illetőleg jelenik meg. A név olykor (vissza)változott, de a folyóirat küldetése és szerkesztőségének elhivatottsága állandó maradt.

Hetven év kötelez. Egy hosszú idő óta létező folyóirat, miközben kénytelen igazodni napjaink kihívásaihoz, saját múltját sem tagadhatja meg: ezek a múlt-beli tradíciók, a korábbi rendszeres megjelenés teszi a folyóiratot igazán különle-gessé, olyan „branddé”, amelyet ismernek, amelyet olvasnak, és amelybe a szer-zők szívesen publikálnak. Ugyanakkor azonban a múltból nem lehet megélni: a múltbeli tradíciók akkor igazán értékesek a jelenben, ha azokat méltóképpen megőrizve, de a jelenkor kihívásaira tekintettel használunk.

A Belügyi Szemle ilyen folyóirat. A Belügyi Szemle Szakmai Tanácsadó Tes-tületének tagjaként első kézből láthattam azt a rendkívül céltudatos és szerve-zett munkát, amivel a Belügyi Szemle szerkesztősége törekedett arra, hogy a fo-lyóiratot egyedivé és kiemelkedővé tegye. A mai Belügyi Szemle az MTA IX. Osztály Állam- és Jogtudományi Bizottság folyóiratlistáján A kategóriás folyó-iratként, azaz az elérhető legjobb minősítéssel szerepel, csakúgy, mint a II. osz-tály Pszichológiai Tudományos Bizottság listáján. A Belügyi Szemlét indexálja (a teljesség igénye nélkül) a CrossRef, a ProQuest, az EBSCO, a WorldCat és a Google Scholar, cikkei pedig open access módon hozzáférhetők a rendkívül informatív saját honlapján keresztül. Ugyanakkor azonban a Belügyi Szemle a hagyományait is megőrzi: bár online módon is elérhető, a nyomtatott megje-lenés is megmaradt. Nagyon fontos, hogy a szerzők írásai az interneten teljes terjedelmében, kereshető formában elérhetők legyenek, de legalább ilyen fontos, hogy a Belügyi Szemle a maga fizikai valóságában is megjelenjen a könyvtá-rak és a folyóirat szerzőinek, szerkesztőinek polcain. Egy nyomtatott folyóirat ugyanis szimbolikus jelentőséggel is bír: emlékeztet a folyóirat múltjára, az

abban megjelenő kiváló írásokra, sőt magának a folyóiratnak a létezésére is. Ez pedig legalább annyira fontos, mint hogy a Belügyi Szemle alkalmazkodjon napjaink kihívásaihoz.

„*A tegnap és a ma tapasztalatainak összegezése sokat jelent, de a holnaphoz még nem elég.*” (Rendőrségi Szemle, 1953). Ma még nehéz megjósolni, hogyan alakul a tudomány helyzete az elkövetkező tíz, húsz vagy akár ötven évben. Vannak azonban olyan bizonyosságok, amelyekben bátran hihetünk. Ilyen bizonyosság, hogy a digitalizációnak egyre nagyobb lesz a jelentősége, így mindazok a lépések, amelyeket a Belügyi Szemle szerkesztősége az elmúlt években végrehajtott, hasznosak lesznek, hasznosak maradnak. És ugyanilyen bizonyosság, hogy az elhivatott szerkesztőség áldozatos munkájának köszönhetően a Belügyi Szemle az elkövetkező tíz, húsz vagy akár újabb hetven évben is a legkiválóbb magyar folyóiratok között szerepel majd.

Felhasznált irodalom

Bazsa Gy. (2009). Laikus észrevételek a magyar jogi felsőoktatás kontextusaihoz. *Magyar Tudomány*, 170(2), 226–234.

Előszó. *Rendőrségi Szemle*, 1(1), 3–5.

Hamza G. (2013). A kétszintű egyetemi képzés kérdése a jogi felsőoktatásban – a Bologna-folyamat problémái. *Polgári Szemle*, 9(3-6), 138–147.

Szerkesztői üzenetek. *Rendőrségi Szemle*, 1(1), 96.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szabó M. (2022). „A tegnap és a ma tapasztalatainak összegezése sokat jelent, de a holnaphoz még nem elég” – A Belügyi Szemle 70. évfordulója elé. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2423–2426. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.54>

A Belügyi Szemle és a tehetséggondozás

Szakács Gábor

Dr. PhD/CSc. egyetemi docens, ny. rendőr ezredes
g.szakacs@t-online.hu

Szerencsésnek mondhatom magam egyrészt azért, mert 1974-től előfizetője, vissza-visszatérő olvasója és alkalomadtán szerzője lehettem a Belügyi Szemlének, másrészt mert több évtizeden keresztül a rendészti és a közigazgatási területeken – egyebek mellett – a tehetségek gondozásával foglalkozhattam különböző formákban, munkakörökben és tevékenységeket ellátva. Ezzel a rövid írással arra szeretnék rámutatni, hogy az olyan szakmai és tudományos folyóiratnak, mint a hetvenéves Belügyi Szemle, milyen nagy szerepe lehet a tehetségek felkarolásában, támogatásában, kibontakoztatásában, részbeni fejlesztésében, tehát a tehetséggondozáshoz sorolt meghatározó jelentőséggel bíró folyamatok megvalósításában.

Tehetséggondozás, tehetség

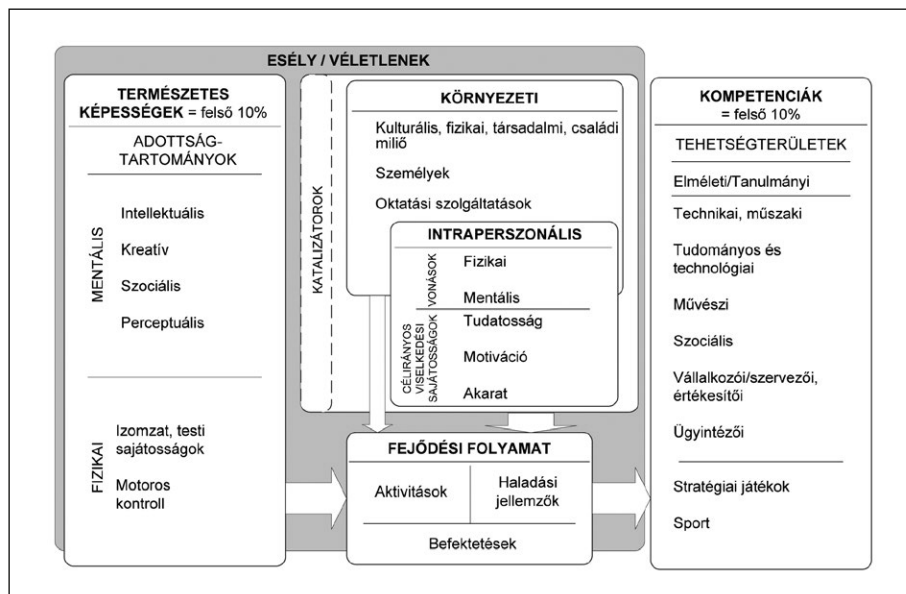
A tehetséggondozás általában a különböző formában realizálódó képzések, felkészítések, fejlesztések és a tudományos tevékenység kapcsán kerül az érdeklődés homlokterébe. Az elmúlt évtizedekben – a versenyképes szervezeti működés iránti igény és az emberi erőforrás szerepének fokozatos felértékelődése következtében – a tehetséggondozás egyre nagyobb figyelmet kapott, illetve kap a versenyszektorban épp úgy, mint a közszolgálat (közigazgatás, rendészet) legtöbb területén. E kiemelt kérdéskörrel behatóan foglalkozók tudják, hogy a tehetséggondozás meglehetősen összetett, bonyolult, számos tényező által befolyásolt, illetve determinált, ugyanakkor jelentős (egyéni, szervezeti és társadalmi) következményeket eredményező folyamat, mely felelősségteljes hozzáállást, kitartást, elkötelezettséget és folyamatos munkálkodást igényel azoktól, akik vállalkoznak e feladat teljesítésére. A tehetséggondozásnak számos fogalmi meghatározása ismert, ezek közül az alábbi tartom érdemesnek kiemelni: „*A tehetséggondozás alatt azt a folyamatot értjük, amelyben a szisztematikusan felderített tehetségigéreteket fejlesztjük a gazdagítás, gyorsítás,*

differenciálás eszközrendszerével, komplex programok keretében.” (Balogh, Mező, Kormos, 2011.) A gazdagítás, illetve a dústítás a tehetségfejlesztés alap-eszköze, amely annak mélységében, tartalmában, feldolgozási képességében és tempójában jut kifejezésre. A gyorsítás azt teszi lehetővé, hogy a tehetségesnek tartottak a szokásoshoz, az átlagoshoz képest előbb mutathassák meg, bizonyíthassák be rátermettségüket, tehetségüket. A differenciálás pedig azért alapvető aspektusa a hatékony tehetséggondozásnak, mert a kiválóság és az egyenlőség kérdésének egyidejű kezelése az egyik legnehezebben feloldható feszültségforrásra kínálhat megfelelő megoldást. A tehetséggondozás folyamatának meghatározó elemei tehát a tehetségek felismerése, beazonosítása, a tehetségek kibontakoztatása, segítségük és fejlesztésük elősegítése, hatékony menedzselésük.

A tehetséggondozás alanyának, a tehetségnek a fogalmát számomra a legszemléletesebben Czeizel Endre fogalmazta meg a következők szerint: „*A tehetség egy lehetőséget, potenciált, ígéretet jelent arra, hogy valamelyik emberi tevékenységi körben olyan kiemelkedő teljesítményt hozzon létre, amely társadalmilag hasznos, és amely meglepedettséggel, sikerélménnyel jár elérője számára.*” (Czeizel, 1997). Tudományos eredményei alapján Czeizel három tehetségfogalmat különböztetett meg, mégpedig a potenciális tehetséget (giftedness), a megvalósult tehetséget (talent – talentum) és a párját ritkító tehetséget (genius – gényusz). Továbbá felállította az úgynevezett $2x4+1$ faktoros talentum modelljét. A modell rendszerbe foglalja: a belső, személyes tehetségfejlődési tényezőket, mint a speciális mentális adottságokat, a kreativitás adottságát, a motivációs adottságokat és az általános értelmiség adottságot, továbbá a külső tehetségfejlődést befolyásoló hatásokat, mint a családot, az iskolát, a társadalmat, a kortárs csoportokat, és végül plusz elemként a véletlen, sorszerű tényezőket (ki hova, mikor, milyen körülmények közé született, milyen hatások érték, kivel került kapcsolatba stb.), tehát a sorsfaktorot (Dávid, 2015). Az újabb kutatási eredmények alapján született meg Gangné tehetségmodellje, amely egységbe foglalja a természetes képességeket, az interperszonális és a környezeti katalizátorokat, a fejlődési folyamatot és azokat a kompetenciákat, amelyek az ábrán szereplő tehetségterületek szempontjából relevanciával bírnak (Gangné, 2008).

1. számú ábra: *Gangné tehetségmodellje*

Forrás: Péter-Szarka, 2011.

Eredményes tehetséggondozás a gyakorlatban

Ezek után joggal vetődhet fel a kérdés: az egyéb minősített szakmai és tudományos orgánumokkal egyetemben a Belügyi Szemle tevékenysége hogyan, illetve milyen formában hozható kapcsolatba a tehetség problematikájával, valamint a tehetséggondozás feladatával? Egyáltalán lehet-e, érdemes-e ilyen kapcsolatot keresni? Úgy gondolom, hogy a Belügyi Szemle hét évtizedes története, elért eredményei egyértelműen igazolják a vizsgált kapcsolat meglétét, illetve annak létjogosultságát. Az 1. számú ábrán szereplő tehetségmodellt alapul véve, a Belügyi Szemle tevékenységét a külső környezeti katalizátorok közé sorolom. A külső környezeti katalizátoroknak, így a Belügyi Szemlének, illetve a folyóirat működtetőinek (szerkesztőbizottságának, főszerkesztőjének, szerkesztőinek, lektorainak) is komplex elvárások magas színvonalú teljesítését kell nap, mint nap megoldaniuk, az egyéb – úgyszintén fontos – feladataik ellátása mellett. Közel sem egyszerű a szerkesztőségbe beérkező publikációk szerzői, szakmai és tudományos konferenciák előadói közül, esetleg egy régóta megoldásra váró problémával, netán újszerű, innovatív kérdésekkel foglalkozó szakértők sorából, a tehetségterületek valamelyikének megfelelő kompetenciakészlettel

rendelkező, potenciális tehetséget kiválasztani, az illető tehetségéről meggyőződni, és a számára nélkülözhetetlen bemutatkozó lehetőséget, fórumot biztosítani. Ahogy a Belügyi Szemle általam megismert története igazolja, ennek a komoly és felelősségteljes feladatnak – az arra érdemesnek mutatkozó fiatal egyetemi hallgatók, doktorjelöltek, pályakezdő rendészeti, továbbá a rendészethez, a rendészet tudományhoz kapcsolódó, más területeken munkálkodó szakemberek, oktatók, kutatók körét megtalálva, „kiválasztva” – időről-időre sikerült eleget tenni. A folyóirat évfolyamainak egyes számait átfutva egyértelműen kirajzolódik azoknak a köre, akik a potenciális tehetségek táborába „felvétel nyertek” és akik – az illetékesek éles szemének és megfontolt döntéseinek is köszönhetően – fokozatosan a talentumok közé emelkedtek. A Belügyi Szemle fennállása óta mindig nagy figyelmet fordított arra, hogy a megjelentetett publikációk professzionális szakmai és magas színvonalú tudományos minőséget képviseljenek. Hathatósan szolgálják a rendészet fejlődését, fejlesztését, segítsék elő a szükséges változások, újítások megindítását, sikeres teljesítését, reálisan mutassák be a szakterület, az ágazat sikereit, esetleges kudarcait, fejlődéstörténetét, etikai alapelveit, értékrendszerét és – egyebek mellett – a személyi állomány életét, munkavégzését, foglalkoztatását, képzését, ösztönzését érintő kérdéseket. A minősített folyóiratokkal szembeni magas követelményeket – meggyőződésem szerint – abban az esetben lehet teljesíteni, ha az egyébként tehetségesnek mutatkozó szerzők folyamatos támogatást, útmutatást, ha kell kritikát, ha indokolt megerősítést kapnak a szerkesztőktől, a felkért bírálótól, a lektoroktól. Ezt a segítőszándék vezérelte hozzáállást – amit a Belügyi Szemle munkatársai szinte kivétel nélkül megadtak, illetve megadnak az érintetteknek – a tehetségfejlesztés fontos szegmenseként kell értékelni. Többek között az ilyen jellegű fejlesztőmunkával érhető el, hogy a szunnyadó, vagy a potenciálisnak tartott tehetségekből, teljesítményképes, kibontakozott tehetségek születhessenek, hisz a tehetségösszetevők jelentős hányadát az emberek többsége nem készen kapja. A potenciális tehetségekkel való foglalkozás mellett legalább annyira fontos, hogy a már „befutottnak” tekinthető, számos publikációval rendelkező, a megvalósult tehetségek (talentumok) közé sorolható szerzők számára is újabb és újabb megjelenési lehetőségekkel szolgáljon a szerkesztőség. A folyamatokat vizsgálva az is megállapítható, hogy – a Belügyi Szemlének is köszönhetően – az elmúlt egy-két évtizedben örvendetes módon megnőtt azoknak a szerzőknek a száma, akiket teljesítményük alapján a talentumok közé lehet sorolni.

Röviden összefoglalva úgy gondolom, hogy a Belügyi Szemle mindenkorai munkatársai sokat tettek annak érdekében, hogy a rendészetben belül folyó tehetséggondozás meghatározó szereplőjévé, aktív részesévé, katalizátorává

váljanak. Munkájukkal eddig is sokaknak előmozdították és segítették karrierépítését, növelték megbecsültségét, tekintélyét, ugyanakkor ahhoz is hozzájárultak, hogy az érintettek boldogabbnak érezhessék magukat. Őszintén kívánom, hogy a szüntelenül változó körülmények és az egyre élesebb versenyhelyzet ellenére a folyóirat meg tudja őrizni eddigi nyitottságát, mobilitását, kiemelkedő színvonalát és a rendszerben folyó tehetséggondozásban betöltött jelentős szerepét.

Felhasznált irodalom

- Balogh L., Mező F. & Kormos D. (2011). *Fogalomtár a tehetségpontok számára*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Czeizel E. (1997). *Sors és tehetség*. Fitt Image és Minerva Kiadó.
- Dávid M. (2015). *Speciális igényű hallgatók/tanulók a felsőoktatásban és a felnőttképzésben*. Kezek Észak-Magyarország Felsőoktatási Intézményeinek Együttműködése. http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/03_david_04_15/821a_tehetsg_fogalma.html
- Gangné, F. (2008). Building gifts into talents: Overview of the DMGT. *Gifted*, 152, 5–9.
- Péter-Szarka Sz. (2011). Az „ismeretlen ismerős”: Gangné tehetségmodelljének átdolgozott változata. *Tehetség*, 22(3), 5–7.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Szakács G. (2022). A Belügyi Szemle és a tehetséggondozás. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2427–2431. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.55>

Az emberség értékéről

Takács Tibor

Dr. rendőrségi főtanácsos, rendőr altábornagy
a Terrorelhárítási Információs
és Bűnügyi Elemző Központ volt főigazgatója

Egy szervezet vezetőjeként a napi tevékenység mellett az egyéb kötelezettségek – akár a tudományos életben történő szerepvállalás – olykor szükségszerűen háttérbe szorulhatnak. De tudom, hogy időnként meg kell állni ahhoz, hogy aztán ismét a helyes irányba indulhassunk tovább. Erre is jó alkalom a folyóirat hetvenedik évfolyamának apropója.

A novemberi szám integritással telt tartalomjegyzékét olvasva szomorúan veszem tudomásul veszteségünket, amelyről Finszter Géza emlékezik meg méltó szavakkal (Finszter, 2021). Bócz Endre életútját olvasva megfogalmazódik bennem, milyen mintaértékű az, ha egy emberöltőbe ennyi elméleti és gyakorlati képesség és készség sűrűsödik. A világnyelvek iránti vonzalom, a bűnügyi tudományok szinte minden ágában ismert jártasság, a mértékadó szakmai publikációk és tankönyvek, a gyakorlói ügyészi pálya, tanszékvezetői feladatok, nemzetközi szerepvállalás és a sport. Ennyi szakmai aktivitás – és ahogy Géza bácsi is utal rá – ilyen mélységes humánus.

Nem először érint meg a szakmaiság mellett megjelenő emberség kérdése. Különösen a mi munkánkban, hiszen végtére is a legitim fizikai erőszak monopóliumában nagyon nehéz megtalálni a jogszerűség, a szakszerűség, az időszerszerűség, valamint a társadalom által elvárt eredményességhez vezető utat. Nincs erre egy recept, de persze vannak jó példák. A rendészet története pedig számtalan tanulsággal szolgál.

A mind jobb gyakorlatok megtalálásának irányába vezető útkeresésben a Belügyi (Rendőrségi, Rendészeti) Szemle szerepvállalásának évtizedes hagyományai vannak. 1963-ban, amikor mai ismert nevén olvadt össze a Rendőrségi, a Büntetés-végrehajtási, valamint a Testnevelési és Sport Szemle, a belügyminiszteri köszöntő így szólt:

„A Belügyi Szemle nem egyszerűen továbbképzési anyagokat közlő szaklap, hanem munkánkkal kapcsolatban felmerült elvi, gyakorlati kérdések megvitatásának is fóruma. Különösen jelentős ezt hangsúlyozni az alá- és fölérendeltség rendjében előfegyveres szerveknél...” (Pap, 1963).

Az igazsághoz persze az is hozzátartozik – és ennyiben visszautalnék az integritás kérdésére is –, hogy az a szakma, amelyet mi hivatásunkként választottunk, és áthatja a hierarchia szigora, jóval érzékenyebb az emberi minőség kimunkáltságának hiányosságaira. Emberi hibáink következményei megsokszorozódnak, egyéni gyengeségeink személyünkön túlmutatva a rendészet (és a hatalom) társadalmi legitimitációját is gyengítik. Közösségünkben és szolgálatunkban paradox módon nem az egyén szerepe, hanem a szervezet társadalmi rendeltetése az előrébb való, mégis elképzelhetetlen napjainkban a jól működő rendészeti közösség képzett, a munkáját hivatásként vállaló kollégák nélkül, hiszen *„csak az elméletileg is felkészített rendőrök tudnak megfelelni azoknak az elvárásoknak, amelyeket az általuk szolgálni kívánt társadalom megfogalmaz velük szemben”* (Kerezi & Pap, 2015).

Meggyőződéssel hiszem továbbá, hogy egy *„közösség belső kultúrája annál fejlettebb, minél inkább alkalmas arra, hogy segítse a szervezetet társadalmi rendeltetése teljesítésében”* (Finszter, 2003).

Ezért különösen fontosnak tartom azokat az intézményeket, szervezeteket és megnyilvánulási formákat a rendészet mindennapjaiban, amelyek e törekvések zászlóshajóiként szolgálják végső soron az állampolgárok, a társadalom ügyét.

Másfelől a Belügyi Szemle egyfajta iránytű is. Leképeződése annak a kornak, amelyben a rendészet diskurzusa folyik, témaválasztásaival éppen aktuális problémafelvetéseinkre fókuszáltan. Ennyiben tekinthetjük visszajelzésnek is, hiszen tükre – és esetenként görbe tükre – a rendészet mindennapjainak. Visszajelzés arról, hol tartunk, és arról is, merre tartunk. Kiváló példáját adja ennek a Korinek László által is hivatkozott legfőbb ügyészi intelm az 1957. évi 4. lapszámból:

„Arról azonban sem itt, sem máshol nem volt szó, hogy a fegyveres erők általános bántalmazásokra kaptak volna felhatalmazást. Ha a támadást másként elhárítani nem lehet, indokolt és jogos az erőszak alkalmazása – amelybe a gumibot használata is tartozik. Humánusabb is, mint a legtöbbször jóvátehető lőfegyverhasználat. De a gumibot nem nyomozási segédeszköz és az épületen belüli legmegfelelőbb viselési módja a – szegreakasztás” (Szénási, 1957).

Igazán érdekes, hogy a szakmai tevékenységet érintő kritikai szellem még abban az időszakban is tetten érhető volt. Ugyanezt a szellemisséget példázza a folyóirat egyik rovata, amely előbb *„A nyomozások gyakorlatából”*, később pedig *„Bűncselekmények – Nyomozások”* címet kapta, és egy-egy bűncselekmény nyomozásának tapasztalatait osztotta meg. Ide kívánczik az a felismerés, amelyet az első főszerkesztő fogalmazott meg, és jól magyarázza e nyitottságot.

„Ha a pozitív és negatív jelenségek őszinte feltárásának kérdését rendőrségünk viszonylatában tárgyilagosan mérlegeljük, nem lehet vitás, hogy a lakosság

körében rendőrségünkéről így kialakuló összkép a jelenleginél csak előnyösebben alakulna.” (Déri, 1965).

Más kérdés, hogy éppen az ilyen, korát meghaladóan modernnek tekinthető gondolatok voltak azok, amelyek gyakran megnehezítették a szakemberek közéleti érvényesülését a rendszerváltoztatást megelőző évtizedekben. De ez már egy másik történet része.

Számomra és számunkra emberi példák, amelyek viszont elválaszthatatlanul összefonódnak egy korhű háttérrel, egy tablóval, amely számos színeváltozása mellett a rendészeti közösségnek állandó társa maradt. A hetvenedik évfolyamát megelőző Belügyi Szemlére így emlékezem, és azt kívánom, hogy majdan egy századik évfolyamból visszatekintve jövőbeli pályatársaink legalább egy dologra emlékezzenek vissza az itt elmondottakból:

*„Nemes önbizalom, de ne az önhittség,
Rúgói lelkedet nagy célra feszítsék:
Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben,
Ember lenni mindég, minden körülményben.”*
(Arany, 1851, vsz. 5.)

Felhasznált irodalom

Arany, J. (1851). *Domonkos napra*.

Déri, P. (1965). Az ideológiai irányelvek és a tájékoztatás: Még egyszer a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról. *Belügyi Szemle*, (3) 8, 5–10.

Finszter, G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus.

Finszter, G. (2021). Bócz Endre 1937-2021 – Nekrológ. *Belügyi Szemle*, (69) 11, 2049–2051.

Kerezsi, K., & Pap, A. L. (2015). Rendészet, tudomány, doktori iskola. *Magyar Rendészet*, (15) 4, 67–83.

Pap, J. (1963). A „Belügyi Szemle” elé... *Belügyi Szemle*, (1) 1, 5–12.

Szénási, G. (1957). A szocialista törvényesség jelentősége az ellenforradalom elleni harcban. *Rendőrségi Szemle*, (5)4, 117–122.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Takács T. (2022). Az emberség értékéről. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2433–2435. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.56>

A sportrendészet jubiláló elemei

Tóth Nikolett Ágnes

Dr. PhD, adjunktus, kollégiumvezető, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
toth.nikolett@uni-nke.hu

Tizenhárom évvel ezelőtt kezdtem el tanítani a jogelőd Rendőrtiszti Főiskolán. Az oktatás, a szolgálat a hivatásommá vált, a sportjogi PhD-fokozat megszerzésével a figyelmem a sportrendészet felé fordult. Megírtam a „*Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében*” című kismonográfiát, amely tananyagként szolgál a Rendészettudományi Karon a sportrendészet elnevezésű tantárgy hallgatói számára. A kiadványt a Belügyi Szemle egykori főszerkesztője, Finszter Géza lektorálta, melyről megírt recenzió már a jelenlegi főszerkesztő, Dános Valér felkérésére készült el, majd jelent meg a Belügyi Szemlében. Mindkettőjünkkel, valamint a szerkesztőbizottság és a Szakmai Tanácsadó Testület több tagjával is életútinterjút készítettem a rendészeti felsőoktatás 45. évfordulója alkalmából, mely kötetet a Szemle idegen nyelvi szaklektora, a Rendészettudományi Kar egykori dékánja, Boda József felkérésére készítettem el, majd az 50. jubileumra közösen szerkesztettük az ünnepi kiadványt. A Belügyi Szemlében jelent meg minden egyes sportrendészet témához kötődő írásom, így a rendészettörténeti vonatkozások, szemelvények a belügyi sport világából, az innovatív jogi, technikai, technológiai, rendészeti megoldások. Minden, amit számba vettem, meghatározó volt az életemben, a Belügyi Szemléhez immáron ezer szállal kötődöm, így különösen nagy megtiszteltetés, hogy megfogalmazhatom a gondolataimat a 70 év, 70 gondolat című ünnepi különszámba.

A sportrendészet elméleti alapjai

A sportrendészet történetének feltárása során számos olyan jogintézményre akadtam, amely ugyan más formában, de rendkívül meghatározó napjainkban is. Egy csokorba gyűjtöttem azt, hogy melyik sportrendészeti megoldás hányadik jubileumát ünnepeli, mindezt tisztelettel és szeretettel ajánlom a kedves olvasó figyelmébe.

Fontosnak tartom bevezetésként megjegyezni, hogy a sportigazgatás a közigazgatási jog különös részét képező sajátos jogalkotási és jogalkalmazási szakterület, a sporttal kapcsolatos feladatokat az állam a sportigazgatáson keresztül valósítja meg, ezért egyfajta szakpolitikának is nevezhetjük (Tóth, 2018a). A sportigazgatásnak egy sajátos része a sportrendészet, a rendészet tudományt támogató tudományok rendszerében helyezhető el. Ez a szűkebben értelmezhető terület szakrendészetként is egyértelműen definiálható. Ha mégis szeretnénk egy rövid sportrendészet fogalmat alkotni, akkor azt mondhatjuk, hogy a sportrendészet a sportigazgatásnak egy sajátos része, hiszen a vonatkozó jogszabályokat kiegészítik a hazai és nemzetközi szakszövetségi szabályozások. A rend minden társadalom számára alapvető érték, a sportrendezvények biztonságos lebonyolítása bizonyosan kiemelt feladat lesz, amíg világ a világ hazánkban és a nagyvilágban is. A százszázalékos biztonság garantálása azonban sajnos nem képzelhető el, a sportrendezvények biztosítása során a közreműködőknek mégis törekedniük kell ennek megvalósítására. Azt vallom, hogy a tudományos eredmények és a gyakorlati tapasztalatok együttes alkalmazása nélkül nem lehetséges az előrelépés, az új kihívásokra adandó válaszok kialakítása. Örökzöld gondolat, hogy elmélet nem létezhet gyakorlat nélkül és a gyakorlat sem az elmélet hiányában.

Mindazon problémákat, amelyek meghatározóak voltak a rendezvénybiztosítás területén a múltban, az elmúlt évek során egy csokorba gyűjtöttem. A labdarúgás az a sport volt már a 20. század elején is, amely különösen nagy tömegeket mozgatott meg, éppen ezért a futballversenyek felügyeleti szolgálatára nagyobb figyelmet fordítottak. Érdekesség, hogy éppen 120 évvel ezelőtt, 1902-ben került sor Magyar Labdarúgó Szövetség szervezésében az első válogatottmérkőzésre, majd 1903-ban már az első győzelmet ünnepelethtük. A sportrendezvényeken előforduló problémákról, erőszakos cselekedetekről nem sokkal később, 122 évvel ezelőtt, az 1900-as évek elején is beszámolt a sajtó, „*Vészélyben a football-sportunk*” címmel is jelent meg sajtóanyag a médiában (Az Ujság, 1913). A cikk utalt a pályán a játékosok által elkövetett jogellenes cselekményekre is (Tóth, 2021b).

A futballhuliganizmus magyarországi előzményeként említhető még egy 101 évvel ezelőtt, 1921-ben az Üllői úti stadionban történt eset is, amikor az MTK–Kispest mérkőzésen boxerrel ájulásig verték a játékvezetőt (Tóth, 2019c).

Sokáig a labdarúgó-szövetség és a rendőrség is tehetetlen volt a rendbontókkal szemben. Ami 1921 őszén történt, azt tekinthetjük az általános „rendteremtés”, az ország konszolidációja részének. A Belügyminisztérium által szeptemberben, a 84.447/1921. B.M. számú, *A football-mérkőzéseken tapasztalt durva játékmód megszüntetése érdekében* címmel kiadott körrendelete az

egyesületeket tette felelőssé, hogy játékosaikat a „leggondosabban válogassák meg”, akik erre nem voltak hajlandók, azokat megfenyegették, hogy a belügyminiszter klubjukat „alapszabály-ellenesnek fogja tekinteni”. Az MLSZ számára előírták, hogy utasítsák a bírákat a durván játszó labdarúgók azonnali kiállítására. Nagy vihart kavart a rendelet azon passzusa, amely a rendőrt a mérkőzés bírása fölé helyezte: *„A mérkőzéseket vezető bíró köteles a mérkőzésre kirendelt ügyeletes rendőrtisztviselőnek a mérkőzés zavartalan menetére, illetőleg a rend fenntartására vonatkozó utasításait minden ellenkezés nélkül pontosan teljesíteni. Ellenkező esetben az ügyeletes rendőrtisztviselő jogosult a mérkőzés további folytatását azonnal beszüntetni.”* Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a rendelet szólt arról is, hogy a labdarúgó-mérkőzésekre kirendelt ügyeletes rendőrtisztviselők – a lehetőséghez képest – az állomány sporthoz értő tagjai köréből kerüljenek ki (Belügyi Közlöny, 1927). Találtam az állomány ezen tagjaira vonatkozóan egy 97 évvel ezelőtti dokumentumot, amely a főkapitány 12943/1925. fk. I. számú rendeletét tartalmazta, ebben szerepeltek az ügyeletes rendőrtisztviselők tudnivalói és teendői a futballmérkőzések rendjének biztosításával kapcsolatban, melyben részletesen szerepelt még a rendőrök felállítási helye is és az alábbi megállapítás is: *„A sport addig szép és nemes, amíg önmagáért űzik. A rendőri ügyeletesek feladata általában valamennyi sportversenyen elsősorban a személy- és vagyonbiztonság érdekei feletti őrökösés, azután a közrend fenntartása, továbbá a forgalom és a szabadság közlekedés biztosítása.”* (A Rend, 1926a). Az ügyeleteseknek szigorúan kellett már ekkor is őrködniük afölött, hogy a használhatósági (tűzrendészeti) és rendőrhatalomra engedélyben előírtakat úgy a közönség, mint a versenyzők is pontosan betartsák.

Már ebben az időben megállapítást nyert, hogy a labdarúgás terén van a legtöbb baj, a labdarúgó-mérkőzések ugyanis tömegszenveddé váltak. A labdarúgás fanatizálta az embereket országszerte. A labdarúgó-mérkőzések nagyobb veszélyt hordoztak magukban, mint egy politikai demonstráció. *„Visszhang támadt a tribünökön és az állóhelyeken. Azt kérdezzük ilyenkor: Mi ez, ember-sport, vagy bikaviadal? Amit látunk, abból hiányzik a fegyelem, a lovagiasság és a sport igazi szeretete. A rendőrség tehát akkor, mikor a gyepeken való intézkedései révén a sporttal szembe kerülni látszik, voltaképpen nem a sporttal került szembe, hanem közönséges büntetésekkel, illetve rendetlenkedőkkel, akik megtagadták a sportszellemet.”* (A Rend, 1926b).

A sportrendészet szót először 85 évvel ezelőtt írták le (Tóth, 2019c), abban az évben az alábbi címmel jelent meg egy újságcikk: *„Szervezzenek sportrendészetet a futballpályák botrányainak megfékezésére”. Felmerült, hogy a hatóságoknak intézményesen kellene beavatkozniuk a botrányok megakadályozására.*

Az volt az elképzelés, hogy egyéb rendészeti osztályok példájára sportrendészeti osztályt szerveződjön. Mindazokra vonatkozóan, akik a sportesemények színhelyén megbotránkozató magatartást tanúsítottak, megfelelő büntetések kiszabását helyezték kilátásba. Ezen intézkedések segítségével remélték a rend helyreállítását. A rendőrségnek van elég sportnevelője, ezekből igen könnyen lehetne kiválasztani a sportrendészeti osztály vezetőit és állandó tagjait, akik megfelelő jogérzéssel bírálják el a sportszemponatok tekintetbe vételével az eléjük került ügyeket.” (Nemzeti Ujság, 1937). Ebből következően már az 1930-as évek végén is elengedhetetlen volt a sportrendezvények biztosításának valamilyen szintű egységes szabályozása, természetesen ebben az időszakban is a labdarúgás sportág kapcsán merült föl a legtöbb probléma.

A sportrendezvények engedélyezése egészen 67 évvel ezelőttig, 1955. január 15-ig a rendőrségi szervek hatáskörébe tartozott. A rendőrségi szervek hatáskörét azonban a Belügyminisztérium Országos Rendőrkapitánysága megszüntette és ezt a hatáskört az Országos Testnevelési és Sportbizottság vette át.

A futballhuligánok elődjeként egyértelműen említhető a belügyminiszter-helyettes 1954-ben kelt utasításában szereplő megnevezés, a magáról megfedkezett néző. Így szerepelnek a jelentésben azok a „futballhuligánok”, akik fegyelmezetlenek voltak a mérkőzéseken (A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének utasítása, 1954).

1960-ban a jogász társadalom egy része a huliganizmust tartalmában és formájában közösségellenes életformának és magatartásnak tartotta. Ebben az időszakban a joggal foglalkozók felhívták a figyelmet arra, hogy külön huli-gántörvény megalkotására lenne szükség (Eötvös Loránd Tudományegyetem Lapja, 1960).

A Taylor-jelentés megalkotása egy óriási mérföldkőnek számított Európában, alapjaiban változtatta meg a rendezvénybiztosítás alapelveit. Peter Taylor főbíró 35 évvel ezelőtt – egy bizottsággal együtt – részletes elemzést készített a világ nagy stadionkatasztrófáit alapul véve, és javaslatai radikálisan megváltoztatták a modern brit, majd európai labdarúgás képét. Arra jutott, hogy a tömeg viselkedését teljes biztonságot nyújtó módszerrel nem lehet kezelni. Ez az elképzelés éppen az innováció, a technikai, technológia fejlődés, a modernizáció hatására megváltozott.

Az eddig elmondottak alapján egyértelművé vált, hogy a sportrendezvények biztosításával összefüggő kérdések összetársadalmi, jogi, rendészeti és morális problémákat vetnek fel. A sportrendezvényeken tapasztalható verbális és fizikai erőszak, vagy közkeletű néven sporthuliganizmus jelensége összetett és bonyolult összefüggéseket rejt magában, melynek még részletesebb elemzését jelenleg készítem, ezt is a Belügyi Szemlében szeretném megjelentetni.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok sok erőt, jó egészséget és továbbra is színvonalas, tartalmas lapszámokat, maradjon továbbra is a folyóirat a rendszet tudományos fellegvára. Isten éltesse a Belügyi Szemle összes munkatársát! Köszönjük, hogy vannak nekünk.

Felhasznált irodalom

A Rend (1926), 6(31), 1.

A Rend (1926), 6(64), 2.

Az Ujság (1913), 23–25.

Belügyi Közlöny (1927). (44).

Garázdaság és huliganizmus (1960). A huliganizmus elleni harc jogi eszközei. *Garázdaság és huliganizmus*, 31(182).

Nemzeti Ujság (1937). 19, 249–272.

Tóth N. Á. (2018). A sportrendszet helye és szerepe a sportigazgatás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 66(5), 116–131.

Tóth N. Á. (2019). *Sportrendszet a sportigazgatás rendszerében*. Nemzeti Közszerológiai Egyetem.

Tóth N. Á. (2021). Szemelvények a belügyi sport, a labdarúgás és a sportrendezvények biztosításának 20. század eleji történetéről. *Belügyi Szemle*, 69(3ksz), 59–73.

Alkalmazott jogszabály

A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 13. számú utasítása.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Tóth N. Á. (2022). A sportrendszet jubiláló elemei. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2437–2441. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.57>

Köszöntő gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemléhez

Tóth Tamás

Dr. országos parancsnok, bv. altábornagy
Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
bvop.titkarsag@bv.gov.hu

Mint a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, örömmel vállaltam el a „70 év – 70 gondolat” című kötet szerkesztőinek felkérését, mellyel teret adtak mindazon gondolataimnak, melyeket a Belügyi Szemle megjelenésének 70. évfordulóján – szerzőtársaimhoz hasonlóan – fontosnak tartok.

Különösen megtisztelő a felkérés apropója, hiszen hét évtized örökségéről emlékezünk meg. Patinás volta ellenére ez az örökség folyamatosan formálódik és bővül: platformot nyújt fiatal kutatók és elismert szakemberek, oktatók és hallgatók részére egyaránt. Mindezek okán a folyóirat rendészeti ágazatban és a szakmai életben betöltött szerepéről, küldetéséről, a jelenkor és a jövő meghatározó feladatairól, a gyakorlati és az elméleti ismeretek formálásáról nehéz elfogulatlanul beszélni.

A rendészeti folyóiratok olyan szakmai kiválóságokat, egyetemi tanárokat készítettek kutatásokra és időtálló, szakmai értékelésekre, akik nemcsak tudományterületükre, hanem az egész rendészettudományra meghatározó módon hatottak. Ez az állítás igaz az európai és természetszerűleg a magyar rendészettudomány tudományos igényvel publikáló szerzőire is.

Sallai János a „*Rendészeti folyóiratok hatása a rendészettudományra*” című (Sallai, 2017) tanulmányában történelmi áttekintés keretein belül, szakmai és tudományos alapossággal mutatja be, tárja fel a magyar rendészettudomány kialakulásában meghatározó szerepet betöltő folyóiratokat, szemléket. A publikációk, a hosszabb-rövidebb tanulmányok műfaji sajátossága, hogy gyorsabban és naprakészebben tárják fel, illetve mutatják be mindazokat az új ismereteket, amelyek gyakorlatban is alkalmazható szakmai eredményekkel, és így a közvetlen hasznosíthatóság potenciáljával támogatják a rendészeti ágazathoz kapcsolódó szakterületek vezetőit, valamint a téma iránt elkötelezett kutatókat a rendvédelmi vertikum valamennyi részletében.

A publikációk az ismeretek átadásán túl támogatják a tudományos műhelyek, illetve a szerzők szakmai érdekeit is, hiszen általuk szélesebb érdeklődő (és értő) közönséghez juthatnak el a kutatások megállapításai, amelyek elengedhetetlen feltételei a tudományos előmenetelnek, ebből fakadóan pedig hozzájárulnak a kutatómunka ismertségének és elismertségének növeléséhez.

Az első rendészeti szaklap – a Közbiztonság (1869) (Szöllősy, 1927) – Magyarországon, de bizvást mondhatom, hogy egész Európában korát megelőző módon adott teret a rendészeti, rendfenntartó szervezeteknél szerzett gyakorlati tapasztalatok átadásának, ötvözve azokat a kor szakmai és tudományos kutatásainak eredményeivel, kitekintést nyújtva a rendészet különböző területeinek nemzetközi vonatkozású híreire, valamint kutatási és tudományos eredményeire.

A sikeres kezdetet követően további szaklapok indítására és megjelentetésére volt igény. Az új kiadványok minden esetben igazgatási és biztonsági fókuszúak, illetve az elméletet és a gyakorlatot ötvözőek voltak, így lehetőséget biztosítottak arra, hogy a tudományterület új eredményeit mélységükben is megismerhessék azok, akik ezeket a kiadványokat forgatták.

A Belügyi Szemle jogelődje 1953-ban indult, Rendőrségi Szemle címmel. A folyóirat szakmai küldetése a rendőrségi munka gyakorlatának és az újonnan keletkezett szakmai ismereteknek a bemutatása volt.

A Belügyi Szemle – Mérföldkő és viszonyítási pont

Értekezésében Deák kiemeli, hogy a „*Belügyminisztérium Kollégiuma 1962 áprilisában megtárgyalta a BM sajtótermékei, folyóiratai szakmai színvonalának vizsgálatát, megállapítva, hogy a sajtó eszközeivel jobban kell segíteni a BM előtt álló feladatok színvonalasabb végrehajtását.*” (Deák, 2013). E megállapítás magával hozta a folyóirat első lényegesebb és átfogó profilváltását.

Az új elnevezéssel és egyben kibővült tartalommal bemutatkozó első lapszámaiban a Belügyi Szemle – szakmai kérdéseket tudományos színvonalon – elemző cikkei előrevetítették az interdiszciplináris törésvonalak mentén történő összeolvadást, amely végül be is következett, így 1963. január 15-étől az addig kiadott Rendőrségi Szemlét, a Büntetés-végrehajtási Szemlét és a Testnevelési és Sport Szemlét integrálták a Belügyi Szemlébe, amelyben a kor elvárásainak és lehetőségeinek megfelelően alakultak ki a szakmai rovatok.

A Belügyi Szemle célkitűzései és feladatvállalásai közé tartozott ekkor a – jellemzően – hazai és a nemzetközi tudományos munkák megismertetése, terjesztése. Tevékenységével közös platformot, fórumot biztosított a hazai rendvédelmi és rendészeti együttműködéseknek a tudomány és a gyakorlat közötti átfedés megteremtésében.

A Belügyi Szemle elismertsége

A Belügyi Szemle – mint hosszú útra visszatekintő, a Belügyminisztérium kiadványai közül szakmailag a legmagasabb szinten jegyzett folyóirat – a legfontosabb források közé számítható. Az ilyen magasan jegyzett folyóiratban való publikálás nem csupán megalapozhatja és előmozdíthatja a tudományos műhelyek és a szerzők szakmai reputációját, tudományos láthatóságát, valamint karrierjét, hanem hatását tekintve nem elhanyagolható erővel bír a kutatást támogató pályázatok elnyerésekor is.

E tekintetben jelzésértékkel bír a Belügyi Szemle szakmai presztízse és nemzetközi vonatkozásban is teljesülő mutatószámainak kiemelkedő volta.

Szignifikanciáját többek között a tudományos folyóiratok legfontosabb mutatója, az impact faktor bizonyítja, amely ez esetben azt mutatja meg, hogy a Belügyi Szemle cikkeit hányan idézték és milyen mértékű volt a közölt tanulmányok szakmai elfogadottsága, értékelése. Magyarországi vonatkozásban meghatározó emellett a Magyar Tudományos Akadémia egyes osztályainak és az azon belül működő bizottságoknak szakmai értékelése, amely az elmúlt években a Belügyi Szemlét a legmagasabb, A kategóriába sorolt folyóiratként minősítette.

A büntetés-végrehajtási szervezet oktatást, kutatást és publikációt támogató tevékenysége a Belügyi Szemle nyomtatott és online kiadványaiban

A rendészeti felsőoktatás alma matere, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar – küldetésnyilatkozatának megfelelően – a hazai rendvédelem, rendészet és magánbiztonsági szféra számára képez elhivatott, magas szakmai kvalitással és megfelelő attitűddel rendelkező szakembereket, és folytat színvonalas hazai és nemzetközi szakterületi kutatásokat. E szellemi műhelybe tagozódik be 1972 szeptemberétől a büntetés-végrehajtási szakmai ismeretek felsőfokú oktatását végző büntetés-végrehajtási tanszék.

A jogelőd Rendőrtiszti Főiskola keretében indult önálló tanszék figyelmet szentelt a büntetés-végrehajtást meghatározó szakmai kérdéseknek, így prioritizálásra kerültek a börtönök korszerűsítésének, racionalizálásának és hatékonyságának témakörei, a szabadság elvonásával járó büntetésekkel összefüggő biztonsági kérdések, a rehabilitációs, reszocializációs, majd reintegrációs ideológia elemei, illetve a börtönpszichológia tudománya is. A tanszék mindezen feladatait a büntetés-végrehajtási jog szemüvegének fókuszából látja el.

A képzés eleinte nappali munkarendben zajlott, amelyet 1975-től egészít ki a levelező tagozat.

A tanszék óriási energiát fordított és fordít jelenleg is arra, hogy a legkorszerűbb elméleti anyagot oktassa, és emellett a hallgatók nevelésével, személyiségük formálásával közvetlenül, folyamatosan foglalkozzon. A kis létszámú osztályok, illetve a szoros emberi és munkakapcsolat révén szinte egyénre szólóan, differenciáltan folyik az oktatás, a szakmára történő felkészítés, a hivatástudat erősítése. A büntetés-végrehajtási hallgatók elhivatottsága a karon már-már legendás. Többek között ennek köszönhető, hogy a büntetés-végrehajtási hallgatók meglehetősen jó eredményeket érnek el tanulmányírásban, majd később a büntetés-végrehajtási pályafutásuk során is.

A tanszék az oktatás mellett a kutatásban is jeleskedik, oktatói a szakma kiemelkedő képviselői voltak régen is, és ma is. Többen több évtizedes szakmai múlttal rendelkeznek, amelyet hosszú évek oktatói tapasztalata egészít ki. Gyakran végeznek tudományos szaklektori feladatokat és részt vesznek a hazai kodifikációs munkákban is. A tanszék kutatói rendszeres publikációs tevékenységet folytatnak a hazai, magasan kvalifikált szakmai lapokban – mint a Belügyi Szemle –, értekezéseikre rendszeresen felfigyelnek a nemzetközi fórumok is.

A büntetés-végrehajtási szervezet, a Belügyi Szemle és a Börtönügyi Szemle koordinációjában megvalósuló oktatást és kutatást támogató tevékenységek

A Belügyi Szemle hírleveleit, lapszámait és online kiadványait elérhetővé tesszük a BVOP belső hálózatán, biztosítva ezáltal a szakmai és tudományos kutatások, hivatkozások belső hálózaton való elérhetőségét.

A Belügyi Szemle és a Börtönügyi Szemle lapszámai jól szemléltetik, hogy a rendészeti ágazat tevékenységét tekintve nemcsak szervezeti szinten, hanem a tudományos publikációk szintjén is szoros az együttműködés, amely az eredmények hatékony hasznosulásának és beépíthetőségének megteremtésével közvetlenül teremt meg a rendszertudomány (és határterületei), illetve a szakma összhangját.

Cikkemet Eötvös Loránd gondolatával zárnám: „*Csak az az igazi tudomány, amely a világra szól; s ezért ha igazi tudósok és – amint kell – jó magyarok akarunk lenni, úgy a tudomány zászlóját olyan magasra kell emelnünk, hogy azt határainkon túl is meglássák és megadhassák neki az illő tiszteletet.*”

Felhasznált irodalom

- Deák J. (2013). Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civilkapcsolatok. *Társadalom és honvédelem*, 17(3–4), 408–417.
- Sallai J. (2017). Rendészeti folyóiratok hatása a rendészettudományra. *Magyar Rendészet*, 17(2), 183–204.
- Szóllósy A. (1927). *Az első rendőri szaklap*. A Rend.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Tóth T. (2022). Köszöntő gondolatok a hetvenéves Belügyi Szemléhez. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2443–2447. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.59>

Stabilitas – Belügyi Szemle a neved

Windt Szandra

Dr. PhD, tudományos főmunkatárs, főtanácsos
Országos Kriminológiai Intézet
windt@okri.hu

Stabilitas: latin főnév, a szótár szerint szilárdság, állhatatosság, állandóság és tartósság a jelentése (Györkösy, 2001). Ezek számomra a Belügyi Szemle jellemzői is. Ez jutott eszembe Dános Valér tábornok úr felkérő levelét olvasva, amelyre – mint látható – örömmel igent mondtam.

2002 tavasza óta dolgozom az Országos Kriminológiai Intézetben (OKRI). Az akkori igazgatónk, Dr. Irk Ferenc számomra meghatározott első feladata az volt, hogy az elmúlt öt év Belügyi Szemle számait olvassam el. Mondanom sem kell, hogy a feladat nem töltött el őszinte lelkesedéssel, egészen addig nem, amíg a folyosónk végén dr. Makó Ernőné Gyulai Katalin, az akkori könyvtárosunk oda nem adta a szekrény kulcsát és el nem kezdtem olvasni a kijelölt számokat. Akkor, pályakezdőként nekem rendkívül sokat adott, hogy beleolvastam ezekbe a lapszámokba.

Számomra a Belügyi Szemle Dr. Finszter Géza személyével függ össze. Az Országos Kriminológiai Intézetben tudományos segédmunkatársként abban a szerencsés és megtisztelő helyzetben voltam, hogy Dr. Finszter Géza, akkor a Büntetőjogtudományi Osztály vezetője volt, és kávézni, beszélgetni tudtunk vele. Emellett a Belügyi Szemle szerkesztőségében is dolgozott, sőt 2004-től főszerkesztő-helyettese volt, az akkor éppen Rendészeti Szemle néven megjelenő folyóiratnak, de ez a címváltozás a tartalom színvonalán nemigen hagyott nyomot. Dr. Finszter Géza laudációjára már sokszor, sok helyen sort kerítettek (Hack, Király, Korinek & Patyi, 2015), de itt mégis meg kell említenem azt, hogy mennyire sokat segített nekünk, akkori kezdő kutatóknak azzal, hogy lehetőséget és teret biztosított számunkra, hogy a Belügyi Szemlében publikáljunk. Sőt, külön ösztönzött minket, hogyha bármilyen publikációnk, kutatási eredményünk volt, gondoljunk a Belügyi Szemlére nyugodtan. Ez a jó kapcsolat a folyóirat szerkesztőségével – én azt gondolom – továbbra is fennáll, annak ellenére, hogy Dr. Finszter Géza már nem dolgozik egyik említett munkahelyén sem.

A Belügyi Szemlébe publikálni mindig nagy megtiszteltetés volt, a lehetőség, hogy Dr. Korinek László akadémikus és Dr. Finszter Géza megfelelőnek,

megjelentethetőnek tartja a tanulmányát egy kutató számára fontos lépés. A Belügyi Szemlében megjelenhetett esetbemutatók, különböző tanulmányok, recenziók sokat segítettek a tanulmányírás, publikálás készségeinek kialakításában. Ez a lehetőség szerencsére a rendészettudománnyal foglalkozni kívánóknak jelenleg is rendelkezésre áll, sőt a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola hallgatói számára is van mód publikálni a Belügyi Szemle égisze alatt megjelenő Nemzetközi Rendészeti Figyelőben, amelynek fő küldetése a szerkesztők szerint „*az olvasók rendszeres tájékoztatása a nemzetközi szakirodalom aktuális témáiról*” (Borbély et al., 2021). Ez az újítás véleményem szerint rendkívül előremutató, és ez is azt képviseli, hogy a hagyományokra épülve kíván a jelen és nem mellékesen a jövő számára is alapot, háttérrel biztosítani a kerek születésnapot ünneplő folyóirat szerkesztősége.

A Belügyi Szemle hetven éve során mindig igyekezett megújulni, új utakat keresni. 2019 óta jelentős változások történtek az új idők szeleinek, elvárásainak megfelelően. Az új honlap, az új szerkesztési elvek, a hivatkozási rend és a gyakoribb megjelenések, a különszámok, a hírlevelek és az angol nyelvű kiadványok mind egy komoly tudományos fejlődési ívet mutatnak. A lap honlapja alapján az MTMT adatbázis alapján kalkulált hatástényező: 0,32 (2019); 0,69 (2020), az MTMT adatbázis alapján kalkulált H-Index: 12 (2019). Sőt a legutóbbi elismerés is említésre méltó: miszerint az MTMT Repozitóriumműködési Szakbizottsága 2021. november 12-i ülésén minősített folyóiratnak nyilvánította a Belügyi Szemlét.

Azaz a jövőben a Belügyi Szemlében publikálni még rangosabb lesz, amelyet már a tudományometriai mutatók is bizonyítanak. Az, hogy a nemzetközi tudományos „térképre” is felkerült ez a hetvenéves lap, még legalább ennyi évet vetít előre. A tudományos igényesség, nemzetközi elismertség mellett a Belügyi Szemlének a hazai jogalkalmazók, jelesül a rendészet bármely területén dolgozók számára is fontos alapfolyóiratnak kell(ene) lenni.

Szomorúan tapasztaltam nemrégiben, hogy amikor említettem egy rendőrökkel teli teremben, hogy az a megtiszteltetés ért, hogy felkértek ezen lap különszámába publikálni, nem a kíváncsi, érdeklődő tekintetekkel találkoztam. Ezen elgondolkodtam: az elméleti és a gyakorlati munkának együtt kell működnie, egymástól tanulni, segíteni szükséges. A tudományos alapok, ismeretek hiánya a mindennapi tevékenység során valószínűleg nem tűnik fel, de hosszú távon biztosan káros. A terepen dolgozók számára a korábban említett jelentős, tudományos szempontból fontos lépések nyilvánvalóan nem érdekesek. Ezzel szemben a szakmai irányításban részt vevők számára (és ez nemcsak a vezetőket jelenti) tanácsos a modern rendészeti ismeretek megszerzése, frissítése, különös tekintettel a nemzetközi tapasztalatokra. A Belügyi Szemle oldalain megjelenő

igényes, szakmai anyagok ismerete, olvasása egy szakmája iránt elkötelezett hivatásos számára szerintem elvárható és elvárandó is. Ehhez az is kell, hogy a rendőri vezetők is rendelkezzenek hasonló mentalitással, az asztalukon lévő számokat átlapozzák, esetleg elolvassák, a beosztottjaik számára elérhetővé tegyék. A 21. századi jogalkalmazó elméleti, nemzetközi ismeretek nélkül végzheti ugyan a munkáját, de kétségtelenül kevésbé lesz hatékony, ebben kitűnő, hiánypótló szerepet tölt(het) be a Belügyi Szemle.

A legfontosabb célkitűzés véleményem szerint, hogy a Belügyi Szemle a gyakorlat számára is értékes és megfontolandó dolgokat tudjon megfogalmazni: a gyakorlat és az elmélet közötti, sokszor összeegyeztethetetlennek tűnő távolságot az utóbbi években rendkívül sokat fejlődő, igényes, tudományos folyóirattal áthidalja.

Legyen a Belügyi Szemle a következő hetven évben is az állandóság, a tartóság, egyúttal a minőség és a fejlődés záloga!

Felhasznált Irodalom

Borbély Z., Cielešky P., Csizner Z., Éberhardt G., Pesti T., Schmidt L., Veprik Z., & Vizvári F. (2021). Nemzetközi Rendészeti Figyelő I. *Belügyi Szemle*, 69(2), 285–303. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.2.6>

Györkösy A. (2001). *Latin-magyar szótár*. Akadémiai Kiadó.

Hack P., Király E., Korinek L. & Patyi A. (Szerk.) (2015). *Gályapadból laboratóriumot. Tanulmányok Finszter Géza professzor tiszteletére*. ELTE Eötvös Kiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Windt Sz. (2022). Stabilitas – Belügyi Szemle a neved. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2449–2451. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.59>

A Rendészeti Szemle első évfolyamának első száma elé

Rendészeti Szemle, 29. évf. 1. szám, 3–4.

Új címmel, megváltozott köntőssel kerül az olvasókhoz a Belügyminisztérium központi folyóiratának 1991. évi januári száma. Történelmi változások, nagy átalakulások korszakát éljük, s ilyenkor talán nem is kellene nagyobb figyelmet szentelni egy szakmai folyóirat egyszerű „mezcserejére”.

A Belügyi Szemle közel négy évtizedes múltja, becsületesen kivívott szakmai rangja, a tudományos életben elfoglalt helye viszont azt követeli a folyóirat gondozóitól, hogy adjanak számot a névváltoztatás indokairól. Köszönjünk el illő módon a sokáig viselt címtől, amely az olvasóknak hiteles védjegyet, a szerkesztőknek pedig munkájuk gyömölcset jelentette.

Az elmúlt csaknem egy esztendőben a Belügyminisztérium gyökeresen átalakult, a magyar közigazgatás kormányzati fórumává lett. A belügyminiszter hatáskörébe kerültek általános közigazgatási-szervezési feladatok, jelentős a közreműködése a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzésében; a tárcához tartozik több, az állami személyzetpolitikával összefüggő teendő is. Ebbe a felsorolásba illeszkedik – de már korántsem kizárólagosan – a rendőrség tevékenységének az irányítása.

A Belügyi Szemle rendőrségi szakfolyóiratként indult, de az évek során – e szakmai jellegének megőrzése mellett – szélesebb értelemben a büntető jogalkalmazók megbecsült fórumává, a bűnügyi tudományok elismert orgánumává lett.

Az út egyáltalán nem volt könnyű. A Szemle sem vonhatta ki magát a pártállam rendőrségképeinek mindent átpolitizáló hatásai alól, ennek a folyóiratnak is meg kellett küzdenie azzal a szemlélettel, amelyben a sajtó nem lehetett más mint a hatalom engedelmes szolgája.

Mindezek ellenére, amikor a szerkesztőség munkatársai a hivatali irányelveknél fontosabbnak minősítették a szakmai hitelt és a tudományos meggyőződést, akkor mindig sikerült értékeset alkotniuk. A folyóirat múltjában vannak tehát megőrzendő hagyományok, de vannak terhek is, amelyektől meg kell szabadulni.

A jövőben is fontos feladat a rendőri szolgálatok tapasztalatainak közkinccsé tétele, a szakmai gondok igényes megfogalmazása, a jogalkalmazás tudományos megalapozása, a bűnügyi és a rendészeti stúdiumok fejlesztése.

Az így kialakítandó tematika azonban, amely számos ponton folytatása az elmúlt esztendő szerkesztési célkitűzéseinek, már nem foghatja át a Belügyminisztérium egészének a tevékenységét. Ennek a felismerésnek pedig a folyóirat címében is tükröződnie kell.

Bízunk abban, hogy a Rendészeti Szemle képes megőrizni, majd pedig gyarapítani azt az olvasói tábort, amelyben helye lehet minden munkájára igényes rendőrnek a bírának, ügyésznek, az önkormányzatok tisztségviselőinek, a büügyi tudományok művelőinek, mindenkinek, aki felelősséget érez a közbiztonság megóvásáért.

Arra kérjük az elmúlt korszak tekintélyes, tudós szerzőit csakúgy, mint a gyakorlati területek szakembereit, továbbra is tiszteljék meg a folyóiratot írásaikkal.

Olyan időszak következik, amikor egyetlen, magát bölcsnek tartó akarat helyett a véleményüket bátran megfogalmazó, megoldásokat kutató, alkotó embetek szakmai tudása és tapasztalata építheti fel az új korszerű magyar rendőrséget. A megújuló Rendészeti Szemle legyen az ő szószékük, vitázó fórumuk, legyen valamennyiünk alkotó műhelyévé.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szerző nélküli (1991). A Rendészeti Szemle első évfolyamának első száma elé. *Rendészeti Szemle*, 29(1), 3–4. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.60>

Egy folyóirat évfordulói

Korinek László

az állam- és jogtudomány kandidátusa,
címzetes egyetemi docens,
a Belügyminisztérium Rendészeti Hivatal elnöke

Rendészeti Szemle, 31. évf. 1. szám, 5–8.

Másfél éves a *Rendészeti Szemle*. Ez ugyan nem kerek évforduló, no meg időnek is igen rövid, viszont gond nélkül meg lehet ünnepelni. Csak éppen nem érdemes!

Huszonkilenc évet élt elődje, a *Belügyi Szemle*, minthogy 1964 óta jegyezték ezzel a címmel a Belügyminisztérium akkori központi folyóiratát. Nem akármilyen huszonkilenc esztendő volt ez, de évfordulót ülni ezért sem kell.

Negyven évvel ezelőtt, 1953-ban alapították ezt a lapot, amit akkor még Rendőrségi Szemlének hívták. Voltak tehát keresztelők, de a cím második tagja, a *Szemle*, máig tartja magát, jelezve, hogy egyetlen orgánusról van szó, amely eddig három néven élt. (Most keressük a negyediket, mert a public relation szakértői szerint ez nem jó elnevezés – talán ezért is csökkent a példányszám?).

A negyven évről azért már kellene valamit mondani. Lehet-e, szabad-e, érdemes-e ünnepelni, emlékezni, vagy csak gondolkodni ezen a négy évtizeden, és benne egy kiadvány jó és rossz sorsán?

Emlékezni és gondolkodni mindenképpen hasznos dolog. De ehhez higgadt-ságra, türelemre, toleranciára és némi emelkedettségre van szükség. Mindezek hiányát szenvedjük, ezért ami a lehetőséget illeti, nem vagyok meggyőződve arról, hogy ez a legalkalmasabb pillanat. Talán majd az ötvenéves számvetést már nem fogja zavarni semmiféle indulat, amely most még – sokszor érthető okokból – jelen van.

Szabad-e emlékezni? Merem hinni, hogy ez nem jó kérdés, demokráciában semmiképpen sem az. A történelmet tudniillik a diktatúrák szokták betiltani.

Ami viszont mindenképpen megválaszolandó: vajon tényleg érdemes-e 1953-ig visszatekinteni? Lehet, hogy hasznosabb éles határvonalat húzni 1990-nél, a múltat pedig takarja el a jótékony feledés?

Nos, meggyőződésem, hogy egy ilyen eljárás hibának számítana. Kárát látná a rendvédelem szakmai kultúrája, és méltatlan lenne azokkal szemben, akik a fizikai és a szellemi megszállás viszonyai között is képesek voltak a rendészet

legjobb magyar hagyományainak megőrzésére. Ez a folyóirat helyet adott a párt-ideológiát levető tudományos teljesítményeknek, e lap hasábjaira a szakmai tisztesség visszacsempészte a humanista büntetőjog hazai és nemzetközi értékeit akkor is, amikor ezt a jogot egy kegyetlen diktatúra a végletekig lejárat-ta. Mindemellett pedig a folyóirat szerkesztői a legnehezebb utat választották, amikor tudatosan olyan lapstruktúrát alakítottak ki, amelyben az állami díjas tudós csakúgy helyet kaphatott, mint a bűnügyi nyomozó, a kriminalisztikai szakértő vagy a közlekedési járőr. Megszámlálhatatlanul sok értékes tapasztalat halmozódott fel ezeken a hasábocon. Ha másért nem, hát ezért érdemes ott tartani a bekötött példányokat a könyvespolcokon, könnyen hozzáférhető helyen.

Nyomozzon-e a körzeti megbízott? – ez volt a kérdés 1986-ban. Miként alakult a városi kapitányságokhoz beérkezett feljelentések sorsa 1974-ben? Mit írt a belügyi tájékoztatásról az alapító főszerkesztő, Déri Pál 1965-ben? (Azt írta, hogy a tájékoztatás a rendőrségnek nemcsak joga, de kötelessége is. Ez a ma már ártatlannak tűnő kijelentés akkor Dérinek csaknem az állásába került.)

Szakmai kérdések, amelyek ma is alapos elemzést igényelnek, és mostanág ez már kockázat nélkül megtehető –, ezeknek is tárháza a Szemle. Lehetne névsort összeállítani a fiatal, pályakezdő rendőrökről és határőrökről, akik egykoron írt cikkeikkel bizonyították tehetségüket, írásaik révén váltak elismert belügyi szakemberekké, ma pedig a rendőri vagy a határőrségi vezetés fontos posztjain szolgálnak.

Egy másik, nem kevésbé tanulságos katalógus arról győzhetné meg a folyóirat munkájával ismerkedőket, hogy ez a lap hosszú évek óta a büntető tudományoknak az egyik legfontosabb orgánuma.

Gödöny József, Gönczöl Katalin, Irk Ferenc, Katona Géza, Kertész Imre, Kilenyi Géza, Király Tibor, Pusztai László, Schmidt Péter, Szabó András, Szamel Lajos cikkei az elmúlt évtizedben egy idegen eszmeiséget levetni kész, az európai jogi kultúra legjobb hagyományait őrző tudományos közélet becses darabjai –, kár lenne elfeledkezni róluk. Annál is inkább, mert nekik és kutatótársaiknak (akiknek a nevét most szintén illene megemlítenem) köszönhető, hogy a párt-állam büntető-jogalkalmazása nem vált az önkény martalékává. A rendőrségi szakembereknek és a büntetőjogászoknak egy egész nemzedéke nőtt fel ezeken az emberség diktálta tanításokon, amelyekből erőt meríthettek becsületük megőrzéséhez, és ahhoz is, hogy most megállják a helyüket a jogállami Magyarországnak bűnüldözői és igazságszolgáltatási kötelezettségeinek a teljesítésében.

Szólhatnék saját tudományterületemről, a kriminológiáról, amelyet e folyóirat szacikkeinek a forgatása nélkül ma sem művelhet senki eredményesen Magyarországon. Talán megengedhető számomra, hogy utaljak arra, magam is itt publikáltam először kutatási eredményeim egy részét.

Volt idő, amikor a nagy tudományos problémák mellett, szinte egyedül ez a folyóirat vállalta fel a rendőrök érdekvédelmét. Először a Belügyi Szemlében lehetett olvasni a gyenge felszerelésről, a rossz kiképzésről, a túrheterenlően alacsony fizetésekről, és mindezt a nyolcvanas évek közepén írták, amikor a minisztérium szakmai vezetése a nyilvánosság előtt még hallani sem akart a gondokról.

Törvényesség (akkor is, ha ehhez mindig hozzá kellett illeszteni a „szocialista” jelzót), emberi jogok, Nyugat-Európa büntetőjogi integrációja: mindezekről csaknem húsz év óta rendszeresen publikáltak a belügyi folyóiratban. Nem csoda tehát, hogy a rendőrtudományok nyugati szakemberei ismerték, becsülték a Szemlét, és szívesen hivatkoztak a megjelent írásokra.

Kár lenne tagadni, ez a lap is visszatükrözte a függetlenségét elvesztett ország minden terhét, magán hordozta a pártiktatúra korlátoltságát: Évtizedekig jelen volt ezeken a hasábozon a magát egyedül igaznak hirdető és ellenvéleményt nem tűrő ideológia, a bókolás a megszállóknak, és minden totalitarizmus velejárója: a szürkeség, az unalmas semmitmondás.

A negyven év értékei csak akkor őrizhetők meg, ha mindenkinek, akinek van tisztessége, szembenéz azzal, amit nem lehet és nem szabad vállalni. Amiről ki kell tudni mondani azoknak, akik ezt még máig is elmulasztották, és akiket ez illet, hogy „nem volt igazunk”.

Azért is meg kell ezt tenni, mert a lapszerkesztők, az újságírók viselik az írástudók felelősségét, aki pedig ilyen hivatást vállal, arra időnként – világnézetétől függetlenül – ráfér az erkölcsi önvizsgálat.

Szabad országban élünk, ahol a szolgátság sem szóban, sem írásban nem kötelező, de van még veszély jócskán. A semmitmondás, a szellemi igénytelenség sokat rombolhat ma is. Ezért fontos, hogy ez a lap megőrizze a rendészet minden általa művelt ágában az egyszer már kivívott professzionalizmusát. Ha tanácsolhatok még valamit, azt kérem a folyóirat mai gondozóitól, hogy ne adjanak le egy jottányit sem abból a rangjukból, amit a bűnügyi tudományok művelésében elérték azzal, hogy fórumot teremtettek igényes, új, előreelendítő gondolatoknak. De kérem a kutatókat is, éljenek a belügyi folyóirat nyújtotta lehetőségekkel.

Tudom, hogy csökken a példányszám, sajnos nem pusztán azért, mert nem eléggé vonzó a lap elnevezése. Általában is csökkent az olvasási kedv. Hol vannak már azok az idők, amikor igényes, elméleti lapokat ritka csemegeként kapkodtak szét az újságáros bódék előtt sorban állók. Volt persze ebben olyan romantika is, amelyet a diktatúrával szemben a szuverenitásra törő író és a gondolatainak üzenetét mindig megfejteni kész olvasó közös munkával teremtett meg. Ez a fajta betűéhség már a múltté, és ne is jöjjön vissza többet, mert ennek az önkény volt a táplálója. De nagyon kívánjuk, hogy táruljanak fel az írás és

az olvasás új forrásai, a közösség ügyei felé forduló érdeklődés, a szakmai igényesség, a több tudás megszerzésének szükséglete. A szerkesztőség akkor jár el helyesen, ha ezeken az utakon akar közelebb jutni az olvasóhoz. A Rendészeti Szemle ne legyen az élettől idegen teóriák gyűjteménye, kerülje a tudálékos locsogást és ne mondjon le az igényességről, ne engedjen tisztavirágéletű divatoknak, ne tegyen engedményeket a felületes, a közhelyeket szajkózó szellemi restségnek. Viszont legyen továbbra is nyitott minden értékes gondolat, a rendészeti szolgálat területeinek jövőjét építő valamennyi tudományos felismerés számára, és őrizze meg azt a belső szerkezetét, amellyel egyszerre képes szólni a kutatóhoz és a közrendvédelmi járőröz. Őrizze meg négy évtized eredményeit, és az ideológia békjőit levetve legyen jobban, mint eddig, egyszerre a rendészeti szakmák mással nem helyettesíthető fóruma és tudományos műhelye.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Korinek L. (1993). Egy folyóirat évfordulói. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 5–8. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.61>

Néhány szerkesztőségi tapasztalat

Déri Pál

nyugállományú rendőr ezredes,
állam- és jogtudomány kandidátusa

Rendészeti Szemle, 31. évf. 1. szám, 9–13.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a megjelenése 40. évfordulóját ünneplő folyóirat szerkesztősége a megemlékezés során engem is megszólaltatni kíván, aki 25 éven át (1953-1955 és 1961-1984) a médium főszerkesztője, tehát felelőse voltam és vagyok mindannak, ami vezetésem idején kiadványunkban megjelent. Ez a tény arra utal, hogy a szerkesztőség nem anakronizmussal akarja megítélni a múlt dolgait, hanem figyelembe veszi a történelmi körülményeket, hogy a „szellemi sínfelszedés” gyógyíthatatlannak bizonyult betegségébe ne essen.

A 40. évfordulót új társadalmi rendszerben ünnepli a folyóirat. Az Olvasó – feltevélezesem szerint – nem tart igényt a Szemle akkori politikai töltetének és frazeológiájának elemzésére, hanem csupán arra – amire volt kollégáimmal együtt ma is büszke vagyok – hogyan tudtunk bizonyíthatóan (verba volant, scripta manent) talán ma is követhető demokratikus szerkesztési módszereket megvalósítani.

A szerkesztőség létrehozása

A legfőbb szempont, amiért 1952 novemberében a Rendőrségi Szemle szervezésével megbíztak nem az volt, hogy elismert újságíró lettem volna, mert nem voltam. Előzőleg csupán néhány cikkem jelent meg a Magyar Rendőrben. Nem vehették figyelembe tudományos tevékenységemet sem, mert még szárnypróbálgatásaim sem voltak. Sokkal inkább azért voltam „adott” a főszerkesztői posztra, mert éppen „ráértem”, ugyanis kiszervezték alólám és átadták a KPM-nek a folyam- és légirendészeti szerveket. Egyszóval teljesen laikusán kezdtem a Szemle szerkesztéséhez.

Mindez, amit itt – humorizálva a történeteket –, indulásunk körülményeiről elmondtam, sajnos halálosan komoly dolog volt. Az ország helyzete, közállapota 1947–1948-ra, a háború borzalmas anyagi és erkölcsi pusztításai után,

az újjáépítő munka eredményeként, a kemény forint megteremtésével kezdett normalizálódni. Mindezzel összefüggésben a rendőrségnek is sikerült a közbiztonságot helyreállítania. Megszűntek a vetkőztetések és a mindennapos rablások, a „Hekus Döncik” kora lezárult. A testületet már egyenruhába tudták öltöztetni. És ekkor az előző évek „tisztogatásait” messze túlszárnyaló módon megkezdődött egy teljesen értelmetlen önpusztítás. A rendőri testületet évenként többszöri, ilyen-olyan szempontok alapján megszervezett tömeges elhocsátásokkal – elsősorban a szakemberek tekintetében – úgyszólván teljesen elvéreztették.

Mindebből adódott első feladatom: a megmaradt néhány értelmes, szakmánkhoz már érteni kezdő lelkes fiatal sikerült magam köré gyűjtenem. Meg kell mondanom, hogy boldogan jöttek, mert előző munkahelyükhöz képest nyugalmasabb alkotómunkát reméltek. Ők sem tudták még, hogy mit jelent a szerkesztőségi munka, különösen azokban az időkben. Közbevetőleg jegyzem meg, mert ma sem értem, hogy az előzőekben vázolt helyzetben kinek az agyában született meg az a gondolat, hogy kell egy szakfolyóirat, mely képes az itt-ott feltalálható rendőri tapasztalatokat, esetleg szakismereteket összegezni és közreadni.

A szerkesztőség tagjai rovatokra szakosodva, az országot rendszeresen járva felkutatták a rendőri állományból azokat, akik felkérésünkre és segítségünkkel le tudták írni munkájuk sikereit és esetleges hibáit. Képesek voltak összefüggésben gondolkodni, felismerni a bűnüldöző és általában a rendőri munka hatékonyságát akadályozó tényezőket és javaslatot tenni a változtatásra. Így alakult ki a szerkesztőség körül egy állandó szerzőgárda, melyet azonban állandóan foglalkoztatni kellett, hogy természetes igénnyé váljon számukra az írás és előbb-utóbb a szerkesztőség külső munkatársának érezzék magukat. Nekik volt köszönhető a további új szerzők jelentkezése és mindenekelőtt az, hogy sokmindenről értesültünk, ami az országban történt, olyanokról is, amelyek a vezetőköz nem jutottak, nem juthattak el. Bennünket pedig főleg ezek a tények, jelenségek érdekeltek és megtaláltuk a módját annak, hogy a folyóiratban azokat nyilvánosságra hozzuk.

A folyóirat nyitottsága

Mindent elköveltünk, hogy az általános bizalmatlanságot, a titokzatosságot, az állomány „beltenyészetét” és „csőlátását” megszüntessük. Persze ez nem történhetett meg máról holnapra. Fokozatosan szerzőnké váltak a bűnözéssel összefüggő tudományok művelői, más szervek, testületek tagjai és eljutottunk – ami a legfontosabb minden állami szerv tevékenységének megítélésénél – a lakosság véleményéhez is, a legtöbbször tudományos felmérések, összegzések

formájában is. Mind ezzel tükröt akartunk tartani magunk elé, hogy mi is lássuk: hogyan látnak bennünket az emberek, mivel vannak megelégedve és mivel nem.

Véleményünk az volt, hogy a folyóiratnak nemcsak formailag kell nyitottnak lennie, tehát természetesnek kell tekinteni a külső szerzők publikációinak megjelentetését, hanem helyet kell adnia a „hivatalostól” eltérő véleményeknek is. A szerkesztőségben folytatott kerekasztal beszélgetések során az „illetékes” rendőrök mellett ott ültek a társadalmi, gazdasági, kulturális élet kiemelkedő tudós képviselői is, akik nem „bűncselekmény-tettes-rendőr” szűk kapcsolatrendszerében magyarázták a bűnözést, hanem sokkal szélesebb összefüggésben. A vitákról megjelent cikkeink váltották ki az olvasók legnagyobb érdeklődését. Merem állítani, hogy mindebből nemcsak a beosztott olvasók látóköre bővült jelentősen, hanem a rendőri szakágak vezetőié is. Sajnos ez a gyakorlatban csak nagyon akadozva realizálódott.

Félúton nem lehet megállni. A viták során felvetődött „hivatalostól” eltérő véleményeket, új vagy rehabilitálandó tudományok felszínre hozását és körülírás helyett nevüknek kimondását előbb-utóbb kikényszerítették. Mi használtuk térségünkben sokszor először – ha jelzővel is – a kriminológia szót, a szociológiát, a pszichológiát, a kibernetikát, az informatikát, a prognosztikát, a szervezéstudományt és sok más új tudományt, mert a felvetődött problémákra nem lehetett másképp objektív választ adni. Le kell szögezmem, hogy szerkesztési elveinket, mely a tények kendőzetlen felvetésének igényén, a hibák, hiányosságok sokoldalú megközelítésén alapult, gyakran áldozatokkal járó küzdelemben kellett megvédenünk.

Egy szerkesztőségnek azonban – ha az nem elvnlküli, bürokrata lelkületű emberekből áll – az ilyen hátrányokat, otromba beavatkozásokat – melyeknek mértéke a történelmi helyzettől függött – egy jó újság, folyóirat vagyis az olvasó kedvéért mindig vállalni kellett és kell!

Az igazat, csakis az igazat...

Külön kell szólnom a fontosabb, a lakosság vagy az állomány szélesebb körét érintő vitáinkról, melyek elsősorban „vitték” a folyóiratot. A felvetődött, megoldásra váró problémákról ezek a viták gyakran 6–8 hónapig, sőt tovább is tartottak. Csupán a vitaindító cikket és – az átfutási idő miatt – az első választ szerveztük meg előre. Ha eltaláltuk – és általában eltaláltuk –, hogy mi is érdeklí az olvasót, akkor a továbbiakban ment minden a maga útján. A vitában egyenrangú félként szólaltak meg, cáfolták vagy támogatták egymást a beosztásuktól és rendfokozatuktól függetlenül a Fórum és a Reflexió rovatokban jelentkező szerzők. A vita hevében megismerve a különböző koncepciók előnyeit és hátrányait, formálódtak

a vélemények és megteremtődött egy egységes állásfoglalás és végrehajtás lehetősége. Igaz, hogy sok minden csak lehetőség maradt, de – az olvasók körüljárva a témát – új ismeretekhez, felismerésekhez is jutottak. Ki hinné el, hogy 1969 februárjában egy fegyveres testület folyóiratában jelent meg „A rendőrök intézkedési készségéről” folytatott vitában a következő szöveg: „... rendszerint más a helyzet, ha valamilyen vezető beosztású emberrel vagy annak beosztottjával, legtöbbször gépkocsivezetőjével szemben intézkednek. Ilyenkor még a feljelentést meg sem írták, de már szól a telefon a járástól, vagy sokszor egyenesen a megyétől.”

Az olvasókkal, terjesztőkkel való személyes kapcsolat

Sokan azt gondolják, hogy elég egy színes, olvasmányos folyóiratot előállítani és ettől az olvasótábor folyvást nőni fog. Természetesen a folyóirat címdala alapvető dolog, de sajnos nem minden. Két három évenként büntetőjogi, kriminalisztikai és egyéb témájú pályázatokat hirdettünk meg és versenyeztettük a megyéket. Ez jól szolgálta a továbbképzést, és az olvasók közül szorosabban hozzánk kapcsolt több száz embert, akik ilyen vagy olyan okból tudakozódás céljából megkeresték a szerkesztőséget, és ezzel megteremtődött a személyes kapcsolatunk. Minden ünnepi évfordulónk alkalmával valamennyi főkapitányságon *olvasói ankéntokat tartottunk*, hogy a leveleik mellett személyesen is meghallgassuk olvasóink kritikai észrevételeit, elvárásait, javaslatait. Ezeket a találkozásokon, melyen a vezetők is rendszeresen részt vettek, jutalmaztuk meg a folyóirat szorgalmas terjesztőit.

A kiemelkedően jó szerzőinket minden évben baráti szerkesztőségi beszélgetésre hívtuk meg. Az eszmecserék alkalmával tájékoztattuk őket az olvasói ankéntok tapasztalatairól, a szerkesztőbizottság észrevételeiről, és a saját elképzeléseinkről, terveinkről. Messzemenően figyelembe vettük egyetértésüket és egyet nem értésüket, hiszen ők éltek a rendőri mindennapokban, vagy mint nem rendőrök, különösen jól, illetve jobban ismerték a lakosság rólunk alkotott véleményét, kívánságait, sérelmeiket. *A meghívott szerzők eredményes munkáját a minisztérium vezetői jutalomban részesítették.* Ugyancsak minden évben *baráti találkozón fogadtuk nyomdászainkat*, hogy magukénak érezzék folyóiratunkat. Az ünnepi évfordulóinkon a *kitüntetettek, jutalmazottak között a szerkesztőség egyes tagjain kívül mindig ott voltak kiváló szerzőink, szorgalmas terjesztőink, valamint nyomdászaink.*

Mindezt azért sorom fel ilyen részletesen, mert ezekkel a módszerekkel, a kis figyelmességekkel *erőszakmentesen értük el*, hogy az induló 2000 példányról 12 000 olvasóhoz jutottunk el és ezt a szintet tartósan tudtuk megőrizni. Mit

ért volna egy kötelező előfizetéses rendszer, ha senki kezébe sem vette volna a folyóiratot? *Nekünk nem csak előfizetők kellettek, hanem minél több olvasó.*

Említettem a vezetők jelenlétét a rendezvényeinken. Őszintén szólva eleinte csupán csak azért jöttek el, mert nem akartak nemet mondani meghívásainknak. Mi pedig azért hívtuk meg őket – mi tagadás –, hogy jelenlétükkel rendezvényeink fontosságát hangsúlyozzák. Később fordulatot tapasztaltam magatartásukban. Rájöttek ugyanis az ott folyó viták során, hogy milyen értékes embereket ismerhettek meg a Szemle szerzői között. Eleinte talán irigységből bántotta őket, hogy munkatársuk országos folyóiratba ír, miközben az ő nevük ismeretlen maradt. Őszintén szólva eleinte nem, hogy támogatták, hanem gúnyos megjegyzéseikkel még a szerző kedvét is elvették. Mi hiába írtunk, beszélünk az ilyen helytelen magatartásról, falra hányt borsó volt minden szavunk. Ekkor – csak a példa kedvéért említem – bevezettük a szerzők év végi mutatóját, vagyis azt, hogy melyik szervtől hány szerző írását közöltük. Ezzel elértük, hogy a vezetők felkérésünk nélkül külső szervezőinkké váltak. Egy-egy ügyes felderítés vagy értelmes hozzászólás után maguk bíztatták beosztottaikat, hogy írják meg a Szemlének, sőt egy-egy tartalmas tanulmány megírásához szabadnapokat adtak.

Hosszan írtam (talán laposnak is tűnt ez a rész), de így is csak ízelítőt sikerült adnom arról, hogy milyen sokoldalú a szerkesztőségek munkája. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy ehhez megfelelő létszámú szerkesztőség szükséges. De miért ne, ha megéri?

Megragadom végül a lehetőséget arra, hogy megemlékezzem az ünnep alkalmából lelkes munkatársaimról, sok ma is ismert kiemelkedő tehetségről, akikkel mindezt megvalósítottuk. Az ő ötleteik, javaslataik, tetszésük és nem tetszésük nélkül – melyekről rendszeres havi szerkesztőségi üléseinken (és bármikor) demokratikus légkörben módjuk volt megnyilvánulniuk – soha nem értük volna el, hogy a mostani a 40. évfordulón is ilyen elismerően emlékezzenek meg rólunk.

Mit kívánhatok a Szemle mai szerkesztőségének? Használják tevékenységünkben, tapasztalatainkból, amit jónak látnak és vessék el, ami rossz volt, vagy legalábbis túlhaladott. Egy demokratikus jogállam követelményeire, a törvény tántoríthatatlan tiszteletére készítse fel az állományt és bátran védelmezze a szigorúan semleges rendőrség szellemét.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Déri P. (1993). Néhány szerkesztőségi tapasztalat. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 9–13. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.62>

Ünnepi köszöntő

Nyerges Lajos

nyugállományú rendőr alezredes

Rendészeti Szemle, 31. évf. 1. szám, 19–20.

A folyóirat a férfikor legszebb éveiben van. Negyvenéves! *Rendőrségi Szemle* elnevezéssel 1953-ban született. Túlélte a „Rákosi éra” utolsó éveit, egészen 1963-ig. Az első évtizedben főleg a tapasztalatcsere-jelleg dominált a folyóirat cikkeiben. Neves bűnügyi szakemberek, vagy egyszerű nyomozók a lap hasábjain közreadták mindazt, amiről úgy vélték, hogy mások számára hasznosítható.

1963-ban változott a folyóirat neve *Belügyi Szemlére*, ami világosan utalt arra, hogy ezután a publikációival a Belügyminisztérium valamennyi szolgálati ágát és feladatkörét át kívánja fogni: a bűnüldözést, a közrendvédelmet, a közlekedést, az igazgatásrendészetet, a személyügyet, a pénzügyi és anyagi gazdálkodást, az oktatást, a tudományos munkát. Felvállalta a Határőrség, a Tűzoltóság cikkeinek közlését is.

Szakmai folyóirat jellege megmaradt, de már publikációs lehetőséget biztosított a Belügyminisztérium vezetőinek, hogy az egyes kérdésekben kialakított álláspontjukat 12 000 előfizetők keresztül közöljék a személyi állománnyal, ugyanakkor a „Fórum” rovaton keresztül biztosította a visszacsatolást, rendszeresen közölte a végrehajtmunkát végzők észreveteleit is.

Új rovatok indultak. A „Tükör” rovatban a véleménykutatások eredményeit tette közzé a belügyi nyugdíjasok helyzetéről, a nyomozók leterheltségéről, a túlmunka és az egészségi állapot közötti összefüggésekről, a belügyi képzésről és még sok más olyan témakörrel, ami joggal érdekelhette a belügyi állományt és a belügyi vezetést is. A „Konzultáció” rovatban kerekasztal beszélgetésre hívta meg a belügyi kérdésekben eltérő véleményt hangoztató szakembereket, hogy ezúton megkísérelje feltárni a véleménykülönbségek okait. Jelentősen bővült a külföldi lapszemle aránya, több mint 30 külföldi folyóiratból közölte a leginkább hasznosítható cikkek kivonatait.

Felvállalt a szinte erőit meghaladó feladatokat is. Megszervezte, hogy a megyei rendőr-főkapitányságok és a központi szolgálati ágak gyűjtsék össze a terület történeti dokumentumait, és írják meg az adott szerv történetét. Eredeti

dokumentumokat közölt a belügyi levéltárból, érzékeltetve ezzel az 1945 utáni rendőri tevékenységet.

Jelentős díjak kitűzése mellett feltevés-pályázatokat hirdetett meg, amelyeken a több száz résztvevő kipróbálhatta a jogi, kriminalisztikai ismereteit.

Fokozatosan kialakultak a folyóirat nemzetközi kapcsolatai, lapcsereegyezmények jöttek létre és a lap vezető munkatársai rendszeresen részt vettek a nemzetközi kriminalisztikai, kriminológiai kongresszusokon, konferenciákon.

A folyóirat tekintélye a tudományos közéletben is egyre inkább nőtt. Egyetemi tanárok, neves jogászok, kriminológusok, kriminalisták, statisztikusok rendszeresen publikáltak a lapban.

Az 1980-as évek végén újra jelentős erőfeszítéseket igénylő feladatot vállalt magára a folyóirat, amikor áttért a számítógépes lapszerkesztésre. Ez valamennyi munkatárstól az alapvető számítógépes ismeretek elsajátítását követelte meg, és a korábbtól lényegesen eltérő munkavégzést.

A rendszerváltást követően megváltozott a lap elnevezése „*Rendészeti Szemle*” lett belőle.

Az elnevezés – bár a korábbiakhoz képest nehezebb körülmények között kellett végezni a szerkesztői munkát – nem változtatta meg a lap színvonalát. A feladatok viszont évről évre nőnek és nőni fognak. A Belügyminisztérium szervezeti struktúrájának megváltoztatása, a képzés korszerűsödése, a modernebb technikai eszközök alkalmazása, az intelligensebb személyi állomány magasabb szintű publikációs igényt támaszt a folyóirattal szemben. Ennek csak akkor tud eleget tenni, ha a „rendészeti vezetés, az Országos Rendőr-főkapitányság és az érintett egyéb főhatóságú szervek megfelelő háttérrel biztosítanak számára és megfelelő támogatásban részesítik.

Évforduló lévén gondolom minden olvasó egyetért abban, hogy a férfikorát élő folyóirat a múltját, a jelenét és minden bizonnyal a jövőjét tekintve is elismerésre számíthat.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Nyerges L. (1993). Ünnepi köszöntő. *Rendészeti Szemle*, 31(1), 19–20. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.63>

A közigazgatási és a rendvédelmi kutatások helye és perspektívája

Finszter Géza

tudományos főmunkatárs
Rendészeti Kutatóintézet

Belügyi Szemle, 46. évf. 1. szám, 34–39.

A modern közigazgatás erényei közé sorolhatjuk az elméleti igényességet, a tudomány eredményeinek gyakorlati hasznosítását. A Belügyminisztérium az elmúlt közel tíz esztendő alatt nem csupán felhasználta a tudományos eredményeket, hanem nagyon gyakran megrendelője és támogatója is volt a kutatásoknak. A minisztérium így az általa felügyelt kutatóhelyek és tudományos érdeklődésű tisztviselői segítségével cselekvő részesévé vált az elméleti munkának.

A belügyi feladatok a tudományos megalapozás szempontjából két nagy csoportra oszthatók: a közigazgatási és a közbiztonsági-rendvédelmi teendőkre.

A közigazgatási és a rendvédelmi kutatások

A közigazgatástan története alig több mint száz éves. Az igazgatást elemző kutatók – rövid időszakoktól eltekintve – szabadon vizsgálhatták a mindennapok gyakorlatát. A közigazgatás egésze, de azon belül még a viszonylagosan zártban működő államigazgatás sem vette magát körül a hivatali titkok sáncaival, amelyek a tudomány szabadságának gátat emelhetek volna. Ugyanez a nyitottság jellemezte a nemzetközi tapasztalatokhoz vezető utakat. Kutatóink már a 70-es évek elejétől kezdődően gazdag tudásanyagot gyűjthettek össze Európa nyugati feléből, sőt a tengerentúlról is.

A közigazgatás a pártállami viszonyok között sem tudta kizárni a társadalmi kontroll különböző formáit, márcsak azért sem, mert a hétköznapi elemi szükségleteit kielégítő végrehajtó-rendelkező tevékenységként jelent meg, rugalmasan reagált a társadalom igényeire. A közigazgatás befogadta a törvényesség és hatékonyság elvének harmonizáló követelményeit. A változások, a korszerűsítés, a modernizáció kihívásait nem tudta, de nem is akarta elutasítani.

Magyarországon a civil közigazgatás elméleti vizsgálatai a múlt század végéhez vezetnek. Akkor a hazai kutatások a legjobb európai színvonallal voltak összemérhetők. Concha Győzőtől Magyary Zoltánon át egészen Bibó Istvánig nagyszerű tudósi arcképcsarnokot mutathatunk be; sőt a monolit politikai berendezkedés közepette az államigazgatási jog sem fejlődött vissza, ellenkezőleg, a 70-es évektől a rendszerváltás egyik szellemi előfutára volt.

Tisztelettel említhetem Szatmári Lajos, Madarász Tibor és a ma is köztünk alkotó Szamel Lajos munkásságát. Utalhatnék a Verebélyi Imre és Kilényi Géza nevével fémjelzett államtudományi kutatások programirodájára, ahol már a 80-as évek derekán a polgári demokratikus értékeket befogadó reform-elképzelések formálódtak mind az önkormányzatiság elvének érvényre juttatása, mind a közigazgatás hatékonyságának növelése, de a köztisztviselői kar szakértői színvonalának emelése területén is. Az Államigazgatási Főiskola és a Magyar Közigazgatási Intézet megteremtésében Lőrincz Lajos akadémikus érdemei elévülhetetlenek.

Ez a felkészültség bőségesen kamatoztatható volt a parlamentarizmus intézményrendszerének kialakításánál, a kormányzati elvek kimunkálásánál, az önkormányzati rendszer visszaállításánál és a közjogi kodifikációnál egyaránt.

A rendvédelem elméleti kutatásai rövidebb múltra tekintenek vissza, mindössze 25-30 évre. Először a 60-as években az Egyesült Államokban és Kanadában, majd azután a 80-as évek elejétől kezdődően előbb az Egyesült Királyságban, később pedig az európai kontinens legfejlettebb országaiban nyertek polgárjogot.

A rendvédelmi kutatások előzményei lényegesen szegényebbek, a rendőri működést a jog által csak kevésbé szabályozható hatósági cselekmények láncolatának írták le. A II. világháborút megelőző időszakban a rendőrségi igazgatást, avagy a tágabb értelemben felfogott rendészetet a civil közigazgatás részének tekintették, s mindenkor széles körű diszkrécióval kezelték, nem kutatták.

Az államszocializmus keretei között a közbiztonság és a közrend oltalmazása élesen elkülönült a civil közigazgatástól. A rendvédelem, katonai szervezés elveit öltötte magára, egész működését az állam- és szolgálati titok sűrű leple fedte, s azon a tudományos érdeklődés aligha tudott keresztülhatolni. Ez volt az a közeg, amely miatt a kevés számú rendőrségi kutató jótékony oltalmat talált a hadtudomány fórumain. A belügyi kutatók nem utazhattak Nyugatra, és nem ismerkedhettek meg közvetlenül az ottani rendvédelmi elméletekkel.

A belső védelmi szervezetek zártságuk és politikai kiszolgáltatottságuk következtében nem követték a változó társadalmi igényeket, nem voltak képesek harmonizálni a törvényességi és hatékonysági követelményeket, és hosszú időn keresztül következetesen elutasították a változtatás, a korszerűsítés minden kihívását.

A civil közigazgatás a jog és a szervezéstudomány viszonylag homogén tudományterületei által jól feltárható, ezzel szemben a rendvédelem alapos megismerése csak igen széles interdiszciplináris mezőben valósítható meg. A közigazgatástan mellett itt jelentős szerep jut a büntetőtudományoknak, sőt a szociológiának, a politológiának, a pszichológiának és az etikának is. A büntetőjogi igény érvényesítéséhez nélkülözhetetlen felderítés és nyomozás mindemellett természettudományos erőket is mozgósít.

A rendvédelem az interdiszciplináris megközelítésnek köszönhetően 1990 előtt sem maradt elméleti megalapozás nélkül. A büntetőtudományok és különösen a kriminológia magyarországi színvonala jóval magasabb, mint a kelet-európai átlag, a krimináltaktika és technika terén pedig a magyar szakértői állomány, intézményi háttér, ha anyagi eszközökben nem is, de szellemi teljesítményekben állta a versenyt a Nyugattal. A több évtizedes rendőrségi szolgálati múlttal rendelkező Déri Pál, Katona Géza, avagy az állami díjas Kertész Imre munkássága igazolja a magyar kriminalisztika európai elismertségét. A Rendőrtiszti Főiskola megteremtésében Györök Ferenc vállalt szerepet.

Mindezeket a körülményeket együtt értékelve és az elődök teljesítményét nem lebecsülve, azt kell mondanunk, hogy a rendvédelem tudományos előzmények és kellő elméleti alapvetések nélkül érkezett el a rendszerváltás időszakához.

Rendvédelmi kutatások a 90-es években

Polgári demokratikus viszonyok között a rendőrségi munka nehézségei, működési zavarai vagy az alacsony eredményességben, vagy pedig a – súlyos – törvénysértésekben érhetők tetten. A társadalom a növekvő bűnözéssel szembeni tehetetlenséget türelmetlenül fogadta, és választ várt arra, hogy a rendvédelmi apparátusok miért nem képesek fokozni hatékonyságukat. Másfelől a polgárok felháborodva értesültek a rendőri önkény, a hivatali erőszak különböző megnyilvánulásairól. A társadalom kérdése itt is ugyanaz: mi lehet a jogsértéseknek a szervezeti rendben és a működési elvekben megbúvó oka? A választ jogtudósoktól, szociológusoktól, politológusoktól, pszichológusoktól várták.

A bűnözés drámai emelkedése és a bűnözést kezelő technikák kudarcosorozata rávilágított arra, hogy a rendvédelem egyetlen lehetősége: összefogni a társadalom más erőivel, mert csak úgy válhat a bűnözés negatív kontrollmechanizmusává. Megjelent az a felfogás, amely a közbiztonságot kollektív társadalmi produkciónak tekintette, ahol a rendőrségnek a társadalom több támogatást köteles nyújtani. A rendészetnek viszont szolgálnia kell a társadalmat, és el kell fogadnia a partnerkapcsolatokat. A nyitottság és a vele járó társadalmi kontroll

a tudományos kutatásoknak is szabad teret biztosított. Elmélet és gyakorlat szerezés talákozásaként született meg a közösségi rendőrség nagy hatású kísérlete.

A rendvédelem elméleti alapvetését sürgette a nemzetközi együttműködés igénye is. A XX. század utolsó éveinek az a fejleménye, hogy a rendészet világméretben, de különösen az európai integráció tekintetében az egyesülés egyik pillérévé vált. Különböző jogrendszerekhez tartozó, eltérő történeti gyökerekkel és igazgatási kultúrával rendelkező rendőrségek kerültek egymással szoros munkakapcsolatba. Mindez olyan szintetizált működési és szervezési elvek megformálását követelte, amely ugyancsak elméleti alapvetést igényelt.

A felsorolt tényezők a rendszerváltás pillanatában váratlanul és minden külső előkészítés nélkül, egyszerre zúdultak a közép- és kelet-európai fiatal demokráciák rendvédelmére. A nehézségeket fokozta néhány olyan körülmény, amelynek gyökerei a pártállami múltban rejlenek. Ezeket a nehézségeket az érintett országok rendvédelme legitimációs, morális és szakmai válságként élte meg. A legitimációs válságból viszonylag rövid úton ki lehetett lábalni. Ehhez szükség volt a polgári demokratikus intézményrendszer kiépítésére, a rendőrségi és más rendvédelmi törvények megalkotására, továbbá a rendőrségek társadalmi elfogadottságának a javítására. Úgy tűnik, a morális válság is gyorsan leküzdhető. Nem kétséges, hogy ebben nagy szerepet játszott az irányító posztokon bekövetkezett generációváltás, a személyi állomány teljes megújulása.

A szakmai válság megoldása látszik a legnehezebbnek. A kibontakozásnak legalább négy feltételét határozhatjuk meg.

Első feltétel: egy átfogó közbiztonsági stratégia megteremtése, amely a rendvédelem korszerűsítéséhez hosszabb távra célokat és programot nyújt.

Másodsorban: nagyszabású modernizációs program szükséges, amely nem merül ki a technikai felszerelések korszerűsítésében és a létszámemelésben, hanem első helyre teszi a rendőrtisztviselők szakmai rangjának a visszaállítását. A reform képes átalakítani a merev, feudális hagyományokat hordozó, túlcentralizált szervezetet és meghonosítani a modern, kooperatív vezetés elveit. Ezáltal megteremthetők azok a feltételek, amelyek alkalmasak a tisztviselői karban rejlő tehetség és lehetőségek maximális kiaknázására.

Harmadszor: a rendvédelmi szervezeteket a technikai és informatikai bázisok korszerűsítésével alkalmassá kell tenni a nemzetközi együttműködésre, arra, hogy egyenrangú társak legyenek az euroatlanti integrációban a nemzetközivé szélesedő bűnözés elleni harcban.

Végül a büntetőeljárás reformjával új módon kell megfogalmazni a rendvédelemnek az állami büntetőjogi igény érvényesítésében elfoglalt helyét. Felderítő típusú bűnüldözési stratégiára van szükség, amely egyfelől képes harmonizálni a törvényesség és az eredményesség kritériumait, érvényesíti a szükségességnek

és az arányosságnak a nemzetközi emberi jogi bíróság gyakorlatában már ki-munkált elveit, másfelől viszont alkalmazni képes a bűnügyi felderítés eszkö-ztárát, és ezen a területen is létrehozta a nemzetközi együttműködés kívánatos formáit. Ennek a reformnak nem csupán a bűnüldözés, de a közbiztonság terüle-tén is meg kell történnie. A közrendvédelmi szolgálatoknak új preventív straté-giát szükséges kialakítaniuk, amelyben fontos szerepet játszik a társadalommal való széles körű együttműködés, a rendőrségi jelenlét erősítése, az intézkedési készség javítása, a gyorsaság és az elérhetőség. Végül a két meghatározó szol-gálati ágban: a bűnügynél és a közbiztonságnál célszerű ismételten átgondolni a centralizáció-decentralizáció lehetőségeit.

Értékelésem szerint a hazai rendvédelmi kutatások a megváltozott körülmé-nyek közepette számos figyelemre méltó eredményt értek el. Ezek sorából ki-emelkedik a bűnüldözésnek mint a bűnözés egyik kontrollmechanizmusának a felfogása, a bűnözési félelem kutatása, valamint a rendvédelem társadalmi elfogadottságának mérésére alkalmas szociológiai módszerek kimunkálása.

Előbbre jutottunk a rendvédelem társadalmi ellenőrzöttsége követelménye-inek elméleti megalapozásában, a rendészet és rendvédelem fogalomkörének tisztázásában és a szolgálatok alkotmányos helyét jobban meghatározni képes alap kutatások tekintetében.

Nagy lépés történt a kívánatos szakmai morál meggyökereztetése felé is. Ez az új gondolkodásmód a társadalomvédelmi funkciókkal azonos rangra emeli az alapvető emberi jogok oltalmazását, az eljárási garanciák érvényre juttatá-sát, és hitet tesz a modern, a humanista büntetőjog mellett.

A hazai kutatások élen járnak abban, hogy segítséget nyújtsanak a fegyveres testületek számára korunk legaktuálisabb és legnehezebben megoldható konf-liktaiban. A kutatók figyelmét nem kerülték el a legitim fizikai erőszak alkalmazásával kapcsolatos ellentmondások, a különböző kisebbségekkel összefüggő diszkriminációs veszélyek, valamint a rendőri munka hatékonyságának mérési technikái. Ebben a körben kiemelést érdemelnek azok a felismerések is, ame-lyek az ENSZ béketeremtő és békefenntartó vállalkozásai nyomán, a katonai és a rendőrségi manőverek összehasonlítása során születtek.

Jelentős eredmény a nemzetközi tudományos együttműködés. Ebből a szem-pontból példamutató a Rendészeti Kutatóintézet franciaországi és angliai egye-temekkel kialakított kapcsolata és a velük folytatott közös tudományos tevé-kenység. Ezek sorában talán a legjelentősebb a rendőrség civil kontrolljának, valamint a tömegdemonstrációk rendőrségi kezelése európai gyakorlatának nemzetközi összehasonlító vizsgálata.

A Rendészeti Kutatóintézet 1992 óta tartó működése önmagában is ered-ménynek könyvelhető el. Hasonlóképpen értékelhető a Rendőrtisztviselői Főiskola

azon erőfeszítése, hogy az ott működő szakmai tanszékek mihamarabb igazi kutatási központokká váljanak. Ezt a folyamatot siettetni az akkreditációs kötelezettség is.

A rendvédelmi kutatások természettudományi irányait reprezentálja az ORFK Bűnügyi, Szakértői és Kutatóintézete, ahol különösen az orvosszakértői témákban értek el nemzetközileg is figyelemre méltó eredményeket. A büntetőtudományok négy évtized óta elismert tudományos fóruma a Belügyi Szemle, a minisztérium – külföldön is jónak értékelt – elméleti folyóirata.

A rendvédelmi kutatások előtt álló feladatok

Idézzünk a rendőrség civil kontrollját elemző nemzetközi vizsgálat zárójelentéséből: „A rendőrségi tevékenységhez nélkülözhetetlen elméleti alapok megteremtése érdekében magasabb színvonalra kell emelni a rendészeti tárgyú kutatásokat, ezeket a legkorszerűbb szervezettudományi, valamint állam- és jogelméleti kritériumok próbájának szükséges alávetni. Számítani kell a tudományos kutatásból a titkosságot, a tudományos közélettől való elzárkózást. Nem lehet feladata a kutatásnak a létező viszonyok igazolása. A tudomány csak azon a szervezeten tud segíteni, amelyik képes szembenézni a saját fogyatékoságaival és elszánt a változtatásra.”

Az idézett program azért fogalmazódott meg, mert a kutatók úgy találták, hogy Magyarországon a rendvédelmi kutatások területén igazi minőségi áttörés ez idáig nem történt. Ezért egyébként felelős egyaránt a tudomány, a befogadó közeg és a megrendelői kör is.

A tudomány felelőssége, hogy sok képviselőjében tovább él a rendvédelemmel szemben régtől hordozott előítélet. Ez kifejeződik az érdektelenségben, de a szélsőségesen kritikus, elutasító hangvételben is. Felelősek a kutatóműhelyek azért, mert nem követik kellő alázattal a mindennapi életet, nem mindig keresik a válaszokat a gyakorlat problémáira, és hajlamosak eltemetkezni az alapkutatások jótékony és semleges absztrakcióiban. Hibáztathatók azok a szakemberek is, akik régi reflexekre hivatkozva változatlanul azt hangoztatják, hogy a közbiztonság területén minden elméletet megelőz a parancs, a bűnüldözésben pedig nincs helye az okoskodásnak, mert ott az ügyes leplezés és a kellő fondorlat hozhatja meg a sikert.

A rendvédelmi kutatásokat hátráltatja a gyakorlat néhány szemléleti fogyatékosága.

Az a tény, hogy több év óta nem képes rangot szerezni magának a távlatokat nyitó stratégiai gondolkodás, lefokozza az elméleti előkészítő munkát.

Az a tény, hogy kapkodó, koordinálatlan és helyenként egyenesen hektikus a jogalkotás, nem teszi lehetővé a tudomány számára, hogy segítséget nyújtson a kodifikációhoz.

Az a tény, hogy a jogvédelem nagy területein évek óta késik az átfogó reform, azt a tévhitet erősíti, hogy a rendőrségnek nincs szüksége tudományos támogatásra.

Az a tény, hogy a jogvédelmi szervek általában is makacsul ragaszkodnak 40-50 évvel ezelőtti kiosztott szerepeikhez és az ahhoz illeszkedő szervezetiükhöz, helyenként és időnként ezen szervezetek a reprezentánsait egyenesen tudományellenessé teszi. Jól érzékelhető volt ez a közelmúltban, amikor rendőrségi vezetők azért bírálták a büntetőeljárás kodifikációt, mert abban nézetük szerint túlságosan sok „tudós” elme vett részt.

A rendvédelmi tárgyú kutatások akkor fognak minőségi átalakuláshoz elérkezni, amikor

- társadalmi és kormányzati igény formálódik a közbiztonság átfogó stratégiájának a kialakítására;
- megszületik a rendvédelmi szervek és különösen pedig a rendőrség reformjának a hosszú távú programja;
- létrejön az össztársadalmi együttműködés a közbiztonság oltalmazásában;
- megnövekszik az állampolgárok felelőssége és önvédelmi készsége;
- a biztonság mellett – avagy vele – egyenrangú érték lesz a szabadság és az emberi jogok tisztelete;
- aktív résztvevői leszünk az európai rendvédelmi integrációnak, és végül
- megteremtődnek a modern polgárosodáshoz szükséges gazdasági és morális feltételek is.

A rendvédelmi kutatásoknak nem szabad tétlenül várniuk mindezen feltételek megszületését, hanem az értelmiség felelősségtudatával, szakmai hozzáértésével és erkölcsi erejével segíteniük kell a világunkat javító változások beteljesedését.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Finszter G. (1993). A közigazgatási és a rendvédelmi kutatások helye és perspektívája. *Belügyi Szemle*, 31(1), 34–39. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.64>

A politika értékelvűsége, a tudomány autonómiája

Felkai László
közigazgatási államtitkár
Belügyminisztérium

Belügyi Szemle, 59. évf. 1. szám, 5–7.

Megítélésem szerint megalakulásakor vagy feladatrendszerének lényeges átalakulásakor minden szervezetnek definiálnia kell a viszonyát a vele kapcsolatban álló vagy lehetőség szerint kapcsolatba kerülő társadalmi jelenségekhez, intézményekhez.

A Belügyminisztérium nemcsak nevében, hanem tevékenységében is jelenleg ilyen intézmény; ráadásul változtak az értékrendjét meghatározó vezetői is. A tudomány, a tudományos élet szereplői már jelenleg is kapcsolatba kerülnek és fognak is kerülni a minisztériummal; így magától értődik, hogy a tudomány napján erről a viszonyrendszeréről néhány rövid, szubjektív gondolatot kifejtsek.

A politika és a tudomány kapcsolata

A politika és a tudomány kapcsolatrendszerében fontosnak ítélem a kompetenciák kölcsönös tiszteletben tartását. Ezen elsősorban azt értem, hogy a politikai értékek közötti választás a politikusok feladata és kötelezettsége. A tudomány felelőssége az, hogy az értékválasztáshoz szükséges ismeretanyagot rendelkezésre bocsássa, illetve hogy sajátos eszközeivel olyan környezetet teremtsen, amelyben a döntéshozók bármilyen értéket válasszanak is, az ne történhessen meg a tudományos érvrendszerek figyelmen kívül hagyásával.

Mindezt egy példán, az önkormányzati rendőrségen keresztül szeretném bemutatni. Az önkormányzati rendőrség létrehozásában vagy elutasításában a döntés nem a tudomány feladata, hanem a politika felelőssége. Ennek eldöntése alapvetően ugyanis nem rendészettudományi, hanem politikatudományi kérdés. Ennek folyamán olyan elveket, elemeket kell mérlegelni, mint például a centralizált, illetve decentralizált államszervezet előnyei és hátrányai;

az állam és az önkormányzat viszonya; az önkormányzat által végezhető közigazgatási feladatok meghatározása. Ebből pedig számomra két tény következik. Egyrészt, hogy a politika szerepzavarára mutat, ha az erről való döntést lényegében a tudományra hárítja, azaz, ha az értékválasztását a tudományos művekre való hivatkozással hozza meg; ekkor ugyanis saját „munkaköri kötelezettségét” mással végezteti el. Másrészt azonban, ha erre a tudomány vállalkozik, akkor a politika területére téved, és társadalmi összefogó erő helyett megosztó tényezővé válik. Mindemellett olyan viták keresztüztüzebe kerül, amikből esélye sincs győztesként kikerülni; a politikának ugyanis alapvetően más a nyelvezete, mint a tudománynak, és a két terület játékszabályai is gyökeresen különböznek egymástól.

Kormányzat és tudomány

A kormányzat és tudomány problematikáját jól példázzák azok a törekvések, amelyek az elmúlt évtized kodifikációs munkálatai közben történtek. Ismert, hogy néhány alapvető kódex (például Ket., Ptk.) kodifikációjára különböző kormányok a tudományos élet kiemelkedő képviselőit kérték fel. Ők az anyagokat elkészítették, ezek tartalmát azonban az aktuális kormányzat csak részben tette magáévá. Ennek következményeként a tudomány képviselői sértődötten reagáltak a kormányzati elképzelésekre, utóbbiak pedig szakmai kritikával illették a művet.

A feszültség kialakulásának oka – nézetem szerint – alapvetően az volt, hogy a munkálatok kezdetén a felek nem tisztázták egymás szerepét. Véleményem szerint a készülő kódexek tartalmának jogpolitikai meghatározása feltétlenül kormányzati feladat. Kívánatos, ha mindezt a kodifikáció kezdetekor teszi; bizonyos mozgástere azonban a későbbiekben is marad. Ugyancsak a kormányzat felel azért, hogy az anyag illeszkedjen a társadalmi, társadalompolitikai rendszerbe. E végrehajtó szerv felelőssége továbbá, hogy a kódex intézményei működőképesek legyenek, azaz: hatékony megoldást nyújtsanak a társadalom valós, aktuális problémáira. Nem vitatottan kormányzati felelősségnek tekintem, hogy az új intézmények – az ország adott gazdasági helyzetében – pénzügyileg is vállalhatók legyenek.

A tudomány felelősségét abban látom, hogy az általuk készített anyag megfeleljen a magyar tudomány történelmi hagyományainak. Legyen összhangban az uralkodó nemzetközi tudományos tendenciákkal az Európai Unió joganyagával. Elégítse ki a már most megjósolható jövőbeni tudományos ismereteket. Végezetül az anyag homogén tudományos rendszert alkosson.

A közeljövőben kell döntéseket hozni a *Belügyminisztérium tudományos életének* néhány alapvető kérdésében is. Ezek szervezeti intézkedésekben csapódnak le ugyan, de messze túlmutatnak rajtuk; a vezetés tudományhoz való viszonyát fejezik ki.

Ilyen kérdés, hogy kell-e a Belügyminisztériumban vagy egyes szerveinél tudományos tanácsot működtetni. Általánosságban az mondható, hogy a minisztériumok, illetve az alárendelt szervek között meghatározott munkamegosztás alakul ki. Az a kívánatos, ha ezek a szervek különböző feladatokat látnak el, közöttük nem észlelhető párhuzamosság. Ez azonban alapértelmezésben a tudományos munkára nem vonatkozik. Elengedhetetlen, hogy minden háttérintézménynél tudományos tevékenység folyjon. Erőteljes kíváncsi vagyok, hogy a szervezetek tagjai olyan körülmények között szocializálódjanak, amelyek között természetes: az elmélet és a gyakorlat nem egymással ellentétes, hanem szétválaszthatatlan egységet alkot. Hatékony munkavégzés csak e kettő szimbiózisában képzelhető el, a mesterséges szétválasztás természetellenesnek tűnne. Ennek a jegyében szándékozunk 2011. január 1-jétől működtetni a BM Tudományos Tanácsot, és ezt az értékrendet tervezzük közvetíteni a háttérintézmények vezetői számára.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Felkai L. (2011). A politika értékelvűsége, a tudomány autonómiája. *Belügyi Szemle*, 59(1), 5–7.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.65>

Hatvanéves lett a Belügyi Szemle

Pintér Sándor

belügyminiszter
Belügyminisztérium

Belügyi Szemle, 61. évf. 1. szám, 5–6.

Amikor egy tudományos periodikát kézbe vesz a laikus olvasó, óhatatlanul véleményyt alkot a tematikáról és a tartalomról. Nincs ez másképp egy szakmabelivel sem, bár a véleményalkotás talán megalapozottabb, sőt tapasztalatokra alapuló folyamat.

Akik egy témát kutatnak, azoknak persze nem elég egy kiadvány, ők az irodalom szélesebb spektrumát elemzik. Ha kutatásunk tárgya a *Belügyi Szemle* lenne, akkor bizony most már hatvan év termését kell átolvasni, hogy megalapozott véleményyt alkossunk.

Amikor valaki egy témára kíváncsi, rendszerint megkeresi a legfontosabb információforrásokat. Ugyanígy, ha valaki a szakterületén szeretne egy bizonyos kérdésben elmélyülni, akkor általában eljut a szakma vezető kiadványához, amelyből aztán informálódhat. Ha pedig ez a valaki rendészettel foglalkozik, akkor szinte biztos, hogy a Belügyi Szemlét fogja kinyitni.

Talán ez a legbiztosabb módja annak, hogy a periodika értékét megállapíthassuk. Ez pedig annak a hatvan év alatt elvégzett munkának az eredménye, amit a mindenkori szerkesztőség, a szerzők, illetve a főszerkesztő végzett.

Persze minden szaklapnak voltak gyermekbetegségei. Így a kommunista diktatúrában egyesek a tudományt is „éles kard”-ként akarták használni az osztályharcban.

Az 1953 óta megjelenő periodika a hat évtizedben azonban értékes hagyatékot halmozott fel a bűnüldözés napi gyakorlatának követésében, a kriminalisztikai kutatásokban, a jogtudomány és a kriminológia eredményeinek bemutatásában. A folyóirat tudományos rangját jelezte, hogy a neves rendőrségi kutatók tanulmányaikat a Belügyi Szemlében jelentették meg. A lap arculatának kialakításával a rendészettel foglalkozó legjelesebb tudósok foglalkoztak, *Déri Pál* alapító szerkesztő mellett *Katona Géza* és *Kertész Imre* munkássága kiemelendő.

A hat évtized alatt a Szemle nemcsak egy jó tudományos szaklappá, hanem igazi szellemi műhellyé vált. Akik itt publikáltak, tudják, hogy álláspontjuk,

véleményük olyanokhoz jut el, akik a téma ismerői, szakemberei. Ez a szellemi műhely teret engedett a tudományos vitáknak, szakmailag megalapozott érvek ütköztetésének is, amelynek végül eredménye a rendészeti tudományok fejlődése.

A Belügyminisztérium elkötelezett támogatója ennek a munkának. Az elmúlt két és fél év során is aktívabban segítettük a kutatói hálózatot, 2011-ben újra-indítottuk a Belügyi Tudományos Tanácsot.

Bízom benne, hogy a Belügyi Szemle tartalmával és szolgáltatásaival továbbra is méltó módon szolgálja a kutatók, a rendészettudomány iránt elkötelezettek, valamint az érdeklődő olvasók igényeit.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Pintér S. (2013). Hatvanéves lett a Belügyi Szemle. *Belügyi Szemle*, 61(1), 5–6. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.66>

Rendészet a büntetőjog tükrében – Szamel Lajos munkássága alapján

Blaskó Béla

Prof. dr., ny. rendőr vezérőrnagy, egyetemi tanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Fantoly Zsanett

Dr. habil, tanszékvezető egyetemi docens
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Belügyi Szemle, 63. évf. 12. szám, 32–48.

A rendészet és a tág értelemben vett büntetőjog¹ kapcsolatát vizsgálva kiindulópontunk a rendészet fogalma, illetve annak szervezeti, rendszertani helye, besorolása.

Szamel Lajos rendészet-fogalma alapján: „*a rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul*”². A fogalom központi eleme a „közrend”, amely egyértelműen (büntető-) jogilag (is) értelmezendő kategória. Szamel szerint minden jogellenes magatartás sérti a jogrendet, de nem mindegyik árt egyben a közrendnek is, míg a közrend minden megzavarása egyben a jogrend sérelmével is jár. A jogalkotás feladata annak eldöntése, hogy mely magatartásokat minősítsen a jog a közrend megsértésének (kiterjesztve rájuk a rendészeti szervek hatáskörét), és melyek legyenek azok a magatartások, amelyek esetében a jogrend megsértésének megelőzése, a zavaró magatartás megakadályozása nem a rendészeti-közigazgatási szervek hatáskörébe tartozik.³

- 1 Tág rételemben a büntetőjog azoknak a jogi normáknak az összessége, amelyek meghatározzák, hogy mely cselekmények alkotnak bűncselekményt, melyek a büntetőjogi felelősségre vonás feltételei és akadályai, melyek a bűncselekmény jogkövetkezményeként kiszabható büntetések és intézkedések (büntető anyagi jog); továbbá azon jogi normák összessége, amelyek meghatározzák, hogy milyen szervek által és milyen eljárás keretében kell a bűncselekményeket elbírálni (büntetőeljárás jog); valamint azon szabályok foglalatla, amelyek meghatározzák a kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtási rendjét (büntetés-végrehajtási jog). A büntetőjog fogalma tehát tág értelemben magában foglalja a büntető anyagi jogot, a büntetőeljárás jogot és a büntetés-végrehajtási jogot egyaránt. Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része. Korona Kiadó, Budapest, 2004, 23. o.
- 2 Szamel Lajos: A rendészet a közigazgatás rendszerében. Állam és igazgatás, 1985/11., 962. o.; ugyanezt a fogalmat lásd még Szamel Lajos: Közigazgatás – rendészet – rendészeti szankció. Új rendészeti tanulmányok, 1997/1., 9. o.; továbbá Szamel Lajos: A modern rendészet-fogalom és következményei. Studia Juridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata, Pécs, 1995, 260–261. o.; Szamel Lajos: Jogállamiság és rendészet. Rendészeti Szemle, 1992/3., 8–9. o.
- 3 Szamel Lajos (1985): i. m. 262–263. o.

Akár a büntetőjogi normákat, akár a rendészeti tevékenységet szabályozó jogi rendelkezéseket vizsgáljuk, általános követelmény, hogy az állampolgárok alkotmányos alapjogai és egyéb jogosultságai védelemben kell hogy részesüljenek.⁴ Az állampolgárok cselekvési szabadságát indokolatlanul korlátozni nem szabad, illetve az állami szervek minden cselekvésének jogszerűnek kell lennie.⁵ Az állami szervek cselekvéseinek törvényen kell alapulniuk, csak törvényes hatáskörben járhatnak el, döntéseik meg kell hogy feleljenek az anyagi jogszabályoknak, s cselekvésük során az eljárási szabályokat be kell tartaniuk.⁶

A rendészeti hatalom (rendőri hatalom) az a közhatalom, amely a közigazgatás területén hatályosul a jó közösségi rendnek az egyéni magatartásból fakadó megzavarásának elhárítására.⁷ A büntetőjog ennél erősebb védelmi bástyát épít: védelemben részesít a társadalomra veszélyes magatartások egyéb, szélesebb jogtárgyakat sértő formáival szemben is, nem csupán a közrend elleni fellépés esetére helyezi kilátásba a büntetőjogi szankciókat. E ponton ismét felvetődik a kérdés a büntetőjog és a közigazgatási (szabálysértési) anyagi jog elhatárolásáról. A deliktuális szabálysértések egyesek szerint csupán kvantitatív szempontból határolódnak el a büntetőjogi tényállásoktól, vagyis a (nagyobb tárgyú, súlyosabb) bűncselekményekről leválasztották a kisebb súlyú, de (büntető-) szankcióval sújtandó magatartásokat.⁸ Mások szerint viszont a büntetőjogi tényállások lényegileg, minőségileg (kvalitatív) mások, mint a közigazgatási jog szabálysértési tényállásai; és ez a különbségtétel végigkíséri a két jogág szankciórendszerének sajátosságait is.⁹

A közigazgatási szakirodalom védhetetlennek minősítette a klasszikus, súly szerinti megosztást (amely szerint az enyhébb bűncselekmények a kihágások, míg a súlyosabbak a büntettek vagy vétségek közé tartoznak). Ez az elmélet a normák etikai értékelésére is alapoz: a bűncselekményhez mint normasértéshez etikai rosszállás (is) társul, mivel a büntettek és a vétségek sértik az embert természetétől megillető jogokat (s a kihágások nem okoznak ilyen sérelmet).¹⁰ Érdemes itt röviden idéznünk *Csemegi Károlyt* is a kihágások természetéről: „*A legtöbb kihágás nem képez valóságos jogsértést, hanem bizonyos cselekvésből vagy mulasztásból könnyen származható jogsértés megelőzése végett alkotott törvények megszegését jelenti. A kihágásról szóló törvények rendszerint preventívek s a nagyobb büntettek vagy veszélyek megelőzésére számítvák; a bűntettekről és a vétségekről intézkedő törvények pedig rendszerint repressívek.*”¹¹

4 Szamel Lajos (1992): i. m. 3. o.

5 Uo. 4. o.

6 Uo. 15. o.

7 Szamel Lajos (1995): i. m. 256. o.

8 Szamel Lajos (1997): i. m. 20. o.

9 Nagy Ferenc: i. m.

10 Kiss Bernadett: Bagatell-cselekmények, bonyolult kodifikáció. Jogtörténeti Szemle, 2010/1., 40. o.

11 Csemegit idézi Kiss Bernadett: Uo. 44. o.

A természetjogi elmélettel szemben a közigazgatási szakirodalmárok a köz-felfogás változóságát hozták fel, és az etikai szempontok alapján történő elkülönítés tarthatatlanságát. Hasonlóan nem értettek egyet a büntetésnem alapján történő elhatárolással sem, hiszen mind az igazságszolgáltatás, mind a közigazgatás egyaránt alkalmazhat mind pénz-, mind szabadságelvonással járó büntetést.¹² *Herrnitt* és *Alsberg* a jogtárgy sértésében látják a büntetőjogi jellemvonást, míg a rendészeti deliktumokat csupán veszélyeztetőnek tartják. *Ulrich* szerint a rendészeti cselekmények speciális jellemvonása az, hogy rendészeti norma megszegését szankcionálják, amely rendészeti norma egyaránt lehet pozitív tartalmú, tehát valamilyen magatartást előíró, vagy negatív tartalmú, tiltó norma.¹³

A hazai rendészet fejlődéstörténetét tekintve *Tóth József* mutat rá, hogy a közigazgatás – vagy rendészet – korábban úgynevezett „jóléti rendészet” volt, amely főként közjóléti feladatokat kívánt megvalósítani, és azokkal szemben alkalmazott szankciókat, akik ezt a tevékenységet akadályozták. Az előírásokat egyaránt tartalmazhatták jogszabályok vagy közigazgatási előírások, parancsok. Az ezt követő rendészeti büntetőjogra bár továbbra is jellemző volt az igazgatásellenesség, de a közigazgatási tartalmú előírás, amelynek megszegése kihágást képez, ezután kizárólag jogszabály lehetett. Ennek alapján azt állapították meg, hogy „a rendészeti deliktumok a bűncselekmények sorában külön csoportot alkotnak anélkül, hogy azokkal fogalmi ellentétben állnának”¹⁴.

A rendészeti és a kriminális cselekményeket, valamint azok büntetési tételeit tehát közös csoporthoz tartozónak vallották, amelyek között különbséget a hatásköri megosztás teremt. Így a kriminális cselekményeket a bíróság bírálta el saját hatáskörben, míg a valódi rendészeti kihágások felett a közigazgatás ítélezhetett – átruházott hatáskörben.¹⁵ A közigazgatási szervek jogkörét átruházott hatáskörnek tekintették, míg az így elbírálandó cselekményeket rendészetinek vallották. A Kbtk. (1879. évi XL. törvénycik. A magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról) elemzéséből kitűnik azonban, hogy mindez csupán korlátozott mértékben felel meg a tényleges helyzetnek, hiszen a törvény több olyan kihágást is tartalmazott, amelynek kétségtelenül létezett büntetőjogi megfelelője is, és kriminális jellegű volt, ennek ellenére az elbírálása mégis a közigazgatási szerv hatáskörébe tartozott. A szakirodalom is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Kbtk. hatásköri megosztása következetlen volt.¹⁶

12 Árva Zsuzsanna: Fejezetek a közigazgatási büntetőbíráskodás elmélettörténete köréből. PhD-értekezés. Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc, 2007, 151. o. http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5623_section_1096.pdf

13 Tóth József: A rendészeti ténykedés alakjai. Szent János Nyomda, Eger, 1939, 183–185. o.

14 Uo. 186. o. In: Árva Zsuzsanna: i. m. 153. o.

15 Tóth József: i. m. 185–186. o.

16 Máthé Gábor: A kihágás intézménye 1–2. Állam és Igazgatás, 1980/8., 672–683. o.; 1980/9., 804–818. o. In: Árva Zsuzsanna: i. m. 153. o.

A korábbi Btk. (*a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény*) az állam elleni bűncselekményeket szabályozva (X. fejezet) az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet helyezte büntetőjogi védelem alá. Egy másik fejezet alcíme *A rendészeti bűncselekmények* (XV. fejezet II. cím), ezek az államigazgatás elleni bűncselekmények egyik csoportját alkották. Szamel nem tudta megfejtetni, értelmezni, hogy az egyesülési joggal visszaélés, a sajtórendészeti vétség, a jogellenes belföldi tartózkodás, a földmérési jel megrongálása és a műemlék megsemmisítése miért került az államigazgatás elleni bűncselekmények közé. Ezek a tényállások ugyanis Szamel szerint államigazgatási jogi szabályokba ütköző magatartások, amelyeknek nem sok közül van a büntetőjog ultima ratio jellegéhez. Szamel érzékelteti, hogy a (rég) büntető törvénykönyvbe bekerült egy „önkéntesen létrehozott” fogalom: a rendészeti bűncselekmény, „*amely egyetlen általunk ismert rendészetfogalommal sincsen összhangban. A Büntető Törvénykönyv XVI. fejezetében viszont, amely a közrend elleni bűncselekményeket részletesen szabályozza, a következő csoportok lehetők fel: a közbiztonság elleni bűncselekmények; a köznyugalom elleni bűncselekmények; a közbizalom elleni bűncselekmények; a közegészség elleni bűncselekmények. Ebből az a figyelmet érdemlő, hogy a törvény szerint a közrendnek a közbiztonság részeseleme, és felbukkan egy fogalom, amellyel a rendészeti jog nem operál: a köznyugalom.*”¹⁷

Az, hogy a rendészeti jog két kulcsfogalma a közrend és a közbiztonság, a jogirodalomban nem vitatott. Viszonyrendszerüket tekintve azonban vagy a közérdek részeként kezelik a közbiztonságot, vagy úgy tartják, hogy függetlenek egymástól, mindegyikük önálló értéket képvisel, annak hozzáadásával, hogy mindkettőjük oltalmazása kötelességük a rendészeti szerveknek. (*Angyal Pál* szerint a védett érdekek és értékek súlyától kell függővé tenni azt, hogy az állam a magánjog, a közigazgatás vagy a büntetőjog eszközeit alkalmazza a rend megőrzése során.¹⁸) A jogirodalomban a közrend-fogalom kiemelkedő elemzője *Otto Mayer* volt. Szerinte a közrend a jogrend egy speciális része, ezért megsértését is a jog uralmát kifejező hatósági aktussal kell szankcionálni. Mindamelllett kiemelte, hogy egy jogállamban nem minden károsnak ítélt magatartás igényel rendészeti beavatkozást. A közrendsértéseket vertikálisan tagolta azok súlyossága alapján: nézete szerint létezik a zavarásoknak egy tolerált, jogilag érdektelen – bár más társadalmi normák szerint releváns – köre; vannak olyan rendsértések, amelyek jogellenesek ugyan, de rendészeti beavatkozást nem igényelnek (mert hatósági vagy bírói eljárás is elegendő a elhárításukhoz); végül

17 Szamel Lajos (1995): i. m. 260–261. o.

18 Angyal Pál: A közigazgatás-ellenesség büntetőjogi értékelése. MTA, Budapest, 1931. Idézi Kiss Bernadett: i. m. 48. o.

vannak olyan cselekmények, magatartások, amelyek alkalmasak a jó közösségi rend olyan fokú megsértésére, hogy elkerülhetetlenné válik a rendészetnek minősített beavatkozás.¹⁹ *Adolf Merk* szerint viszont amikor a szakirodalom a közrendet jelöli meg a rendészet tárgyaként, gyakorlatilag jogon kívüli álláspontra helyezkedik, mivel a közrend önkényesen értelmezhető tartalma miatt alkalmatlan arra, hogy jól használható jogi fogalomként funkcionáljon.²⁰ Ezzel ellentétben Szamel a közrend fogalmát egyértelműen a jog által behatárolt kategóriaként jeleníti meg, és számúzni javasolja belőle az olyan jogilag megfoghatatlan kategóriákat, mint például a köznyugalom.²¹

A közbiztonság fogalmán Szamel az emberek életének, egészségének, becsületének, szabadságának és vagyonának, valamint az állam és intézményei működésének sértetlenségét, illetve akadályozatlanságát érti, és ezen belül különösen e jogtárgyak megóvását a bűncselekményektől és a rendsértésektől (szabálysértésektől). Maga a szerző fejt ki azonban, hogy más jogágak szabályainak a megszegése is járhat a közbiztonság sérelmével, így például a büntető anyagi jogé.²² Utóbbi megállapítás egybevethető azzal, amit *Finszter* mond a rendészet működési terepéről – a rendészeti igazgatásról – nevezetesen: „*A rendészeti igazgatás [...] társadalmi rendeltetése a közbiztonság és a közrend fenntartása (rendészeti misszió).*”²³

A 2012. évi C. tv. (büntető törvénykönyv) önálló fejezetet szentel a közbiztonság elleni (XXX.), a köznyugalom elleni (XXXII.), a közbizalom elleni (XXXII.) és a közigazgatás rendje elleni (XXXIV.) bűncselekményeknek. E tagolással a jogalkotó érzékelteti, hogy az egyes deliktumok különböző jogtárgyakat sértenek, így rendszertani elkülönítésük is szükségszerű.²⁴

19 Otto Mayer: *Deutsches Verwaltungsrecht*. Erster Band, Leipzig, 1895, S. 247. Idézi Kiss Bernadett: A közterületi és közrendbe ütköző deviáns magatartások rendészeti szabályozása a XIX–XX. sz. fordulóján. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2009 [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X.]

20 Adolf Merkl: *Allgemeines Verwaltungsrechts*. Wien–Berlin, 1927, S. 242. Idézi Kiss Bernadett (2009): i. m.

21 Szamel Lajos (1985): i. m. 962. o.

22 Szamel Lajos (1995): i. m. 259. o.

23 Finszter Géza: A rendészeti stratégia alkotmányos alapjai. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2010, 5. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI.]

24 A korábbi Btk. önálló fejezetében (XVI.) szabályozta „közrend elleni bűncselekmények” gyűjtőkategória alatt a közbiztonság, köznyugalom, közbizalom és közegészség elleni bűncselekményeket. A 2012. évi C. tv. a szóban forgó gyűjtőfogalmat rendszerképző alap-ismérvként már nem használja, csupán egy tényállásban – a Btk. 352. §-ában (Közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése) – alkalmazza e kifejezést, mintegy azonos „szintre helyezve” a közbiztonság kifejezéssel: „Aki a) olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet szervez, [...]”. A szakirodalomban továbbra is fellelhető az előbbieken sorolt fogalmak gyűjtőkategóriájaként a „közrend”, a Btk.-ból történő mintegy „kivezetésének”, illetve mellőzésének magyarázatával a Btk. indokolása adós maradt.

E fejezetek tényállásainak egy része olyan magatartásokat pónalizál, amelyek közvetlenül, minden „áttétel” nélkül sértik a közrend, közbiztonság fenntartásához fűződő társadalmi érdeket.²⁵ Ugyanakkor a szóban forgó körbe tartozó deliktumok között jelentős helyet foglalnak el olyanok, amelyek közrendet, közbiztonságot veszélyeztető hatása az adott törvényi tényállás kimerítésével (megszegésével) nem közvetlenül, hanem „indirekt” módon – esetenként valamely más cselekménnyel összefüggően – jelentkezik.²⁶

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a „közigazgatás büntetőjoga”, a szabálysértési jog²⁷ (Sztv.) – Janus-arcú jogintézményként – büntetőjoggal egyes közigazgatási jogi elemekből építkezik.

A Btk. kettős alakzatú deliktumainak körébe sorolható különös törvényi tényállások esetén – több esetben – „szó szerinti” az egyezés a szabálysértési kódexben megjelenő kriminális cselekmények²⁸ elnevezésével. A cselekmények Btk. és Sztv. közötti elhatárolási lehetőségét a cselekménnyel okozott kár, vagyoni hátrány nagysága, az elkövetési érték adja.²⁹ Egyéb esetekben a két jogterület szabályainak tartalmi összevetéséből lehet következtetést vonni a – „csupán” az adott magatartás társadalomra veszélyességének a jogalkotó eltérő értékelésén alapuló – közöttük fennálló különbségre.³⁰

Az Sztv. több, így például a XXIV. fejezetében (*Az emberi méltóság, a személyi szabadság és a közrend elleni szabálysértések*) használt terminológiák jelentős része „visszaköszön” a Btk.-ban.³¹

A rendészeti intézkedés, rendőri beavatkozás meghatározó előfeltétele a közrend megsértése vagy veszélyeztetése, tehát nem bármilyen jogellenes magatartás.³² Jogpolitikai probléma annak időnkénti tisztázása, hogy mely magatartásokat kell a közrendre veszélyesnek tekinteni, s ellenükben rendészeti szerveket, eszközöket és különösen szankciókat bevetni.³³ Továbbá hol húzódnak meg

25 Például Közveszély okozása (Btk. 322. §); Robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés (Btk. 324. §); Garázdaság (Btk. 339. §); Rendbontás (Btk. 340. §); Határzár tiltott átlépése (Btk. 352/A §).

26 Például Terrorcselekmény (Btk. 314. §); Terrorizmus finanszírozása (Btk. 318); Bünszervezetben részvétel (Btk. 320. §); Lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés (Btk. 325. §); Közokirat-hamisítás (Btk. 342. §).

27 A közigazgatási jog egyik részterülete, amelyet a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv. szabályoz.

28 Tulajdonképpen „bagatell-bűncselekmények”.

29 Lásd például Sztv. A tulajdon elleni szabálysértés 177. § (1) bekezdésben: lopás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, csalás, rongálás, hűtlen kezelés.

30 Lásd például Sztv. A tulajdon elleni szabálysértés 177. § (3) bek.: „Aki a kulturális örökség védett elemét, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet vagy létesítményt, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, parkot vagy ahhoz tartozó felszerelést, természetvédelmi hatósági és tájékoztató táblát vagy egyéb közérdeket szolgáló jelet vagy létesítményt gondatlanul megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.”

31 Lásd például Sztv. 180–184., 187–193. §.

32 Szamel Lajos (1985): i. m. 265. o.

33 Szamel Lajos (1997): i. m. 9. o.

a büntetőjogi kriminalizáció határai: amikor már kizárólag a büntetőjog eszközrendszere képes hatékonyan fellépni az adott kriminális cselekménnyel szemben.

A közrend oltalmazását célzó jogszabályok túlnyomórészt tiltó normák, amelyeknek tartalmazniuk kell azt a szankciót is, amelyet az illetékes állami szervek a tilalmak megszegőivel szemben alkalmazni jogosultak és kötelesek. A tiltó normák betartása feletti őrködés, megszegésük felfedezése és üldözése, valamint az ilyen magatartások elkövetőinek a szankcionálásra hivatott szervek elé állítása (esetleg, ám kivételesen a szankcionálás) rendészeti szerv feladata. Ezeket a normákat elsősorban a büntető törvénykönyvbe kell foglalni.³⁴ Nem lehet azonban a rendőri szervek kompetenciájából kivonni azon normák érvényesítésében való közreműködést sem, ahol a kötelességszegés bűncselekményt valósít meg.³⁵ A rendészeti anyagi jog zöme a dolog természeténél fogva büntető anyagi jog (és szabálysértési anyagi jog). Ez a két kódex azonban együtt sem teszi ki a rendészet teljes anyagi jogát, mert a rendészeti szervek teljes feladat- és hatásköre olyan anyagi jogi szabályokból is kell hogy álljon, amelyek a büntető- (és szabálysértési) jog (kódex) szabályozási rendszerétől idegenek, azoktól jellegükben eltérnek.³⁶

Az előbbiekből kiindulva a rendészet szervezeti tagolódását tekintve megállapíthatjuk, hogy az bár kétségtől az államigazgatás része, bizonyos, nem elhanyagolandó metszéspontokkal a büntetőjogot is érinti. Szamel megközelítésével élve: „a büntetőjog nem kívánja meg feltétlenül, hogy a rendvédelmi szervezeteket kivegyük az államigazgatás szervezetrendszeréből”³⁷. A büntetőjoggal való szoros kapcsolat azonban megkerülhetetlen, nem csupán az előbbiekből elemzett egyes azonos védendő jogi tárgyakra vonatkoztatott büntetőjogi tényállások kapcsán, hanem a szervezetrendszer oldaláról is.

A rendészet általános hatáskörű szerve a rendőrség, amely gondoskodik a közrend megzavarásának megelőzéséről, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozásáról és a megzavart közrend helyreállításáról. A rendőrség azonban bűnüldöző (nyomozó) szerv lévén nem csupán államigazgatási feladatokat lát el a vonatkozó államigazgatási normáknak alávetetten, hanem a büntetőeljárás jog egyik meghatározó alanya is. E feladatkörében nyomozási cselekményeket foganatosít: feladata a bűncselekmény és az elkövető kilétének felderítése és a tényállás elégséges bizonyítékokkal alátámasztása annak érdekében, hogy a vádló dönthessen arról, vádat emel-e. (A rendőrség bűnüldözési jellegű feladatainak ellátásához rendszerint nélkülözhetetlen a fegyveres kényszerhatalmat

34 Szamel Lajos (1992): i. m. 11. o.

35 Szamel Lajos: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. Budapest, 1990, 29–31. o.

36 Szamel Lajos (1992): i. m. 12. o.

37 Szamel Lajos (1985): i. m. 962. o.

megtettesítő rendőri szervezet.³⁸ Tulajdonképpen a rendőri működés minden szelvényében az állampolgári szabadságra hat ki, nyers megfogalmazásban a szabadságjogok törvényes korlátozásában testesül meg.³⁹) A rendőrség tehát amellet, hogy dolgoznia kell a büntető törvénykönyvvel, egy sor tevékenységét a büntető perrendtartás (illetve a szabálysértési eljárási jog) rendezi.⁴⁰

A büntetőeljárás nyomozás a rendészeti tevékenységből nőtt ki, és hosszú ideig nem is tekintették a büntetőeljárás részének a nyomozási szakaszt.⁴¹ A község részéről jelentkező büntetőigény valójában a lakosságnak az a várakozása, hogy a (büntetőjogi) tilalom megszegőit az állam – a Btk.-ban megtettesítő ígéretének megfelelően – megbüntesse. A „bűnözés rejtőzködő természete” szükségszerűen termelt ki egy olyan jogintézményt: a közhatósági feladatként jelentkező állami szolgáltatást, a nyomozást, amely a közvád alkotmányos létetemesítését, az ügyészséget abba a helyzetbe hozza, hogy eldönthesse: van-e ténylegesen büntetőigény, amelyet érvényesíteni kell. A rendőrség továbbá egyéb tevékenységet is ellát, például felfegyverzetten őrzési feladatokat foganatosít, s mind e feladatának teljesítése közben, mind egyéb feladatai végrehajtásakor kényszerítő hatalmat gyakorol, és meghatározott feltételek fennállása esetén a személyes szabadságot korlátozhatja, illetve el is vonhatja.⁴²

A fogalmi kérdések tisztázása végett: a büntetőeljárásban eljárási cselekményeket végző hatóságokon olyan szervezeteket értünk, amelyeket az állam büntetőhatalma, a bűncselekmények felderítése és a büntetőjogi felelősségre vonás érvényesítése érdekében hoztak létre, felruházva azon jogkörökkel, amelyek a mindezekkel kapcsolatos információk felkutatására, beszerzésére, tárolására, kezelésére, valamint a személyes szabadságjogok ideiglenes korlátozására szolgálnak.⁴³ A speciális nyomozó hatóság (például a Nemzeti Adó- és Vámhivatal) azonban kifejezetten közigazgatási hatóság, szervezetéről, felépítéséről külön törvény rendelkezik, amelyből egyértelműen megállapítható, hogy a közigazgatásra jellemző hierarchikus felépítés mellett e szervezetet a szakmai ágazatok szerinti szervezeti megosztás is jellemzi.⁴⁴

38 Szamel Lajos (1995): i. m. 263. o.

39 Szamel Lajos (1992): i. m. 14. o.

40 Uo. 14. o.

41 A rendészetnek a büntető igazságszolgáltatásban játszott előkészítő szerepe már a XIX. században nyilvánvaló volt. Finszter Géza: A változó rendészet és a rendészettudomány. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013. 6. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

42 Szamel Lajos (1985): i. m. 962. o.

43 Farkas Ákos – Róth Erika: Előadások a büntető eljárási jog köréből. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000, 36. o. Idézi Fodor Réka: A közigazgatási hatóságok szerepe a büntetőeljárásban. In: Úton a bírói meggyőződés felé. A készülő büntetőeljárás törvény kodifikációja. Printart-Press, 2015, 205. o.

44 Fodor Réka: i. m. 206–207. o.

Szamel a közrend fogalmának mennyiségi növekedése és minőségi változása számlájára írja, hogy a rendészet forradalmi változások korszakába érkezett.⁴⁵ Ennek leglényegesebb sajátossága, hogy a hagyományos rendőrségnek túlnyomórészt a bűnüldözésre kell összpontosítania az erőit. Ez azonban megköveteli, hogy levegyünk róla olyan terheket, feladatokat (például igazgatásrendészet), amelyeket akkor ruháztak rá, amikor a mainál jóval kevésbé differenciált és szakosított közigazgatási szervezet részeként működött.⁴⁶

Szamel a rendészet helyét a végrehajtó hatalmon belül határozza meg, a közigazgatás szervezetrendszerében úgy, hogy a közvetlen kényszerítő rendészeti erők a kormányzat alárendelésében legyenek.⁴⁷ Javasolja, hogy a bünyügyi rendőrség működése kerüljön közvetlen kontroll alá (ezt az ügyészi ellenőrzés nem helyettesíti), főleg ha a személyi szabadság elvonásáról vagy korlátozásáról van szó.⁴⁸

A rendészettudomány jelenlegi rendszertani helyének meghatározása során osztjuk *Korinek László* véleményét: a rendészettudomány a bünyügyi tudományok és a közigazgatás-tudomány közös határterülete.⁴⁹ S bár a szakirodalomban olykor kritikai hangú álláspontok is megjelennek a büntetőjog-tudományok és a rendészet viszonyrendszeréről⁵⁰, a magunk részéről elfogadhatónak tartjuk *Jashke* integrálódiszciplína-elméletét, amely szerint a rendészettudomány alkalmazott diszciplínaként a rendészeti tevékenység területén egyesíti más kapcsolódó diszciplínák (így például a büntetőjog) módszereit és témáit, ideértve a rendőrség tevékenységét, és azokat a külső befolyásoló tényezőket, amelyek kihatnak a közrendre és a rendőri tevékenységre.

Katona Tamás szerint a rendészettudomány nem a jogtudomány része, hiszen művelése széles körű társadalomtudományi ismereteket is igényel.⁵¹ A tétel szakmai alátámasztását már *Concha Győző* munkásságában megtaláljuk: az örökdő-beavatkozó rendészeti veszélyelhárítást el kell választani a büntető igazságszolgáltatást előkészítő bűnüldözéstől. Az előbbi a végrehajtó hatalom aktív irányításával valósulhat meg, az utóbbit viszont az igazságszolgáltatás

45 A tanulmány 1985-ben íródott, de vonatkozó gondolata ma is aktuális.

46 Szamel Lajos (1995): i. m. 263. o.

47 Szamel Lajos (1992): i. m. 18. o.

48 Uo. 21. o.

49 *Korinek László*: A bünyügyi tudományok helyzete. *Magyar Tudomány*, 2007/ 12., 5. o.

50 „A közigazgatási jog mellett a büntető-jogtudományok módszerei sem nélkülözhetőek a rendőri eljárások normatív alapjainak feltárásában. Ezek azonban a rendészet működését meghatározó tételes jog tanulmányozásán túl semmit nem tudnak mondani arról, ahogyan a rendőrségi szervek ténylegesen működnek. Nem is véletlen, hogy a büntető jogdogmatika, de a büntetőeljárás jog tudománya maga is hűvös távolságtartással tekint a rendészetre, a nyomozókat, a bűnüldözés szakembereit a tények robotosainak tekinti, és az ügyészben a bünyügy első jogi értékelőjét tiszteli.” *Bodony Ilona*: A rendészettudomány kutatás-módszertana. MA-jegyzet. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest 2008. http://rtk.uninke.hu/uploads/media_items/a-rendeszettudomany-kutatas-modszeretana.original.pdf

51 *Kovács Tamás*: A rendészettudomány a modern társadalomtudományokban.

felügyeli.⁵² A kiindulópont ezen elmélet alátámasztására *Kmety Károlynál* található, aki szerint a rendészetet a közigazgatási hatóság egyéb ágaitól a fizikai erőszak monopóliuma különbözteti meg.⁵³ E száz évvel ezelőtti megállapítást osztja a Kúria (korábbi Legfelsőbb Bíróság) 1/1999. számú közigazgatási jogegységi határozatában: a rendőrségről szóló törvényben foglalt rendészeti feladatok ellátása közigazgatási jellegű tevékenység, ugyanis a rendőri szerv közhatalmi jogosítványait felhasználva, egyoldalú akaratnyilvánítással intézkedik, ennek során az ügyfélre nézve kötelezettséget állapít meg, és ennek maga szerez érvényt.⁵⁴

Szankciótani kérdések

Szamel a szankció fogalmát akként határozza meg, hogy az kilátásba helyezett joghátrány azzal szemben, aki a jogszabály rendelkezésének ellenszegül, az abban foglalt cselekvési, tűrés, abbaahagyási kötelességének nem tesz eleget.⁵⁵ A rendészeti jogban in concreto a szankció az a joghátrány, amelyet az illetékes állami szerv a jogellenes magatartás tanúsítójára a vonatkozó anyagi jogszabály alapján és eljárási rendben kiszab és amelynek törvényes kényszerítő eszközökkel érvényt szerez, vagy legalábbis érvényt próbál szerezni.⁵⁶ A rendészeti szankciót értelemszerűen rendészeti szerv szabja ki. Az *elzárás* rövid történeti időszakot átölelő áttekintése vázlatot nyújthat hazai jogunkban történő megjelenéséről mint a büntetőjogtól elkülönülő „rendészeti” szankció alkalmazásának feltételeiről. Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok 1861-ben előírta, hogy: „*A büntettekről és rendőri kihágásokról, a régi magyar törvények különböztetőleg rendelkezvén, ezen különbség jövőre is fennmarad.*”⁵⁷ Törvényeikben ugyancsak a XIX. században már – mint szankció – megjelenik az elzárás a kihágás (pénzbüntetés melletti alternatív) büntetéseként.⁵⁸ Törvény kivételével a miniszteri rendelet és a szabályrendeletek egyaránt csak valamely rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek a megszegését minősíthették kihágásnak.⁵⁹ A Csemegi Károly nevével fémjelzett két kódex⁶⁰ a bűncselekmények trichotomikus

52 Finszter Géza (2013): i. m. 7. o.

53 Christián László: Alternatív rendészet. Közjogi Szemle, 2010/2., 37. o.

54 Legfelsőbb Bíróság 1/1999. sz. Közigazgatási Jogegységi Határozat.

55 Szamel Lajos (1997): i. m. 17. o.

56 Uo. 18. o.

57 Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok (1861) II. Bünvádi Eljárás 1. §.

58 1879. évi XL. törvénycikk (a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról) 15. §

59 Uo. 1. §

60 1878. évi V. törvény (a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről), illetve az 1879. évi XL. törvénycikk (a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról).

(büntett, vétség, kihágás) tagolására alapozva építette fel felelősségi rendszerét, amelynek tartalmát a bűncselekmények súly szerinti felosztása adta. Az elzárás legrövidebb tartama három óra, leghosszabb tartama pedig – amennyiben törvény nyilvánított valamilyen cselekményt kihágásnak – két hónap lehetett.⁶¹

Az egyes kihágási tényállások igen vegyes képet nyújtva részben az ügynevezett „bagatell-bűncselekményeket”⁶², részben a „rendészeti” igazgatási normák⁶³ elleni magatartásokat szankcionálták. A jogalkotó értékítélete a szóban forgó normaszegések különbözőségéről világosan tükröződik az eljárási szabályokban is, hiszen az utóbbiak vonatkozásában elzárást nemcsak a bíróságok, hanem a közigazgatási hatóságok is kiszabhattak. A törvény „csak” azokat a kihágásokat utalta a járásbíróságok hatáskörébe, amelyekben az eljárás nem a közigazgatási hatóságokhoz volt telepítve. A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt ügyekre⁶⁴ nézve, amennyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaztak, a bíraskodási jog első fokon megyékben a szolgabírákat; városokban a kapitány vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselőt; Budapest mindegyik kerületében pedig az illető kerületi kapitányt illette meg.⁶⁵ (Később a közigazgatási eljárás egyszerűsítésére irányuló törekvések oda vezettek, hogy a rendőri büntetőbíráskodás keretében mindazon kihágások esetén, amelyek a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartoztak – egyebek között – első fokon törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány; másodfokon törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács; harmadfokon az illető [belügy, honvédelmi stb.] miniszter gyakorolta a bíraskodást.⁶⁶)

A kihágás intézménye (mint normaellenes magatartás) 1955-ben megszűnt⁶⁷, ezzel az a „párhuzamosság” is, amely 1953-tól⁶⁸, a rendőrségi kihágási bíráskodás

61 1879. évi XL. törvénycikk (a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról) 16–17. §

62 Lásd például 1879. évi XL. törvénycikk (a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról) 33–35. § (Az állam elleni kihágások).

63 Uo. 74. § (A közrend és a közszemérem elleni kihágások).

64 Uo. VI. fejezet (A közbiztonság elleni kihágások); VII. fejezet (A közrend és a közszemérem elleni kihágások).

65 1880. évi XXXVII. törvénycikk a magyar büntető-törvénykönyvek (1878: V. törvénycikk és 1879: XL. törvénycikk) életbeléptetéséről 40–42. §.

66 1901. évi XX. törvénycikk (a közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről) II. Rendőri büntetőbíráskodás 13. §.

67 1955. évi 17. tvr. (a kihágás intézményének és a kihágási bíráskodásnak megszüntetéséről) (június 8.).

68 1953. évi 16. tvr. (a rendőrségi kihágási bíráskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása) (augusztus 28.). A jogszabály preambuluma kiemeli, hogy: „A törvényesség megszilárdítása és az igazságszolgáltatás alkotmányos alapelveinek megvalósítása megköveteli, hogy bűncselekmények miatt az eljárás kizárólag a bíróságok hatáskörébe tartozzék. Addig is amíg [...] a kihágás intézménye, illetőleg a kihágási bíráskodás teljes egészében megszüntethető, biztosítani kell, hogy az állampolgárookra szabadságvesztés-büntetést csak a bíróságok és csak a bíróságok részére megállapított eljárási szabályok szerint szabhassanak ki. Ennek érdekében meg kell szüntetni a rendőrségi kihágási bíráskodást és a helyi tanácsoknak kihágási ügyekben elzárás kiszabására vonatkozó jogkörét.”

megszüntetésétől kezdve, egyúttal a szabálysértés jogintézményének a bevezetésétől, utóbbi és a kihágás kettősségében jelentkezett.

A rendőrség kihágási bíraskodási jogkörének megszűnésével kihágási ügyekben – ha azok nem tartoztak a járásbíróság hatáskörébe – a helyi tanács végrehajtó bizottsága járhatott el. Továbbá a rendőrség hatáskörébe tartozó azokban a kihágási ügyekben, amelyek egy hónapi vagy ennél hosszabb tartamú elzárással voltak büntetendők, a járásbíróság járhatott el.⁶⁹

A kihágás intézményét és a kihágási bíraskodás megszüntetését kimondó jogszabály egyúttal rendelkezett arról is, hogy a járásbíróság (városi, városi kerületi bíróság) hatáskörébe tartozó és eddig kihágásként büntetendő cselekmények közül melyeket kell büntettként elbírálni. Emellett a szabálysértési eljárás alapelveit meghatározva rögzítette, hogy: „*Szabálysértést törvény, törvényerejű rendelet, minisztertanácsi rendelet, valamint a tanács rendelete állapíthat meg.*”⁷⁰

Hazánk 1968. október 1-jén hatályba lépő első szabálysértési kódexe⁷¹, a vele egy időben hatályba lépő, az egyes szabálysértéseket meghatározó kormányrendelettel⁷² – több mint két évtized tapasztalatait figyelembe véve – komplex szabályozását nyújtotta a jogterületnek. A kódex – preambuluma szerint – a társadalomra csekély fokban veszélyes, jogellenes cselekmények szabályait határozza meg. E cselekmények büntetést érdemlőségét az államigazgatási szervek munkájának akadályozása, valamint a társadalmi együttélés szabályainak megsértése alapozta meg. Szabálysértés miatti büntetésként a pénzbírság (amelyet meg nem fizetés esetén – szabályként – elzárásra kellett átváltoztatni), valamint az elzárás meghatározására került sor.

Az elzárás, mint a jogszabály által meghatározott kivételes esetekben alkalmazható büntetés, legrövidebb tartama egy, a leghosszabb harminc nap volt.

69 1953. évi 16. tvr. (a rendőrségi kihágási bíraskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása) 1. § 1955. évi 17. tvr. (a kihágás intézményének és a kihágási bíraskodásnak megszüntetéséről) (június 8.)

1953. évi 16. tvr. (a rendőrségi kihágási bíraskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása) (augusztus 28.). A jogszabály preambuluma kiemeli hogy: „A törvényesség megszilárdítása és az igazságszolgáltatás alkotmányos alapelveinek megvalósítása megköveteli, hogy bűncselekmények miatt az eljárás kizárólag a bíróságok hatáskörébe tartozzék. Addig is amíg [...] a kihágás intézménye, illetőleg a kihágási bíraskodás teljes egészében megszüntethető, biztosítani kell, hogy az állampolgárokra szabadságvesztés-büntetést csak a bíróságok és csak a bíróságok részére megállapított eljárási szabályok szerint szabhassanak ki. Ennek érdekében meg kell szüntetni a rendőrségi kihágási bíraskodást és a helyi tanácsoknak kihágási ügyekben elzárás kiszabására vonatkozó jogkörét.”

1953. évi 16. tvr. (a rendőrségi kihágási bíraskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása) 1. §

70 1955. évi 17. tvr. (a kihágás intézményének és a kihágási bíraskodásnak megszüntetéséről) 9. §

71 1968. évi I. törvény (a szabálysértésekről)

72 17/1968. (IV. 14.) kormányrendelet (egyes szabálysértésekről)

A szabálysértés miatt eljáró szervek változatos körét jelölte meg a jogszabály. A tanácsi szabálysértési hatóságok mellett más szervtípusoknak is hatáskört biztosított a kódex. A rendőrség hatáskörébe utalt szabálysértés miatt – szabályként – első fokon a járási, a városi és a fővárosi kerületi rendőrkapitányság, míg másodfokon a megyei és a budapesti rendőr-főkapitányság járt el.

Jóllehet a kódex az eljáró szervek határozatainak és intézkedéseinek törvényességi felügyeletét tette lehetővé az ügyész számára, hogyha azonban az alárendelt szerv szabálysértés miatt hozott határozata vagy intézkedése jogszabály rendelkezésébe ütközött, a törvénytörés orvoslására a felügyeleti intézkedés intézménye szolgált. Az elzárás rendes bírósági úton nem volt megtámadható.⁷³

A kódex 71/A §-sal történő kiegészítése⁷⁴ a pénzbírságot elzárásra átváltoztató határozat tekintetében megnyitotta a bírósági felülvizsgálati utat. A korábbi alkotmányossági aggályok azonban továbbra is fennálltak⁷⁵, mert „*az alkotmányellenes helyzetet nem legitimálja az a körülmény, hogy hazánk az e tárgykörben vele szemben jogalkotói kötelezettséget feltételező nemzetközi egyezményhez fenntartással csatlakozott*”⁷⁶.

A kódex – elzárás tekintetében lényeges – kritikáját fogalmazta meg az Alkotmánybíróság.⁷⁷ Határozatában rámutatott arra, hogy a közigazgatás-ellenes és a kriminális jellegű szabálysértések⁷⁸ miatt kiszabott büntetés tekintetében egyaránt garantálni kell a bírói út igénybevételének lehetőségét. A 2000. március 1-jén hatályba lépő második szabálysértési kódexünk⁷⁹ a szabálysértések elkövetése miatt alkalmazható joghátrányok, valamint az elbírálásuk rendje keretében már szavatolta azt a jogot, hogy az érintettek a benne meghatározott feltételek mellett bírósághoz fordulhattak. Az elzárás – amely büntetesként volt

73 1968. évi I. törvény (a szabálysértésekről) 16–19.; 29–36.; 70–71. §

74 „*Bírói felülvizsgálat* 71/A. § (1) Az elkövető a pénzbírságot elzárásra átváltoztató határozat ellen kérelmet terjeszthet elő a bírósághoz, amelyben az átváltoztatásról szóló határozat törvényességének felülvizsgálatát kérheti” (1990. évi XXII. törvény 7. §).

75 63/1997. (XII. 12.) AB határozat

76 Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdette az „Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről” szóló, úgynevezett római egyezményt. Az egyezmény 6. cikk 1. bekezdésében biztosított „bírósághoz fordulás jogával” kapcsolatban hazánk azt a fenntartást tette, hogy: „A közigazgatási hatóságok előtt szabálysértés miatt folyó eljárásokban Magyarország ez idő szerint nem tudja biztosítani a bírósághoz fordulás jogát, minthogy a hatályos magyar jogszabályok nem tesznek ilyen jogot lehetővé a közigazgatási hatóságok szabálysértési ügyekben hozott jogerős határozataival szemben” (1993. évi XXXI. törvény 4. §).

77 63/1997. (XII. 12.) AB határozat

78 A szabálysértés „kétarcú” jogintézmény. A szabálysértések részben úgynevezett közigazgatás-ellenes cselekmények, részben az emberi együttélés általános szabályait sértő magatartások, úgynevezett kriminális cselekmények. Az Sztv. részletesen szabályozza a szabálysértési büntetés ellen igénybe vehető jogorvoslati eszközöket, a bírói utat azonban csak szűk körben nyitja meg. 63/1997. (XII. 12.) AB határozat.

79 1999. évi LXIX. törvény (a szabálysértésekről)

kiszabható – a szabálysértés elkövetése miatti legsúlyosabb szankció volt, hiszen szabadságelvonással járt. Ennél fogva egyet jelentett a személyi szabadságtól mint alkotmányos alapjogtól való megfosztással. Mindazok a garanciák, amelyekkel a törvényalkotó „körülbástyázta” e jogintézményt⁸⁰, világosan utaltak arra, hogy az elzárás csak kivételesen alkalmazható büntetés, és elbírálása a bíróság hatáskörébe tartozik.

A 2015. április 15-én hatályba lépő – sorrendben harmadik – szabálysértési kódex⁸¹ alapvetően változtatta meg a szabálysértés jogrendszerben elfoglalt helyét, funkcióját. A kódex preambuluma egyértelműen fogalmaz. A szabálysértés a „kriminális cselekmények” elleni fellépés eszköze. A szabálysértés elvesztette a közigazgatás-ellenes magatartások szankcionálásában betöltött szerepét, így a „bagatell büntetőjogi” jellege vált dominánssá. A kódex szabályozásával a szabálysértés a trichotóm büntetőjogi rendszer harmadik, legenyhébb szintjévé vált. Hasonló szerepet tölt be a jogrendszerben, mint az 1879. évi XL. törvénycikkkel bevezetett kihágás intézménye.⁸²

A szabálysértés miatt alkalmazható büntetések a szabálysértési elzárás, a pénzbírság, a közérdekű munka. A szabálysértési elzárás mellett azonban közérdekű munka nem szabható ki. A szabálysértési elzárás vagylagos büntetés.⁸³ A szabálysértési szankciók közül – mint személyi szabadságot korlátozó jogintézmény – továbbra is a legszigorúbb jogkövetkezmény. A jogalkotó a kódex rendelkezéseivel megteremtette annak garanciáját, hogy szabálysértés miatti szabálysértési elzárást csak törvény állapíthat meg, és csak bíróság szabhat ki.

A szankciótani kérdések vonatkozásában – az elzárás mellett – további érdekes elhatárolási kérdést vetnek fel a Független Rendészeti Panasztestület által folytatott panasz eljárás és a büntetőeljárás törvényben szabályozott jogorvoslat metszéspontjai.⁸⁴ Ismeretesen előbbi szerv eljárására akkor (is) sor kerülhet, ha a panaszosok olyan rendőri cselekményeket, illetve mulasztásokat sérelmeznek, amelyeket a rendőr nyomozó hatóság tagjaként fogاناتosított, illetve követett el, például egy tanúkenti vagy gyanúsított kihallgatás során. Kérdéses

80 Így például csak törvény rendelkezhetett elzárással sújtható szabálysértésről; nincs olyan szabálysértés, amely csak elzárással volt büntetendő, alkalmazása vagylagos; tartamának felső határa nem haladhatta meg (halmazat esetén sem) a kilencven napot, fiatalkorú esetén a negyvenöt napot.

81 2012. évi II. törvény (a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről)

82 38/2012. (XI. 14.) AB határozat

83 2012. évi II. törvény (a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről) 7., 9. §

84 A témáról részletesen lásd Kovács Judit: A Független Rendészeti Panasztestület által folytatott panasz-eljárás és a büntetőeljárás jogorvoslat metszéspontjai. In: Juhász Zsuzsanna – Nagy Ferenc – Fantoly Zsanett (szerk.): Sapieti sat: Ünnepi kötet Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szeged, 2012, 275–285. o.

lehet azonban, hogy mikor van helye a büntetőeljárás törvényben biztosított panaszjognak (Be. 196. §) és mikor szükséges a rendészeti testület megkeresése a hatékony jogorvoslat garantálása érdekében. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a testület azon, büntetőeljárásban foglalt rendőri intézkedéseket, amelyek a Be. szerinti speciális jogorvoslattal nem támadhatók (például sértő rendőri hangnem; ivóvíz, élelem nem biztosítása; mosdóhasználat megvonása stb.), vizsgálhatja és a vonatkozó panaszok érdemi elbírálását nyújthatja. Ahol azonban a Be.-ben szabályozott jogorvoslat előterjesztésének a törvényi feltétele fennáll (például a gyanúsítás közlése elleni panasz), ott a jogorvoslat elbírálására a büntetőügyekben eljáró hatóságok hivatottak.⁸⁵

Összegzés

Szamel Lajos írja: „*A rendészeti anyagi jog zöme a dolog természeténél fogva büntető anyagi jog és szabálysértési jog.*”⁸⁶ E tétel igazolását szolgálták a tanulmány ama gondolatai, amelyek a fogalmi meghatározások mellett kísérletet tettek a rendészet rendszertani besorolására, továbbá a szankciótani párhuzamok feltárására. Finszter Géza, korunk rendészettudományi kutatásainak meghatározó személyisége azonban tovább megy annál, mint hogy a rendészet és a büntető anyagi jog, valamint a szabálysértési jog közös eredetét kutassa, amikor a rendészet társadalmi rendeltetése vonatkozásában annak két vetületét vizsgálja. Először a jogellenes emberi magatartásokból származó veszélyek elhárítása legitim erőszak alkalmazásával; másodsor pedig a bűnüldözés, az állam büntetőjogi igényét megalapozó nyomozás lefolytatása, a büntető igazságszolgáltatás előkészítése.⁸⁷ A rendvédelmi eljárások azon szakasza tehát, amely a jogellenes állapot felszámolása és a tettes kézre kerítése után indul, nem csupán eszközeiben, de céljaiban is különbözik a rendvédelmi hatósági funkciók egyéb megjelenési formáitól.⁸⁸ Ebben az esetben a cél már nem a megsértett közrend helyreállítása, hanem az állam büntetőigényének az érvényesítése, a forma a büntetőeljárás, az eszköz pedig a bizonyítás. A rendészettudomány

85 Kovács Judit: i. m. 284. o.

86 Szamel Lajos (1992): i. m. 11. o.

87 Finszter Géza: A rendészet jogi természete, rendvédelem – honvédelem. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2002, 13–15. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I.]

88 Finszter Géza: Uo. 15. o.

önálló tudományágként történő elismerése⁸⁹ szükségképpen megköveteli annak a viszonyrendszernek a vázolását, amely a rendészettudományt a társtudományokhoz, így a bűnügyi tudományok rendészéhez fűzi. Szamel Lajos munkásságának fényében a tanulmány e keresztmetszetek felrajzolására tett kísérletet.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Blaskó B. & Fantoly Zs. (2013). Rendészet a büntetőjog tükrében – Szamel Lajos munkássága alapján. *Belügyi Szemle*, 63(12), 32–48. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.67>

89 Ismeretesen a Magyar Akkreditációs Bizottság 2012. október 26-án tartott plénumülésén a rendészet-tudományt új, önálló tudományként deklarálta.

A kriminálstratégia szerepe a bűnözés elleni küzdelemben

Mészáros Bence

tanszékvezető, egyetemi docens
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar,
Kriminálisztikai Intézet

Belügyi Szemle, 64. évf. 11. szám, 72–80.

Diczig István 1985-ben megjelent cikkében a kriminálstratégiát még a kriminológia ismert, de kevésbé használt fogalmai közé sorolta: „*A kriminálstratégia alatt a bűnözés elleni küzdelem távlati célkitűzéseinek, irányításának és megvalósításának főbb elveit, az állami, társadalmi és gazdasági, mindenekelőtt a bűnüldöző szervek megelőző tevékenysége fő irányának és munkamódszereinek meghatározását értjük.*”¹

Mint az a meghatározásból és az idézett cikk címéből is kiderül, ő elsősorban egy prognosztikus, a jövőre koncentráló, főként a bűnmegelőzés kérdéseivel foglalkozó területként látta a kriminálstratégiát. 1988-ban külön könyvet is írt ebben a szellemben.²

Későbbi tanulmányok a kriminálstratégiát már a kriminalisztika részeként említik: *Katona Géza* a kriminalisztika belső tagozódásáról értekezve azt általános és különös részre osztja, előbbihez sorolva a kriminálstratégiát (a kriminalisztikaelmélet, a krimináltechnika és a krimináltaktika mellett).³ Ő a következőkben látja a diszciplína lényegét: „*A kriminálstratégia a bűnözés elleni küzdelem preventív és represszív területeire kiterjedően a politika és a jog által meghatározott feladatokat átfogó, tervszerű, koordinált közép- és hosszú távú intézkedésekkel valósítja meg. A kriminálstratégia a kriminálpolitika elvi jellegű elvárásait közvetíti az igazságszolgáltatáshoz és az államigazgatási szervezethez, felhasználva a bűnügyi tudományok eszközeit és módszereit. Átfogó*

1 Diczig István: A kriminálstratégia helye és szerepe a bűnözés megelőzésében. Jogtudományi Közlöny, 1985/9., 529. o.

2 Lásd Diczig István: A bűnözés megelőzésének stratégiája és taktikája. BM Könyvkiadó, Budapest, 1988.

3 Katona Géza: A kriminalisztika belső tagozódása. In: Bócz Endre (szerk.): Kriminalisztika I–II. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2004, 55. o.

jellegéből adódóan kiterjed a rendőri szervek tevékenységére is.”⁴ Mint láthatjuk, ebben a leírásban a kriminálstratégiának már nemcsak a megelőzésben, hanem a már megtörtént bűncselekmények üldözésében betöltött szerepe is kidomborodik.

Fenyvesi Csaba szintén a kriminalisztikához sorolja írásom tárgyát, a bűn-üldözés-tudomány negyedik, legfiatalabb pillérének tartva, és a fogalmát, Katona Gézához hasonlóan, ő is összekapcsolja a kriminálpolitikával: „A bűn-üldözés-tudomány klasszikus, nemzetközi szinten is elfogadott felosztása szerint a krimináltechnika mellett krimináltaktikáról, kriminálstratégiáról, illetve mintegy a különös részeként kriminálmotodikáról beszélhetünk. Ez utóbbi az egyes bűncselekmények nyomozási sajátosságait, speciális módszertanát dolgozza ki, ám alapját a krimináltechnika és a krimináltaktika adja. És miután a kriminálstratégia mint a pillérek legfiatalabbika a bűnözés csökkentését célzó valamennyi intézkedés megtervezését és kivitelezését foglalja magába, az alapvető irányvonalakat a kriminálpolitika nyújtja számára. [...] A bűn-üldözés-tudomány úgy is körülírható ezek után röviden és tömören, hogy valamennyi a bűncselekményekkel szembeni védelmet és a konkrét felvilágosítást szolgáló technikai és taktikai módszerek-eszközök összessége. Tehát míg a kriminálstratégia egy tevékenységre (míg a metodika egy bűncselekmény-csoportra) vonatkozó összkoncepciót dolgoz ki, addig a krimináltechnika és taktika az egyedi esetekre szóló felderítési-bűn-üldözési eljárási lehetőségekre koncentrál.”⁵ Fenyvesi Csaba ezzel az álláspontjával tulajdonképpen a német felfogást képviseli, amely a kriminálstratégiát egyértelműen a kriminalisztika harmadik ágának tekinti a krimináltechnika és a krimináltaktika mellett. A krimináltechnikáról írt gondolatai kapcsán arra következtethetünk, hogy Korinek László is így tekint írásom tárgyára: „A kriminálstratégiában vagy a krimináltaktikában kevésbé, de a kriminalisztika harmadik meghatározó területén, a krimináltechnikában – épp a bűncselekmények konkrétsága miatt – már markánsan jelen van az egzakt természettudományos eszköztár, mint például a genetika vagy a ballisztika.”⁶

A leginkább komplex definíció a magyar szakirodalomban Finszter Géza nevéhez fűződik, aki a szóban forgó diszciplínát egyrészt tudományos módszertanként, másrészt programként határozza meg: „A kriminálstratégia, mint tudományos módszertan azoknak az ajánlásoknak az összessége, amelyek a bűnözés elleni küzdelem hosszú távú programjának megalkotásához szükséges. A

4 Uo. 65. o.

5 Fenyvesi Csaba: A XXI. századi bűn-üldözés-tudomány nemzetközi tendenciái. Magyar Tudomány, 2004/6., 757. o.

6 Korinek László: Kriminológia I. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 26. o.

kriminálstratégia más megközelítésben maga a program, amely a bűnügyi statisztika adataira, a bűnözés mennyiségi és minőségi alakulására, a bűnözés területi megoszlására, a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szervezet kapacitására, valamint a bűnözés prognózisára építve kijelöli a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás előtt álló főbb célokat, meghatározza az azok eléréséhez szükséges személyi, tárgyi, műszaki-technikai, jogi és nemzetközi együttműködési feltételeket, továbbá terveket dolgoz ki ezeknek a feltételeknek a megvalósítására.”⁷

A német szakirodalomban a XX. század hetvenes éveiben születtek az első definíciók. A Németországban klasszikus kriminalisztikai műnek számító, 1978-as *Handbuch der Kriminalistik* még csak egy visszafogott utalást tartalmazott arra, hogy a kriminálstratégia fogalma legalábbis viták tárgya: „*A kriminalisztika keretein belül néhányan »kriminálstratégia« fogalma alatt egy olyan speciális területet értenek, amely a taktikai és operatív intézkedések magas, illetőleg legmagasabb kriminalisztikai szinten való koordinálásról szól. Másként megfogalmazva, valamennyi erő együtt hatásának művészetéről beszélünk a kriminálpolitikai célok elérésénél.*”⁸

1986-ban megjelenő művében a *Manfred Klink* és *Siegfried Kordus* szerzőpáros a következő meghatározást adja: „*A krimináltaktikával ellentétben a kriminálstratégia nem az egyes bűncselekmények leküzdéséhez szükséges kriminalisztikai szabályokat célozza, hanem a bűnözéssel mint összjelenséggel szembeni fellépést, amelynél lehetőség van szűkítésre bűncselekménytípus, regionális és szakspecifikus vonatkozások szerint. A kriminálstratégia mint tudományterület a preventív és represszív bűnözés elleni küzdelem politikailag és jogilag meghatározott megbízatása megvalósításának tana is, átfogóan tervezett, belső és külső szereplők által koordinált közép- és hosszútávon megvalósítandó intézkedések révén, amelyek végrehajtásakor a hatékonysági szempontot is figyelembe kell venni.*”⁹

A Németországban leginkább elfogadott definíció a kilencvenes évek közepére kristályosodott ki a korábban létező meghatározások továbbfejlesztésének következtében: „*A kriminálstratégia a kriminalisztika azon része, amely a bűnözés helyzetére vonatkozó objektív adatokra és a lakosság szubjektív biztonságérzetére alapozva a szervezeti célt meghatározó jogi, gazdasági, kulturális, történelmi, politikai és szociális keretfeltételek figyelembevételével a bűnözés*

7 Finszter Géza: A kriminalisztika elmélete és a praxis a büntetőeljárás reform tükrében. <http://users.atw.hu/be/letoltes/Krimjegyzet.doc>

8 Hans Gross – Friedrich Geerds: *Handbuch der Kriminalistik*. Band 2. J. Schweitzer, Berlin, 1978. Idézi Ralph Berthel: *Kriminalstrategie gestern und heute*. Teil 1. *Kriminalistik*, Nr. 11, 2005, S. 619. [2005a]

9 Manfred Klink – Siegfried Kordus: *Kriminalstrategie*. Grundlagen polizeilicher Verbrechensbekämpfung. Richard Boorberg Verlag, Stuttgart–München–Hannover, 1986, S. 23–24.

elleni küzdelmet szolgáló intézkedések összességének tervezésével és szervezésével foglalkozik.”¹⁰

A továbbiakban én is ezt a meghatározást szem előtt tartva igyekszem megvilágítani a kriminálstratégia egyes aspektusait. A részletek kifejtése előtt azonban szükséges tisztázni a kriminálstratégia bűnügyi tudományokban elfoglalt helyét. Mint láhattuk a meghatározásokból, a kriminálstratégiát a legtöbb szerző mind hazánkban, mind Németországban a kriminalisztika egyik külön ágaként tartja nyilván. A német és a magyar felfogás között csak az a különbség, hogy hazánkban a krimináltechnika és a krimináltaktika mellett a kriminálmotodikát külön is kiemeljük.

Az angolszász országokban a kriminálstratégia mint külön diszciplína fogalma nem létezik, az abban foglalt tevékenységeket – a bűnözés elleni küzdelem stratégiai tervezését – a kriminológia (esetleg a több más tudományterület mellett azt is magában foglaló *police science*)¹¹ keretein belül tárgyalják. A kriminálstratégiai kutatások nagy részét is kriminológusok végzik.¹²

A kriminálstratégia hatóköre és feladatai

Mint minden bűnügyi tudomány – és azok részterületei – esetében, a kriminálstratégia vonatkozásában is szükséges tisztázni, hogy a bűnözés elleni küzdelem mely területei tartoznak a hatókörébe. Mivel a kriminálstratégia a bűnözés csökkentését szolgáló valamennyi intézkedés tervezésével és szervezésével foglalkozik, azt mondhatjuk, hogy spektruma a lehető legszélesebb: beletartozik a bűnmegelőzés¹³, a konkrét bűnüldözési tevékenység, de tágabb értelemben akár tárgya lehet a büntetés-végrehajtás is. A bűnüldözési tevékenységnek ugyanis nincs bűnözéscsökkentő hatása hosszú távon akkor, ha a büntetés-végrehajtás a speciálprevenció szempontjait nem tudja érvényesíteni a büntetőjogi szankciók foganatosításakor, és visszaeső bűnözőket „termel”.

A kriminálstratégia legfontosabb feladatai a következőkben foglalhatók össze.

10 Ralph Berthel: i. m. 623. o.

11 Figyelemmel a Hautzinger Zoltán által leírtakra, a kriminálstratégia felfogható a kriminalisztika és a rendészettudomány határterületeként is. Hautzinger Zoltán: A kriminalisztika és a rendészettudomány határterületei. Magyar Rendészet, 2015/1., 11–21. o.

12 Mathias Lapp: Kriminalstrategie – asugewählte Aspekte. In: Heiko Artkämper – Horst Clages (Hrsg.): Kriminalistik gestern-heute-morgen. Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2013, S. 298.

13 Hazánkban van országos, középtávú stratégiája a bűnmegelőzés terén. Lásd 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).

A kriminálpolitikai elképzelések gyakorlatba való átültetése

A kriminálpolitika szoros kapcsolatban áll a bűnügyi tudományokkal, mind a jogi, mind a nem jogi bűnügyi tudományok közös célja a helyes kriminálpolitika kialakítása.¹⁴ Az utóbbiak közül talán a kriminalisztikán belül a kriminálstratégia kapcsolata a legszorosabb a kriminálpolitikával. Viszonyrendszerük kétirányú: egyrészt a kriminálstratégia az előbbi gondolat jegyében objektív tanácsokkal látja el a politikát¹⁵, ugyanakkor a már megalkotott kriminálpolitika végrehajtásában is kulcsszerepet játszik, hiszen a kriminálpolitikai döntések gyakorlatba átültetéséhez kriminálstratégiát kell kidolgozni (lásd Katona Géza és Fenyvesi Csaba meghatározásait).

A „politika primátusát” azonban nem szabad a döntések kritika nélküli végrehajtásaként értelmezni: míg a politikának a koalíciós viszonyokra, a parlamenti többségre és egyes intézkedések népszerűségére is gyakran tekintettel kell lennie, addig egy tudományosan megalapozott, a kriminológia, a természet- és társadalomtudományok eredményeivel összhangban álló kriminálstratégiának ilyen korlátozó tényezőket nem szabad figyelembe vennie. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a stratégiának nem kell tekintettel lennie a lakosság hangulatára és véleményére, a szubjektív biztonságérzet kétségtelenül a stratégia-tervezés egyik szempontja.¹⁶

A bűnüldözés eszközeinek és erőinek optimális allokációja

A háborúról című művében *Carl von Clausewitz* úgy definiálta a stratégia fogalmát, mint a csaták alkalmazásának tanát a háború céljainak elérése érdekében. Az eredetileg a hadászatban használt fogalom a háború megnyerésének művészetét, a seregek mozgatását és ellátását jelentette. Ha a bűnüldözést a bűnözés ellen vívott háborúként fogjuk fel, a stratégiájának lényege ugyanaz: a rendelkezésünkre álló erőket és eszközöket úgy, akkor és ott kell alkalmazni, ahogy, amikor és ahol a leginkább optimális eredményt produkálja a távlati cél elérése (azaz esetünkben a bűnözés visszaszorítása) érdekében. Az erők és eszközök megfelelő allokációja nemcsak az eredményességet növeli, hanem gazdaságosabbá is teszi a bűnüldöző tevékenységet, megfelelő kriminálstratégia birtokában tehát kettős haszonra lehet szert tenni.

14 Korinek László: i. m. 26. o.

15 Mathias Lapp: i. m. 301. o.

16 Ralph Berthel: *Kriminalstrategie gestern und heute*. Teil 2. *Kriminalistik*, Nr. 12, 2005, S. 709–710. [2005b]

Az egyesült államokbeli Minneapolisban végzett, egy évig tartó kutatás például arra az eredményre jutott, hogy a rendőri járőr autójának tizenegy–tizenöt percet (nem többet és nem is kevesebbet) kell egy bűncselekményekkel súlyosan fertőzött helyszínen (high-crime location) tartózkodnia ahhoz, hogy a legnagyobb legyen a bűncselekményekre és más rendzavaró magatartásokra irányuló elrettentő hatás.¹⁷

Konkrét stratégiák kidolgozása és alkalmazási eredményeik értékelése

Ahogy azt korábban láthattuk, a kriminálpolitikai döntések végrehajtásához konkrét kriminálstratégiára van szükség, és ezen nem csak a Kriminálstratégia fajtái című alponthan részletezett stratégiákat kell érteni. Tágabb értelemben idetartozhatnak a rendőri tevékenységre – elsősorban az angolszász országokban – kidolgozott modellek (policing models) is.¹⁸ A teljesség igénye nélkül felsorolva a legismertebb megközelítéseket (és zárójelben feltüntetve annak a nevét, amelynek már van bevett magyar megfelelője):

- Broken Windows Policing („betört ablakok elméletén” alapuló rendészet);
- Community Policing („közösségi rendészet”);
- Compstat;
- Evidence-based Policing;
- Hot Spots Policing;
- Intelligence-led Policing;
- Nodal Policing;
- Predictive Policing („prediktív rendészet”);
- Problem-oriented Policing („problémaorientált rendészet”);
- Pulling Levers Policing;
- Reassurance Policing („megnyugtató rendészet”);¹⁹
- Third Party Policing;
- Zero Tolerance Model (zéró tolerancia).

Témám szempontjából hangsúlyozandó, hogy az ilyen és ehhez hasonló modellek kidolgozása a kriminálstratégia hatókörébe tartozik, nem megfelelkezve arról sem, hogy a gyakorlatban kipróbált modellek értékelése, azok továbbfejlesztése vagy épp elvetése is stratégiai feladat.

17 Lásd Christopher S. Koper: Just enough police presence: reducing crime and disorderly behavior by optimizing patrol time in crime hot spots. *Justice Quarterly*, no. 4, 1995, pp. 649–672.

18 Mathias Lapp: i. m. 307. o.

19 Lásd Korinek László A megnyugtató rendészet című, 2013. június 10-én tartott előadását a Pécsi Akadémiai Bizottság Bűnügyi Tudományok Munkabizottságának ülésén, amely jelen sorok írója által készített beszámoló formájában nyomtatásban is megjelent. Mészáros Bence: Beszámoló a Hogyan tehető biztonságosabbá a nagyvárosok? című tudományos ülésről. *Belügyi Szemle*, 2014/1., 118–125. o.

A tudomány és technika vívmányainak a bűnüldözés területére való adaptálása

A szóban forgó funkció természetesen nem a krimináltechnika újító szerepének elvonását jelenti (a konkrét technikai részletek kidolgozása mindig ahhoz fog tartozni), hanem a magasabb szintű tervezés megvalósítását a tudományos újdonosságok bevetésére a bűnözés elleni küzdelemben. Berthel a drónokat (azaz pilóta nélküli légi járműveket) hozza erre példaként²⁰, de megemlíthetők a napjainkban rendkívül népszerű közösségi hálózatok, vagy akár a telefonos applikációk²¹ is.

Prognózisok kidolgozása a bűnözés várható jövőbeli alakulására

A bűnözés alakulását számos objektív körülmény befolyásolja (az időjárástól elkezdve²² a pénzügyi-gazdasági helyzeten, a szociálpolitikán és a jogszabályi környezeten át egészen a nagy társadalmi változásokig, és a sor még folytatható), amelyek lehetővé teszik az előrejelzést a kriminálstratégia megalkotói számára. Ha az adott előrejelzés helyesnek bizonyul, a stratégia nyomán kidolgozott és végrehajtott megelőző intézkedések akár el is háríthatják a veszélyt, de az is nagy eredmény, ha csak hozzájárulnak a prognosztizált típusú bűncselekmények számának vagy az azok által okozott a károk mérsékléséhez, a hatóságok hatékonyabb fellépéséhez. A bűnözés jövőbeni alakulására vonatkozó prognózist Katona Géza a kriminálstratégia készítésének szükséges elemeként sorolja fel a terület aktuális helyzetének ismerete mellett.²³

A bűnüldözés eredményességét és a bűnözés alakulását befolyásoló körülmények figyelemmel kísérése

A kriminálstratégia mint a legszélesebb spektrumban vizsgálódó kriminalisztikai részterület feladata az, hogy minden, a bűnüldözés eredményességét – és egyébként a bűnözés alakulását – befolyásoló körülményt figyelemmel kísérjen, és még idejében tegyen javaslatot az ellenkormányzásra, ha káros folyamatokat vagy jelenségeket észlel. A bűnüldöző szervezetek megfelelő létszáma, technikai felszereltsége éppúgy ebbe a körbe tartozik, mint például a büntető igazságszolgáltatásban kiemelt fontosságú igazságügyi szakértői rendszer diszfunkcionális

20 Ralph Berthel (2005a): i. m. 624. o.

21 Erre példa lehet az önkormányzat és a rendőrség támogatásával Pécsen kifejlesztett Városvédő alkalmazás, amely – több más vészhelyzet mellett – közterületi támadás esetén nyújthat a sértettnek segítséget. <http://kezzedbenbiztonsagod.hu/>

22 Ellen G. Cohn: Weather and Crime. British Journal of Criminology, no. 1, 1990, pp. 51–64.

23 Katona Géza: i. m. 66. o.

jelenségeinek feltárása vagy előre jelzése (például a szakértői utánpótlás zavarai). A bűnözés alakulását befolyásoló körülmények értelemszerűen állandóan a stratégiai tervezési szint görcsöve alatt kell hogy legyenek, és szükség esetén lehetséges reakcióként a meglévő stratégiák módosítását is kiválthatják. Ebben a tekintetben támaszkodik leginkább a kriminálstratégia a kriminológia eredményeire.

A kriminálstratégia fajtái

A német szakirodalom háromféle kriminálstratégiát különböztet meg²⁴.

Bűncselekmény-orientált stratégia (Deliktstrategie): a bűnözés kriminológiai szempontból lehatárolható egyes területeire koncentrálnak, mint például a kábítószer- vagy a fehérgalléros bűnözés. Az ilyen típusú stratégiára vonatkozó fejlesztési igény akkor keletkezhet, ha a például a társadalom részéről fokozott várakozás tapasztalható bizonyos bűncselekmények ellen való fellépés vonatkozásában, vagy azt új kriminológiai ismeretek és eredmények indokolják a statisztikai elemzések alapján. Lapp a betöréses lopások és társadalombiztosítási csalások elleni stratégiákat említi példaként, de teljesen új bűnözési formák esetén is bevethetőnek tartja ezt a fajta stratégiát.²⁵

Szakstratégia (Fachstrategie): a bűnözés elleni küzdelem szakspecifikus részfeladatának koncepcióját fogja át, úgymint információs rendszerek kiépítése, megelőzési modellek vagy speciális eszközök a bűnözés elleni fellépésre (titkos nyomozati eszközök alkalmazása, a nyilvánosság használata a nyomozásban stb.).

Regionális stratégia (Regionalstrategie): földrajzilag behatárolható kriminális jelenségek adják a tárgyát, kriminológiai-szociológiai szerkezeti elemzésekre, valamint a rendőrség által szerzett információkra alapulhat. Feltételezi a térbeli gyűjtőpontok felismerését, amelyek preventív és represszív intézkedések koncentráálásával kezelhetők. Regionális stratégiák különösen akkor alkalmazandók, ha egy meghatározott terület különböző bűncselekményekkel aránytalan mértékben fertőződik meg. A felsorolt stratégiák kombinációi, vegyes változatai is elképzelhetők adott esetben, például regionális bűncselekmény-stratégiák.

Katona Géza háromfajta kriminálstratégiát különböztet meg:

- jellege szerint – elméleti vagy operatív stratégiát;
- célirányultsága szerint – tettes, áldozat, deliktum (bűncselekmény), szakstratégiát;
- kiterjedése szerint – országos vagy regionális stratégiákat.²⁶

24 Manfred Klink – Siegfried Kordus: i. m. 37–38. o.

25 Mathias Lapp: i. m. 303. o.

26 Katona Géza: i. m. 65. o.

Megjegyzendő, hogy Berthel a tervező (elméleti) és operatív (gyakorlati) kriminálstratégiák közötti különbségtételt károsnak tartja, szerinte a múltban erre a két komponensre való felosztás vezetett mindig a kriminálstratégia jelentőségének és gyakorlati hasznának a megkérdőjelezéséhez.²⁷

Összegzés

A kriminálstratégia, a kriminalisztika legfiatalabb és mind ez idáig legkevesebb reflektorfényt kapó részterületének fogalmát, a bűnözés elleni küzdelemben elfoglalt helyét, és egyes feladatait igyekeztem röviden bemutatni írásomban. Tettem ezt azért, hogy felhívjam a figyelmet a bűnözési helyzetre vonatkozó valós adatokra és a lakosság szubjektív biztonságérzetére támaszkodó stratégiai tervezés fontosságára a bűnüldözésben. A stratégia általánosságban nem más, mint cselekvések hosszabb távú terve egy bizonyos cél elérése vagy valamilyen probléma megoldása érdekében. Hosszú távú tervekre és a jövőbe tekintésre pedig napjainkban égető szükség van. Csak néhány példát említve: a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a migráció, a kiberbűnözés, a korrupció, a határon átnyúló bűnözés, a nemzetközi együttműködés a bűnüldözésben, vagy éppen a magánbiztonsági entitásokkal való hatósági kooperáció mind olyan próbatételek elé állítják a bűnüldöző hatóságokat, amiknek csak megfelelően kidolgozott, prognosztikus kriminálstratégia segítségével tudnak jól megfelelni.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Mészáros B. (2016). A kriminálstratégia szerepe a bűnözés elleni küzdelemben. *Belügyi Szemle*, 64(11), 72–80. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.11.4>

27 Ralph Berthel (2005a): i. m. 621–622. o.

A nyomozóhatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben

Nyíri Sándor

nyugállományú vezető ügyész

Belügyi Szemle, 66. évf. 6. szám, 5–16.

A múlt

A büntetőeljárásról szóló 1998. XIX. törvény kihirdetése után, de még a hatálybalépése előtt a címben jelzett témában közreadtam egy dolgozatot.¹ A törvény hatálybalépése után az időközben bekövetkezett változásokat átvezetve írtam le gondolataimat.²

A most leköszönő Be. eredeti szövege a témához kapcsolódva – röviden – a következő volt: a nyomozó hatóság a nyomozást az ügyész rendelkezése alapján, vagy önállóan végzi [35. § (1) bekezdés]; az ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett nyomozást végeztet vagy nyomoz [28. § (3) bekezdés]. Az ügyész rendelkezik a nyomozásról, az ügyész utasíthatja a nyomozó hatóságot írja a 165. §. A nyomozás törvényessége feletti felügyelet kifejezést a törvény sehol sem tartalmazta, viszont az ügyészi funkció az akkori ügyészi törvényben (1972. évi V. törvény) benne maradt. Aztán az első Be.-novella (2002. évi I. törvény) visszacsempészte a törvénybe az ügyész nyomozás feletti felügyeleti feladatát azokra az ügyekre, amelyekben a nyomozó hatóság a nyomozást vagy egyes nyomozási cselekményeket önállóan végezte [Be. 28.§ (4) bekezdés], és felsorolta az ügyész nyomozásfelügyeleti jogosítványait.

Az említett dolgozataimban ismeretelméleti alapon, a felügyelet intézményét történelmileg elemezve, a szervezés- és vezetéselmélet segítségével a felügyelet és az irányítás részjogosultságait bemutató bizonyítottam, hogy az ügyész (az ügyészség) már a korábbi büntetőeljárás törvények hatályakor is – elvileg és a gyakorlatban – valójában a felügyelet címén a nyomozó hatóságok

- 1 Nyíri Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata az új büntetőeljárás törvényben. Ügyészek Lapja, 1998/4.
- 2 Nyíri Sándor: Az ügyészség és a nyomozó hatóságok kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvény hatálybalépése után. Belügyi Szemle, 2003/7-8., 56-72. o.

tevékenységét (a nyomozást) irányította. Rendelkezett mindazokkal a jogosítványokkal, amelyek az irányítás jogi (jogszabályalkotás, az utasításadás joga, a konkrét ügyekben való döntés joga, az intézkedések megváltoztatásának joga, az ellenőrzés joga) és nem jogi eszközei közé (a nyomozó hatóságok részére történő tanácsadások, tájékoztatók, útmutatások, konzultációk) tartoznak. Akkor arra a következtetésre jutottam, hogy a Be. nem új elvekre épült, hanem a szóhasználat megváltoztatásával „nevén nevezte a gyermeket”.

A múlthoz kapcsolódva, a témához nem szorosan kötődve engedtessek meg egy megjegyzés. A leköszönő Be. az egész törvényben az ügyésről szolt. (Az ügyészség kifejezés egyetlen helyen fordult elő, amikor is a kizárólagos ügyészségi nyomozás hatáskörébe tartozó ügyeket sorolta fel [29. §].) A Be. egyik „újítása”, hogy az ügyész helyett az ügyészséget használja, kivéve azokat a szabályokat, ahol az adott ügyben eljáró ügyésről rendelkezik. E változást a törvény azzal indokolja, hogy a hazai szervezeti megoldás szerint minden ügyész az ügyészség nevében jár el, amelynek során ügyészi jogokat gyakorol.

A jelen

A mögöttünk lévő évtizedben sok minden történt hazánkban, a politikában, az állam életében, a jogalkotásban is. A leglényegesebb, hogy lett új alkotmánya (alaptörvénye) a köztársaságnak (Magyarországnak). Témánkhoz kapcsolódva az Országgyűlés új törvényt alkotott az ügyészségről (2011. évi CLXIII. törvény) és a büntetőeljárásról (2017. évi XC. törvény). A következőkben kísérletet teszek a nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolatának bemutatására az új jogi környezetben, az új szabályok tükrében.

Az alaptörvény a nyomozó hatóságok közül egyedül a rendőrségre tartalmaz rendelkezést. A 46. cikk szerint a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség működését a kormány irányítja. Ami az ügyészséget illeti, az alaptörvény 29. cikke szerint az ügyészség – egyebek között – üldözi a bűncselekményeket, a legfőbb ügyész és az ügyészség a törvényben meghatározott jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben. A nyomozó hatóságok és az ügyészség működésének szabályai, büntetőeljárás jogosítványai és kötelezettségei a szervezeti törvényekben, a büntetőeljárás törvényben, kormányrendeletekben és más, alacsonyabb szintű jogszabályokban található meg.

A nyomozó hatóságok és az ügyészség együttműködésének színtere értelemszerűen a büntetőeljárás első szakasza, a nyomozás.

A nyomozásnak a büntetőeljárásban kiemelkedő jelentősége van. A nyomozás során derítik fel a bűncselekményt, az elkövetőt, gyűjtik össze a bizonyítási eszközöket. (Ez a nyomozás eljárásjogi fogalma.) A nyomozás kriminalisztikai megközelítése szerint: a nyomozás múltbeli releváns események valóságának megfelelő rekonstruálása, és az eljárási célok elérésére irányuló sokoldalú szellemi és gyakorlati tevékenység, amely a szükséges és lehetséges tervszerű, tudatos, a vonatkozó eljárási szabályoknak megfelelő végrehajtás útján valósul meg. A nyomozás jelentősége a büntetőeljárásban kiemelkedően fontos. Fontos még akkor is, ha a leköszönő és a hatályos Be. szerint a nyomozás során nem bizonyítás folyik, a bizonyítás színtere a bíróság, mind a bűnösségről, mind a jogkövetkezményekről a végső szó kimondására a bíróság jogosult. A büntetőeljárásban az első szó azonban a nyomozásé. Ahogy *Király Tibor* írja: „*Ha ugyanis a nyomozás során a bűncselekményt, a gyanúsítottat, a bizonyítási eszközöket nem derítik fel, további eljárásra nincs lehetőség, és büntetlenül maradnak bűncselekmények elkövetői, nem történik meg felelősségre vonás.*”³

A nyomozó hatóságok tevékenységét illetően Európában különféle megoldások ismertek. Az egyik szerint a nyomozás ura az ügyész, a másik szerint a nyomozó hatóság önállóan cselekszik. Hazai eljárásjogunk – a most leköszönő Be. is – a nyomozásra köztes megoldást választott. Fő szabályként azt írta elő, hogy az ügyész nyomoztat, az ügyész rendelkezik a nyomozásról. Meghatározta a törvény azokat a jogosítványokat, amelyeket nem adhat (nem delegálhat) a nyomozó hatóságoknak, amelyekhez az ügyész engedélye volt szükséges, amelyekhez az ügyész jóváhagyása kellett, és külön rendelkezett azokról az esetekről, amelyeket a nyomozó hatóság az ügyész rendelkezése alapján önállóan végezhetett. Az ezen kívül eső nyomozási cselekményeket a nyomozó hatóság – az ügyész utólagos ellenőrzése mellett – önállóan végezhetette.

Ezekkel a kérdésekkel azért foglalkoztam érintőlegesen, mert a Be. a nyomozás szabályain jelentős mértékben változtatott.

Az előkészítő eljárás

A Be. elődeitől eltérően önálló részben (kilencedik rész) és kilenc szakaszban (339-347. §) szabályozza a büntetőeljárás önálló részeként az előkészítő eljárást. Az előkészítő eljárás része, ha úgy tetszik, önálló szakasza a büntetőeljárásnak, de nem része a nyomozásnak. A bűnüldözés tapasztalatai szerint a mindennapi életben előfordulhatnak olyan esetek, gyanút keltő tények, adatok, amelyekből

3 Király Tibor: Büntetőeljárás jog. Osiris Kiadó, Budapest, 2000, 305. o.

logikai úton arra lehet következtetni, hogy esetleg bűncselekmény történt, de azokból a bűncselekmény gyanúja okszerűen még nem következik. Példával illusztrálva: valaki a legális jövedelmi viszonyaihoz képest kirívó módon, feltűnően költekezik. Logikai következtetéssel feltehető, hogy jogellenesen, esetleg bűnös úton juthatott anyagi javakhoz, de a rendelkezésre álló adatok ezt a következtetést még nem támasztják alá. Az adatok, tények tisztázását szolgálja a büntetőeljárás előkészítő szakasza. Az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e [Be. 340. § (1) bekezdés]. Példánknál maradván az előkészítő eljárás során kiderülhet, hogy emberünk szerencsejátékkal, legálisan jutott jelentős összeghez, de kiderülhet annak ellenkezője is, jelesül az, hogy bűnbeesés útján tett szert rá.

Előkészítő eljárást fő szabályként a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel felruházott ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat. Célszerűségi szempontból, a közélet tisztaságára, valamint a közrend és közbiztonság zavartalan érdekére figyelemmel a törvény lehetővé teszi, hogy a hatáskörébe utalt ügyekben előkészítő eljárást folytasson a rendőrség nem nyomozó hatósági szerve, a Nemzeti Védelmi Szolgálat és a Terrorrelhárítási Központ is. Az előkészítő eljárást a felsorolt hatóságok önállóan, a nyomozó hatóságok, a Nemzeti Védelmi Szolgálat és a TEK az ügyészség külső felügyelete mellett végzik.

A törvény szabályozza, hogy előkészítő eljárás mikor indítható. A 340. § (3) bekezdése szerint előkészítő eljárást

- a szerv hivatalból tudomására jutott;
- a feljelentés elutasítását követően a feljelentésbe foglalt; vagy
- az ügyészségről, a rendőrségről, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésében foglalt információk alapján lehet elrendelni.

Az előkészítő eljárás annak megszüntetésével – bűncselekmény gyanúja nem állapítható meg – vagy a nyomozás elrendelésével – a bűncselekmény gyanúja megállapítható – zárul. A megszüntetés esetére a törvény eljárási szankciót ír elő, ugyanis az előkészítő eljárás megszüntetése esetén az annak során beszerzett adatok büntetőeljárásban bizonyítékként nem használhatók fel [346. § (2) bekezdés].

A törvény meghatározza azokat a leplezett eszközöket, amelyeket az előkészítő eljárás során a hatóságok alkalmazhatnak (341. és 342. §). Ezek:

- titkosan együttműködő személyt vehet igénybe;
- az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjthet, ellenőrizhet;

- fizetési műveleteket megfigyelhet;
- fizetési művelet teljesítését felfüggesztheti;
- fedett nyomozót alkalmazhat;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt alkalmazhat;
- a törvényben felsorolt szervektől – a törvény 23 ilyen szervezet sorol fel – adatszolgáltatást kérhet.

Az előkészítő eljárás tartamát a törvény meghatározza. Abban az esetben, ha az eljárás öt évet meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt folyik, ez az idő legfeljebb kilenc, egyéb esetekben hat hónapig tarthat.

Az említett törvényi előírások betartása a későbbi bizonyítás szempontjából kiemelten fontos. A büntetőeljárásban csak azokat a bizonyítási eszközöket lehet felhasználni, amelyeket az előkészítő eljárást végző hatóság, a jogszabályban meghatározott feladatának ellátása során, a nyomozás megindítása előtt készített, illetve szerzett be [167. § (2) bekezdés].

Mint ahogy említettem, az előkészítő eljárás az ügyész felügyelete mellett zajlik. Ezért a törvény előírja, hogy az előkészítő eljárást folytató hatóság az illetékes ügyészséget 24 órán belül tájékoztatni köteles az eljárás szükségességét megalapozó adatokról, az alkalmazni kívánt leplezett eszközökről és a tervezett eljárási cselekményekről. Az eljárás során kéthavonta tájékoztatni köteles az ügyészséget a beszerzett adatokról, igény esetén az iratok bemutatására kötelezhető. Az előkészítő eljárás során a nyomozásra vonatkozó rendelkezéseket, köztük az ügyészségi felügyeletre vonatkozókat is megfelelően alkalmazni kell.

A nyomozás

A korábbi büntetőeljárás törvények a nyomozásra vonatkozó fejezetet azzal kezdték, hogy meghatározták a nyomozás célját. Az 1989. évi Be. szerint a nyomozás során fel kell deríteni a bűncselekményt, az elkövető személyét, fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket. A tényállást oly mértékben kell felderíteni, hogy a vádló dönthessen arról, vádat emel-e [164. § (2) bekezdés]. A következő szakasz pedig az ügyész és a nyomozó hatóság kapcsolatáról rendelkezett.

Az új Be. mellőzte a nyomozás céljának meghatározását, a nyomozásra vonatkozó alapvető rendelkezések között azt rögzíti, hogy a nyomozás felderítésből és vizsgálatból áll [348. § (2) bekezdés]. A (3) bekezdés leírja a felderítés célját: a felderítés során a megalapozott gyanú megállapításához szükséges mértékben fel kell deríteni a bűncselekményt és az elkövető személyét, valamint fel

kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket. A (4) bekezdés szerint a vizsgálat során – szükség esetén bizonyítási eszköz beszerzése és megvizsgálása útján – az ügyészség dönt a gyanúsítottal szemben folyamatban lévő nyomozás befejezésének kérdésében (az eljárás megszüntetése vagy vádemelés). Ismeretelméleti alapon a felderítés és vizsgálat is a megismerés folyamatába tartozó tevékenység. Kriminálisztikai megközelítésben a felderítés a tényállás megállapítását és az eljárás sikeres lefolytatását szolgáló, biztosító adatgyűjtő tevékenység, míg a vizsgálat során a felderítés során beszerzett tényeknek, adatoknak az anyagi és eljárásjog szempontjából releváns tények adott eljárásra vonatkozó normák szerint megkövetelt igazolása.

Az ügyészség és a nyomozó hatóságok kapcsolatát illetően a Be. nyomozásra vonatkozó fejezete nem tartalmaz rendelkezést. A két bűnüldözési szerv kapcsolatáról a Be. ügyészségre vonatkozó IV. fejezetében és az ügyészségről szóló törvényben olvashatunk. E szerint:

Az ügyészség felügyeli a felderítés törvényességét, valamint irányítja a vizsgálatot [25. § (2) bekezdés].

Az ügyészség felügyeleti jogkörében:

- a nyomozást vagy a feljelentés kiegészítését a nyomozó hatóság önálló eljárásra utalhatja;
- a nyomozó hatóság eljárásának törvényességét ellenőrzi;
- a nyomozó hatóság törvénysértő határozatát hatályon kívül helyezheti;
- megállapíthatja, hogy a nyomozó hatóság az eljárási cselekményt törvénysértően végezte el vagy törvénysértő intézkedést tett;
- a megállapított törvénysértés orvoslására a nyomozó hatóságot felhívhatja;
- a törvényben meghatározott esetekben eljárási cselekmény elvégzését vagy határozat meghozatalát engedélyezi;
- a nyomozó hatóság határozta, valamint a gyanúsítás ellen bejelentett panaszt elbírálja;
- az eljárás elhúzódása miatt a nyomozó hatósággal szemben bejelentett panaszt elbírálja;
- eljárási cselekményeknél jelen lehet, a nyomozás iratainak bemutatását kérheti [26. § (2) bekezdés].

Az ügyészség irányítási jogkörében:

- megteheti a felügyeleti jogkörben biztosított intézkedéseket;
- a nyomozó hatóságot eljárási cselekmény elvégzésére utasíthatja;
- eljárási cselekmény elvégzését megtilthatja;
- a nyomozó hatóság határozatát megváltoztathatja, vagy hatályon kívül helyezheti;

- a nyomozó hatóságot határozat hozatalára utasíthatja;
- a nyomozó hatóságot az ügyészség határozatainak előkészítésére utasíthatja;
- az eljárási cselekmény elvégzését vagy határozat meghozatalát előzetes jóváhagyáshoz kötheti;
- a nyomozó hatóságot beszámolásra kötelezheti [26. § (3) bekezdés].

Az ügyészség bármely ügyben magához vonhatja a nyomozást [26. § (5) bekezdés].

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény szerint az ügyészség felügyel arra, hogy a nyomozó hatóság az önállóan végzett nyomozást a törvény rendelkezéseit megtartva végezze (nyomozás feletti felügyelet), és a törvényben meghatározott jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben [2. § (1) bekezdés b) és c) pontja és a 7. § (1) bekezdés b) pontja]. Az ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása érdekében

- nyomozást végeztet;
- felügyeli a nyomozó hatóság önálló nyomozását;
- a büntetőeljárás hatékony és a lehető leggyorsabb lefolytatása érdekében rendelkezik az ügyről, a nyomozás elvégzendő feladatairól;
- a nyomozásfelügyelet keretében az ügyész a törvényben meghatározott jogkörei felhasználásával minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a nyomozó hatóság az önállóan végzett nyomozást törvényesen, az emberi jogok tiszteletben tartásával a vádemelés kérdésében történő döntésre alkalmas módon teljesítse;
- megvizsgálja és megváltoztathatja a nyomozó hatóság határozatait és a nyomozás során tett intézkedéseit, az esetleges jogsértés kiküszöbölése iránt haladéktalanul intézkedik;
- a nyomozó hatóságot a nyomozással kapcsolatban utasíthatja és utasításainak végrehajtását ellenőrizheti;
- elbírálja a nyomozás során előterjesztett a feladatkörébe tartozó jogorvoslati kérelmeket;
- gondoskodik arról, hogy a nyomozás során a büntetőeljárás résztvevőnek jogai érvényesüljenek [17. § (1) és (4) bekezdés].

Az ügyészségről szóló törvény az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolatát illetően – a Be.-től eltérően – nem választja el az ügyészség nyomozás-irányítási és -felügyeleti jogosítványait, azok keverve jelennek meg a törvényben. Ezzel összefüggésben egy megjegyzés: az 1998-as Be. az ügyészségnek a nyomozás irányításával és felügyeletével összefüggően egy lényeges, hatékony jogot biztosított, ugyanis az ügyész rendelkezett a nyomozásról [165. § (1) bekezdése].

Az új Be.-be ez a jogosítvány már nem került be, ennek oka ismeretlen. Az ügyészségről szóló törvényben viszont szerepel, tehát az ügyészség változatlanul rendelkezik a nyomozásról.

Irányítás, felügyelet, ellenőrzés

Az irányítás, a felügyelet és az ellenőrzés egymásra épülő, egymást kiegészítő, szorosan a vezetéshez kapcsolódó fogalmak. A fogalmakkal az igazgatástudomány foglalkozik. Közös bennük az, hogy a vezetés, az irányítás, a felügyelet és az ellenőrzés a szervezetek eredményes működésére irányul. Természetesen a fogalmak között különbségek is találhatóak.

Az irányítás a felsőbb fokozatú szerv által az alsóbb fokozatú szerv irányába kifejtett vezetői tevékenység, amelynek hatása a közvetlen vezetésen keresztül jut el az irányított szervezethez. Az irányító az irányított szervezeten kívül, fölötté áll. Az irányító az irányított szervezetre alapvető befolyást gyakorol. Az államszervezeten belüli irányítás esetén az irányítás közjogi jogosítványok alapján folyik. Az irányítást az irányító szerv csakis a jogszabályokban meghatározott hatáskörének keretében gyakorolhatja. Irányítási eszközei felölelik az állami szervezés teljes eszköztárát. Az irányításnak jogi és nem jogi eszközei vannak. A legfontosabb jogi eszközök:

- az irányító szerv jogszabályokban kötelező magatartási szabályokat hozhat az irányított szervezet számára;
- az utasításadási joga alapján kötelezettséget ír elő, módosít vagy megszüntet;
- felülvizsgálja az irányított szervezet aktusait, határozatait, intézkedéseit;
- végzi az irányított szervezet ellenőrzését.

Az irányítás legfontosabb nem jogi eszközei a feladatok megmagyarázása, útmutatás, tájékoztatás, tanácsadás, gyakorlati segítségnyújtás a munka végzéséhez.

A felügyeletet illetően általánosan elfogadott, hogy a felügyeleten a közvetlen fölérendelt szervnek az alárendelt szervvel szemben érvényesülő operatív, ellenőrző, felelősségre vonó és segítő tevékenységét értjük. Ugyanakkor megkülönböztetjük a szakfelügyeletet, amelyen a saját ágazaton kívül elvi, szakszerűségi, magasabb, nem operatív irányító, ellenőrző és a felügyelt szerv működéséért való közvetlen felelősséget magában nem foglaló tevékenységet értjük.⁴ A felügyeletet az irányítási jogkörtől az úgynevezett rendelkezési jogkör hiánya

4 Szabó Imre – Nagy Lajos (szerk.): Állam- és jogtudományi enciklopédia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980, 181. o.

különbözteti meg. Rendelkezési jogoknak azok a jogosítványok tekinthetők, amelyekkel döntően lehet befolyásolni az irányított szervezet lényeges viszonyait, és kötelezni lehet valamilyen tevékenységre. Ilyen rendelkezési jogok az irányítás jogi eszközeinél felsorolt utasítási és felülvizsgálati jogok.

Az ellenőrzés – az irányítás egyik eszközeként – feltárja azt, hogy a döntések mennyire valósulnak meg, illetve, ha nem, akkor mi lehet ennek oka, nem kell-e a döntést, a döntéseket helyesbíteni, vagy esetleg újakat hozni.⁵ Az ellenőrzés fajtái: hierarchikus és hierarchián kívüli ellenőrzés.

Az ügyészség és a nyomozó hatóságok kapcsolatának kérdése ürügyén, az irányítási, a felügyeleti és az ellenőrzési jogosítványokat illetően kicsit bővebben kívánok foglalkozni az ügyészség (a legfőbb ügyész) jogosítványával. Nevezetesen azzal, hogy jogszabályokban kötelező magatartási szabályokat hozhat az irányított szervezetek – a nyomozó hatóságok – számára. Ehhez fel kell lapozni és össze kell vetni a korábbi büntetőeljárás törvények és a mostani Be. felhatalmazó rendelkezéseit. (Megjegyzem: lehet, az én hibám, de több évtizedes pályám során még nem találkoztam azzal, hogy bárki is valamelyik törvény felhatalmazó rendelkezését elemezte volna.) Témánkhoz visszatérve: a korábbi büntetőeljárás törvények emberemlékezet óta úgy rendelkeztek, hogy a nyomozó hatóságokat irányító miniszterek – egykor a belügyminiszter és a pénzügyminiszter – az irányító intézkedéseiket a legfőbb ügyéssel egyetértésben adják ki. Az 1998-as Be. 604. § (3) bekezdésének eredeti szövege szerint felhatalmazást kap a belügyminiszter, illetőleg a pénzügyminiszter, hogy az igazságügy-miniszterrel együttesen, a legfőbb ügyéssel egyetértésben, rendeletben szabályozza az irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályait, köztük a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályait, a büntetőeljárás nyomozási szakaszában a sajtónak adandó tájékoztatás részletes szabályait. A (4) bekezdés szerint a honvédelmi miniszter és a fegyveres szervet irányító miniszter, a (6) bekezdés szerint az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter kapott felhatalmazást arra, hogy a büntetőeljárás nyomozással összefüggő kérdéseit a legfőbb ügyéssel egyetértésben, rendeletben szabályozza. Így került be a hazai jogtárba a legfőbb ügyész egyetértésével kiadott 23/2003. (VI. 24.) BM-IM, a 26/2003. (VI. 26.) BM-IM, az 1/2004. (I. 9.) BM-IM, a 17/2003. MeHVM-IM (VII. 1.) PM-IM, a 30/2004. (VI. 9.) PM-IM, a 46/2002. (X. 2.) HM-BM-IM-MeHVM, a 19/2003. (V. 8.) HM-IM, a 25/2003. (VI. 24.) BM-IM, a 7/2003. (V. 27.), a 26/2003. (V. 16.) ESZCSM-GYISM együttes rendelet és a 16/2003. (V. 20.) IM rendelet. (Ezek a rendeletek az új Be. hatálybalépéséig érvényben voltak!) A legfőbb ügyész egyetértése

5 Papp Judit: A közigazgatási jog alapja. Rejtjel Kiadó, Budapest, 1996, 82. o.

nélkül tehát a miniszter nem adhatott ki rendeletet. A legfőbb ügyész tehát – igaz, csak egyetértőként – jogszabályban kötelező magatartási szabályokat hozhatott az irányított szervezetek – a nyomozó hatóságok – számára. Az évek múltával aztán valamelyik Be.-novella kioperálta a törvényből a legfőbb ügyész jogalkotással kapcsolatos egyetértési jogát, és helyébe az igazságügyért felelős miniszter egyetértési jogát vezette be [1998. évi Be. módosított 604. § (3) bekezdése és (4) bekezdésének a) és b) pontjai]. Sőt a 604. § (4) bekezdés c) pontja az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi statisztikai rendszer szabályainak, valamint az adatgyűjtés és -feldolgozás részletes szabályainak kiadásához sem igényelte a legfőbb ügyész egyetértését, azt kizárólag a rendészetért felelős miniszter feladatává tette. (Feltehető a kérdés, hogy vajon mi köze van az igazságügyért felelős miniszternek a nyomozásokhoz, különösen akkor, amikor az alaptörvény az ügyészség feladatává teszi a bűnüldözést. Továbbá feltehető az a kérdés is, hogy a belügyminiszter a bűnügyi statisztikát, az adatgyűjtést és -feldolgozást illetően milyen jogon rendelkezhet önállóan – a legfőbb ügyész egyetértése nélkül – az ügyészségre is kiterjedő hatállyal. A választ az olvasóra bízom.) Ezzel a törvény jelentős mértékben csorbította az ügyészség – a legfőbb ügyész – nyomozással összefüggő irányítási jogkörét.

Az új Be. felhatalmazó rendelkezéseiben (866. §) a büntetőeljárás nyomozási szakaszára vonatkozó megalkotandó jogszabályok között változatlanul nem található a legfőbb ügyész egyetértési joga. A törvény ráadásul „emeli a tétet” azzal, hogy a kormányt hatalmazza fel az előkészítő eljárás lefolytatásának, a leplezett eszközök alkalmazása indítványozásának, illetve engedélyezésének, a nyomozó hatóságok nyomozásának, valamint az ügyészségi nyomozás során az ügyészség és a nyomozó hatóságok együttműködésének szabályait [866. § (1) bekezdés b) pontja rendeletben szabályozza]. Senki ne gondolja, hogy jogalkotót vezetéselméleti kérdések vezérelték e felhatalmazás megadásánál. Az igaz, hogy az alaptörvény szerint a nyomozó hatóságokat – a rendészeti szerveket – a kormány irányítja, s e jogkörében felhatalmazható a rájuk vonatkozó jogszabályok kiadására. Viszont az is igaz, hogy az ágazati törvények szerint a nyomozó hatóságokat – a rendészeti szerveket – az illetékes miniszterek (a belügy- és a pénzügyminiszter) irányítják, és törvényi felhatalmazás alapján ők is jogosultak jogszabály kiadására. Az jogszabályi irányítás szintjével a törvény indokolása szerint az volt a gond, hogy a nyomozó hatóságokat irányító két miniszteri rendelet párhuzamos rendelkezéseket tartalmaz. Az indokolás is elismeri, hogy a felhatalmazó rendelkezésben felsorolt kérdések a miniszterek hatáskörébe tartoznak, azonban mindössze az egységes szabályozás indokolja a kormányrendelet-szintű szabályozást. Az elméleti gondot viszont az jelenti, hogy a kormányrendelet kiadásával a nyomozást illetően beleszólhat az

ügyészség irányításába, amire a törvények nem hatalmazták fel. A hatalmi ágak megosztása vonatkozásában az ügyészség alaptörvényben és más törvényekben megfogalmazott feladatainak érvényesülése tekintetében a kényelmi szempontok helyett indokolt (elegánsabb) lett volna a legfőbb ügyész egyetértésével kiadásra kerülő miniszteri rendeleti szintű szabályozásra felhatalmazást adni.

A törvény [866. § (3) bekezdés a) és e) pontjai] a rendészetért felelős minisztert hatalmazza fel arra, hogy az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben szabályozza az irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok hatáskörét és illetékességét, valamint önállóan az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi statisztikai rendszer szabályait, valamint az adatgyűjtés és -feldolgozás részletes szabályait. A jogalkotó ezekben az esetekben is elfeledkezett a legfőbb ügyész egyetértéséről.

Ennek kivédésére – az ügyészség jogainak, feladatainak biztosítása érdekében – az ügyészségnek (a legfőbb ügyésznek) egyetlen lehetősége van. Az alaptörvény és a törvények szerint a legfőbb ügyész ugyanis aktív részese lehet a jogalkotásnak:

- a legfőbb ügyész jogszabály tervezetéről – kivéve az önkormányzati rendelet tervezetét – véleményt nyilváníthat, az ügyészség jogállását, feladatkörét érintő jogszabályok tervezetéről véleményt nyilvánít [az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 11. § (2) bekezdés f) pontja] (az önkormányzati testületek rendeleteinek tervezeteiről – felkérésre – a helyi ügyészségek nyilváníthatnak véleményt);
- törvény kezdeményezésére, illetve rendelet és közjogi szervezetszabályozó eszköz kibocsátására jogosult szervnél jogszabály, illetve közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotását, módosítását vagy hatályon kívül helyezését kezdeményezheti [Ütv. 11. § (2) bekezdés g) pontja];
- kezdeményezheti az Alkotmánybíróságnál jogszabálynak az alaptörvénnyel való összhangja vizsgálatát [alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja; Ütv. 11. § (2) bekezdés i) pontja];
- jogegységi eljárást kezdeményezhet a Kúria előtt [Ütv. 11. § (2) bekezdés d) pontja].

Az ügyészség belső rendje biztosítja területi ügyészségeknek, s ezen keresztül bármelyik ügyésznek, hogy az indokok megjelölésével előterjesztést tegyenek a legfőbb ügyésznek arra, hogy éljen a törvényben biztosított jogával.

Nem igényel különösebb indokolást az, hogy a legfőbb ügyész egyetértésével vagy véleményének meghallgatásával kiadott jogszabály között óriási a különbség. Egyetértés hiányában ugyanis nincs jogszabály, a véleményt pedig vagy meghallgatják, vagy nem.

Összegzés

Dolgozatomban azt kívántam bizonyítani, hogy az ügyészség az új Be. szerint is irányítja a nyomozó hatóságok tevékenységét, a nyomozást (a felderítést és a vizsgálatot) és rendelkezik a nyomozásról.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Nyíri S. (2018). A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben. *Belügyi Szemle*, 66(6), 5–16. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.6.1>

Tudományos láthatóság vizsgálata a rendészettudomány esetében

Urbanovics Anna

doktorandusz
Nemzeti Közszerzői Egyetem,
Közgazgatás-tudományi Doktori Iskola

Sasvári Péter

Dr. PhD, habilitált egyetemi docens
Nemzeti Közszerzői Egyetem,
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Belügyi Szemle, 69. évf. 12. szám, 2209–2226.

Absztrakt

Jelen tanulmány a nemzetközi tudományos versenyképességet méri a rendészettudományi profillal rendelkező intézmények körében. A nemzetközi tudományos szemléletváltásba jól illeszkedik az egyre kieleződő verseny, mind a kutatók egyéni, mind az intézmények és országok szintjén. A nemzetközi tudományos szemléletváltás legjelentősebb folyamata a tudományos munka „piacosodása”, melynek keretében a szerzők megélhetésüket kötik a kutatómunkához. A folyamat jelentős eleme a nemzetközi rangsorok, különösen a jelen tanulmányunk vizsgálati kereteit adó nemzetközi egyetemi rangsorok felértékelődése a tudományos teljesítmény mérhetővé válásával. A vizsgálatba hat intézményt vontunk be: Central Police University, College of Policing, Israel Police, National Research Institute of Police Science, Royal Canadian Mounted Police, Shandong Police College. Eredményeink azt mutatják, hogy a vizsgált intézmények összes publikációjának 79%-a folyóiratközleményként jelenik meg, ezt a konferenciaközlemények és review típusú közlemények követik. A társadalomtudományi közlemények 266 darabbal a hatodik legaktívabb tudományterületként jelennek meg a publikációs tevékenységben, melyet az orvostudományi közlemények vezetnek 1088 közleménnyel. A publikációs aktivitást tekintve megállapíthatók a bevont szerzők körében legnépszerűbb tématerületek is, melyet a „Gyilkosság; Sorozatgyilkos; Gyilkosok” tématerület vezet. A társszerzői hálózat elemzésekor egy igen aktív és erőteljes tudományos együttműködés rajzolódik ki a vizsgált intézmények szerzői körében. Az ehhez a társszerzői hálózathoz való csatlakozás a hazai, főleg Nemzeti Közszerzői Egyetem központú rendészettudományi kutatók számára prioritás a nemzetközi versenyképesség eléréséhez.

Kulcsszavak: nemzetközi tudományos versenyképesség, rendészettudomány, bibliometria, Scopus, Scival

Bevezetés

A nemzetközi tudományos versenyképesség az államok, illetve azokon belül is főként az intézmények fennmaradásában, és az erőforrás-allokáció szempontjából is kiemelt prioritás. A tudományos teljesítmény egyre transzparenssebbé válásával általában elterjedtte válik a különböző mutatók alapján történő értékelés és rangsorolás. A tudományos közösség számára ilyen értékelések négy szinten, a kutatók egyéni, a folyóiratok, az intézmények és kutatócsoportok, valamint az országok szintjén is történhet (Gevers, 2014). Az értékelést alapját az úgynevezett „kemény” és „puha” tényezők képezik. Míg előbbi körébe főleg a tudományos teljesítmény számszerűsített, objektívebb oldala, addig az utóbbi a nem kvantifikálható mutatók összessége. Az objektív mérési eszközök talán legismertebb és legelterjedtebb csoportja a bibliometriai és tudományometriai mutatók csoportja, melyek a kutatási produktivitást mérik különböző paraméterek mentén. Itt külön érdemes megjegyeznünk, hogy a nemzetközi tudományos világban két citációs adatbázis – és kvázi indexáló szervezet – mentén kerül sor a teljesítménymérésre. Míg a természettudomány, műszaki tudomány, orvostudomány, matematika hagyományosan a Web of Science (Institute for Scientific Information tulajdonában állt eredetileg, jelenleg a Clarivate Analytics gondozza) adatbázist, addig a társadalomtudomány és bölcsészettudomány művelői inkább a Scopus (jelenleg az Elsevier kiadó tulajdonában áll) adatbázist tekintik mérvadónak.

A teljesítményértékelés egyik legrangosabb és általános konszenzus övezte módja intézményi szinten történik, a nemzetközi egyetemi rangsorok által. Több ilyen rangsort is ismerünk, de talán a két legnívósabb, melyek a társadalom- és bölcsészettudományok sajátosságaira is kellő hangsúlyt fektetnek, a Quacquarelli Symonds World University Rankings (röviden: QS) és a Times Higher Education Ranking (röviden: THE) rangsorok (URL1). Mindkettő értékelést ad az intézményekről, előre meghatározott indikátorrendszer mentén vetve össze őket. Az intézményeknek az ilyen rangsoron való szereplés és előrejutás számos előnnyel járhat. Egyrészt a forrásallokáció során ez óriási előnyt és nívót jelenthet az adott intézménynek, ezen kívül pedig a nemzetközileg is élen járó kutatói és oktatói kört tudja bevonítani, magas színvonalú képzéseket biztosíthat, illetve a legtehetségesebb hallgatókat is képes megszólítani. Emiatt ezeket a rangsorokat az utóbbi években nagy figyelem kíséri a világ minden pontján, mely alól a magyar intézmények sem kivételek.

A rendészettudomány rendszere

A rendészettudomány egy igen komplex, multidiszciplináris és transzdiszciplináris tudományág. Boda (2019) írásában Hans Gerd Jaschke véleményét osztja, aki szerint a rendészettudomány a 18. században még a kormányzás általános tudománya volt, csak ezt követően vált a rendészetre szorító elméletté. A rendészettudomány más tudományágakkal való kapcsolatát említi Janza is (2016), aki a hadtudomány és rendészettudomány közös szálait ismerteti beszámolójában. A szerző szerint egyre több a két tudományág egymással átfedő területe, biztonságunk megőrzése egyre szorosabb együttműködést igényel mind a tudományos kutatások, mind a gyakorló szakemberek munkája során.

Boda és társai (2016) a rendészettudomány fogalmáról és kutatási irányairól értekeztek. Eredményeik szerint a rendészettudomány feladatát a rendészet jogi szabályozásának, szervezetének, működésének és személyzetének elméleti igényű tanulmányozása adja. Finszter Géza a következőképp határozta meg a rendészettudományt: *„A rendészettudomány az állam- és jogtudományoknak azon ágazata, amelynek kutatási tárgya a rendészet szervezete, működése és a rendészeti jog. A rendészettudomány sajátos módszertana azoknak a társadalomtudományi metodikáknak az összessége, amelyek alkalmasak a kutatási tárgy feltárására. A rendészettudomány rendszere visszatükrözi a rendészeti rendszerre jellemző struktúrát.”* (Finszter, 2013).

A rendészettudománynak több fogalma is ismert, ilyenek többek között a tartalmi, formai, tudomány-rendszertani meghatározás. Ezek alapján tanulmányunkban a tartalmi meghatározás és a tudomány-rendszertani meghatározás kerül előtérbe.

A tartalmi meghatározás szerint: a rendészettudomány a rendészetre vonatkozó, kritikailag igazolt, tudományos módszerekkel megszerzett, és a rendészettudomány által kialakított fogalmakkal leírt ismeretek rendszerezett összessége, amelyek lehetővé teszik a kutatási tárgy törvényszerűségeinek megismerését és a rendészet más társadalmi komplexumokkal való kapcsolatainak tanulmányozását.

Tudomány-rendszertani meghatározás szerint: a rendészettudomány az állam- és jogtudományok sorában helyet kapott és a Magyar Tudományos Akadémia által önálló diszciplínaként elismert társadalomtudomány (Boda et al., 2016).

Sallai János a Fijnaut holland kriminológus által elsőként azonosított rendészettudományi pilléreket a következőkben határozta meg:

- Politikai (közigazgatási) rendészettudomány.
- Társadalmi rendészettudomány.
- Technológiai rendészettudomány.
- Történelmi rendészettudomány.
- Összehasonlító rendészettudomány (Sallai, 2019).

Papp munkájában összegezte a fenti fogalommeghatározások mentén azokat a tudományterületeket és tudományágakat, melyekből a rendészettudomány építkezik. Ezek a kriminológia, kriminalisztika, forenzikus tudományok, pszichológia, pszichiátria, igazságszolgáltatás-tudomány és pönológia. Eredményei alapján a rendészettudományt tudományelméleti gyűjtőfogalomként definiálja (Papp, 2020). Kis munkájában a rendészettudomány transzdiszciplináris jellegéről ír. Ez alapján öt dimenziót különít el, melyek mindegyikével szükséges foglalkoznia a rendészettudománynak:

- Közpolitikai és szabályozási dimenzió.
- Szervezeti és szervezési dimenzió.
- A feladat és eszközrendszer dimenziója.
- Az eljárásrend dimenziója.
- Az erőforrások (személyzet, technika) dimenziója (Kis, 2015).

Jaschke és Neidhardt szerint a rendészettudomány a politikatudományhoz hasonlóan a gyakorlati életből és szabályozók alapján állapítja meg tudományos téziseit és eszközeit (operatív és taktikai tevékenységek köre). Ezek egészülnek ki a társadalomtudományok (például közigazgatástudomány, jogtudomány, pszichológia, szociológia), az információs tudomány és a természettudományok releváns aspektusaival. A szerzőpáros végül arra a megállapításra jut, hogy nehéz a rendészettudományt egységes rendszerbe és keretekbe foglalni, ugyanúgy ahogy nehéz egységes rendészettudományi kutatói közösségről beszélni. Ezek mind visszavetik a rendészettudomány fejlődését önálló diszciplínaként (Jaschke & Neidhardt, 2007). Ugyanezt a tudományos hiányosságot mások is megállapítják (Nagel & Antonio, 2020; Weisburd & Neyroud, 2011), s munkáikban ennél is kritikusabb álláspontra helyezkednek, szerintük ugyanis rendészettudományi kutatásról nem is lehet beszélni, hiszen a rendészeti intézkedések során olyan gyors és hatékony eszközökre és döntésekre van szükség, melyek képébe nem illik bele a tudományos kutatások lassabb folyása.

Kutatás menete

Az empirikus elemzésbe hat, jelentős rendészettudományi profillal rendelkező intézetet vontunk be. A kiválasztás szempontjai a következők voltak:

- Az intézmény fő profilja a rendészettudományhoz kapcsolódjon.
- Nevében szerepeljen a „police” vagy „policing” kifejezés, ami a rendészettudományi profilra utal.
- Rendelkezzen a nemzetközi láthatóságot intézményi szinten biztosító Scopus intézményi azonosítóval. A Scopus intézményi azonosító az adott

intézményhez kapcsolódó tudományos teljesítményt és megjelent közleményeket átfogóan, összegezve tünteti fel, ezáltal pontos képet kaphatunk a nemzetközileg magasán indexált közleményeiről.

Ezen kiválasztási szempontokat követve hat intézményt vontunk be az elemzésbe, melyek a következők:

- 1) Central Police University (Központi Rendészettudományi Egyetem, Tajvan).
- 2) College of Policing (Rendészettudományi Egyetem, Egyesült Királyság).
- 3) Israel Police (Izraeli Rendőrség, nem egyetem).
- 4) National Research Institute of Police Science (Nemzeti Rendészettudományi Kutatóintézet, Japán, egyetem).
- 5) Royal Canadian Mounted Police (Királyi Kanadai Hegyi Rendészet, nem egyetem).
- 6) Shandong Police College (Shandong Rendészeti Egyetem, Kína).

A vizsgált intézmények közé három távol-keleti (Tajvan, Japán és Kína), egy izraeli, egy brit és egy kanadai került be. Az oktatási intézmények közül a kanadai nem egyetem, amit a kutatásban betöltött szerepe miatt érdemes kiemelni.

Vizsgálataink során statisztikai eszközökkel elemeztük tudományos és publikációs teljesítményüket, majd ezeket a QS és a THE rangsorok kalkulált indikátoraihoz mértük. A publikációs teljesítmény számításakor a Scopus citációs adatbázisban szereplő közleményekre és hivatkozásokra építettünk. A Scopus a Scimago Journal Raking (röviden: SJR) szerinti kvartilis beosztást követi. Az SJR szerinti besorolások használata számos értékelő rangsor, például a QS és a THE Times nemzetközi egyetemi rangsorok részét képezik, ezért a versenyképesség mérésére használt eszköz. Emellett nyíltan hozzáférhető mutató. A folyóiratok (ezen keresztül pedig a cikkek) SJR-értékük szakterületi kategórián belüli rangsora alapján négy, azonos méretű osztályba sorolva jelennek meg. A rangsor felső 25%-ától kezdve a rangsor végén elhelyezkedő 25%-kal bezárólag. Ez az úgynevezett kvartilis besorolás (Q1: legjobb 25%; Q2: 25–50%; Q3: 50–75%; Q4: 75–100%) teszi lehetővé, hogy a különböző tudomány- és szakterületekhez tartozó folyóiratok és cikkek közvetlenül (vagyis a saját területükön elfoglalt pozíciójuk alapján) összemérhetők legyenek.

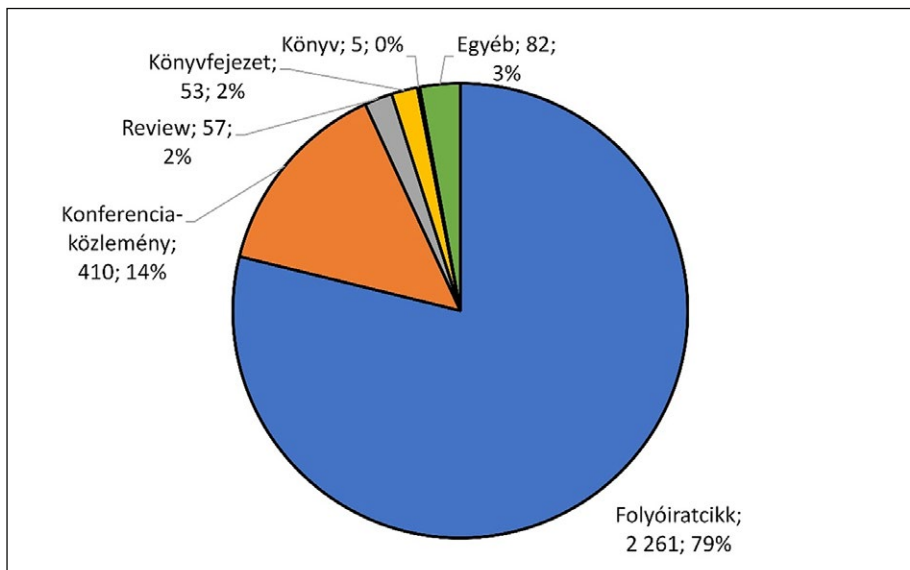
Az elemzés teljesebb megértéséhez a h5-index és a tudományterületi súlyozott hatás fogalmak pontos jelentését érdemes ismernünk. A h5-index mutató az utóbbi öt lezárt évben megjelent közlemények h-indexét mutatja. A h-index olyan mutató, mely szerint a szerzőnek pontosan h darab olyan közleménye van, melyekre egyenként legalább h számú hivatkozás érkezett. A tudományterületi súlyozott hatás az egy publikációra eső átlagos hivatkozásszám összehasonlító

az azonos szakterület átlagos hivatkozásszámával. A hálózattudományi elemzést, mely során az intézmények társszerzői hálózatait vizsgáltuk, a VosViewer szoftver segítségével készítettük. A VosViewer tipikusan bibliometriai hálózatok vizualizációjára alkalmas eszköz, melyet a Scopus-ból exportált adatbázisok importálásával tölthetünk meg adatokkal. Ezt követően a szoftverben többféle elemzést is elvégezhetünk, tipikusan ilyenek a szerzők és intézmények, valamint a hozzájuk kötődő országspecifikus hálózatok, kereszthivatkozási hálózatok és a kapcsolódó kulcsszavak elemzése.

Kutatási eredmények

Az elemzési módszertan után eredményeink ismertetését leíró statisztikával kezdjük. A hat intézmény publikációs teljesítményét és általános tendenciákat figyelhetjük meg.

1. számú ábra: Közleménytípusok szerinti megoszlás

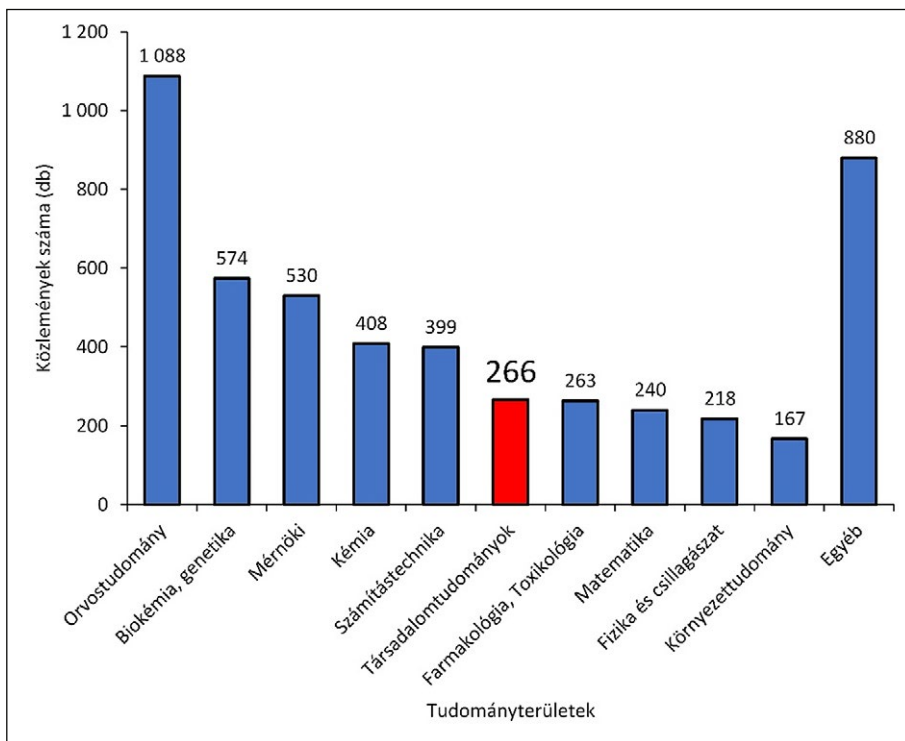

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

Az 1. számú ábrán a hat intézmény szerzői által megjelentett közlemények közleménytípus szerinti megoszlását láthatjuk. E szerint a folyóiratcikkek döntő fölényrel dominálnak (79%, 2261 közlemény). Ezeket követik

a konferenciaközlemények (14%), a review áttekintő jellegű közlemények (2%), a könyvfejezetek (2%). Legkisebb hányaddal találjuk meg végül a könyveket (0%) és az egyéb közlemény típusokat (3%). Ez azt mutatja, hogy a vizsgált intézmények a folyóiratban való publikálást részesítik előnyben, ami illeszkedik az általában is látható nemzetközi trendek sorába.

2. számú ábra: Tudományterületek szerinti megoszlás

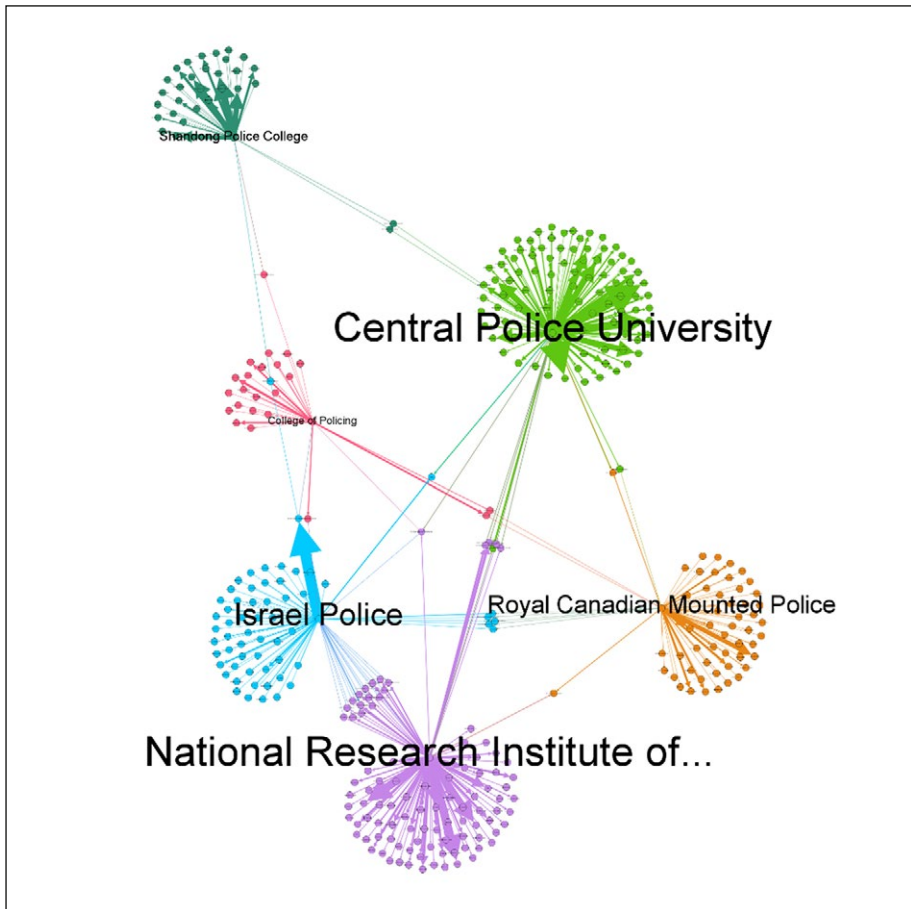

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A 2. számú ábrán jól látszik az orvostudományok kiemelkedő jelentősége (1088 közlemény), melyet további természettudományi tudományterületek követnek. Második helyen találjuk a biokémia és genetika területét (574 közlemény), majd a mérnöki közleményeket (530 közlemény). A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának elsődleges profilját is jelentő társadalomtudományokat mindössze a hatodik helyen olvashatjuk, összesen 266 közleménnyel. Ez tehát azt mutatja, hogy a vizsgálatba bevont, rendészettudományi profillal rendelkező intézmények elsősorban nem társadalomtudományi vetülettel és

megközelítéssel művelik fő profiljukat, hanem orvos-, természet- és műszaki tudományi megközelítésben.

3. számú ábra: Rendészettudománnyal foglalkozó intézmények publikációs hálózata

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A 3. számú ábra a vizsgált intézmények társszerzői hálózatát mutatja, általános képet adva az együttműködés intenzitásáról. Az ábrán az egyes csomók (node) az intézményeket jelölik, az élek (edge) pedig a társszerzőségben megírt közleményeket, így minél vastagabb adott él, annál több közlemény született együttműködésben a két intézmény szerzői által. Jól látszik, hogy a vizsgált intézményekhez további egyetemek és kutatóközpontok csatlakoznak, egyfajta

holdudvart képezve számukra. A legtöbb ilyen együttműködő partnerrel a National Research Institute of Police Science rendelkezik, utána a Central Police University és az Israel Police következnek. A két vezető intézmény között a társzerzőségi kapcsolat is jelentősnek mondható, az izraeli intézmény pedig közvetlenül partnerei által kapcsolódik hozzájuk. A leginkább periférián elhelyezkedő a Shandong Police College, míg a legkevesebb partnerrel rendelkező (legkisebb ponttal jelzett intézmény) a College of Policing.

1. számú táblázat: Leggyakoribb témák előfordulása és azok népszerűségi indexe a társadalomtudomány területén 2010 és 2019 között

Sorszám	Témák	Előfordulás (db)	Népszerűségi index (1–100 között)
1	Homicide; Serial Killer; Murderers	13	90,95
2	Procedural Justice; Police; Police Community Relations	10	95,89
3	Guns (Armament); Dismemberment; False Starts	7	76,32
4	N,N'-Diethylcarbanilide; Lobeline; Organic Residues	5	89,05
5	Digital Forensics; Cybercrime; Court of Law	4	97,19
6	Confession; Suggestibility; Police Interview	4	86,48
7	Gunshot Wounds; Guns (Armament); Firearms	4	65,86
8	Crash Injuries; Road Accidents; Random Parameters	3	99,47
9	Distracted Driving; Young Drivers; Cell Phone Use	3	97,92
10	Vehicle Scheduling; Timetabling; Rapid Transit	3	95,81
11	Gangs (People); Delinquency; Roads and Streets	3	89,11

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

Az 1. számú táblázat a vizsgált intézmények szerzői körében népszerű kutatási tématerületeket foglalja össze a társadalomtudományok területén. A legnagyobb témák a közleményszámok alapján az emberöléshez kapcsolódnak (Homicide; Serial Killer; Murderers), amit a rendészeti eljárásokhoz kapcsolódó (Procedural Justice; Police; Police Community Relations), valamint a fegyverekhez kapcsolódó (Guns (Armament); Dismemberment; False Starts) tématerület követ. A népszerűségi indexeket tekintve valamelyest más kép mutatkozik. Ilyen szempontból a hasonló témákhoz viszonyítva nagyobb aktivitást láthatunk a közúti balesetekhez (Crash Injuries; Road Accidents; Random Parameters),

a felelőtlen vezetéshez (Distracted Driving; Young Drivers; Cell Phone Use) és a kibérbúnözéshez (Digital Forensics; Cybercrime; Court of Law) kapcsolódó témák esetében.

2. számú táblázat: *Leggyakrabban használt folyóiratok a társadalomtudomány területén 2010 és 2019 között*

Sorszám	Folyóirat neve	Kvartilis	H-index
1	Accident Analysis and Prevention	Q1	139
2	Building and Environment	Q1	138
3	Journal of the Association for Information Science and Technology	Q1	134
4	Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology	Q1	116
5	IEEE Transactions on Human-Machine Systems	Q1	115
6	Safety Science	Q1	100
7	Speech Communication	Q1	99
8	Criminal Justice and Behavior	Q1	90
9	Violence Against Women	Q1	90
10	Journal of Economic Psychology	Q1	90
11	British Journal of Criminology	Q1	89
12	Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour	Q1	86
13	Marine Policy	Q1	86
14	Computers, Environment and Urban Systems	Q1	84
15	Society and Natural Resources	Q1	82
16	Journal of Criminal Justice	Q1	73
17	International Journal of Law and Psychiatry	Q1	62
18	Psychology, Public Policy, and Law	Q1	59
19	Administration and Society	Q1	57
20	Psychology, Crime and Law	Q1	56

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A legnépszerűbb folyóiratok listáját a társadalomtudományok területén – a vizsgált intézmények szerzőinek profiljában – a 2. számú táblázat foglalja össze. Fontos kiemelni, hogy a top 20 folyóirat körében mindegyik Q1-es, tehát a legmagasabban jegyzett lap. Ezen kívül azt is láthatjuk, hogy ezek a lapok igen magas h-indexszel rendelkeznek társadalomtudományi profiljukhoz képest.

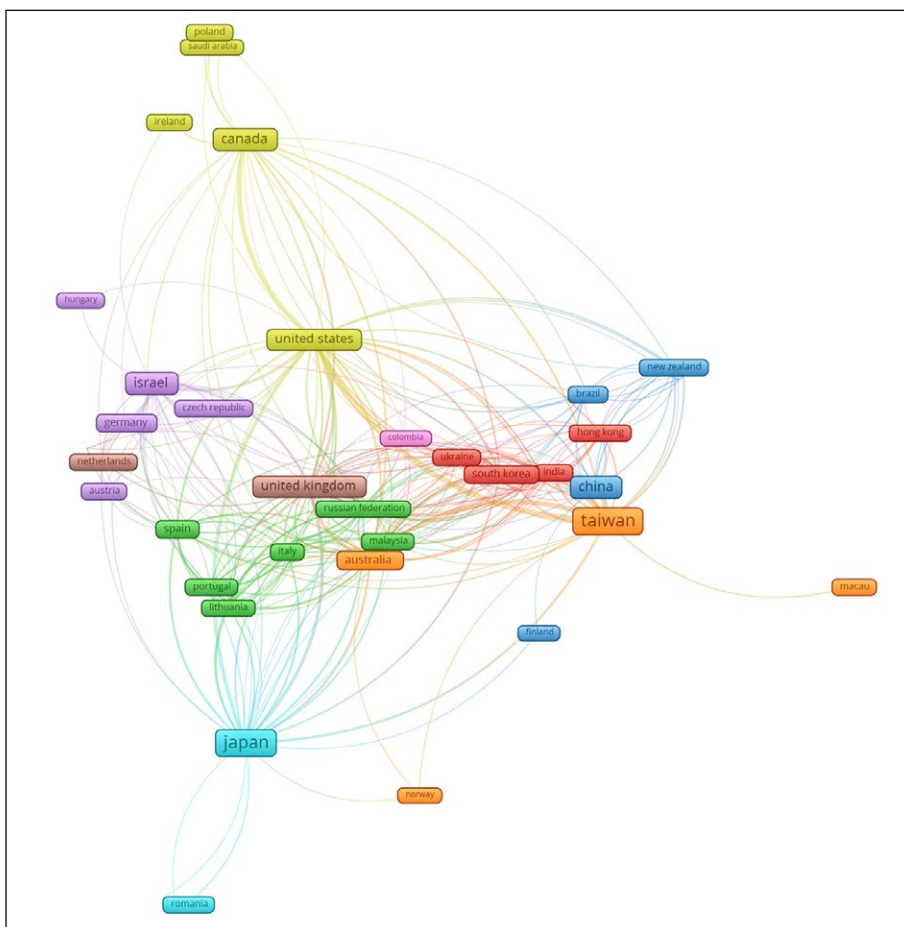
3. számú táblázat: Leggyakoribb együttműködő partnerek listája
társadalomtudomány területén 2010 és 2019 között

Sorszám	Intézmény neve	Tudományterületi súlyozott hivatkozási hatás
1	Simon Fraser University	1,56
2	University of Liverpool	2,79
3	University of Cambridge	1,07
4	University of Oxford	4,07
5	Shandong Normal University	0,20
6	Hebrew University of Jerusalem	0,52
7	University of British Columbia	1,09
8	The University of Tokyo	0,64
9	National Taiwan Ocean University	0,00
10	Carleton University	0,68
11	Shandong Jianzhu University	0,00
12	National Taiwan University	0,53
13	Shandong University of Finance and Economics	0,34
14	Victoria University of Wellington	0,76
15	Nanyang Technological University	0,76
16	Hung Kuang University Taiwan	6,13
17	National Cheng Kung University	0,98
18	National Taipei University	0,37
19	National Taipei University of Technology	0,00
20	Tamkang University	0,00

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A 3. számú táblázat a vizsgált intézményekhez legszorosabban kapcsolódó partnerintézményeket mutatja be. A legmagasabb tudományterületi súlyozott hivatkozási hatást a Hung Kuang University Taiwan (6,13 érték) és a University of Oxford partnerségben írt közlemények után szerezték a vizsgált intézmények. A gyakoriságot tekintve a kanadai Simon Fraser University (1,56 FWCI érték), a brit University of Liverpool (2,79 FWCI érték) és a brit University of Cambridge (1,07 FWCI érték) állnak listavezető helyeken. A partnerintézmények közül a legtöbb természetesen a vizsgált intézmények országaiból kerülnek ki.

4. számú ábra: Rendészettudományi intézmények országainak publikációs hálózata

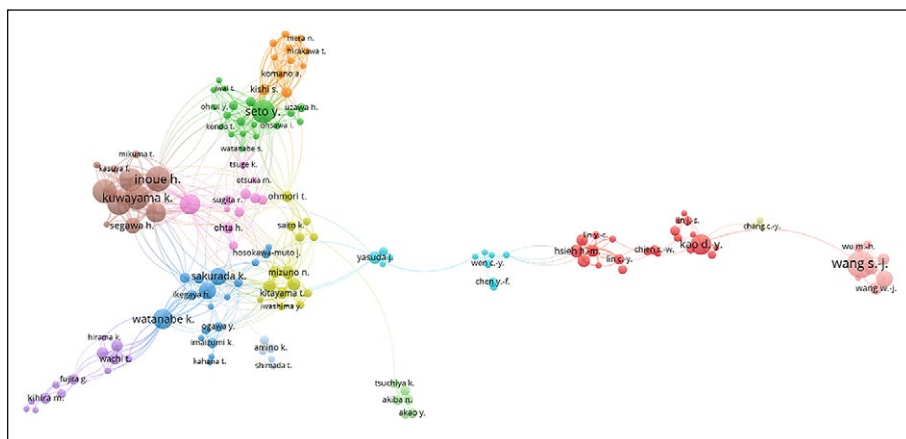

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

Az országok együttműködési kapcsolatainak hálózatát az intézmények, valamint az ezekben aktívan kutató szerzők publikációs teljesítménye alapján határozzuk meg. Ezek alapján jól láthatóan kilenc klasztert különíthetünk el. A klaszterek központi országai a vizsgált intézmények országai mentén szerveződnek, ezekhez kapcsolódnak a társszerzőségek révén a további államok. Tajvan, Kína és Japán mind-mind külön klaszterben található meg, habár megfigyelhetjük, hogy Tajvan és Kína sokkal közelebb helyezkedik el egymáshoz képest, mint Japán. Japán csak önmagával alkot klasztert, míg a Tajvan által vezetett

klaszterben találjuk Ausztráliát és Norvégiát, a Kína által vezetettben pedig Brazíliát és Új-Zélandot. Központi helyzetben lévő klasztert képez az Egyesült Királyság (Hollandiával jelentős kapcsolattal), míg érdekesség, hogy habár a vizsgált intézmények körébe nem került be amerikai intézmény, az Egyesült Államok szintén klasztervezető szerepet tölt be Kanadával, Lengyelországgal és Szaúd-Arábiával partnerségben. Kirajzolódik egy közép-európai klaszter is, Magyarország, Csehország, Ausztria és Németország részvételével, melyekhez vezető államként kapcsolódik Izrael az elemzésben.

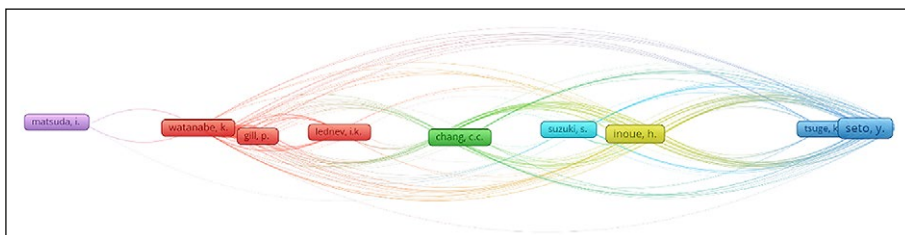
5. számú ábra: Rendészettudományi intézmények szerzőinek társszerzői hálózata

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

Az 5. számú ábrán a társszerzői hálózatot láthatjuk. A hálózatban jól körül határolható, de a műhelyeken belül összetartó társszerzői műhelyeket találunk. Ez azért is érdekes, mert a legnagyobb műhelyek vezetői két intézményből kerülnek ki, hozzájuk kapcsolódik a többi intézmény szerzői köre is. Kuwayama K., Seto Y., Watanabe K., Sakurada K. a japán National Research Institute of Police Science szerzői, ezek a kutatók alkotják a központi személyeket is a hálózatban. A perifériára eső és távolról kapcsolódó műhelyek vezető alakjai a tajvani Central Police University kutatói, közöttük is kiemelhetjük Wang S.-J. és Kao D.-Y. nevét.

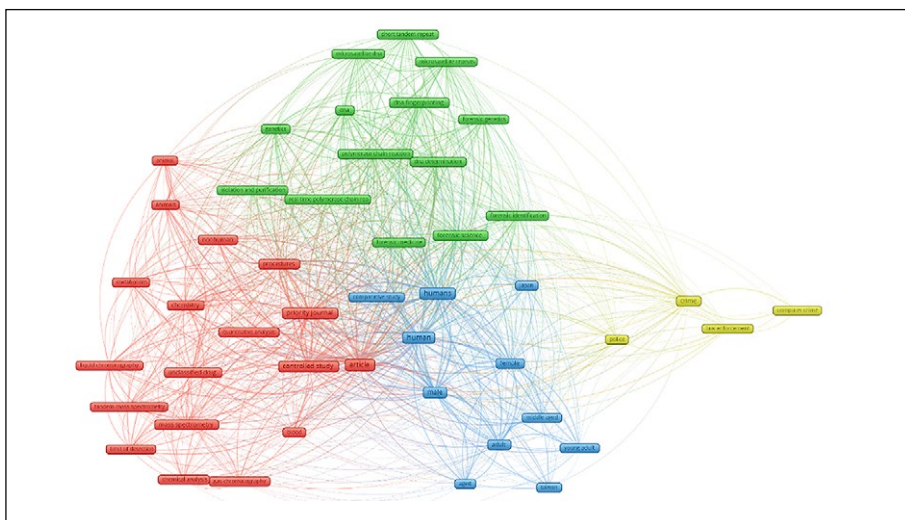
6. számú ábra: Rendésztudományi intézmények szerzőinek keresztivatkozási hálózata

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A 6. számú ábra a keresztivatkozási hálózatot foglalja össze. Ilyen tekintetben is a japán intézmény szerzői helyezkednek el központi helyzetben, a legtöbbet hivatkozott szerző Watanabe K. Ezzel szemben egyfajta híd szerepet a legtöbb kapcsolódó ponttal Cheng C. C. (a tajvani intézményből) tölt be. A keresztivatkozási hálózat sokkal szorosabban szőtt, mint a társszerzői hálózat. Ez azt jelenti, hogy a vizsgált szerzők aktívan követik egymás munkásságát, még ha nem is társszerzőként működnek együtt.

7. számú ábra: Leggyakoribb kulcsszavak együttes előfordulási hálózata

Forrás: A szerzők saját szerkesztése

A 7. számú ábrán a leggyakrabban előforduló kulcsszavak együttes előfordulását figyelhetjük meg. A kulcsszavak mind a szerzői kulcsszavakat, mind az

indexáló szervezet által kiadott kulcsszavakat tömörítik. Négy klasztert láthatunk, melyek közül a legtöbb kulcsszót tömörítő biokémiai jellegű, elsősorban drogkutatással foglalkozik. Ezt követi a nyomozással, például DNS és ujjlenyomat olvasás kutatásával foglalkozó klaszter. Harmadikként szerepel az inkább szociológiai, kriminológiai jellegű klaszter, míg a legkisebb klasztert a rendészettudomány és kiberbűnözés szavak alkotják. A kutatási tématerületek és a leggyakoribb kulcsszavak meghatározása megadja azokat a kutatási irányokat, melyek a legaktívabbak a vizsgált intézmények körében.

Összefoglalás

Jelen tanulmányban rendészettudományi profillal rendelkező intézmények – négy egyetem, egy rendőség és egy kutatóintézet – tudományos teljesítményét és tudományos versenyképességét mértük. Érdeemes kiemelnünk, hogy az intézmények változatos földrajzi elhelyezkedést mutatnak, többségükben távol-keleti országokba találhatóak. Az elemzést a nemzetközi és hazai szakirodalom a rendészettudománnyal, mint tudományággal foglalkozó eredményeire alapoztuk. A nemzetközi szakirodalmi kitekintésben azt láthattuk, hogy a rendészettudomány igencsak vitatott, illetve a szerzők többsége hozzáteszi, hogy a rendészettudomány nem igazán értelmezhető tudományos diszciplínaként gyakorlatias jellege miatt. A hazai szakemberek és kutatók a rendészettudományt számos más tudományterülettel és tudományággal igyekeznek megfogalmazni, ugyanakkor egyetértenek abban, hogy a rendészettudomány nem működhet „maradékely” alapján. Munkáik mentén a rendészettudományt transzdiszciplínaként határozhatjuk meg, mely egyaránt merít a társadalom-, a természet-, a műszaki- és az orvostudományok eszközeiből, módszertanából és elméleteiből.

Hazánkban tipikusan rendészettudománnyal foglalkozó intézmény a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara, ahol a társadalomtudományi – főleg jogtudományi – vonatkozások dominálnak. Ezzel szemben a vizsgált intézmények körében főleg az orvostudományi és műszaki tudományi közlemények kerülnek előtérbe. Az intézmények szerzői által alkotott hálózatban érdemes kiemelnünk a távol-keleti intézmények dominanciáját, ami igaz a társszerzői műhelyekre és a kereszthivatkozási hálózatra is.

Javaslatunk a rendészettudománnyal foglalkozó hazai szerzők számára a következők pontokban kerülnek összefoglalásra.

- Érdemes a legnépszerűbb kutatási tématerületek és legnépszerűbb folyóiratok listáját olvasni, tanulmányozni, majd saját kutatási munkájukat is ezek

köré szervezni. Ezek által hatékonyan tudnának a nemzetközi tudományos diskurzusba tagozódni.

- Érdemes a kutatóműhelyek vezetőinek munkáit olvasni, majd azokat módszertani és tartalmi szempontból is követni, illeszkedve azok sorába.
- Hosszabb távú célkitűzésként érdemes ezekkel a rendészettudományi profillal rendelkező intézményeket felkeresni tudományos együttműködés céljából. Intézményi szinten prioritás lehetne az ezekkel való cserekapcsolat és élő partnerség kialakítása.

Felhasznált irodalom

- Boda J., Finszter G., Imre M., Kerezsi K., Kovács G. & Sallai J. (2016). A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. *Államtudományi Műhelytanulmányok, 1*, 1–24.
- Boda J. (2019). *A rendészettudomány helyzete – nemzetközi kitekintés*. In Gaál Gy. & Hautzinger Z., (Szerk.), *Gondolatok a rendészettudományról* (pp. 51–61). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Finszter G. (2013). *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.
- Gevers, M. (2014). Scientific performance indicators: a critical appraisal and a country by-country analysis. In Blockmans, W., Engwall, L. & Weairepp, D. (Eds.), *Bibliometrics: Use and Abuse in the Review of Research Performance* (pp. 43–53). Portland Press. https://portlandpress.com/pages/vol_87_bibliometrics_use_and_abuse_in_the_review_of_research_performance
- Jaschke, H-G. & Neidhardt, K. (2007). A Modern Police Science as an Integrated Academic Discipline: A Contribution to the Debate on its Fundamentals. *Policing & Society, 17*(4), 303–320. <http://doi.org/10.1080/10439460701717882>
- Janza F. (2016). A hadtudomány és a rendészettudomány művelőinek felelősségéről. *Hadtudomány, 26*(1–2), 116–117. <http://doi.org/10.17047/HADTUD.2016.26.1-2.116>
- Kis N. (2015). Metszéspontok - rendészettudomány, bűnügyi-tudományok, közigazgatástudomány és transzdiszciplinaritás. *Magyar Rendészet, 15*(4), 83–92.
- Nägel, C. & Antonio, V. (2020). Police Science as an Emerging Scientific Discipline. *International Journal of Police Science & Management, 22*(3), 242–252. <https://doi.org/10.1177/1461355720917413>
- Papp B. (2020). A rendészettudományi State-of-the-Art értelmezési lehetőségei, illetve annak biztonságpolitikai aspektusai. *Belügyi Szemle, 68*(2), 41–49. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.2.3>
- Sallai J. (2019). A magyar rendészettudomány akkreditációja. *Belügyi Szemle, 67*(10), 7–23. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.10.1>
- Weisburd, D. & Neyroud, P. (2011). Police Science: Toward a New Paradigm. *New Perspectives in Policing, 1*–24. <https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/centers/wiener/programs/pcj/files/Police%2BScience-TowardsNewParadigm.pdf>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *QS World University Rankings by Subject 2020: Methodology. Top Universities.* <https://www.topuniversities.com/subject-rankings/methodology>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Urbanovics A. & Sasvári P. (2021). Tudományos láthatóság vizsgálata a rendészettudomány esetében. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2209–2226. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.70>

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A Belügyi Szemle kiemelten a Belügyminisztérium felügyeleti és szervezeti rendszeréhez illeszkedő olyan tudományos közleményeket fogad be és jelentet meg, amelyek elsősorban a rendvédelemmel, a közrenddel és a közbiztonsággal, a biztonságpolitikával, az önkormányzatisággal összefüggő kérdésekkel, a társadalmi devianciákkal, valamint a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi és rendészeti szempontból elemzi és értékeli.

A Belügyi Szemle az Open Journal Systems folyóirat-szerkesztő rendszer alkalmazáson keresztül fogadja a szerzőktől a kéziratokat.

A beküldött közlemény visszaigazolása során a Szerkesztőség tájékoztatja a szerzőket a beküldött kézirat befogadásáról és várható megjelentetéséről. A Szerkesztőség a beérkezett kéziratokat szakmai és tudományos szempontokból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására.

A Szerkesztőség másodközlést nem vállal.

A Belügyi Szemlében megjelent cikkek nem feltétlenül tükrözik a Szerkesztőség álláspontját, azok tartalmáért való felelősség minden esetben a szerzőket terheli. A lap egésze, az egyes cikkeket is beleértve, szerzői jogilag védett, ezeknek a szerzői jogi törvény keretein kívül történő bármilyen felhasználása jogellenes és büntetendő.

A cikkek a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemények, melynek szellemében a cikkek bármilyen médiumban szabadon felhasználhatók, megoszthatók és újraközölhetők, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

A folyóirat megrendelhető a Szerkesztőség e-mail címén vagy telefonon.

Telefonszám: +36 (26) 795-900 / 24-600

Email: szerkesztoseg@belugyiszemle.hu

Web: www.belugyiszemle.hu

OJS: ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/index

Ára: 530 Ft

